

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ

י"א ניסן

- שנת הקו"ף יו"ד גימ"ל -

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

י"א ניסן

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וארבע לבריאה

KOVETZ
YUD-ALEF NISSAN
SHNAS HAKUF YUD DALET

Published and Copyrighted by
Vaad L`hafotzas Sichos
788 Eastern Parkway, Brooklyn, New York 11213
Tel: (718) 774-7200 ● Fax: (718) 774-7494
5774 ● 2014

Printed in the HOLY LAND

פתח דבר

לכבוד יום הבהיר, יום עשתי עשר לחודש ניסן - חודש הגאולה - נשיא לבני אשר², אשר "הוא יתן מעדני מלך"³,

יום הולדת הקי"ב והתחלת שנת הקי"ג של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, מהרה יגלה אמן כן יהי רצון,

בו מתחילים לומר מזמור קי"ג בתהלים, על פי תקנת הבעש"ט לומר מזמור תהלים המתאים למנין שנותיו⁴,

הננו מוציאים לאור קובץ הכולל: מזמור קי"ג עם מפרשים⁵ (כפי שנדפס בספר "יהל אור"), עם ליקוט ביאורי רבותינו נשיאנו⁶ על פסוקי מזמור זה.

ויה"ר שנוכח תיכף ומיד ממש לביטול ופריצת גדרי הגלות, ובעיני בשר נראה בקיום נבואתו העיקרית של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, נביא דורנו - בשורת הגאולה "בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענבים הגיע זמן גאולתכם" - "הנה זה משיח בא" "לאלתר לגאולה", ו"מלך ביופיו תחזינה עיניך" בהתגלות מלכותו לעין כל תיכף ומיד ממש.

מערכת „אוצר החסידים"

ימות המשיח⁸ י"א ניסן ה'תשע"ד
ברוקלין, נ.י.

- 1) שמו"ר פט"ו, י"א.
- 2) לשון הכתוב - נשא ז, עב.
- 3) לשון הכתוב - יחיי מט, כ. וראה לקוטי לוי יצחק אגרות-קודש ע' שכד-ה. ע' תיט.
- 4) מכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ - נדפס ב"קובץ מכתבים" לתהלים ע' 214. אגרות-קודש שלו ח"י ע' נג. וש"נ.
- 5) לתועלת הרבים, נוסף על הצילום מהקאפיטל כפי שהוא מופיע ב"יהל אור", העתקנו מחדש את המפרשים על הקאפיטל, והוספנו עליהם את פירוש הרד"ק.
- 6) רשימת הספרים והמקומות (העיקריים) שמהם לוקטו ביאורים אלו: כתר שם טוב. אור תורה להה"מ. תניא, תורה אור ולקוטי תורה. מאמרי אדה"ז. תורת חיים, פירוש המלות שערי תשובה - לאדמו"ר האמצעי. מאמרי אדהאמ"צ. ביאורי הוזהר, אור התורה - להצ"צ. מאמרי אדמו"ר מהר"ש. מאמרי אדמו"ר מהורש"ב. מאמרי אדמו"ר מהוריי"צ. לקוטי לוי יצחק. שיחות ואגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א. וכמובן - מכתבי האריז"ל.
- 7) לפעמים נכפל אותו פירוש בפסוקי המזמור בכמה דרושי ורשימות רבותינו נשיאנו, אבל מכיון שכל נשיא הוסיף ביאור ופירש הענין בסגנונו המיוחד - העתקנו בכ"מ גם פירושים הדומים (ומיודסים) זה לזה. חלק מביאורי הפסוקים המופיעים בספר זה - נכתבו במקור כביאור על אותם פסוקים בפרקים אחרים בתהלים.
- 7) ראה סה"ש תנשא ח"ב ע' 792
- 8) ע"פ מענה מייא ניסן תנשא, וראה סה"ש ה'תשנ"ב ח"א ע' 173: "בימינו אלה - ימות המשיח - שבהם נמצאים עכשיו".

מפתח

תהלים מזמור קי"ג 1

ביאורי רבותינו נשיאינו על מזמור קי"ג

קיי"ג, א – הללויה הללו עבדי הי הללו את שם הי.

כ"ק אדמו"ר הזקן

11. א. תו"א וישב ל, א

11. ב. סה"מ כתובים ח"ב ע' רלא

כ"ק אדמו"ר האמצעי

12. ג. שערי אורה יה, ג

12. ד. שערי אורה יט, א ואילך

16. ה. פירוש המלות עג, ג

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

16. ו. דרך מצותיך ע' קנא, ב

16. ז. אוה"ת בראשית ע' שא ואילך

17. ח. אוה"ת בראשית ע' תתקלה ואילך

18. ט. אוה"ת שמות ע' א'תשג

18. י. אוה"ת על הסידור ע' סז

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

18. יא. סה"מ תרכ"ו ע' קטז

19. יב. סה"מ תרכ"ז ע' מז

19. יג. ד"ה לריח שמניך תרל"ט

20. יד. ד"ה לריח שמניך תרל"ט

20. טו. ד"ה כל הולך על גחון תרל"ט

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

21. טז. סה"מ תרנ"ו ע' שסב ואילך

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

32. יז. לקו"ש חל"ו ע' 161 ואילך

קיי"ג, ב - יהי שם יהוה מברך מעתה ועד עולם:

האריז"ל

37. חי. שער הכוונות - דרושי ראש השנה דרוש א

39. יט. שער מאמרי רשב"י - פירוש ספרא דצניעותא פרק ג

40. כ. שער מאמרי רשב"י - פרשת תצוה

41. כא. ספר פרי עץ חיים - שער ראש השנה - פרק ד

41. כב. פרי עץ חיים - שער ראש השנה - פרק ו

כ"ק אדמו"ר הוקן

42. כג. תו"א מ, א

כ"ק אדמו"ר האמצעי

42. כד. שערי אורה כ, א

44. כה. פירוש המילות קב, א ואילך

44. כו. פירוש המלות קג, א ואילך

45. כז. תו"ח שמות תקפד, א

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

45. כח. יהל אור עה"פ ע' תרנ"ב ואילך

46. כט. דרך מצותיך קנא, א

47. ל. אוה"ת בראשית ח"א ע' קפו

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

48. לא. סה"ש תש"ג ח"א ע' 60

48. לב. התועדויות תשמ"ג ח"ב ע' 1054

49. לג. התועדויות תשמ"ה ח"א ע' 407

49. לד. התועדויות התנש"א ח"א ע' 81

49. לה. שיחוק תשנ"ב ח"א ע' 196
50. לה*. תהלות מנחם עה"פ

כ"ק הרה"ג הרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

53. לו. לקולו"צ הערות לספר הוזהר בראשית ע' רכז

קיי"ג, ג - ממזרח שמש עד מבואו מהלל שם הי.

כ"ק אדמו"ר האמצעי

54. לז. פירוש המלות קב, ד ואילך

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

56. לח. יהל אור עה"פ ע' תרגג ואילך
58. לט. דרך מצותיך קנא, ב ואילך
60. מה. אור התורה במדבר ח"ד ע' א'שס ואילך

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

60. מא. סה"מ תר"ל ע' שכג ואילך

קיי"ג, ד - רם על כל גוים הי על השמים כבודו.

כ"ק אדמו"ר הוקן

61. מב. תו"א לד, ד
61. מג. תו"א נו, ד
62. מד. לקו"ת שה"ש מ, ד ואילך
62. מה. הנחות הר"פ ע' קסו
62. מו. הנחות הר"פ ע' קע
62. מז. סה"מ הקצרים ע' לב
63. מח. סה"מ הקצרים ע' סח
64. מט. סה"מ נביאים ע' רלז
64. נ. סה"מ נביאים ע' רלח
65. נא. סה"מ תקס"ג ח"א ע' סא
65. נב. סה"מ תקס"ו ע' נב

- נג. סה"מ תקס"ו קכג 66.
- נד. סה"מ תקס"ו ע' קכד 66.
- נה. סה"מ תק"ע ע' ד 66.
- נו. סה"מ תק"ע ע' טז 67.
- נז. סה"מ תקע"ב ע' ע ואילך 67.
- נח. סה"מ תקע"ב ע' עב ואילך 67.

כ"ק אדמו"ר האמצעי

- נט. עטרת ראש ע' סה ואילך 69.
- ס. שערי אורה מת, ב 96.
- סא. שערי אורה צא, א 70.
- סב. שערי תשובה עד, א 70.
- סג. פירוש המלות ע' קג 71.
- סד. תורת חיים בראשית ח"ב קפט, ב 71.
- סה. תו"ח שמות סד, ב ואילך 72.
- סו. תו"ח שמות סו, ב ואילך 72.
- סז. סה"מ במדבר ח"א ע' ד 73.
- סח. סה"מ דברים ח"א ע' מג 73.
- סט. סידור עם דא"ח רלו, ב ואילך 73.

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

- ע. יהל אור עה"פ ע' תרנד ואילך 74.
- עא. דרך מצותיך ע' ה, ב 75.
- עב. דרך מצותיך נו, ב ואילך 75.
- עג. אוה"ת בראשית ח"ד ע' תשיג 75.
- עד. אוה"ת שמות ע' ב'תתקע 75.
- עה. אוה"ת במדבר ח"א הוספות ע' 51 76.
- עו. אוה"ת במדברח"א הוספות ע' 53 ואילך 76.
- עז. אוה"ת דברים ח"ב ע' תשנה 77.
- עה. אוה"ת דברים ח"ב ע' תשפו 77.
- עט. אוה"ת דברים ח"ב ע' תתרפג 78.
- עט*. אוה"ת דברים ח"ב ע' תתשט 79.
- פ. אוה"ת נ"ך ח"א ע' קנח 79.
- פא. אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תקמח 80.

80. פב. אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תקנד
 81. פג. אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תקסד
 81. פד. אוה"ת מג"א ע' ב'תכד
 81. פה. אוה"ת לסידור ע' ע
 82. פו. ד"ה והבריה התיכון תרי"ד

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

82. פז. סה"מ תרכ"ז ע' קמג
 82. פח. סה"מ תרכ"ז ע' רנג
 83. פט. סה"מ תרכ"ט ע' קמו ואילך
 84. צ. סה"מ תר"ל ע' רסה
 84. צא. סה"מ תר"ל ע' רצו
 84. צב. ד"ה והיה הנשאר תרל"א
 85. צג. ד"ה אני ישנה תרל"א
 86. צד. סה"מ תרל"ב ח"ב ע' תעז
 88. צה. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תקצג
 88. צו. סה"מ תרל"ד ע' מט
 88. צז. סה"מ תרל"ד ע' נג
 89. צח. סה"מ תרל"ו ח"ב ע' רעה
 89. צט. ד"ה ולא אבה תרל"ט
 89. ק. ד"ה מי כה"א לה"ע ר"ח תר"ם
 90. קא. ד"ה זכור את יום השבת תרמ"א

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

91. קב. סה"מ תרמ"ג ע' טז ואילך
 91. קג. סה"מ תר"ן ע' שלז ואילך
 92. קד. סה"מ תרנ"א ע' פח
 92. קה. סה"מ תרנ"ח ע' א' ואילך
 95. קו. סה"מ תרנ"ח ע' קיד
 95. קז. סה"מ תרנ"ח ע' קמב ואילך
 95. קח. סה"מ תרס"א-סב ע' שעה
 96. קט. סה"מ תרס"ג ח"א ע' לג ואילך
 96. קי. המשך תער"ב ח"א ע' רנו
 97. קיא. סה"מ עזר"ת ע' סב

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

97. קיב. סה"מ תרפה ע' שיט
 98. קיג. סה"מ אידיש ע' 25 ואילך
 99. קיד. סה"מ קונטרסים ח"ג ע' ו

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

99. קטו. סה"מ מלוקט ח"א ע' נג
 100. קטז. לקוטי שיחות חכ"ט ע' 27
 100. קיז. סה"מ תשי"ד ע' 48
 100. קיח. ד"ה כנשר יעיר קינו ש"פ האזינו י"ג תשרי תשכ"ב
 101. קיט. סה"מ תשל"ב ע' 95 ואילך
 102. קכ. סה"מ תשל"ג ע' 445
 102. קכא. סה"מ תשמ"ו ע' רה
 102. קכב. תהלות מנחם עה"פ

קיי"ג, ה - מי כהי אלקינו המגביהי לשבת.

כ"ק אדמו"ר הוקן

104. קכג. תו"א מקץ לד, ד ואילך
 106. קכד. תו"א מקץ לו, א ואילך
 106. קכה. תו"א מקץ לה, ב ואילך
 109. קכו. תו"א מקץ לט, ב ואילך
 115. קכז. לקו"ת ויקרא ב, ב
 115. קכח. לקו"ת ויקרא הוספות נד, א
 116. קכט. לקו"ת נשא כו, ד ואילך
 11. קל. לקו"ת נשא כז, ג
 116. קלא. לקו"ת פנחס עו, ב
 116. קלב. לקו"ת שה"ש כז, ד
 116. קלג. לקו"ת שה"ש לו, ב
 117. קלד. לקו"ת שה"ש מ, ד ואילך
 118. קלה. לקו"ת שה"ש מב, ד
 119. קלו. סה"מ תקס"ג ח"א ע' ס' ואילך
 121. קלז. סה"מ תקס"ו ע' שטז

- 121. קלח. סה"מ תק"ע ע' טו
- 122. קלט. סה"מ תקע"ב ע' עד
- 122. קמ. סה"מ הקצרים ע' צט
- 122. קמא. סה"מ הקצרים ע' קלג
- 123. קמב. סה"מ כתובים ח"א ע' מה ואילך

כ"ק אדמו"ר האמצעי

- 124. קמג. אמרי בינה שער הציצית יא, ג
- 124. קמד. אמרי בינה שער הציצית יג, ג
- 125. קמה. שערי אורה כז, ב
- 125. קמו. שערי אורה לו, ב
- 125. קמז. שערי אורה מו, א ואילך
- 141. קמח. תו"ח בראשית צו, ב
- 141. קמט. תו"ח בראשית רמד, ד ואילך
- 143. קנ. תו"ח שמות צג, א
- 143. קנא. תו"ח שמות שפב, ב
- 143. קנב. סה"מ בראשית ע' תכב ואילך
- 152. קנג. סה"מ ויקרא ח"א ע' סא
- 152. קנד. סה"מ דברים ח"ב ע' תערה ואילך

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

- 153. קנה. יהל אור עה"פ
- 158. קנו. דרך מצותיך ע' נו, ב ואילך
- 158. קנז. דרך מצותיך ע' קיח, ב
- 159. קנח. יהל אור ע' תכו
- 159. קנט. ספר החקירה ע' קלד, א
- 159. קס. אוה"ת בראשית ח"ב ע' תמ
- 159. קסא. אוה"ת במדבר ח"ד הוספות ע' 51
- 160. קסב. אוה"ת דברים ח"ב ע' תשכו
- 160. קסג. אוה"ת דברים ח"ב ע' תשצב
- 160. קסד. אוה"ת דברים ח"ב ע' תתרעט
- 160. קסה. אוה"ת דברים ח"ג ע' א'תפז ואילך
- 161. קסו. אוה"ת דברים ח"ד ע' א'תשכב
- 161. קסז. אוה"ת דברים ח"ה ב'סז

161. קסח. ד"ה חמשה קנינים תרט"ו
 161. קסט. ד"ה מי כה' אלקינו ע' תרט"ו
 166. קע. ד"ה חייב אינש לבסומי תרט"ו

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

166. קעא. סה"מ תרכ"ו ע' קכט
 166. קעב. סה"מ תרכ"ט ע' רט
 167. קעג. ד"ה ואלה תולדות כו' תרל"א
 167. קעד. סה"מ תרל"ו ח"ב ע' תקכט
 167. קעה. המשך וככה תרל"ז אות סב
 168. קעו. ד"ה מי כה' כו' המגביהי כו' תרל"ט
 171. קעז. ד"ה מי כה' כו' המגביהי כו' תר"ם

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

175. קעה. סה"מ תרנ"א ע' קפט
 175. קעט. סה"מ תרנ"א ע' קצא
 176. קפ. סה"מ תרנ"ד ע' ק
 176. קפא. סה"מ תרנ"ד ע' רסט
 176. קפב. סה"מ תרנ"ו ע' רפז ואילך
 177. קפג. סה"מ עת"ר ע' צו
 177. קפד. סה"מ עת"ר ע' שסב
 177. קפה. סה"מ תרע"ח ע' עג
 177. קפו. המשך תער"ב ח"ב ע' תתקלא

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

178. קפו. סה"מ תרפ"ט ע' 172 ואילך
 178. קפה. ד"ה לעולם יהא אדם זהיר תרצ"א
 178. קפט. סה"מ קונטרסים ח"ב ע' רעט, ב

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

179. קצ. סה"מ מלוקט ח"א ע' ריה
 179. קצא. לקו"ש חלק ל"ו ע' 197
 180. קצב. סה"מ תשל"ד ע' 62

קיי"ג, ו - המישפילי לראות בשמים ובארץ.

כ"ק אדמו"ר הזקן

181. קצג. תו"א מקץ לב, ג
181. קצד. לקו"ת תצא מ, ב ואילך

קיי"ג, ז - מקימי מעפר דל מאשפת ירים אביון.

הבעש"ט

182. קצו. כש"ט סתט"ו

כ"ק אדמו"ר הזקן

182. קצו. תו"א קטו, ד
183. קצח. סה"מ תקס"ב ח"א ע' לט
183. קצט. סה"מ תקס"ג ח"א ע' קצג ואילך
183. ר. סה"מ תקס"ד ע' רו
184. רא. סה"מ תקס"ו ח"ב ע' רמח, ב
184. רב. סה"מ תקס"ח ח"א ע' קלח ואילך
184. רג. סה"מ נ"ך ח"א ע' רסט
185. רד. סה"מ נ"ך ע' שנו
185. רה. סה"מ פרשיות ח"א ע' רל
186. רו. סה"מ הקצרים ע' לז
186. רז. סה"מ הקצרים ע' רלד

כ"ק אדמו"ר האמצעי

186. רח. תו"ח בראשית ח"א ע' פג, ב
187. רט. תו"ח שמות צג, א
187. רי. סה"מ בראשית ע' תלד

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

188. ריא. אוה"ת בראשית ע' 1950
188. ריב. אוה"ת שמות ע' ב'קעט
189. ריג. אוה"ת במדבר ח"ג ע' תתקלב

מ פ ת ח

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

189. ריד. סה"מ תרכ"ז ע' קפג

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

189. רטו. אגרות קודש ח"ד ע' תעד

כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א

190. רטז. ד"ה מי מנה עפר יעקב תשח"י

191. ריז. ד"ה רני ושמחי תשכ"ז

192. ריח. תהלות מנחם עה"פ ע' סא

192. ריט. שיחת ש"פ מקץ תשכ"ז

קיי"ג, ז - מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה.

האריז"ל

193. רכ. ספר לקוטי תורה - ספר תהלים

193. רכא. ספר עץ הדעת טוב - פרשת ויחי

הרב המגיד

193. רכב. או"ת ששמ"ט

כ"ק אדמו"ר הזקן

194. רכג. תניא פרק נ"ב ע' 144

194. רכד. תו"א וארא נו, ג

194. רכה. לקו"ת צו יא, ד

195. רכו. לקו"ת דרושים לסוכות ושמ"ע עט, ד

195. רכז. לקו"ת דרושים לשמ"ע פה, ב

195. רכח. לקו"ת דרושים לשמ"ע פה, ד

196. רכט. סה"מ הנחות הר"פ ע' לה

196. רל. סה"מ אתהלך ליאזנא ע' מו ואילך

197. רלא. סה"מ אתהלך ליאזנא ע' נב

197. רלב. סה"מ תקס"ו ח"ב ע' קיא

198. רלג. ד"ה ביאור על תורה רני ושמחי תקס"ו

198. רלד. ביאור ע"פ וקיבל היהודים תקס"ו

199. רלה. סה"מ כתובים ח"ב ע' צד
 199. רלו. סה"מ מארו"ל ע' כו
 199. רלו. סה"מ מארו"ל ע' שמח

כ"ק אדמו"ר האמצעי

200. רלה. אמרי בינה שער הק"ש נג, ב
 200. רלט. אמרי בינה שער התפילין יז, ד
 201. רמ. אמרי בינה שער התפילין כא, ג
 201. רמא. שערי אורה צט, א
 202. רמב. פירוש המלות צח, א ואילך
 202. רמג. נר מצוה ע' עז ואילך
 302. רמד. נר מצוה קיג, א
 302. רמה. תו"ח בראשית כב, א
 203. רמו. תו"ח שמות קא, א ואילך
 205. רמז. תו"ח שמות קג, ב-קד, א
 205. רמח. תו"ח שמות קכב, ד
 206. רמט. תו"ח שמות תמט, ב
 206. רנ. תו"ח שמות תרסד, ב
 206. רנא. סה"מ שמות ח"א, ע' מז-ח
 207. רנב. סה"מ שמות ח"א ע' מז-ח
 207. רנג. סה"מ ויקרא ח"א ע' רב
 208. רנד. סה"מ במדבר ח"ג ע' תתקד-ה
 208. רנה. סה"מ במדבר ח"ג ע' תתקסח-ט
 209. רנו. סה"מ דברים ח"א ע' קצ
 209. רנז. סה"מ דברים ח"ג ע' א'ו-ז
 210. רנח. סה"מ דברים ח"ד ע' א'שמו-ט
 211. רנט. סה"מ דרושי חתונה ח"א ע' ערב
 211. רס. סה"מ דרושי חתונה ח"א ע' תרכג
 212. רסא. סה"מ דרושי חתונה ח"ב ע' תרלה
 212. רסב. סה"מ הנחות תקע"ז ע' צג
 212. רסג. סה"מ הנחות תקע"ז ע' שנט
 213. רסד. סה"מ הנחות תקע"ז ע' שסז
 213. רסה. סידור עם דא"ח ע' רצו, א ואילך

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

213. רסו. דרך מצוותיך ע' כ, א
214. רסו. דרך מצוותיך ע' ק, ב
214. רסה. דרך מצוותיך ע' קצא, ב
214. רסט. ביאורי הזהר ע' קג
214. ער. ביאורי הזהר ע' תסו
215. רעא. אוה"ת בראשית ע' 1934
216. ערב. אוה"ת שמות ע' רסה
216. רעג. אוה"ת שמות ע' ב'תקצה ואילך
218. ערד. אוה"ת שמות ע' ב'תרא
218. ערה. אוה"ת שמות ע' ב'תתקכב
218. רעו. אוה"ת ויקרא ח"ג ע' תשלא ואילך
218. רעז. אוה"ת ויקרא ח"ג ע' תשלט
216. רעה. אוה"ת ויקרא ח"ג ע' תשמ
219. רעט. אוה"ת ויקרא ע' תתקפד
219. רפ. אוה"ת במדבר ח"ד ע' א'פד6
220. רפא. אוה"ת ח"ד א'קלו1
220. רפב. אוה"ת דברים ע' שלא
221. רפג. אוה"ת דברים ע' א'תב ואילך
221. רפד. אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתיג
221. רפה. אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתיד ואילך
222. רפו. אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתנח
222. רפז. אוה"ת רשימות על שה"ש ע' קנח
223. רפח. אוה"ת שה"ש ע' תרד
223. רפט. אוה"ת שה"ש ע' תרסג
223. רצ. אוה"ת שה"ש ע' תרסה
224. רצא. אוה"ת שה"ש ע' תרפד

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

224. רצב. סה"מ תרכ"ו ע' צט
225. רצב. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תקמא
225. רצג. ד"ה החודש הזה תרל"ט
225. רצד. ד"ה [כי טובים דודיך מיין] והנה בתושבע"פ כו' ערבים עלי תר"ם

226. רצה. ד"ה ושאתם מים תר"ם
 226. רצו. ד"ה כי טובים דודיך תר"ם
 226. רצו. ד"ה ושאתם מים תרמ"א

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

226. חצר. סה"מ תרנ"ז ע' רכב
 227. רצט. סה"מ תרס"ו ע' תרכה
 227. ש. המשך תער"ב ח"ב ע' תשפה ואילך
 227. שא. המשך תער"ב ח"ג ע' א'רלב
 228. שב. המשך תער"ב ח"ג א'תנא

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

228. שג. סה"מ תרפ"ז ע' סג ואילך
 228. דש. סה"מ תרפ"ח ע' קיא

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

228. שה. סה"מ מלוקט ח"ב ע' עז
 229. שו. סה"ש תשמ"ז ח"א ע' 106
 229. שז. סה"מ תשי"ח ע' 310
 229. שת. סה"מ תשל"ג ע' 352
 230. שט. שיחת ש"פ ויצא תשמ"ו
 230. שי. שיחת ש"פ פנתס תשמ"ז
 230. שיא. שיחת ליל שמח"ת תשמ"ט

כ"ק הרה"ג הרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

232. שיב. לקלו"י הערות לזהר ח"א ע' קיז ואילך

קובץ

י"א ניסן

– שנת הקו"ף יו"ד גימ"ל –

מפרשים על המזמור

(א) הללויה הללו עבדי יהוה הללו את שם יהוה:

מצודות דוד: הללויה - ותור ופי' הללו עבדי ה' אבל לרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי:

אבן עזרא: הללויה הללו עבדי ה' - טעם לאמר הללו שלשה פעמים כדרך היכל ה' פעם אחרי פעם וטעם עבדי ה' אתם עבדי ה' כמו הקהל חקה אחת לכם ואמרו כן יהי וזאת היא התהלה באמת:

רד"ק: הללויה הללו עבדי יהוה הללו את שם יהוה, כשרצה לדבר ביציאת מצרים החל בגבורת האל יתברך שעשה בעולם. ברצונו להגביה השפלים ולהשפיל הגבוהים כמו שעשה בישראל ובמצרים. ואמר הללויה, ואמר שלוש פעמים הללו, לומר שהלולים רבים אנו חייבים להללו. עבדי יהוה, היא הקריאה כמו (במדבר טו, טו) הקהל חוקה אחת לכם, וטעם עבדי ה', הם התכמים יראי ה', כי להם גאווה התהלה להודות לאל, שהם יודעים להלל לפי חכמתם והשגתם בידיעת שמו.

(ב) יהי שם יהוה מברך מעתה ועד עולם:

מצודות דוד: יהי - ר"ל אמרו בהלול יהי שם וכו':
רד"ק: יהי שם יהוה מבורך, יהי מבורך בפי הנבראים, כי כל בני דעת חייבים לברכו. וטעם מעתה ועד עולם, כי מעתה, הוא זמן ההוד ועד עולם, הוא זמן העתיד.

(ג) ממזרח שמש עד מבואו מהלל שם יהוה:

מצודות דוד: ממזרח - מפי היושבים במזרח וכו' מפי כולם מהלל שם ה':
מצודות ציון: ממזרח שמש - ממקום זריחת השמש. עד מבואו - עד מקום שקיעתו והוא פאת המערב:

אבן עזרא: ממזרח - ככה אורך היישוב שהם י"ב שעות ולא כן הרוחב על כן כתוב התבוננת עד רחבי ארץ:

רד"ק: ממזרח שמש עד מבואו, כל בני אדם שהם מן המזרח ועד המערב כולם יהללוהו, כי אף על פי שיש בהם עובדי כוכבים ומזלות הכל מודים כי הוא הסבה העליונה, וכן אמר (מלאכי א, יא) ממזרח שמש ועד מבואו גדול שמי בגוים וגו'. וזכר מזרח ומערב שהוא רוב הישוב על קו השווה.

מפרשים על המזמור

(ד) רם על כל גוים יהוה על השמים כבודו:

מצודות T11: כבודו - משכן כבוד שכינתו הוא על השמים:
 אבן עזרא: רם - הוא מרומם על כל תהלות שיהללוהו כל גוים שהם בשבעה גבולות
 ממזרח שמש עד מבוא והאות על זה כי על השמים כבודו שהם למעלה על כל גוים
 ויתכן היות רם מושך אחר ורם על השמים כבודו:
 רד"ק: רם על כל גוים יהוה, שכל הגויה ירוממוהו אף על פי כן כבודו הנפלא הוא
 על השמים, כי השמים וצבאם והמלאכים, הם ישיגו יותר מכבודו, והם ידעו לרומם
 אותו ולהגיד כבודו יותר ויותר מהתחוננים. ויש מפרשים רם הוא על כל תהלות
 שיהללוהו כל גוים, ועוד רם כבודו על השמים, כי אפילו השמים וצבאם לא ישיגו
 כבודו.

(ה) מי כיהוה אלהינו המגביהי לשבת:

רש"י: מי כה' אלהינו - בשמים ובארץ שהוא מגביהי לשבת ומשפיל לראות,
 מגביהי משפילי מקימי להושיבי מושיבי כלם יו"ד יתירה בהם:
 מצודות T11: מי כה' - מי עניו כמוהו כי אף אם אמנם הוא מגביה א"ע לשבת מעל
 השמים:

מצודות צ"ן: המגביהי - היו"ד יתירה וכן המשפילי מקימי להושיבי מושיבי ואמרו
 כי תוספת היודי"ן הוא מצחות הל':

אבן עזרא: מי - יש אומרים כי המגביהי פועל עומד כמו אם תגבי' כנשר והאמת
 שהוא פועל יוצא והפעול הוא קנך, א"ר משה כי פעול המגביהי הוא כבודו יו"ד
 המגביהי כיו"ד הצבי מרום ואמר כי כן הפי' המגביהי לשבת בשמים המשפילי לראות
 בארץ וכמוהו אבני שוהם לאפוד ואבני מילואי' לחשן ולפי דעתי שהוא כמשמעו
 המגביהי מקום שבתו ובשמים ובארץ הכל שפלים נגדו וטעם לראות כי הכל ידע כמו
 הדבר הנראה וזה הוא הכתוב בתורה הוא אלהי האלהים ואחריו עושה משפט גר יתום:
 רד"ק: מי. לפי שזכר השמים ויש גוים שאלהיהם צבא השמים, לפיכך אמר מי כה'
 אלהינו, כלומר מי בכל אלהי העמים שהוא כה' אלהינו, כי הוא המגביהי לשבת, על
 כל העליונים ומשפיל לראות בתחתונים, בין בשמים ובין בארץ, כי כולם שפלים
 כנגדו, והוא רואה אותם כולם ואת מעשיהם. ויו"ד המגביהי והמשפילי, נוספות. ויש
 מפרשים: המגביהי לשבת בשמים. ומשפילי לראות בארץ.

(ו) המשפילי לראות בשמים ובארץ:

מצודות T11: המשפילי - הוא משפיל עיניו להשגיח על כל הנעשה בשמים ובארץ
 כי למול רוממתו אף השמים תחשב לאין:
 רד"ק: המשפילי. פירשנוהו.

(ז) מקימי מעפר דל מאשפת ירים אביון:

מצודות T11: מקימי - בהשגחתו מקים את הדל מן העפר. מאשפות - כפל הדבר
 במ"ש:

מצודות צ"ן: מאשפות - ענין דומן וזבל:

אבן עזרא: מקימי - גם זה הכתוב קשור כי העפר שהוא הארץ נקודת העגול הגדול שהוא המקיף והנה הטעם כי השם העליון ירומם האביון ואילו היה בעפר דרך משל על כן טעם מקים, אשפות לשון יחיד מאשפות ואף על פי שהוא על משקל אחר והטעם כפול:

רד"ק: מקימי, היו"ד נוספת, וכן היו"ד להושיבי, מושיבי. ואמרו כי תוספת אילו היודי"ן לצחות הלשון, אמר: הוא רם ויראה השפלים, כלומר יראה בעניים ויקימם מעפר, וירימם מאשפות. ואשפות לשון יחיד, וכבר בארנו דקדוקו בספר מכלול.

(ח) להושיבי עם נדיבים עם נדיבי עמו:

מצודות ד"ד: להושיבי - ועוד מרבה כבודם עד כי ישבו עם נדיבים וחזר ופירש עם נדיבי עמו והמה המעולים שבנדיבים:

אבן עזרא: להושיבי - היו"ד נוסף כמו מקימי ואחר שהזכיר נדיבים באר כי אלה הנדיבים הם נדיבי עמו שהם נכבדים כדרך תהלה לכל חסידיו:

רד"ק: להושיבי, ולא די שמרים אותם משפלותם, עד שמגביהם ומושיב אותם עם נדיבים. ומה שאמר עם נדיבי עמו, לפי שהם רמים על כל העמים בעשותם רצון האל. וכן יהיו לעתיד על כל העמים.

(ט) מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה:

רש"י: עקרת הבית - ציון שהיא כעקרה יושיבנה. אם הבנים שמחה - כי חלה גם ילדה ציון את בניה, (ישע' יו):

מצודות ד"ד: מושיבי - הוא מושיב את העקרה בבית כי בעודה עקרה שבתה הבית מעט פעם בחוץ פעם ברחובות להפג צערה וה' בהשגחתו פותח רחמה ותלד ותשב בבית ותהיה א"כ אם הבנים שמחה בהיותה יושבת בביתה עם בניה. הללויה - בעבור כל זה הללו את יה:

אבן עזרא: מושיבי עקרת - במשקל גברת ואין המלה סמוכה אל הבית העקר' יושיבנה והיא שבה בית כמו מושיב יחידים ביתה והבית כמו בית אהרן בית יעקב איש וביתו וטעם אם הבנים כי תהיה העקרת אם הבנים שמחה כדברי חנה כי שמחתו בישועתך וחתם המשורר במלת הללויה על אלה הנפלאות שיעשה השם:

רד"ק: מושיבי עקרת הבית, והנה הוא גם כן הופך המבעים, שמושיב העקרה בבית, כלומר שיהיו לה בני בית, כמו (שמות א, כא) ויעש להם בתים, (מזמור סח, ז) מושיב יחידים ביתה. ומלת עקרת אינה סמוכה למלת הבית, אלא יאמר במוכרת עקרה ועקרת, וכן עטרה ועטרת, ממלכה ממלכת, מלחמה מלחמת. וישיב העקרה שתהיה אמ הבנימ, ותהיה שמחה עמהם, תחת אשר היתה עצובה בלתם. ואמר הללויה, כלומר על כל אלה הנפלאות שיעשה האל חייבים אתם להללו.

**ביאורי רבותינו נשיאינו
על מזמור קי"ג**

קי"ג, א – הללויה הללו עבדי ה' הללו את שם ה'.

כ"ק אדמו"ר הזקן

א

וְזָהַן ענין הלל והודאה כי הלל הוא ל' שבח וגם לשון בהילו נרו כו'. הארה בבחי' גילוי וזה נמשך מזה כי מחמת השבח שמשבחים את האדם במעלות ומדות שיש בו מעוררים את המעלות ומדות שבו לצאת מהעלם לגילוי. וזהו הללויה שיצא שם י"ה מהעלם לגילוי להיות בחי' יו"ד חכמה כו' מלמעלה מן החכמה כי חכמה כ"ח מ"ה בגימטריא אדם והמשכת בחי' אדם שעל הכסא הוא מבחי' שלמעלה מעלה מבחי' אדם הוא בחי' אור א"ס ב"ה ממש ועי"ז נעשה בחי' שם י"ה תרין ריעין דלא מתפרשין ואח"כ הללו את שם ה' להיות המשכת חכמה במדות שתהיינה גם המדות בבחי' בטול לך ה' הגדולה כו'. אך כ"ו ההילול והשבח להמשיך מהעלם לגילוי הוא ע"י עבדי ה' שהם בבחי' עבדים שמקבלים עליהם עומ"ש בבחי' שום תשים כו' וכמ"ש במ"א שבחי' הלל והשבח הזה והמשכה זו היא בחי' מאה ברכות שחייב אדם לברך בכל יום שהוא בחי' הברכה והמשכה מהעלם אל הגילוי. וזהו יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם. מעתה מהתחל' הזמן שהוא בבחי' מלכותו ית' שאז שייך ל' זמן מלך מלך כו' כמ"ש במ"א ועד עולם היינו שיומשך ויתפשט עד סוף כל המדרגות שיהי' גילוי אלקות כו'. וכ"ז בחי' הלל והללויה להמשיך מהעלם אל הגילוי. אבל בחי' הודאה הוא בחי' שוב שצ"ל רצוא ושוב ולמעלה נק' מטי ולא מטי שבאמת אין א"ס ב"ה בגילוי ממש בזה"ז כ"א לע"ל ונגלה כבוד הוי"ה כי עין בעין כו' משא"כ עכשיו אין הגילוי רק בבחי' קול דודי דופק אני ישנה ולבי ער כו' ומשחרב בהמ"ק אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה כו' ונמשך מזה בחי' הודאה וטול לאור א"ס ב"ה הנמשך בתורתו ועבודתו. ודברי אשר שמתני בפיך. ואשים דברי בפיך. אני המשנה המדברת בפיך כו'.

תו"א וישב ל, א

ב

וְזָהַן פ"י הללויה הללו את הוי' והיינו כי עיקר תוס' הארה זו באצ"י הוא להאיר למקום חושך גם ועב ג"כ שהוא בחי' נוגה דיצ"י חציו טוב וחציו רע לאהפכא חשוכא כו' ונודע כי ז"א מקנן ביצ"י בחי' מדו' ו"ק שהם מעורב טו"ר בחי' מותרי המדות אברהם שיצא ממנו ישמעאל יצחק שיצא ממנו עשו כו' וצריך להמשיך בהם אור לבררם ולתקנם שלא יהי' מותרי המדות והיינו ע"י שימשיך מקודם תוס' אור בבחי' י"ה שהוא המוחי' ואח"כ נמשך מהמוחי' הארה גם למדו' שבלב להפכם ולבררם. ומה שאומרים ב"פ י"ה דהיינו הללויה ואח"כ פסוק הללו את שם הוי' שיש פעם ב' י"ה היינו כי לא כל עצם השכל נמשך ללב רק אפס קצהו דהיינו התפעלות השכל הוא שנמשך להלב והוא מדות שבשכל המתלבש בלב בבחי' מוחי' וטעם למדו' אהוי"ר

שבלב ועצם השכל נשאר למעלה בבחי' מקיף וכו' כמבואר במ"א, וזהו ב"פ י"ה היינו י"ה א' הוא להוסיף הארה בעצמיו' המוחי' שאין שייכי' למדות ופ"ב הוא שתרד ההארה מעצמות המוחי' לבחי' המוחי' המתלבשי' במדות שהוא בחי' י"ה עם ו"ה ביחד, וזהו מקודם הללויה ואח"כ יהללו את שם הוי"ה כו' וד"ל.

סה"מ כתובים ח"ב ע' רלא

כ"ק אדמו"ר האמצעי

ג

פ"י בהלו נרו עלי ראשי וכן כי אתה תאיר נרי שזהו להאיר מהעלם האור במקור הנשמה שעיי"ז תבהק ותהיל אור הנשמה ביותר כו' ונר הוי"ה נשמת אדם נמשך מן ההעלם לגילוי בהבהקת אור בכל ד' אותיות דהוי"ה שבה כו' והיינו ע"י ההילול ושבה שהנשמה תהיל יה פ"י תהלל בהילול זה הרי יוצא לאור מההעלם די"ה לגילוי בתוס' אור ובהבהקה גדולה וזהו פ"י הללויה שעיי"ז יומשך מבחי' העלם המקיף דחו"ב דאצילות שנק' י"ה ממקורם בעצמות א"ס ב"ה שנק' חכים ולא כו' כנ"ל שכלולים בהעלם גדול בעצמותו ומעוררים לבא לגילוי חו"ב באצילות ומאצילות לבי"ע להיות בחכמ' עושה כל מע"ב וכה"ג.

שערי אורה יח, ג

ד

מה) וזהו הללו י"ה תחלה שהוא בחי' ההילול שהוא תוס' אור בהיר לי"ה שהן חו"ב דאצילות שיהי' נק' בשם חכים ומבין שהן שרשי כל האצילות כידוע בכונות דפ' ראשון הוי"ה אלקינו חו"ב שנק' תרין רעין דל"מ כחדא שריין כו' שהחכמה נמשך מאין ליש בהשגה דבינה אך א"א להיות יח"ע דחו"ב בק"ש כ"א ע"י הלל לי"ה תחלה בפסד"ז (וכמ"ש במ"א שמתעם זה יש מקום ושרש לפסד"ז למעלה מק"ש ותפל' ור"י שא' יהי' חלקי עם גומרי ההלל בכל יום כו' לפי שנשמתו הי' דבוק ביח"ע דחו"ב ע"י מצו' ת"ת כמו בתורתו ואמנתו שפטו' מן התפל' וחי"ב בק"ש) ועתה בדורות האחרוני' שהנשמות נמוכות ביותר להיותם מבחי' עקביים צריכים למקור עליון ביותר שיאיר בכח נשמתם והיינו כמה שמאריכים בפסד"ז בהללויה שמעוררי' מבחי' העלם העצמות להאיר בשם הוי"ה דנשמות שלהם וד"ל (וזהו שא' יסדר אדם שבחו של מקום תחלה ואח"כ יתפלל משום דשבת זה הוא עיקר ומקור שיהא זה גורם תוס' אור בשם הוי"ה בחי' ברכות דש"ע וד"ל) והנה אחר שההילול הוא לי"ה שהן חו"ב צריך להלל ולהוציא לאור מן ההעלם לו"ה שהן המדות ודיבור והיינו שם הוי"ה כסדרו דוקא שהוא י"ה חו"ב שבא להשפיע בו"ה שהן מדות ודיבור להיות גם הן יוצאין מהעלם לגילוי כנ"ל (ולכאורה הרי יש בכלל מאתיים מנה ואם בחי' חו"ב האירו ממקורם הנעלם בעצמות למה צריך הילול ושבת למדות ודיבור שכלולים בחו"ב כו'?

אך ידוע דית"ע דחו"ב הוא בפנימיותם לעצמם למעלה הוא הרבה מבחי' אור שפעם לזו"נ שהן מדות ודיבור שזהו שם הוי"ה כסדרו מוחין דחו"ב שבזו"נ כו' ע"כ הוצרך להיות תחלה ההלל במקור דחו"ב לעצמן ואח"כ הילול בפני עצמו ליה שבזו"נ שהוא שם הוי"ה כאשר מוחי' דאו"א נמשכים לזו"נ וזהו הללויה ואח"כ יהללו לשם הוי"ה והא בהא תלי' וכמ"ש כי ביה"כ כו' וכמאמר מה שמו אדם קדמאה שהוא אור אבא מה שם בנו חכמה שבזו"א כו' (וזהו שבפסד"ז או' חמשה הללויה שפותח וחותם בהללויה לבד תהלה לדוד להיות כי הלל ליה בראש וסוף הוא המקור האמתי להמשכת אור חדש בשמות דהוי"ה שהוא חו"ב שבמדות ודיבור שנק' יחוד זו"נ בש"ע) ולכך קדם פסד"ז לשתיים לפני' דק"ש מפני שפסד"ז שייך לתפל' וכאשר דקדק לומר לעולם יסדר שבתו כו' ואח"כ יתפלל ולא אמר ואח"כ יקרא ק"ש ויתפלל כו' כי ק"ש יכול לקרות בלא פסוד"ז לפי שיח"ע דחו"ב הוא בק"ש ויחוד זו"נ בש"ע ודל') והנה בקריאת ההלל אומר הללויה הללו עבדי הוי' הללו את שם הוי"ה יהי שם הוי"ה מבורך כו' ויש להבין למה הקדים הללו עבדי הוי"ה להלל לשם הוי"ה עצמו וכי יתכן להקדים הילול העבד להילול רבו כו' אך הנה ידוע שיש ב' מיני עבד א' עבד אלקי' והב' עבד הוי"ה כמו משה שנק' עבד הוי"ה ופי' עבד ה' הוא כמו ענין עובד אלקים שענינו לברר ולתקן לשם אלקים כידוע כך יתפרש עבד להוי"ה לתקן לשם הוי"ה כו'.

(מו) ולהבין זה הנה ידוע בענין שם הוי"ה ואלקים כמו עד"מ שמש ומגן שהמגן נרתק להסתיר לאור השמש כך שם אלקים מסתיר לשם הוי"ה והוא צמצום אור האלקי להיות הבריאה מאין ליש עד שאת ולז"ז עשה האלקים כו' וכונת הצמצום הזה הוא שיבורר עה"ד טו"ר לאהפכא חשוכא לנהורא כו' בביטול היש לאין במלאכי' שאו' שירה בכל יום כו' וכמ"ש ברן יחד כו' ויריעו כל בני האלקים וזהו הנק' עובד אלקים שמתקן לשם אלקים להוסיף אור רב בשם אלקים ע"י העבודה שעובד ומתקן דבר וכמ"ש אשר ברא אלקים לעשות לתקן כו' ובתקון זה נמשך רוב ברכות והמשכות אורות העליונים בשם אלקים וכו' ועד"מ העבד שעובד לאדונו בקבלת עול בכל עבודתו בבית ובשדה הנה ע"י אמתית עבודתו יתברך האדון בכל אשר בביתו רק על ידי העבד כי האדון לא יוכל לעשות בעצמו כל מה שהעבד עושה וכמו יוסף שהיה עבד לפוטיפר ונתברך על ידו מאד וכך אליעזר עבד אברהם נק' זקן ביתו כו' שמעבודתו נתעשר בכל כו' וכך הוא למעלה במלאכי' שנק' עובדי אלקים עד בחי' מט"ט שנק' עבדו זקן ביתו שע"י נתברך שם אלקים וכמאמר נער הייתי גם זקנתי שרו ש"ע אמרו שזהו ענין הבריורים דבחי' ב"ן ע"י חנוך מט"ט כמ"ש ויתהלך חנוך את האלקים כו' וד"ל וכמו"כ יובן בענין עבד הוי"ה לתקן ולברך לשם הוי"ה בתוס' ברכה בלי שיעור כו' היינו כמו משה עבד ה' וכמ"ש לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא כו' עד"מ עבד שנתן לו רבו כל אשר לו במתנה ומינהו תחתיו להיות מושל ולעשות כרצונו בכל אשר יש לו שנק' בעל הבית במקומו ממש בכל ענין עסקי הבית והשדה ועבדי הבית נשמעים אליו כמו לבעה"ב עצמו כו' וכך הוא בעבודה דתו"מ שעבודה זו אינה כעבד שעושה מלאכו' גשמיות בעול כו' אלא הוא כמו בעה"ב בעצמו שגוזר ואומר כך וכך יעשו כו' והיינו ענין מצות ת"ת בדיבור כמו שא' מתנית' מלכתא שגוזר ואומר זה כשר כו' וכאשר יגזור כן יקום שנמצא הברכה המרובה באה

שלא ע"י תיקון מלאכה שהעבדים עושים רק ע"י חכמתו וכה ידי שרב לו לטרות ולעסוק לצוות לעשות המלאכות והעבודות כך וכך וזהו עבד שלמעלה מבחי' בן כי הבן לא יוכל להביא לאביו ברכה מלמעל' כ"א כפי ערך שקיבל מאביו כו' אבל עבד זה יכול להביא ברכה ביתר מכפי ערך ומדה מאשר יצליח בחכמתו ויגיעתו כו' וזהו בחי' משה עבד הוי"ה שהוא עבודה ביגיעה ועול בתורה ומצות כמו שאמר תורה צוה לנו משה שזהו כמו הפוקד ומצוה בשלו ממש כך וכך יעשו מצוה זו ומזה ירחק כו' שבוה נמשך תוס' אור בשם הוי"ה בבחי' אור חדש כמו שנמשך אור חדש בשם אלקים ע"י הברורים דמלאכים בביטול היש לאין כי הצדיקים ביגיעתם בתו"מ הוא בא ג"כ ע"י עול אבל עול זה הוא לעשות ולתקן לשם הוי"ה כמ"ש כ"א בתורת הוי"ה חפצו כו' אך בקבלת עול תו"מ מלמטה למעלה ע"ז נמשך תוס' אור גדול בשם הוי"ה דאצילות בכל פרטי הע"ס באו"כ וד"ל וזהו שא' הללויה לחו"ב דאצילות להוסיף אור ואח"כ הללו עבדי ה' בעבודה ותיקון לשם הוי"ה ע"י עסק תו"מ מה שבחכמה שבתורה אתברירו במדות בין טמא לטהור וע"י עבודה זו שעובדים ומתקנין לשם הוי"ה אח"כ הללו את שם הוי"ה שניתוסף אור גדול בשם הוי"ה אבל בלא עבודת הצדיקים שנק' עבדי הוי"ה ע"י ההלל והשבח לתקן לשם הוי"ה מלמטה למעלה לא ה' נמשך תוס' אור בשם הוי"ה משום דנעוץ תחלתו בסופן דוקא שהוא ע"י בירוים דשם הוי"ה ע"י הצדיקים (וזהו ההפרש בין פסד"ו להלל לשם הוי"ה ובין שתיים לפני' שאינו מדבר רק בעבודת המלאכים שנק' עובדי אלקי' כנ"ל וד"ל) (מפני שפסד"ו הכנה לש"ע ושתיים לפני' הכנ' לק"ש ומטעם הנ"ל וד"ל).

(מז) והנה ידוע שיש ג' מדרגות הלל וברכה והודאה והן ג' מדרגות זו למעלה מזו וכך הוא הסדר בתפלה תחלה ההלל בפסד"ו ואחר ההלל בפסד"ו בוברך דוד מתחיל הכנה לברכה שהוא ביוצר אור כו' ואחר הברכה ההודאה הוא בש"ע כמ"ש הפעם אודה את ה' כו' וביאור הדברי' הנה מבואר למעלה שע"י השבח וההילול ניתוסף האור בשם הוי"ה כמ"ש הללו את הוי"ה כו' כענין בהלו נרו כו' לפי שנמשך האור מן ההעלם לגילוי כו' והנה זהו רק בחי' ההתעוררות למעלה מעלה שיומשך מהעלם העצמות לידי גילוי אבל שזה האור הנעלם יבוא לידי ברכה ממקורו בעצמו תחלה זהו ענין הברכה שאחר ההלל כו' והענין הוא כידוע שיש בפי' ברוך ב' פירושים הפירוש הא' כמו והמלך שלמה ברוך לשון נפעל שנתברך ממקורו וכן גם ברוך יהיה וכה"ג והב' לשון מפעיל מה שממנו יומשך הברכה והשפע למטה כמו והי' ברכה ונברכו בך כו' וגם בפי' ברוך אתה כו' יש ב' פירושים הנ"ל א' לשון נפעל שיהי' אתה ה' מתברך מלמעלה מעלה כמו יהי שם ה' מבורך ממקורא דכולא וכה"ג וזהו בא ע"י ההלל והשבח בתחלה שמהללי' ומוסיפים אור גדול בשם הוי"ה כנ"ל אז ע"ז נמשך רוב ברכה מעצמות א"ס ב"ה והטעם הוא כי ההלל והשבח הוא מוציא ומביא את האור ההעלם לגילוי בתוס' אור כנ"ל עד שבוה יוכל להיות הברכה בתוס' מרובה על העיקר לאין שיעור וזהו פי' ברכו את הוי"ה כו' ופי' ברוך אתה ה' לנוכח שזהו ברוך לשון נפעל כנ"ל והיינו ג"כ מה שאמרו חייב אדם לברך ק' ברכות בכל יום וכן ח"י ברכות בשם הוי"ה בש"ע הכל הוא לברך את שם הוי"ה מלמעלה מעל' כו' מבחי' ההעלם לגילוי ע"י ההלל שבתחילה והיינו לנגד ע"ס שכאו"א כלול מ"ס

שהן מאה וכמ"ש במ"א ע"פ ועתה כו' והפי' הב' בברוך לשון מפעיל שממשיך השפע והברכה למטה גם זה אמת והיינו בחי' גילוי אור ושפע האלקית משם הוי"ה דאצילות למטה מטה בג' עולמות ב"ע עד עוה"ז הגשמי בשפע מוזן גשמי ורפואה גשמי בברך עלינו ורפאינו כשאו' בא"י כו' ואע"פ שזהו בחי' יריד' גדול' ע"י צמצומי רבי' מאד אך מפני ששם הוי"ה מבורך ומתברך בעצמו תחלה ממהו"ע המאציל שהוא למעלה מכל ספי' ומדה כו' שזהו ענין ק' ברכות לשם הוי"ה כנ"ל עי"ז ממילא יבא הברכה והשפע מבחי' צדיק עליון למטה מטה ג"כ והא' בהא תליא שאם אינו מבורך בעצמו תחלה לא יוכל לברך לשלמטה הימנו ואם הוא מבורך בעצמו יברך למקבלים הימנו וכמ"ש ברכות לראש צדיק שהברכות לראש צדיק הוא כדי שיברך למקבלים הימנו שאם לא יקבל בראשו ברכות אינו יכול לברך לאחרים וזהו ברוך אתה בעצמך תחלה ואח"כ יברך הוי"ה למטה והיינו פי' ברכו את ה' שיתברך מלמעלה אעפ"י שכבר מבורך אך כדי שיומשך ממנו תוס' ברכה למטה צריכים לברכו בכל יום בתוס' ברכה מאשר כבר מבורך וד"ל וזהו שעונין ברוך ה' המבורך כבר שיתוסף ברכה בשביל שיברך לעולם ועד בלי הפסק כלל וד"ל (ובמ"א מבואר בטעם שהברכה למעלה מן ההלל דלפי הנ"ל הכל א' רק שבברכה יוצא לגילוי בלבד כו' משום דהברכה עצמי' ומקורי' כמו שהיא בעצם המשפיע באה למטה כמו מברין את הגפן כו' דענפי האילן יוצאין מן השרש כמו שהוא וראי' מאשר שכל ידיו כו' כי לא יוכל להיות בענף יותר מן השרש כו' אבל ההלל אינו רק לתוס' אור שאינו בבחי' עצם הדבר כמו שהוא רק להאיר החושך כו' וההודאה למטה מן ההלל שהרי א' ועתה אלקינו מודים כו' ואח"כ מהללים כו' ואח"כ ויברכו כו' הרי פתח בברכה ויברך דוד כו' ברוך אתה כו' ומסיים ועתה מודים ומהללים וחותם בברכה ויברכו כו').

(מח) ובכל זה יובן מ"ש יהי שם הוי"ה מבורך אחר שא' הללו עבדי ה' הללו את שם ה' כו' דהנה עבדי הוי"ה הממשיכים ק' ברכות בכל יום בשם הוי"ה וכן בפסד"ז יהללו שם הוי"ה וכל זה אינו רק עתה בבחי' הזמן דמל' מלך מלך ימלוך עבר הוה ועתיד כו' וזהו פי' מעתה שהוא התחלת בחי' הזמן דו' אלפי שנים ושם הוי"ה היינו ה' הוה ויהיה שכולל כל התחלקות הזמן דמלך מלך ימלוך כו' הרי הברכה בשם הוי"ה מעתה הוא להוסיף אור בשם הוי"ה כל ו' אלפי שני כו' בכללו' מדות מקורי הו' אלפי שני' כמ"ש כי אלף שנים כיום כו' וזהו דוקא במדת מל' שמחי' כל הנבראים מאין ליש ובמקורה בו"ק דאצי' אבל למעלה מעלה גם ממקור הזמן דשם הוי"ה עבר הו' כו' ה"ו בבחי' עצמות המאציל שנק' עולם הא"ס עולם הנצחי' שאין לו תכלה ונצחיות הזמן הוא בא מעצמות הא"ס ע"כ אין לזמן הפסק כמ"ש במ"א בפי' ימלוך לעולם ועד בנצחיות הזמן ששורה בו מן העצמות דליכא זקנה קמיה קוב"ה עצמו ומ"ש וע"י יתיב כו' היינו בהארנו בזמן דווי"ב כו' וז"ש בזהר וע"ד בחילופי אתון דאחד כי ועד נצחיות הזמן מפני שמאיר מן העצמיות ממש שלמעלה מן הזמן לגמרי ע"כ גם הזמן לא יופסק כלל וכמ"ש מלכותיה מלכות עלם וכן אנו או' דוד מ"י חי וקים וכידוע וד"ל וכן מ"ש דכתר מל' איהו כתר עליון היינו כשעצמות המאציל יאיר במל' שאו' יהיה גם הזמן נצחי וע"כ יהי' בהמ"ק דלע"ל נצחי וכמ"ש ואני אהיה לה כו' חומת אש כו' ולכבוד אהיה בתוכי כמ"ש אהיה אשר אהיה אנא זמין

לאתגלאה וכן עד יעבור עמך הוי"ה למעל' משם הוי"ה והוא בשם אהיה דכתר שיאיר במל' שתי' עט"ב כידוע וד"ל. וזהו יהי שם הוי"ה דאצילות מבורך מעצמות המאציל שלמעלה מן הזמן לגמרי והיינו מעתה שהזמן בבחי' גבול ועד עולם הנצחי שהוא אור א"ס עצמו שיאיר במל' לע"ל ויקויים מאה ברכות בשם הוי"ה לע"ל מבחי' העצמות ממש כמו שעתה שם ה' מבורך בתוס' אור ע"י עבדי הוי"ה שמוסיפים אור כנ"ל וזהו פי' מעתה שבבחי' המל' ועד עולם הא"ס גם אז יבורך בק' ברכות הללו מבחי' העצמות ממש וד"ל.

שערי אורה יט, א ואילך

ה

יש יתרון מעלה במלאכים שנק' עבדים כמ"ש הללו עבדי ה' כו' במה שיש בהן בחינת הביטול בעיקר מציאותם לגמרי מכל וכל עד שאינם תופסים מקום כלל וכלל.

פירוש המלות עג, ג

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

ך

הללויה. מה שהקדים תחלה שם י"ה. הוא משום כי עיקר תכלית השבחי' הוא להוציא המדות דאצי' בגילוי אור בהשפעה ממש כנ"ל והרי ידוע שיש יניקה גם לחיצוני' במדות דאצי' כשמתפשטי' בבי"ע כענין המאמר רישי' דעשו בעיטפי' דיצחק כי מותרי הגבו' דעשו יוצאי' מגבו' דקדושה וכן מותרי החסדי' דישמעאל מאברהם איש החסד וכמ"ש במ"א ולהיות שצריך שלא יקבלו גם החיצוני' יניקת אור מן הקדושה האלקי הנה לזאת עיקר הכוונה בהילול ושבת הנ"ל הוא דווקא בבחי' חו"ב שבמדות הנק' י"ה כי השבירה בו' מלכי' הי' רק בבחי' המדות אבל לא בג"ר כידוע וכמ"ש ימותו ולא בחכמה וגם מטעם שבחי' חו"ב הם קרובי' יותר לבחי' הארת אא"ס כי אין התלבשות אא"ס אלא בחכמה מצד שבחי' הביטול הוא בחכמה כו' והכל ענין וטעם א' הוא שמחמת זה א"א לחיצוני' לקבל יניקה מן המדות כי לא יגורך רע כתי' וזהו פי' הללויה שהקדים תחלה להמשיך מוחי' דאו"א שמלוכשי' במדות דאצי' וד"ל.

ואחר שהקדים הילול והמשכת מוחי' דאו"א הנק' י"ה שבהם ועל ידם מגיע השפע לקדושה לבד ולא לחיצוני' אמר את"כ הללו עבדי ה' כלומר כל סט' דקדושה המה יהללו את כללות שם הוי' בשלימות כי כבר חזק בריחי שעריהם שלא יהי' לזרים חלק ונחלה אתם ע"י המשכת שם י"ה תחלה כנ"ל.

דרך מצותיך ע' קנא, ב

ז

וענין הלל שייך לנרות כי הלל ל' בהלו נרו ל' נר נמצא הנרות ממשכי ע"י ההלל. והנה הללויה י"ל כי ב"ה הוי צור עולמים ופי' בזה ר"פ וארא ובמק"מ שם כי ב"ה חו"ב דאצי' ע' באג"ה ד"ה ויעש דוד שם. הוי שהוא א"א צור עולמים. א"כ מתחלה ממשכי' בחי' י"ה שהם שרש העולמים עוה"ב ועוה"ז. והיינו ע"י השבח זה גופא ששני העולמי' נתהוו רק ע"י ב' אותיות. ואח"כ ממשכי' ג"כ שם הוי עצמו א"א. וזהו הללו את שם הוי'. אך הללו עבדי ה' ע"י הביטול כי אף ממזרח שמש עד מביאו מהולל שם. אך דקרו ל' אלקא דאלקיא לכן אין נמשך בבחי' גילוי ע"ד בהלו נרו כ"א נשאר בבחי' מקיף. אבל שיהי' בבחי' בהלו נרו ע"י ההלל זהו ע"י בחי' עבדי ה' וכמ"ש קומי אורי כי בא אורך כי החשך יכסה ארץ וערפל לאומים ועליך יורח כבוד ה'. וע' במד"ר פ' בא פט"ו גבי החדש הזה לכם. לא נתתי אורה אלא לכם שנאמר קומי אורי כי בא אורך. וז"ש השיר יהי' לכם. דענין השיר זהו ענין הלל הוא לכם שע"י היות עבדי ה' עי"ז נמשך ע"י ההלל להיות בהלו נרו. והנה ענין שמונה נרות כי ז' נרות זהו ההמשכה מהחכ' בו' המדות והו"ע כי אתה נרי הוי'. אבל השמיני זהו הנק' אור הוי' דהיינו אור המאיר בשם הוי' ועו"נ בית יעקב לכו ונלכה באור ה' ע' זח"ג נשא דק"ל ע"א. לכן מזה נמשך שיאיר גם למטה מטה גם בפתח הסמוך לרה"ר. כענין חכמות בחוץ. וז"ש ולא ילמדו עוד איש את רעהו כ"א כולם ידעו אותי למגדולם ועד קטנם. היינו גדולם זהו המקבלים מבחי' ה' גדולה בינה. וקטנם זה המקבלים מבחי' ה"א זעירא ה' קטנה רחל. ולע"ל יומשך גם בבחי' ה' קטנה כמו בה' גדולה וע"כ כולם ידעו אותי כו'. להעיר מענין הקטן יהי' לאלף כו'. קיצור. ענין הלל והודאה הלל לשון בהלו נרו הללו יה ב"ה חו"ב הוי' א"א צור עולמים. ממשכי' מתחלה מבחי' י"ה ואח"כ כללות שם הוי'. וענין שמונה נרות. וענין הודאה.

אורה"ת בראשית ע' שא ואילך

ח

ועתה אלקינו מודים אנתנו לך ומהללים לשם תפארתך. להבין זה ענין מודים ומהללים . . . (וגם גבי הודאה נא' לך וגבי הלל נא' לשם, וכתוב בכל יום אברכך ואהללה שמך נזכר לשון ברכה על מהו"ע אברכך והילול לשם). וגם צ"ל ענין הללויה וכתוב כל הנשמה תהלל י"ה ולפעמים נאמר הללו את שם הוי' וכתוב יהללו את שם הוי' כי הוא צוה, א"כ נאמר לכללות שם הוי' י"ה ו"ה. והענין דהנה . . . הלל יש בו ב' פי' לשון שבח ולשון הארה כמו בהלו נרו על כו', ובכל א' כי מפני השבח שמשבחים אותו ית' מאיר אורו, עד"מ כשמשבחים את האדם באיזה מדה שיש לו עי"ז מעוררים את המדה שתהא בהתגלות כי בלא זה הוא בבחי' שינה וכלולה בעצמותו שאינה בהתגלות, וכמו"כ למעלה צריך לעורר רחמים, כי יש ב' קווין קו החסד וקו הדין וצריך לעורר קו החסד שיבא בהתגלות והיינו ע"י השבח וההילול מעוררים וזהו"ע הלל כפי ב' הפירושים שע"י השבח מעוררים האור והגילוי. ומה שלפעמים נא' הללו י"ה בחי' י"ה בלבד ולפעמים נא' את שם הוי' ובשם הוי' יש ג"כ י"ה, הענין

הוא כי י"ה כשהוא רק שני אותיות אלו לבד זהו בחי' או"א והיינו כשאינם מאירי' במדות והמה בפ"ע (ר"ל זהו בחי' המוחין שאין שייכים למדות כלל, כי יש בחי' מוחין ושכל המתלבש במדות ויש שכל גדול יותר שאינו שייך למדות כלל) וצריך להלל אותם ג"כ שיאיר בהם אור המאציל (כי המאציל הוא למעלה מעלה גם מבחי' ההכמה שאינה שייך למדות כנודע ממ"ש כולם בחכמה עשית שהחכמה נחשבת כעשי' אצלו ית' ולכן בכדי שיומשך בחי' זו הוא ע"י יו"ד צמצום ע"ד ברישא חשיכא והדר נהורא וע"כ כדי שיהי' גילוי אור זה ע"ז נאמר הללויה) וכשמאירים מהמוחין במדרת היינו בחי' הוי' י"ה בחי' מוחין בו"ה בחי' מדות זו"נ וצריך ג"כ הלילול, כי הנה במדות יש בחי' קטנות היינו מדות טבעיים כמו אדם שהוא בטבע רחמן או אכזרי ובחי' גדלות המדות היינו כשמאירים בהם המוחין דהיינו שהתפעלות המדות הוא רק מחמת השכל שמאיר בהם ויש בזה כמה בחי' כמו בחי' עיבור תלת כלילין בתלת כו' יניקה כו' אבל כשהשכל בפ"ע אינו שייך למדות כלל רק בחי' השכלה וכמו"כ למעלי' י"ה היינו כשהן בפ"ע ואינם מאירים עדיין למדות וכשהמוחין מאירים למדות היינו בחי' י"ה מאיר בו"ה (וזהו נר הוי' נשמת אדם פי' נר שמאיר וממשיך גילוי שם הוי' כנ"ל והיינו ע"י אתעדל"ת של נשמת אדם שמהלל ומשבח).

אוה"ת בראשית ע' תתקלה ואילך

ט

וזהו הללויה ואח"כ הללו את שם הוי' שמתחלה הללו י"ה גלוי בחי' י"ה ועי"ז אח"כ ממשיכים גלוי כל השם הוי' שיהי' השם שלם כו'.

אוה"ת שמות ע' א'תשג

י

עיינ בשל"ה קנג ב קסה א פי' שהכוונה הללו עבדי ה' יהי' עבודתם רק בשביל שיהי' שם ה' מבורך כו'.

אוה"ת על הסידור ע' טז

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

יא

ולהבין כ"ז בתוס' ביאור, הנה כתי' (תהלים קיג, א) הללויה הללו עבדי ה' הללו את ש' הוי' וכהנה רבות, ופעם גא' מי כמוכה כו' נורא תהלות כו', פי' שיריאים להללו, אך הענין הוא דהנה פי' ל' הלל יש בו ב' פירושי', הא' ל' הלל ושבח, והב' ל' אור מל' בהילול נרו על ראשי, וב' הפירושי' אמת שע"י ההילול והשבח עי"ז ממשיכים האור כמו עד"מ באדם שהוא חכם גדול הנה חכמתו הוא בהעלם וע"י שמשבחים אותו עי"ז יוצא מהעלם אל הגילוי ועד"ז במדות מי שהוא חסדן ורחמן

שמדות אלו הם בהעלם אצלו וע"י ההילול ושבת יצא מדותיו מהעלם אל הגילוי, ועד"ז יובן למעלה ג"כ רק כי באדם הנה יש אצלו מדות רק שהם בהעלם, אבל למעלה הנה הוא ית' לאו מכל אינון מדות כלל, וזהו מ"ש וידבר אלקי' אל משה ויאמר אליו אני הוי' שהוי' ואלקי' הם בחי' מדה"ד ומדה"ר, אבל עצמותו לאו מכא"מ איהו כלל וע"י ההילול ושבת שמשבחים אותו מה רב טובך כו' חנון ורחום ה' עי"ז ממשכים אוא"ס בבחי' מדות כו', וזהו הללו' הללו עבדי ה' הללו שם הוי' מתחלה הללו' להמשיך בחי' י"ה ואח"כ הללו ש' הוי' בחי' ו"ה, ופי' עבדי הוי' שההילול ושבת צ"ל בבחי' עבודה, אמנם כ"ז הוא בש' הוי' דסדר השתל', אבל לגבי בחי' ש' הוי' שלמעלה מסדר השתלשלו' עז"נ נורא תהלות לפי שהוא למעלה מסדר השתלשלו', רק בבחי' הודאה יכולים להודות גם לבחי' ש' הוי' דלעילא, וזהו שתיקנו בחנוכה בהלל והודאה, הלל הוא לגבי בחי' ש' הוי' דלתתא והודאה הוא לגבי בחי' ש' הוי' דלעילא.

סה"מ תרכ"ז ע' קטז

יב

תהללו בשם קדשו, וצ"ל מ"ש התהללו שהוא ל' נפעל, דהול"ל הללו בשם קדשו כמ"ש הללו עבדי הוי' הללו שם הוי', ולמה נאמר כאן תהללו. הנה כתיב למען יזמרך כבוד ולא ידום ה' אלקי לעולם אורך, ויש בזה ב' פירושים, הא' שע"י שה' אלקי לעולם אורך, פי' ע"י ההילול ושבת שמשבח האדם להבורא ית', עי"ז גורם להיות יזמרך כבוד ולא ידום שה"ע נהורא תתאה קארי תדיר לנהורא עילאה ולא שכיך, פי' הב' שע"י שנהורא תתאה קארי תדיר לנהורא עילאה ולא שכיך. גורם שגם באדם יומשך ההילול והשבחה. ולכן דוד המלך ע"ה אמר כל ספר תהלים שהוא רק שבחי הבורא ית', מפני כי דוד הי' מרכבה לבחי' מדת המל' שהוא בחי' נהורא תתאה קארי תדיר כו' נמשך עי"ז שגם דודהי' עיקר עבודתו בהילולים ושבחים כו'. וזהו מה שאנו מקדימי' קודם שמו"ע אד' שפתי תפתח ופי' יגיד תהלתיך שפי' הפסוק שאד' שפתי תפתח ופי' האדם יגיד פי' ל' המשכה, תהלתיך שיהי' כעונה אחר הקורא, והיינו מפני שכאשר למעלה נהורא תתאה היא בחי' מל' קארי תדיר גורם עי"ז שגם האדם יגיד הילולים ושבחים של הבורא ית'.

סה"מ תרכ"ז ע' מז

יג

וביאור הענין דהנה כתי' הללויה הללו עבדי הוי' הללו שם הוי' וכן מצינו כ"פ ל' הללויה, וכן הללויה הללו את שם הוי' הללו עבדי הוי', וכתב' מי כמוך הוי' מי כמוך נאדר בקודש נורא תהלות יראים להללו. והענין דהנה אנו רואין מי שהוא חכם ה"ז אצלו בהעלם וע"י שמשבחים אותו מוציאין מהעלם אל הגילוי, וכמו"כ מי שהוא חסדן או נדבן, וזה שייך באדם שהוא בעל מדות אך למעלה דלאו מכל אינון מדות איהו כלל, וזהו ויאמר אלקים אל משה ויאמר אליו אני הוי', אלקים והוי' הם מדות החסד ומדות הדין אבל בחי' לאו מכא"מ איהו כלל ומשם יומשך זהו ע"י ההילול

והשבת וזהו הללויה הללו עבדי הוי' הללו שם הוי', הללויה היינו שיומשך י"ה הללו שם הוי' שיומשך גם ו"ה וזהו ע"י עבדי הוי' שיהי' עבודה, וזהו שם הוי' דלתתא אך שם הוי' דלעילא שם אינו שייך הילול ושבת אלא הודאה שמודים לבחי' זו. וזהו דכתיב גבי חנוכה וקבעו בהלל והודאה, הלל היינו לשם הוי' דלתתא, והודאה היינו שם הוי' דלעילא ובבחי' זו יראים להללו.

ד"ה לריח שמניך תרל"ט

יד

וּלְבָאָר היטב ענין זה צ"ל מ"ש הללויה הללו ש' הוי' הללו עבדי הוי' ופעם נא' הללו עבדי הוי' הללו את ש' הוי', נמצא שיש למעלה ענין הילול ושבת, ולכאן צ"ל הלא כתי' מי כמוך כו' גורא תהלות היינו יראים מלהללו. אלא שבהלול יש בו ב' פי' הא' הו"ע הילול ושבת והב' לשון בהילו גרו על ראשי שהו"ע המשכות האור. ובאמת שניהם הם אמת כי ע"י הילול ושבת ממשיכים האור, כמו עד"מ אדם אעפ"י שהוא חכם גדול מ"מ חכמתו הוא צפון ונעלם רק ע"י הילול ושבת שמשבחים אותו נתגלה חכמתו, וכן במדות שכשאדם הוא חסדן או נדבן ה"ה צפון אצלו המדות רק ע"י הילול ושבת נתגלה, כמו"כ למעלה. רק שזהו שייך באדם שיש בו מדות רק שהי' בהעלם וע"י הילול ושבת מתגלה מהעלם אל הגילוי, אבל למעלה ששם הוא לאו מכל אינון מדות כלל, וע"י הילול ושבת ממשיכים מלאו מכל אינון מדות במדות. וזהו"ע מ"ש וידבר הוי' אל משה, וידבר אלקי' אל משה, הוי' הוא מדת הרתמים אלקי' הוא מדת הדין, ובכדי שיוכל להיות המדות זהו ע"י הילול ושבת יכול להמשיך מלאו מכל אינון מדות במדות, כדי שיהי' מה רב טובך אשר צפנת ליראיך חנון ורחום הוי'. וזהו מ"ש הללויה שע"י הילול ושבת ממשיכים י"ה, הללו את ש' הוי' שע"י הילול ושבת נמשך ו"ה ונעשה שם שלום, וזהו ע"י הללו עבדי הוי' שע"י הילול שבבחי' עבודה בכיטול באמת נמשך שיהי' שם שלם. וזהו דוקא בהוי' תתאה אבל הוי' עילאה שם נא' גורא תהילות יריאים מלהללו, אלא ע"י ההודאה שהו"ע עצמי' יכולין להמשיך ש' הוי' עילאה שהוא כלול בעצמי'. ולכן בחנוכה קבעו בהלל ובהודאה, שע"י הילול ושבת ממשיך הוי' תתאה וע"י הודאה ממשיך ש' הוי' דלעילא.

ד"ה לריח שמניך תרל"ט

טו

כָּל הולך על גחון וארוז"ל למה נק' הראשונים סופרים שהיו סופרין אותיות התורה והיו אומרים ו' דוגחון הוא חצי אותיות התורה, והיו סופרים אותיות התהלים והיו אומרים ע' דמיער הוא חצי אותיות בתהלים. וכ' בח"א ו' דוגחון מפסיק כח הנחש דנחש הקדמוני כתי' בו על גחונך תלך לכן נק' גחון והו' מחליש כחו, וע' דיכרסמנה חזיר מיער דכתי' ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא מפסיק כח החזיר. דהנה תהלים מכוון נגד תורה וכמו שיש בתורה חמשה חומשי תורה כמו כן יש בתהלים חמשה ספרים, ולדעה דתורה נתלק לז' ספרים כמ"ש חצבה עמודי' שבעה כמו"כ תהלים

נחלק לז' ימי השבוע, וצ"ל למה תורה ותהלים דוקא. והענין דהנה אמרו"ל כל מי שיש בו תורה ואין בו יר"ש דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצונים לא מסרו לו בהי עייל, תורה הוא מפתחות הפנימיות ותהלים מפתחות החיצוניות, דהנה כל התהלים הוא סיפורי שבחי המקום כמו השמים מספרים כבוד אל, הללויה הללו עבדי ה' הללו שם ה', ולכך בתפלה הרוב הוא פסוקי תהלים שהוא סיפור שבחי המקום ודוד מספר זה. הגם שקודם דוד ה' ג"כ תהלים מ"מ לא סיפרו ודוד מספר זה מפני שהוא מרכבה לבחי' זו. וזהו בג' ספרים ברא הקב"ה את עולמו בספר וסופר וסיפור, ספר וסופר הוא תורה וסיפור הוא תהלים, וע"פ הקבלה תורה הוא ת"ת ותהלים הוא מל'. ורבינו ז"ל פ"י מפתחות החיצוניות הוא תהלים מפני שכל ענין תהלים הוא כמו הללויה הללו אתהשם מן השמים הללוהו במרומים, ואתה מחי' את כולם שהו"ע הבריאה נק' מפתחות החיצוניות, אבל תורה הוא מפתחות הפנימיות. וצ"ל איך שייך לומר על ברה"ע שהוא חיצוניות.

ד"ה כל הולך על גזון תרל"ט

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

טז

הללויה' הללו עבדי ה' הללו את שם ה'. וצ"ל איך יש בכח הנבראים להלל ולשבח לש' הוי', והלא כתי' אין קדוש כהוי', דש' הוי', הוא קדוש ומובדל ואיך שייר בו הילול ושבח כו'. וכמו"כ אינו מובן מ"ש יהללו את ש' הוי' כי הוא צוה ונבראו, דמשמע שכל הנבראים גם בראים התחתונים דשמים וארץ יכולים להללו. ומאחר שהוא מובדל מעולמות ונבראים איך יכולים להללו כו'. ולהבין זה צ"ל משנת"ל שיש בחי' אין באני ואני נמצא בהאין.

וביאור הענין י"ל, דהנה בחי' אין הכלול באני ידוע שהוא האור כמו שהוא בעצמותו לפני הצמצום הראשון שעז"נ עד שלא נבה"ע ה' הוא ושמו בלבד, דפי' עד שלא נבה"ע היינו קודם הצמצום כמ"ש מזה בד"ה וביום הביכורים, רנ"ד, ושמו מוסכם הוא מהמקובלים שהוא ש' הוי' וכמ"ש אני הוי' הוא שמי בחי' שמי העצמי. והנה ידוע דהוי' הוא ל' מהוה, וכדאי' במד"ר בקריאת שמות דאדה"ר ואני מה שמי א"ל לך נאה לקרות הוי' שאתה אדון על כל בריותיך, היינו מה שמחי' ומהוה עולמות ונבראים ועש"ז נק' הוי'. ולכאו' לפי"ז אינו מובן איך יקרא הוי' ש' העצם מאחר ששייך להתהוות. וידוע דאוא"ס מה ששייך להתהוות העולמות הוא בחי' הארה היותר אחרונה לבד שאינה שייכה אל העצם כלל ורחוק מן העצם כנ"ל, ואיך נק' ש' העצם, דמשמע דיש להשם שייכות אל העצם ומיוחד בהעצם. אך הענין הוא דהנה מה ששם הוי' שייך להתהוות שהוא בחי' מקור המהוה היינו כמו שהוא אחר הצמצום דוקא כנ"ל. אבל כמו שהוא לפני הצמצום אינו בגדר מקור להתהוות כלל, כי א"א להיות שום התהוות קודם שהי' הצמצום. וכמ"ש בע"ח ובמב"ש באורך איך שהאור כמו שהוא קודם הצמצום הוא בבחי' א"ם ממש ולא הי' בו מעלה ומטה וראש וסוף

כלל, ולא הי' מקום לעמידת העולמות, דהיינו שלא הי' אפשר להיות ממנו מציאות העולמות כו'. וא"כ דוקא כשהאור נמשך ע"י הצמצום או הוא מקור להתהוות, אבל כמו שהוא לפני הצמצום א"א להיות ממנו התהוות העולמות, א"כ הרי אינו מקור אל התהוות העולמות ולכן בחי' שמו ית' כמו שהוא לפני הצמצום נק' שם העצם להיות שהוא בחי' עצמות האור הכלול בעצמותו עדין ומיוחד בתכלית עם העצם כו' (ומ"מ גם ש' הוי' כמו שהוא אחר הצמצום נק' ג"כ ש' העצם כמ"ש במ"א, והיינו שהוא מעין המאור להיותו דבוק בהמאור כמ"ש במ"א. וכמו עד"מ אור וזיו השמש שהוא מעין השמש דלהיות השמש בהירה לכן האור והזיו ממנו מאיר, והיינו מפני שהוא דבוק בגוף השמש. וכמו"כ הוא למעלה דהאור דבוק במקורו והוא מעין מקורו, ולכן נק' ש' העצם. ומ"מ הוא ג"כ הארה נבדלת כנ"ל, והיינו להיות שפועל להוות עולמות ונבראים שזהו חוץ לעצם, דמעצמות אוא"ם שלפני הצמצום לא הי' אפשר להיות התהוות העולמות כנ"ל, והאור שאחר הצמצום מה שפועל להתהוות ה"ז חוץ לעצם ולכן נק' נבדל מן העצם. וכמו אור וזיו השמש דגם שהוא מעין המאור (וזה דוקא מצד הדביקות בהמאור כו') ומ"מ הוא ג"כ אור נבדל מהשמש בזה שכל ענינו הוא להאיר, שזהו חוץ להעצם, דהעצם אינו בבחי' אור להאיר בפועל כו', והיינו להיות שהאור בא ע"י עי"ז הוא בא לפעול חוץ לעצם שהוא נבדל בזה ממקורו כו'. ובדוגמא כזאת יובן למעלה שלהיות האור בא ע"י הצמצום שהוא בחי' הפסק כו' כנ"ל, ה"ה בבחי' הארה נבדלת לפעול חוץ לעצם, ומ"מ הוא דבוק במקורו ומעין מקורו (וע' מ"ש מזה בד"ה וכל העם רואים, רנ"ה) ונק' ש' העצם כו', אלא שאינו דומה בענין עצמותו ובענין יחודו להאור שלפני הצמצום, וכמו ההפרש עד"מ באור וזיו השמש כמו שהוא בעצם השמש לכמו שמאיר ע"י הנרתק כו'). אמנם לפ"ז צ"ל למה נק' ש' העצם בש' הוי', דהרי הוי' הוא ל' התהוות, ובחי' שמו העצמי הוא שאינו שייך להתהוות כו' כנ"ל, א"כ איך יתכן עליו ש' הוי'. אך הענין הוא דהנה ידוע שיש דיעות במקובלים בפ"י מאמר דפרד"א הנ"ל, דבס' פלח הרמון שע"ד פ"ב כ' שאין אנו מייחסים את השם הגדול אלא על הרצון מצד היותו רוצה להטיב כו' עכ"ל. וכן שמו בגימט' רצון. והענין דהנה כתי' ויקרא הוי' הוי' שיש ב' שמות הוי', הא' ש' הוי' שלמעלה מס' השתל', והב' ש' הוי' דסדר השתל'. דש' הוי' שלמעלה מהשתל' הוא בהעלם העצמות דאוא"ס כו' והוי' דסדר השתל' הוא הבא בגילוי מש' הוי' הנעלם כו'. ועז"א ויקרא הוי' הוי' שקרא והמשיך מש' הוי' שבהעלם להיות ש' הוי' בגילוי כו'. והיינו כידוע שיש ב' מדריגות בשם, הא' ש' העצם, והב' ש' הפעולה, דש' הפעולה הוא שנק' שמו על שם הגילוי והתפשטות שנמשך ממנו, וכמו התפשטות החכ' מן החכם דמה שמשכיל השכלות בכח חכמתו המלוּבש במוחו זהו פעולת כח החכ' כו' כמ"ש במ"א, וכן התפשטות החסד מאיש החסד, דמה שהוא איש טוב בעצם זהו מצד התעוררות החסד שבלבו תמיד שמתעורר תמיד ברצון לחסד וטוב. והתעוררות זאת הוא מעצם מדת הטוב הנטוע ומושרש בנפשו. רק שמצד מדת הטוב העצמי אינו* לקרוא אותו איש הטוב, כי מדה זו ישנה בכל אדם מצד שלימות הנפש, אלא שאינה בגילוי כלל כו'. וזה שנק' איש הטוב הוא מצד התעוררות הרצון לחסד שבלבו תמיד כו', אבל זה עדיין בהעלם בעצמו, ולמעלה עדיין מגילוי והתפשטות החסד בפועל להטיב עם

זולתו, ומה שמטיב לזולתו זהו פעולת החסד לבד ולא עצמיות כחו כו'. ולפי אופן פעולותיו ומדותיו שבאים בכלים מכלים שונים כך יהי' שמו שיקרא אותו זולתו כו'. וש' העצם הוא שמורה על עצמות הדבר כמו שהוא למעלה מגילוי והתפשטות בפועל כמו כח החכ' העצמי קודם שמשכיל השכלות, רק מה שבכחו להשכיל בכל דבר חכ' מפני שמאיר אצלו תמיד גילוי אור השכל ממקורו שהוא כח השכל העצמי שבנפש דמשום זה בכחו להעמיק ולהשכיל בכל דבר חכמה כו', וכמו"כ כח החסד קודם שנמשך חסדו להתחסד על הזולת כו'. ובדוגמא כזאת יובן בכ' שמות הוי' דמה שנקי'ש' העצם הוא שמורה על בחי' העצמות דאוא"ס כמו שהוא בפנימי' ועצמות בהעלם עצמותו שלמעלה מגילוי התפשטות אורו להיות מקור להשתל' העולמות כו'. והמדרי' הב' בש' הוי' הוא הבא בגילוי והתפשטות אור בבחי' ש' הפעולה והוא מה שנק' ש' הוי' ע"ש בחי' התהוות כל העולמות מאין ליש מאוא"ס ע"י התפשטות האורות דע"ס בכלים מכלים שונים בחו"ב ומדות ומחדו"מ כו', שע"כ נק' ש' הוי' לפי שהוא ית' מהווה את הכל בש' זה דהוי' כו', וזהו"ע ש' הפעולה כו'. אבל בחי' ש' הוי' העצמי ענינו הוא הי' הוה ויהי' שכולל עבר הוה ועתיד כא', להיות שהוא כולל כל ההשתל' כא' כו'. דהנה הוי' זה אין פירושו שמהוה, כ"א מה שעלה ברצונו להוות, והיינו בחי' התעוררות הרצון בעצמותו שנתעורר בכי' ברצון על התהוות העולמות, וכדאי' בזהר כד סליק ברעותא למברי עלמא כו', וכן בריש הורמנותא דמלכא, וכמ"ש בע"ח כשעלה ברצונו הפשוט לברוא את העולם כו'. דעיקר ההתהוות אח"כ שע"י ש' הוי' הבא בגילוי הוא משום שנתעורר בתחלה ברצון להתהוות, דלולא שנתעורר תחלה לזה לא הי' אח"כ ההתהוות בפועל אלא משום שנתעורר בעצמותו ברצון כו'. וא"כ הרי הוא עיקר המקור להתהוות העולמות ומה שנמשך הש' הוי' בגילוי אי"ז דבר חדש מעיקרו. כי כבר עלה הכל בהרצון שבעצמותו שלפני הצמצום, ועליית הרצון הוא הסיבה להתגלות הש' דהוי' שלאחר הצמצום להוות את העולמות, דמה שעלה בהרצון בהעלם לפני הצמצום בא אח"כ בגילוי לאחר הצמצום כו'. וא"כ אין זה מחודש מעיקרו כ"א מהעלם אל הגילוי. רק שיש לקרותו מחודש מפני שקדמו הצמצום. והצמצום הוא התעלמות האור שענינו העדר, וא"כ הש' הוי' שבא בגילוי משם הוי' הנעלם ה"ה נמשך ע"י הצמצום ויש לקרותו מחודש (ועמ"ש בביאור * דבן פורת תקס"ז בענין ותשב באיתן קשתו, ובד"ה * משכיל לאיתן האזרחי בס' תלים ספ"א בפ"י האיר והעיר). וי"ל דזהו שנתחדש להיות בחי' אור לפעול איזה פעולה דזהו חוץ לעצם, דקודם הצמצום הכל הוא בבחי' עצמי, דגם בחי' התעוררות הרצון אינו בבחי' אור לפעול שהרי א"א להיות ממנו התהוות העולמות להיותו בחי' אור עצמי עדיין כו'. וע"י הצמצום נתחדש האור בחי' הארה דהארה בגילוי לפעול ההתהוות בפועל כו'. וזהו בחי' אור מחודש מה שנראה אור להוות בפועל כו', אבל בעיקרו אינו מחודש באמת דכבר עלה ברצונו ית' לפני הצמצום להוות העולמות, ועלו שם כל ההשתל'

אינו לקרוא : כ"ה בגוכ"ק, ואוצ"ל: אינו שייך לקרוא.

בביאור . . . קשת : נדפס בסה"מ תקס"ח (ח"ב) ע' תרפד ואילך (וראה שם ע' תתקכג ברשימה ע"ד הכת"י

סעיף ב').

ובד"ה . . . 90"א : נדפס כרשימות הצ"צ לתהלים (יהל אור) ע' שח ואילך.

מרכ"ד עד סוכ"ד, ומשום שנתעורר ברצון כבי' לכן הי' הצמצום ונמשכה בחי' הארה דהארה בפרטי ההשתל' בגילוי להוות בפועל כו', הרי דעיקר המקור הוא בחי' הרצון שעלה בעצמותו, והש' הוי' שבא בגילוי בהשתל' הוא שנמשך מהעלם אל הגילוי לבד כו'. והיינו כמשנת"ל דגם כמו שהוא לאחר הצמצום הוא דבוק במקורו ומעין מקורו כו', ולכן נק' ש' העצם כו'. ולא נתחדש בו אלא מה שהוא בחי' אור לפעול פעולת ההתהוות בפועל כו', ומשום זה נק' הארה נבדלת כו'. ונמצא דעיקר המקור הוא מה שעלה ברצונו כו'. וזהו מ"ש בלקו"ת בהוספות בד"ה להבין מ"ש באוצ"ח בענין מקור החיים בש' ס' שערי אורה והפרד"ס דכתר נק' מקור כו', אלא שא"א לקרוא את בחי' הרצון הפשוט הנ"ל בשם מקור ממש לעולמות, דמקור ממש הוא מה שבא בגילוי באופן שאפשר להיות ממנו ההתהוות ממש, וכמו מעין שנק' מקור לנהר ה"ה בא בגילוי, שאפשר להיות ממנו מציאות הנהר כו'. וכמו"כ למעלה השם מקור שייך לומר דוקא כשאפשר להיות ממנו התהוות, ולפי אופן גילוייו כך הוא ההתהוות כו'. והיינו בש' הוי' שבסדר השתל' שכבר בא בגילוי בבחי' הארה דהארה באופן שאפשר להיות ממנו התהוות העולמות, ולפי אופן גילוי המשכתו כן הוא ההתהוות, והיינו מה שבא האור בגילוי בבחי' אורות בכלים בע"ס דאצי' (וגם למעלה מאצי' יש ג"כ בחי' כלים כו' כמ"ש במ"א) ובסדר והדרגה בקדימה ואיחור כמ"ש במ"א, ומע"ס דאצי' נתהווה ע"ס דבי"ע עד עוה"ז הגשמי כו' (ועמ"ש מזה בד"ה וידבר כו' כה"ד, רנ"א) משא"כ בחי' הרצון הפשוט שלפני הצמצום אינו בבחי' אור בגילוי שיוכל להיות ממנו התהוות העולמות. וכל מה שנתהווה אח"כ בעולמות ה"ה שם בעליות הרצון בבחי' מח' א' לבד בלי שום התחלקות וכלי שום קדימה ואיחור כו', וזהו שהוא בחי' הי' הוה ויהי' כא' כו', ולכן א"א לומר עליו מקור ממש לעולמות, משום שא"א להיות ממנו עולמות, וגם אחר שנתהוו העולמות הוא בבחי' מקיף לבד על העולמות כו', אבל מ"מ כל מה שבא בש' הוי' דסדר השתל' הכל עלה ברצונו בש' הוי' שלמעלה מסדר השתל' ומשם נמשך מהעלם אל הגילוי כו'. וזהו"ע ש' הוי' ש' העצם שהוא בחי' האור העצמי הכולל בעצמותו שאינו בערך מקור ממש לעולמות ונק' הוי' שזוהו מה שעלה ברצונו להוות ולהאציל בש' הוי' שבסדר ההשתל' שבא בגילוי להיות מקור לעולמות כו'.

ולהבין ביאור ענין ד' אותיות הוי' שלמעלה מסדר השתל', צ"ל תחלה הד' אותיות דש' הוי' דסדר השתל'. ומתחלה יש להקדים בקצרה מהו"ע ההתהוות מאין ליש, ולמה דוקא בד' אותיות אלו דש' הוי' יוד ה"א כו'. אך הענין דהנה ידוע שיש ב' מיני שפע, הא' הבאה בדרך והדרגה מעילה לעלול מיש ליש, והיינו שהעו"ע הם בערך זל"ז ולכן נק' שניהם יש כו'. ואור השפע כמו שהוא במשפיע כן נמשך אל המקבל. דהגם דההשפעה היא רק בחי' אחרונה שבמשפיע, מ"מ ה"ה באה להמקבל בלי שינוי המהות, וכמו צדקה מעשיר לעני כו', וכמו"כ בהשפעת שכל ממשפיע למקבל שהם בערך זל"ז, דאם שההשפעה היא בחי' אחרונה שבשכל, מ"מ באה ההשפעה להמקבל בלי שינוי המהות כו', והשפע הב' הוא הבא בדילוג הערך מהמשפיע להמקבל שלא כפי מהות אור המשפיע עצמו (גם כמו שהוא בבחי' אחרונה שבו כו') שזוהו הנק' מאין ליש, שלפי שאין ערוך כלל למקבל לגבי המשפיע גם לגבי בחי' אחרונה שבהמשפיע, שאז צריך שיבא השפע מן המשפיע ע"י בחי' צמצום אור

עצמותו לגמרי בתחלה בכדי שיוכל לבא לפ"ע כלי המקבל לבד כו'. והדוגמא מזה יובן למעלה, דבכדי שיהי' התהוות הנבראים מאוא"ס המאציל, אשר אוא"ס הוא בבע"ג והנברא הוא בע"ג, ואין ערוך להנברא בע"ג לאוא"ס הבלתי בע"ג, וע"כ כשהוצרך להיות התהוות הנבראים א"א להיות כפי אופן שפע הא' מעצמות המשפיע בדרך עו"ע כשאר ההשתל' אלא ע"י צמצום בתחלה שנתצמצם האור האלקי לגמרי בכדי שיוכל להיות אח"כ האור לפ"ע הנצרך להיות מהות התהוות הנבראים בבחי' גבול כו', ואם לא הי' הצמצום לא הי' הנבראים בע"ג אלא הכל הי' בבחי' אוא"ס הבע"ג כו'. וז"ש בראשית ברא אלקים, שע"י ש' אלקים המצמצם את האור ע"יז הי' הבריאה כו'. והיינו ג"כ ענין הד' אותיות דהוי' כמו שנמשך ע"י ש' אלקים שאז הש' דהוי' הוא בבחי' ש' הפעולה שמהוה את הכל מאין ליש כו' כנ"ל. והענין דהנהגה כתי' אל אלקים הוי' דיבר ויקרא ארץ, ופי' בזח"ג אחרי דס"ה ע"א שג' שמות אלו הן חג"ת ש' אל בחסד כמ"ש חסד אל כל היום, וש' אלקי' בגבו', וש' הוי' בת"ת, וביהושע סי' כ"ב כ"ב כתי' ג"כ ב"פ אל אלקי' הוי' הוא יודע, ואי' בילקוט שם שבג' שמות אלו ברא הקב"ה את העולם, וע"י ג' שמות אלו הי' מ"ת, ואי' שם שהם כנגד ג' מדות שבהם נבה"ע בחכ' ותבונה ודעת כמ"ש ה' בחכ' יסד ארץ כו'. נמצא מפרש ג' שמות אלו על חב"ד. ומ"מ א"ז סותר למה שפי' בזוהר על חג"ת. כי י"ל שהם ג' ראשי ראשים הנזכרים בפרד"ס שער הצחצחות בשם רב האי גאון ז"ל, שמהם נמשך לכת"ב דכתר ומשם לחב"ד דאצי' (וכמ"ש הפרד"ס שם פ"ג שהג' ראשי ראשים הם למעלה מכתר ונמשכי' בכח"ב שבכתר כו' יעו"ש ובפ"ז כ' שבכתר נצטיירו ג"כ אלו ג' מדרג' והם כח"ב שבכתר ומשם נמשך לחו"ב, ומש"כ חב"ד י"ל דהדעת הוא במקום הכתר כו'. ועמ"ש בזוהר הרקיע תרומה בפי' מאה"ז שם דקס"ו ע"ב דאו"א אתכלילו בג' בסוד הדעת והדעת מקבל מבחי' ראש הא' רדל"א כו' וכמ"ש במ"א). וז"ע מ"ש בע"ח כשעלה ברצונו הפשוט לברוא את העולם (שהכוונה בכדי להטיב לברואיו ויכירו גדולתו כו' כמ"ש בתחלת שער הכללים (וע' מ"ש במ"א בד"ה ועברתי באמ"צ) וכמ"ש בפ"ד דמה שנתעורר ברצון להתהוות העולמו' הוא מצד כי חפץ חסד הוא וכמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה כו' וכמ"ש מזה בד"ה וידבר כו' כה"ד הנ"ל) צמצם א"ע כו' שענין מה שעלה ברצונו זה חסד והוא בחי' ש' אל, והצמצום שהוא המקום פנוי צמצום הראשון הוא ש' אלקים שסילק אורו ונכלל האור בהמאור כו', והקו שנמשך אחר מצמצום זהו ש' הוי' בחי' ת"ת. וזהו שארז"ל בתחלה עלה במח' לברוא את העולם במדה"ד והיינו התחלת התהוות הכלים שמהצמצום ואח"כ שיתף עמו מדה"ר הוא בחי' הקו שהוא בחי' האור ושע"י יהי' התהוות הכלים כו'. ולפי"ד הגאונים בע"ס הגנוזות שהן באוא"ס עד שלא נבה"ע כו' כמ"ש בפרד"ס י"ל ג', בחי' אלו נמשכי' מבחי', חג"ת שבהעלם דהבריאה מחסד הנעלם, והצמצום מגבו' והקו מת"ת הנעלם כו'. נמצא מבואר דהצמצום הוא בחי' ש' אלקים. ומ"מ ההתהוות הוא מש' הוי' דוקא, וכמ"ש ביום עשות הוי' אלקים וכת"י (ישעי' מ"ד) אנכי הוי' עושה כל, אלא שהוא ע"י התלבשותו בש' אלקים. ובשרש הראשון היינו כמו שנמשך ע"י צמצום דש' אלקי' אז שייך הד' אותיות דהוי' שהוא אופן המשכת האור באופן שיוכל להיות מציאות התהוות העולמות בבחי' בריאה יש מאין כו'*. ופרטי' הד' אותיות הנה יו"ד הוא רק כמו נקודה

לבד בלי התפשטות שטח אורך ורוחב והוא מורה על בחי' צמצום אור העצמות שמעלים ומצמצם בתחלה כל בחי' אור השפע שבעצמותו לגמרי עד שנשאר רק כמו נקודה א' בלבד מכל האור הקודם, והוא מה שלצורך התהוות העולמות בלבד, ונקודה זו כוללת בתוכה כל מה שיומשך ויתגלה בעולמות אבי"ע בשית אלפי שנין כו', וזהו מה שהיו"ד דש' הוי' מורה על ההוה והעתיד, דהיינו שכל מה שעתיד להיות נמשך בו"א שנין כו', הכל כלול בהעלם בנקודה זו. ומשום זה נק' ג"כ נקודה לגבי למטה להיות שבה כל הבחי' ומדרי' בהעלם עדיין כו'. ואח"כ הה"א הוא בחי' התפשטות אורך ורוחב, כי היו"ד הוא נקודה לבד ואינו ניכרין בה הפרטים כו' ואות ה"א שהוא התפשטות היינו התגלות הפרטים שבהנקודה כפי אופן שיתהוו העולמו' כו', וכמו המשפיע שכל למקבל קטן שאינו לפ"ע שמוכרח בתחלה לצמצם אור עצם שכלו עד שנשאר רק כנקודה, ואח"כ מפרט בעצמו הפרטים שבנקודה זו ואיך שיגלה אותם להמקבל כו'. (ובד"כ פרטי ההתפשטות הם איך לגלות הנקודה (כי הנקודה הנשארת אחר צמצום עצמות השכל הוא הנקודת ההשכלה העיקרית מה שאפשר להתגלות אל המקבל בשכל זה (ובאמת גם מצעם חכמתו יש בנקודה זו כו' כמ"ש במ"א)) והעיקר הוא התגלות הנקודה, אלא מפני שא"א להמקבל לתפוס את הנקודה כ"א ע"י הפרטים, ונמצא כי כל הפרטים הם רק איך לגלות את הנקודה, וזהו ההתפשטות שהוא השערת המשפיע איך לגלות את הנקודה כו') (וי"ל דכמו"כ הוא בענין התהוות העולמות דתכלית הכוונה מפני שנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים לידע מציאותו ואחדותו ית' כו', וזהו עיקר הנקודה דיו"ד דחכ' שהו"ע אועירת גרמי' בחי' הביטול דחכ' ובה שורה או"א, וכמ"ש בסש"ב פל"ה בהג"ה משום שאו"א ס"ב"ה אחד האמת שהוא לבדו הוא ואין זולתו וזו היא מדריג' דהחכ' כו'. וע"י הפרטים בהתהוות העולמות העליונים והתחתונים עד עוה"ז הגשמי נתפס הענין בנש"י למטה כו') וזהו"ע אות ה"א שהוא ההשערה איך לגלות נקודה בהגילויים וההתהוות בעולמות כו', וזהו הכל אצל המשפיע קודם שנמשך להמקבל כמובן במשל דהשפעת השכל כו'. ולכן נק' י"ה נסתרים עדיין כו'. והוא"ו הוא בחי' המשכה, והיינו הילוך השפע דאות ה"א שבאה בגילוי אל המקבל (וזהו"ע המדות שנק' אלה בחי' גילוי כו') ויש בו כל הפרטים שבאות ה"א אלא שהם בו בקיצור עדיין, ומסוף אות ו' נעשה בחי' התפשטות דאות ה"א אחרונה שהוא בחי' האורך ורוחב בערך צמצום כלי המקבל, והוא בחי' מל' שעו"ג בהבראם בה' בראם שהוא בחי' השטח שמתקבל בנבראים דבי"ע, היינו להיות מציאות נבראים בע"ג כו', ועמ"ש מכ"ז באורך בד"ה כל הנהגה, רנ"ב. וזהו הטעם שהכל יכולים לשבח ולהלל לש' הוי' אפי' מלאכים וברואים תחתונים ביותר בשמים ובארץ וכל צבאם כמ"ש יהללו את ש' הוי' כו', לפי שבש' הוי' בד' אותיות הללו הוא שנמשך מכת האלקי הבכע"ג ונתצמצם להיות בחי' מקור להתהוותם מאין בבחי' כח הפועל בנפעל ממש בה"א שבראם מאין ליש גמור. ולכך אומרים כל הנבראים שירה לש' הוי' שהוא מקור הויו כל הנמצאים כו'. ומ"מ אומר אין קדוש כהוי', דש' הוי' קדוש ומובדל מעולמות ונבראים. וג"ז אמת דהרי נת"ל דש' הוי' הבא בגילוי ה"ה ג"כ דבוק במקורו

(* (ועמ"ש בפלה הרמון שע"ד פ"ג ובגינת אגוז בתחלתו בסוד שם המיוחד ובש"ה ד"ה ע"א).

וכעין מקורו, ומשום זה הוא קדוש ומובדל מעולמות. והענין הוא כמ"ש בזהר ע"פ אין קדוש כהוי" כמה קדישין אינון ולית קדוש כהוי", דכל הקדישין שבס' השתל' אם הוא קדוש ומובדל אין לו שייכות להדבר, ואס' יש לו שייכות אינו קדוש ומובדל, אבל ש' הוי' הוא קדוש ומובדל מפני שהוא בבחי' מהעלם אל הגילוי ממקורו הוא אוא"ס שלפני הצמצום וה"ה דבוק במקורו ומעין מקורו, ומשום זה הוא קדוש ומובדל מעולמות ונק' ש' העצם שמיוחד עם העצמות שלפני הצמצום כו'. ומפני שבא בגילוי ע"י הצמצום עיי' נתחדש בו מה שהוא בבחי' ש' הפעולה לפעול ההתהוות, והיינו שהוא בחי' הארה נבדלת בזה שפועל חוץ לעצם ויש לו שייכות אל העולמות והנבראים כו'. וזהו אין קדוש כהוי" שכולל ב' הענינים, שהוא בחי' ש' העצם וגם ש' הפעולה (וכמשי"ת עוד מזה) ולהיותו גם שם הפעולה לכן יכולים הנבראים להללו כו'.

אך לפי הנ"ל צ"ל מ"ש יהללו שם הוי' כי הוא צוה ונבראו ונבראו מאליו וממילא, הלא בד' אותיות הוי' הרי בא בה"א אחרונה בבחי' כח הפועל בנפעל כנ"ל והול"ל ברא כו'. אך הענין דמ"ש כי הוא צוה ונבראו קאי על ש' הוי' שלמעלה מם' השתל' שאינו נק' הוי' ע"ש התהוות דבר מה כלל ככח האלקי בעולמות כנ"ל, אלא רק הוא בבחי' העלם עצמות המשפיע ממש טרם שמהווה עדיין שום דבר וקודם שיבא לכלל צמצום בעצמו להיות אח"כ בבחי' כח הפועל בנפעל כו', ועז"א כי הוא צוה, דהיינו ברצונו הפשוט והקדום לכללות ההשתל', ואז ונבראו בש' הוי' מאליו וממילא כו'. וביאור הענין הוא דהנה נת"ל שעיקר המקור להשתל' העולמות הוא בבחי' הרצה"ע שהוא בחי' הרצה"פ מה שעלה ברצונו לברוא ולהאציל את העולמות כו', ורצון זה קודם שנתעורר כבי' בהרצון הי' בבחי' העלם העצמות ממש שנק' רצון המוחלט בעצמותו שאינו בבחי' גילוי כלל גם לעצמו. וכאשר יוצא לגילוי מהעלם העצמות ממש להיות בבחי' רצון גלוי לעצמו כבי' הי' הוי' חדשה בבחי' התחדשות מעיקרו כו' כמשי"ת, אמנם מה שבא מהרצון הגלוי לעצמו שלפני הצמצום בבחי' אור בגילוי לאחר הצמצום שהוא הש' הוי' שבאי בגילוי להוות העולמות אין זה התחדשות מעיקרו שכבר עלה ברצונו כל ההשתל' שיהי' לאחר הצמצום מרכ"ד עד סוכ"ד, ועליית הרצון הקודם הוא הסיבה להתגלות ש' הוי' אח"כ, והגילוי הוא כפי אופן שעלה ברצונו הפשוט כו'. א"כ אין זה רק שיצא מן ההעלם וכח אל הפועל בהתגלות לבד, שהרצה"פ אע"פ שבא בגילוי לעצמו מהעלם עצמותו ממש מ"מ הי' בהעלם בעצמו עדיין וההשתל' שעלו שם ה"ה שם בלי שום סדר והדרגה בקדימה ואיתור כ"א הי' הוה ויהי' (שבא אח"כ בסדר השתל') הם שם כאחד כולם בהשוואה גמורה דאין שם מעלה ומטה וראש וסוף כו' ולכן אינו נק' מקור ממש ולא בש' הפעולה מפני שאינו שייך עדיין לידי פעולה ממש לפי שאינו בערך העולמות כו' כנ"ל. והוי' הבא בגילוי ה"ה בא בסדר והדרגה בקדימה ואיתור בבחי' מעלה ומטה כו' כנ"ל (ועמ"ש בד"ה וביום הביכורים, רנ"ד) לפי אופן שיהי' התהוות העולמות ממנו כו' כנ"ל. וזהו רק שבא בפועל בגילוי מן ההעלם ואין כל חדש בהגילוי רק מה שהי' תחלה בהעלם בכח בא אח"כ בגילוי בפועל כו'. וזהו שאומרים ברוך שאמר והי' העולם, פי' שאמר ברצונו ומחשבתו ואח"כ ממילא יצא לגילוי בהתהוות ממש מאין ליש, וזהו והי'

העולם ממילא. וכמו"כ הוא מ"ש כי הוא צוה ונבראו, צוה תחלה ברצונו ומחשבתו וממילא נבראו אח"כ בבריאה מאין ליש מש' הוי' שבא בגילוי כו', וזהו ב"פ הוי' הנ"ל. ויובן זה עד"מ אדם שרוצה לבנות בנין גדול או לצייר דבר מה וכדומה, שבודאי בתחלה עולה במחשבתו ורצונו איכות אופן ציור הבנין באיזה אופן יהי' בנין חדריו ועליותיו, וכן באופן מעשה הציור כו', וכפי האופן שעולה ברצונו ומחשבתו כן ממש יבא לגמור זה בפועל ובגילוי. אמנם בכדי שיבא הבנין או הציור בפועל צ"ל ע"י שכל ומדות דוקא, דהיינו שהשכל יחייב מלאכת הבנין והציור, ואיכות אופן הבנין לכל פרטיו כו', ויתעורר במדה שלב לזה ומחו"ד עד סוף מעשה הבנין בפועל כו'. ואם לא יבא הדבר בשכל ומדות ומחו"ד כ"א מהתעוררות הרצון לבד יבא לידי פועל לא יהי' שום סדר והדרגה במלאכת הבנין, ולא יהי' אופן הבנין כלל כפי שעלה ברצונו, ולא יתענג ממנו כלל כו'. כ"א צ"ל ע"י שכל ומדות דוקא. אבל מ"מ כפי שעלה ברצונו כן יחייב שכלו ומדותיו, וכן יבא לידי פועל הכל כפי שעלה ברצונו. ונמצא שמה שבא בשכל ומדות עד סוף מעשה אין בזה התחדשות כלל (לבד העשי' בפועל היינו גשמי, הדבר שלא הי' קודם כו') דכבר עלה הכל ברצונו וכפי שעלה ברצונו כן יבא ממילא בשכל ומדות הכל כפישעלה ברצונו הקדום, וא"כ אין בזה התחדשות כלל. רק שברצון הקדום הי', בכח בהעלם עדיין וא"א הי' שיהי' מזה הבנין או הציור בפועל ואח"כ נתגלה מן העלם הרצון לגילוי שיוכל להיות ההתהוות בפועל כו', אבל כללות ענינו הוא ההתגלות מן ההעלם לבד כו'. וא"כ כמו שבבוא השפע מן המשפיע לגילוי צ"ל ע"י בחי' ד' אותיות דצמצום והתפשטות והמשכה והתפשטות כנ"ל, כך ברצון עצמו בהעלם צ"ל ג"כ ע"י ד' אותיות אלו כו'. והדוגמא מזה יובן למעלה כשעלה ברצונו הפשוט לברוא ולהאציל כו' שכל אופני ההמשכה שיהי' בהתגלות ממש הכל קדם לבא ברצה"ע שעלה בעצמות המאציל כו'. וזהו מ"ש בזה בריש הורמנותא דמלכא בתחלת התעוררות הרצון שנתעורר בעצמותו ברצה"פ שהוא הרצון לברוא ולהאציל כו' גליף גליפו בטה"ע, דהיינו מה ששיער בעצמו בכח והעלם הרצון מה שעתיד להיות בפועל כו'. ולזאת כמו שבגילוי אור השפע בא ע"י ד' אותיות דש' הוי' כנ"ל כך גם בהעלם הרצון צ"ל ע"י ד' אותיות דש' הוי'. וענין הד' אותיות בש' הוי' שבהעלם הרצון, הנה כמו שמבואר למעלה בענין היו"ד דש' הוי' שבגילוי שכל עיקר הכח של עצמות נתעלם תחלה בעצמותו ולא נשאר רק נקודה לבד מאור הראשון והיא הכוללת כל מה שיומשך אח"כ כו', כך הוא גם ברצון שבעצמות. שהרי ענין הרצון הוא מה שא"ס בעל הרצון בא לכלל רצון בגילוי לעצמו כו' שבד"כ הוא בחי' אחרונה שבעצמות דקודם לרצון זה לא הי' בבחי' רצון גלוי גם לעצמו כבי'. הגם שבודאי בהעלם בעצמותו כבר הי' הרצון בהעלם בעצמו כבי' גם קודם שבא בגילוי לעצמו כו', דאל"כ מאין בא גילוי הרצון לעצמו, דבהכרח שיש לו איזה סיבה כו'. וכמו עד"מ שנת"ל באדם שנתעורר ברצון לבנות בית בר. הרי גם קודם שנתעורר בהרצון יש לו ג"כ רצון לבנין בית אלא שהוא בהעלם כ"כ עד שאינו בגילוי לעצמו ג"כ. והו"ע רצון המוחלט, שהוחלט בעצם נפשו ברצון באיזה דבר. והרצון הזה אינו שחשב בזה ונתעורר ברצון להדבר אלא שבעצם הנפש מצד עצמו מונח בו רצון נעלם בעצמו לאותו הדבר כמו לבית וכיוצא, ונק' מוחלט משום החלט הנפש, ולא שהוחלט לאתר

ההתעוררות בהדבר, כ"א מוחלט בעצם מצד החלט עצם נפשו כו' (החלט הוא שהדבר אמיתי שלא ישתנה לעולם, לצמיתות ת"א לחלוטין, ולכן כל דבר שהונח בחווק לבלי ישתנה נק' החלט. ועיקר ענין רצון מוחלט הוא כשהרצון הוא מצד החלט נפשו, דהיינו שמצד אמיתיות מציאות נפשו נמצא בו הרצון הזה כו') אבל אין בזה שום התעוררות והתפעלות כלל, מפני שאינו בגילוי כלל. ולא מקור לגילוי. דמקור שייך לומר על דבר שהוא בבחי' איזה המשכה, אלא שהוא בבחי' המשכה נעלמת כמ"ש במ"א, אז שייך לקרותו מקור. כמו התעוררות הרצון הוא מקור לגילוי הרצון כו'. אבל רצון המוחלט הנ"ל שאינו בגילוי כלל גם לעצמו ונמצא רק מצד החלט אמיתיות הנפש כו' כנ"ל אינו שייך לקרותו בשם מקור כלל. ולכן יכול להיות שלא יבא רצונו לידי גילוי ולידי פועל לעולם. ואם ה"י הרצון בגילוי לעצמו עכ"פ היינו שנתעורר בו, הרי סכ"ס ה"י בא לידי פועל ג"כ. והרצון המוחלט יכול להיות שלא יבא לידי גילוי לעולם, מפני שאינו בגילוי כלל, וממילא אינו מקור לגילוי כו'. וגם לא יתבטל לעולם מאחר שהרצון הוא מצד החלט הנפש א"כ כשם שהנפש קיים כן הרצון קיים לעד כו'. ונמצא דהרצון המוחלט אינו בבחי' התעוררות וגילוי כלל. ובאמת א"א לקרותו בשם רצון כלל, דרצון הוא שנתעורר בדבר, וזהו רצון מל' רץ, שהו"ע מרוצת הנפש והטייתו להדבר ההוא. וכ"ז אינו שייך בהרצון המוחלט שאין בו התעוררות כו' כנ"ל. אלא שמוכרחים אנו לכנותו באיזה שם הרי אנו מכנים אותו בשם רצון המוחלט, אבל ענין הרצון שהוא התעוררות כו' אינו שייך ברצון המוחלט כו'. אמנם כל גילוי רצון הנ"ל נמצא מהרצון המוחלט בעצמו, ולא שהוא מקור לרצון, אלא שהרצון נמצא ממנו כו'. ומה שנתעורר ברצון גלוי הוא כהו"י חדשה. והגם שגם כאן י"ל שאין כל חדש מעיקרו בזה, שהרי מה שהוחלט אצלו יוצא לגילוי ברצון כו', מ"מ ה"ז כהווייתו של רצון מחדש. מאחר שהחלט רצון זה ה"י רק מצד החלט נפשו בלי שום התעוררות כלל ובלי שום גילוי כנ"ל, והוא כלול ובטל לגמרי בעצם מהותו כאלו לא ה"י מעולם בר, ולכן ההתעוררות הרצון בגילוי צ"ל ע"י צמצום דוקא, מאחר שמתחלה לא ה"י בגדר רצון כלל כ"א מצד אמיתי נפשו כו' כנ"ל, ועכשיו כשבא לכלל רצון צ"ל צמצום העצמות לבא לידי רצון כו'. והדוגמא יובן מזה למעלה דהגם שגם קודם שעלה ברצונו כבי' יש בחי' רצון המוחלט בעצמותו כו', אבל הוא בבחי' העלם העצמות ממש מצד אמיתי עצמותו ית', שגם הרצון הוא בחי' עצמות ממש כמשי"ת, ואין* בבחי' גילוי כלל וכלל גם לעצמו כבי', ואין* בגדר מקור למקור לרצון הגלוי כו', אלא שהרצון הגלוי לעצמו כבי', נמצא ממנו, אבל אין ערוך אליו. דהרצון הזה הרי לעצמו עכ"פ הוא בחי' רצון בגילוי להתהוות, ויש לו שייכות להתהוות שאח"כ. דהגם שא"א להיות ההתהוות מן הרצון, ולכן אינו נק' שם הפעולה כנ"ל, מ"מ שייכות יש לו להתהוות, שמפני שעלה ברצונו לכן ונבראו ע"י ש' הוי, שבא בגילוי כו' כנ"ל. אבל בחי' הרצון המוחלט אין לו שייכות להרצון הגלוי שאינו מקור אליו כו' כנ"ל, כ"א שייך אל העצמות, דמה שהרצון נמצא הוא מצד אמיתי מציאותו. ולזאת בכדי שיהי' הרצון צ"ל ע"י צמצום העצמות לבא לכלל רצון בגילוי לעצמו כו'. וזהו אות יו"ד שמורה על הצמצום

שנשאר רק נקודה, דרצון הוזה הוא רק אפס קצה מבחי' הרצון המוחלט, ונקודה כוללת בד"כ כל מה שיהי' התפשטות הרצון באורך ורוחב בריבוי הפרטים כו'. ואות ה"א הוא התפשטות אורך ורוחב, והיינו ההשערה מה ששיער בעצמו בכת כל מה שעתיד להיות בפועל, שבהשערה הזאת יש כל הפרטים בעולם כו'. ואח"כ באות וא"ו ואות ה"א. וי"ל דהנה במל, דא"ס יש ע"ס, שז"ע ע"ם הגנוזות במאצילן לפ"ד הגאונים שהביאם הפרד"ס כמ"ש במ"א, והצמצום הי' בבחי' מל' שבמל' כמ"ש במ"א, וזהו אותיות ו"ה היינו בבחי', המדות ומל' שבמל' כו'. וביאור הענין י"ל, דהנה ידוע שיש ג' מדריגות ברצון, הא' רצון המוחלט הב' רצון הכללי והג' רצון הפשוט או רצון הקדום, וכבר נת"ל דבחי' רצון המוחלט הוא הרצון שבעצמות ממש מצד אמית' מציאותו והוא בחי' עצם ממש כו'. ובחי' רצון הפשוט הוא מה שנתעורר כבי', בבחי' רצון בגילוי לעצמו לרצות בהתהוות העולמות שעז"א בע"ה כשעלה ברצונו הפשוט לברוא כו'. אמנם בחי', רצון הכללי הוא למעלה מבחי' הרצה"פ הנ"ל, והיינו בחי' רצון לרצון. דכך הוא תחלת ההתעוררות כמו שמהעלם עצמותו היינו בחי' רצון המוחלט נמצא רצון הגלוי ה"ה מתעורר תחלה ברצון לרצות אותו דבר כו'. וכמו עד"מ בדוגמא הנ"ל באדם למטה שנתעורר ברצון גלוי לעצמו לבנות בית וכדומה הרי אנו רואין שבתחלה נתעורר ברצון כללי שירצה בית ובהרצון הכללי הוזה אינם ניכרים בו פרטי אופני רצונו בהבית איך ובאיזה אופן רוצה שתהי' הבית כו'. וגם הרצון הוזה אינו בגילוי כ"ב גם לעצמו, והראי' מזה שאין לו התפעלות בהרצון כנראה בחוש שיכול להיות זמן רב בהתעוררות הרצון הכללי בלי התפעלות בהדבר ומתעלם אצלו כו'. רק שאינו דומה כלל לרצון המוחלט שאין בו התעוררות כלל, וכאן הרי כבר נתעורר ברצון אלא שהוא ברצון כללי עדיין ואינו בגלוי ממש כו'. ואח"כ בא לידי רצון בגילוי שרוצה בית. וברצון זה יש בו כל הפרטים איך ומה הוא רוצה שיהי' הבית כך וכך כו'. ובדוגמא כזאת יובן למעלה, דקודם שנתעורר כבי' בבחי' רצ"פ הי' תחלה בחי' התעוררות רצון כללי שהוא בחי' רצון לרצון לברוא כו' ואח"כ בא בחי' גילוי הרצון שעלה ברצה"פ לברוא כו'. ולפ"י י"ל דבחי' הרצון הכללי הוא בחי' היו"ד להיות שבוה הרצון כלול"י כל המדרי' בד"כ עדיין שאינם ניכרים שם הפרטים כלל כו' כנ"ל במשל כ"א נקודה א' כללית לבד, וגם נק' נקודה לבד לגבי הרצון המוחלט שהוא אפס קצהו ממנו דהרצון המוחלט אינו בגילוי כלל, והרצון הכללי הוא שנתעורר בו כבי' שאין ערוך לגבי העצמות וצמצום עצמו לבא לבחי' התעוררות רצון כו', ואות ה"א ראשונה הוא מה שבא הרצון הכללי בטעם כמום אליו. וידוע דטעם כמום אינו טעם והשגה כ"א איזה הרגש טעם ועונג בהדבר וכל טעם ועונג באיזה דבר ה"ה עושה התפשטות והתרחבות בדבר ההוא כמ"ש במ"א. וכמו שמועה טובה תדשן עצם שמרחיבו וכמו שמנת עבית כו', שהעונג עושה ההתרחבות כו'. וכמו"כ יובן בטעם כמום שהוא שהרצון בא בגילוי יותר ובהתפשטות ובהתרחבות קצת, והיינו שנרגש יותר בגילוי כו'. ובודאי בהתפשטות הזאת יש שם פרטי הרצון הוזה אלא שהכל הוא בעלם עדיין. וכמו שנראה בחוש בדוגמא הנ"ל באדם למטה דכשנתעורר ברצון כלל לבנין בית עד"מ דהיינו רצון לרצון אח"כ ענין הטעם כמום הוא מרגיש איזה עונג (בל"א איין גישמאק) בענין הבית ובוה בא הרצון להבית בגילוי יותר ונתקרב הענין אצלו יותר

ונרגש בעצמו כו'. ובטעם ועונג זה יש בו אופן רצונו בפרטי הבית איך ומה יהי', אבל לא שניכרים בו הפרטים כי אין כאן עדיין פרטים לגילוי גם לעצמו כ"א כאשר בא ברצון גלוי לעצמו או יש בו איזה פרטים בגילוי כו' משא"כ קודם שבא לרצון בגילוי אין שם שום פרטים בגילוי כלל. מ"מ בטעם כמוס הנ"ל יש בו איזה ציור נעלם ולא כמו ברצון הכללי שאין בו שום ציור עדיין מצד הפרטים כו', משא"כ בהטעם כמוס מאחר שבא לכלל עונג בהדבר בהכרח שיהי' בו איזה ציור דבאופן כזה וכזה הוא הדבר שמתענג בו כו'. אבל כ"ז הוא בצירור נעלם בלי התגלות פרטים ניכרים כלל גם לעצמו כו'. ובדוגמא כזאת יובן כבי' למעלה, שו"ע אות ה"א ראשונה שהוא בחי' טעם ועונג שיש בזה התפשטות והתרחבות קצת ויש שם בחי' הפרטים אלא שהוא בהעלם עדיין בלתי ניכרים כלל בגילוי כו', אך ע"י שבא הרצון הכללי בטעם כמוס לרצון בא אח"כ ברצון גלוי שהו"ע הרצה"פ. וי"ל דהיינו אות וא"ו, וכמשנת"ל שמה שעלה ברצה"פ הוא בחי' החסד בכדי להטיב כו' בחי' חסד הנעלם בו כנ"ל. ואות ה' אחרונה הוא מה ששיעור בעצמו כל מה שעתיד להיות בפועל דהשערה זאת הוא בבחי' הרצה"פ, דכשעלה ברצונו לברוא שיעור בעצמו איך ומה יהי' אופן התהוות העולמות, ושם ניכרים כל הפרטים בגילוי לעצמו כו'. ולפי"ז י"ל דבחי' ה"א ראשונה וה"א אחרונה הם בחי' טה"ע וטה"ת שלפני הצמצום. דמ"ש בוהר גליף גליפו בטה"ע היינו אות ה' ראשונה דש' הוי' שבעצמות, ועז"א בריש הורמניא דמלכא שנתעורר בבחי' רצון כללי גליף גליפו בטה"ע בבחי' התפשטות דטעם כמוס לרצון הכללי. ואות וא"ו הוא בחי' רצה"פ שהו"ע כד סליק ברעותא למברי עלמא כו'. ובחי' ה"א אחרונה הוא בחי' ההשערה בכח שזהו בחי' השטח דטה"ת כו'. והענין הוא דבשם שנת"ל בש' הוי' שבא בגילוי אחר הצמצום דאותיות י"ה הם נסתרות עדיין ואותיו' ו"ה נגלות כו', כמו"כ י"ל בש' הוי' שבעצמות דאותיות י"ה הם בבחי' העלם עדיין דהרצון הכללי וגם כשבא בטעם כמוס שיש שם פרטים אבל אינם בגילוי עדיין כ"כ גם לעצמו כו'. ואותיות ו"ה הם בבחי' גילוי לעצמו בבחי' רצון גלוי ובחי' השערה בגילוי כו', ומ"מ גם בחי' ההשערה בגילוי שהוא בחי' אחרונה שבעצמות מ"מ הכל הוא לעצמו עדיין באוא"ס שלפני הצמצום, ולכן אין שם בחי' התחלקות וגבול ח"ו כמו בש' הוי' שבגילוי שבא בהתחלקות ניכרת להיות שבא בבחי' התלבשות בכלים (שגם בא"ק יש שרש נשמות דגופות כמ"ש בע"ח) בבחי' גבול בסדר והדרגה בקדימה ואיחור כו' (ובעולמות שאחר הצמצום בחי' א"ק הוא בחי' אור כללי עדיין בלי קדימה ואיחור לגבי בחי' הגבול דע"ס דאצי' כו' כמ"ש במ"א). אבל בש' הוי' שבעצמות גם בחי' ההשערה שבגילוי הוא בלי התחלקות כלל ובלי קדימה ואיחור כ"א הכל בהתכללות כאחד, והו"ע הוי' הי' הוה ויהי' כאחד בלי שום התחלקות בו. וזהו עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, היינו בחי' ש' הוי' שבעצמות ואוא"ס שלפני הצמצום. וענין הוי' זה אינו ל' מהוה אלא מה שעלה ברצונו להוות והיינו גילוי הרצון לעצמו שלמעלה מבחי' גילוי לפי אופן העולמות כו' אלא שממנו נמשך ע"י הצמצום בחי' ש' הוי' שבגילוי שנעשה מקור להתהוות העולמות כו'.

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יז

א. גרסינן בגמראי (בטעם תקנת הנביאים לקרוא את המגילה בפורים): "ומה מעבדות לחירות אמרינן שירה (ביציאת מצרים אמרו שירה על הים. רש"י), ממיתה לחיים לא כל שכן. אי הכי הלל נמי נימא, (ומשני) לפי שאין אומרים הלל על נס שבחוצה לארץ. יציאת מצרים דנס שבחוצה לארץ היכי אמרינן שירה, (ומתריך) כדתניא עד שלא נכנסו ישראל לארץ הוכשרו כל ארצות לומר שירה, משנכנסו ישראל לארץ לא הוכשרו כל הארצות לומר שירה. רב נחמן אמר קרייתא זו הלילא (קריאת המגילה זו היא ההלל). רבא אמר בשלמא התם (ביציאת מצרים) הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה (שהרי לחירות יצאו. רש"י), אלא הכא הללו עבדי ה' ולא עבדי אחשורוש, אכתי עבדי אחשורוש אנן (דלא נגאלו אלא מן המיתה. רש"י)."

ונמצא, שיש ג' טעמים שלא תיקנו לומר הלל בפורים: א) לפי שנס פורים הי' בחוצה לארץ. ב) קריאת המגילה היא במקום הלל. ג) לפי שאי אפשר לומר "הללו עבדי ה' (ולא עבדי אחשורוש)", כי "אכתי עבדי אחשורוש אנן".

והיינו, שלטעם הא' והג' אין חיוב לומר הלל, ואילו לטעם הב' חייבים בהלל, אלא שיוציאים חובת הלל בקריאת המגילה (ולדעת המאירי נפק"מ להלכה, במי שאין לו מגילה, דלטעם "קרייתא זו הלילא" חייב בקריאת הלל).

ולכאורה צ"ע בטעם הג' "אכתי עבדי אחשורוש אנן" (ופרש"י ד"לא נגאלו אלא מן המיתה") - הרי קושיית הגמ' עדיין במקומה עומדת: "ומה מעבדות לחירות אמרינן שירה, ממיתה לחיים לא כל שכן". וכי משום שאין המצב מתאים להפסוק "הללו עבדי ה'" ה"ו פוטר את האדם מלהלל לה' על גאולתו "ממיתה לחיים" (שגדולה יותר מגאולה "מעבדות לחירות")?

ועכצ"ל, שהענין ד"עבדי ה'" נוגע לעצם אמירת הלל, דכאשר חסר תנאי זה ה"ו מעכב מלומר הלל, דרק קריאת המגילה תיקנו מפני הק"ו "ומה מעבדות לחירות אמרינן שירה, ממיתה לחיים לא כל שכן", אבל בשביל אמירת הלל זקוקים למצב של "עבדי ה'".

1) מגילה יד, א.

2) בטורי אבן מגילה שם הקשה על פרש"י, ומפרש באו"א (דקאי על אמירת הלל בליל ראשון דפסח). ואכ"מ.

3) ראה (בג' טעמים שבמגילה שם) גם ערכין י, ב. - ובירושלמי פסחים (פ"י ה"ו) הובאו רק טעם הא' והג'.

ע"ש.

4) ברש"י גריס "אמר רבא" (וראה הגהות מהר"ן "חיות מגילה שם). ובריי"ף (וכ"ה בהגהות הב"ח) גריס "מתקין

לה רבא מי דמי". וראה בס' שצויינו לקמן הערה 20.

5) תהלים קיג, א.

6) וכ"ה ברמב"ם הל' חנוכה פ"ג סה"ו.

7) כ"ה בריטב"א מגילה שם. שיטת ריב"ב לריי"ף שם. וראה ל' המאירי שם.

8) מגילה שם. - וראה לקמן בפנים סוף ס"ג.

ב. והנה בגמ' שם ממשך "בין לרבא בין לר"נ קשיא [ובפרש"י: "בין לרבא, דאמר להכי לא אמרי הלל דאכתי עבדי אחשוורוש הוו, הא לאו הכי אמרינן. בין לרב נחמן, דאמר קריאת המגילה במקום הלל"] והא תניא משנכנסו לארץ לא הוכשרו כל הארצות לומר שירה, (ומשני) כיון שגלו חזרו להכשירן הראשון". ומשמע, דגם לדעת רבא יתכן חיוב הלל גם לאחרי שגלו ישראל על נס שנעשה בחוצה לארץ ("חזרו להכשירן הראשון").

ולכאורה תמוה, הרי לדעת רבא, כ"ז שלא נגאלו "מעבדות לחירות" אין אומרים הלל, וא"כ איך שייך חיוב הלל לאחרי "שגלו" ונמצאים במצב של "אכתי עבדי" (וכמפורש בר"ן ש"האי טעמא דרבא סגי לכל נס העשוי בחוצה לארץ בעוד שישראל בגלות"?)⁹

ג. ויש לומר הביאור בכל זה:

כל ג' הטעמים הנ"ל לזה שלא תיקנו לומר הלל בפורים, יסודם בנקודה אחת - שנס פורים לא הי' נס גלוי [שהרי לא מצינו בכל פרטי הנס דפורים ענין של שידוד מערכות הטבע וביטול מנהגו של עולם¹¹, ורק שהי' "נראה" בשכל שכל הסבות היו למעלה מהטבע], ואילו תקנת קריאת הלל אינה אלא על נס שבגלוי דוקא¹². ועד שאמר¹³ "הקורא הלל בכל יום ה"ז מחרף ומגדף", דאע"פ שאנו מודים לה' בכל יום בתפלה¹⁴ "על נסין שבכל יום עמנו", הרי שהוא ית' עושה לנו נסים "בכל יום" - מ"מ אין זה מחייב אמירת הלל (ואדרבה, "הקורא הלל בכל יום כו'"), לפי שאינם נסים גלויים, ואמירת הלל היא דוקא על נס גלוי, כנ"ל¹⁶.

אלא שיש חילוק עיקרי בין "נסין שבכל יום עמנו" לנס פורים, ד"נסין שבכל יום

(9) לר"ף מגילה שם.

(10) בשו"ת חת"ס (או"ח סקצ"ב) כ', דלרבא, מה שאמרו "כיון שגלו חזרו להכשירן הראשון" - "ראוי" לחזור קאמר, אבל אין לנו", "כיון דכל הנסים שנעשו ושייעשו טרם גאולה העתידה אכתי עבדי או"ה אנן [ועפ"ז מבאר שם הא שבערכין שם הקשה רק על ר"ג ולא על רבא, ע"ש].

אבל לכאורה ה"ז פי' דחוק, שהרי מ"ש רבא "אכתי עבדי אחשוורוש אנן" הוא הוא גדר הגלות המונע מלומר הלל, וא"כ איך מתאים שוב לומר (כעין סברא הפוכה) שדוקא כשגלו ראוי לומר הלל ("חזרו להכשירן הראשון"). ואכ"מ.

(11) באבודרהם הל' ברכת הראי', דגם בפורים "יצא ממנהג העולם מפני ב' דברים", אבל גם ב' הדברים שמפרט שם אין בהם שידוד מערכות הטבע ואינם נסים גלויים כ"כ (ע"ש), וכוונתו שמצדם חל על זה גדר "נס" המחייב ברכת "שעשה נסים".

(12) ל' התנ"א מג"א (צג), ריש ע"ד. ק, א. וראה גם אוה"ת לתהלים (יהל אור) ע' קנד: "ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו וה"ז גילוי אלקות כו'". וראה לקמן הערה 19.

(13) וכלשון הירושלמי (פסחים שם) "כשקב"ה עושה לכם ניסים תהו אומרין שירה" (משא"כ בבבלי שם קין), א "שיתו אומרין אותו. על כל צרה וצרה. ולכשנגאלין אומרים אותו על גאולתן").

(14) שבת ק"ח, ב.

(15) ברכת מודים בתפילת העמידה. וראה אוה"ת שבעה הבאה.

(16) ראה מדרש תפילות אות ה' ערך הלל הגדול. אוה"ת לתהלים שם (ע' קנדה). אוה"ת בראשית יט, א. ועוד.

לקו"ש חכ"ו ע' 16 ואילך.

עמנו" הם החסדים הבאים בהנהגה טבעית, ונק' "נסִיך" לפי שבאמת אפילו הנהגת הטבע ה"ה ענין של נסים (וכמבואר בכ"מ, שהטבע עצמו הוא "נסים" רבים מתמידים ותכופים כו"), משא"כ נס פורים הרי כל כולו היא הנהגה נסית, אלא שהנס הי' מלוּבש בדרכי הטבע¹⁸.

ולכן יש מקום לשקו"ט אם יש חיוב אמירת הלל בפורים: מצד הנס שבמאורע דפורים - יתכן שיש חיוב באמירת הלל¹⁹, ואילו מצד לבוש הטבע שבנס פורים - י"ל שפטורים מהלל (ע"ד העדר אמירת הלל בכל יום).

ועפ"ז יש לבאר דעת רב נחמן "קרייתא זו הלילא", די ש לומר, שאין כוונתו שלא תיקנו לומר הלל בפורים לפי שכבר תקנו לקרוא את המגילה ולכן אין צורך (גם) באמירת הלל - אלא שאמירת הלל בפורים לא תתכן אלא בקריאת המגילה: מצד עצמו אין אדם מרגיש הנס שבמעשה פורים באופן המחייבו באמירת הלל (שהיא על נס שבגלוי דוקא כנ"ל), כ"א דוקא בקריאת המגילה אפשר לו להלל את השם על נס זה - דלהיותה א' מכ"ד כתיב קודש, חלק מתורת אמת ו"תורה אור", הרי בה ועל ידה מואר ומורגש אמיתית הענין, שזה הי' נס מאת הקב"ה (ורק שנתלבש בלבושי הטבע). וזהו מ"ש ר"נ: "קרייתא זו הלילא", והיינו שבקריאתה של המגילה בה תלוי' וגם כלולה אמירת ההלל.

[ונפק"מ למעשה, שלפי הסברה זו, הנה גם מי שאין לו מגילה אינו אומר הלל. וזהו בהתאם למ"ש באחרונים²⁰ ד"מסתימות דברי הפוסקים משמע דאין בו הלל לעולם", אלא שהם ביארו, דמאחר שלא תיקנו חכמים הלל בפורים, שוב אין מקום לאמירתו גם אם אין לו מגילה. וע"פ הנ"ל הי' יתירה מזה, דמלכתחילה לא תתכן אמירת הלל בפורים אלא בקריאת מגילה בלבד].

ד. והנה טעם הדבר, שעל נס פורים אי אפשר לומר הלל להיותו נס המלוּבש בטבע, יש לבאר בשני אופנים:

א) זהו מצד החפצא דהנס, שנס המלוּבש בטבע אינו בגדר נס המספיק לחייב אמירת הלל (כמו בהנהגה הטבעית, עם היותה גם היא "נסִיך שבכל יום עמנו", שאינה מחייבת לומר הלל, ואדרבה, אסור לומר הלל על הנהגה זו).

(17) ל' האוה"ת לתהלים שם מחכמי המחקר. וש"נ.

(18) ראה ביאור ג' אופנים אלה (נס גלוי, נס המלוּבש בטבע, הנס שבהנהגת הטבע עצמה) ע"ד החסידות -

אוה"ת לתהלים שם. וראה סה"מ מלוּקט ח"ד ע' רכה ואילך.

(19) ראה אוה"ת שם, דכיון ד"נס פורים". ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו. ע"ז שייך לומר הלל.

אלא שלכאורה צ"ע, שהרי בפועל אין אומרים הלל בפורים. ואולי קאי להדיעה "קרייתא זו הלילא". ולהעיר

ממחול (פסחים קיז, א) "מרדכי ואסתר אמרוהו בשעה שעמד עליהם המן הרשע כו".

או יש לומר, שמצד גדר הנס שבפורים "שייך לומר הלל", היינו שאינו מושלל כמו אמירת הלל בכל יום (על

נסִיך שבכל יום עמנו) דה"ו מחרף ומגדף. אבל זה שפועל שאין אומרים הלל מצד הטעמים שבגמ', שייך להא שהנס

הי' מלוּבש בטבע, כבפנים. ועצ"ע.

(20) ברכי יוסף או"ח סו"ס תרצג. שערי תשובה שם. שו"ת חת"ס שם. ועוד. - וראה שד"ח כללים מערכת הה"א

כלל עב. אסיפת דינים מערכת פורים ס"א. וש"נ.

(ב) זהו מצד חסרון הגברא, דלהיות שקשה לאדם להכיר הנס שבהנהגה זו לכן אי אפשר לתקן ולחייב אמירת הלל ע"ז.

ויש לומר, שזהו החילוק בין שני הטעמים שאין חיוב של אמירת הלל כלל בפורים - (א) לפי שאין אומרים הלל על נס שבחוצה לארץ, (ב) אכתי עבדי אחשורוש אנן: לטעם הא' ה"ו מפני החפצא דהנס: ידוע שבהשגחה האלקית יש חילוק בין ארץ ישראל וחוצ' לארץ, דעל ארץ ישראל נאמר²¹ "עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה", שההשגחה האלקית שם היא באופן גלוי, משא"כ בחוצ' לארץ שההשגחה האלקית מסתתרת שם בלבושי הטבע²². ולכן ס"ל מ"ד זה שנס הנעשה בחו"ל (שאינן שם השגחה גלוי, שלכן גם הנס מלובש ומוסתר בטבע²³) אינו מסוג נס המחייב אמירת הלל.

ורבא ס"ל, שלאחרי שגלו אין המקום דחוצה לארץ שולל האפשריות דאמירת הלל²⁴, והחסרון הוא מצד הגברא, "אכתי עבדי אחשורוש אנן", שבכדי לומר הלל צריכים להיות "עבדי ה' ולא עבדי אחשורוש", דרק מי שהוא במעלת "עבדי ה'" יכול להרגיש את ההנהגה הנסית בנס המלובש בטבע. משא"כ כאשר ישראל משועבדים לאומות העולם, אי אפשר להם להגיע להרגשה זו ובמילא אין מקום לאמירת הלל. ה. ויש לבאר הענין בעבודת האדם:

החילוק בין ארץ ישראל וחוצה לארץ באדם עצמו הוא ההפרש בין עניני נשמתו ועניני גופו²⁵, שבנשמת האדם שהיא "חלק אלקה ממעל ממש"²⁶ נרגש האור האלקי בגילוי (ע"ד הענין ד"עניני ה' אלקיך בה"), משא"כ בעניני הגוף שהוא "חוצ' להתגלות זו.

וזהו תוכן הדיעה הא' שאין אומרים הלל על נס שבחוצה לארץ, דאמירת הלל היא ההילול על התגלות אלקית²⁷, וזה שייך רק מצד נשמת האדם, שהיא מרגישה התגלות זו, ולא הגוף.

ועפ"ז יש לבאר (בפנימיות הענינים) דעת רבא שאין אומרים הלל על הנס דפורים לפי ש"אכתי עבדי אחשורוש אנן" ומ"מ ס"ל "כיון שגלו חזרו להכשירן הראשון": זה ש"אכתי עבדי אחשורוש אנן" הוא רק בנוגע לעניני הגוף, משא"כ בנוגע

(21) עקב יא, יב.

(22) ראה תניא אנה"ק סכ"ה (קלט, ב) ועוד, שבארץ העמים נמשכת השפעת החיות ע"י ההתלבשות בע' שרים כו'. וידוע הביאור במחול (ע"ז ה, א) ישראל שבחול עובדי ע"ז בטהרה הן (ראה תו"ח וארא קו, ב. סה"מ תרנ"ז ע' נח ואילך. ועוד).

(23) ראה עד"ז חדא"ג מהרש"א ערכין שם.

(24) ראה חדא"ג שם, "משום דודאי כשישראל על אדמתן אין השכינה שורה אלא בא"י במקום קדושה. אבל כשגלו הרי גם שכינה עמהם בחו"ל".

(25) ראה גם סה"ש תנש"א ח"א ע' 1567.

(26) ל' התניא ח"א רפ"ב.

(27) ד"פ"י הלל הוא ענין המשכת האור והגילוי מלשון (איוב כט, ג) בהילו נרו" (לקו"ת צו יד, ד. ועד"ז בתו"א וישב ל, א. ובכ"מ).

לעניני הנשמה, הרי מאז מתן תורה נעשו ישראל "עבדי ה'" לעד²⁸, וכמפורש בכתוב²⁹ "כי לי בני ישראל עבדים, עבדי הם", וכמחז"ל³⁰ "שטרי קודם" [וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם אביו³¹, ש"רק גופותינו ניתנו בגלות ובשעבוד מלכות, אבל נשמותינו לא נמסרו לגלות ושעבוד מלכות"].

ולכן לא שלל רבא גדר ההלל בזמן הגלות, כי עניני הנשמה לא נפגעו על ידי הגלות, ובהם אפשר להיות הילול; ורק על נס פורים, שהי' מלוכש בטבע, אי אפשר להיות הילול³¹, כי בשייכות לטבע (היינו דברים גשמיים, ובאדם עצמו - עניני הגוף³²), "עבדי אחשורוש אנן".

ורב נחמן ס"ל "קרייתא זו הלילא", שבכח התורה אפשר לאדם להמשיך התגלות אלקות גם בעניני הטבע, שגם בהם יורגש אור הקדושה.

ובעבודת האדם - כאשר הוא עובד את השם בכל עניניו הגשמיים באופן ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"ובכל דרכיך דעהו", אזי הוא ממשיך בהם התגלות אלקות ע"ד עניני נשמתו.

וזהו גם הפירוש הפנימי במחז"ל³³ "מיסמך גאולה לגאולה", שצריכים להסמיך גאולת פורים לגאולת פסח, שגאולת פסח, שבאה על ידי "שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם"³⁴ ובנסים גלויים, פעלה שבני ישראל יהיו "עבדי ה' ולא עבדי פרעה", ותכלית הכוונה היא להסמיך ולהמשיך "גאולה" זו גם בגאולת פורים, שגם בעניני הטבע יהי' נרגש שבצצם הם עניני נסים,

עדי קיום היעוד³⁵ "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר", בגאולה האמיתית והשלימה, במהרה בימינו ממש.

לקו"ש חז"ל ע' 161 ואילך

28 ראה גם מחזיק ברכה (להחיד"א) או"ח שם. ושם, שלכן לא נקט הרמב"ם להלכה טעמי' דרבא (כנ"ל הערה 6), כי "אינו (טעם) מרווח".

29 בהר כה, נה.

30 רש"י שם. תו"כ ורש"י שם, מב. - וראה גבורות ה' להמהר"ל פ"א.

31 שיחת ג' תמוז תרפ"ז (לקוטי דיבורים ח"ד תרצב, א. סה"מ תרפ"ז ע' קצו. סה"מ קונטרסים ח"א קעה, ב.

ועוד).

31* וראה לעיל הערה 19.

32 ולהעיר, ששמחת פורים היא ע"י משתה, שמחה גשמית דוקא. וע"פ המבואר בפנים י"ל, שאין זה רק לפי שגזירת המן היתה על הגופים (ראה לבוש וט"ז או"ח סי' עתר), אלא שייך גם לאופן הנס, דכיון שבא בלבושי הטבע, לכן פועל יותר על הגוף.

33 מגילה ו, סע"ב.

34 ל' ההגדה.

35 ישע"י מ, ה.

ק"י"ג, ב — יהי שם ה' מברך מעתה ועד עולם. האריז"ל

חי

הנה בפ' תצוה ד' קפ"ו וז"ל כתיב יהי שם ה' מבורך מאי מבורך שירותיה קשה וסופיה רך מ"ב קשה ודינא איהו ודאי ולבתר רך כגונא דא יומא דר"ה מ"ב דהא במ"ב אתוון אתברי עלמא ועל דא אתברי בדינא ולבתר איהו רך כו'.

ולבאר המאמר הזה צריך שנבאר ענין הנקבה בכל פרטיה ובפרט בענין הנסירה הנה בהתחלת האצילות היה ז"א בבחי' ו"ק לבד והנקבה היתה בחי' עשירית בסוד נקודה קטנה כלולה מי' ולא היה בה פרו' שלם והנה זו הנקו' אשר עליה אנו אומרים ומאיר לאישון בת עין כמבואר באורך בכרכת המפיל חבלי שינה כו' וע"ש היטב כי שם נתבאר כל זה הדרוש וזאת הנקודה היתה בה כח לעמוד עמו פכ"פ כנו' שם וטעם הדבר נתבאר היטב בדרוש ה' דתפילין למה נוהגים ביום ולא בלילה והוא כי הנקו' הזו היא בחי' הכתר שבה עתה. ודי בזה ולהיות כי הנקב' הית' בתחלת' מקבלת הארתה ע"י ז"א לכן היתה גרועה ממנו ולא היתה יכולה להתקן בבחי' פרו' שלם ואז הוצרך המאציל העליון להפיל תרדמה על האדם דא ז"א ואז ז"א לבדו בבחי' נשמתו המסתלקת ממנו בעת התרדמה והשינה עולה למעל' בסו' מ"ן אל אימא עילאה כדרך האדם המפקיד נשמתו ביד המל' לצורך מ"ן שבה כמבואר לעיל בפ' בידך אפקיד רוחי הנאמר בלילה כשהאדם ישן על מטתו ואע"פ שכל העלאת מ"ן צריך שזו"ן יעלו ב' זה באבא וזה באימ' עכ"ז עתה שכל צורך זווג הזה דאו"א אינו אלא לצורך בנין המל' שהיא נקבה לבדה לכן מספיק בהעלאת מ"ן ע"י ז"א לבדו וע"י העלאת מ"ן אלו מזדווגים או"א ומן הארת הזווג ההוא בונים ומתקנים את הנקבה ומורידין בה מוחין אחרים באותה הנקודה שבה ונגדלת וניתוספין בה ט' נקודות אחרות ונעשה פרו' שלם די"ס ועומדת עמו אב"א מן החוזה שבו ולמטה והבנין הזה נעשה ע"י הפלת דורמיטה על ז"א. והנה סבת התדבקותם עתה בבחי' אב"א מה שלא היה כן בתחילה בהיותה בסוד נקודה כנ"ל כי היתה עמו פכ"פ בסוף היסוד שבו הטעם הוא כי הנה כל בחי' אחוריים הם דינים והם שמות אלהים כנות והקל"י נאחזות באותם האחוריים שהם שם אלהים כנות בסוד מלך אלהים על גוים כנו' בסבא דמשפטים. והנה אם קודם יצירת אדה"ר היו זו"ן בבחי' פכ"פ היו אחוריהם מגולים והיו הקל"י נאחזות בהם מאד ולכן כדי שלא יתאחו הקל"י באחוריה' הוצרכו להתדבק אב"א דיבוק ממש גמור מן החוזה דז"א ולמטה כנודע. ואז ע"כ אין הקל"י יכולים ליכנס בינתים כדי להתאחו שם באחוריים שלהם והרי כל אחורי הנקבה מכוסים אבל אחורי הזכר מן החוזה ולמעל' היו מגולים ואמנם ההוא קוצא דשערי דז"א נמשך מאחורי ריש' דז"א עד מקום ראש הנקב' אשר בחוזה דז"א והיו גם אחוריו העליונים דז"א מתכסים תוך ההוא קוצא דשערי הנמשך וחופף ומכסה עליהם. ואח"כ נברא אדה"ר ועשה מצוה והתפלל תפיל' וע"י מעשיו היה כורת הקל"י בסוד האדם העובד את האדמה ומכלה קוצים מן הכרם וכמש"ה ואדם אין לעבוד את האדמה. וז"ס מ"ש

רו"ל על פ' וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ כי כל הצמחים והעשבים עמדו בפתח הקרקע ביום הג' שנאמר בו ותוצא הארץ דשא כו' והיו שם עד שנברא אדם כו' והתפלל עליהם וצמחו ויצאו מפתח הקרקע לחוץ והבן זה ואז כיון שאדה"ר היה כורת הקל"י אין עתה יראה ופחד מן הקל"י כי בודאי עתה לא יוכלו להתאחו באחוריים הנז' ואז היה בא ענין הנסירה וחזרת פב"פ כמ"ש בע"ה. והענין הוא כמ"ל בתחל' הדרוש שאם אדה"ר לא היה חוטא בעץ הדעת ביום הו' כשנבר' שהוא יום ר"ה וגם היה מתאחר וממתין זוווג עד ליל שבת היה גם זוווג זו"ן. דבחי' פב"פ נעשה ביום ש"ק והיו העולמות נשארין ובמקומם ובמציאותם הא' קיימים תמיד וכאשר חטא בעץ הדעת ומזה נמשך ג"כ שנזדווג בו ביום שהיה חול והנה נמצאו עתה ב' הפכיים הא' הוא מה שחטא כנו' והב' הוא המצו' מה שעש' והתפללות שהתפלל כנו' ולכן מצד המצוה ותפלה גרם תיקון בכל העולמות וגרם זוווג זו"ן ביום ההוא ומצד החטא שחט' כנו' גרם קלקול בעולם וגם בזוווג זו"ן והוא כי לא נתקיי' התיקו' והזוווג ההוא אלא לפי שעה כשהתפלל אמנם אח"כ נתקלקלו העולמות ונתבטל זוווג העליון ואפי' ביום שבת בראשית שלאחר יום הו' שהוא ר"ה לא נעשה זוווג ונתאחר זוווגם עד יום שמיני עצרת כמ"ל בתחלת הדרוש.

ונתזוור לבאר ענין הנסירה הנה אחר שנברא אדם הראשון והתפלל ועשה מצות והיה כורת הקל"י ולא היה יכולת להם להתאחו באותם האחוריים או בא ענין הנסירה. וענינה הוא כי כל אותם האחוריים והדינים שהיו בזכר כולם ננסרו ונתפרדו מן הזכר וניתנו כולם באחוריים שלה ועיי"כ נתפרדה ונתרחקה ממנו ואז הז"א נשאר כולו בבחי' חסד והיא בבחי' דינין וגבו' שלה ושלו. ואמנם ענין נסירת ודחיית דינין אלו מאחורי ז"א ליתנם באחוריים דנקבה הוא נעשה ע"י החסד העליון של אימא עילאה, וז"ס פ' ואיש כי יקח את אחותו כו' חסד הוא כו' כי בכח החסד ננסרו זו"ן הנקר' איש ואחותו ואתפרשו גזעין מתתא לעילא שהם האחוריים שלהם שנפרדו ועיי"כ לקחה לו לאשה ונזדווגה עמו פב"פ. ופי' הענין הוא כי נודע הוא שבהיו' האדם ישן בלילה בשמתו עולה ושואבת לו חיים מלמעלה כנו' בפרקי ר"א. וכן הענין בז"א כי בהיותו ישן נשאר בו ההוא קיסט' דחיותא כנו' אצלנו בברכ' המפיל חבלי ונשמתו שנסתלקה למעלה היתה מושכת לו חיים מבחי' אותו החסד של אימי' והיה מתפשט בו בכולו ואז הדינין אשר באחוריו היו נפרדים וננסרין מאליהן ונמשכין ונדבקין באחורי הנקבה וז"ס מ"ש באדרת נשא דקמ"ב ע"ב ע"פ ויסגור בשר תחתני' ובאתרא' שקיע רחמי וחסד כו' פי' כי בהיות הדינין ננסרין מאחוריו אל אחורי הנקבה היה לסבת התפשטות בחי' החסד בתוכו וכל מה שהיה מתפשט ויורד החסד היו הדינין מסתל' ונדבקין באחורי הנקבה וז"ס מ"ש באדרת נשא דקמ"ב ע"ב ע"פ ויסגור בשר תחתני' ובאתרא' שקיע רחמי וחסד כו' פי' כי בהיות הדינין ננסרין מאחוריו אל אחורי הנקבה היה לסבת התפשטות בחי' החסד בתוכו וכל מה שהיה מתפשט ויורד החסד היו הדינין מסתל' מאחוריו ונשאר החסד והרחמי' שקועי' במקום שהיו שם הדינין בתחלה. ועוד נרחיב ביאור בענין הנסירה לקמן בדרוש של הנסירה הננסרת בעשרת ימי תשובה וגם בדרוש השופר וע"ש.

ועתה נבאר מה שיעדנו לעיל בענין המאמר של פ' תצוה במש"ה יהי שם ה' מבורך כו' כי הנה ב' י"ת נגמרת מלאכת הנסירה אשר התחלתה היא מן האחוריים דכתר דז"א וניתנין בכתר דנוק' ובחי' זו של נסירת הכתר נעשית ביום א' של ר"ה וביום הזה כל הדינין שבכתר הזכר ניתנין בכתר הנקב' וז"ס יהי שם ה' מבורך שהיא המלכות הנקראת שם ה' יהי מבורך מ"ב ברישי' כנודע כי שם בן מ"ב הוא בראש כנו' בס' התי' תי' ע' והוא ענין הדינין הניתנין ברישא דנוקבא ביום הזה הנק' שם בן מ"ב שהוא גבורה כנודע. אמנם סיפ' רך כי כשנשלמת לקחת אותם הדינין הננסרין מן הזכר כולם אין בו עוד מה ליתן והיתה בנוק' דתקיפי חילהא בקדמיתא כל זמן שלוקחת דינין מן הזכר וכשהשלימה לפעול את הדינין שקבל' ממנו אין בה עוד מה ליתן וחליש חילהא והרי רך אבל הזכר אינו כן כי הוא אינו צריך לזולתו וכל מה שהולך מתגבר והולך ואדרבה רישי' רך וסיפ' קשה. ובוזה יתורץ ענין המאמר הזה החולק עם ספרא דצניעותא כי שם נאמר להיפך הדינין דנוק' נייחין ברישא ותקיפין בסיפא וההיפך בדכורא. אבל הענין הוא כי בספרא דצניעותא מדבר בבחי' הדינים בעצמם אשר הם בחי' נה"י דז"א שבהם סוד הדינין כמבואר לעיל והנה הם נכנסין ונעשים בחי' מוחין ברישא דנוק' אבל נה"י של הנוק' אין עוד פר' אחר באצילות תחתיה להעשות בו בסוד מוחין ונמצא כי דינין דילה שהם הנה"י שבה תקיפין בסופא.

שער הכוונות ד' דרושי ראש השנה דרוש א

יט

פרקא תליתאה דספרא דצניעותא שם דקע"ח דינין דדכורא תקיפין ברישא בסופא נייחין דנוקבא באיפכא כו' וכן באדרת נשא בדף קמ"ב ע"ב וז"ל ותאנא בצניעותא דספרא דכל דינין דמשתכחין מדכורא תקיפין ברישא ונייחין בסופא וכל דינין דמשתכחין מנוקבא נייחין ברישא ותקיפין בסופא כו' ובפ' תצוה בדף קפ"ז ע"א וז"ל כתיב יהי שם ה' מבורך מאי מבורך כו' שירותא קשה וסופה רך מ"ב קשה ודינא איהו ודאי ולבתר רך כו' נראה בהפך דדינין דנוקבא תקיפין ובלתר חלישין:

אבל הענין הוא כי כאן בפ' תרומה בספרא דצניעותא איירי בענין תיקוני האצילות עצמו ומהותם ולכן כל יותר שהדינין מתפשטי' הם יותר חזקים ובסוד סיגי הזהב ושמרי היין כי שם הם דינין יותר חזקים. אבל בפ' תצוה בפעולת הדינין בעצמן כי הנקבה להיותה משועבדת תחת בעלה. לכן כאשר תבא לפעול פעולות דינין יתגברו רחמי הזכר עליה ותחליש דינין שלה. אבל כאשר הזכר ירצה לפעול פעולות הדין בעולם אין מי שימחה בידו ותחליש דיניו. ואמנם ביאור הדברים הנו' הוא כי בערך הדינין בעצמותם ומהותם דינין דדכורא תקיפין ברישא כו' כנו' כאן בפ' תרומה והטעם הוא כי הנה הדינין נתפשטו תחילה בז"א בחמשה מקומות והם בחוטמא בפומא ובדרועין ואצבעין וגידין אבל אח"כ ירדו מן הז"א והלכו להם אל הנקבה כנו' באדרת נשא ואותם הדינין והגבורות שהם חמשה גבורות נשארן בסיומא דילה שהוא היסוד שבו כדי לתת משם אל נוקביה לתת לתתם בחג"ת שלה כנודע ולהיות כי שם היסוד שלו הוא מקום קבוץ החמשה חסדים לכן הגבורות נייחין תמן בסופא שהוא

ביסוד שלו אבל דיני הנקבה הם להפך כי בהיותם עדין למעלה ברישא דילה הם נייחין לפי שהראש שלה מכוון כנגד היסוד שבזכר אשר שם החמש חסדים וממתקות הגבורות שלה. אמר שמואל לאו דוקא כנגד היסוד כי אם בשליש ת"ת כנודע ואפשר שרמז לוא"ו גדולה וא"ו קטנה בסוד אלה תולדות יעקב יוסף וצריך עיון כנלע"ד אבל כשיורדין הגבורות עד היסוד בה אשר אין כנגדם מקום חסדים בזכר ואין הגבורות ההם מתמתקות ונשארו תקיפין ולכן הם תקיפין בסופא וגם בפ' בא בס' הזוהר בד' ל"ח ע"ב במאמר אלא הכי תנינן כתיב כי יהיה נערה בתולה כו' ביארנו קרוב לענין זה ע"ש.

עוד נבאר פירוש שני והוא כי הנה הגבורות והדינין דז"א הם נמשכים מראשו כנו' בפ' תזריע בדף מ"ח ע"ב שו' כ"ב וז"ל ות"ה ברישא דהאי איש בוצינא דקרדינותא ובגין כך גולגלתא דרישא דהאי סומקא בלא בורדא כו'. אמנם סיום התפשטות גופו שהם בחינת נה"י שבו אשר שם הוא מקום סיום (ע"ב) קבוץ הגבורות והדינין אשר בו כי לכן נקראים ערבו' כנו' בפ' צו בדף ל"ב ע"א שורה ג' וז"ל וערבי נחל מסטרא דנחל נפקי גבוראן כו' עכ"ל ואלו הנצח הוד יסוד שבו נעשין מוחין אל הנקבה והרי איך מקום סיום הדינין של הזכר הם נייחין. לפי שהם בחי' מוחין פנימים ממש נעשים מהם אל הנקבה. אבל בערך הנקבה הם להפך כי הנה הדינין שהם הנצח הוד יסוד של ז"א הם נייחין ברישא דיליה. כי נעשו אצלה בבחינת מוחין כנו' אבל בסופה מתפשטין ואינן נייחין לפי שהנצח הוד יסוד שלה. אינן נעשין מוחין בזולתה כדוגמת נה"י דדכורא שנעשין מוחין בנוקבא.

עוד עיין בפ' תצוה פירוש שלישי במאמר הזה של יהי שם (ד"ש ע"ג) ה' מבורך כו'. אמר שמואל עיין גם כן בשער הששי הנקרא שער הכונות בדרוש ראש השנה ומצאת שם גם כן ביאור למ"ש בספרא דצניעותא ובפ' תצוה כי הדינין דדכורא תקיפין ברישא ונייחין בסופא ודינין דנוקבא נייחין ברישא ותקיפין בסופא כו'.

שער מאמרי רשב"י - פירוש ספרא דצניעותא פרק ג

כ

שם בדקפ"ז ע"א וז"ל כתיב יהי שם ה' מבורך מאי מבורך כו' שירותא קשה וסופיה רך כו' ענין מאמר זה החולק עם פרשת תרומה בספרא דצניעותא (לעיל סוף פ' תרומה) ועיין שם היטב בשני הפירושים שנתבאר שם. עוד אבאר עתה פירוש שלישי כי הנה נודע ענין התדבקות ז"א ונוקביה אהור באהור והוצרכה הנסירה להפרידם כדי שיחזרו אח"כ פנים בפנים כמבו' באורך בתפי' ר"ה וע"ש היטב ובעת הנסירה ננסרים הדינים והגבורות אשר באהורי הזכר וניתנין אל הנקבה והנה התחלת הנסירה הוא מעילא לתתא ובתחילה ננסר הראש ואח"כ הגוף ונודע כי שם של מ"ב הוא בראש כנו' בתקונין בתקון שבעים ונמצא כי בהתחלת הנסירה ננסר ראש הזכר וניתנין אותם הדינין בראש הנקבה ולוקחת כל אותם הדינים שבראש הזכר וזמ"ש מאי מבורך שירותא מ"ב קשה וסופיה רך כי שירותא דנסירה היא בשם מ"ב שהוא בראש

כנו' והנה הוא קשה אבל סופא דנסירה שהוא כאשר השלים ענין הנסירה ונשלמו בה כל הדינין שהיו בזכר אין עוד דינין בו לתת לה ולכן סופיה רך כי אז היא דומה אל הנקבה דחלש חילהא כי אין בה מעצמה רק מה שלוקחת ממנו והנה כבר נשלמו ואין עוד מה לקבל ולכן הם נייחין בסופה אבל הזכר כיון שאינו צריך אל זולתו אדרבה רישיה רך וכל מה דאזיל מתגבר והולך ואמנם מה שאמרו בספרא דצניעותא בפ' תרומה בדקע"ח ע"א היה מדבר באיכות ובמהות הדינין בעצמן כי הדינין של הנקבה נייחין ברישא לפי ששם הנה"י דדכורא שהם בחינת הדינין נעשין בה בחינת מוחין ובסופה הם תקיפין כי הנה"י שלה אינן נעשין מוחין בזולתה אבל הזכר תקיפין ברישיה (ע"ב) ונייחין בסופיה כי הם נעשין מוחין אל הנקבה כנו' אבל כאן בפ' תצוה איירי בבחינת מה שלוקחת ממנו אם הוא רב או מעט כנו'.

שער מאמרי רשב"י - פרשת תצוה

כא

סוד מ"ש פרשת תצוה בווהר דקע"ג, בענין יהי שם י"י מבורך, רישי קשיא וסופו רך. והוא תמיה, והענין כי הלא ענין הנסירה, הנה הוא בלילה אחר השינה, וסוד כל הענינים האלו ביאורם הוא זה, דע, כי הלא בתחילה היה המלכות מקבלת מז"א, לכן היתה גרועה ממנו, ולא היתה יכולה להתתקן, עד דאפיל דורמיטא לז"א. וסוד הענין הוא, שהז"א לבדו יעלה למעלה בסוד מ"ב אל הבינה, כענין השינה, שאדם מפקיד נשמתו למלכות בסוד מ"ג. והנה אע"פ שכל העלאת מ"ג צריכין לב', זכר ונקבה שהם זו"ג, עכ"ז הכא שהכוונה הוא לצורך המלכות, די בהעלאת מ"ג של ז"א לבדו, וזה לצורך, שע"י זווג זה דאו"א, הם עצמן יתקנו את המלכות שלא ע"י ז"א, ובוה יחזור בסוד פב"פ, ואמנם אחר שתחלה היתה סוד נקודה א' לבד.

והענין, כי הלא ראשית הכל דע, כי הת"ת היה כלול מו"ק, ומלכות שביעית אליו בסוד נקודה א' כלולה מ"י, אך לא היה פרוץ שלם, אמנם זו הנקודה יכולה להיות עמו פב"פ, כי נקודה זו הוא סוד ומאיר לאישון בת עין שאנו אומרים בלילה, והנה מזאת הנקודה מתחלת הבנין שלה אחר השינה, ונעשין בה פרוץ שלם גמור של י"ס בסוד אב"א, ואח"ז בא ענין הנסירה.

ספר פרי עץ חיים - שער ראש השנה - פרק ד

כב

מה שהתחלנו, בענין יהי שם י"י מבורך, רישי קשי וסופו רך, כנזכר פרשת תצוה דקע"ו, ואחר זה נבאר תפילות ר"ה. והנה כבר ידעת, כי לעולם שם מ"ב בראש, והנה בארנו לעיל, כי ביום ר"ה אינו ננסר אלא סוד הראש של זכר ושל הנקבא, והנה הנקבא לוקחת כל הדינין של ראש הזכר, והנה ז"ס מ"ב של מברך כי שם מ"ב הוא בראש, ולכן הוא רישיה קשיא. אבל סופו רך, משום כשמסימין הדינין, או הוי בנקבא דתקיף חילהא, כי אחר שמשלמת לפעול הדינין שלוקחת מהזכר, אח"כ אין

בה עוד מה ליתן, ולכן סופה רך. אך הזכר אינו כן, כי הוא אינו צריך לזולתו, ואדרבא רישא וסופו קשה, כי כל מה שהולך הוא מתגבר והולך. ובוה ידעת, כי אינו חולק לשון זה עם ספרא דצניעותא, האומר כי דינין דנוקבא נייחין ברישא וקשיא בסופא, כי התם הוא בסוד הדינין בעצמם, שהם נה"י של הזכר, שהם המוחין לה, והם נייחין ברישא, אבל בסופא, נה"י אינו נעשין מוחין, והם תקיפין. אבל הכא אינו מדבר בדינין עצמן, רק בבחי' מה שלוקחת מן הזכר, כי בתחלה קשין, ואח"כ שאין לה מה לקבל אז הם נחים.

פרי עץ חיים - שער ראש השנה - פרק ו

כ"ק אדמו"ר הזקן

כג

וְזָהוּ יהי שם ה' מבורך כו' שלהיות הגלוי בבחי' מל' הנק' שם הוא ע"י יהי חו"ב ביסוד. וע"פ כהאר"ל הוא כי יסוד אבא מסתיים ביסוד ז"א. נמצא בחי' יו"ד עלאה שהוא אבא ממש מאיר ביסוד ז"א. ולכן נק' יסוד ז"א ג"כ יו"ד. וזהו ג"כ ענין היו"ד שנתוסף בפניחס בן אלעזר הכהן עבור שקינא על פגם הברית כמ"ש בזוהר ר"פ פנחס (דרי"ג ע"ב ודרט"ו ע"ב ורל"ו ב') (ומזה ראייה דלא כפ"י המק"מ פ' ויחי (דרל"ב) בפ"י יהי ע"ש) וע"ש בהרמ"ז שהוא יו"ד של מילוי ה"י אחרונה דשם ע"ב שהוא בחי' יסוד אבא כו'. וע' באד"ר (דקמ"ב).

תו"א מ, א

כ"ק אדמו"ר האמצעי

כד

בפ"י ברוך אתה כו' יש ב' פירושים הנ"ל א' לשון נפעל שיהי' אתה ה' מתברך מלמעלה מעלה כמו יהי שם ה' מבורך ממקורא דכולא וכה"ג וזהו בא ע"י ההלל והשבח בתחלה שמהללי' ומוסיפים אור גדול בשם הוי"ה כנ"ל אז עיי"ז נמשך רוב ברכה מעצמות א"ס ב"ה והטעם הוא כי ההלל והשבח הוא מוציא ומביא את האור ההעלם לגילוי בתוס' אור כנ"ל עד שבזה יוכל להיות הברכה בתוס' מרובה על העיקר לאין שיעור וזהו פ"י ברכו את הוי"ה כו' ופ"י ברוך אתה ה' לנוכח שזהו ברוך לשון נפעל כנ"ל והיינו ג"כ מה שאמרו חייב אדם לברך ק' ברכות בכל יום וכן ח"י ברכות בשם הוי"ה בש"ע הכל הוא לברך את שם הוי"ה מלמעלה מעל' כו' מבחי' ההעלם לגילוי ע"י ההלל שבתחילה והיינו לנגד ע"ס שכאו"א כלול מי"ס שהן מאה וכמ"ש במ"א ע"פ ועתה כו'.

שערי אורה כ, א

כה

ומעתה יש להבין בביאור פרטי פני המלות דיהי כבוד כו'. דהנה מבואר בסידור בכללות המכוון בח"י פסוקים הללו והוא להאיר בבחי' הכתר דמל' דיצירה שהוא ענין כ"ב אתוון דתהלה לדוד שאח"כ ולכך אמר יהי כבוד לשון צווי או בקשה על זולתו דהיינו מ"ש יהי כבוד הוי' דו"א במל' שנק' עולם בכלל ואם לא הארת כבוד הוי' דו"א אינו נק' מלך לעולם שזהו בחי' כתר מל' וז"ש יהי כבוד כו' וע"ד המבואר במ"א בענין יברכך הוי' כו' שהוא ענין ציווי וכמו ויתן לך האלקים כאן או' ל' בקשה כו' וגם הוא ענין בקשת ברכה ג"כ שמברך שיהי' כבוד הוי' לעולם כמו יברכך ה' ברוך ה' כו' ומ"ש בסמוך יהי שם ה' מבורך קאי ע"ש הוי' עצמו שיהי' מבורך (כמשי"ת) . . .

יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם הנה ההפרש בין שם הוי' לכבוד הוי' הנ"ל דבכבוד הוי' אמר בחי' המשכה למטה לעולם דמל' ובשם ה' אמר שיהי' מבורך בעצמו משום שנאמר ברכות לראש צדיק דכאשר כבוד ה' לעולם בחי' משפיע למטה אז ממילא מבורך שם הוי' בעצמו כו'. וביאור הענין הנה תחלה יש להבין מהו ענין שם הוי' ומהו כבוד הוי' כו' להיות מבואר במ"א בפ"י מי כמוך באלים ה' כו' דבזה נבדל בחי' ת"ת שאין הכלי שלו מסתיר על האור משא"כ באל' ואלקים חו"ג שהכלי מעלים ומסתיר את האור כו' לפי שהת"ת כלול מב' הפכים חו"ג ע"כ גם הכלי אינו מסתיר אדרבה בכלי שלו בא גילוי האור בחיצוני' שבו כמו בפנימי' כו' (וראי' ממקום ארון שאינו מן המדה או מנסים שמאיר שם מלמעלה מן הכלי דטבע המגביל כו') וזהו הנקרא שם הוי' כלי הת"ת דו"א שהוא מבורך מאין האמיתי דפנימי' הכתר הנק' אין הנעלם ובשם הוי' דת"ת בא בחי' אין זה עצמו בבחי' הגילוי בכלי ממש כמו הנסים וכה"ג (כמו מקום גשמי שנעשה בו הנס וכמקום ארון כו') והיינו ההפרש בין כבוד ה' שאינו רק בחי' בקיעת אורות ניצוצי החסדים דהוי' דו"א עד"מ בקיעת אור השמש דרך עובי הרקיע המבדיל ומעלים כו' כי יש בחי' כלי המסתיר רק שבוקע ועובר קצת הארה כמו הכוכבים ברקיע שנק' כוכבי אור כו' ונק' זיו יקר' דמלכא שעובר דרך הכלי כו' (וכענין כבוד מלכים חקור כו' שהוא הגלוי מן ההסתר כו') אבל שם הוי' הוא מתאחד בעצם האור דהוי' והוא מבורך עמו ומיוחד בהשוואה א' ממקור הראשון להיות ע"י הכלי עצמה דוקא בא הגילוי אור כמו שהוא בעצמו (וכמ"ש לא יהי' לך השמש כו' שמלושב בנרתק דשם אלקים אלא ה' עצמו יהי' לך לאור עולם כו'). וזהו יהי שם ה' מבורך כו' והיינו דוקא ע"י שיהי' בחי' משפיע תחלה בבחי' כבוד ה' לעולם בבחי' בקיעת אור והוא הנק' צדי"ק ח"י עלמין וברכות לראש צדיק עליון ששם ה' מבורך בעצמו ע"ז והיינו מעתה ועד עולם מעתה דבחי' המל' שכבר נמשך בצמצום עד עולם הא"ס שבפנימי' הכתר כמו לע"ל דכתיב וע"י יתיב כו' ודוקא מעתה דסוף מעשה עבמ"ת ולכך ברכות לראש צדיק (דאין נותנים לאדם ברכה רק בשביל המקבל כמ"ש להניח ברכה אל ביתך כו') ובאמת כאשר שם ה' מבורך בעצמו תחלה ממקורא דכולא אז ממילא נבקע בקיעת אור דרך המסך המעלים וכמו מאצ"י לבריאה להיות מלך עולם כו'. ומ"ש תחלה יהי כבוד משום דח"י פסוקים הללו הם בבחי' וי"ו

צירופים דשם שד"י שעולה מלמטה למעלה ובפסוק ראשון דיהי כבוד אות השי"ן כו' וכמ"ש בסידור בפרטי הכוונות של שמות העולים בגי' כו' ויש ששה מדות בקטנות דיסוד ז"א שנק' שדי וכל אחד כלול מג' צירופים ויהי כבוד בחי' יסוד שבו להשפיע למל' והוא עיקר שם שדי כמ"ש וארא אל אברהם כו' באל שדי שא' לעולמו די ושמי הוי' לא נודעתי כו' שזהו בחי' כלי פנימי' דת"ת דתורה ופסוק זה דיהי שם באות ד' שבו כו' שהוא פרק האמצעי דיסוד שהוא צירוף דהוד שביסוד שע"ז נאמר הוד והדר לפניו כו'.

פירוש המילות קב, א ואילך

כו

יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם הנה ההפרש בין שם הוי' לכבוד הוי' הנ"ל דבכבוד הוי' אמר בחי' המשכה למטה לעולם דמל' ובשם ה' אמר שיהי מבורך בעצמו משום שנאמר ברכות לראש צדיק דכאשר כבוד ה' לעולם בחי' משפיע למטה אז ממילא מבורך שם הוי' בעצמו כו'. וביאור הענין הנה תחלה יש להבין מהו ענין שם הוי' ומהו כבוד הוי' כו' להיות מבואר במ"א בפ"י מי כמוך באלים ה' כו' דבזה נבדל בחי' ת"ת שאין הכלי שלו מסתיר על האור משא"כ באל ואלקים חו"ג שהכלי מעלים ומסתיר את האור כו' לפי שהת"ת כלול מב' הפכים חו"ג ע"כ גם הכלי אינו מסתיר אדרבה בכלי שלו בא גילוי האור בחיצוני' שבו כמו בפנימי' כו' (וראי' ממקום ארון שאינו מן המדה או מנסים שמאיר שם מלמעלה מן הכלי דטבע המגביל כו') וזהו הנקרא שם הוי' כלי הת"ת דז"א שהוא מבורך מאין האמיתי דפנימי' הכתר הנק' אין הנעלם ובשם הוי' דת"ת בא בחי' אין זה עצמו בבחי' הגילוי בכלי ממש כמו הנסים וכה"ג (כמו מקום גשמי שנעשה בו הנס וכמקום ארון כו') והיינו ההפרש בין כבוד ה' שאינו רק בחי' בקיעת אורות ניצוצי החסדים דהוי' דז"א עד"מ בקיעת אור השמש דרך עובי הרקיע המבדיל ומעלים כו' כי יש בחי' כלי המסתיר רק שבוקע ועובר קצת הארה כמו הכוכבים ברקיע שנק' כוכבי אור כו' ונק' זיו יקר' דמלכא שעובר דרך הכלי כו' (וכענין כבוד מלכים חקור כו' שהוא הגלוי מן ההסתר כו') אבל שם הוי' הוא מתאחד בעצם האור דהוי' והוא מבורך עמו ומיוחד בהשוואה א' ממקור הראשון להיות ע"י הכלי עצמה דוקא בא הגילוי אור כמו שהוא בעצמו (וכמ"ש לא יהי לך השמש כו' שמלוּבש בנרתק דשם אלקים אלא ה' עצמו יהי' לך לאור עולם כו'). וזהו יהי שם ה' מבורך כו' והיינו דוקא ע"י שיהי' בחי' משפיע תחלה בבחי' כבוד ה' לעולם בבחי' בקיעת אור והוא הנק' צדי"ק ח"י עלמין וברכות לראש צדיק עליון ששם ה' מבורך בעצמו ע"ז והיינו מעתה ועד עולם מעתה דבחי' המל' שכבר נמשך בצמצום עד עולם הא"ס שבפנימי' הכתר כמו לע"ל דכתיב וע"י יתיב כו' ודוקא מעתה דסוף מעשה עבמ"ת ולכך ברכות לראש צדיק (דאין נותנים לאדם ברכה רק בשביל המקבל כמ"ש להנח ברכה אל ביתך כו') ובאמת כאשר שם ה' מבורך בעצמו תחלה ממקורא דכולא אז ממילא נבקע בקיעת אור דרך המסך המעלים וכמו מאצ' לבריאה להיות מלך עולם כו'. ומ"ש תחלה יהי כבוד משום דח"י פסוקים הללו הם בבחי' וי"ו

צירופים דשם שד"י שעולה מלמטה למעלה ובפסוק ראשון דיהי כבוד אות השי"ן כו' וכמ"ש בסידור בפרטי הכוונות של שמות העולים בגי' כו' ויש ששה מדות בקטנות דיסוד ז"א שנק' שדי וכל אחד כלול מג' צירופים ויהי כבוד בחי' יסוד שבו להשפיע למל' והוא עיקר שם שדי כמ"ש וארא אל אברהם כו' באל שדי שא' לעולמו די ושמי הוי' לא נודעתי כו' שזהו בחי' כלי פנימי' דת"ת דתורה ופסוק זה דיהי שם באות ד' שבו כו' שהוא פרק האמצעי דיסוד שהוא צירוף דהוד שביסוד שע"ז נאמר הוד והדר לפניו כו'.

פירוש המלות קג, א ואילך

כז

וַיֵּשׁ ברכה בראש שממשיכי' תוס' ברכה בשם הוי' עצמו למעלה כמו יהי שם הוי' מבורך כו'.

תו"ח שמות תקפד, א

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

כח

ב יְהִי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם. פ"ב דמגלה די"ז ובילקוט במקומו סי' תתע"ג אמר הקב"ה ברכתם אותי מעתה ועד עולם אף אני כן שנאמר וה' סביב לעמו מעתה ועד עולם תלים סי' קכ"ה ב'. ובזהו ויחי דרל"ב סע"ב מ"ש דדקאמר יהי, אלא יהי רזא דאמשכותא מההוא אתר עילאה דאיהו סתים דקאמרן דאיהו י"ה עד רזא דברית דאיהו יוד תתאה כגוונא דיוד עילאה כו', ואפ"ל יהי שם ע"ד ביום ההוא יהי"ה שגם ו"ה יהיו במדרגת י"ה, ולכן נאמר יוד על שפע יסוד, ולכן יהי מעתה ועד עולם כיון שיהי' כמו י"ה שהם תרין ריעין דלא מתפרשין וזהו על דרך שנתבאר בלק"ת סד"ה שובה ישראל עד, דרוש השני שזהו ענין לעדי עד ימלוך, וזהו עצמו ענין מעתה ועד עולם, ועמ"ש ע"פ כי אמרתי עולם חסד יבנה, שיהי' בחי' חסד המחבר ו"ה כמבואר בזה"ג פ' אחרי דע"ז סע"א וע"ב ובפ' ויקרא ד"ז ע"ב בפ"י חסד הוא, יהיה נמשך כן לעולם ר"ל תמיד בלי הפק, ועמ"ש מענין יהי שם בת"א פ' מקץ בביאור ע"פ המגביהי לשבת שמגביהי ההא ע"י היות וזהו יהי שם כו', ולכן מזה יומשך ג"כ וה' סביב לעמו מעתה ועד עולם ואיתא במד"ר פ' בשלח פ"ך דקל"ח א' ע"פ ויסב אלקים את העם שסיבבן והקיפן כו' וכן לע"ל שנאמר וה' סביב לעמו כו', ועמ"ש ע"פ יסובבנהו יבוננהו יצרנהו כו', עוי"ל פי' וה' סביב לעמו עפמ"ש בלק"ת בד"ה ועתה יגדל נא בפ"י אדון עוזנו צור משגבינו כו' ע"ש והיינו ע"י ועתה יגדל נא כו' וזהו עצמו ענין יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם, היינו ענין ועתה יגדל נא, ועי"ז וה' סביב לעמו ע"ד אדון עוזנו צור משגבינו כו', ובהרד"א כ' ברוך שאמר, נגד מאמר בראשית ברא, מזמור לתודה, נגד מאמר יהי אור, יהי כבוד נגד מאמר יהי

רקיע, והנה לכן י"ל פתחו בפסוקים אלו המתחילים יהי, היינו יהי כבוד, יהי שם, כמו שהמאורות ההם מתחילים כן יהי אור יהי רקיע וכדפירש בזהר ויהי שם בכל אינון עובדין דלעילא כתיב יהי, היינו יהי אור יהי רקיע יהי מאורות משא"כ בעובדין דלתתא לא כתיב יהי, לפי שבחי' יהי היינו שבא ההמשכה ממקום עליון מאד כנ"ל, עיין בשל"ה קנגב קסהא פי' שהכוונה הללו עבדי ה' יהי' עבודתם רק בשביל שיהי שם ה' מבורך כו'.

(ב) זח"ב ס"פ תצוה דקפ"ז ע"א פי' יהי שם ה' מבורך, ע"ד מ"ב ר"ך, שם מ"ב הוא מבחי' גבורה, וה"ע מ"ב קשה וסיפ"י רך, וזהו ענין ר"ה ושמע"צ, והביאו השל"ה בפ' וארא דש"ז סע"א, ועד"ז ה"ע פ' שמע שהיא מ"ב וגם ר"ך כי היא אור הגבורה בכלי החסד וגם נאמר בה והיו הדברים האלה כו'.

יהל אור עה"פ ע' תרנ"ב ואילך

כט

יך"י שם ה' מבורך מעתה ועד עולם. הנה המלי' נק' עתה עת ה' כי שרש הזמן מתחיל בה כמ"ש בלק"א ח"ב בענין מלך מלך וימלוך ולכן נקראת ג"כ חיי שעה, והנה ה' מקבל מו"ו כמ"ש בזהר להיות כי אע"פ שהוויות הזמן הוא ממדת מל' שרשו ומקורו הוא מויו מדות דז"א שהם המקורות לשי"ב כידוע שביום ראשון האיר מדת החסד במל' ועל ידו נבראו אור ומים וביום ב' מדת גבו' וע"י נברא הרקיע כו' אלא שבויו' מדות הנ"ל אינו זמן גמור רק נק' סדר הזמן והוא מ"ש במדרש מלמד שהי' סדר זמנים קודם לכן וכמ"ש במ"א שענינם רק מאחר שנאצלו ששה מדות אלו ע"כ יש קדימה ואיחור שמתחלה נאצלה מדת החסד וכשהי' צ"ל אצי' הגבו' שהיא הפכי' להחסד ע"כ הי' צ"ל הפסק מהתפשטות אצי' החסד שאל"כ הי' הכל חסד ולא מציאות אחר כלל וכן עד"ז מגבו' לת"ת כו' והפסק זה הוא נק' סדר הזמן שהוא קדימ' ואיחור כדוגמת הזמן עם שאין שם זמן גשמי עדיין אלא שע"י הארתם במל' מתהווה הזמן שיהי' שייך לומר מלך מלך וימלוך כנ"ל והנה ששה מדות הנ"ל הם שרשי' לשית אלפי שני דהאי עלמא שממדת החסד מתפשט חיות אלף שנה וכן ממדת הגבו' וכמ"ש כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול ר"ל יום מו' ימים דאצי' שהם ו' מדות הנ"ל הם חיות אלף שנה. והנה שרש ומקור ו' מדות הנ"ל הוא מן החכמה ולכן נק' שי"ב ע"ש התמשכותם מהחכמה הנק' ראשית וידוע מ"ש מחדש בכי"ו מע"ב שששה ימים שהם ששה מדות שבכל שבוע מתחדשי' ונמשכי' בכל שבוע מהחכמה כי כל שבת הוא שביתה ועלייה בלמעלה מהזמן ואח"כ בו' ימי החול חוזרים ונמשכי' ששה מדות הנ"ל מהחכמה ולכן אין יום דומה לחבירו כי בחי' חסד זה שביום א' דהיום לא הי' מעולם וכן בשאר כל הימים. אמנם עכ"ז התחדשות זו הוא רק בחי' פרטי' שיום זה הוא ד"מ חסד שבחסד שבחסד כו' אבל בכלל הם רק ששה מדריגות הנ"ל דשי"ב וכן השבת הוא שבת בראשית רק שמתחדשי' להמשך באופני' שוני' מידי שבוע, וטעם הדבר יובן עד"מ מבשרי אחזה מן השכל יומשך לזכות במדות שבלב פעמי' באופן זה ופעמי' באופן אחר והכל א' בשרשו וכן לחוב במדת הגבורה. ואמנם שכל וסברא חדשה לגמרי

יוליד חדשות במדות חו"ג באופן חדש שלא הי' מקודם לגמרי, וכמ"כ יובן למעלה שחו"ב ת"ר מוליד' ששה מדות הנ"ל שהם ששת ימי המעשה מאא"ס המצומצם בחו"ב וגם שנתחלקו לכמה פרטי פרטי' דכל ימי השבוע דשית אלפי שני דהוי עלמא כללותם בשרשם באצ"י הוא רק בחי' ומדרגה א' ולכן כל שבת הוא שבת בראשית ממש רק שהוא מפרטי פרטיות אבל באלף הו' יאירו מוחי' חדשי' לגמרי בחו"ב דאצ"י מה שלא הי' מקודם לגמרי והוא בחי' עצמות אא"ס שבחו"ב ולא כאשר כבר הוא מצומצם בהם בראשי' האצ"י וזהו שיאמרו לע"ל כי אתה אבינו כו'. ולכן נקי' המל' המקבלת משה מדות הנ"ל בשם עתה שהוא ל' הוה ופירושו רגע קטנה שיפול עליו ל' עתה משא"כ כשימושך זמן מה לא יהי' שייך ל' עתה כי יהי' בו ג"כ עבר ועתיד והוה, אבל עתה אינו אלא רגע קטן שבה יתכן ל' עתה כלומר זו הרגע, ולגבי א"ס ב"ה הנה כל ימי עולם ושית אלפי שני שהם ו' מדות הנ"ל הנמשכי' מהמל' הוא רק כמו רגע קטן מאחר דשית אלפי שני שהם ו' מדות הנ"ל הנמשכי' במל' הם רק בחי' ומדרגה א' ממדרגות הרבות שיוכלו להסתעף מאא"ס שבחו"ב כנ"ל: והנה כתיב ועתה יגדל נא ביום רבתי ביגדל כו' ונת' במ"א שכוונת מרע"ה להגדיל בחי' המל' הנקי' עתה ע"י שימושך לה מיו"ד רבתי בחי' ח"ס שהוא למעלה מחכמה הגלויה שממנה נמשכי' המדות הנ"ל ובהי' המשכת יוד רבתי הוא הנקי' כח אדני כלומר עיקר כח ומקור דש' אדני וזה"ע איש"ר בכל כחו דהיינו המשכ' בחי' שמו הגדול מל' דא"ס במל' דאצ"י ועי"ז נמתקי' כל הדיני' וקורעי' לו גז"ד של ע' שנה שהוא יניקת ע' שרים ע"ש בארוכה, ועפ"ז יתפרש ג"כ הפסוק הוה יהי שם ה' מבורך מעו"ע כי נת"ל שענין קריאת ההלל הוא להמשיך האור מהעלם אל הגילוי והיינו מי"ס הגנוזות הנ"ל הנקי' שמות וההמשכה הוה הוא עד בחי' מל' סופא דכל דרגין דאצ"י כידוע דנתחב"ס ואח"כ אומר עוד יהי שם הנ"ל מבורך ומתגלה מן המל' הנקי' עתה ועד עולם ר"ל שימושך בבי"ע ג"כ לנשמות ומלאכים ולנשמות שבעוה"ז בגופות כי עיקר כוונת האדם צ"ל להמשיך גילוי אלהות בנפשו בפרט ובכל עולם בכלל כידוע.

דרך מצותיך קנא, א

ל

כי לא באתם עד עתה אל המנוחה, זאת מנוחתי, רשב"י ס"ל ירושלים נקי' מנוחה ושילה נחלה וסתם מתניתין פב"ת דזבחים כריה"ו דשילה נקי' מנוחה וירושלים נקי' נחלה, אעפ"כ מוכרח דירושלים היא מנוחה ג"כ אלא שהיא נחלה ג"כ, משא"כ מתחילה ואהי' מתהלך כו', ובמדבר מלחמה עם עמלק ויפוצו אויביך, מ"ב מסעות במדבר להכניע תוקף היצה"ר ומקורו והיינו אחר שנשלמו לס"ר שהוא"ו כלול מיו"ד הא אז יוכלו להמשיך השפע לה' תתאה, והכנעה זו ע"ד צא וכבוש דרך כו', והיינו ע"י מ"ב וע' זהו ס"פ תצוה מענין מברך מ"ב רק כו', אפ"ל ע"י הכנעת הקליפות ע"י ש' מ"ב נמשך מבחי' מבורך יהי שם ה' מבורך כו'.

אה"ת בראשית ח"א ע' 197

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לא

"יהי שם הוי' מבורך מעתה ועד עולם" - המשכה וגילוי ד"שם הוי'" באופן נצחי, "עד עולם" מלשון נצחיות.

סה"ש תש"נ ח"א ע' 60

לב

בהערות אאמו"ר¹ על הזהר דפרשתנו מובא מאמר הזהר (קפז, א) "כתיב יהי שם ה' מבורך, מאי מבורך . . חד מחברנא . . אחזיאו לי" בחלמא, ורבי יצחק כפתורא שמי', מאי מבורך, שירותא קשה וסופי' רך, מ"ב קשה . . ולבתר רך כו".

ומבאר אאמו"ר את השייכות ד"מבורך" עם ענין החלום (שלכן "בחלמא דוקא הראו הדבר הזה דמברך") - ש"ענין חלום הוא התלבשות מוחין דגדלות . . במוחין דקטנות", ומכיון ש"מוחין דגדלות הם חסדים ומוחין דקטנות הם דינים, א"כ, במברך שיש בתיבה אחת מ"ב ור"ך שהוא דינים וחסדים, הוא כמו ענין החלום שהמוחין דגדלות חסדים מתלבשים במוחין דקטנות דינים". ומבאר בזה כו"כ פרטים, וכן השייכות לר' יצחק כפתורא דוקא - באותיות הקבלה כו'.

אבל עדיין צריך להבין: (א) מה נוגע כאן ענין החלום דוקא, כלומר, לשם מה נוגע להדגיש את הענין ההתלבשות מוחין דגדלות במוחין דקטנות (מלבד מה ש"מוחין דגדלות הם חסדים ומוחין דקטנות הם דינים") - מדוע שלא יהי' הענין דמוחין דגדלות בלבד, (ב) מהי ההוראה בענין זה בנוגע לעבודת האדם.

וכמדובר כמ"פ שאאמו"ר לא ביאר כו"כ ענינים כולל ההוראות בעבודת האדם בהסתמכו על זה שיוכלו להבין זאת ע"פ המבואר במק"א. וכפי שיתבאר לקמן.

. . עפ"ו יובן הענין המבואר בהערות אאמו"ר:

כללות העבודה דירידה והתעסקות עם ה"חוצה" באופן של התלבשות כו', וביחד עם זה נשאר הוא בדרגתו העליונה, הרי זה ענין של חיבור ב' הפכים.

ולכן כאשר אומרים ליהודי שעבודתו צריכה להיות באופן של חיבור הפכים, הנה כדי שהדבר יונח אצלו ("עס זאל זיך אפלייגן") צריכים להביא לו דוגמא מוחשית - "מעשה רב" - על כללות הענין דחיבור הפכים. והדוגמא לזה היא - ענין החלום, כי החלום הוא "מכה המדמה שמהבר ב' הפכים", כמבואר בתו"א (וישב כה, ד) גודל העילוי דבח' חלום ש"שרשו למעלה ויסודתו בהררי קודש עליון", ולכן בכחו "לחבר שני הפכים בנושא אחד כאילו הם אחדים ממש".

1) לקוטי לוי"צ הערות לזהר בראשית ע' קלד, הועתק להלן אות לו.

וזהו גם מה שחלום ענינו "התלבשות מוחין דגדלות . . במוחין דקטנות" - בדוגמת הצורך לרדת לעסוק עם ה"חוצה" (ירידה למצב של "מוחין דקטנות"), וביחד עם זה להשאר בדרגתו העליונה (כך שגם במוחין דקטנות מלובשים מוחין דגדלות).

ועפ"ז מובן הקשר רתוכן ענין החלום עם הענין ד"מברך" (נוסף על ביאור אאמור"ר ש"מוחין דגדלות הם חסדים ומוחין דקטנות הם דינים", שזהו גם הענין ד"מברך", "שיש בתיבה אחת מ"ב ור"ך שהוא דינים וחסדים") - כי כללות ענין החלום הוא חיבור הפכים, וזהו גם הענין ד"מברך" - חיבור ההפכים דחסדים וגבורות.

[ישנם הטוענים שאצלם אין ענין של חלומות, והראי' - שאינם זוכרים מה שחלמו. אבל האמת היא שכל א' חולם, אלא שלפעמים זוכרים את החלום (ע"ד המסופר בתורה אודות חלמו של פרעה שזכר את החלום אלא שלא ידע את פתרונו) ולפעמים לא זוכרים את החלום. אבל גם כאשר לא זוכרים את החלום - הנה אם יזכירו לו שחלם כך וכך יזכר אודות החלום, ועוד ועיקר: אם אינו שייך לענין של חלום (כטענתו) - שיעבוד עבודתו כאדם ער כו'!].

התועודיות תשמ"ג ח"ב ע' 14501 160

לג

"יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם":

"שם ה'" הוא באופן דמבורך מלשון ברכה והמשכה, היינו, שנמשך ומחגלה במציאות העולם, ובעולם גופא - "מעתה ועד עולם" בגדרי הזמן כאמור לעיל ס"ב שהגבלת הזמן מורה על גודל הירידה למטה מטה ביותר.

התועודיות תשמ"ה ח"א ע' 407

לד

יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם - ש"שם ה'" הוא הארה בלבד, שעל ידו נעשית ההמשכה ("מבורך" מלשון המשכה) בגדרי העולם, "מעתה ועד עולם" באופן של קביעות ונצחיות.

התועודיות התנש"א ח"א ע' 181

לה

וזהו גם המשך הפסוקים - "יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם", ש"שם הוי'" "מבורך" ונמשך (ברכה מלשון הברכה והמשכה), "מעתה ועד (ביזו)" עולם, בעולם הנה הגשמי דוקא.

שיחוק תשנ"ב ח"א ע' 196

לה*

ברכה מתוך דין קשה

א. איתא בזהרי "כתיב יהי שם הוי' מברך - מאי מברך . . . רוא חדא ידע חד מחברנא במדברא (סוד אחד על מלת מברך, ידע אחד מחברינו, שהי' עמנו במדבר), אחזיאו לי' בחלמא (כי הראו לו בחלום), ורבי יצחק כפתורא שמ"י (ורבי יצחק מכפתור שמו), מאי מברך (שהקשה למה מברך כתוב בלא וא"ו), שירותא (תחילתו) קשה וסופי' (וסופו) רך, מ"ב קשה ודינא איהו ודאי (אותיות מ"ב ממלת מברך הם רומזות על קושי ודין), ולבתר רך (ולאח"ז באות אותיות רך, לרמז על רכות והמתקת הדין).

כגוונא דא יומא דראש השנה מ"ב (כעין זה יש ביום ר"ה, שבו נברא העולם והוא סוד מ"ב), דהא במ"ב אתוון אתברי עלמא (שהרי במ"ב אותיות שיש מבי' דבראשית עד אות ב' של ובי'הו, שמהם יוצא השם מ"ב של אנא בכח, ובהם נברא העולם), ועל דא אתברי בדינא (ועל כן בתחילה נברא העולם בדין, כמ"ש בראשית ברא אלקים, אבל) לבתר רך (אח"כ נמתקו הדינים, כי שיתף הקב"ה במדת הדין את מדת הרחמים⁶), ועל דא תנינך (ועל זה למדנו) כל שירותין קשין וסופא דלהון רכינ (כל ההתחלות קשות וסופם רכות), ביומא דראש השנה מ"ב קשה בדינא (כי ביום ר"ה הוא בחי' מ"ב, שהוא קשה בדין, ולכן נידון בו העולם⁷, ואח"כ), ביומא דעצרת רך בחדוה (ביום שמיני עצרת שבו נמתקו כל הדינים, הוא בשמחה⁸).

ב. אאמו"ר מבאר⁹ השייכות של גילוי ענין זה בחלום דוקא: "כי ענין חלם הוא התלבשות מוחין דגדלות, שהם ג' פעמים הוי', במספר חל"ם, מוחין דקטנות, שהוא בעת השינה, ששינה הוא בחי' מוחין דקטנות . . . והחלם שהוא המוחין דגדלות הוא סתום בתוך המוחין דקטנות, ואין מתפרש אלא ע"י הפותר, שהוא יסוד ז"א, ששם המוחין מגולין, ששם ניכר מציאת החלם מה הוא¹⁰.

והנה מוחין דגדלות הן חסדים, ומוחין דקטנות הם דינים, א"כ במברך שיש בתיבה אחת מ"ב ור"ך שהם דינים וחסדים, הוא כמו ענין החלם, שהמוחין דגדלות - חסדים, מתלבשים במוחין דקטנות - דינים. וקדים מ"ב לר"ך, כי בהחלם שהמוחין דגדלות סתומים בהמוחין דקטנות, א"כ בראש ובגילוי הוא המוחין דקטנות ובסוף הוא המוחין דגדלות, שהוא פתרון החלם מה שנפתר לטוב¹¹.

. . . וזהו שהפירוש דמברך מ"ב ר"ך אחזיאו בחלמא דוקא, כי ענין חלם ופתרונו

(1) ח"ב קפו, א.

(2) בראשית א, א.

(3) פרש"י שם. ב"ר פי"ב, טו. תניא שעהיה"א רפ"ה.

(4) איוב ח, ז. ראה קידושין מ, ב.

(5) ראה ר"ה יא, רע"א.

(6) לקוטי לוי"צ תצוה קלד-ה.

(7) ראה ל"ת להאריז"ל פ' וישב בר"ה ונבאר עתה.

(8) ובלקוטי לוי"צ שם מקשר את זה לר"ה ושמע"צ. עיי"ש.

הוא ע"ד מ"ב ר"ך. ולמי אתחזיאו לרבי יצחק כתפורה דוקא, יצחק שמו מורה על גבורות, והוא בחי' מ"ב כמו החלם, יצחק מספר חל"ם ק"ל, ק"ל הוא גבורות כידוע. וכפתורה הוא בחי' רך, כי כפתר קאי על יסודי, כפתור הוא כפות"ר, כפתרה הוא א"ך פותר. גם בכפתר יש אותיות ר"ך ופת, שפת רומז ג"כ על חסדים כידוע, ואברהם שהוא בחי' חסדים אמר ואקחה פת לחם¹¹ (לחם אותיות חלם, הוא בחי' רך, שזהו פתרון החלום שנפתר לטוב חסדים). ע"כ ביאורו של אאמו"ר.

ג. והנה ביאורו של אאמו"ר הוא בשייכות של "חלום" לתיבת "מברך" (שלכן "בחלמא דוקא הראו הדבר הזה דמברך"), אבל עדיין אינו מבואר, מהי השייכות בכללות תיבת "מברך" (שתוכנה ענין הברכה) לענין החלום?

ובכלל צריך להבין, מהי השייכות בין תוכן תיבת "מברך" למ"ב דינים? אמנם תיבת "מברך" מתחילה במ"ם המרמות על "מ"ב קשה"¹², ולא כמו תיבת "ברכה" המתחילה בב' המרמות על ענין הברכה. אבל הרי תוכן התיבה הו"ע הברכה (והמ"ם מוספת רק לצורך הפועל, אבל אינה חלק מעצם התיבה), וא"כ מהי השייכות למ"ב דינים?

ד. והביאור בזה עפ"י מ"ש בהמשך הזהר "דהא במ"ב אתוון אתברי עלמא, ועל דא אתברי בדינא": בריאת העולם היתה צריכה להיות בדין, כמארז"ל¹³ "בתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין", אלא, ש"ראה שאין העולם מתקיים שיתף בו מדת הרחמים". היינו, שבכדי לברוא העולמות, ה" צריך להיות ענין הדין, שהו"ע הצמצום והסילוק הראשון דאוא"ס הבלי גבול ממקום החלל, וכדי שיהי' לזה המשך קיום "שתף עמו מדת הרחמים", שהו"ע של גילוי אור הקו.

ונמצא, שענין הדין והצמצום הוא בשביל גילוי אוא"ס, והרי הוא חלק מענין החסד. ולכן מובא בזהר הנ"ל שבכדי ש"יהי' שם הוי' מברך", שהו"ע (הברכה) ההמשכה¹⁴ של שם הוי', גילוי אלקות בעולמות, צריך שיהי' תחילה "מ"ב קשה", שהו"ע הדין והצמצום, וע"י צירופם יחד (של הדין והחסד) נעשה הצירוף ד"מ"ב ור"ך".

ויש לומר שענין זה הוא גם בעבודת האדם: כל המניעות ועיכובים על אלקות שמצד מדת הדין והצמצום (החל מירידת נשמתו לעוה"ז¹⁵ וכלה בירידה של זמן הגלות¹⁶), אין הכוונה בהם בשביל ההסתר עצמו, אלא כדי שהאדם יתגבר עליהם, ויגלה בהם שהם מגלים אלקות מצד ענינם.

(9) ראה ע"ח שער מותין דקטנות פ"ג.

(10) ראה מאורי אור מערכת כפתור. עיי"ש.

(11) וירא יח, ה.

(12) ראה שעהיוה"א בספ"יב ש"כל אות הקודמת בצירוף היא הגוברת והיא העיקר כו".

(13) הנסמן בהערה 3.

(14) ראה תו"א מקץ לו, ג. ובכ"מ.

(15) ראה תניא פל"ז.

(16) ראה תו"א ר"פ נח.

ה. וענין זה קשור למ"ש בזהר "אחזיאו לי" בחלמא": דענין החלום הוא בעת השינה, שאז הוא העלם והסתלקות האור¹⁷, שהו"ע הדין ד"מ"ב קשה". ויתרה מזו, כל ענין החלום הוא ל"חבר שני הפכים בנושא אחד . . כאלו היו לאחדים . . כי בשינה נסתלק מוח השכל המבחין, ולא נשאר רק כח המדמה, וכח המדמה יכול להרכיב ב' ענינים הפכים, כמו ספינה רצה באוויר¹⁸.

והכוונה בזה היא לגלות דרגת "בחי' החלום" שהיא נעלית ביותר "שרשו למעלה ויסודתו בהררי קדש עליון . . בחי' עיגולים שאין בהם מעלה ומטה¹⁹, רק הכל בהשוואה אחת ובהתכללות והתאחדות כל הענינים בלי שום פירוד והתחלקות".

אלא שבחי' נעלית זו אינה יכולה להיות בגילוי למטה, כי כאן "הגילוי הוא בבחי' חכמה ודעת שהוא ע"פ קוין", שהם באופן של התחלקות, ורק ב"בחי' שינה והסתלקות המוחין בגלות . . מתנוצץ ומאיר האור העליון והוא מסתתר ומתעלם כו".

ולכן גילוי הענין ד"מברך" - מ"ב ור"ך, שהוא חיבור ב' הפכים, נתגלה בחלום דוקא שהוא למעלה משניהם, ובכוחו לחברם יחד²⁰. ויתירה מזו, כשם שהתוכן ד"מברך" נעשה ע"י שתחילה ישנו "מ"ב קשה" - העלם וצמצום, ועי"ז נעשה ענין ה"ר"ך" - המשכה וגילוי, כך בענין החלום, שרק ע"י העלם וצמצום של זמן השינה, נעשה המשכת וגילוי שורש החלום שמבחי' עיגולים.

ו. וזהו הטעם (בנוסף לדברי אאמו"ר) שענין זה הראו בחלום ל"רבי יצחק כפתורא": כי "יצחק" - מורה על הענין ד"צחוק עשה לי אלקים"²¹, שהו"ע הצחוק והתענוג העליון שנמשך ע"י שם אלקים דוקא, מדת הדין ("מ"ב קשה"), כיון שע"י הצמצום נעשה העלם והסתר כו', כדי שהאדם יתגבר על המניעות והעיכובים, ועי"ז יעשה עיקר הצחוק והתענוג למעלה²². ו"כפתורא" - מורה על חיבור ב' הפכים (בדוגמת הכפתור הגשמי, שמחבר את שני חלקי הבגד), העלאה מלמטה למעלה, והמשכה מלמעלה למטה²³.

ויש להוסיף ולהמתין בזה, דהשם "יצחק" מרמז על גמר ושלמות העבודה דזמן הגלות, שכבר נעשה הצחוק והתענוג מהעבודה דזמן הגלות באופן של חיבור ב' הפכים. וכפי שהעיד כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו²⁴ (ששמו השני יצחק), שכבר נשלמו כל עניני העבודה, כולל גם "צחצוח הכפתורים".

ולכן לרבי יצחק הראו ב"חלום" את הפירוש ד"מברך" - שכל ענין הגלות שנעשה

(17) ראה סה"מ ה'ש"ת ע' 6.

(18) ראה תו"א וישב כח, ג ואילך. ובכ"מ.

(19) ראה גם סה"מ תקס"ה ע' קפה.

(20) ע"ד הענין דעושה שלום במרומיו כו' (ראה סה"מ תקס"ה שם).

(21) וירא כא, ו.

(22) ראה תו"א תולדות יו, ד ואילך.

(23) ראה תו"א ויקהל פח, ג ש"ענין הכפתור . . הו"ע התחברות המין והמ"ד, שמתחברין אתעדל"ת ואתעדל"ע".

(24) ראה שיחת שמח"ת תרפ"ט.

ע"י מדת הדין והצמצום, "מ"ב קשה", אינו אלא חלום בלבד, "היינו כחולמים"²⁵, דמיון בלבד. והמציאות האמיתית היא המעמד ומצב דגאולה האמיתית והשלימה, שאז יאמרו ליצחק דוקא "כי אתה אבינו"²⁶, כיון שיתגלה בפועל שלימות הצחוק והתענוג (שנעשה ע"י "מעשינו ועבודתנו בזמן הגלות"²⁷), "או ימלא שחוק פינו"²⁸ - "רך בחדוה". ואז תהי' גם אמירת הפסוק "יהי' שם הוי' מבורך" בתכלית השלימות, מתוך שירה ושמחה²⁹.

תהלות מנחם עה"פ

(25) ל' הכתוב בתהלים קכו, א. וראה תו"א וישב שם.

(26) ישעי' סג, טז. שבת פט, ב.

(27) ל' התניא רפ"ז.

(28) תהלים שם, ב.

(29) משיחות ש"פ תצוה ה'תשל"ז, והתשמ"ג.

כ"ק הרה"ג הרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

לו

דף רלב, ב. יהי שם ה' מבורך מאי שנא דקאמר יהי אלא וכו' וכמ"ל
דא אתקיים כל עובדא דבראשית כד"א יהי רקייע:

הקדים יהי רקייע ליהי אור. אם שיהי אור כתיב מקודם, הוא כי ביהי דכאן יהי כו' מבורך מבורך הוא מ"ב ר"ך מ"ב גבורות רך חסדים, כתיב מתחלה מ"ב ואח"כ ר"ך, ועיין לקמן בפ' תצוה דקפ"ז ע"א, ובמאור"א מע' רך, לכן הביא מתחלה יהי רקייע הנברא ביום שני והוא מבדיל (גי' אלקי"ם) בחי' גבורות כמו מ"ב, ואח"כ יהי אור הנברא ביום ראשון בחי' חסדים כמו ר"ך, ויהי מאורות הביא אחרי יהי רקייע, כי הוא אחריו סמוך לו כסדרן בתורה (משא"כ אם היה מביא יהי אור קודם ליהי מאורות, הוי שלא על הסדר כלל), גם מאורות שייכים לרקייע כמ"ש יהי מאורות ברקייע השמים, וכתיב ויתן כו' להאיר כו', גם מאורות הם ג"כ בחי' אור חסדים, כי כל אור הוא בחי' חסדים, אלא שאור דיהי אור שהוא האור שנברא ביום ראשון הוא חסד יותר גדול כי מביטים בו מסוף העולם ועד סופו, הנה מאחר שרך הוא לבסוף מובן שמתחלה נמשך חסד שאינו גדול כ"כ ואח"כ נמשך חסד היותר גדול (וכן בחסדים הנמשכים בערב יוהכ"פ ואחר יוהכ"פ נמשך מתחלה חסד שאינו גדול ולבסוף נמשך החסד היותר גדול, ועיין בפע"ח שער חג הסוכות פ"א), ורקייע הוא ע"ד כמו יצחק, מאורות כמו יעקב (הנקרא שמש כמ"ש כי בא השמש), אור כמו אברהם, וכמו אשא רוחא מיא.

קיי"ג, ג - ממזרח שמש עד מבואו מהלל שם ה'. כ"ק אדמו"ר האמצעי

לז

ממזרח שמש עד מבואו כו'. הנה מבואר בס' הזוהר בכמה דוכתי בבחי' שמשא וסיהרא שהוא בחי' זו"נ וכתוב כי שמש ומגן הוי' אלקים דשם אלקים הוא מסתיר ומגן ונרתק לשם הוי' רק לע"ל כתיב ונגלה כבוד ה' כו' שמוציא חמה מנרתקה כו' אבל עכשיו מוסתר שם הוי' באלקים דוקא ולפי"ז אינו מובן מ"ש תחלה יהי כבוד ה' לעולם דמשמע שיתגלה כבוד ה' מהעלמו בשם אלקים כמו לע"ל. אך הענין הוא דכבוד ה' לעולם הוא בבחי' הארת שם הוי' לבנות בנין כתר מל' להיות לו רצון למלוכה כנ"ל באריכות. וז"ש לעולם ה' דברך נצב בשמים שהוא בחי' כתר מל' שמאיר שם גילוי אור הוי' אבל בט"ס דמל' שם מוסתר שם הוי' בשם אלקים (והוא בחי' [חכמה תתאה] שבדבור שמעלים בצירופי אותיות לאור המדות שבלב אבל הרצון של הדבור שנק' דברך בעצם אורו מאיר בלי לבוש כי מתאחד בעצם אור המדות שבלב כמ"ש במ"א. ומ"ש למעלה בענין כבוד אלקים הסתר דבר על בחי' כתר מל' גם זה אמת שנק' הסתר דבר לגבי בחי' ממכ"ע שמבחי' חכ' דמל' ושאר הספי" שבבי"ע וכבוד מלכים חקור דבר היינו בט"ס דמל' בבי"ע כאשר בוקעים אורות [החסדים] דהוי' באלקים כמשי"ת וד"ל). והנה ידוע דבחי' חו"ב נק' תרין רעין כו' והחכ' נק' אין בחי' נקודה ובינה נק' יש שהוא ההשגה ותפיסא בבחי' יש כו' ובחי' נקודה דחכמה מוסתר ונעלם בכינה שהיא ההשגה ולפי"ז גם המדות שמסתעפי" מחו"ב הרי כאשר נקודת החכ' בהעלם בכינה גם המדות שבחכ' בהעלם ובהשג' דבינה יש ג"כ התפעלות המדות ונק' מדות שבשכל כידוע. אך הם סתומים ונעלמים שם כי כלולים בעצם המושג כנראה בחוש כאשר יטרד אדם [בטוב] איזה ענין בשכלו יוכלל אור התפעלות האהבה והי' כלא הי' רק אחר הסתלקות אור השגת השכל אז יוצא אור התפעלו' המדות במהות בפ"ע ואז אבא מאיר בגילוי במדות כי הי' בחי' המדות דחכ' סתומים בהשגה ובהסתלקות ההשגה יצאו לאור עם המדות שבלב וז"ש מה שמו ומה שם בנו שאור שם מ"ה דאבא יוצא מהעלם הבינה בהוולד המדות שבלב שנק' בן משום דממו"ס דאבא קאתי משום דיסוד אבא ארוך משל אימא ומסתיים ביסוד ז"א ולכך נק' [שמשא] יסוד אבא ויסוד ז"א וזהו ממזרח שמש כו' שהמדות דז"א נק' שמשא ואור השמש הוא בחי' יסוד [ז"א] וראשית גילוי אור ממדות הוא לאחר בקיעת יסוד אימא שנגלה אור אבא שהוא שם מ"ה דחכ' ומאיר בכל הוי"ק דז"א שהוא שם הוי' בכלל וזהו הנקרא ממזרח שמש ראשית בקיעת אורו הוא זריחתו במזרח שהוא ת"ת ונבקע יסוד דאימא ששם דוקא נגלה אור דאבא כו' ושם דוקא אין שם אלקים מסתיר לו כי נסתלק אור הבינה שנקרא אלקים עילאה המסתיר להוי' דחכ' כנ"ל אבל זהו אינו אלא עד מבואו ולא עד בכלל דהנה כתיב וזרח השמש ובא השמש דשקיעתו במערב שהשכינה במערב והוא בבחי' המל' שנק' אלקים המסתיר על שם הוי' וכמ"ש לעיל והיינו בבחי' ט"ס דמל' מחכ' ולמטה דאור אבא אינו מאיר שם כלל וכידוע דאור אבא באצי' ואימא בבריאה דהיינו שחכמה באצי' לבד ולא בבריאה שהמסך מפסיק בין

אצי' לבריאה והוא ההפסק שבין כתר לחכ' שבמל' ומ"ש בראשית בחוכמתא הוא ח"ת שבדבור שנבדל בערך מח"ע שבראש כו' וזהו עד מבואו ששם מוסתר שם הוי' דו"א באלקים מפני העלם אור אבא אבל עד מבואו במערב מהולל שם הוי' כמו שהוא בלא לבוש מסתיר כלל מטעם הנ"ל וד"ל. ועוד יש לפרש עד מבואו ועד בכלל דגם בהתלבשות שם הוי' באלקים מאיר גם שם הוי' ומהולל שם בנשמות ומלאכים עד גם ע"ש דכתיב הללו את ה' כל גוים וכה"ג משום דאין שם אלקים מסתיר גמור כנרתק ממש אלא נצוצי אורות הוי' בוקעים בו וכידוע בענין כ"ו כל"ח כו' וזהו כפי פ"י הב' דלעיל בויהי כבוד ה' שהוא בקיעת ויציאת אור אבא מהעלמו בהיכל אימא כו' עד גם בט"ס דמל' וגם בלבושי' [והעלמות] דנוגה דבי"ע גם שם יאיר כבוד ה' דאור אבא וכמ"ש במ"א בענין ומרדכי יצא כו' והוא בחי' הביטול האלקי הנמצא בכל הברוא' עד גם היותר נפרדים וד"ל. ואמנם לפי"ז הרי יוכל להיות גילוי [אור] הוי' גם למטה מטה מאד ובאמת אין זה אלא לעתיד דכתיב ונגלה כבוד הוי' וראו כ"ב ממש כו' ומ"ש יהי כבוד ה' דאור אבא לעולם הנפרד וישמח ה' במעשיו עד למטה גם בע"ש (דגם בחי' העלם דבינה יהי' בגילוי ע"י השמחה דשמחה בכינה כשיצא סוד כו' וכידוע) קאי לע"ל וקצת הארתו מאיר גם עכשיו כנ"ל הנה לזה חוזר ומפרש בפסוק שאחר זה ההיפוך מזה (והוא במ"ש רם על כל גוים הוי' כו' וכמשי"ת וד"ל). ואמנם לע"ל כתיב ולא יבוא עוד שמשך וירחק לא יאסף שגם ביחוד הוי' אלקים יאיר הארת אא"ס ולא יהי' נק' שקיעה כלל באור השמש מצד התלבשות שלו משום דבחי' זו"נ שוין בקומתן וכמ"ש והי' אור הלבנה כאור החמה ולא תקרא מסתיר כלל ועוד א' לא יהי' לך עוד השמש לאור כו' (והוא מ"ש יחינו מיומים בחי' יחוד דהוי' אלקים בחי' חו"ב וזו"נ בשלימות גדלות המוחין ולמעלה מזה ביום הג' בחי' אא"ס [שבכתר] יקימנו ונחי' לפניו ממש וד"ל). רם על כל גוים ה' כו' הנה אחר שאמר ממזרח שמש כו' מהולל שם ה' דמשמע גם למטה מטה [באזה"ע] והאמת כן הוא כמבואר בכמה כתובים אבל מ"מ רם על כל גוים ה' דגם שמהללים שם ה' מרחוק הוא נראה להם ולא מקרוב והיינו רם על כו' שהוא מרום ומתנשא מהשגתם לפי ששרש ע"ש הוא רק מבחי' אלקים דוקא וגם זה רק מאחוריים דאחוריים והם אחוריים דמ"ח צירופים האחרונים דשם אלקים וכמ"ש פרעה לא ידעתי את ה' כו' מי ה' כו' לפי ששם אלקים מסתיר ע"ש הוי' ולפי שהסתר דצירופים האחרונים בבחי' אחוריים נק' לבוש שק כמ"ש ושק אשים כו' נעשה הבדלה גמורה ולזה גם כאשר יאיר אור הוי' בשם אלקים לא יגיע להם רק מרחוק מאד כמ"ש בזהר על בלעם שאמר מחזה שדי כו' כמאן דחזי מבתר כותלא כו' ולכך נראה להם ה' ברוממות והתנשאות לומר על השמים כבודו והארץ נתן לבני אדם עזב ה' את הארץ כו' אבל ישראל חלק הוי' עמו מקבלים משם הוי' עצמו ואין שם אלקים מסתיר כלל להיות שרש נשמתם משם הוי' ע"כ גם בהתלבשות הוי' באלקים אינו רם עליהם אלא אדרבה מקרוב יאיר בנפשם כמ"ש אשרי העם שהוי' אלקיו ממש וכן ה' אלקיו עמו כמ"ש יעקב והי' הוי' לי לאלקים ממש וגם ע"י תשובה ומע"ט נגלה בהם שם הוי' כמ"ש וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא כו' (ומ"ש וראו כו' באל שדי ושמי הוי' לא נודעתי הרי בכמה דוכתי' אמר שם הוי' לאבות כמו והי' אמר כו' וירא ה' אל אברם רק ההפרש בין קטנות לגדלות מצד אור דתורה שלא ניתנה להם

בגשמיות רק ברוחניות כמ"ש במ"א) ובעשר מכות דמצרים נגלה שם הוי' באלקים כמ"ש וידעו מצרים כי אני ה' וכן ובכל אלקי מצרים אעשה שפטים אני ה' דוקא שהראה להם ששם הוי' מושל על שם אלקים כמ"ש והוא ימשול בך וכמ"ש במ"א וד"ל. ושרש הדברים ידוע דאברהם יצא ממנו ישמעאל כו' שמבחי' חו"ג דמל' שמלושב בעה"ד טו"ר שם יש שרש יניקה לע"ש אבל בשם הוי' בחי' ת"ת קו האמצעי הוא בחי' יעקב אין שם יניקה לע"ש ונקרא סגולה מכל העמים ושם אין הכלי מסתיר על האור כנ"ל וז"ש ה' אלקיו עמו וכן אשרי העם שה' אלקיו וכה"ג ולזה כל יחוד הוי' ואלקים שע"י תו"מ [אינו אלא] ע"י ישראל דוקא וד"ל. ועוד יתפרש רם על כל גוים ה' גם מצד הוי' עצמו שהוא רם ומתנשא ומתרחק מהם כי לא ירצה להאיר להם בקרוב מפני שהעכו"ם הם בבחי' יש נפרד בבחי' גיאאות כידוע ואא"ס הוא מבחי' אין האמיתי ולא ישכון רק בבחי' אין ומה שהוא העדר היש והגיאאות וכידוע בפני' התרגום כי גאה גאה גיאא על גוונתייא שעל הגאים הוא מתנשא ומסתלק מהם ועל השפלים הוא שוכן ומתקרב כו' וכמ"ש מרום וקדוש כו' את דכא ושפל רוח כי תועבת ה' כל גבה לב ויובן זה עד"מ אם המלך רואה איזה רוממות בשריו אז לא יוכל לסבול וישפלים או מתגאה עליהם וכשרואה שפלות וביטול שם הוא משפיל א"ע מאוד מפני שזהו טבע המרום ומוגבה בעצם מאוד שישנא מאד כל רוממות והתנשאות ויאהב מאד את השפלים ביותר שזה הוראה גמורה על עצם אמיתית הרוממות משא"כ מי שאינו מרום בעצם יאהב הגיאאות וישנא השפלות ומה יובן למעלה בהתנשאות אמיתית דאא"ס עצמו שנקרא יש אמיתי דלכך גיאא על גוונתייא ועל ישראל שהם שפלים משפיל א"ע כו' ועולה בענין א' עם הטעם דבחי' אין האמיתי אינו שורה בבחי' יש והיינו הך כידוע דיש האמיתי הוא אין האמתי כו' וד"ל. אך א"כ לא יתכן סיפא דקרא על השמים כבודו כו' דהלא מכה"כ ותהלתו מלאה הארץ גם בעכו"ם כמ"ש ממזרח שמש כו' ולפני' הא' דמצד עכו"פם רם עליהם יתכן שיאמרו העכו"ם על השמים כבודו כו' אך באמת מ"ש מכה"כ אינו אלא לישראל שאין כבוד אלא תורה ומלאכים בקשו תנה הודך כו' כידוע אבל לגבי הע"ש על השמים כבודו מפני שרם ומסתלק מהם מטעם הב' הנ"ל וד"ל.

פירוש המלות קב, ד ואילך

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

לח

ג ממזרח שמש עד מבואו מהולל שם ה'. בילקוט ביהושע דף ה' סע"ד סי' כ"ב ממזרח שמש כו' משעה שהשמש זורח עד שהוא שוקע מקלס להקב"ה וכן אתה מוצא בשעה שעמד יהושע בגבעון ובקש לשתוק את החמה לא אמר שמש בגבעון עמוד אלא שמש בגבעון דום אלא כל שעה שהוא מהלך מקלס להקב"ה עכ"ל, ובמד"ר בקהלת דצ"ב ע"ד בפסוק כי ידעתי כל אשר יעשה האלקים, וז"ל כך גזר הקב"ה על השמש ועל הירח שיהיו מקלסין אותו שנאמר ממזרח שמש עד מבואו מהולל שם ה' מהלל כתיב, עמד יהושע תלמידו ושיתקן שנאמר שמש בגבעון דום כו'

עכ"ל נמצא הא דדיק דפי' מהולל קאי על השמש שהשמש עצמו מהלל ומקלס, ולא כפשוטו דקאי על האנשים ממזרח שמש כמ"ש המ"צ זהו מדכתיב מהלל בלא ואו, משמע דקאי על השמש עצמו ועוד דפסוק אחר כתיב ממזרח שמש עד מבואו גדול שמי בגוים מלאכי א' י"א זה קאי על האנשים, ועוד בילקוט תלים ע"פ לשמש שם אהל בהם רמו תרע"ג רבי חנינא בשם רבי אבוה הילוכו הוא קילוסו שנאמר ממזרח שמש עד מבואו, א"ר הונא הוא שיהושע אמר לשמש, שמש בגבעון דום, אמ"ל שתוק את ואנא קאים עכ"ל ועוד איתא בילקוט בתהלים רס"י ק"ד מזו תתס"א דף קכ"ב סע"א הכל מקלסין להקב"ה שנאמר ממזרח שמש עד מבואו ואין קלוס גדול להקב"ה אלא קלוסין של ישראל שנאמר עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו עכ"ל, ולכן היה יכול להשתיק השמש כי קלוסו גדול וחשוב מקלוס השמש, ויובן כ"ז ע"פ הדרוש המבואר בסידור ע"פ עשה לך חרבות צורים כי ענין הילוך השמש וסיבובו שע"י סיבובו הוא משפיע למטה ממגד תבואות שמש וסיבוב זה הוא ג"כ ענין השתחואה וביטול כי השמש והנרתק שה"ם גלגל חמה נמשכים משני שמות הוי' אלקים שזהו ענין מ"ש כי שמש ומגן ה' אלקים, ואע"פ שההשפעה נמשך ע"י ש' אלקים מ"מ עיקר ההשפעה נמשך משם הוי' רק שהוא ע"י הנרתק שהוא שם אלקים ולכן כדי שיומשך ההשפעה מהשמש והנרתק למטה שמשם אלקים זהו ע"י ביטול השמש לשם הוי', ובוהר ר"פ ויקהל דף קצ"ו איתא דשיר של השמש הוא הודו להוי' קראו בשמו, וזהו ממזרח שמש עד מבואו מהלל לשם הוי' וע"י שיר וביטול זה נמשך בו ההארה משם הוי' והוא משפיע למטה ע"י הנרתק שמשם אלקים כו', ומ"מ כתיב אין כל חדש תחת השמש אבל עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו ע"ז ממשכים אור חדש, כי עמלא דאורייתא לעילא מן שמשא הוא, ועיין בת"א פ' וארא סד"ה וידבר אלקים כו' וארא כו', והענין עפמ"ש הרמ"ז בפ' בשלח דף נ"ד ע"א ע"פ או ישיר משה ובנ"י, שע"י שיר דמשה ובנ"י ממשכי' יחוד פנימי דחו"ב שהוא אור חדש כו', ועמ"ש ע"פ מחר חדש בענין ישראל מונין ללבנה כו' אף שהחמה משפיע ללבנה אלא שע"י הביטול ע"ד סיהרא לית לה מגרמה כלום ע"ז ממשכים יחוד שמשא וסיהרא אשר שורש המשכה זו באה מבחי' דלעילא מן שמשא אשר מזה נמשך ענין והיה אור הלבנה כאור החמה אחר שיהיה אור החמה שבעתים כו', וזהו עם זו יצרתי לי גם י"ל שיר השמש על ענין התהות יש מאין ונמשך משם הוי' דלתתא אבל ישראל ממשכים שם הוי' דלעילא כמ"ש בת"א פ' בשלח בד"ה וירא ישראל את היד הגדולה, וע' מענין עם זו יצרתי לי במד"ר ס"פ במדבר דף ר"ך ד', ילקוט ח"א יוב מטא עגד (להעיר מענין השמים מספרים מדינה שדר בה יספר כמ"כ נש"י) עבד שיבג קדב קלחד, ילקוט ח"ב בתלים רמו תרלב, רמו תתסא כנו' לעיל, רמו תתס"ח ע"פ אלהי תהלתי אל תחרש ובמשלי ע"פ ברב עם הדרת מלך רמו תתקנ"א שם מבואר דשבת שישאל משכחים נעלה משבח של מלאכים כו', ועמ"ש בלק"ת בד"ה מזמור שיר תנוכת הבית דרוש הראשון, וע' במד"ר פ' בשלח ר"פ כ"א בענין השמעני את קולך, וע' מענין קול אמר לדבור אתי מלבנון בוהר ר"פ שמות ובהב"ז שם, ובמד"ר שם הנחיל ליעקב הקול כו' וזהו הקול קול יעקב כי למעלה יעקב בריח התיכון, בחי' ת"ת הנק' קול כמ"ש בפרד"ס ערך קול, וזהו כי קולך ערב שכלול מחו"ג כו' ויש בו קלא פנימאה וקלא דאשתמא

כמ"ש בת"א ס"פ וישב יעקב, ויכול להמשיך בחי' קול דודי כו' מדלג ע' לק"ת בשה"ש ע"פ זה, וע' מענין קול בד"ה תקעו בחדש דרוש הראשון, ומענין דבור בד"ה מזוזה מימין, בענין קושר כתרם מתפלתם כו' ומ"ש באג"ה בד"ה ויעש דוד, שע"י אותיות התפלה של נש"י ממשיכים הכתר א"כ לכן הם דוקא תהלתי יספרו וזהו ותהלתי אחטם לך, כמ"ש במד"ר פ' במדבר שם, עוי"ל כי תהלתי יספרו, הרי המספר צ"ל אדם שיש בו כח הדבור ונק' מדבר שלמעלה מבחי' חי, והמלאכים נק' רק בשם חי פני אריה פני שור, אבל נש"י שרשם מבחי' אדם ועז"נ נעשה אדם כו' וכמ"ש אדם אתם קרוים אדם, ועמ"ש סד"ה אתם נצבים גבי אין מלך בלא עם, שבחי' עם הם ג"כ אדם כמו המלך כו' ואיך משכחת לה למעלה, אלא זהו ענין עם זו יצאתי לי שיהיו בבחי' עם, והיינו ע"י התורה שהיא בחי' אדם וכמ"ש בירושלמי ע"פ ולאמר לציון עמי אתה שזהו ע"י ג' דברים תורה ועבודה וגמ"ח כו', גם ע"ד דוד זמירות קרית להו, כי זמירות המלאכים להמשיך מבחי' וצדקתך ירננו בחי' מל' כמ"ש בת"א פ' מקץ כד"ה רני ושמחי דרוש השני, אבל נש"י ע"י דבור התורה ממשיכים אשר אנכי מצוך כו' מהו"ע ית', וכמ"כ ע"י ק"ש ותפלה השמיעיני את קולך כו', עוי"ל כי ברית הלשון הוא ענין אחד עם ברית המעור וע"כ ע"י שיראל ניתן בהם ברית המעור במצות מילה, לכן ג"כ ניתן ברית הלשון להיות תהלתי יספרו כו' ועמ"ש בד"ה למנצה על השמינית. עוי"ל כי פי' יספרו זהו ענין המשכת האור בעשר ספירות וכענין מ"ש בזהר תרומה קל"ז בפ"י השמים מספרים מנהרין ומנצצין וזהו תהלתי היא ל' בהילו נרו יספרו. ולכן דוקא עם זו כו' ששורש הנשמות ג"כ מע"ס וכמ"ש זה ספר תולדות אדם. ועל ספרך כולם יכתבו, וגם כי ס"ר נשמות נמשכים מס"ר אותיות התורה הנק' ספר, גם נשמה שנתת בי טהורה היא ששרשה מטהירו עילאה וכמ"ש ע"פ אם בחקתי תלכו ששרשן מאותיות החקיקה הנק' גליף קליפו בטהירו עילאה, לכן תהלתי יספרו ועד"ז פי' וספרתם לכם.

יהל אור עה"פ ע' תרנג ואילך

לט

ממזרח שמש עד מבוא מהולל שם ה'. כתי' אין כ"ה תחת השמש פי' כי חכמה נק' שמשא ע"ש האור כי טוב שכמ"כ השכל הוא מאיר עיני חכמים להשיג דבר שחוץ לנפשו כמו שע"י האור יראה דברי' שחוץ לנפשו, וידוע שחכ' ראשית האצ"י ומחכמה נמשכי' כל הי"ס בבחי' השתל' עו"ע כמשל המשכת המדות מהשכל והדבור מהמדות משא"כ החכמה מלמעלה מהחכמה נמשכ' בבחי' יש מאין וז"ש והחכמה מאין תמצא וכמ"ש במ"א וזהו אכ"ה תחת השמש מחכמה ואילך הוא בחי' השתל' יש מיש מהות ממהות ולא הוי' חדשה וכנ"ל בענין השתל' ולמעלה מהשתל' שהשתלשלו' אינו נק' חידוש כי המקבל הי' כלול בהמשפיע, אבל החכמה מלמעלה מהחכמה נמשכת יש מאין, והוא חידוש ממש, אמנם בחי' השתל' זו היינו רק ביי"ס דאצ"י עצמן מזה לזה והיינו עד בחי' המל' ועד בכלל כי היא א' מצלעותיו ומיוחדת בו ית' אבל מן המל' בבי"ע הוא ג"כ בריא' מאין ליש וז"ש מגיד מראשית אחרית פי' מן החכמה הנק' ראשית במל' הנק' אחרית שכמו שבחכמה יש התחדשות מאין ליש

כך המל' מהוה מאין ליש ע"י התגלות אור הכתר בה כי נעוץ תחלתן בסופן כנ"ל בענין יגדל נא כח אדני כו', וזהו ממזרח שמש עד מבואו פי' מהתחלת התהוות החכמה מהכתר עד המל' שהיא מבואו דשמשא כי אבא יסד ברתא וכמ"ש ואל מקומו שואף זורח הוא שם כי עד שם הוא בחי' התפשטות החכמה משא"כ בבי"ע שהם נפרדים ומחודשים כו' ור"ל בכל בחי' אצ"י מהולל ש' הוי"ו שנמשך ומתגלה ע"י ההילול כנ"ל ולהיות כי באצ"י לא יגורך רע כי אפי' קליפות דאצ"י עומדים בבריאה ולא באצ"י לכן אמר ששם גילוי ש' הוי"ו בתכלית כי אין מונע ואין מפסיק כלל, משא"כ כשהשפע צריכה להתמשך בבי"ע צריך להעלים שלא יגיע לחיצונים וכנ"ל, והיינו מ"ש אח"כ רם על כל גוים ה' כו', שכשיומשך בבי"ע לא יומשך לחיצוני' ח"ו אלא הוא בבחי' רם ומקיף בלבד עליהם וכמשי"ת משא"כ לישראל נמשך בפנימיותם וז"ש מי כה' אלקינו המשפילי לראות כו', וביאור הדברים יובן בענין מ"ש אצלינו במ"א ע"פ וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ע"ש היטב משנ"ת ענין יעקב ועשו כי בשרשן הם אחים ממש כי עשו הוא בחי' המקיפים דעולם התוהו ויעקב הוא בעל עולם התיקון וידוע ההפרש בין תוהו לתיקון שבתוהו היו האורות מרובים עד שלא יוכלו להתלבש בכלים והיו בבחי' מקיף והמקיף גדול מן הפנימי וע"כ נק' עשו בנו הגדול כי אורו גדול משל יעקב וגם נק' בכור מ"ה כי התוהו קדם לתיקון. ויעקב הוא בחי' התיקון שבו האורות מועטים עד שמתלבשים בכלים והוא בחי' א"פ, ואור זה קטן מאור המקיף דתוהו ושמו של יעקב מורה ע"ז י' עקב כי י' הוא בחי' נקודה להורות על שהאור הוא מעט כנקודה זו ור"ל לגבי א"ס ב"ה הוא רק נקודה בלבד וז"ש רז"ל ביו"ד נברא העה"ב וכמ"ש במ"א, ולהיותו מעט יכול להתלבש בכלים עד שנמשך למטה לכל הנשמות גם לנשמות היותר נמוכות שבכולן שורה ומתלבש הארת אלהות וזהו י' עקב שהיוד נמשך גם בבחי' עקביים שהן הנשמות הנמוכות שהן מבחי' עקביים כידוע, ובזאת מעלת יעקב נפלאה ממעלת עשו שאע"פ ששרשו קטן משל עשו מ"מ אדרבה מצד זה יש מעלה שלכן האור מתלבש בתוכיותו ובפנימיותו בבחי' גילוי משא"כ בעשו שאורו הוא בבחי' מקיף עליו לבד, ולכן עשו של מטה היה רשע וכן יוצאי חלציו כי הוא מע"ס דקליפות ממש ושרשו שבתוהו מאיר עליהם בבחי' מקיף לבד והוא בחי' לבונה שבי"א סממני קטרת ושאר ה' סממני' הם כנגד ע"כ מסאבותא שיש בתוכן ניצוצי קדושה בבחי' גלות ממש, שהקליפה מסתרת עליו לגמרי כמו קליפת האגוז המסתרת על הפרי שבתוכו ועל כן מגביהים עצמן לומר אני ואפסי עוד ואינן בטילים לאלהות כלל משום צד לא מחמת הניצוצי קדושה שבתוכן מפני שהן בסוד גלות בתוכן כנ"ל אלא מצד שרשן בתוהו כי אור זה הוא בבחי' מקיף עליהם ואינו מאיר בפנימיותם משא"כ ביעקב שרשו שבתיקון מאיר בנפשו בבחי' גילוי ממש, ולכן כל סט' דקדושה הם בבחי' ביטול לאלהותו ית' והן כל יוצאי חלציו שהן ענפי י"ב בניו שבכולן מאיר הארת אלהותו בבחי' גילוי כנ"ל, וזהו רם על כל גוים הוי"ו פי' שמדבר באיכותי ענין המשכת האלהות מא"ס ב"ה לעולמות ומתחלה ביאר ההמשכה בעולם האצ"י כמ"ש בפ"י הללויה ובפ"י ממזרח שמש עד מבואו כו' שפי' ענין ההמשכה עד המל' הנק' מבואו דשמשא בזהו ר"פ ויצא, ובאצ"י אין שום קליפות כלל, ואח"כ כשהגיע לפרש ענין ההמשכה בבי"ע שהם עלמין דפרודא מדור הקליפות

פ"י תחלה ההמשכה של עשו כי הוא בחי' בכור כנ"ל ואמר רם על כל גוים ה' שהמקיף דתוהו שהוא שרשו של עשו מאיר עליהם בבחי' מקיף לבד ולא בגילוי וזהו שהוא רם ונפלא מהם וגם הוא על כל גוים ועל ר"ל מלמעלה בבחי' מקיף והן עצמן בבחי' יש רק דקרו ל"י אלהא דאלהא מצד המקיף הנ"ל וזהו על השמים כבודו פ"י שהגוים אומרים עזב ה' את הארץ ואין אור השגחתו מאיר בתחתונים רק על השמים כבודו בעולמות הרוחנים, וזהו ענין אלהא דאלהא והוא בחי' מקיף בלבד, משא"כ בעולמות דקדושה ובפרט נשמות ישראל שבהן האלקות מאיר בבחי' גילוי ממש ע"ז אמר אח"כ מי כהו"י אלקינו פ"י ל' אלקינו שהוא שלנו ממש מפני שמאיר בנו בבחי' גילוי ולא בדרך מקיף לבד, כי כשהאור בבחי' מקיף אינו שייך כ"כ לנו, שהמקיף אינו בגילוי וגם מקיף לכולם בשוה, ואמנם להיות כי סיבת הגילוי בנשמות ישראל הוא מחמת צמצום האור עד שיוכל להתלבש בהן וכל צמצום הוא ע"י שם אלקים כמ"ש במ"א ע"פ שמש ומגן הו"י אלקים, לכן הוסיף כאן לומר הו"י אלקינו משא"כ תחלה לא נו' שם אלקים רק רם על כל גוים ה' כי להיות בבחי' מקיף ואינו מאיר בפנימיותם לא נתצמצם להאיר בתוכן וז"ש הו"י לבד אבל כשמצטרך להאיר בפנימיות המקבלים אז נאמר הו"י אלקינו שבחי' שם הו"י מתצמצם להאיר בכלים ע"י שם אלקים, והנה בזה יובן קושיא עצומה.

דרך מצותיך קנא. ב ואילך

מ

והנה כתיב שמש ומגן ה' אלקים והענין שנמשל שם ה' ואלקים לשמש ומגן הוא כי כמו שאנו רואים שהתפשטות הארת השמש שמאיר על הארץ אינו רק זיו והארה בעלמא מהשמש ואינו פועל שום שינוי בשמש עצמו, כמו"כ למעלה הנה מה ששם הו"י מהוה ומחי' את כל העולמות אין מזה שום שינוי ותוספת וגירעון ח"ו למעלה כמ"ש אני ה' לא שניתי כו' הגם ששם הו"י מורה על ע"ס יו"ד חכמה ה' בינה ו' מדות אך באמת איהו ותיוהי חד ובעולם האצ"י הע"ס כלולות במאצילין ב"ה, והנה בחי' זו נק' מדת יום דהיינו יחו"ע ששם תכלית הביטול, וז"ש ממזרח שמש עד מבואו מהולל שם ה' דהיינו גילוי שם ה', ומדת לילה הוא הערב שמש דהיינו בחי' ומשם יפרד שהוא מקור להיות עולמות נפרדים דבי"ע ובריבוי השתל' מדרגות עד שנעשה העלם והסתור לגמרי למטה ונק' מדבר העמים.

אור התורה במדבר ח"ד ע' איש ואילך

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

מא

י'ת' הענין היות כללי סדר ההשתל' נתייסדו באופן שיהי' נעוץ תחלה בסוף בכדי שיתכללו זב"ז כנ"ל, וכמבואר במ"א בזהר תמיד דבעא לאכללא שמאלא

בימינא שזוהי ההתחברות במרחב. וכמ"ש לעיל בענין בריה התיכון כו' דהו"ג המה הפכים זל"ז ועושה שלום ביניהם שיתחברו יחד שזוהי יחוד צפון ודרום, וכן ממזרח למערב יהוד והתחברות ביניהם, כמ"ש ממזרח שמש עד מבואו מהולל שם הוי' כו', ממזרח שמש הוא בחי' חכ' ראשית הגילויי דהשפעה עליונה, ונמשכת למערב בחי' מל' סיפא דכד"ר כמ"ש זורח השמש ובא השמש אל מקומו שואף זורח הוא שם שזוהי היחוד דשמשא וסיהרא בלשון הזהר.

סה"מ תר"ל ע' שכג ואילך

ק"יג, ד – רם על כל גוים ה' על השמים כבודו. כ"ק אדמו"ר הזקן

מב

וזהו הבט משמים וראה והשקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל. כי הנה כתיב רם על כל גוים ה' שהעכו"ם מקבלים חיות מצד רוממות ה' והתנשאותו בעצמותו כביכול שהוא מצד עצמותו ומהותו רם ונשא מגדר עלמין עליונים ותחתונים ואין להם יחוס ושייכות אליו כלל ומזה נמשך ממשלת העכו"ם על ישראל בזמן הגלות גוים מרקדין בהיכלו כו'. כי שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך שאינו תופס מקום כלל. וכך כל העולמות עליונים ותחתונים כולא כלא ממש חשיבי קמי קוב"ה וכדכתיב כי נשגב שמו לבדו רק הודו וזיוו והארתו על ארץ ושמים.

תו"א לד, ד

מג

ולכן היה מתחלה זמן הגלות ושליטת מצרים מפני הסתלקות החיות למעלה. כי הנה כתיב רם על כל גוים ה' על השמים כבודו. שכל עכו"ם מקבלים שפעם וחיותם מבחי' רוממות רם כו' על השמים כו'. שכשהוא בבחי' המשפילי לראות בשמים אזי מי כה' אלקינו כתיב שאין הקב"ה משרה שכינתו אלא על ישראל. והיינו בהמשכת גילוי אור א"ס ב"ה למטה שתלוי במעשה התחתונים הממשיכים בעבודתם בחי' גילוי זה. משא"כ במקור למעלה שהוא בחי' רוממות גם העכו"ם מקבלים שפעם משם ע"י השתלשלות וירידת המדרגות. וכמ"ש ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבנ"י (כנודע מענין שבירת הכלים) וזהו שאמר רז"ל למה נק' הר סיני שירדה שנהא לעכו"ם. דהיינו ע"י הר סיני דוקא בגילוי מ"ת. אבל קודם מ"ת לא היתה שנהא כלל שמשם גם עכו"ם מקבלים חיותם. ולזאת כאשר אמר משה למה הרעות היתה זאת התשובה כי וראא אל אברהם כו' ושמי הוי' לא נודעתי להם ועתה אני רוצה שידעתם כי אני הוי' והייתי לכם לאלקים. פ"י שבחי' הוי' לבדו הוא בעצמו יהיה לכם בבחי' אלקים השורה עליכם. וכך היתה כוונת יעקב בתפלתו והיה הוי' לי לאלהים. פ"י הוי' לבדו הוא בעצמו יהיה לי בבחי' אלקים. וכדי שיהיה גלוי זה גם בבחי' זו צ"ל תחלה

הסתלקות החיות. ושם הוא רם על כל גוים לפיכך במדה ומשקל שהיה צ"ל גלוי אלקות במ"ת. כך היה בחי' ההסתלקות וזמן הגלות ושליטת מצרים רד"ו שנה כו'. ולכן גם בגלות אדום הוא אריכות הגלות בבחי' רצוא כדי שיהי' בחי' שוב לימות המשיח כו'. כי עין בעין כו' ביתר שאת ויתר עז מבמ"ת שלא ראו עין בעין כ"א שומעים הנראה וכו'. והנה בחי' ראשונה שהוא בחי' יחוד הוי' באלקים בגלוי המשכת המדות נק' בכל לבבכם שהלב הוא מקור המדות ומשכנם. משא"כ גלוי בחי' הוי' לבדו נק' בכל נפשכם שהוא בחי' התקשרות כל הנפש חב"ד בחב"ד ומחשבה דבור כו'. וכמ"ש ואשים דברי בפיך ודברי אשר שמתי בפיך. וכענין שכינה מדברת מתוך גרונו של משה. ואני המשנה המדברת בפיך וכו' ועי"ז ודברת במ כו'.

תו"א נ, ד

מד

והיינו כי לפי טעותם שהתהוות העולמות ממנו ית' הוא דרך השתלשלות עילה ועלול א"כ נמשך מזה שראוי שיהיה הוא ית' בבחי' רם עלכל גוים ה' בלי שישפיל עצמו לראות בהשגחה פרטית בעוה"ז. כי מה שהוא בדרך השתלשלות עילה ועלול הנה התלבשות העילה בהעלול פועל בו שינוי לכן אמר אין נכון שיתלבש הוא ית' כ"כ בעלולים השפלים שבעוה"ז להיותו טהור עינים מראות ברע והיה ראוי יותר שיהיה רם ומרומם בלי שישפיל א"ע כ"כ למטה. אבל לפי האמת שהוא ית' קדוש ומובדל מכל העולמות ואין ההשפעה ממנו בבחי' התלבשות ועילה ועלול. וכמ"ש לא באריכות בענין נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך. אין ערוך ממש ולא מיני' ולא מקצתי' מהערך שבהשתלשלות עילה ועלול עד שאע"פ שהוא ית' מחיה ומהוה העולמות מאין ליש עכ"ז אין פועלים בו שום שינוי ע"י חיות זה שמשפיע הוא ית' אליהן וכמאמר יחיד וחי העולמים רק מבחי' מלך כו'. ושלכן הוא ית' בשוה ממש גם עתה כמו קודם שנברא העולם ממש . . . וז"ש רם על כל גוים כו' מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי כו' שמה שהוא ית' משפילי לראות כו' זהו מפני שהוא ית' מגביהי שמהו"ע ית' רם ונשא עד שאין ערוך אליו ממש ולא כעו"ג שאומרים רסכו' לפי שהיו סוברים שההשתלשלות עילה ועלול. אלא דאין ערוך ממש וזהו שהגדולה והענוה הם במקום א' כנ"ל.

לקו"ת שה"ש מ, ד ואילך

מה

ועד"מ נסימות עיניו של בלעם הרשע באמרו טהור עינים מראות ברע וכו' כי לפי טעותם שהוא דרך השתלשלות עילה ועלול הי' לדעתו שיהי' רם על כל גוים ה' כי מה שהיא דרך השתלשלות ונתלבש העילה בעלול ופועלים שינוים זה ע"י זה לכן אמר איך יכול להיות שיתלבש כ"כ למטה להיות טהור עינים רוא' ברע והי' נכון שיהי' רם על כל גוים בלי השגחה פרטיות אבל אחרי שכפי האמת הוא קדוש

ומובדל מכל העולמות ואין העולמות פועלים בו שום שינוי באמת כמו קודם שנברא העולם א"כ אין שום דבר קטן וגדול שיעשה חוץ ממנו וכמאמרם אין אדם נוקף אצבעו מלמטה וכו' וכמ"ש שאול ואבדון נגד ה' וכו' ידע מה בחשוכא וכו' ולכן כל השבחים וגדולות ועולמות עליונים וכל התגלות הכל נחשב לענוה אחרי שאין דבר חוצה לו וא"כ אדרבה זהו גדולתו ענותנותו שמשפילי לראות בשמים וארץ כי אני הוי' אל שניתי ואת השמים ואת הארץ אני מלא וכו' וכל העולמות הוא רק בחי' שם מלכותו.

הנחות הר"פ ע' קסו

מו

בין שמים וארץ אבל העכומ"ז אומרים רם על כל גוים הוי' לפי טעותם שהוא דרך השתלשלות והתלבשות בעלמין לכן יש חילוק מעלה ומטה שישתלשל כ"כ למטה בהשגחה פרטיות בארץ מתהת כמו בשמים ממעל ולכן אוסרים על השמים כבודו ועל דבר זה נסמית עין בלעם הרשע באמרו ומספר רובע ישראל אבל באמת במקום גדולתו שם ענותנותו שמחמת שמגביהי לשבת משפילי לראות אשר לפני סובב כל עלמין ושאין בגדר עלמין כלל אין שום הפרש מעלה ומטה כלא ממש חשיבי.

הנחות הר"פ ע' קע

מז

באמת כתיב רם על כל גוים ה' שהוא רם מהם ואינם באפשרי להדבק בו אבל בישראל כתיב לא מרובכם כו' כי אתם המעט כי יש בהם שפלות ובמדה שאדם מודד מודדין לו וכמ"ש מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה.

סה"מ הקצרים ע' לב

מח

קחו מאתכם תרומה לה'. ר"ל שכאו"א מישראל יכול ליקח ממנו התרומה בלי שום מניעה, כל נדיב לבו כידוע שהש"י נק' לבו כמ"ש צור לבבי מפני שהוא חיות כל הנמצאים, ופי' שירצה שהש"י יהי' לבו להשפיע לו חיות ואין רצונו בשום אופן לקבל חיות מזולתו, כמו אוה"ע שמקבלים חיותם מתאוות וגשמיות כסף וזהב, מפני שסוברים רם על כל גוים ה', אשר לזה הם ממשיכים להם חיות ע"י כו"מ, וע"ז אמרו ישראל שבח"ל עע"ז בטהרה הם, רק כי אף שמבקש מהש"י תאוותו ופרנסתו כמ"ש בזהר צווחין ככלבין הב לנא חיי הב לנא מזוני, וזהו עע"ז בטהרה כי רצונו מה שאה"ע רוצים רק שהוא בטהרה כנ"ל שאינו ממשיך מזולתו ח"ו, אבל ישראל הם בחי' ארומך אלהי ר"ל אף שידוע ומכיר אני שרחוק אני מה' והוא רם ונשא ממני עכ"ז אלהי אתה משפיע חיות בקרבי.

סה"מ הקצרים ע' סח

מט

אך הענין דהנה כתיב רם על כל גוים ה' כו' שאצל האומות הוא רחוק בתכלית הריחוק ואצל ישראל הוא קרוב בתכלית הקורבה באמת כמ"ש מי כה' אלקינו המשפילי לראות בשמים ובארץ ונאמר מי כה' אלקינו בכל קראינו אליו.

סה"מ נביאים ע' רלז

נ

ובגוים כתיב רם על כל גוים ה' על השמים כבודו שאצלם הוא רם ונשגב ואינו מתלבש בתוכם מפני היות השמים שהוא הרקיע פרסא מחיצה מפסקת בינם ובין הקדושה. אבל בישראל כתיב ויהי קול מעל לרקיע כו' קול הוא המשכה להמשיך מרוחני לגשמי לחברם כמו ענין הקול שיוצא מן הלב שללב בא מן המחשבות המות בבחי' רוחני ומן הלב דרך הקנה בהצטרפות אר"מ ונעשה קול גשמי שממנו מתחלק הדבור הגשמי נמצא הוא מחבר רוחניות לגשמיות, והתורה נתנה בה' קולות ה' המשכות הה"א מדות כו' (כי יסוד כלול מכולם) מאור א"ס ב"ה המקיף כל העולמות. וזהו קול ה' על המים שהיא התורה.

סה"מ נביאים ע' רלח

נא

וביאור הדבר הנה תחלה יש להקדים ענין הידוע בענין רם על כל גוים ה' פי' הע' שרים להיותם אחרית כל ההשתלשלו' דאבי"ע כידוע הנה לזה אינם תופסי' מקום כלל לגבי עצמות המאציל ית' וזהו ר"ם ומתנשא מאד על הגוי"ם כו' ולכך אע"פ שגוים מרקדין בהיכלו כו' הן הן גבורותי"ו כו' פי' הן הן הראי' והמופת לעוצם ענין ההתנשאו' וההסתלקות אל העצמות בעילוי אחר עילוי כנ"ל בענין המגביהי כו' עד שמה שהן מרקדי"ן כו' לא איכפת לו כלל והן הן גבורותי"ו כו' והיינו כמשל השממי"ת אשר בידים תתפש והיא בהיכלי מלך וכמבואר במ"א שמפני העדר חשיבות השממית הגם שהולכת ע"ג גופו של מלך כמו הזבוב שהולכת ע"ג ידיו לא ירגיש המלך לו זאת לאיזה ביזיון כו' משא"כ אם ה' איש אפי' קל ונבזה מאד הולך ע"ג השולחן ה' מקפיד מאד כו' וד"ל והנה זהו משל לע' שרים שהם בערך השממי"ת בעת ההתנשאו' אל העצמות כנ"ל אמנם זהו דוקא כאשר יטרד המלך בעצמותו כנ"ל אבל כשיורד ונשפל מן העצמות הנה יוכל להרגיש גם בפחות הערך כשממית וזבוב לצוות להבריחם כו' וה"ז כמשל השינה כשאדם ישן מפני ששכלו ומחשבתו עלו אל העצמות של הנפש ולא נשאר בגופו כ"א בחי' הנפש שהוא הדם כו' לכך לא ירגיש בזבוב שהולכת גם על פניו כו' ובמ"ש במ"א אך כאשר יקץ משנתו מפני ששכלו ומחשבתו ירדו מן העצמות ומאירי' בדרך ירידה במות ולב כו' הנה או יוכל להרגיש גם ההרגשה כל שהיא כמו הליכת הזבוב כו' ויקפיד להבריחה כו' או גם בעת הקיצו

אם יטרד מאד בעמקות המחשבה אז יהי' העדר הרגשה כל שהיא כ"א בדבר קשה כו' אבל כשאינו טרוד בעצמות אדרבה יורד ונשפל מן העצמו' מטה מטה להטיב לפחותי הערך ומעיין בעניניהם נהפוך הוא שירגיש דקות ההרגשה כו' וד"ל.

סה"מ תקס"ג ח"א ע' טא

נב

יזנהו ענין בחי' המילה שקודם המילה נק' אב רם ולאח"כ אברה"ם כי אב המון גוים נתתיך כו' והיינו כי הנה כתיב נעשה אדם בצלמינו כדמותינו שנברא האדם בצלם ודמות העליון, לכך נברא בערלה המכסה על הברית בהיות אבר זה המשפיע שימצא בו בחי' המוליד מצטרך להיות נברא בערלה המכסה עלי' ואח"כ יתתקן ע"י ישראל להעביר ולכרות הערלה כו' מפני שהוא בדוגמא שלמעלה שהערלה למעלה הוא בחי' הפרסא המכסה על ברית קדישא בחי' צדיק עליון המשפיע החיים לכל הנפעלי' שנאמר ובטובו מחדש בכל יום מע"ב מחדש דוקא מאין ליש מצד הסתרת המסכי' והפרסו' שהאור הנולד מבחי' הפרסא נק' אור התולדה שהוא בחי' התחדשות גמורה מאין ליש ממש עד שבההשתלשלות רבות ומסכים רבים נסתעף למטה בחי' הפרסא המבדיל בין קדש לחול' עד שיסתעפו בחי' התהוות הגויים שיהי' רם עלכל גוים הוי' דקרו לי אלהא דאלהא כדכתיב הודו לאלהי האלהים וגו' כנ"ל, וזהו בחי' א"ב ר"ם פי' א"ב הוא בחי' החכמה עליונה שמאין תימצא שהיא בחי' ראשית הגילוי מעצמו' אור אין סוף ב"ה שהוא מקור החיים שלמטה שהוא עיקר המשפיע החיים לכל הנפעלי' לחדש חדשים מאי"ן ליש ממש כמאמר ובטובו מחדש בכל יום מעשה בראשית דוקא וכתיב ראשית חכמה שנק' ראשית שמשם מקור ההתחדשות מאין ליי"ש כנודע, ור"ם הוא מצד הפרסא המבדיל בין קדש לחול' עד שיסתעפו בחי' אוה"ע שהם בחי' יש נפרד ממש דקרו לי אלהא דאלהא כי רם על כל גוים ה' ולכך נברא אאע"ה בערלה בדוגמא דלעילא שאז הוי' נק' א"ב ר"ם מצד שרשו הנעלה שהוא בחי' הח"ע לכך נק' א"ב ומצד הערלה החופה על האבר המשפיע שלמעלה בכדי שיהי' רם על כל גוי"ם נק' ר"ם . . אך לאח"כ כשנצטוה על המיל"ה להעביר הערלה הוא הפרסא המבדיל בין קוד"ש לחול' אזי נק' אברה"ם כי אב המון גוים נתתיך להוסיף גרים מאוה"ע, שקודם לכן בלתי אפשר הי' שיתגיירו מאוה"ע מאחר שרם על כל גוים ה' והם לאחורי הפרגוד והפרסא הוא הערלה המכסה על הברית עליון איך ישובו ויתכללו בקדושה שקודם הפרסא אך לאחר שנמול א"ב ר"ם ונק' אברה"ם בחי' אב"ר מ"ה שמתגלה מאבר המשפיע דצדיק עליון בחי' מ"ה הוא תכלית הביטול דקדושה שלמעלה בלי שום מסך מבדיל, אזי נדיבי עמי' נאספו עם אלקי אברה"ם להתוסף גרים מאוה"ע שיוכל אף הגוי להתגייר ולהכנס תחת כנפי השכינה ב"ה מצד שאין שום מסך המבדיל ביניהם שכבר נכרתה הערלה בבחי' המיל"ה.

סה"מ תקס"ו ע' נב

נג

וְזָהוּ גי' דסוס ב"פ ס"ג כי יש בו ב"פ ס"ג והוא א' באור חוזר וא' באור ישר וענין ס"ג הוא שם ס"ג שהוא בחי' גיאות והתנשאו' וכמ"ש כולו סג יחדיו נאלחו כו' וענין התנשאות זו הוא להיות למעלה בחי' מלך המרומם המתנשא מימות עולם ואז הוא נק' רם על כל גוים כלומר שמסתלק ומתנשא מהם ונק' גאה גאה כתרגומו גיאה על גיוותניא פי' דוקא על גיאים כמו הגוים הוא גאה ומתנשא עליהם כלומר שמסתלק מהם כמ"ש רם על כל גוים בבחי' רוממות והתנשאות משא"כ על ישראל שהם שפלים ונמשלים לעפר כמ"ש אברהם ואנכי עפר ואפר אדרבה דוקא בהם הוא שוכן ומתלבש מן ההעלם לגילוי וכמ"ש אל זה אביט אל עני ונכה רוח כו' את מי אשכון את דכא ושפל רוח.

סה"מ תקס"ו קכג

נד

ובכל זה יובן מה שעיקר קיום התורה והמצות תלוי בישראל דוקא כי הרי הגוים הגם שיקיימו כל המצות אינם ממשיכים כלום והראי' לזה ממצות הצדקה דכתיב וחסד לאומים חטאת דאע"פ שהצדקה מצוותה היא להחיות רוח שפלים וא"כ למה יהי' החסד שעושה הגוי חטא ועון הרי מחי' רוח שפלים בחסד שעושה כמו הישראל ולא עוד אלא שנחשב חסד לאומים כחטאת, אך הענין הוא משום דמצות צריכות כונה ופי' כונה היינו רעותא דלבא כענין פתח לבי כו' וזה א"א כ"א בחי' שפלות דוקא וכנ"ל בענין ונפשי כעפר לכל תהי' אז דוקא פתח לבי כו' והנה בישראל יש ירושת מדת השפלות מן האבות ובפרט מאברהם שאמר ואנכי עפר ואפר משא"כ אוה"ע שירושתם מאבותיהם מבחי' הגסות דוקא ולכך נא' בהם רם על כל גוים כו' כלומר שמסתלק מהם ועל כן הגם שיעשו המצוה אין בהם הכונה ברעותא דלבא לפי שמסתלק מן הגיאים כנ"ל ולכך אינם ממשיכים כלום ואע"פ שחסד זה מחי' רוח שפלים אין בו גילוי אלקו' כלל כצדקה וחסד שישראל עושה מפני שהישראל יש לו כונה והוא מפני השפלות.

סה"מ תקס"ו ע' קכד

נה

וע"כ נאמר רם על כל גוים ה' שבעיניהם הוא רם באמרם שהוא למע' ולא למט' כ"כ כו' אבל באמת אנו מרוממי' אותו יותר מהאמת הוא דאין לפניו ית' בחי' מעלה ומטה כלל משום דקמי' העצמות שוה מעלה ומטה רוחניות וגשמיות כו' כנ"ל ע"כ אנו מאמיני' בהשגחה פרטית שמשגיח גם למט' מטה כמו למע' כי הוא נמצא למטה כמו למעלה בהשוואה א' ממש וכנ"ל נמשל העיגול הכללי שהוא למט' ולמע' בשוה ממש.

סה"מ תקע"ע ע' ד

נו

אבל אוה"ע הכופרים בבחי' השגחה פרטיות הרי המה סבורים שהם מרוממים ומנשאי' לה' באמרם שהחי טהור עינים מראות ברע כו' לפי סברתם שהאור בא בבחי' השתלשלות עו"ע כנ"ל ע"כ נאמר עליהם רם על כל גוים ה' כו' אבל באמת אנחנו בני' מרוממים ומנשאי' לאא"ס כי להיותו מרומם ונעלה בבחי' טוב כ"ע כנ"ל בבחי' השפעה הב' ע"כ הוא משפיל א"ע להאייר לכולם בשוה וכמ"ש המגביהי לשבת ע"כ המשפילי לראות כו' כנ"ל.

סה"מ תק"ע ע' טז

נד

אמנם הנשים לא רצו בזה מצד שרש נשמותיהם היותם מעלמא דנוקבא אשר מלכותו בכל משלה שהיא בחי' ראש על כל הע' שרים ויודעי' ומרגישים איך שאין ממש בהם יותר מאשר יודעים האנשים שנשמותם מעלמא דדכורא בחי' ז"א דאצי' שהוא מרומם ונשגב למעלה מבחי' בי"ע לגמרי, ולכן האומות אומרים על השמים כבודו של מקום בחי' ז"א דאצי' ועזב את הארץ שהיא המל', וע"כ מונין לחמה ואין מונין ללבנה עם היות כי החמה היא למעלה במדרגה יותר, היא הנותנת כי בזה הוא טעותם באומרי' שעל השמים כבודו ברוחניות אבל אין לו חלק בגשמיות, וישראל מונין ללבנה כלומר כמ"ש אלקי הארץ שהוא למטה דוקא, עם היות כי זהו למטה במדרגה אבל הסיבה לזה הוא דוקא מחמת כי הוא מגביהי לשבת למעלה מעלה לכן משפילי לראות בשמים ובארץ, והנשים שרשן ממל' דוקא כי כמו שבלבנה יש מיעוט וריבוי בכל חדש כן הוא עונת הנשים בוסתן מל' ליום טמאה ומתקדשת, ולכן הם לא קבלו מהערב רב בענין העגל כאשר קבלו האנשים שמעלמא דדכורא, ולכן ניתן להם ר"ח שהוא יו"ט של הלבנה ועת התגלותה כו'.

סה"מ תקנ"ב ע' ע ואילך

נה

אמנם הענין הוא להיות ידוע שגם אוה"ע מאמינים באחה"פ שהוא יוצר הכל והוא נצחי וקדמון כו' ואינם מכחישים כלל בזה רק דקרו ל' אלקא דאלקיא פי' שטועים לומר דההנהגה וההשגחה בעולם השפל הוא ע"י השרים והמזלות שנק' אלקיא שהם המשפיעים כל שפע לדעתם לארץ ולדרים עליה ומושלים בהנהגה כפי רצונם, וגם שמקבלים שפעם לעצמם מאלקי האלקים שהוא בחי' אח"פ עילת כל העילות כו' וכמ"ש וצבא השמים לך משתחווים וע"כ קרו ל' אלקא דאלקיא ממש מ"מ טועים לומר עזב ה' את הארץ להיות ההשפעה לארץ בידי השרים והמזלות להיותו מרומם ונבדל בערך הרבה מהיות בחי' מקור משפיע לארץ אלא הוא בחי' מקור משפיע לאלקיא בלבד ומן המזלות נמשך השפע בכל עניני השגחה פרטיות כו' וכמ"ש רם על כל גוים כו', וטעותם זה הוא ממ"ש השמים שמים לה' והארץ נתן לבנ"א כו'

שנתן הארץ בידי השרים כו', וזה שאמר פרעה לא ידעתי את ה' כי הוא רם ונבדל למעלה מן הארץ אלא על השמים כבודו כו', אך לא באלה חלק יעקב כי אין מזל לישראל אלא ה' הוא אלקים לישראל בקרב הארץ דוקא, והיינו שגם למטה בארץ אין הממשלה וההשגחה פרטיות בכל מיני שפע רק מאת ה' שהוא אלקים בארץ דוקא ואין עוד מלבדו כמ"ש בשמים ממעל וגם על הארץ מתחת אין עוד ואין המזלות רק כמו הגרון ביד החוצב ממש וכמ"ש כמצביא עבד בחיל שמיא כו' להשפיל ולהרים על מלכי האדמה באדמה ומה' מצעדי גבר כו' עד שאין אדם נוקף כו' וכמ"ש עינך פקוחות כו', עיני ה' משוטטות בכל הארץ, ונק' אלקי הארץ דוקא בלתי יש תפיסת מקום כלל למזלות ושרים כו' וד"ל. ועל קוטב ויסוד זה הוא שהראה משה כל האותות ומופתים לפני פרעה להראות כי ה' הוא האלקים בארץ דוקא ואין מקום למזל ושר של מצרים לנגדו כי כולא קמי' כלא חשיב כו' וכמ"ש בכל אלקי מצרים אעשה שפטים אני ה' עד שהודו חרטומי מצרים ואמרו אצבע אלקים הוא המושל בארץ בכל המזלות כו'. אך הנה הערב רב גם שהאמינו בדבר זה בראותם כל האותות והמופתים במצרים, מ"מ כאשר ראו שהאיש משה איננו חזרו לדמות בנפשם טעותם הראשון שהמזלות עיקר בארץ כי עזב ה' את הארץ ומה שלא הי' ביכולת המזל ושר של מצרים לעמוד לעזרם וגם הוא עצמו נלקה בשפטים גדולים היינו לפי שיי"ב מזלות המה ויש מלחמה ונצח ביניהם זה עם זה ואולי מזל ישראל מזל שור שגבר על מזל טלה שהוא שר של מצרים כמ"ש הן נזבח את תועבת מצרים כו' שהיו עובדים לשה וכן גבי יוסף ואחיו אמר כי לא יוכלו המצרים לאכול עם העברים כו' וכמו שמצינו בדניאל שהשרים והמזלות נלחמו זע"ז, וע"כ יעצו הערב רב לישראל לעשות עגל זהב ואמרו אלה אלקיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים כו'.

אמנם הנה הנשים לא רצו ליתן נזמיהן לבעליהן כי לא רצו להאמין להם בזה, והטעם שהנשים לא רצו בזה יותר מן האנשים הוא מפני ששרש נשמות הנשים בבחי' עלמא דנוק' למעלה שהוא בחי' המל', דכתיב מלכותך מלכות כל עולמים כידוע וכתיב ומלכות בכל משלה שבחי' המל', מתפשטת למטה מטה להיות מושל בכל גם במדריגות התחתונות ביותר כמו במזלות ושרים עד שמושל בכל דרכי הטבע בעולם השפל הזה כמ"ש מלך במשפט יעמיד ארץ דוקא וכתיב השופט כל הארץ כו' וכמ"ש מלך אלקים על גוים, מי לא יראך מלך הגוים כו', וע"כ היו הנשים מרגישים ומכירים יותר איך שאין ממש במזלות ושרים מצד בחי' שרש נשמותיהן למעלה בבחי' הנוק' יותר מן האנשים כי שרש נשמות האנשים הוא בבחי' עלמא דדכורא והיינו בבחי' ז"א דאצי' שלמעלה מבחי' מל' שהוא בבחי' מדות דאצי' שנק' שם הוי' שהוא נשגב ומרומם בבחי' סובב כו' למעלה מהיות גם בחי' מקור לעולמות דבי"ע כידוע כמ"ש יהללו את שם הוי' כי נשגב שמו לבדו [וגם לאבות לא נגלה כמ"ש ושמי הוי' לא נודעתי להם כו'] וז"ש עזב ה' את הארץ פי' בחי' המל' נק' ארץ כמ"ש והארץ הדרום רגלי כו' ואומרים אוה"ע על השמים כבודו פי' כבוד הוי' הוא בבחי' סובב נשגב ומרומם ונק' כבודו של מקום שהוא בחי' ז"א בחי' ו"ק כמ"ש הנה מקום אתי, וכן אלכה ואשובה אל מקומי, וכן ממקומו כו', ועזב ה' את הארץ שהוא בחי' המל' להיות ההנהגה ע"י השרים כו' כמ"ש השמים שמים לה' כו' וע"כ האנשים

האמינו יותר לממשלת השרים והמזלות מן הנשים וד"ל.

ובכ"ז יובן מה שאוה"ע מונין ימי השנה לחמה וישראל מונין ללבנה, ולכאורה הי' ראוי להיות להיפך מאחר שאוה"ע אינן יודעין את הוי' כו' כי רם עליהם ונשגב כו' כנ"ל. אך אדרבה היא הנותנת דמשום דטועים לומר שאין הארת אור ושפע משם הוי' בארץ כלל כי עזב ה' את הארץ כנ"ל להיותו נשגב ורם כו' ועל השמים כבודו בבחי' הרוחני' ולא יצא מאתו אור ושפע למטה בגשמי' ע"כ כל ימי השנה שתלויין בבחי' הרוחני' דוקא כמ"ש עוד כל ימי הארץ כו' וכן כי צל ימינו עלי ארץ כמ"ש ימים יוצרו כו' ונק' ימי השמים על הארץ ע"כ מונין לחמה שהוא בבחי' מדריגה עליונה בשמים דוקא ואין מונין ללבנה שהלבנה היא בבחי' מל' שנק' אלקי הארץ דוקא כי לדעתם עזב ה' את הארץ כנ"ל וד"ל, אבל ישראל מונין ללבנה דוקא כי אין מזל לישראל וה' הוא האלקים לישראל בארץ דוקא כנ"ל באריכות.

סה"מ תקע"ב ע' עב ואילך

כ"ק אדמו"ר האמצעי

נט

וזתן כי גאה גאה על גיותניא פי' שהרשעים מתגאים בחטאם בחוצפה והתנשאות וכמו ידינו רמה כו' לי יאורי נו' ובחי' אא"ס בחי' אין האמיתי אינו שורה בבחי' גאות ויש ודבר וכמו שאמר תועבת ה' כל גבה לב כו' ע"כ מסלק רצונו מהם בבחי' גאות ה' והתנשאותו להיות נק' רם ומתנשא מימות עולם וז"ש רם על כל גוים כו' המלך המרום לבדו כו' והיינו גאה על גאים להסתלק הרצון מהם ולהביא הרצון אל עצמותו שהוא רם ומתנשא כו' וממילא אין להם אור ושפע מבחי' הפנימיות רק אשר הוקצב להם שעור ומדה מבחי' אחרים ומשם נכרתים ממילא ככלות קצם.

עטרת ראש ע' סה ואילך

ס

מה שא' רם על כל גוים ה' היינו כאשר הוא ית' בבחי' ההתנשאות והרוממו' בעצמותו בעילוי אחר עילוי שאז אין העולם מקומו כלל כו' וכמו אלכה אשובה אל מקומי העצמי כי אין הארץ וכל אשר בה רק בחי' הדום רגלי השכינה וכמ"ש השמים כסאי והארץ הדום רגלי כו' וכמו שא' מי כה' אלקינו המגביהי לשבת כו' שאין כל ההשתלשלות תופס מקום כלל כנ"ל ואז גם כשהע' שרים הן בבחי' פירוד גמור והשכינה בגלות עם ישראל כמו בגלות מצרים וגם בהיות גוים מרקדים בהיכלו כששרפו הבתמ"ק ושלחו יד במקדשו אין כל זה תופס מקום כלל וכלל להיות לו לפגם כבודו מצד העדר תפיסת מקום לגמרי וכמשל השממית וקורי עכביש שבהיכל מלך שאם תגביה ותרחיב מכון שבתה בקרקעית רצפת היכל המלך הרי ודאי לא ישים לב

איש ממשרתי המלך ע"ז כלל וכלל וכמ"ש שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך כו' שהשממית נתפס ביד לזורקה חוץ בקל ועכ"ז הולכת בהיכל מלך ומגבהת רום ישיבתה בקורה ובקרקע וגם לפעמי' תלך על מטת משכב המלך ולא ירגיש בזה שום העדר כבוד או צער מצד העדר תפיסת מקום לגמרי וכך הנמשל מזה הרבה יותר בערך נבדל שאין לשער הכל כפי הידוע באמת בסדר ההשתלשלו' דאבי"ע מה תופס מקום כל שרש יניקת הע' שרים שהוא רק בבחי' אחוריים דשם אלקי' דמל' דמל' דעש"י הנופל בבחי' פסולת דפסולת למטה כו' וכמו ששחק ר"ע על כרך גדול של רומי שמלא תענוגי עוה"ז שאין זה רק פסולת דפסולת שנופל מעונג האלקי שבחיצוניות דחיצוניות דג"ע דעשיה ע"כ אם לעוברי רצונו כך כו' וגם על מה שראו שועל יוצא מהיכל ק"ק כו' והיינו מה שארו"ל על אנשי כה"ג שאמרו הגבורת הן הן גבורותיו שגוים מרקדי' בהיכלו והוא שותק וכן מ"ש אין כמוך באלמים כו' פ"י הן הן גבורותיו דוקא דהיינו מצד בחי' עוצם ההתנשאו' והסתלקות בעילוי אחר עלוי בעצמותו שאז כל ההשתלשלות אינו תופס מקום כלל וכלל אז גם מה שגוים מרקדים בהיכלו הוא שותק ויושב בשמים ישחק להם כי כלא חשיבא ממש וכמשל שממית הנ"ל והרבה יותר מזה וע"כ מזה מופת וראי' לעוצם גבורותיו וכמ"ש מי כה' אלקינו המגביהי לשבת כו' וד"ל.

שערי אורה מז, ב

סא

והענין הוא כמ"ש ז"ל עמ"ש כי גאה גאה שהוא גאה על גיוותניא שהן עכו"ם שהן גאים הוא רם ומתנשא עליהם בגאות האלקי כמ"ש רם על כל גוים ה' שעל הגוים דוקא הוא רם ומתנשא פ"י שמסתלק ומתנשא מהם לפי שמטבע הרוממו' העצמות להתגאו' על הגאים דוקא להשפילם ולהגביה שפלים ומפני שהוא ית' נקרא מלך מרומם לבדו ברוממות העצמות שלגדולתו אין חקר ומתנשא מימות עולם כו' ע"כ על הגאים דוקא הוא מתנשא וע"כ נקרא רם על כל גוים דוקא הוא בבחינת רוממות והתנשאות וכמ"ש כי גאה גאה גאה על גיוותניא דוקא אבל על השפלים ונבזים ונמוכי רוח אדרבה שם הוא יורד ושוכן כמו על ישראל שנתונים לעפר מרמס ונבזים ושפלים מאד בעיני העכו"ם בהם הוא שוכן.

שערי אורה צא, א

סב

דהנה כתיב יכרסמנה חזיר מיער והע"ן בתיבת מיער תלוי להיות ידוע ששורש יניקת הע' שרים הוא מבחי' ע' נפש דקדושה כמ"ש יצב גבולות עמים למספר ב"י דוקא ובהיותם מקבלים מע' נפש דקדושה אזי הע' תלוי להיות כי מרחוק אור האלקי יאיר עליהם ורם ומתנשא עליהם כמ"ש רם על כל גוים ה' כו' וכאשר מקבלים אור שפע האלקי נעשין אח"כ בבחי' פירוד כו' וזהו ע' תלוי שבת' יער כי

יערי אותיות עירי והוא הנק' עיר אלקינו ונק' ג"כ יער הלבנון וכמו דכתיב אכלתי יערי כו' והן עולם המלאכים ומשם יש יניקה לע' שרים ג"כ ואמנם מקבלים בריחוק מקום וז"ש יכרסמנה חזיר מיער וד"ל.

שערי תשובה עד, א

סג

רם על כל גוים ה' כו' הנה אחר שאמר ממזרח שמש כו' מהולל שם ה' דמשמע גם למטה מטה [לאוה"ע] והאמת כן הוא כמבואר בכמה כתובים אבל מ"מ רם על כל גוים ה' דגם שמהללים שם ה' מרחוק הוא נראה להם ולא מקרוב והיינו רם על כו' שהוא מרומם ומתנשא מהשגתם לפי ששרש ע"ש הוא רק מבחי' אלקים דוקא וגם זה רק מאחוריים דאחוריים והם אחוריים דמ"ח צירופים האחרונים דשם אלקים וכמ"ש פרעה לא ידעתי את ה' כו' מי ה' כו' לפי ששם אלקים מסתיר ע"ש הוי' ולפי שהסתר דצירופים האחרונים בבחי' אחוריים נק' לבוש שק כמ"ש ושק אשים כו' נעשה הבדלה גמורה ולזה גם כאשר יאיר אור הוי' בשם אלקים לא יגיע להם רק מרחוק מאד כמ"ש בזהר על בלעם שאמר מחזה שדי כו' כמאן דחזי מבתר כותלא כו' ולכך נראה להם ה' ברוממות והתנשאות לומר על השמים כבודו והארץ נתן לבני אדם עוב ה' את הארץ כו' אבל ישראל חלק הוי' עמו מקבלים משם הוי' עצמו ואין שם אלקים מסתיר כלל להיות שרש נשמתם משם הוי' ע"כ גם בהתלבשות הוי' באלקים אינו רם עליהם אלא אדרבה מקרוב יאיר בנפשם כמ"ש אשרי העם שהוי' אלקיו ממש וכן ה' אלקיו עמו כמ"ש יעקב והי' הוי' לי לאלקים ממש וגם ע"י תשובה ומע"ט נגלה בהם שם הוי' כמ"ש וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא כו'.

פירוש המלות ע' קג

סד

ובזה יובן מ"ש רם על כל גוים ה' דמשמע פשוטו דגם שמודים באחדות ה' וקרו ליה אלקא דאלקייא כו' מ"מ הוא ית' רם ומתנשא מהם שאינו שורה בהם בגילוי גמור בנפשם רק בהעלם ורוממות שהוא רק בבחינת מקיף כו'. והטעם הוא לפי שא"א שיקבלו בתוכם גילוי אור האלקי ממש מצד ירידת מדריגתם למטה בבחינת הפירוד ביותר שהפרידן מיתודו כו' כידוע ע"כ רם על כל גוים ה' כו'. ואמנם באמת לבד טעם זה הנה מצד שרשם העליון שהוא בבחינת הצמצום והעלם האור העצמות שא"א שיאיר בהם האור האלקי בגילוי באו"פ בכלי רק מרחוק דוקא בהעלם גדול ה' נראה להם וע"כ רם על כל גוים ה' וד"ל. והנה מעתה יש להבין שרש בחינת יעקב למעלה שהוא שרש בחינת התיקון שהוא היפוך גמור מבחינת התהו. ואמנם אעפ"י שבא אחר בחינת התהו שרשו למעלה יותר והוא מבחינת עצמות אא"ס ב"ה ממש

שלפני הצמצום הראשון כו' וכמ"ש אנכי איש חלקחלק ה' בעצמותו ומהותו דוקא שלמעלה הרבה מבחינת הזיו והאור דא"ס שכולל ב' מדריגות דהו"ג למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית כנ"ל. שזהו הצמצום והקו"ח שכל זה לא שייך רק בבחינת האור דא"ס שיפול בזה לשון מעלה בעילוי והסתלקתו ול' מטה בהתפשטות. אבל בבחינת המאור עצמו דעצמות הא"ס לא שייך בחי' הו"ג זה ג"כ. וכמ"ש לך ה' הגדולה והגבור' גדולה בחינת התפשטות דחסד דלגדולתו אין חקר בהמשכה דקו"ח שנק' חי כל העולמים כו'. והגבורה הוא בחינת הצמצום והסתלקות בעצמות הרוממות עד אין שיעור למעלה כו'. אבל לך ה' כו' שהוא עצמו ית' למעלה משניהם ושניהם שוין כי במאור עצמו לא שייך אפי' בחינת מעלה ומטה כו' וד"ל.

תורת חיים בראשית ח"ב קפט, ב

סה

וזהו מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ כו' מקימי מעפר דל כו', ולכאורה מה שייכות יש למ"ש מקימי למ"ש תחלה המגביהי המשפילי כו'. אך הענין הוא דמקימי מעפר קאי ארישא דקרא שא' מי כה' אלקינו דוקא שמייוחד לעמו ישראל דוקא להיות אלקינו, וההוראה לזה הוא כאשר מגביהי לשבת בבחי' הרומומו' בעצמותו ממש, ואע"פ שמגביהי לשבת למעלה מעלה מ"מ כשמשפיל א"ע ביריד' והשתלשלו' למטה בשמים וארץ אע"פ שהכל שוין עכ"ז לא ישרה שכינתו רק בישראל. וז"ש מקימי מעפר דל שהוא השכינה שבגלות, כי גם בגלות שעולה הוא ית' ברומומו' דעצמו' כמ"ש המגביהי לשבת כו' (אלכה אשובה אל מקומי ממש) נבחרו שם דוקא ישראל לעם סגולתו כמ"ש כי הוא עשנו ולא אנחנו עמו וצאן מרעיתו כו' יעקב חבל נחלתו לפי שחלק הוי' עמו ממש כו' וכמו שאו' הבוחר בעמ"י כו'. וזהו שבמ"ת דוקא ירדה שנאה לאוה"ע שמפני זה נק' סיני כידוע, דמשמע שקודם לכן לא הי' שנאה לאוה"ע כלל שהיו הכל שוין מצד בחי' הרומומו' כנ"ל, ואמנם במ"ת גם בבחי' הרומומו' דעצמו' ממש נבדלו ישראל לקבלת התו' פב"פ וממילא ירד שנאה לאוה"ע וד"ל . . . וזהו מי כה' אלקינו דוקא כשמגביהי לשבת כו' ששם הוא למעלה מן המצות כמ"ש אם צדקת כו' וכמ"ש זכרנו את הדגה כו' חנם בלא מצות, אמנם שם דוקא הוא נק' ה' אלקינו דוקא כשמשפילי לראות שמקים מעפר דל כו', כמ"ש ליעקב אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך במ"ת גם עלה בא"י ועוה"ב וד"ל.

תו"ח שמות סד, ב ואילך

סו

כמו המשפילי לראות בשמים כו' משום דמגביהי לשבת הגם שהוא דבר והיפוכו דענין מגביהי לשבת הוא במהו"ע ממש דגם מח' א' שצופה ומביט כל ההשתלשלו' דקו"ח כו' עד סוף העשי' בסקירה א' גם הוא כלא חשיבא ממש לגבי מהו"ע כו', ועכ"ז יכול להיות משפילי לראות בשמים כו' בהשגחה פרטית על כל דרכי

בנ"א ולהיות מלך אלקים גם על גוים בהשגחה פרטית משום דאינו נתפס כלל במח' אחת הנ"ל לפי שמגביהי לשבת כו', וכך יובן בבחי' התהו שיוכל להיות בבחי' התיקון כו'.

תו"ח שמות טו, ב ואילך

סז

וזהו ידבר עמים תחתינו שתחתינו מרחוק ידבר עמים וינהיגם בממשלה גדולה, כי מרחוק דוקא יתנהגו כל העמים בבחי' ביטול גדול כמו דבר מלך שמצוה לקצה ארצו שבקצה העולם מרחוק כו' אבל בבחי' הקירוב לא יתנהגו בדבר מלך כו' כי אין קירוב ואחיזה לע"ש דנוגה מבחי' מל' דאצי' לקבל שפע מקרוב כמו מם פתוחה בשביל ואורח ממש אלא הוא בבחי' מם סתומה דוקא וכמ"ש רם על כל גוים ה' שרם ומתנשא עליהם סתום ונעלם רק מרחוק ביותר הוא מושל ומנהיגם וכמ"ש ידבר עמים תחתינו כו' והיינו בחי' מם סתומה שאין שביל ואורח ודרך פתוח כלל להיות המשכה ויניקה לע"ש כלל וכמ"ש וכבודי לאחר לא אתן כו' וד"ל.

סה"מ במדבר ח"א ע' ד

סח

כה א' הוי' גואל ישראל וקדושו לבוה נפש ומתעב גוי כו' דזה מורה על קדוש ישראל שבהר בעמו ישראל השפלים ונבזים ונק' מתעב גוי בין הגוים, לפי שהם בבחי' ההתנשאות ברוממות המקיף העליון שמלוכב בהם כנ"ל כמ"ש רם על כל גוים ה' כו' וכמ"ש פרעה לי יאורי כו' וכסנתריב כו' שמפני גיאותם והתנשאותם יכחשו בה' ויאמרו לאל סור ממנו, וגם ישראל הם בתכלית השפלות והתיעוב אצלם שזהו האות על עצם הרוממות וההתנשאות שלהם כו'. ואז דוקא יתעורר בחי' צ"ע שנק' קדוש ישראל וגואלו וישפיל גיאים ויגביה שפלים כנ"ל במ"ש ויקץ כישן ה', וכמו והנצח זו בנין ירושלים וכמו ה' ילחם לכם ואתם תחרישון, וזהו כאיש מלחמה יעיר כו' לפי שעומ"ר אינו שורה רק בעומ"ת ומצד בחי' הבחירה שיבחר לנו הנ"ל שהוא בבחי' פנימי' ועצמי' ממש כנ"ל וד"ל.

סה"מ דברים ח"א ע' מג

סט

ובוה יובן מ"ש מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות כו' ולכאורה אינו מובן מ"ש מי כה' אלקינו דוקא מה שייך זה לישראל שגם אם לא יהיה נק' אלקינו הלא הוא מגביה לשבת כו' אך הענין הוא משום דאה"ע אומרים רם על כל גוים פי' לפי שהוא רם בעיניהם ומשבחי' אותו בוה לומר שהוא רם כו' כי לדעתם נמצא הוא למעלה יותר מכמו שהוא נמצא למטה וזהו אצלם מפני שרם בעיניהם ה' ומרוממותו וחשיבותו לא יתכן שיהיה שוכן למטה בהגשמה כו' אבל אנחנו עמו

משבחים אותו בשבת גדול יותר לומר ששוכן למטה כמו למעלה ממש לפי שאנו אומרים דגם למעלה למעלה כולא קמיה כלא כו' כמו למטה ממש בהשואה כמ"ש קטן וגדול כו' שוה ומשוה כי לעוצם רוממתו הכל בחי' אין נגדו ואין לפניו בחי' מעלה ומטה כלל וא"כ רוחני וגשמי ג"כ שוין דהיינו שמים וארץ ואין לומר שהשמים הרוחני' מסוגלים יותר לבחי' כלי ומכון לשבתו והארץ הגשמית כו' ולפ"ז השבת הוא יותר גדול מאותו השבת שמשבחי' אותו אוה"ע לומר רם הוא כו' וזהו מי כה' אלקינו דוקא דהיינו כמו שאנו אומרים עליו שהוא מגביהי לשבת ומשפילי לראות בשמים ובארץ בהשואה א' כי מפני שהוא מגביהי לשבת בתכלית הרוממות אין לפניו מעלה ומטה כלל ע"כ הוא ממילא משפיל לראות בשמים וארץ בהשואה א' הוא שוכן בשניהם לא שנמצא הוא למעלה יותר מכמו שהוא למטה וכמ"ש הלא את השמים ואת הארץ אני מלא וד"ל.

סידור עם דא"ח רלז, ב ואילך

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

ע

ד רם על כל גוים ה' על השמים כבודו. (א) ע' בת"פ א' וישלח בד"ה ויקח מן הבא בידו מנחה גבי לפיכך עליהם נאמר רם על כל. ויעקב יוד עקב הוי' אלקינו כו' ובד"ה כי עמך מק"ת, כי הנה כתיב רם על כל כו' רם ונשא מגדר עלמין כו' וע' בד"ה ויאבק איש בפ"י אם תגביהי כנשר, ובפ' וארא בד"ה וארא אל אברהם גבי והנה בחי' עיבור כו' לעילא לעילא כו' וסד"ה וידבר אלקים כו' וארא גבי ושם הוא רם על כל כו', ובלק"ת בשה"ש בד"ה ששים המה מלכות דרוש השני פ"ג. של"ה קסוב פ"א פ"י.

(ב) ילקוט ח"ב בזכריה רמז תקס"ט ע"פ ולכבוד אהיה בתוכה, והלא אין כבודו של הקב"ה אלא במרום שנאמר על השמים כבודו אריב"ל להודיע שבחן של ישראל לכל באי עולם שבשבילן הקב"ה מוריד שכינתו משמי מרום ומשרה אותה, בארץ ולכך כתיב ולכבוד אהיה בתוכה עכ"ל נמצא לגבי עוכומ"ז רק על השמים כבודו' אבל בשביל צדיקים ולכבוד אהי' בתוכ, וע' בהרמב"ן ס"פ פקודי גבי וכבוד ה' מלא את המשכן שנו' כן ב' פעמים היינו שנמשך כבוד עילאה ג"כ תוך כבוד תנאה וע' בלק"ת בשה"ש בפ"י כי על כל כבוד חופה ומ"ש ע"פ ואולם חי אני נאום ה' וימלא כבוד ה' אל כל הארץ.

(ג) בבחי' פ' בשלח דפ"ו א' ע"פ כי גאה גאה ארבעה גאים אריה ושוור ונשר ואדם כו' והקב"ה מתגאה על כולן שמתגאה על הגאים רם על כל גוים ה' היינו ששרשן ג"כ מבחי' פני אדם שבמרכבה, והוא ית' רם על כל כו', א"נ י"ל פ"י על כל גוים היינו על כל גאים דוגמת מ"ש שני גוים בבטנך דהקרי שני גוים ורו"ל דרוש שני גאים כו'.

יהל אור עה"פ ע' תרנד ואילך

עא

ןז"ש ולא יקרא עוד שמך אברם והי' שמך אברהם כי אב המון גוים נתתיך (בראשית י"ז ה') פי' אב הוא ראשית הגילוי חכמה ורם היינו כמ"ש רם על כל גוים ה' (תהלים קי"ג ד') שהוא רחוק מהם כי קרו לוי' אלקא דאלקייא ואומרים על השמים כבודו והיינו מתמת מסך מבדיל דערלה הנ"ל וע"י המילה ניתוסף בו ה' בחי' התפשטות המורה על הגילוי להיות אורו זורח עד שיקרא אב המון גוים שיתגיירו גרים הרבה הם ניצוצי קדושה שנפלו בקליפות ויתקרבו לקדושה ע"י אורו שזרח עליהם בהסיר מסך מבדיל הנ"ל ולעתיד כתיב אהפוך אל עמים שפה ברורה (צפני' ג' ט') וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר (ישעי' מ' ה') פי' שיעביר מסך מבדיל הנ"ל מכל וכל ויהי' גילוי אלקות ע"י מדת מלכותו ית' הנק' פי ה' כמשל האותיות שעל דם מתגלים כל הכחות נפשיות שכל ומדות כו'.

דרך מצותיך ע' ח, ב

עב

ןז"ס מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ כו' (תלים קי"ג ה' ו') ולכאורה קשה הלא אמר רם על כל גוים ה' על השמים כבודו (תלים שם ד') ואיך אומר שאנחנו אומרים שמגביהי לשבת יותר במה שמשפילי לראות גם בארץ אמנם הענין ירצה בזה כי האומות אומרים שעל השמים כבודו של מקום ושמים הוא כינוי לרוחני' גבי ארץ שהיא גשמיות ור"ל שהם מתארים אותובשהוא רוחני כרוחניות השכליים ולפיכך אומרים שעל השמים כבודו ושם השגחתו על השכליים אבל לא על הארץ הגשמי' ואומרים עוב ה' את הארץ (יחזקאל ח' י"ב), אבל אנחנו אומרים שמגביהי לשבת יותר עד שאינו מעריך השכליי' כנ"ל שהשכל עם העשי' גשמיות שוים אצלו לפי שהתהוותם הוא ע"י הצמצום ומק"פ הנ"ל פ"ו ולכן משפילי לראות גם בארץ כמו שמשפילי לראות בשמים כי בשניהם צ"ל השפלה א' ממש לגבי מהו"ע ית' אלא שהן הן גבורותיו להשפיל עצמו להשגית כנ"ל באורך וע"כ הוא משפילי לראות בארץ כמ"ש למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ דוקא (שמות ח' י"ח).

דרך מצותיך נ, ב ואילך

עג

בח"י אב חכ' המחדש מאין ליש הוא בבחי' רם כמ"ש רם על כל גוים ה' דהיינו בבחי' העלם וקרו לוי' אלקא דאלקיי'.

אורה"ת בראשית ח"ד ע' תשיג

עד

אך הענין דכתי' רם על כל גוים ה' על השמים כבודו שאצל הע"א רחוק ה' מהם בתכלית הריחוק ואצל ישראל הוא קרוב בתכלית הקירוב באמת כמ"ש מי כה'

אלקיננו בכל קראינו אליו כו' המשפילי כו' ויובן בהקדים להבין המשל כאשר יהי האופן בתוך האופן פי' כאשר הגלגל הקטן בטל וטפל לגבי גלגל הגדול הסובב אותו כמו שמרכז הארץ הוא כגרגיר חרדל לגבי גלגל הגדול ומב"ש לגבי הגבוהים עליהם שאצלם נראה כאין ואפס כך ישראל סוף מעשה במה' תחלה בטלים במציאות להיות כאין נגדו ית' מחמת שדבוקים בו ית' שהוא סוכ"ע וכמשל האופן בתוך האופן כו' שהרי האופן הגדול כשם שהוא למעלה גבוה יותר מכל האופנים שבתוכו המקיפי ממנו כך הוא נמשך ג"כ למטה מתחת כל האופנים היינו כי להיות עומק רום לכן יכול להשפיל א"ע יותר בעומק תחת וזהו מי כה' אלקיננו המגביהי לשבת דלהיות בחי' סוכ"ע שהוא למעלה מעלה מכל העולמות עליונים ותחתונים וכמו אופן הגדול שלמעלה מכל האופנים שבתוכו אשר כולם נחשבים רק כגרגיר חרדל אצלו לכן הוא המשפילי א"ע בשמים ובארץ דהיינו שגם בארץ למטה הוא סוכ"ע כמו האופן הגדול שהוא ג"כ תחת כל האופנים שבתוכו וזהו מתחת זרועות עולם ולכן גם למטה כשהנשמה בגוף בתחתונים העשי' הם קרובים מאד לבחי' סוכ"ע כמו בעוד הנשמה למעלה מטעם הנ"ל שהאופן הגדול בהי' סוכ"ע הוא למעלה ולמטה בהשוואה אחת ולכן הוא קרוב אצלינו בתכלית הקירוב והיינו מחמת שדבוקים בבחי' סוכ"ע שאין אצלו מעלה ומטה כלל משא"כ ע"א שאין יכולין לקבל מבחי' סוכ"ע כלל כי המקיף מסמא עיני החיצונים ע"כ אינן מקבלים כ"א רק מבחי' ממכ"ע לכן הם רחוקים בתכלית כי מה שנמשך בעשי' מבחי' ממכ"ע הוא רק מבחי' היותר תחתונה שהוא מבחי' פסולת שיוצא אחר ברור הטוב ממנו.

אוה"ת שמות ע' ב'תתקעז

עה

אך הענין דכתי' רם על כל גוים ה' שאצל העכומ"ז רחוק ה' מהם בתכלית הריחוק, ואצל ישראל הוא ית' קרוב בתכלית הקירוב באמת מי כה' אלקיננו בכלקראינו אליו.

אוה"ת במדבר ח"א הוטרפות ע' 51

עו

ולהבין כל זה הנה כתי' רם על כל גוים ה', מי כה' אלקיננו המשפילי לראות כו', כי הנה נודע שאין הקדושה שורה אלא על דבר הבטל נגדו ית', בחי' אין, וכל דבר השפל נגדו יותר הוא יותר בטל ואין נגדו ע"כ הוא קרוב שם יותר, והמשל ע"ז כאשר יהי' האופן בתוך האופן שכל העיגול הפנימי יותר רחוק מהגדול הסובבו דהיינו שהקטן הוא המרכז שהוא הנקודה היותר רחוק מהסובב הוא בטל ואין נגד העיגול הגדול מחמת קטנותו וע"כ הארץ שהיא בתכלית הריחוק שהיא נקודת המרכז כנודע והוא כגרגיר חרדל נגד עולמות עליונים הוא כאין ממש נגדו ית', לכן יכול להיות בעולם השפל השראת אלקות יותר והיינו בתוך ישראל שמכירים שפלותם

שהם רחוקים מאתו ית' ובטלים נגדו, כמ"ש כי אתם המעט מכל העמים על שממעטים את עצמם כאברהם כו', וזהו והייתם לי סגולה מכל העמים, שהסגולה הזאת אין בכל עכו"ם שהם מחזיקים עצמם ליש, וכל מה שהם יותר למעלה הם מחזיקים עצמם יותר ליש, כמאמר נתתי גדולה לפרעה כו', וע"כ הוא ית' רם עליהם בתכלית הרוממות שמסרם תחת שרים וממונים זע"ז עד אין מספר כי גבוה מעל גבוה כו', אבל מי כהו"י אלקינו כו' שיש לכם בירושה להיות בטלים נגדו ית', ע"כ המשפילי לראות בשמים ובארץ כבי' שורה בתוך בני' בעולם השפל וקרוב ה' לכל קוראיו כי הם נקראו בחי' ארץ על שבטלים נגדו, וזהו כי לי כל הארץ דוקא שהקב"ה חפץ בארץ יותר שהוא יותר אין.

אוה"ת במדברח"א הוספות ע' 53 ואילך

עז

וכן נק' הגלות בשם שינה כמ"ש עורה למה תישן ה' (בתו"א ד"ה כי עמך מקור חיים) וענין המשל לשינה הוא דהנה כתיב רם על כל גוים ה' שהעובדי כוכבים מקבלים מצד רוממות ה', והתנשאותו בעצמותו כביכול שהיא מצד עצמותו ומהותו רם ונשא מגדר עלמין עליונים ותחתונים ואין להם יחוס ושייכות אליו כלל וזוהו נמשך ממשלת עובדי כוכבים על ישראל בזמן הגלות גוים מרקדים בהיכלו כו' כי שממית בידיים תתפש והיא בהיכלי מלך שאינו תופס מקום כלל וכך כל העולמות עליונים ותחתונים כולא כלא ממש חשיבי קמי' קוב"ה וכדכתיב כי נשגב שמו לבדו רק הודו וזיו והארתו על ארץ ושמים וזהו כד סליק קוב"ה לעילא כו' ר"ל שנסתלק החיות מההארה למעלה מעלה לבחי' עצמותו ומהותו ואזי העולמות אינם תופסים מקום כלל והנהגות העולמות הוא בבחי' שינה כביכול כאדם הישן שנסתלק שכלו מהכלי שהוא הגוף למקורו ושרשו ולא נשאר כ"א כח הדמיון שהוא רשימו כו', ולכן כתיב ויקץ כישן ה' כתיב עורה למה תישן ה' שיהא גילוי אור א"ס ב"ה בהכמה וחסד בבחי' עצמותו ומהותו ית' בכבודו ובעצמו ויאר פניו פנימי' רצונו כו'.

אוה"ת דברים ח"ב ע' תשנה

עח

ברבות ע"פ דודי לי ואני לו, הוא לי לאלקים אנכי ה' אלקיך ואני לו לעם ולאומה שנאמר הקשיבו אלי עמי ולאומי אלי האזינה בישע' סי' נ"א וברבות יתרו ר"פ כ"ט אר"ש ב"י אמר הקב"ה לישראל אלו' אני לכל באי עולם אבל לא יחדתי שמי אלא עליכם כו' אלקי ישראל, דהנה כתיב רבות עשית כו' נפלאותיך ומחשבותיך אלינו כו' כתיב בכל חכמי הגוים כו' מאין כמוך הפי' שכולם יודעים שאין כמוך וכמ"ש רם על כל גוים ה' אך שאומרים רק על השמים כבודו ועזב ה' את הארץ שאינו משגיח למטה כי הם סוברים שהתהוות העולמות מאלקות הוא דרך השתלשלות עו"ע, והעילה מתלבש בהעלול ומקבל שינוי ממנו כמו השכל כשמתלבש

בהמדה אזי נעשה בו שינוי שאינו יכול להשכיל השכלות אחרות וכמו הרב כשמשפיע לתלמיד אזי מצמצם שכלו בהשפעה זו ובלתי אפשר לו להשכיל אז השכלות עמוקות יותר כו', ולכן כשיהי' ההשגחה למטה ע"י ריבוי התלבשות המדריגות עו"ע ה"ז יגרום שינוי וריבוי באלקות ית', ולכן אומרים שאינו משגיח למטה והשגחתו רק למעלה ברוחניות ששם בערכו כו', אבל נש"י אומרים המגביהי כו' המשפילי לראות בשמים ובארץ, המגביהי למעלה מהם שהתהוות כל העולמות א"ז בדרך עו"ע כ"א בדרך דילוג בידוע שהי צמצום באוא"ס שהוא הסתלקות האור לגמרי ונשאר רק רשימו וזהו ביו"ד נברא עוה"ב והיינו כיון שהתהוות הוא מאוא"ס ב"ה אפי' אם ה' רבוא רבבות מדרגות עו"ע עד אין מספר לא ה' אפשר שיומשך מא"ס ב"ה התהוות עולמות בע"ג אפי' ברוחניות ופשיטא בגשמיות, שהרי אפי' שיתהווה אור גשמי מאור רוחני דהיינו מבחי' חכמה שנק' אור א"א להיות בדרך השתלשלות עו"ע כ"א יש מאין אלא שכל התהוות אפי' עולמות העליוני' הוא רק בדרך דילוג ונק' יש מאין ולכן א"ז גורם שינוי למעלה כלל, וכמ"ש אני הוי' לא שניתי כו', ולכן לא יקשה על ההשגחה למטה בגשמיות יותר מעל התהוות הגשמיות כו' דכיון שהתהוות הגשמיות א"ז פועל שינוי למעלה כלל כ"ש שההשגחה על הגשמיות לא יפעול שום שינוי וז"ש היוצר עין הלא יביט כו'.

אוה"ת דברים ח"ב ע' תשפ

עט

במד"ר ס"פ ואתחנן ע"פ חלקי ה' אמרה נפשי כו' למלך שנכנס למדינה ועמו דוכסין ואיפרכין כו' יש מבני המדינה שבררו דוכוס כו' ויש שבררו איפרכין כו' ה" שם פקח אמר איני בורר אלא המלך למה שכולן מתחלפין והמלך אין מתחלף כך כשירד הקב"ה להר סיני כו' ע"ש אבל ישראל בררו להן הקדב"ה שמע ישראל כו' הוי' אחד וזהו חלקי הוי' כו' וכ"ה במד"ר איכה ד"מ ע"ש וצ"ל מה צריך פקחות לזה לבחור בהמלך עצמו יותר מהדוכסין לכאורה זה מבין אפי' תינוק קטן, אך הענין כמש"ל שאוה"ע אומרים רם על כל גוים ה' כו' ועזב ה' את הארץ ביד ע"ש ומזלות כו' וקרו ל"י אלקא דאלקא, שמחיה בבחי' מקיף, והוא כנודע שבקדושה הן ע"ס עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר, ובקליפה הן י"א כתרין דמסאבותא שנגד זה הוא י"א סממני הקטורת לברר הקליפות שמקבלים החיות אלקות מבחי' מקיף לבונה זכה והו"ע דור הפלגה שבנו העיר והמגדל כו' שיודעים היו שהשפעת החיות נמשך מאלקות רק שצ"ל ביטול היש וכלי לאלקותו ית' והם לא רצו בזה כי רצו לילך בשרירות לבם בהרצות ותענוגי עוה"ז ושאעפ"כ יומשך להם השפעת גשמיות, ע"כ נתחכמו לעשות העיר והמגדל ונעשה לנו שם כו' הוא להמשך בחי' מקיף לבונה זכה בחי' מקיף דנוגה הממוצע בין ע"ס דקדושה לעשר כתרין דממאבותא וע"י בחי' המקיף שהוא בחי' רם על כל גוים כו' יקבלו רבוי השפעת טוב גשמיות אף אם לא יהי' להם הביטול ועבודת הש"י.

אוה"ת דברים ח"ב ע' תתרפ

ע"ט*

דהנה כתיב רם על כל גוים ה' כו' מי לא יראך כו' מלך הגוים כו' דקרו ל' אלקא דאלקיא כמ"ש ממזרח שמש עד מבואו גדול שמי בגוים, אך הם בבחי' פירוד ואברהם ה' עומד וצווח בהם ה' אל עולם, פי' כי ענין רם על כל גוים היינו שאומרי' על השמים כבודו ועוזב את הארץ ח"ו, להיות כי הם אומרי' שהמשכת החיות ממנו ית' להעולמות הוא בבחי' עו"ע ורבויה ההסתר עו"ע הוא כדי שיומשך החיות בגשמיות, וידוע ענין עו"ע שהוא כמו עד"מ התלבשת השכל במדות שמהות ועצם השכל נמשך ומתלבש בהמדות וכן המדה במח' ומח' בדיבור ומעשה, וכך עד"ז לדעתם הוא השי"ת עו"ע עד שנמשך ומתלבש כח הצומח בארץ וכח התנועה בגלגלי' כו' כהתלבשות הנשמה בגוף שעצם הנשמה מלובשת ממש תוך הגוף ומשפעת בו כח החיי' שלכך הנשמה מתפעלת ממקרי הגוף להיותה מלובשת בהגוף כמו שהעילה מלובשת בהעלול, שמהות העילה מלובש בהעלול, ואינו נבדל ממנו, ולכן אמרו על השמים כבודו שאינו נמשך כ"כ למטה בעלול' התחתוני' כו' רק קרו ל' אלקא דאלקיא עלה לעלולי' עליוני', ולכן הם בבחי' פירוד יש ודבר בפ"ע, אבל באמת טח עיניהם מראות, שאם ה' ההשתל' בבחי' עו"ע ה' הכל בחי' א"ס ולא ה' באפשר כלל להיות התהוות בע"ג כו', מאחר שאין ערוך כלל בע"ג לגבי א"ס ב"ה הבלתי בע"ג וא"כ כיון שבחי' עו"ע הוא התלבשות ממהות העילה בהעלול, א"כ אם ה' ההמשכה ג"כ ממהו"ע ית' היו העולמות ג"כ בבחי' א"ס כו', אלא התהוות העולמות הוא ע"י צמצום תחלה להיות נמשך רק הארה בעלמא שאינה ערוך כלל למהותו ועצמותו ית', וכמאמר יחיד חי העולמי' מלך, שהוא ית' יחיד חי העולמי' הוא רק מבחי' מלך, וזהו"ע המלך הקדוש שאומרים בעשי"ת דהיינו שר"ה הוא תחלת מעשיך ומקבל בחי' מלכות מבחי' הקדוש שמהו"ע ית' הוא קדוש ומובדל ולא נגדר עו"ע ח"ו רק ע"י קב"ו וצמצומי' נמשך להיות מלך, וכמאמר כדי שתמליכוני עליכם כו', והנה כמו שבחי' חיות כל העולמות הוא רק הארה בעלמא ממהו"ע ית' שאינו כלל ערך למהו"ע ית', כך הם כל הברואי' לגבי שפע האלקי המהווה אותם, שהברואי' עצמן אינן רק כמו אור זיו מתפשט מן החיות המהווה אותם מאין ליש, ולכן הם בטלי' במציאות לגבי מקורם כביטול זיו השמש בשמש, ולא כמו הגוף לגבי הנשמה כו'.

אוה"ת דברים ח"ב ע' תתשט

פ

אף שזהו לכאורה השפלה שמתלבש בבחי' ז"א להיות כגבור יצא כו' אכן אדרבה זהו הגבהה כי הנה רם על כל גוים ה' על השמים כבודו ואינו משגיח בארץ ועוזב את הארץ אבל באמת מי כה' אלקינו המגביהי לשבת יותר מבחי' על השמים כבודו ולכן הוא המשפילי לראות בשמים ובארץ וכמ"ש מזה בלק"ת בשה"ש בד"ה ששים המה מלכות דרוש השני פ"ב וזהו ויגבה ה' צבאות במשפט כי נודע ה' משפט עשה זהו מורה על בחי' המגביהי לשבת יותר מבחי' על השמים כבודו.

אוה"ת נ"ך ח"א ע' קנח

פא

הנה כתיב רבות עשית כו' נפלאותיך ומחשבותיך אלינו כו'. ופי' ענין רבות עשית, דהנה כתיב בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך, דלפי פשוטו של מקרא אין לו הנה כלל מהו השבחה שבכל חכמי הגוים אין כמוך. לזה פי' בזהר פ' משפטים שגם האומות אומרים שאין כמוך, והייבו שהם מודים באלקותו ית' רק שהם אומרים שהבריאה היא בדרך סדר השתלשלות עו"ע, וע' מזה בלק"ת שה"ש בד"ה ששים המה מלכות דרוש השני פ"ב. ולכן אומרים רם על כל גוים הוי' על השמים כבודו, שמפני שלפי טעותם הם סוברים שהבריאה היא בדרך וסדר השתלשלות לכן אומרים עזב ה' את הארץ, שגנאי לפניו ית' שישפיל א"ע להתלבש גם בעלולים השפלים כמו הארץ ולדרים עלי'. אמנם באמת אינו כן, כי המגביהי לשבת המשפילי בשו"ב, שמפני שהוא ית"ש מגביהי לשבת לכן הוא משפיל א"ע בשמים ובארץ בשוה, שכשם שהארץ נחשב לירידה והשפלה נגדו כמו"כ השמים ג"כ הוא ירידה והשפלה. וביאור הענין, דהנה ענין השתלשלות עו"ע הנה בהכרח שיתפעל העילה מהתלבשותה בהעלול ובהכרח שיהי' בהעילה שינוי בין קודם התלבשותה בהעלול מכמו אח"כ. וכמו עדי"מ בענין השפעת הרב לתלמידו איזה דבר שכל, הנה קודם ההשפעה הי' השכל אצל הרב בעמוק יותר הרבה, וכאשר צריך להשפיל שכלו לזולתו בהכרח שיצמצם הרב את שכלו לפ"ע שכל התלמיד, והרי העילה שהוא שכל הרב מקבל שינוי מהתלבשותו בעלול דהיינו בכדי שיבין תלמידו. וכמ"כ בענין הארת השכל בהמדות, שקודם שיאיר השכל במדת החסד עדי"מ הי' יכול להאיר מהשכל בכמה מדות ואח"כ נפרט רק במדת החסד לבד, והי' שינוי גדול מכמו שהי' קודם ההשפעה. ועדי"ו יובן למעלה בשורש ענין השתלשלות עו"ע שענינם הוא עדי"ו שהעילה מתפעלת מהתלבשותה בהעלול כו'. וא"א לומר כן בענין ברה"ע, שאפי' ע"י ריבוי רבבות מדריגות השתלשלות א"א להתהוות גשמי' מרוחניות, וכמאמר בעל העיקרים שהתהוות הגשמיות מן הרוחניות אין לך בריאה יש מאין גדול מזה. וכמו עדי"מ שמבחי' ח"ע דאצי' יתהוה גשמיות כדור השמש שמה שכדור האש מאיר אורה זהו ברוחניות כענין השפעות אור החכמה ואין לך בריאה יש מאין גדול מזה שמחכמה יתהוה גשמי' כדור השמש כו'. והיינו רק מפני כי שורש ענין הבריאה היא יש מאין כו', ובכדי שיאיר בעולמות בבחי' התלבשות היינו בחי' ממכ"ע הי' צ"ל צמצום ומק"פ כמ"ש בכתהאריז"ל שה"ע סילוק אור עצמותו ית' רק שנמשך הארה בעלמא וזהו שורש ענין חיותם וקיומם, כמ"ש בלקו"ת פ' אמור בד"ה וספרתם לכם כו'.

אורה"ת שה"ש ח"ב ע' תקמח

פב

הנה כתיב רבות עשית כו' נפלאותיך ומחשבותיך כו', והענין דכתיב בכל חכמי הגוים ובכל מל' מאין כמוך, ופי' בזהר שגם הגוים מודים שאין כמוך רק שהם אומרים שהבריאה אינו יש מאין כ"א בדרך השתלשלות עו"ע, ולכן או' רם על כל גוים ה' על השמים כבודו, שגנאי לפניו להשפיל בעלול' השפלי' ולכן עזב את הארץ

כו', אבל באמת המגביהי לשבת המשפילי כו'. וביאור הענין, דהנה עו"ע היא שהעילה מתפעלת ממה שעלול מלבישה ונמצא שיש שינוי בעילה בין קודם התלבשותה בעלול מכמו אח"כ כשמתלבשת כו', וכמו עד"מ השפעת הרב לתלמידו שקודם השפעתו הנה אצלו השכל בעומק יותר מכמו שמשפיע, שצריך להתמצם לפ"ע שיבין התלמיד, וכמו השכל קודם שמאיר בהמדה הוא באו"א לגמרי ויכול להאיר במדה זו ובזולתה משא"כ אח"כ. ועד"ו יובן למעלה ענין השפעת עו"ע שהעילה מתפעלת מהשפעתה בעלול, וברה"ע א"א להיות באופן כזה, שאפי' ע"י ריבוי רבבות השתלשלות לא יתהווה הגשמיות מן הרוחניות וכמאמר בעה"ק כו'. רק כי הבריאה יש מאין יהי' צ"ל צמצום ומק"פ שה"ע סילק האור ואח"כ נמשך הארה שמבחי' זו נתהווה העולמות.

אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תקנד

פג

והענין הוא דהנה אוה"ע או' רם על כל גוים ה' על השמים כבודו כו' היינו שמרוממים אותו ואו' שהוא אלקא דאלקייא שהוא עה"ע לפי שאו' שהשתלשלות העולמות הוא בדרך עו"ע והקדב"ה עילה הראשונה ע"כ לא יכול להתגלות למטה כלל, וזהו עוזב ה' את הארץ וכופרים בהשגחה כו', וזהו רם על כל גוים ה' על השמים דוקא כבודו ולא בארץ שאינו יכול להתגלות בארץ, אבל ישראל או' מי כהו"י אלקינו המגביהי כו' המשפילי לראות בשמים ובארץ דוקא, שזהו שבח יותר נעלה לפי שאנו מאמינים שבריאת העולמות יש מאין כו' ולא בדרך עו"ע ע"כ משפילי לראות בשמים וארץ בשוה, ששניהם נק' השפלה וירידה לגבי מהו"ע, וכמו שיכול להשפילי בשמים כך יכול להשפילי בארץ כו'.

אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תקסד

פד

וזהו רם על כל גוים ה' שניקתם מבחי' מקיף בחי' תעמוד מרחוק כו' אסתלק לעילא לעילא כנ"ל אבל מי כה' אלקינו המגביהי לשבת פי' שהוא בחי' גבוה יותר גם מבחי' תעמוד מרחוק ומבחי' הרם שעל כל גוים כי זהו רק בחי' אחוריים כנ"ל משא"כ בחי' ישא ה' פניו שזהו גבוה יותר ועי"ז המשפילי לראות בשמים וארץ להיות מקימי מעפר דל כו' ולהיות משפיל גאים ומגביה שפלים כו'.

אוה"ת מג"א ע' בתכד

פה

נשמה שנתת בי טהורה היא ששרשה מטהירו עילאה וכמ"ש ע"פ אם בחקתי תלכו ששרשן מאותיות כל גוים ה' היינו ששרשן ג"כ מבחי' פני אדם שבמרכבה, והוא ית' רם על כך כו'. א"נ י"ל פי' על כך גוים היינו על כל גאים דוגמת מ"ש שני גיים בבטנך דהקרי שני גוים ורו"ל דרשו שני גאים כו'.

אוה"ת לסיודור ע' ע

פו

והענין הוא דהנה אברהם אף שהמשיך תוס' אורות אך כ"ז הי' רק למעלה בג"ע אבל למטה לא הי' מאיר בבחי' גילוי כי קיים אברהם אבינו את כל התורה רק ברוחני' וע"כ הי' הגילוי ג"כ רק למעלה, משא"כ יעקב המשיך למטה ג"כ כי יעקב הוא בחי' תורה וכמ"ש ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל, וע"י תורה ומצות גשמי' המשיך שיהי' למטה ג"כ הגילוי כמו למעלה, והיינו לפי שעשה ברית התיכון המברית מן הקצה אל הקצה שהיא בחי' המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ. דהנה המגביהי לשבת הוא למעלה מבחי' רם, והנה אברהם אף שהמשיך מבחי' א', זהו רק בחי' רם וכת"י רם על כל גוים הוי' על השמים כבודו ובחי' רם אינו נמשך רק בבחי' שמים כו' למעלה בג"ע, משא"כ המגביהי לשבת הוא בחי' עצמותו ומהותו ממש, שאפי' בחי' שמים הוא ג"כ השפלה אצלו וכמ"ש המשפילי לראות בשמים ובארץ שאפי' שמים הוא השפלה, וכיון שהשמים הוא ג"כ השפלה ע"כ יכול להיות הגילוי למטה בארץ כמו בבחי' שמים ממש.

ד"ה והבריח התיכון תרי"ד

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

פז

כי הנה כת"י רם על כל גוים הוי' שאו"ה מקבלים חיות מצד רוממות ה' והתנשאותו בעצמותו כביכול שהוא מצד עצמותו ומהותו רם ונשא מגדר עלמין עליונים ותחתונים ואין להם יחוס ושייכות אליו כלל ומוזה נמשך ממשלת האו"ה על ישראל בזמן הגלות גוים מרקדין בהיכלו כו' כי שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך שאינו תופס מקום כלל, וכך כל העולמות עליונים ותחתונים כולא כלא ממש חשיבי קמי קוב"ה, וכדכתיב כי נשגב שמו לבדו (שגם בחי' נשגב סוכ"ע הוא ג"כ מבחי' שמו כו') רק הודו וזיוו והארתו על ארץ ושמים.

סה"מ תרכ"ז ע' קמג

פח

וזהו מ"ש ברבות פ' משפטים תוך פרשה למ"ד ע"פ אל תרבו תדברו גבוהה גבוהה (שמואל א' ב') משל למלך שהבריונים שלו גינו אותו בפורפירא שהוא לבוש אמר להם המלך הנחתם הכל ועסקתם בפורפירא חייכם שאני מחליפה ופורע מכם שנא' מדוע אדום ללבושיך (ישעי' ס"ו ס"ג), והיינו כנ"ל לפי שע"י בחי' לבושי' כתלג חיור ששם כחשיכה כאורה שוין יכולים ג"כ אוה"ע לקבל יניקה משם לפי שאינו תופס מקום כלל לפי שכולא קמי' כלא חשיב כמו דיעה העליונה שכל מה שלמטה יותר הוא בחי' אין יותר וכל מה שלמעלה יותר הוא בחי' יש יותר, וזהו אל תרבו תדברו גבוהה גבוהה כי אוה"ע אומרים שהוא גבוה שהוא בבחי' רוממות וכמ"ש רם על כל גוים הוי'

ואומרים שעזב ה' את הארץ להיות שאינו תופס מקום כלל כו', וזהו שאמר הקב"ה חייכם שאני מחליפו ופורע מכם שנאמר מדוע אדום ללבושיך היינו שנמשך ומתלבש בבחי' ד"ת שהוא מדת המל' שזהו בחי' לבוש אדום, לפי שעיקר בנין המל' מהגבורות דוקא ששם תופס מקום מעשה התחתונים לפי שעיקר מלוכה הוא על עם יש ודבר נפרד, והנה כשמתלבש במדת מל' שם כתיב כי אתה תשלם לאיש כמעשהו, וזהו שאני מחליפו ופורע מכם.

טה"מ תרכ"ז ע' רנג

פט

ולהבין ענין המלחמה איך שייך לומר בחי' מלחמה וכמ"ש מלחמה לה' בעמלק, וכן מ"ש הוי" אש מלחמה איך שייך לומר בחי' מלחמה כו', הענין הוא דהנה כתיב וידעו מצרים כי אני הוי' וארו"ל מאני של בו"ד אתה למד אני של הקב"ה, פרעה אמר אני פרעה זכה יוסף לגדולה לכשיתגלה אני של הקב"ה עאכו"כ כו'. והענין הוא דהנה פרעה אמר לא ידעתי את הוי', דהנה כתיב רם על כל גוים הוי' על השמים כבודו, שאוה"ע אומרים שהוא רם בבחי' רוממות ולכן על השמים כבודו שהם בחי' שכלי' נבדלים, אבל למטה בארץ הנה עזב ה' את הארץ, לפי שהוא השפלה נגדו ית' ולכן אומרים עזב ה' את הארץ בידי המזלות כו', אבל ישראל אומרים המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ, לפי שגם השמים הוא בחי' השפלה נגדו ית' וכמו שהוא יכול להשפיל א"ע בשמים כן יכול להשפיל א"ע בארץ ששו"א הם שוין לפניו ית', וזהו וידעו מצרים כי אני הוי', והיינו לפי שפרעה הוא בחי' עורף ומקבל ממקום גבוה שהוא בחי' עורף דא"א שהוא בחי' רם דהיינו שמקבלים מבחי' רוממות כו' ששם כחשיכה כאורה כו' ועוד שהם מקבלים מבחי' הצמצום דשם אלקים, אבל מבחי' הוי' אינם יכולים לקבל לפי שכדי לקבל משם הוי' צריך שיהי' בחי' ביטול לכן אמר פרעה לא ידעתי את הוי' ולא הי' רוצה לקבל משם הוי', וז"ע מלחמה להוי', וזהו וידעו מצרים כי אני הוי' והיינו שאני קאי על בחי' מל' אני ראשון ואני אחרון, ואני והוי' כולא חד כו'. וגם י"ל אני הי' קאי על אני ראשון שהוא בחי' כתר ואני והוי' כולא חד כו', והיינו כי שניהם אמת כי הוי' הוא מחבר בין ב' בחי' אני, אני ראשון ואני אחרון וכמ"ש לע"ל ראו עתה כי אני אני הוא שיתחברו ב' בחי' אני כו', וזהו מ"ש הוי' שמו, שמו הוא בחי' משרו"ל בפדר"א עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, והוי' הוא כולא חד כו', וזהו וידעו מצרים כי אני הוי' שכולא חד לא כמו שהם אומרים רם על כל גוים הוי' שמקבלים מבחי' רוממות או משם אלקים בחי' צמצום אלא אני הוי' שכולא חד ממש, וז"ע המלחמה לה' הי' אש מלחמה, וכן מלחמה לה' בעמלק כי עמלק הוא בגימ' רם שמפני שהוא רוצה לקבל מבחי' רם כו' ולא מבחי' שם הוי' כי חלק הוי' עמו דוקא, וזהו מלחמה להוי' משם אורידך נאום הוי' כו'.

טה"מ תרכ"ט ע' קמו ואליך

צ

ולכן אומרים רם על כל גוים הוי' על השמים ככדו שמפני שלפי טעותם הם סוברים שהבריאה היא בורך וסדר השתלשלות לכן אומרים עזב ה' את הארץ שגנאי לפניו ית' שישפיל א"ע להתלבש גם בעלולים השפלים כמו הארץ ולדרים עליה אמנם באמת אינו כן כי המגביהי לשבת המשפילי בשמים ובארץ שמפני שהוא ית' מגביהי לשבת לכן הוא משפיל א"ע בשמים ובארץ בשוה שכשם שהארץ נחשב לירידה והשפלה נגדו כמו"כ השמים ג"כ הוא ירידה והשפלה.

סה"מ תר"ל ע' רסה

צא

דוקא ע"כ יכול להשפיל א"ע גם למטה יותר וכמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ שכיון שהשמים הוא ג"כ בחי' השפלה נגדו לפי שאין ערוך אליו כלל ע"כ כמו שיוכל להשפיל א"ע בשמים כמ"כ יכול להשפיל א"ע בארץ ג"כ ואצ"י ועשי' שוין קמי' ממש לפניו ית' בהשוואה אחת ממש, ולא כמו אלו שאומרים שעל השמים דוקא כבודו' כא' שכיון שאין ערוך לפניו ממילא כולן שוין לפניו ממש.

סה"מ תר"ל ע' רצו

צב

וזהו מ"ש ברבות ודברים אחדים שדברו דברים חדים על שני אחדים על הוי' אחד ועל אחד הי' אברהם כו'. פי' שדברו על ה' אחד, דהנה כתיב ביום ההוא יהי' ה' אחד, והקושיא ידוע אטו האידינא לאו אחד הוא. אך הענין הוא דהנה אנו אומרים בק"ש הוי' אחד, ולכאורה אינו מובן למה אין אומרים ה' יחיד שיחיד הוא למעלה מאחד וכבודו. אך הנה התירוץ ע"ז דאחד מורה איך שהוא אחד בז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם, והיינו אף כשנברא העולם בז' רקיעים וארץ כו', שיש בחי' ו' קצוות גשמיים ו' קצוות רוחניים שהוא ענין בחי' ז' מדות לך ה' הגדולה, ואעפ"כ כולם בטלים ממש לאלקות, כי הנה אומות העולם אומרים רם על כל גוים הוי' על השמים כבודו שהוא בחי' ירידה לפניו להשפיל בבחי' ארץ, כ"א עזב ה' את הארץ ביד המזלות, ורק על השמים כבודו, שהוא בחי' יחיד לבד, אבל למטה נעשה בחי' יש ודבר נפרד ממש. אבל הנה באמת הוא כמו שאנו אומרים המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ, לפי שהוא מגביהי לשבת ע"כ המשפילי לראות בשמים ובארץ בשוה ממש, שכמו שהארץ השפלה לפניו ית' כמו"כ השמים היא ג"כ השפלה לפניו, וכמו שיכול להשפיל בשמים כמו"כ יכול להשפיל בארץ. וזהו ה' אחד, שהוא אחד בז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם והם בתכלית הביטול לאלקות ואינם בחי' נפרד כלל, שזה רבותא יותר מבחי' הוי' יחיד שאין זה רבותא שהכל מודים שהוא יחיד, רק שזהו

הרבנות שאפי' בו' רקיעים וארץ כו' הוא ג"כ אחד. וזה שאנו אומרים ביום ההוא יהי הוי' אחד, דהיינו שלע"ל יומשך זה בבחי' גילוי ממש שהכל יהיו רואים בראי' חושית ממש איך שהוא אחד ואין העולם תופס מקום כלל, משא"כ עתה אין זה בבחי' גילוי ממש כי החשך יכסה ארץ כו'. והנה כדי שיומשך בחי' ה' אחד זהו ע"י בחי' ביטול, שע"י ביטול נפש האדם לאלקות עי"ז נמשך בחי' גילוי אלקות בעולמות, דהיינו שנמשך בחי' אל"ף אלופו של עולם בו' רקיעים וארץ כו' ועי"ז נעשה אחד.

והנה הם לא רצו בבחי' ביטול ולא רצו לקבל מבחי' הוי' אחד דהיינו מבחי' המשכת אא"ס שנמשך בבחי' פנימי' כו' כ"א מבחי' מקיף לבד. וזהו שדברו על ה' אחד ועל אחד הוי' אברהם, היינו כי אברהם נק' אחד לפי שאברהם הוי' כלי לבחי' אחד והוי' ממשך בחי' ה' אחד שיהי' המשכת גילוי אלקות בעולמות ממש, כי אברהם הוי' בבחי' ביטול והוי' מרכבה לבחי' הוי' אחד, כי אברהם הוא אבר מ"ה כו', וכמ"ש ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה שתמיד הוי' בבחי' ביטול ורצוא ושוב כו', והם לא רצו בזה. וזהו שדברו על אברהם, והיינו שבזה גופא שבנו את העיר והמגדל בזה דברו דברים חדים על שני אחדים לפי שהעיר והמגדל שלהם הוא היפך ממש משני אחדים הנ"ל. וזהו ששייך דברים אחדים שדברו להעיר ומגדל כו'. אך הכח הזה שהי' להם להמשיך העיר והמגדל להמשיך כח בסט"א ולהרוס הבנין דקדושה וכמו שאמר הכתוב וזה החלם לעשות ועתה לא יבצר מהם, זהו ע"י ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים, פי' שהם היו באחדות, וע"ד שמצינו בדברי רז"ל על דורו של דוד שהיו צדיקים ואעפ"כ היו יורדים למלחמה ונופלים, ודורו של אחאב שהיו עווע"ז היו יורדים במלחמה ונוצחים, והיינו לפי שהי' בהם אחדות וכמ"ש חבור עצבים אפרים הנח לו, משא"כ דורו של דוד שהי' בהם דלטורי' כו', והיינו כי אחדות היא מדרגה גבוה מאד ולכן לא הי' כח במדה"ד לשלוט בהם, וגם שהיו שפה אחת שדברו כולם בלה"ק וכל השבעות ושמושי שמות הם בלה"ק דוקא, ולכן היו יכולים לפעול הכל כרצונם ע"י שמושי שמות. ולכן נאמר הבה נרדה ונבלה שם שפתם, והיינו שבלבל לשונם ומחמת זה נתפרדה האחדות, ואז הי' כח במדה"ד לשלוט עליהם ואז ויפיץ ה' אותם כו'.

ד"ה והיה הנשאר תרל"א

צג

והנה עד"ז יובן בחי' השינה למעלה כמ"ש עורה למה תישן הוי', דמשמע מזה שבזמן הגלות יש בחי' שינה למעלה ג"כ כבי'. וביאור הענין הוא כי הנה ע"ד דוגמא למטה יש בחי' כלי העין, וכח הראי' שבעין, כ"ה עד"ז למעלה כתי' שבעה אלה עיני ה', שהם בחי' מלאכים הנק' אברים דשכינתא, ועל ידם נמשך ההשגחה האלקי' מבחי' אא"ס שבמל' דאצי' להשפיע לכל א' לפי מעשיו אם בחסד וטוב או להיפך כו', וכן עד"ז יש בחי' אוני ה' כמ"ש ויקשב ה' וישמע כו', וכן עד"ז למעלה מעלה יש ג"כ כלי הראי' והוא ענין עין רואה ואון שומעת וכמארז"ל דע מה למעלה

ממך כו', והם בחי' חו"ב שבי' ספירות דאצי', וכח הראי' הוא בחי' אא"ס המתלבש בהם, שהוא נמשך ע"פ קו המדה דחו"ב לכאו"א כפי אתעדל"ת שלו (וכמו הב"ד שלמטה שדנים בשכלם ע"פ שמיעה מראיית העדים כן למעלה ע"פ ראי' ושמיעה עליונה ממעשה התחתונים כן נמשך מלמעלה למטה ע"פ משפט הח"ע כו' וד"ל). והנה בזמן הבית הי' אא"ס מאיר בגילוי בהתלבשות תוך הכלים דחו"ב ולמטה מטה בשבעה אלה עיני הוי', וממילא הי' תופס מקום מעשה התחתונים שהוא ענין תומ"צ שישראל עושין, ולכן הי' נמשך שפע הפנימי לישראל, ולאוה"ע לא הי' נמשך רק הפסולת ותמצית השפע. אבל בזמה"ג קוב"ה בגלותא אסתלק לעילא לעילא שהוא הסתלקות האור מן הכלים דחו"ב לבחי' רוממות עצמותו שלמעלה מן ההכ' ושם אינו תופס מקום מעשה תומ"צ כמ"ש אם חטאת מה תפעל בו ורבו פשעיך מה תעשה לו, אם צדקת מה תתן לו כו', ולכן יוכלו אוה"ע לקבל עצם השפע ולמשול על ישראל וכמ"ש רם על כל גוים ה' שמקבלי' מרוממו' דשם הוי' שהוא למעלה מהחכ' מצד העדר תפיסת מקום וכמ"ש שממית בידים תתפש כו', וזהו בחי' שינה למעלה כו' וד"ל.

ד"ה אני ישנה תרל"א

צד

וצריך להבין ההפרש בין עבודת כוכבים ומזלות לבחי' השיתוף, הנה ארוז"ל דקרו ל'י אלקא דאלקיא והיינו כי הם אומרים רם על כל גוים ה' על השמים כבודו, שלהיותו רם ונשא הוא רק על השמי' כבודו, אבל הארץ עוב בידי המזלות ומערכות אלקות, כי השפלה לפניו ית' להשפיל א"ע בעלולי' השפלי' כמו הארץ וכל אשר בה, וזהו לפי סברתם שהם חושבי' שהבריאה היא בבחי' השתלשלות עו"ע, אבל באמת אינו כן כי המגביהי' לשבת המשפילי לראות בשמי' ובארץ כתי', שלהיותו מגביהי' לשבת לכן הוא משפילי לראות בהשגחה פרטי' בשמים ובארץ בשה, דהן אמת שארוז"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל שזהו בדרך השתלשלות עו"ע, אבל מ"מ הבריאה אינו בדרך עו"ע כלל, וקמי' ית' כחשיכה כאורה שוין, וכשם שהארץ היא השפלה גם לפי דעתם, כן באמת גם השמי' הם בחי' השפלה וכמ"ש היושבי' בשמי' שהקשו בזהר דהל"ל היושב בשמי', אלא שזהו בחי' המשכת והשפלת בחי' היו"ד בבחי' שמי', שזה נחשב כמשל הישיבה שע"י שהאדם יושב עד"מ הנה עיי"ז נשפל כמלא קומתו, כן בחי' המשכת יו"ד לבחי' שמי' נחשב לבחי' השפלה, וכ"ש לגבי' ית' שכחשיכה כאורה שוין לפניו ית' ה"ז ודאי בחי' השפלה, ולכן כמו שגם הם מודי' שעל השמי' כבודו, כן באמת גם בבחי' הארץ וכל אשר בה הוא משגיח בבחי' השגחה פרטיות בכל פרט ופרט בכל נברא, וכמארוז"ל בחולין ס"פ א"ט דס"ג ע"א ר"י כי הוי חזי שלך אמר משפטיך תהום רבה, וכי הוי חזי נמלה הוי אמר צדקתך כהררי אל, ופי' רש"י דאפי' נמלה אית לה חיותה כגדולה, ומשפטיך אף בתהום רבה, שזמנתה שלך לשפוט ולעשות נקמתך בדגת הים להמית המזומנים למות לשון מורי, עכ"ל, ומכאן הביא רבינו וצ"ל תשובה להאומרי' שהשגחה הוא רק במין האדם, שהרי גם על דגי הים יש השגחה פרטית להזמין

המזומנים למות, וכן במדר פ' וישלח פע"ט ארו"ל שגם צפור מבלעדי שמי' לא מתצדיא, שב"ק יוצא ואומר דימוס או ספקולא, וע' במדר קהלת ומג"א, ובירושלמי פ"ט דשבועות, וא"כ יש השגחה פרטי' בכל דבר. ומ"ש (חבוקק א' י"ד) ותעשה אדם כדגי הים כרמש כו' שארו"ל ע"ז מה דגי הים כל הגדול מחבירו בולע את חברו כו', אין הכוונה שבלא דין ומשפט כ"א כמו שפי' רש"י בחולין גבי שלך, והמופת לזה שהרי הוכיחו מזה בגמ' שגם במין האדם כן הוא, ובאדם הם מודי' שיש השגחה פרטית, אלא ודאי גם בכ"ד יש השגחה פרטית, וזהו שאמרו"ל הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו, שהכוונה הוא ג"כ כמו שפי' רש"י בחולין, שהרי במין האדם ודאי כו', מ"מ אנו צריכי' להתפלל בשלומה של מלכות ע"ז כו', וכן הוא גם בשארי מינים כו' שיש השגחה פרטי' בכ"ד, והעובדי' לשמש ולירח או לכל צבא השמי' אשר לא צויתים הם אינם מאמינים בזה, וזהו עבודת כוכבים ומזלות שנצטווה אדה"ר שגם ב"נ מוזהרי' על דבר זה.

אבל ענין השיתוף הוא ע"ד שארו"ל ג' שותפים יש באדם אב ואם והקב"ה אב כו' אם כו' והקב"ה נותן בו נשמה שהעיקר הוא חלק הקב"ה שהרי בצאת הנפש מן הגוף נשאר חלק אב ואם כאבן דומם שכלי אינם פועלי' מאומה, ונמצא כי אינם שותפי' שוים, וגם כי בחלק האב ואם העיקר הוא הקב"ה, שהרי ארו"ל ע"פ אין צור כאלקיננו אין צייר כאלקיננו שצר צורה בתוך צורה, והרי אין האב ואם יודעי' מאומה איך נצטייר הולד מהטפה רק כאשר משתנה הטיפה בבטן האם ט' חדשים ברצונו של הקב"ה מצטייר ממנה ציור הולד ברמ"ח איברי' מגודלים, ונמצא הרי רובא ככולו הוא חלק הקב"ה כו', ומ"מ קראן שותפי' כאמרם ז"ל ג' שותפי' כו' וציוה בעשרת הדברות לכבד אותם כמ"ש כבד את אביך ואת אמך, הוא מפני כי עכ"פ יש להם קצת שותפות שהרי הם בעלי בחירה עכ"פ, ואם לא יקח אשה לא יוליד, ונמצא הגם כי חלקם הוא קטן מאד מ"מ מאחר שיש להם קצת שותפות קראן שותפים. נשמע מזה עכ"פ דמי שאין לו הבחירה חפשית שודאי אינו שייך כלל לקרותו בשם שותף, כמו עד"מ הארץ שממנה יוצאת לחם שזהו ע"י שזורעין בה, וכשורד גשם על הארץ מצמיח מפני כח הצומח אשר מלוּבש בארץ, האם נאמר שלהארץ יש שותפות בצמיחה זו, או כמו ממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחי' האם נאמר שמפני שירידת השפע נמשך דרך בהם יש להם שותפות, ודאי אינו כן שהרי הם כגרזן ביד החוצב בו שא"א לומר שהגרזן הוא שותף במלאכה זו שחוצב האבנים מן ההר, אלא הוא כלי שבו וע"י חוצבים מן ההר, אבל לא נערוך לו המעלה שיהי' שותף עם האדם החוצב בו, והיינו להיותו אינו בעל בחירה כלל, כן השמש והירח וכל צבא השמי' ומערכות אלקות המשפיעי' חיות ברצון הבורא, הנה הם רק שלוחי השפע שע"י עובר השפע, והוא כמארו"ל הנ"ל שאין לך עשב כו' שאין לו מזל כו', אבל הנה בחי' המזל שהוא מקור המשפיע החיות להעשב הצומח למטה הנה הוא כגרזן ביד החוצב בו שאינו בעל בחירה כלל, ולכן א"א לתארו במעלת השיתוף כלל. אך הנה על דבר זה נצטוו ישראל לבד, כמ"ש שמע ישראל כו' ה' אחד, אבל ב"נ אינם מצווי' על השיתוף לפ"ד הרמ"א הנ"ל שנמשך אחר הר"ן והתוס', והיינו לפי שיצב גבולות עמי' למספר בני' ע' נפש יוצאי רך יעקב והם מקבלי' ההשפעה מע' שרים, ולכן לא נצטוו עד"ו, אבל ה' אחד הוא

מצות ליחדו הוא אזהרת השיתוף שלא לשתף שום דבר עם ש"ש כלל, וה"ז כמ"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקי' בשמי' ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד שאין זולתו כלל, וכדכתי' ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלקי' עמדי כו'.

סה"מ תרל"ב ח"ב ע' תנז

צה

יבזיה יובן מה שבריאת העולמות הי' ע"י כן כמ"ש בעש"מ ויהי כן היינו דכמו שעלה ברצונו הפשוט שיהי' יש וביטול היש כן הי', והיש א"א להיות בלתי שם אלקים כי נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, וא"א להיות תחתונים כ"א שיהי' אלקים שהוא הטבע וע"י ביטול היש נעשה יחוד הוי' אלקים.

אבל לב כסילים לא כן, כי מלבד שמפרידים שם הוי' משם אלקים, אינם מאמינים בשם הוי' ואלקים כמ"ש רם על כל גוים ה' שאומרים שהוא בבחי' רוממות ועזב את הארץ כו', וזה"ע מה שאומרים טמטום הוא העולם דכמו הטמטום הוא ספק זכר ספק נקבה כן בקדושה יש ב' בחי' דכר ונוק', שזהו"ע שם הוי' ושם אלקים, והם כופרים בב' הבחי', וזהו לב כסילים לא כן שאינם מאמינים בבחי' כן.

סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תקצג

צו

יבזיה יובן משארז"ל כתי' השמים שמים להוי' והארץ נתן לבנ"א, וכתיב לה' הארץ ומלואה, משל למלך שגזר שבני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי, פ"י סוריא ורומי, רומי הוא בחי' רם שהוא מ"ש רם על כל גוים הוי' על השמים כבודו, לסוף ביטל הגזירה שנא' וירד הוי' על הר סיני, ומשה עלה אל האלקי', והיינו שבחי' רומי שהוא מה שהי' בבחי' רם ירד לסוריא הוא בחי' ירידת המדרגות.

סה"מ תרל"ד ע' מט

צז

ויבאור הענין דהנה כתיב השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל, כי היה כתיב רם על כל גוים הוי' כו' שהוא מרומם כו' ומצד עצמותו אם חטאת מה תפעול בו ורבו פשעך מה תעשה לו אם צדקת מה תתם לו ומה מידך יקח. וכל העולמות עליונים ותחתונים כולא קמי' כלא ממש חשיבי, וכדכתיב כי נשגב שמו לבדו, רק הודו וזיוו והארתו על ארץ ושמים.

סה"מ תרל"ד ע' נג

צח

רם כו' על השמים כבודו שמרוממים אלקות ואומרים שעל השמים דוקא כבודו אבל למטה הוא השפלה וירידה נגדו שאין דרכו להשפיל ולהשגיה על מעשה התחתוני' ואומרי' שאין השגחה פרטיות וזהו החזיקו בפלטין ש"מ ואומרי' אין זה פלטין ש"מ שאין דרכו להשגיה על מעשה התחתוני' ועזב ה' את הארץ שהוא בחי' שמים וארץ הגשמיים אמנם באמת אינו כן ואנו אומרים מי כהוי' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ בשוה שגם השמים שאומרי' על השמים כבודו כו' הוא ג"כ השפלה לפניו בשוה ממש כמו בארץ הגשמי ולכן אין מקום כלל לחלק ביניהם כ"א שמשגיה בשמים ובארץ בשוה וזהו המשפילי בשמים ובארץ בשניהם בשוה להשגיה על כל פרט ופרט כו' וזהו שנק' חזקה שהוא בחי' גילוי אלקות למטה כמו למעלה.

סה"מ תרל"ו ח"ב ע' רעח

צט

אך הנה בלעם הוא בלא עם, שאינו מקבל עליו עומ"ש מ"מ רצונו שיומשך לו ריבוי השפעה והוא מצד בחי' רם על כל גוים ה', דאם צדקת מה תתן לו ורבו פשעך מה תעשה לו אם חטאת מה תפעול בו ומה מידך יקח, שאינו נוגע כלל מעשה התחתונים דכחשיכה כאורה, ומה עשה קטרג על ישראל באותן מקומות שעתידים לחטוא שם ונמצא שהם ג"כ אינן מקבלים עליהם עומ"ש. אך לא אבה ה' אלקיך לשמוע אל בלעם, דכך עלה ברצונו שיתצמצם הארת אוא"ס בבחי' כמראה אדם שיומשך בחי' אדם אתם, דנתאוהו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, וכמו כד סליק ברעותא למברי עלמא. אך מפני מה לא אבה לשמוע מפני הוי' אלקיך, שיש שם הוי' בכאו"א מישראל וכמ"ש כי חלק הוי' עמו, ומזה גופא מה שנק' אדם מובן כן. דהנה כתי' ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה הוא מראה דמות כבוד הוי', הרי שאדם הוא הוי', ומאחר שנק' אדם הרי יש בהם הוי'.

ד"ה ולא אבה תרל"ט

ק

אך הנה הנשים לא רצו בזה ולכן לא השתתפו עמהם ולא נתנו נזמיהם לעשות העגל, והוא מצד שרש נשמותיהם שה"ע היותם מעלמא דנוקבא, אשר מלכותו בכל משלה, בחי' מל' ראש על כל הע"ש שלמעלה, וידעו והרגישו בנפשותם איך שאין ממש במזלות ושרים הנ"ל יותר מאשר ידעו והרגישו האנשים, שנשמותיהם מעלמא דדכורא, בחי' ז"א דאצי' שמרומם ונשגב למעלה מעלה מערך בי"ע לגמרי, אשר ע"כ אומרים המכחישים בהשגחה פרטיות שעל השמים כבודו של מקום הוא בחי' ז"א דאצי', ועזב את הארץ היינו בחי' מל', ולכן הם מונים לחמה ולא ללבנה מטעם הנ"ל, ועם היות כי החמה היא למעלה במדרגה מהלבנה היא הנותנת שבוה עצמו הוא

טעותם באמרם שעל השמים כבודו בבחי' הרוחניות ואין לו חלק בגשמיות כלל כו', וישראל המונים ללבנה כלומר להיותו אלקי הארץ כמו אלקי השמים מעלה ומטה שוים לפניו ית' שעם היות שהארץ היא למטה במדרגה משמים מ"מ הנה הוא משפילי לראות בהשגחה פרטיות בשמים ובארץ בשוה ממש, והיינו מפני היותו מגביהי לשבת, שלכן הוא משפילי לראות בשמים ובארץ בשוה כו', כי באמת גם השמים הם בחי' ירידה והשפלה לפניו, אך הנה הנשים לפי ששרשם מבחי' המל' דוקא, ולכן כמו שבלבנה יש מיעוט וריבוי בכל חדש כן הוא עונת הנשים בוסתן משלשים יום לשלשים יום שטמאה ומתקדשת, ולכן הם לא קיבלו מהער' בענין העגל כאשר קיבלו האנשים שהם מעלמא דכורא, ולכן ביו"ט של ר"ח שהוא יו"ט של הלבנה ועת התעלותה כו' ניתן לנשים יותר מאנשים מטעם הנ"ל, והגם כי בכל מ"ע שהזמן גרמא הנשים פטורות מ"מ ר"ח אינו דומה לזה להיות כי שרשם הוא בעלמא דנוקבא כו'.

ד"ה מי כה"א לה"ע ר"ח תר"ס

קא

והענין דהנה כתי' רם על כל גוים הוי' על השמים כבודו מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים וארץ, דפרעה טען רם על כל גוים ואינו משפיל א"ע להשגיה על עלולים השפלים כ"א על השמים כבודו על מלאכים שכלים נבדלים, אך באמת אינו כן דמגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים וארץ דאפילו שמים שגם לדעתם משגיה שם ה"ז ג"כ השפלה לגבי כמו הארץ, והנה פרעה מקבל מבחי' רם על כל גוים כו' וכן מקבל גם מש' אלקים דידיע מש' אלקים דיוסף א"ל אלקים יענה את שלום פרעה, אבל מה' לא קיבל וכמ"ש לא ידעתי את ה' מי ה' אשר אשמע בקולו, דכדי לקבל משם אלקים צריך להיות בבחי' ביטול והוא לא רצה להיות בטל כ"א בגסות לי יאורי כו', אך ע"י קרי"ס וידעו מצרים בבחי' ידיעה כי אני הוי', וי"ל כמ"ש במדר' מאני של בו"ד אתה יודע אני של הקב"ה ומה פרעה שא' אני פרעה זכה לכל הכבוד הזה לכשיבוא אני של הקב"ה עאכו"כ, דהנה כתי' אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים אני אחרון בחי' מל' שם אלקים וזהו אני הוי', דהוי' ואלקים כולא חד, ועו"ל דאני ראשון הוא בחי' רוממות הכתר, וזהו אני הוי' דבחי' רוממות הכתר והוי' כולא חד, ושניהם אמת דש' הוי' מחבר ב' בחי' אני לכן משם אורידך נאום הוי', וזהו דכתיב על לע"ל ראו עתה כי אני הוי' הוא כו' חיבור ב' בחי' אני ע"י ש' הוי', וזהו מ"ש בקרי"ס אני הוי' בחי' הוי' שמחבר ב' בחי' אני, ועיקר הגילוי יהי לע"ל וצ"ל דבקרי"ס ה' הארה מבחי' זו, ולכן וידעו מצרים כו', וזהו ע"ד ההפרש בין דוד לשלמה, דגבי דוד כתי' איש מלחמה לכן לא בנה בהמ"ק, אבל שלמה ה' איש מנוחה וכמ"ש והוא יהי' איש מנוחה לכן באו לשמוע חכמתו שנתבטלו לפניו.

ד"ה זכור את יום השבת תרמ"א

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

קב

והנה אוה"ע אומרים רם על כל גוים ה' על השמים כבודו אבל על הארץ הוא השפלה לגבי' שישפיל להשגיה על הנבראים שבארץ ואומרים עוב ה' את הארץ בידי המזלות ורק על השמים כבודו וכופרים בהשגחה פרטיות והיינו שכופרים בשם אלקים אבל באמת אינו כן דכתיב המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ דכמו ומהארץ הוא השפלה לגבי' כן השמים הוא ג"כ השפלה דלגבי' ית' שמים וארץ שווין, וכמ"ש היושבי בשמים ובארץ והקשה בור היושב מבעי ליי, והענין דהמשכת בחי' יו"ד שנמשך בשמים נק' ישיבה כמשל היושב שמשפיל קומתו כמ"כ המשכת היו"ד הוא השפלה וירידה וכ"ש לגבי' ית' שהוא השפלה גדולה וכמו שמשפיל א"ע כביכול להשגיה בשמים דבוה הם ג"כ מודים כמ"כ משפיל א"ע בארץ ג"כ להשגיה על כל פרט ופרט ואין כל דבר קטן נעשה ממילא אלא הכל בהשגחה, וכמארו"ל אין אדם גוקף אצבעו מלמטה אא"כ מכריזין עליו מלמע' ואפי' בדצ"ח יש ג"כ השגחה וכמארו"ל במדרש פ' וישלח פע"ט דארשב"י אפי' צפור מבלעדי שמים לא מתצדיא, והיינו שאנו בני' מאמינים באמונה שלימה בהשגחה פרטיות שכל דבר נעשה בהשגחה העליונה ואין שום דבר זולתו כלל וזהו שאנו מאמינים בשם אלקים וזהו אלקינו כוחינו והיותינו דוקא וזהו שישראל עלו במח' שזהו הי' עיקר מכוון הבריאה מה שעלה ברצונו הפשוט שיהי' עולמות הוא שיהי' מציאות היש ושיהי' היש בטל לאין שלא יהי' ח"ו דבר נפרד כמו אוה"ע שאומרים רם כו' עוב ה' כו' וזהו כוהינו וחיותינו דוקא לכן ישראל מקבלים קודם למלאכים ג"כ שעיקר השלמת הרצון הוא מנש"י דוקם.

סה"מ תרמ"ג ע' טו ואילך

קג

והענין דהנה כתי' השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל כו' דהנה כתי' רם על כל גוים ה' שהעכו"ם מקבלי' חיות מצד רוממות ה' והתנשאותו בעצמותו כביכול, שהוא מצד עצמותו ומהותו רם ונשא מגדר ענין עליונים ותחתונים כו' ומהו נמשך ממשלת עכו"ם להיות גוים מרקדים כו' . . אבל מ"ש רם על כל גוים ה' היינו כאשר הוא ית' בבחי' התנשאות ורוממות עצמותו בבחי' עילוי אחר עילוי וכמ"ש אלכה ואשובה אל מקומי הראשון דאז אין העולם מקומו כלל, וכידוע במ"ש כי נשגב שמו לבדו הודו על ארץ ושמים דעצמיות שמו ג"כ נשגב ומרומם מגדר עולמות, ורק הודו וזיוו של שמו הוא על השו"א, וכאשר הארה זו היא בבחי' הסתלקות למעלה בעצמותו (ולא נשאר רק רשימו כו' וכמ"ש במ"א) אז כללות ההשתל' אינם תופסים מקום כלל, ואז גם הע"ש אף שהם בבחי' פירוד יכולים ג"כ לקבל ולזאת גוים מרקדים בהיכלו (מצד חיצוניות המקיף כו') והוא שותק שאינו נוגע כלל למעלה וכמ"ש שממית בידיים תתפש והיא בהיכלי מלך שאין המלך נותן

לב ע"ז כלל מפני שאינו תופס מקום כו'. אך הנה כתי' המגביהי לשבת המשפילי לראות בשוב"א פי' ע"י השמים הוא משפילי גם מבחי' רוממות עצמותו לראות בחי' השגחה פרטיות כו' דהשמי' העליונים הם בהי' כלי שבהם מתלבש בחי' אוא"ס לירד ולהשפיל ולהתגלות אורו למטה מטה ואדרבה עוד ביתרון אור הרבה וכמו הרואה ע"י המראה וזכוכית בהירה, שהדבר הנראה נראה יותר בגודל והתפשטות רב ויותר מובהק לעין הרואה, והוא לפי שהרואה במראה מכוין ומצמצם את אור הראי' ע"כ תרחיב את אור הראי' לראות את הדבר הנראה לעין בגילוי רב ביותר התרחבות ויותר בהבהקה כו'.

סה"מ תר"ן ע' שלז ואילך

קד

והענין הוא כמ"ש רם על כל גוים ה' שאומרי' שעזב ה' את הארץ בידי כו"מ ואינו משגיח למטה כו' כמ"ש במ"א, והיינו שאומרים שמה שנשפע להם טוב בעוה"ז אין זה מצד בחי' רב חסד ומאריך אף כו' אלא שאינו משגיח למטה כלל, וזהו שגינו אותו בהלבוש, שבהשפעה שנשפע מהלבוש הם מגנאים ואומרים שאינו מאתו ית' כ"א עזב כו'. וע"ד הפנימיות יותר הוא כענין האומרים הקב"ה וותרן דהיינו שלא איכפת לו כלל בעבודת האדם כו' אך באמת האומר הקב"ה וותרן וותרו מעיו כי מאריך אף וגבי' דילי'. וזהו שהוא מחליף את הלבוש ומתלבש בלבוש הגבורה להנקם מהסט"א כו'. ולפי"ז יובן מ"ש מדוע אדום ללבושיך כו' דהנה מ"ש תחלה מי זה בא מאדום ידוע דמי הוא בחי' בינה כמ"ש מי ברא אלה כו', ומי זה ענינו שבחי' מי נתלבש בזה בחי', ועי"ז יהי' הנקמה והישועה הגדולה והיינו כי בבינה התגלות עתיק כו' שממנו עיקר הישועה כו'. וזהו שאמר מדוע אדום ללבושיך דעל בחי' ז"א אין זה קושיא כ"כ שהרי נק' איש מלחמה. אמנם לפי כי פי' מי זה היינו התלבשות עתיק בז"א, ובעת"י כתי' לבושי' כתלג חיוור וא"כ מדוע אדום ללבושיך דהיינו איך גמשך משם הדין כו', והתירון כמ"ש במד"ר משל למלך שהבריונים גינו אותו בהלבוש שהוא לבוש דהיינו בחי' לבושי' כתלג חיוור הנ"ל ולכן ה"ה מחליפה ופורע מהם אדום כו'. ועפ"י כל הנ"ל יובן ענין מ"ש כי באש הוי' נשפט דהוי' הוא בחי' מדה"ר והוא שופטם באש והוא ע"י שהחליף את הלבוש לנקום מהסט"א שז"ע מי זה בא מאדום כו' לגאול את ישראל כו' כנ"ל.

סה"מ תרנ"א ע' פח

קה

יק"י הוי' אלקינו עמנו כאשר הי' עם אבותינו כו' ולהבין ענין הבקשה הזאת צריך להקדים תחלה מ"ש למה יאמרו הגוים אי' אלקיהם ואלקינו בהשמים כל אשר חפץ עשה דלכאורה א"מ מהו התשובה ואלקינו בשמים והלא הכל יודעים אשר אלקינו בשמים וגם מהו בשמים והלא הוא בארץ כמו בשמים דאזה"ע אומרים על השמים

כבודו אבל בני"א אומרים המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ בשוה וכמשי"ת וא"כ מהו שאומרים ואלקיניו בשמים כל אשר חפץ דלכאורה אין לו שייכות כלל להשאלה דלמה יאמרו הגוים כו' וצ"ל תחלה ענין השאלה דלמה יאמרו כו' והענין הוא דזהו מה שהגוים אומרים וכמו"כ הוא הגוי שבכאו"א מישראל דהיינו הנה"ב והיצה"ר רוצים להשפיל נש"י ולהרחים מעבודתם בשאלתם אי' אלקיהם שאתם ממשיכים ע"י תומ"צ והענין הוא דהנה בזה"ג עיקר העבודה הוא בקיום מצות מעשיות כי העבודה שבמוח בהתבוננות אהוי"ר כבד מאד לבוא לזה דבכדי להבין ענק אלקי היטב צריכים יגיעה הרבה יגיעת נפש ויגיעת בשר עד שמבין את הענין היטב ויוקלט בנפשו (ובפרט אשר שכל באמת מסתיר על אמיתית אלקות דגילוי אמיתית אלקות הוא באמונה דווקא אבל שכל והשגה מסתיר על אלקות להיות דלית מחשבה תפיסא בי' כלל ולכן בכדי להבין ענין אלקי היטב צריכים יגיעה הרבה ולאחר שמבין את הענין יש בזה יתרון מעלה מה שיוקלט הענין האלקי בפנימי"ו וכמ"ש השל"ה ע"פ זה אלי ואנוהו דכאשר זה היינו ידיעת אלקות מתוך החקירה ושכל והשגה אז ואנוהו אני ר"ל שמיוחד באלקות אבל כאשר הוא אצלו רק בדרך אמונה בלבד שו"ע אלקי אבי או וארוממנהו שהאלק' מרומם ממנו כו' (וכמ"ש במ"א) ובפרט בכדי שיוליד מזה אהוי"ר צ"ל בחי' דעת דווקא (וכידוע שדעת הוא הממוצע שבין מוח ולב כו') וזהו כבד יותר מעצם התבוננות כידוע שדעת הוא ההרגש שיורגש האור האלקי בנפשו ויתפעל לאהוב או לירא כו' וזהו דוקא כאשר יקר אצלו אלקות ויקרה נפשו האלקית בעיניו אז מרגיש כו' וכמו בגשמיית הרי ג"כ הולדות המדות הם מהשכל דכאשר יבין שהדבר טוב לפניו הוא רוצה בזה ימשך אחריו או כשיבין כשזה הדבר מזיק לו יראה ממנה ויתרחק ממנה ומ"מ אנו רואים אשר לא כל אדם שוה בזה יש אדם שמיד שמבין שטוב הדבר לפניו מתפעל מאד באהבה אל הדבר ההוא או להיפך שמבין ההיזק שיוכל לבוא מזה מתפעל מאד ביראה ויש אשר לא יתפעל כ"כ לאהוב וכמו"כ אינו מתפעל כ"כ מדבר המזיק וזה תלוי ביוקר נפשו אצלו דאם נפשו יקרה אצלו שהוא יקר בעיני עצמו מיד כשמבין טוב הדבר יורגש מאד בנפשו ויתפעל מאד באהבה משא"כ מי שאינו יקר כ"כ בעיני עצמו גם כשיבין טוב הדבר מ"מ לא יורגש הדבר אצלו כ"כ להתפעל באהבה בו' וכמו"כ הוא ברוחני' כאשר יקרה הנה"א בעיניו ויקר אצלו הענין האלקי או מיד נתפעל באה' בהתבוננות בדבר המעורר את האה' או ביראה בדבר המעורר את היראה משא"כ כשאין ענין אלקי יקר בעיניו ואז גם כשיבין את האלקי' לא יורגש בנפשו ולא יתפעל באהוי"ר ובכדי שיהי' יקר אצלו ענין האלקי' זהו ע"י ההתקשרות שזהו ג"כ ענין הדעת ל' התקשרות כו' בכמה מקומות ההתקשרות באיזה דבר (צוא דעם צוטראג) גורם רצון וחפץ להדבר ההוא ולזאת כאשר יקשר א"ע באלק' (צוא טראגן זיך) ממילא יהי' לו רצון והשק באלק' (וידוע ההפרש בין אהבה לחשק דהאזהב מסיח' דעתו ממנו כלל כו') אז יורגש אצלו הענין האלקי שהבין בשכלו ובהשגתו ויתפעל באהוי"ר כו' אבל כ"ז כבד מאד וצריך יגיעה הרבה ולא כל אדם יכול להגיע לזה בזה"ג שנתמעטו המוחות והלבבות (וכידוע דבזה"ב הי' עיקר העבודה במוח ולב משא"כ בזה"ג נתמעטו ולכן נק' הגלות בשם שינה שבשעת השינה מסתלק' המוחין כו' והדיעה היא רק במדמה לבד היינו כחולמים כו' כמ"ש במ"א ונגד

זה ע"י המס"ב הוא בזה"ג בתוקף יותר וכמ"ש צמאה לך נפשי כו' כמ"ש במ"א ובפרט בעקבתא דמשיחא הוא ככד מאד לבוא לעבודה אמיתית במוח ולב עמוק כ"א עיקר העבודה בזה"ג ובפרט בעקבתא דמשיחא הוא במצות מעשיות דווקא והינו בעשית המצות בפו"מ בקעומ"ש וע"ז אומר אי' אלקיהם שאתם ממשיכים ע"י מצות מעשיות דעל העבודה במוח ולב באה' מודים שהוא קרוב ע"י אלקות ואלקות קרוב אליו אבל הקירוב ע"י מצות מעשיות ע"ז הם חולקים כו' וסיבת הדבר ההוא כו' הנה אוה"ע אומרים רם על כל גוים הוי' על השמים כבודו והיינו שאומרים שעל השמים הוא משגיה אבל להשגיה על הארץ הוא השפלה וירידה לגבי' להשגיה על עולמות התחתונים כ"א עוב הוי' את הארו ביד כו"מ כו' ושורש טעותם הוא כי הם חושבים שהתהוות העולמות הוא בדרך עו"ע (כי על בח' יש מאין הו"ע שאין השכל משיגו ואין לו דמיון בנפשו כמו בהשתל' עו"ע שיש לו דמיון בנפשו כו' שכל ומדות ומתדור"מ שהם בדרך עו"ע כמ"ש במ"א משא"כ יש מאין כי מפני שאינו בשכל אינם מודים בזה) ובהשתל' של עו"ע שייך לומר ערך והיינו ששייך קטן וגדול מעלה ומטה כמו בר שכל גדול שאינו יוכל להשפיל בדברים קטני הערך כו' ולזאת מפנו שהם חושבים להתהוות העולמות הוא בדרך עו"ע לכן הם אומרים שהשמים הם בערכו להשגיה עליו אבל להשגיה על הארץ הוא השפלה בל באמת אינו כן דכללות התהוות העולות הוא בדרך בריאה יש מאין כי בדרך השתל' עו"ע לא אפ"ל מציאות העולמות שהוא בבחי' הרוחנית בלבד אבל להיות מציאות העולמות ממש זהו בדרך בריאה יש מאין שהתהוות הוא מבחי' אין ערוך היינו שיהי' בויו שהמתהווה אין בערך המהווה כו' וכמ"ש במ"א באורך וא"כ גם השמים אינו בערך לגבי' כלל וההשגחה בשמין הוא השפלה לגבי' וכמ"ש היושבי בשמים ואיתא בזהר יושב יו"ד דהיינו שהמשכת בחי' היוד בשמים הוא בבחי' השפלה וכשם שעל השמים הוא משגיה שע"ז הם ג"כ מודים כמו"כ משגיה על הארץ ג"כ כי שניהם שוים המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ דלהיותו מגביהי לשבת שהוא מובדל מן השמים ומן הארץ ושניהם אין ערוך כלל ולזאת המשפילי לראות בשמים ובארץ ועפיהנ"ל יובן סיבת טעותם מה שחולקים על הקירוב לאלקו' ע"י המצות מעשיות ומודים על הקירוב ע"י העבודה דמוח ולב להיות שהם אומרים על השמים כבודו שזה מודים שהוא משגיה על השמים כבודו להיות בבחי' רוחניות עדיין ואומרים שהוא בערכו להשגיה שם ולכן מודים ג"כ על הקירוב שע"י העבודה במוח ולב שהו"ע רוחני' והוא קרוב לאלקות ואלקו' קרוב אליו אבל על הקירוב שע"י מצות מעשיות הם חושבים לפי שסתם הכוזבת שעוב הוי' את הארץ מלהשגיה על כל עולמות תחתונים גשמיים שהוא ירידה והשפלה לגבי' וכמו"כ חושבים שע"י מצות מעשיות לא יהי' קרוב לאלקות כו' אבל באמת טח מראות עיניהם דכשם שהארץ הוא השפלה לגבי' וכמו"כ הקדוש בשמים ובארץ שקדוש ומובדל משניהם בהשוואה כו' וכנ"ל וכשם שעל השמים הוא משגיה כמו"כ הוא משגיה על הארץ ג"כ ולזאת כשם שע"י העבודה במוח ולב קרוב לאלקות כמו"כ ממש הוא ע"י תומ"צ מעשיות שנעשה קרוב לאלקות ע"י מצות ועשי' גשמי' כמו בהעבודה היותר גבוה שבמוח ולב שע"י המטבע הגשמי' שנותן לצדקה נעשה קרוב ומיוחד ממש כמו חסד דרועא ימינא שבע"ס דאצי' שהגילוי מזה לע"ל ועכשיו הוא בהעלם כו'

(ועמ"ש בד"ה פור נתן רמ"ב) וכידוע דכל הגילויים דלע"ל הוא ע"י העבודה דעכשיו בנתינת הצדקה בגשמי' דווקא ובמטבע גשמי ביד הגשמי שבהעלם נעשה עי"ז הקירוב והדביקות באופן הנ"ל.

סה"מ תרנ"ח ע' א' ואילך

קו

לפי שאוה"ע אומרים רם על כל גוים ה' על השמים כבודו שהוא ירידה והשפלה לפניו ית' להשפיל ולהשגיח על מעשה התחתונים רק על השמים כבודו אבל אנו אומרי' המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ לפי שהוא המגביהי בהי' כי גבוה מעל גבוה ע"כ יכול להשפיל בשמים ובארץ לפי שבשמים הוא ג"כ השפלה וע"כ כמו שיכול להשפיל א"ע בשמים כמו"כ יכול להשפיל ג"כ בארץ ולהשגיח על מעויה התחתונים אין אדם נוקף אצבעו מלמטה כו' ולא שנתן להם הכח והממשלה לעשות כרצונם ואף שע"י נמשך המשכה והשפעה למטה מ"מ אין להם שום בחירה כלל וכמו למשל השמש שמאיר לארץ לה.

סה"מ תרנ"ח ע' קיד

קז

הה"ד יעקב אשר פדה את אברהם כו' אמר על יעקב המשל בת שתהא נשאת למלך כו' לפי שיעקב הוא בחי' נישואין שהו"ע הגילוי דמ"ת כו' ולכן עשה יעקב את הברית התיכון המברית מן הקצה אל הקצה והיינו בחי' המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ וקודם לזה כתי' רם על כל גוים ה' על השמים כבודו דהנה המגביהי לשבת הוא למעלה מבחי' רם וכידוע בענין מ"ש הנה ישיכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד רגבה למעלה מבחי' ירום כו' והנה אברהם אף שהמשיך מבחי' א' זהו רק בחי' רם שזהו בחי' אברהם כידוע מענין אברהם ובמדרש אי' ממשפחת רם ממשפחת אברהם כו' שעז"א רם על כל גוים וי' על השמים כבודו דבחי' רם אינו נמשך רק בבחי' שמים כו' למעלה בג"ע משא"כ המגביהי לשבת הוא בחי' עצמותו ומהותו ממש שאפי' בחי' שמים הוא ג"כ ונשפלה אצלו כמ"ש המשפילי לראות בשמים ובארץ שאפי' שמים הוא השפלה וכיון שהשמים הוא ג"כ השפלה ע"כ יכול להיות הגילוי למטה בארץ כמו בבחי' שמים ממש וזהו ענין בריית התיכון המברית מן הקצה אל הקצה היינו שנמשך הגילוי למטה ג"כ כו'.

סה"מ תרנ"ח ע' קמב ואילך

קח

אוה"ע אומרים רם על כל גוים הוי' על השמים כבודו שהוא בחי' ירידה לפניו להשפיל בבחי' ארץ כ"א עוב ה' את הארץ ביד המזלות ורק על השמים כבודו שהוא בחי' יחיד לבד אבל למטה נעשה בחי' יש ודבר נפרד ממש אבל הנה באמת הוא כמו שאנו אומרים המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ לפי

שהוא מגביהי לשבת ע"כ המשפילי לראות בשמים ובארץ בשוב ממש שכמו שהארץ השפלה לפניו ית' כמו"כ השמים היא ג"כ השפלה לפניו וכמו שיכול להשפיל בשמים כמו"כ יכול להשפיל בארץ.

סה"מ תרס"ט א"ב ע' שעה

קט

שיש השגחה דבחי" סוכ"ע והשגחה דבחי" ממכ"ע דהנה אוה"ע חולקים על ענין ההשגחה ואומרים שהוא השפלה וירידה לגבי' להשגחה על עלולים התחתונים ואו' רם על כל גוים ה' על השמים כבודו דעל השמים דהיינו עלולים הרוחניים המה בערך להשגחה עליהם אבל להשגחה על עלולים התחתונים ה"ז השפלה כו' כ"א עזב ה' את הארץ כו' והאמת אינו כן דהמגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים דכשם שמשגחה בשמים כן הוא משגחה בארץ למטה על כל פרט ופרט כו'.

סה"מ תרס"ג ח"א ע' לג ואילך

קי

והענין הוא דהנה כתי' רם על כל גוים ה' על השמים כבודו, והיינו שאומרים שעל השמים כבודו ועזב ה' את הארץ ח"ו, וזהו לפי טעותם שחושבים דהמשכת החיות ממנו ית' להעולמות הוא בדרך עו"ע, והנה בעו"ע יש ב' ענינים הא' שממהות העילה מתלבש בהעלול וכמו שכל ומדות הרי ממהות השכל מתלבש בהמדות רק שזהו חיצוניותו לבד כו', וממילא ה"ז פועל שינוי בהעילה כו', והב' דמהות העלול אינו מהות העילה וכמו שהמדות הן מהות אחר ממהות השכל, וענין ההתהוות בזה הוא רק בחי' התגלות לבד שהמדות מתגלים ע"י השכל, והיינו שיש מציאות המדות קודם ומתגלים ע"י השכל ואם לא הי' מציאות המדות לא היו מתהווים מן השכל כו'. וכ"ה בעו"ע בשכל גופא וכמו ברב ותלמיד שהתלמיד מקבל ההשפעה מהרב ונעשה ע"ז בעל שכל הלא זהו כשהתלמיד הוא בר שכל בעצמו דאם אינו בר שכל הרי לא יתהווה ע"ז שכל אצל תלמיד כ"א כאשר בר שכל פועל בו השפעת הרב התגלות כח שכלו שיהי' בעל שכל כו', ואופן הפעולה וההתגלות הוא ע"י התלבשות מהות העילה שנתפס בזה, וכמו כשמגלה מדה זו לא יגלה מדה אחרת וכ"ש בהשפעת השכל שנתפס בזה כו', ולכן בעו"ע צ"ל שיהי' בערך זל"ז שהמדות הן בערך השכל וכן בהשפעת השכל צריך שיהי' המשפיע ומקבל בערך זל"ז כו'. ולפי טעותם שכ"ה בהמשכת החיות ממנו ית' שבדרך עו"ע אומרים דהשמים הוא בערך והארץ אינו בערך כו', אבל באמת אינו כן דהשמים ג"כ אינו בערך האלקו' כמו הארץ וכמ"ש המשפילי לראות בשמים ובארץ כו', והתהוות העולמות מאתו ית' הוא רק מהארה לבד שאינו פועל שום שינוי ח"ו בו ית', וענין ההתהוות הוא שמהות הנבראים ממש נתהוו מאלקו', והיינו מההארה שמאתו ית' שההארה גופא נעשה מהות נברא כו', וכמו שהארת כח הצומח מתעבה ומתגשם ומתהווה מהות פרי וא"ז פועל שום שינוי בכח הצומח כו', כמו"כ הוא למע' שההארה אלקי' עצמה מתגשם ונעשה מציאות נברא כו'.

המשך תער"ב ח"א ע' רנז

קיא

והנה מצד מדרי' זו אומרים אוה"ע רם כו' על השמים כבודו להיות שהם חושבים להתהוות העולם הוא בדרך עו"ע שזהו בבהי' ערך כנ"ל ע"כ או' שזה השפלה גדולה לאלקות להשפיל עצמו להוות דברים הגשמיים ולהחיותם מפני שאינו בערך כלל רק על השמים כבודו היינו הדברים הרוחניים שהן בערך, אבל הגשמי אינו בערך רק עזב ה' את הארץ בידי הכו"מ . . וכמו"כ הוא השגחתו ית' בתחתונים כמו בעליונים וכמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ דמפני שמגביהי לשבת שהכל באין ערוך ע"כ הוא משפילי לראות בארץ כמו בשמים כו' וההשגחה היא ג"כ בדרך אין ערוך כמו התהוות שהיא באין ערוך כמו"כ הוא ההשגחה שמשגיח על כל פרט ופרט וכל מעשה התחתונים עולים ונחקקים למעלה כו'.

סה"מ עור"ת ע' טב

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

קיב

כי הנה אוה"ע אומרים רם על כל גוים ה' על השמים כבודו, והיינו שאומרים שעל השמים הוא משגיח אבל להשגיח על הארץ ולהשגיח על העלולים התחתונים הוא השפלה וירידה לגבי' כ"א עזב ה' את הארץ בידי הכו"מ כו'. ושרש טעותם הוא כי הם חושבים אשר התהוות העולם הוא בדרך עו"ע, כי ענין בריאה יש מאין הוא ענין שאין השכל משיגו ואין לו דמיון בנפש כמו השתל' עו"ע שיש לו דמיון בנפש ע"ד שכל ומדות, דשבל עילה ומדות עלולים וכן מח' דבור הם בדרך עו"ע, וגם מושג ההפרש שבין עו"ע דבור ומח' להעו"ע דשכל ומדות, דבשכל ומדות מה דהמדה נמצא כלולה בשכל הוא רק מדות שבשכל, ואח"כ בלב היא מדה ממש, והיינו דבשכל ה"ה רק שמבין שהדבר טוב, ובלב הוא ההרגש הדבר טוב לו, ובדבור ומח' הנה אותן האותי' שהם במחשבתו באו בדבור ממש, וא"כ הרי ענין עו"ע הוא דבר המובן ומושג ומודים בזה, משא"כ יש מאין שאין לו דמיון גם בנפש ואינו מושג בשכל אנושי, הנה מפני שאינו מושג בשכל אינם מודים בזה, ולזאת חושבים דבריאת והתהוות העולמות הוא בדרך עו"ע. ובהשתל' עו"ע שייך לומר ערך, דבעו"ע שייך לומר קטן וגדול מעומ"ט, וכמו עד"מ שאומרים על א' שהוא בר שכל גדול שאינו יכול להשפיל א"ע בדברים קטני הערך, הרי שבשכל יש גדול וקטן, ולזאת מפני שהם חושבים שהתהוות העולם הוא בדרך עו"ע לכן הם אומרים שהשמים הוא בערכו להשגיח עליו, אבל להשגיח על הארץ הוא השפלה וירידה קמי' כו'. אבל באמת אינו כן, דכללות התהוות העולמות הוא בדרך בריאה יש מאין, כי בדרך השתל' עו"ע לא ה' אפשר להיות מציאות העולמות ממש כמו שהם עתה, דאו ה' רק בבחי' הרוחניות בלבד, אבל להיות מציאו' עולם ממש זהו בדרך בריאה יש מאין שהתהוות הוא בבחי' אין ערוך, היינו שיהי' התהוות כזו שהמתהווה אינו בערך המתהווה כו' כמ"ש במ"א באורך, וא"כ גם השמים אינו בערך לגבי' כלל, וההשגחה בשמים הוא ג"כ השפלה לגבי' וכמ"ש היושבי בשמים ואי' בזהר יושב יו"ד דהיינו שהמשכת בחי' היו"ד בשמים היא בבחי'

ישיבה שהיא בבהי' השפלה, וכשם שעל השמים הוא משגיח שע"ז הם ג"כ מודים כמו"כ הוא משגיח על הארץ ג"כ כי שניהם שוים, וז"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ, דלהיותו מגביהי לשבת שהוא מובדל מן השמים ומן הארץ דשניהם אין ערוך כלל לזאת המשפילי לראות בשמים ובארץ בשוה כו'.

סה"מ תרפה ע' שיט

קייג

עס שטייט רם על כל גוים הוי' על השמים כבודו. גוים זאגען אז רם הוי', השי"ת איז זייער הויך. און די הערשאפט איבער צבא הארץ איז א ירידה והשפלה פאר אים. ווייל דאס איז גשמיות אבער שמים וואס דאס איז רוחניות איז געהענטער צו השי"ת, און דערום האלטען זיי אז על השמים כבודו. דער יסוד פון זייער דעה איז ווייל זיי רעכענען אז בריאת העולם איז אין אופן פון השתלשלות עילה ועלול, וואס דער יסוד פון השתלשלות עילה ועלול איז אין זאכען וואס זיינען בערך איינס צום צווייטען, דערום האלטען די חסידי אומות העולם אז דער שמים ווס איז מער רוחני פון דעם ארץ איז בערך צו השי"ת און די הערשאפט אויף שמים איז א כבוד אבער דער ארץ מיט זיינע גשמיות'דיגע נבראים איז ניט בערך צו השי"ת דערום האט השי"ת איבערגעגעבען די ערדישע הערשאפט צו די כוכבים ומזלות אז זיי זאלען זיין די שלוחים דורך זיי זאלען דורכגיין אלע השפעות גשמיות, און דאס איז וואס זיי זאגען ויאמרו לא יראה יה ולא יבין, וואס דער פי' לא יראה איז אז השי"ת איז ניט משגיח אויף צבא הארץ און לא יבין איז דער פירוש אז מעשה התחתונים זיינען ניט תופס מקום, דאס הייסט אז אלץ וואס נבראים טוען, הן גוטע און הן שלעכטע זאכען איז דאס ניט באוואוסט צו השי"ת, ווייל פאר השי"ת איז צו נידעריג צו וויסען די אלע ענינים גשמי'. עס שטייט לא הביט און ביעקב, בלעם הרשע האט געזאגט אז השי"ת קוקט ניט אויף דאס ניט גוטע וואס איז פאראן ביי אידען, וואס דאס איז מצד דער אהבה עצמית וואס השי"ת האט ליעב אידען, ווי עס שטייט על כל פשעים תכסה אהבה. אויך אט דאס ואלס עס שטייט וירא און ולא התבונן איז דער טעם פון דעם ווייל די אלע זאכען פארנעמען ביי השי"ת קיין שום ארט, אבער דאס וואס חסידי אומות העולם זאגען לא יבין מיינען זיי גאנץ פשוט אז פאר השי"ת איז נידעריג צו האבען באגריף אין גשמיות'דיגע זאכען, אבער באמת איז דער יסוד פון זייער שיטה אז בריאת העולם איז בדרך השתלשלות עילה ועלול א פאלשער, וארום דער אופן פון בריאת העולם איז בדרך יש מאין וכמאמר הידוע עשה את שאינו ישנו, השי"ת האט באשאפען פון דעם ניט זאך א זאך, וואס דער יסוד פון בריאה יש מאין איז אין ערוך. דאס הייסט אז דאס וואס איז באשאפען געווארען און דאס פון וואנען עס איז באשאפען געווארען האבען ניט קיין ערך איינס צו איינס. אין השתלשלות עילה ועלול זיינען זיי בערך איינס צו איינס און אין בריאה יש מאין האט דער יש קיין שום ערך צום אין, וואס דערום איז פאראן נאך אונטערשייד צווישען עילה ועלול און בריאה יש מאין, וואס אין עילה ועלול, אז דער עלול איז בערך העילה, איז דער אופן ווי דער עלול ווערט פון דער עילה בדרך ממילא ניט בדרך התחדשות, און אין בריאה

יש מאין איז דער אופן ווי דער יש ווערט פון דעם אין ניט בדרך ממילא נאר בדרך התחדשות, א גאנץ נייע זאך פאר דעם אין.

סה"מ אידיש ע' 25 ואילך

קיד

והנה צריכים להבין ההפרש בין ע"ז לשיתוף. והנה ע"ז הוא מה דקרו ל' ית' אלקא דאלקיא. דהנה או"ה אומרים רם על כל גוים הוי' על השמים כבודו, דאו"ה אומרים שהוא ית' רם ונשא וע"כ על השמים כבודו, אבל על הנבראים התחתונים והשפלים הרי זה השפלה לגבי' להשגיה עליהם ועזב ה' את הארץ בידי הכוכבים ומערכות השמים כו'. והנה סברתם זאת בענין השגחה פרטית הוא על יסוד שיטתם הכללי' בענין התהוות העולם, דאו"ה חושבים דהתהוות העולם הוא בדרך עו"ע, דעילה ועלול הוא בבחי' ערך. דזהו ההפרש בין עילה ועלול ובריאה יש מאין, דבריאה יש מאין הוא בבחי' אין ערוך ועו"ע הוא בדרך ערך, ולהיותו בבחי' ערך על כן אומרים דשמים היינו נבראים העליונים הן בערך להשגיה עליהם, אבל העלולים השפלים אינם בערכו להשגיה עליהם רק עזב ה' את הארץ וכל אשר בה בידי הכוכבים ומערכות השמים.

סה"מ קונטרסים ח"ג ע' 1

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

קטו

דהנה רם על* כל גוים ה' על השמים כבודו שהן אומרים* שהוא רם ונשא ועל כן רק על השמים כבודו, אבל על הנבראים התחתונים והשפלים הרי זה השפלה לגבי' להשגיה עליהם ועזב ה' את הארץ בידי הכוכבים ומערכות השמים. וזה לפי סברתם דהתהוות העולם* הוא בדרך עילה ועלול שזהו בבחי' ערך כו' כנודע, ועל כן אומרים דשמים היינו נבראים העליונים הן בערך להשגיה עליהם, אבל העלולים השפלים אינם בערכו להשגיה עליהם רק עזב הארץ וכל אשר בה בידי הכוכבים ומערכות השמים. אבל באמת אינו כן דהמגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ, דלהיותו מגביהי לשבת בבחי' הבדלה על כן הוא משפילי בשמים וארץ בשוה, דגם השמים היא השפלה לגבי', כי התהוות אינו בדרך עו"ע.

סה"מ מלוקט ח"א ע' נג

רם על: תהלים קיג, ד-ו.

שהן אומרים: ראה סידור ח"ב ד"ה אד' שפתי [רלו, ב ואילך]. סד"ה הלל (בסו"ס דרך מצותיך [קנב, א-ב]).

דהתהוות העולם: ראה הגהות לד"ה פתח אלי' - תרגו"ח [ע' לח ואילך] (הועתק קטע זה ב"התמים" ח"א מב

ע"א ד"ה וביאה"ע, ועיי"ש ח"ב ע' פח).

קטז

ע"פ הידוע (בפירוש הכתובי "רם על כל גוים ה") - אז דאס וואס גוים נעמען אז אז "עזב ה' את הארץ"³ נעמס זיך דערפון וואס זיי מיינען אז אין דעם באשטייט די רוממות פון דעם אויבערשטן, זיי האלטן אז ס'איז א השפלה פאר דעם אויבערשטן צו פארנעמען זיך מיט נבראים למטה בארץ - און דעריבער האט ער די הנהגה און שליטה⁴ אויף צבא הארץ איבערגעגעבן בידי כוכבים ומזלות⁵.

לקוטי שיחות חכ"ט ע' 27

-
- (1) לקו"ת שה"ש לו ב (הועתק לעיל אות ??) ד"ה הטה אלקי תרצ"ד בשה"מ קונטרסים ח"ב ובכ"מ וראה ס' הערכים-חב"ד כרך ב ע' אומות העולם ס"ג וש"ג.
 - (2) תהלים קיג ד.
 - (3) ל' הכתוב יחזקאל ח, יב, ט, ט.
 - (4) ובד"ה הטה אלקי שם, שמטעם זה הם אומרים שגם "התהות הגשמי . . הוא מהנהגת הכו"מ".
 - (5) ראה סנהדרין לט, א. "מפלגך לעילא כו" (וכפי' המהרש"א שם) - ראה לקו"ת שה"ש לה, ג. שע"ת ח"א טט, א ואילך. אוה"ת פרשתנו (ע' ריד) ובכ"מ.

קיז

והנה זה מה שאומות העולם משתחווים לחמה וכו"מ הוא שהם אומרים עזב הוי' את הארץ בידי כו"מ שהם ישגיתו על הנבראים, כמ"ש רם על כל גוים הוי' על השמים כבודו, והיינו שההשגחה על הארץ למטה הוא השפלה לגבי' ית' ולכן עזב את הארץ בידי כו"מ שהם משפיעים עליהם ולכן עובדים להם. אך טעותם ניכר מתוך טענתם גופא, שהרי השמים והארץ הם בערך זה לזה דאף שהארץ הוא כגרגיר תרדל לגבי השמים מ"מ יש ערך ביניהם שהרי השמים הם משפיעים להארץ, וא"כ כמו שהארץ הוא השפלה לגבי' כמו"כ השמים הוא השפלה לגבי', דלגבי בלתי בעל גבול הרי כל הגבולים שוים, ולאידך גיסא מאחר שהם מודים שעל השמים כבודו היינו שהוא משפיל את עצמו כביכול בשמים א"כ הוא משגיה ג"כ על הארץ השגחה פרטית על כל פרט ופרט, ובפרט כישראל עם קרובו שכהם ההשגחה פרטית ניכר במוחש, שהרי ישראל הם כבשה אחת בין ע' זאבים והיא משתמרת, הרי בזה ניכר השגח"פ במוחש.

טה"מ תשי"ד ע' 48

קיח

דהנה רם על כל גוים ה' על השמים כבודו שהן אומרים שהוא רם ונשא ועל כן רק על השמים כבודו, אבל על הנבראים התחתונים והשפלים הרי זה השפלה לגבי' להשגית עליהם ועזב ה' את הארץ בידי הכוכבים ומערכות השמים. וזה לפי

סברתם דהתהוות העולם* הוא בדרך עילה ועלול וזהו בבחי' ערך כו' כנודע, ועל כן אומרים דשמים היינו נבראים העליונים הן בערך להשגיה עליהם, אבל העלולים השפלים אינם בערכו להשגיה עליהם רק עזב הארץ וכל אשר בה בידי הכוכבים ומערכות השמים. אבל באמת אינו כן דהמגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ, דלהיותו מגביהי לשבת בבחי' הבדלה על כן הוא משפילי בשמים וארץ בשוה, דגם השמים היא השפלה לגבי' וביאור הענין, דהנה כתיב רם על כל גוים הוי' על השמים כבודו, וזהו לפי שיטת אומות העולם שהם חושבים שהבריאה היא בדרך השתלשלות עילה ועלול, שהעילה והעלול הם בערך זה לזה, וכמבואר באגה"ק שהעלול יודע ומשיג איזה השגה בעילתו, ועד שגם במהותם ועצמותם אין הפרש גדול כ"כ רק שזה עילה וזה עלול, ולכן סוברים הם שלהיותו רם ונשא הרי רק על השמים כבודו, ולא על הארץ, כיון שזוהי השפלה לפניו ית' להשפיל את עצמו בעלולים השפלים כמו הארץ וכל אשר בה, שהרי ככל שתתארך ההשתלשלות דעילה ועלול (ווי לא נג עס זא ל ניט זיין) יהיו העילה והעלול בערך זה לזה. אבל האמת היא כפי שידועים בני" (היינו, שענין זה הוא לא רק באופן של אמונה, אלא נמשך גם בהבנה והשגה) שהתהוות הבריאה אינה בדרך עילה ועלול, אלא בדרך יש מאין, שזהו"ע שבאין ערוך כלל, והיינו, שגם השמים הם בחי' השפלה, וכמ"ש היושבי בשמים, כפי שמדייק בזהר דהול"ל היושב בשמים, ומהו אומרו היושבי, בתוספת יו"ד, אלא שהיו"ד מורה על קטנות והשפלה יתירה בהוספה על ההשפלה שבכללות ענין הישיבה, כמשל האדם היושב שע"ז נשפל מלא קומתו, ועז"נ המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ, היינו, שלהיותו מגביהי לשבת, לכן הוא משפילי לראות בשמים ובארץ בשוה.

ד"ה כנשר יעיר קינו ש"פ האזינו י"ג תשרי תשכ"ב

קיט

וזהו דאיתא בגמרא ע"פ ומספר את רובע ישראל מלמד שהקב"ה סופר רביעותיהן של ישראל ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם הרשע אמר טהור עינים מראות מרע והביט וכו'. והיינו לפי טעותם שהתהוות היא דרך השתלשלות עו"ע, הי' צ"ל לדעתו שיהי' רם על כל גוים הוי' ורק על השמים כבודו מבלי שישפיל עצמו לראות בהשגח"פ בעוה"ז וכו'. אבל באמת אינו כן, דהמגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ, ואני הוי' לא שניתי, והיינו לפי שהעולמות הם באין ערוך כלל להבורא ית', וזהו חידוש ענין הצמצום, שנשאר חלל ומקום פנוי, שהתהוות הוא ע"י דילוג וצמצום ולא בבחי' עו"ע, ומכיון שהתהוות הוא ע"י הצמצום הנה כל העולמות הם באי"ע, ושום לגבי', ולכן אפשר להיות השגח"פ על כל פרט ופרט, ומ"מ אני הוי' לא שניתי.

קכ

יִשׁ לבאר החידוש בדבר ע"פ המבואר במ"א על הפסוק הנוטע אוון הלא ישמע אם יוצר עין הלא יביט, דלכאורה תמוה הרי פשיטא ומאי קמ"ל. ומבואר בזה, שזהו להוציא מדעת הטועים הטוענים רם על כל גויים הוי", שכיון שהוא ית' הוא בבחי' אחדות פשוטה הרי אינו יכול ואינו רוצה להיות נמשך ולהתלבש בבחי' הבטה ושמיצה, וע"ז מחדש הכתוב, שכיון שהוא יוצר עין ונוטע אוון, הרי מוכח מזה שנמשך ומתלבש גם בהפרטים.

סה"מ תשל"ג ע' 445

קכא

ותוכן טענת הגוים (והגוי אשר בקרבך) היא אי' הוא אלקיהם, כמ"ש רם על כל גוים ה' על השמים כבודו, דטענתם היא אשר עזב ה' את הארץ ועל השמים כבודו, והיינו דענין המשכת אלקות אפשר להיות ע"י עבודה רוחנית, משא"כ ע"י עבודה גשמית אי אפשר להיות לפי טענתם המשכת אלקות.

סה"מ תשמ"ו ע' רה

קכב

טענת אוה"ע ותשובת ישראל

א. מבואר בחסידותי שטענת אומות העולם היא "רם על כל גויים הוי" - שהקב"ה מצד רוממותו אינו נמצא בארץ וכל אשר בה, כי זוהי השפלה אצלו ית', אלא רק "על השמים כבודו" - בעולמות רוחניים שמשיגים את גדולתו שם הוא נמצא.

וטענתם נובעת מהמחשבה שהתהוות הבריאה היא באופן של השתלשלות מעילה לעלול (ע"ד שכל ומדות), שהעילה והעלול הם בערך זה לזה, שהעלול יודע ומשיג את עילתו², ולכן ב"שמים" שמשיגים את "כבודו" שם הוא נמצא, משא"כ בארץ.

אך האמת הוא כמו שישאל אומרים שהתהוות הבריאה (אינה באופן של עילה ועלול, אלא) באופן של יש מאין, שזהו ענין שבאין ערוך כלל. וגם "השמים" הם בבחי' השפלה אצלו ית', וכמ"ש "היושבי בשמים", ומדייק הוזהר⁴ שהי' צריך להיות כתוב "היושב בשמים" בלי יו"ד? אלא שהיו"ד מורה על קטנות והשפלה יתירה, היינו, שבנוסף להשפלה שיש בכללות ענין הישיבה שקומת האדם נשפלת, הנה התהוות השמים היא השפלה יתירה, ומצד זה שזוהי השפלה אצלו ית', אין הבדל בין

(1) ראה סידור עם דא"ח ע' רלו, ב. לקו"ת שה"ש מ, ד ואילך.

(2) אג"ק ס"כ (קכט, סע"ב ואילך).

(3) תהלים קכג, א.

(4) ח"ג רסה, ב.

שמים לארץ, ושניהם שווים אצלו ית'.

וזהו (הפירוש ב)מ"ש בפסוק שלאחרי זה "המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ": שלהיותו "מגביהי לשבת" - מרומם כ"כ, הוא יכול להיות "משפילי לראות בשמים ובארץ" - בשווה⁵.

השפלה שהיא גדולה

ב. והענין בזה⁶, "המשפילי לראות בשמים ובארץ" - הוא ע"ד מארו"ל⁷ במקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו, פירוש ענוותנותו הוא מה שהוא ית' משפיל עצמו להשגיח בשמים ובארץ הגשמים בפרטי פרטיות, להיות בוחן כליות ולב⁸, ומה מצעדי גבר כוננו⁹, הכל בהשגחה פרטית¹⁰, שזהו ענוה גדולה, שהוא ית' א"ס משפיל את עצמו להשגיח בבריות שפלים וכו'.

כי באמת מאחר שהוא ית' קדוש ומובדל וסובב כל עלמין, אין שייך לומר שזהו גדולתו דוקא מה שברא עולמות עליונים, כי אפילו ג"ע העליון הוא רק זיו והארה בעלמא, ולפניו כחשיכה כאורה, ואפילו אור צח וכו' אוכם הוא קדם עילת העילות¹¹. רק אדרבה מה שהוא ית' משפיל את לראות בשמים ובארץ זהו גדולתו . . ע"ד משל מעיגול בתוך עיגול, שהעיגול הגדול שמבחוץ, כמו שמקיף למעלה בגובה העיגול הפנימי, כך הוא מקיף ג"כ בתחתיתו למטה, ושם הוא נמוך מעיגול הפנימי ונשפל יותר ממנו, כך בו ית' כתיב ומתחת זרועות עולם כו'.

וזהו שכתוב מי כהוי' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי כו', שמה שהוא ית' משפילי לראות כו', זהו מפני שהוא ית' מגביהי, שמהותו ועצמות ית' רם ונשא עד שאין ערוך אליו ממש . . וזהו שהגדולה והענווה הם במקום אחד כנ"ל¹².

תהלות מנחם עה"פ

(5) מד"ה כנשר יעיר קנו ה'תשכ"ב.

(6) לקו"ת שם.

(7) מגילה לא, א.

(8) תניא פמ"א.

(9) תהלים לו, כג. וראה "תהלות מנחם" עה"פ.

(10) ראה קונטרס השגחה פרטית - נדפס בלקו"ש ח"ה ע' 277. וש"נ.

(11) ת"ז ת"ע (קלה, ב).

(12) מד"ה וארא אל אברהם ה'תשל"ה (סה"מ מלוקט ה ע' קמב הערה 41).

קיי"ג, ה – מי כה' אלקינו המגביהי לשבת. כ"ק אדמו"ר הזקן

קכג

והענין כי הנה כתיב המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ שמים פי' שם מים דהיינו בחינת מים שהוא בחינת המשכה ממקום גבוה מסוכ"ע למקום נמוך להיות בחי' ממכ"ע והוא בחינת השפלה וירידה אצלו ית'. ופי' בשמים ובארץ (בבית"ן הנוספין) מתפרש לשני ענינים. הא' שהוא משפיל א"ע כביכול לראות תוך השמים ותוך הארץ. והב' כלומר שע"י בחינת שמים וארץ משפיל א"ע שהם הם הגורמים לבחי' ירידה והשפלה זו. וביאור הענין כי פי' המגביהי לשבת אין ר"ל שהוא ית' גבוה בבחינת מקום שהרי הנה מקום אתי כתיב והוא ית' מקומו של עולם כו'. אלא פי' גבוה במעלה ועילוי אחר עילוי עד אין קץ ותכלית שהוא קדוש ומובדל מגדר עלמין כי כלם בחכמה עשית ועולם חסד יבנה והוא ית' רם ונשא ממדרגת חכמה עילאה וחסד עליון ואין להם ערוך אליו ית' כלל וכדכתיב לך ה' הגדולה כו' שמדת הגדולה היא בטילה אליו ואין עולה בשם גדולה כלל. וכן בחינת חכמה נחשבת לגבי הקב"ה כעשי' גשמית כמ"ש כולם בחכמה עשית אלא מה שמתלבש אור א"ס ב"ה בחכמה וחסד ומתפשט תוך עלמין הוא בחינת ירידה והשפלה גדולה. והנה בחינת התלבשות זו היא בבחינת תורה ומצות. וכמארו"ל הקב"ה מניח תפילין הקב"ה מתפלל ואמרו מלמד שנתעטף הקב"ה כו'. ואמרו ג' ראשונות יושב ועוסק בתורה כו'. וכן עד"ז כל המצות. וזהו אשר קדשנו במצותיו במצותיו דייקא שהמצות רמ"ח פקודין הן רמ"ח אברין דמלכא כלומר כמו למשל אבר הגשמי שהוא בטל ומתאחד עם החיות הרוחני השוכן בקרבו כך כל המצות הם בטלים ומתאחדים באור א"ס ב"ה ממש ובהם ועל ידיהם נמשך גילוי אור א"ס ב"ה להתלבש בבחי' חכמה וחסד וקדשנו שבאתעדל"ת בעשיית האדם מצות ה' גורם אתעדל"ע ורוח אייתי רוח ואמשיך רוח כו'.

וזהו הבט משמים וראה והשקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל. כי הנה כתיב רם על כל גוים ה' שהעכו"ם מקבלים חיות מצד רוממות ה' והתנשאותו בעצמותו כביכול שהוא מצד עצמותו ומהותו רם ונשא מגדר עלמין עליונים ותחתונים ואין להם יחוס ושייכות אליו כלל וזוהו נמשך ממשלת העכו"ם על ישראל בזמן הגלות גוים מרקדין בהיכלו כו'. כי שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך שאינו תופס מקום כלל. וכך כל העולמות עליונים ותחתונים כולא כלא ממש חשיבי קמי קוב"ה וכדכתיב כי נשגב שמו לבדו רק הודו וזיוו והארתו על ארץ ושמים. וזהו כד סליק קוב"ה לעילא כו'. ר"ל שנסתלק החיות מההארה למעלה מעלה לבחי' עצמותו ומהותו ואזי העולמות אינם תופסים מקום כלל והנהגת העולמות הוא בבחי' שינה כביכול כאדם הישן שנסתלק שכלו מהכלי שהוא הגוף למקורו ושרשו ולא נשאר כ"א כח הדמיון שהוא רשימו כו'. ולכן כתיב ויקץ כישן ה' וכתביב עורה למה תישן ה' שיהיה גילוי אור א"ס ב"ה בחכמה וחסד בבחינת עצמותו ומהותו ית' בכבודו ובעצמו

ויאר פניו פנימיות רצונו כו'. והיינו ע"י המשכת התומ"צ. וזהו הבט משמים וראה והשקיפה ממעון קדשך מן השמים שם מים שהיא בחי' התורה שנמשלה למים ואוי וברך את עמך את ישראל כי ע"י בחינה זו נהי' אנחנו עם בני ישראל נתראים לפניו לדבר חשוב שכל עיקר ההשגה והגילוי הוא ע"י התורה והתורה היא אצלנו בהתגלות וזהו נפתחו השמים ואראה מראות אלקים בחינת אספקלריא המאירה שע"י בחי' שמים. הנה מתראה לפניו כביכול כאלו עד"מ רואה במראה המאירה שהיא מכלי זכוכית שע"י המראה נראה הדבר שרואין בה לדבר גדול יותר ומשובח יותר ממה שרואין אותה כך בלא מראה. כך ע"י הבטה והשקפה בבחי' התורה שם נראים לפניו ישראל שהם מקיימי' התורה בבחי' שבת וגדולה. וזהו ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ פי' שהם ממשיכים להיות שורה ומתגלה בחי' הוי"ה אחד שיהיה שורה בארץ התחתונה. והנה ארוז"ל מצות צריכות כוונה היינו כוונת הלב רעותא דלכא להמשיך אא"ס ב"ה ממקורא דכולא שיומשך ויתגלה בבחי' חכמ' וחסד. וזהו בחי' הזהב שהזהב הוא מנוצץ כעין ניצוצי וגחלי אש לוחשות. וכך צריך להיות בחי' רעותא דלכא ברשפי אש האהבה. והיינו כשקיים מארוז"ל בכל יום יהיו בעיניך כחודשים. דהיינו כשישים אל לבו ויתבונן במוחו ושכלו מ"ש אני ראשון ואני אחרון. ואני הוי"ה לא שניתי ואתה הוא קודם שנברא העולם כו'. וזהו פי' הא' של בשמים ובארץ דהיינו שמשפיל א"ע לתוך בחינת שמים וארץ.

וביאור פי' הב' שבחינת שמים וארץ הוא הגורם ההשפלה יובן עם מ"ש וגלה על ראשה שפי' גולה הוא מלשון גולת הכותרת שהיא בחי' כתר למעלה מן הראש. והיינו בחי' כתר מלכות עטרת תפארת. והענין כי זה כלל גדול בעבודת ה' שהעבודה שמצד הרצון והבחירה שמחמת השגת המשכילים קרבת אלקים כי טוב אין זו נק' בשם עבודת עבד כי עיקר העבודה היא לקבל עליו עול מ"ש שהיא למעלה מן הטעם והדעת המושג וכמ"ש שום תשים עליך מלך וכמארוז"ל בטל רצונך מפני רצונו שיהיה לו ביטול רצון וכאלו אין לו רצון אחר כלל רק לקיים מה שמצוה עליו השי"ת ובקבל' זו אתכפיי' סט"א ואסתלק יקרא דקוב"ה כו'. וזהו ברוך אתה הוי"ה אמ"ה שנמשך להיות בחי' מלכותו על העולם מחמת ביטול רצון להיות עבד לו. ואזי נמשך מלמעלה להיות בחי' מלך כי אין מלך בלא עם. וזהו כי לי בני ישראל עבדים פירושו שע"י שיהיו בבחי' עבדים אזי יהיו לי ואזי יומשך גילוי אור א"ס ב"ה ממקורא דכולא. וזהו המשפילי לראות בשמים ובארץ פי' שע"י בחי' שמים וארץ שהם בחי' תושב"כ ותורה שבע"פ ופעמים שהם נקראים בחינת תורה ותפלה ועי"ז גורם ירידת והמשכת אור א"ס ב"ה כי התפלה היא מבחי' ארץ שהיא בחי' ביטול רצון להיות כעפר. וזהו ענין הצעקה במירות צעק לבם ויצעקו אל ה' בצר להם ועי"ז ופרעה הקריב כי ע"י אתעדל"ת מעומק' דלכא במרירו' נפשו מפנימיות נקודת הלב אזי אתכפיי' סט"א ואסתלק יקרא דקוב"ה וכו' וכן ע"י התורה והמצות אשר קדשנו במצותי שהעלנו בקדש העליון כו' כמ"ש במ"א רוח אייתי רוח ואמשיך רוח ה' וגילוי אור א"ס ב"ה ממקורא דכולא. וזהו בחי' מנורת זהב כו' בחי' שמאל וכמ"ש מצפון זהב יאתה כו'. אך הגורם לבחי' ומדרגה רבה זו וביטול רצון זה. הנה כתיב ושנים זיתים עליה אחד מימין הגלה וא' על שמאלה. וכתוב אחד אומר אשר הם מריקים הזהב פי' שע"י נמשך

בחי' זוהב והם הם בחי' התורה והמצות בשרשם שמהם נשפע בחינת התעוררות בנוצוץ אלקות שבאדם לעורר את האהבה כרשפי אש ומרירות על נפשו מעומקא דלבא בצר לו בגלותא במאסר הגוף ולהיות כלתה נפשו להשתפך אל חיק אביה בכלות הנפש לצאת מנרתקה. וזהו כי עמך מקור חיים ר"ל שמקור החיים והמשכות שפע אור אלקי בכל העולמות עליונים ותחתונים הוא בטל וטפל לגבי קוב"ה בכבודו ובעצמו כי הקב"ה בכבודו ובעצמו אינו בגדר המשכה והשפע' כלל אלא שבאורך נראה אור דהיינו ע"י הארת אור התורה ומצות שהן הן בחי' אברין דמלכא שם בחי' המשכה להיות נראה אור ונתגלה בבחי' גילוי וגם אנחנו נראה כי מאחר שעל ידינו מתראה האור הרי אנחנו נראים באור זה ומתגל' הארת קדוש' ישראל כמ"ש ומי כעמך ישראל כו'.

ת"א מקץ לד, ד ואילך

קכד

וזהו כי עמך מקור חיים. פי' בחי' המל' שבעולם האצ"י שנעשה עתיק לבי"ע נק' מקור חיים דבי"ע שהכתר הוא מקור ושרש כו'. והוא באמת רק בחי' עמך טפל ובטל לבחי' עצמות האצילות. ולכן לא נאמר כי אתה רק כי עמך וכן למעלה יותר מל' דא"ק היא מקור חיים דאצ"י שהרי נעשה עתיק לאצ"י והיא בחי' עמך טפל ובטל למהות ועצמות א"ק וזהו המגביהי לשבת כו'. אך פי' המשפילי לראות בשמים ובארץ כפי שני פירושים הנ"ל. היינו שעיי"ז ממשיכים תוספת אור ממהות ועצמות האור שבא"ק שיומשך בבחי' הגולה שעל ראשה.

ת"א מקץ לו, א ואילך

קכה

מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ. הנה כתיב כי נר מצוה ותורה אור. הרי שהמשיל הכתוב את המצוה לנר וכתיב נר הוי"ה נשמת אדם שהנשמה נמשלה לנר. וצריך להבין מהו ענין הנר של מצוה ומהו הנר של הנשמה. והנה ענין הנר הוא שקרוי ע"ש הפתילה כי היא עיקר הנר. אך אין נר בלא שמן. שהשמן הוא הגורם להיות הדלקת הנר בנחת שיהא שוהה ומתעכב זמן מה. ואילוילי השמן הי' דולק מהר ובמרוצה. והיינו ע"י שהשמן נמשך אחר הפתילה. והוא נשרף ונכלה באור הנאחז בפתילה עד שהוא כלה לגמרי ולא נשאר ממנו כלום מפני שהוא עולה כולו באש. ומ"מ הפתילה היא עיקר הנר. לפי שהאור הדולק הוא ע"י שנאחז בפתילה. ואלו היה האור נטבע בשמן היה כבה רק שהפתילה היא המחברת את האור אל השמן כשהשמן נמשך אחר הפתילה.

ולהבין משל זה נבמשל בנר מצוה ונר הוי"ה נשמת אדם. צריך להקדי' ענין ואהבת וגו' בכל לבבך בב' יצריך ביצ"ט וביצה"ר שלכאורה אינו מובן איך ישוב היצה"ר לאהבה את הוי"ה ע"י האדם והלא לא ישמע אליו. אך הענין הוא כי הנה ביאור ענין יצ"ט ויצה"ר הוא כי נודע שיש בכל אדם ב' נפשות נפש אלהית

ונה"ב וכל נפש מתחלקת לשנים. שהם שכל ומדות. והנה עיקר הנפש הוא השכל. כי נה"א עיקרה היא נפש המשכלת ומתבוננת תמיד ומשגת באוא"ס ב"ה. ואין לה השכלה אחרת. והמדות והו"ר הנולדות מן השכל והשגה זו הן הנקראות בשם יצ"ט. וכן עיקר נה"ב היא המשכלת ומשגת גשמיות עוה"ז וחומריותן שהוא זלעז"ז לעומת נה"א. שהשכל המלוּבש בענינים גשמיים הוא הפך ממש מן השכל שבנה"א. שהיא בחי' חכמה עליונה בחי' חכים ולא בחכמה ידיעא. למעלה מן השכל המושכל ומושג בגשמיות. והשכל המושכל ומושג בגשמיות ע"פ שכל אנושי הוא שקר והפך ממש מחכמת אלהות שהיא חכמת אמת והמדות הנולדות משכל הגשמי הן הנק' בשם יצה"ר וצריך האדם לאכפייא לון שלא יתנהג ע"פ מדות שנוולדו מן השכל הגשמי. רק ואהבת את הו"ה אלקיך בכל לבבך. היינו בהגביר כח נה"א המשכלת. ומתבונן באוא"ס בפסוק ראשון דק"ש שמע ישראל. שמע לשון הבנה כי הו"ה הוא אלהינו פי' אלהינו הוא ענין ההתהוות בחי' ממכ"ע וסוכ"ע הוא נמשך מבחי' הו"ה היה הוה ויהיה שהוא אוא"ס ב"ה שהוא בחי' אין והתהוות היש הוא מאין ממש. והתהוות זו נמשך תמיד יש מאין כמאמר ובטובו מחדש בכל יום תמיד כו'. והוא הו"ה אחד אתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא כו'. שאין התהוות העולמות פועלים בו שום שינוי ח"ו. לפי שאינו דומה מעשה הקב"ה למעשה בו"ד. שמעשה אנוש הנה כח הפועל ממש הוא בנפעל. כמו עד"מ כשעושה דבר פונה א"ע ומעמיק שכלו בדבר שהוא עושה. וע"כ הדבר שעושה פועל בו שינוי בכח שכלו. אבל התהוות העולמות מאוא"ס ב"ה אין פועלים בו שום שינוי ח"ו. וה' אחד כמו קודם שנבה"ע. לפי שבשכמל"ו שכל התהוות העולמות וקיומם וחיותן אינן אלא מבחי' מלכותו ית' שבמה שהוא מלך עליהם מחיה ומהוה אותם דהיינו בחי' שמו ית' בלבד. ושם שייך כח הפועל בדבר ה' שמים נעשו כי דבר מלך שלטון כתיב מלכותך מלכות כ"ע. יחיד חי העולמים מלך כנודע. וכאשר יעמיק האדם שכלו ומחשבתו בזה בעומק בינתו ובעומקא דלבא. אזי תבטל הנפש החיונית מהשכלתה בגשמיות בתגבורת הנפש האלהית המשכלת ומתבוננת בגדולת א"ס ב"ה להוליד מרוח בינתה והתבוננותה אהבה עוה כרשפי אש לדבקה בו ית' בדביקה וחשיקה וחפיצה בהתלהבות עצומה עד כלות הנפש כמ"ש נכספה וגם כלתה נפשי וגו'. ועמך לא תפצתי בארץ כלה שארי ולבכי וגו'. ואזי תהיה החכמה שבנפש החיונית כשמן הנמשך אחר הפתילה שהיא נר ה' נשמת אדם שהנשמה היא הפתילה המחברת אור האהבה עוה ורשפי אש להאיר בנה"ב עד שתכלה ותכסוף ג"כ לדבקה בו בדביקה חשיקה כו'. ולהיות ואהבת וגו' בכל לבבך וגדול יהי' כח כלות הנפש הבהמית ביתר שאת בבחי' שמן הנכלה ועולה עד שנעשה ממנו כולו אש של אור הנר ע"י בחי' צעק לבם והוא התהפכות בחי' האש שבה. ורשפי אש אהבה עוה כו'. וזהו נר של הנשמה שהיא מהתבוננות נפש האלהית עצמה.

וענין נר של המצוה היא שהמצוה יש לה סגולה פרטית להעלות את נה"ב ולקשרה באוא"ס ב"ה כמא' אק"ב בקדש העליון שהוא למעלה מן ההשתלשלות. כי המצות הם לבושין ונק' לבוש מלכות שהם בחי' מקיפים שמקיפים ומלבישים את הנפש מראשה ועד רגלה להיות צרורה בצרור החיים את ה' ממש שע"י מעלה את הנפש כמו האדם כשהוא לבוש יכולין להמשיך אותו ע"י לבושו. וכן כצורר אבן

במרגמה. שע"י שצורר בחרט זורקין אותו למעלה יותר. הכלל שכל בחי' מקיף הוא העלאה למעלה. ולכן לובשין טלית ותפלין קודם התפלה להמשיך בחי' מקיף למעלה להעלות את נה"ב בתפלה כנודע שאין התחתון עולה למעלה עד שיורדת תחלה הארה מלמעלה. והתפלה היא עליית נה"ב. ולכן התפלה היא נוסחא אחת בכל יום כל ימי חייו של אדם הקצובים לו ימי שנותינו בהם שבעים שנה הם כפי נצוצות נפש הבהמיית שצריכין להעלות (משא"כ נפש האלהית היא נצחית) וכל יום נעשה בחי' חדשה. וצריך להעלות גם אותו נצוץ שמתחדש והכל היא העלאה אחת (משא"כ לימוד התורה צריך דוקא ללמוד בכל יום דבר חדש) ולכן כל המצות נקראות בשם צדקה כי צדקה תרומם גוי שע"י הצדקה והסד שעושיין למטה להחיות רוח שפלים ועני חשוב כמת. כן ויותר מכן לאין קץ נמשך רוח חיים מלמעלה מחיי החיים ב"ה להחיות מתים ממש בבחי' ימין מקרבת וימינו תחבקני ממש באור המקיף שמלמעלה לרומם ולהעלות את הנפש למעלה מעלה באוא"ס ב"ה ממש וזהו ענין נר מצוה.

אך התורה אור הוא המשכת אוא"ס ב"ה מלמעלמ"ט. והיא אור וגילוי אוא"ס ב"ה ממש שלמעלה מעלה מהשתלשלות שירידת והדרגת סדר השתלשלות היא בחי' מאך התורה אור הוא המשכת אוא"ס ב"ה מלמעלמ"ט. והיא אור וגילוי אוא"ס ב"ה ממש שלמעלה מעלה מהשתלשלות שירידת והדרגת סדר השתלשלות היא בחי' העלם והתלבשות אוא"ס ב"ה להיות התהוות מהות אחר מהות באופנים ומינים שונים. וכמ"ש ישת חשך סתרו שהוא חשך והעלם ולא אור וגילוי. ועל התורה נאמר מגלה עמקות מני חשך. ומעמקים קראתיך הוי"ה. וזהו תכלית בריאת האדם להמשיך על נפשו אוא"ס ב"ה שלמעלה מן השתלשלות. להיות אור א"ס ב"ה שורה למטה כמו למעלה כמ"ש אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים. כלומר כשם שאני ראשון קודם שנבה"ע. ואחרון לאחר שנברא העולם. כן מבלעדי דיינו באמצעות בשעת בריאת העולם יהי אור א"ס ב"ה נמשך למטה שיהי בטול העולם במציאות כמו קודם שנברא ואחר שנברא והיינו ע"י התורה כי אורייתא מחכמה נפקת. וכמ"ש לכבודי בראתיו. כבו"ד בגימטריא ל"ב הם ל"ב נתיבות חכמה. בראתיו בחי' תלמוד. יצרתיו בחי' משנה. ועשיתיו בחי' מקרא. שכולם הם בבחי' חכמה ואור א"ס ב"ה שורה ומתגלה בחכמה שאין שם שום הסתר פנים. ושם הוא בחי' אני ה' לא שניתי כמו קודם שנברא העולם. ולכן רב יהודא דכולי תנוי"י בנויקין הוה לזכות את הזכאי. ולחייב את החייב. להפריד ביניהם. בכדי להפריד החיצונים מהקדושה ויתפרדו כל פועלי און כו'. ולכן היה פטור מן התפלה לפי שהיתה תורתו אומנתו כר' שמעון בן יוחאי וחביריו. והיינו מפני שרב יהודא היה אדם גדול מאד עד שאמר עליו שמואל אין זה ילוד אשה דאימתא דמאריה עליה שהי' בחינת ביטול לאוא"ס ב"ה שהמשיך עליו בק"ש. (כי מן הק"ש לא היה פטור ואפילו ר' שמעון בן יוחאי וחביריו אלא מן התפלה) והיתה תורתו ג"כ בבחי' בטול ממש בבחי' ואשים דברי בפיך. ודברי אשר שמתו בפיך וכמארו"ל מתניתין מלכתא. בחי' מלך שמצוה וגזור שיהי' הפסק כך כי מלך במשפט יעמיד ארץ לזכות את הזכאי כו'. שיש ב' בחי'. בחי' עבד שלומד כדי שידע רצון המלך. ובחי' מלך שבעת לימודו הוא הגזור ומצוה לעצמו כו' וז"ש ויהי בישרון מלך לפי ששכינה היתה מדברת מתוך גרונו של משה. וכך ר' שמעון בן יוחאי וחביריו רב יהודא לפי

מדרגתו. שכפי ערך בטול נפשו לאור א"ס ב"ה. ככה היתה המשכת אור א"ס ב"ה בתורתם ועבודתם. והמשנה המדברת בפיהם היא דבר ה' ממש. ועי"ז נמשך בטול העולם במציאות למטה כמו למעלה.

והנה אור התורה הזה נאחו ומתחבר במצוה כי כל התורה שלפנינו הן תושב"כ ושבע"פ עיקרן ויסודותן היא במצות שע"ז נאמר ותמלא כדה ותעל. כ"ד ספרין דאורייתא כו' שהן בחי' כד שנשאב מים העליון חכמה עלאה של א"ס ב"ה שהוא עד אין קץ ותכלית וע"ז נאמר והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך. אנכי דייקא. והמצוה היא הפתילה שמתלבשת בנפש השכלית והחיונית להעלות' ולקשרה באור התורה שהיא בחי' חכים ולא בחכמה ידיעא הפך שכל אנושי ובה שורה א"ס ב"ה כמ"ש ה' בחכמה יסד ארץ. אך צריך להקדים התבוננות של נפש האלקית היא נר ה' גשמת אדם כדי להיות ואהבת וגו' בכל לבבך כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח וכמ"ש אם ישים אליו לבו וגו' עד שתהיה חכמה שבנפש החיונית בחי' השמן הנמשך אחר הפתילה של מצוה להתכלל ממש באור התורה שתתהפך ממש מהפוך אל הפוך משכל אנושי המושג לשכל חכמת התורה חכמת אלהית בחי' חכים ולא בחכמה ידיעא כו' שלכן נתלכשה בענינים גשמיים וכל ענינים גשמיים כלולים בה כמו כל צמח האדמה ופרי העץ בסדר זרעים. וכל בעלי חיים בסדר קדשים. כדי לברר ולהפך הכל בקדושה. וימלא כבוד ה' את כל הארץ הלזו הגשמית כו'.

וזהו המגביהי לשבת. פי' המגביה י' הוא י' שבה' שהדל"ת הוא בחי' דלית. דלית ליה מגרמיה כלום נעשה ה' ע"י היו"ד שבתוכה והיינו בחי' המצוה שמצדק נעשה צדקה. וצדקה תרומם גוי ע"י שמגביה את בחי' היו"ד שבה' למעלה מעלה באוא"ס ב"ה ממש. לשבת להיות בחי' מכון לשבתך דהיינו שתהא שם השראת אוא"ס ב"ה ממש שהיא בחי' ישיבה דהיינו בחי' ירידה והשפלה אצלו כביכול וכמ"ש וישב ה' מלך לעולם. כי להיות מלך לעולם היא בחי' ישיבה והשפלה כי על מי ימלוך כו'. וזו היא העלאה שע"י המצות ממטה למעלה. אבל התורה אור היא המשכה מלמעלה למטה המשפילי לראות בשמים תושב"כ. ובארץ תושבע"פ. ושם הוא לראות בחי' ראייה והתגלות אוא"ס ב"ה למטה כמו למעלה. ולא בחי' שמע ישראל דהיינו התבוננות שבנפש האלהית שהיא בחי' שמיעה בלבד אלא כמ"ש כי עין בעין יראו וגו'.

תו"א מקץ לח. ב ואילך

קבו

ביאור על הנ"ל

להבין ביאור הדברים ע"פ המגביהי לשבת כו'. הנה צריך להקדים שני הקדמות. הא' מ"ש בפרדס הטעם שמכל הדברים נוכל להוציא שמן. כמו שעושיין בתקון הרפואות. הוא לפי שכולם בחכמה עשית ונמצא בכל הדברים מלובש בחינת חכמה זהו בחינת השמן שהוא בחי' חכמה כמ"ש בזהר דין הוא בינה ושמן חכמה. ולכן כתיב אשה חכמה מתקוע כי תקוע אלפא לשמן. והנה שמן הטוב ושמן המשחה

הוא בחכמה דקדושה שבע"ס עליונות. וע"ז נאמר כשמן הטוב כו' זקן אהרן כו' וכמ"ש בזוהר ויקרא ופ' אמור. אבל שאר כל השמנים הם מנוגה ובנוגה הוא בחי' חכמה שבשכל אנושי. והקדמה השנית הוא פי' מ"ש ותורה אור. כי הנה פי' אוא"ס הוא מל' דא"ס שבה כל הצמצום הנו' בתחלת ספר עה"ח. שנעשה בחי' צמצום בהאור להיות נעשה מקום פנוי וחלל שהכל הוא באוא"ס בהאור דוקא. ולא במהו"ע ממש ח"ו. והכוונה בצמצום זה הוא כדי שאח"כ ע"י עבודת האדם בעוה"ז שיתהווה ע"י צמצום זה יומשך להיות גלוי מל' דא"ס כמו קודם שנברא. פי' כמו שהאור הוא קודם הצמצום כך יהיה ממש הגלוי למטה שלא יסתיר הצמצום כלל. וכמ"ש אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי וגו'. פי' אני ראשון כמו שהיה קודם הצמצום ואני אחרון היינו כמ"ש ונשגב ה' לבדו כו'. ומבלעדי היינו באמצעות שנעשה בחי' הצמצום וההסתר יהיה ג"כ אין לנו מלך אלא אתה שיהיה גלוי הבטול שלא יהיה הסתר והעלם. והמשכה זו היא ע"י התורה. וזהו ותורה אור שממשיך בחי' גילוי אוא"ס כמו קודם הצמצום גם לאחר הצמצום. (וזהו מתניתין מלכתא המשכת גלוי מלכות דא"ס האור שלמעלה מהצמצום). וזהו ענין רב יהודא כולי תנוי"י בנויקין הוה והי' פטור מן התפלה כו' לפי שהשתלשלות הם בחי' העלם והסתר כמ"ש ישת חשך סתרו דזה קאי על התהוות בחי' הכתר כי החכמ' נק' אור שהוא בחי' גלוי כמ"ש ראשית חכמ' ראשית הגלוי והכתר שלמעלה מן החכמה ואינו מאיר ומתגלה נק' אצלנו בשם חשך לפי שאינו מושג. וכמ"ש בזוהר פ' בראשית (דל"ב ע"א) (ועמ"ש ע"פ שחורה אני כו' בענין שהתורה ניתנה אש שחורה ע"ג אש לבנה). וגם לכן נק' הכתר חשך שהוא העלם לאוא"ס והחכמה היא העלם הכתר שאינו מאיר כ"א ע"י החכמה נמצא החכמה מעלים ומסתיר על הכתר. ולכן נק' קו המדה בוצינא דקרדוניתא מלשון חטי קרדנייתא שהוא ענין קדרות ושחרות לפי שצ"ל מדה וגבול עד כאן בחי' חכמה. וע"כ בחי' בינה כו'. שכ"ז הוא חשך ולא אור. אבל אור הוא גלוי הבטול להיות אוא"ס למטה כמו למעלה מהצמצום כו'. וכמו שהוא קמיה ית' שהצמצום אינו אלא לגבי העולמות כנודע. והיינו דוקא ע"י התורה מגלה עמקות מני חשך ממעמקים קראתיך הוי"ה כי התורה היא בחי' חכמה שנמשכה ממלכות דא"ס (שהיא בחי' מו"ס דעתיקא שבחי' כתר ועתיק נק' מל' דא"ס. וכנודע שמבחי' מל' דא"ק נעשה כתר לאצ"י) ושם שורה אור א"ס ב"ה בבחי' לא שנית ממש שאין שם העלם והסתר כלל. וכמ"ש יהי אור זו חכמה והכתר נק' אור. ורב יהודה שהיה אדם גדול מאד היה יכול להמשיך בטול עליון ע"י שהיה בטל בעצמו בק"ש כי מן הק"ש לא היה פטור רק מן התפלה. ורצה להמשיך גם בנויקין מקום הקליפות שהם ארבעה אבות נזיקין שיהיה בלע המות לנצח וכמו שיהי' לע"ל בעת תח"ה שיחיו העצמות ויקרם עליהם עור ובשר כמ"ש גבי עצמות דיחזקאל שיהיה גשמיות ממש ואעפ"כ יהיו נהנין מזוי השכינה בלי אכילה ושתייה לפי שיומשך בטול עליון גם בגשמיות ממש וכמארז"ל עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש שיהא קודש שורה למטה. ועל דרך זה היתה תורתו של רב יהודא ושל רבי שמעון בן יוחאי שהיתה תורתם אומנתם שהיתה תורתם בבחינת בטול ממש לאור אין סוף ולא הם המדברים ד"ת אלא דבר ה' בפיהם כו'. וזהו ענין מתניתין מלכתא כמלך שמצוה כו'. שיש בחי' עבד שלומד כדי שידע רצון וגזירת המלך. ויש בחינת מלך שהוא הגזור

עצמו כו'. ולכן במרע"ה נאמר ויהי בישרון מלך כו'. נמצא היוצא מהקדמה זו השניה דפי' ותורה אור הוא שע"י עסק התורה בבטול ממשיכים בחינת אוא"ס ממש שלמעלה מהצמצום שיהי' מתגלה למט' בעשי' כמו שהיה רב יהודה תנוי"י בנויקין להפך חשוכא דוקא לנהור' [ועמ"ש בפ' בראשית ע"פ צאנה וראנה. ועפ"ז יובן ענין הנר והאור דרך כלל. כי הנה הפתילה זהו חוט ועליו נמשך האור ובחי' החוט רומז לבחי' צמצום האור שע"י הצמצום נמשך רק קו וחוט לבד ואח"כ נמשך קו זה להאיר במדה ומשקל ונק' קו המדה ויש בזה כמה בחי' בענין הקו המדה ונק' ג"כ פתיל (וכמ"ש בווהר פקודי דף רל"ג ע"א) ע"פ ופתיל פשתים בידו וקנה המדה כו'. ולזמנין קנה המדה ולזמנין קו המדה ועל דא פתיל וקנה כו' דקנה המדה זהו ענין המדידה דעלמא דאתכסייא שנק' ים שמדה זו הוא ע"י הקנה שגדל אצל המים. ומדידו דעלמא דאתגליא הנק' יבשה הוא ע"י פתיל כו'. ועכ"פ בחי' הפתילה זהו בחי' קו המדה. אך האור הנתלה בפתילה זהו בחי' תורה אור שהוא המשכת אוא"ס שלמעלה מהצמצום והמדה וכמ"ש ארוכה מארץ מדה וכמ"ש במ"א שזהו ענין הברכות דיעקב ע"י יצחק דוקא כי יצחק הוא בחי' גבור' דע"י שרש ומקור קו המדה לכן נתברך יעקב על ידו. שהברכה היא מטל השמים זו מקרא ומשמני הארץ זו משנה. שע"י יומשך תוספת אור יותר לאין שיעור על עיקר האור שע"פ המדה כו'. ועיקר אחיות האור בפתילה הוא ע"י כליון השמן שהוא ברור חכמה דק"ג שכל אנושי כנ"ל בהקדמה ראשונה. והיינו כשהוא בכלל באור שבטל לגמרי לבחי' ותורה אור].

ועתה נבא לביאור הענין. לבאר ענין שני הבחי' נר. האחד מ"ש נר הוי"ה נשמת אדם שהנשמה לבדה היא בחי' נר. ובנר יש השלשה בחי' הנ"ל. אור ופתילה ושמן. א"כ יש כ"ז בהנשמה עצמה. הנר הב' הוא כמ"ש כי נר מצוה ותורה אור. ויש בזה ג"כ ג' בחינות הנ"ל. והענין כי הנה נר הוי"ה נשמת אדם היא נה"א (ולא הנה"ב שעדיין צריכה להתברר ואינה נק' בשם נר הוי"ה דהא לא כתיב נר אלקים) שהיא א"צ תקון לעצמה והיא הפתילה שממשכת האור הוא הבטול העליון אוא"ס מל' דא"ס ששם הוא התחלת הקו וחוט המתלבש בע"ס דאצ"י מקור ושרש נה"א. ונקראת הנה"א ג"כ פתילה יעקב חבל נחלתו. על כן בכח הנה"א להמשיך האור והבטול עד שהשמן הוא חכמה שבשכל אנושי שבנפש השכלית דנוגה נמשך אחר הפתילה. והנה השמן הנמשך אחר הפתילה הוא השורף ונכלה הכל עד שנעשה ממנו אש גמור שהוא הגורם הדלקת האש הרבה לפי שהוא הוא הדולק עד שנתהפך ממש להיות כאש משא"כ הפתילה. והכח הזה בשמן דק"ג יותר מבנה"א הפתילה הוא לפי שעיקרו מעולם התהו שהוא למעלה מעלה (כי בתהו היה רבוי האור שזהו יותר מבחי' המדה דקו המדה דתקון) אלא לפי שהיו זת"ז נשברו. דהיינו לפי שלא הי' התכללות והתכללות הוא התקון שנמשך דרך קוים כמ"ש באילן. וזהו ענין נשמת אדם א' דם כמו שהדם טובב והולך בכל האברים נעוץ תחלתו בסופן עד שלכאב הראש מקיז דם ברגל כו'. כך הוא המשכת הנשמה נפש אלקית. והכל הוא רק כדי לברר הנפש השכלית שתהפך ממש באש שלמעלה שיהי' מאיר בה אור א"ס ממש כמו למעלה כי מתהו ממש נעשה תקון שמעוקדים נקודים נעשה ברודים. וזאת היא בחי' נר הנשמה שהיא נפש אלקית שהיא הפתילה שעיקר הנר היא הפתילה והשמן הוא ברור הנפש השכלית. ומזה נעשה אור

הוא הבטול העליון כו' כנ"ל. והנה הטעם שנק' הבטול הזה בשם אור. וגם מה שנמשך ע"י כליון השמן דוקא שהוא הוא שנעשה אש ואור גמור. משא"כ הפתילה. וכבר מילתא אמורה שהוא מפני ששרשה מעולם התהו. אך ביאור הענין הוא ע"פ המבואר בדוכתי טובא. איך שיש ב' בחי' אהבה ויראה. האחת האהבה והיראה שהיא מוגבלת לפי שיעור השגת הנפש כו'. והב' הוא האה"ר ויראה עצמה למעלה מכדי אשר תוכל הנפש שאת בהשגתה כו'. והיא הבאה מבחי' ההתבוננות בסוכ"ע המקיף לכל העולמות בשוה. ובחי' הראשונה נק' בכל נפשך. ועד"ז הי' אהוי"ר של הנשמה בג"ע לפ"ע ההשגה. והשנית נק' בכל מאדך. כי מאד פי' בלי גבול. היינו שאין כלי הלב מכיל האהבה ויראה העצומ' עד שנעשה בחי' אור מקיף. וזהו בחי' תשובה בחילא יתיר. פי' יתיר על הכלי. ולזה היה תכלית ירידת אור הנשמה מג"ע לעוה"ז בכדי שתבא לבחי' בכל מאדך שהתשובה אינה רק בעוה"ז כי ע"י אהוי"ר זו שבלי גבול ע"י ממשיך אוא"ס הבלי גבול שלמעלה מהצמצום משא"כ ג"ע נק' זיו השכינה ע"י צמצום. ביו"ד נברא עוה"ב כו'. ולכן יפה שעה א' בתשובה כו'. והנה בחי' אה"ר זו דמאדך נק' אוח"ת. והטעם שנק' בשם אור הוא כי הנה אנו רואים ההפרש בין אש ואור למים אשר מן האש יוכלו להדליק זמ"ז עד אין קץ וגבול משא"כ במים שיש גבול להשפעתם שאפי' יהיו מים הרבה יכלו או יחסרו כשישתו מהן עם רב. משא"כ באש שאפי' מאור נר אחד יוכלו להדליק נר מנר עד שלא יהיה כלה כלל לעולם ונמצא שאע"פ שהאש הדולק מצד עצם הרי הוא בע"ג כמו המים אבל מ"מ יש בו בחי' כח בלתי מוגבל מה שיוכלו להמשיכו מנר לנר בלי שיכלה לעולם משא"כ במים שהם מוגבלים ולכן נמשל הקב"ה לאש דוקא כמ"ש אש אוכלה הוא כי אני הוי"ה לא שניתי בין קודם שנבה"ע וכו' לפי שהמשכה היא רק הארה בעלמא שאינו נוגע למהו"ע. וזה כמשל האש שהמדליק נר מנר אינו מחסר בנר הראשון ולכן אין לו קץ. משא"כ במים שנעשה חסרון כו' ע"כ יהיו כלים לגמרי ברבוי המשכות משא"כ האש אינו כלה ע"י רבוי הדלקות ממנו לפי שאין נעשה שום חסרון בו כלל רק ע"ד הארה.

והנה ע"פ משל זה באש הגשמי דאע"פ שהוא בע"ג ממש מ"מ יהיה ממנו המשכה בלי גבול כמו"כ יובן הנמשל בענין אהבה דבכל מאדך. דפי' מאד היינו בלי גבול למעלה מהגבלת כלי הנפש. והנה ודאי מובן לכל דאין ר"ל שהיא אהוי"ר שבלי גבול וקץ ממש כי איך שייך זה שבאדם יהיה אהוי"ר שבלי גבול ממש. אלא הכוונה שהיא יותר מהגבלת הכלי השכל ומדות שבאדם. שאין כח בכלים אלו להכיל ולהגביל אהוי"ר זו בתוכן כ"א היא יתיר יותר מכלים אלו ולכן נק' בכל מאדך מאד שלך פי' לגבי כלי שלך נק' אהבה רבה זו מאד ובלי גבול אבל באמת היא בגבול. ואעפ"כ כיון שלגבי האדם היא בחי' בכל מאדך ובחי' בחילא יתיר לכן ע"י ממשיך ממש אוא"ס ב"ה שלמעלה מהצמצום שהוא הבלי גבול אמיתי נמצא עם היות אה"ר זו מצד עצם בעלת גבול מ"מ להיותה יותר מגבול וכלי של הנפש ע"כ פועלת המשכה מבחי' בלי גבול ממש דהיינו אוא"ס ממש ולכן נק' אה"ר זו בשם אור שהוא ממש כמשל האור והאש אע"פ שהוא בע"ג יש ממנו המשכה בלי גבול משא"כ במים וכו'. ועד"ז יובן מעלת אהבת רשפי אש בכל מאדך על בחי' אהבה הנמשכת כמים שהוא בחי' בכל נפשך. והנה אה"ר זו נתהווה בהנשמה דוקא ע"י התלבשות' בגוף ונה"ב שאז תבא

לכחי" תשובה בחילא יתיר משא"כ אהבת הנה"א קודם התלבשותה בגוף היה בכחי" גבול וכלי כפי השגת הנפש כו'. ולכן נק' הנה"א פתילה שהפתיל' זהו דבר מוגבל בעצם וכמו פתיל וקו המדה אבל ע"י התלבשותה בנה"ב ואז השמן דבירור הנפש השכלית שמנוגה ששרשה מעולם התהו הוא נמשך אחר הפתילה דנה"א ע"ז דוקא יתהפך השמן לאור שהוא בחי' אה"ר דבכל מאדך ובטול עליון יותר מהכלי וכמו רב יהודה דאימתא דמאריה עליה. לכן נק' אה"ר זו בשם או"ח שהוא אור הנמשך מהבירור דק"נ ששרשן מעקודי' נקודים כנ"ל אלא שע"ז נמשך אח"כ מלמעלה למטה או"א"ס ממש והוא בחי' ותורה אור. וכ"ז הוא בחי' נר הנשמה אך אין נשמה בלא מצוה כי לא ע"ה חסיד ולא בור ירא חטא. וגם מצוה בלא נשמה אינה כלום כי כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו. ולכן צריך להיות גם שניהם. והענין כי נר מצוה שהמצוה היא נר והיינו פתילה. והענין כי הדברים שנעשה בהן המצוה הן ג"כ מעולם התהו. אך המצוה היא ג"כ בחי' מקיף שנמשך ע"י קיום המצוה מקיף עליון ולכן המצוה הן לבושים ובגדי מלכות להיות ע"ז הנשמה צרורה בצרור החיים שמלבשת ומקפת את הנשמה להעלותה כי כל דבר שצריך לעלות מקיפין אותו סביב. וע"י זה המקיף המקיפו הוא עולה כמו שזורקין את האבן ע"י קירטא כו' מה שלא היה עולה כלל מעצמו ולהפך בעבירה ג"כ מלפפתו כו' ולכן לובשים הטלית ותפילין קודם התפלה כנודע שכל דבר שצריך להעלותו מלמטה יורד מתחלה אור העליון והוא אור המקיף שהוא המעלה כנ"ל. ובוה תתהפך הנפש השכלית באור שלמעלה בתפלה ולכן מתפללין בכל יום נוסח אחד (משא"כ תורה היא צריכה דוקא התחדשות ע' זוהר בראשית בהקדמה (די"ב ע"ב) ולאפשא לה בכל יומא) שבכל יום מעלה ניצוץ מנפש החיוני' כי כל ימי שנותינו בהם שבעים שנה הם כ"כ נצוצות מנפש החיונית שצריך לברר משא"כ נה"א היא נצחית. נמצא המצוה היא בחי' פתילה שבה וע"י נכלה השמן באור כך ע"י המצוה היא עליית נפש השכלי' דק"נ וגם קלף התפלין דק"נ ומעות הצדקה ליכלל באו"א"ס ב"ה כי שרש המצוה הם במל' דאצי' כי תורה היא בחי' ז"א. ומצוה הן במל' מצות המלך. אך לפי שנעוץ סופן בתחלתן הרי המל' דאצי' עולה עד מל' דא"ס ממש. ולכן ע"ז עולה נפש השכלית באו"א"ס ממש כנודע שאחר הבירור ממש ב"ן נעשה שם ס"ג כו'.

וזהו המגביהי דהיו"ד אחר הה"א הוא יתיר אלא דר"ל שעלייה זו דמל' דאצי' הנק' ה' שיהיה עולה כ"כ למעלה במל' דא"ס הוא ע"י היו"ד והוא היו"ד שבתוך הה"א. כי מל' דאצי' היא בחי' דלית דלית לה מגרמה כלום ובהמשכת המצוה נעשה בתוכה יו"ד ונעשית ע"ז בחי' ה' וע"י היו"ד שבתוכה היא עולה למעלה באו"א"ס מל' דא"ס וזהו פ"י המגביהי שעליית הה' היא מל' דאצי' במל' דא"ס הוא ע"י היו"ד שבתוך הה' שהוא הנמשך ע"י קיום המצוה. ובו וע"י היא העלייה הזאת [וביאור זה עפ"מ"ש בוזהר פ' ויחי (דרל"ב סע"ב) בפ"י יהי שם כו' מאי שנא דקאמר יהי אלא יהי רזא דאמשכותא מההוא אתר עילאה דאיהו סתים דקאמרן דאיהו י"ה עד רזא דברית דאיהו יו"ד תתאה כגוונא דיו"ד עלאה שירותא כסופא ובגין כך יהי רזא דאמשכותא מטמירא דכל טמירין עד דרגא תתאה ובמלה דא אתקיים כל עובדא דבראשית כד"א יהי רקיע כו' עכ"ל. וכ"ה בוזהר בראשית (דיו"ו ע"ב) והפ"י הוא כי י"ה הם חו"ב שהחכמה נק'

יו"ד שהיא בחי' נקודה והיינו לפי כי ראשית חכמה דהיינו ראשית הגילוי מא"ס ב"ה וראשית הגילוי א"א להיות רק בחי' נקודה כדי שיוכלו לסבול ולהכיל כמו המעיין בתחלת יציאתו מהמקור הוא קטן רק אח"כ בהתרחקו מהמקור מתרחב ונעשה נהר. וזהו ה' ראשונה שהיא בחי' רחובות הנהר אבל החכמה שהיא קרובה יותר לא"ס והיא בחי' מעיין הוא רק נקודה. והיינו ג"כ בחי' בטול. והנה כשצ"ל אח"כ המשכה לבחי' מל' דאצי' שהיא עלמא דאתגלייא מקור דבי"ע והיא בחי' שם ה' שם דוקא שהוא הגלוי לזולתו הנה המשכה זו ע"י יסוד ז"א והוא ג"כ בחי' יו"ד. וזהו ענין יו"ד תתאה רזא דברית. וזהו יהי שם ה' מבורך כו' שלהיות הגלוי בבחי' מל' הנק' שם הוא ע"י יהי חו"ב ביסוד. וע"פ כהאר"ז"ל הוא כי יסוד אבא מסתיים ביסוד ז"א. נמצא בחי' יו"ד עלאה שהוא אבא ממש מאיר ביסוד ז"א. ולכן נק' יסוד ז"א ג"כ יו"ד. וזהו ג"כ ענין היו"ד שנתוסף בפניחס בן אלעזר הכהן עבור שקינא על פגם הברית כמ"ש בזוהר ר"פ פנחס (דרי"ג ע"ב ודרט"ו ע"ב ורל"ו ב') (ומזה ראייה דלא כפי' המק"מ פ' וחי (דרל"ב) בפי' יהי ע"ש) וע"ש בהרמ"ז שהוא יו"ד של מילוי ה"י אחרונה דשם ע"ב שהוא בחי' יסוד אבא כו'. וע' באד"ר (דקמ"ב).

וביאור הדברים הוא כמו שאנו רואים שהראיה מתפשטת ונמשכת למטה יותר מן חוש השמיעה. שחוש השמיעה אינו מתפשט רק עד בחי' קול ודבור ששומע קול ודבור של חבירו אבל לא יתפוס בחוש השמיעה את העשייה גשמית. משא"כ בראי' תופס ומשיג העשייה גשמי'. והיינו דלפי שהראיה שרשה מבחי' חכמה כמו שנק' החכמים עיני העדה. שהיא למעלה מבחי' הבינה שמשם שרש השמיעה ע"כ נשפלת למטה יותר. משא"כ בכח השמיעה הנמשך מבינה להיות נשפל כ"כ למטה. שכל הגבוה יותר יכול להשפיל א"ע למטה יותר ולכן יסוד אימא מסתיים בחוה ואינו נמשך בנה"י דו"א. אבל יסוד אבא נמשך עד יסוד ז"א כי נה"י דו"א זהו בחי' עשיי' שבאצי' והמשכה זו א"א להיות כ"א ע"י יסוד אבא בחי' ראייה וכו'. וזהו ענין יהי שם כו' שלהיות ההשפעה בבחי' מל' הנק' שם ונק' ג"כ עשיי' שבאצי' הוא ג"כ ע"י יו"ד דוקא שהוא בחי' יסוד ז"א שבו מאיר יסוד אבא. וזהו פי' יהי י"ה הם חו"ב והיו"ד השני זהו צדיק יסוד עולם. ועיין עוד בזוהר ח"ג (דרל"ו ע"ב) מענין בחי' זו דיו"ד זה.

והנה כשהמל' מקבלת גילוי זה דבחי' יו"ד. אז נעשית מדל"ת ה'. ולכן לפ"ז מובן ג"כ פי' המגביהי שעליית המל' במל' דא"ס הוא ג"כ ע"י יו"ד שבתוך הה"א שהוא מה שנמשך לה הארה מאו"ס וכמבול"ל שכל עלייה הוא ע"י המשכה תחלה מלמעלה והנה בחי' יו"ד זה שבתוך ה' שנמשך ע"י המצוה זהו בחי' פתילה הנמשך לתוך הנר כמ"ש בזוהר פ' פנחס (דרי"ט ע"א) ובמק"מ כיון דאתאחד פתילה כו' וע"י המשכה זו נעשה כח עליי' המל' לשרשה. וע' בזהר ר"פ צו ע"פ זאת תורת העולה כו'. וזהו פי' המגביהי שהמצוה היא בחי' פתילה ונר המעלה נפש השכלית כמו שלמעלה עליית שם ב"ן ע"י היו"ד דע"ב הנמשך ע"י המצוה כנ"ל. ועמ"ש בפ' שלח ע"פ והיה לכם לציצית בענין אש יו"ד ואש ה"א. וענין לשבת פי' שעלייה זו של המל' דאצי' במל' דא"ס הוא כדי להמשיך אור וחיות להיות התהוות בחי' מל' בבחי' ישיבה וישב ה' מלך לעולם. כי ישיבה ומלכות הכל בחי' אחת כי אין ישיבה בעזרה אלא למלכות

בית דוד בלבד. וכן ארו"ל באשה קראו מושב כי ישיבה היא ירידה והשפלה בבחי' אחריים. וכן תפלה ש"י שהיא מל' היא מיושב. והיו"ד שברצועת תפלה ש"י זהו ענין יו"ד הנ"ל. ועו"ל פי' המגביהי לשבת כי המלך עומד על הלוח ואגוסטוס יושב. ופי' אגוסטוס היינו מלך המלכים. והיינו כשהמל' מקבלת ממל' דא"ס בחי' ממ"ה ע"ז ארו"ל המשל אגוסטוס יושב כו'. וזהו המגביהי דוקא לשבת שע"י עלייה הנ"ל נעשה בחי' וישב ה' מלך לעולם כו' וישיבה זו היא שלא יהיו רגליה יורדות כו'. כי היושב על הכסא משפיל גופו אבל מגביה רגליו מן הארץ וזהו והארץ הדום רגלי כו'. וביאור הדברים מבואר במ"א ע"פ אז ישיר. ואח"כ המשפילי לראות זהו בחי' ותורה אור והוא המשכת אוא"ס ממל' דא"ס בשמים תושב"כ. ובארץ תושבע"פ דכמו דארץ מקבלת משמים כמ"ש למטר השמים תשתה מים. כך תושבע"פ מקבלת מתושב"כ כדאמרין מנא הני מיילי דאמר קרא כו' לראות היינו לראות ר"ל שיהא גילוי אוא"ס ממש בשמים ובארץ שהן תושב"כ ותושבע"פ דבר ה' למעלה מגלוי בחי' אור האהבה מנפש אלקית שנק' ג"כ אור כנ"ל. אך שהוא נמשך מבחי' שמיעה והתבוננות בלבד כמ"ש שמע ישראל כו' ואהבת כו' ובכל מאדך. אבל בחי' ותורה אור זהו בחי' המשפילי לראות. פי' לראות בבחי' ראייה וגלוי ממש עין בעין יראו וגו'.

תו"א מקץ לט, ב ואילך

קכז

וזהו ענין וידבר ה' אליו מאהל מועד ועמ"ש מכ"ז כפ' במדבר ע"פ במדבר סיני באהל מועד דפי' אהל מועד מלשון ונועדתי כו' על דרך מ"ש ראו עתה כי אני אני הוא כו' וכנו"ל. והמשכה זו הוא ע"י עסק התורה וכמ"ש סד"ה המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ תושב"כ ותושבע"פ שאז הוא לראות בחי' ראייה והתגלות. והיינו ע"י בחי' אני הוא הקורא ואני הוא המדבר וזהו אני מדבר בצדקה פי' ע"י צדקה וגמ"ח שהאדם עושה נמשך להיות בעסק תורתו בחי' אני מדבר והיינו כמ"ש ודברי אשר שמתני בפיך כו' וכתוב בכל המקום אשר אוכיר את שמי כו' וכמ"ש במ"א ע"פ ששים המה מלכות כו'.

לקו"ת ויקרא ב, ב

קכח

קרי אנו רואים שהעולם שברא מרצונו הטוב הוא בגבול ומדה ותכלית ומשפיע בו חיות בגבול ומדה דוקא והיינו לפי שהוא ית' כל יכול להשפיע ג"כ בבחי' גבול ומדה. ודקדוק וצמצום. ע"ד המגביהי לשבת המשפילי לראות כו' אע"פ שכת ההתהוות נברא בעל גבול יש מאין הוא דוקא ע"י כח הכל יכול בלתי בע"ג שהוא לבדו בכחו ויכולתו לברוא יש מאין.

לקו"ת ויקרא הוטרות נד, א

קכט

אך ע"ז נאמר ישא ה' פניו. פי' ישא יגביה למעלה פניו היא בחי' גילוי ההשפעה שנק' בשם פנים ובחי' אחוריים היא ההשפעה שהיא בהסתר פנים כמאן דשדי בטר כתפוי דהיינו שיגביה למעלה מן ההשתלשלות בבחי' המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ שמים וארץ רוחניות וגשמיות שוין לפניו ית' ועל שניהם הוא אומר המשפילי בשוה. והגבהה זו תהיה אליך כלומר שיומשך אליך בגילוי ההמשכה והשפעה מבחינה שלמעלה מן ההשתלשלות שהיא בחי' ישא ה' שעי"ז ילוקטו לאחד אחד כל ניצוצי החיות המפוררים והנדחים אפי' אם יש בהם חיות קדושה כל שהוא מעט מזעיר ויוכללו ויתאחדו בקדושה עליונה מקורהחיים והקדושה שבתחתונים

לקו"ת נשא כו, ד ואילך

קל

אבל ישא ה' פניו היינו לבחי' שלמעלה גם מהחכמה סתימאה דהיינו בבחינת פנימית א"א שהוא הכתר שבכתר שלמעלה מח"ס שהיא חכמה שבכתר כו' וחכמה היא בחי' דין וקו המדה והיא ראשית האצילות אבל בעצמיות אור א"ס ב"ה כתיב המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ שאצי' ועשיה שוין ממש אצלו ית' ועל כן משם דייקא נמשך ההשפלה להיות שפע המ"ד יורד ונמשך ושורה גם על העלאת מ"ן המועט שבפחות מכדי שביעה שילוקטו לאחד אחד.

לקו"ת נשא כו, ג

קלא

כי כדי שיהיה נמשך גילוי גם בעולם בחיצוניות בפועל ממש צריך להיות שרש ההמשכה מלמעלה מעלה ע"ד המגביהי לשבת המשפילי לראות כו' כי בחינת העולם והחיצוניות מקבל חיות ממקום עליון שלמעלה מסדר ההשתלשלות.

לקו"ת פנחס עו, ב

קלב

המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ דהפי' כי לפי שהוא גבוה מאד נעלה ע"כ שמים וארץ ומעלה ומטה שוין לפניו. ולכן משפילי לראות אפי' בארץ כמו בשמים כו'.

לקו"ת שה"ש כו, ד

קלג

אך רצונו ית' דוקא להיות לו דירה בתחתונים כי במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו משא"כ בחי' רצוא לבד הוא בחי' הרהיבוני בחי' גאה וגדלות

להתעלות למעלה מבלי שיהיה בחי' הדירה בתחתונים הנק' ענותותו .

ותדע שהוא כן שהרי נאמר רם על כל כו' מי כה' אלקינו כו' המשפילי כו' פי' שעכו"ם מנשאים ג"כ אותו ומפני רוב התנשאותם אותו דקרו ליה אלהא דאלהיא הגבה למעלה הם ממעטים המשכת אלהותו בזה העולם כי אומרים שזהו השפלה אצלו להשגיח למטה. אבל באמת מי כה' אלקינו המגביהי לשבת יותר מן הרוממות שהם מחשבים כי הם סוברים שההתהוות ממנו ית' ע"ד עילה ועלול ושיש רבוי השתלשלות עילה ועלול כך כך עד שנתהווה עולם השפל. ולכן הוא השפלה לעילה וסבה ראשונה להשפיל א"ע כ"כ למטה ועל כן סוברים שאינו משגיח למטה כו' אבל באמת שהוא ית' למעלה מעלה מבחי' זו דעילה ועלול כי הוא ית' בחי' סכ"ע ואצלו תית' הח"ע ועשייה גשמיות שניהן שוין א"כ כמו שמשגיח בח"ע כך ממש משגיח בעשיה הגשמיות ובכל מעשה האדם הלוכו ושבתו וקומו וכל צרכיו כו' וזהו ועונה גדולה מכולם והיינו כי גאה גאה שרוממותו יותר מבחי' גאה וגדולה והיינו המשפילי לראות בשמים ובארץ.

לקו"ת שה"ש לו, ב

קלד

וזהו שאמרו נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים דהיינו שיהיה התהוות עולמות תחתונים ע"י ריבוי הצמצומים אשר עצמו מספר ואעפ"כ שם ג"כ יהיה דירה והשראת אור א"ס ב"ה ונגלה כבוד ה' עין בעין יראו כו' והיינו ע"י המשכה מבחי' סוכ"ע אשר קמיה רוחניות וגשמיות ועליונים ותחתונים הכל שוין. והוא ע"ד מארו"ל במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותותו. פי' ענותותו הוא מה שהוא ית' משפיל עצמו להשגיח בשמים וארץ הגשמיות כ"כ בפרטי פרטיות להיות בוהן כליות ולב ומה' מצעדי גבר כוננו הכל בהשגחה פרטיות שזהו עונה גדולה שהוא ית' א"ס ומשפיל א"ע להשגיח בבריות שפלים כו' וזהו ג"כ גדולתו. כי באמת מאחר שהוא ית' קדוש ומובדל וסכ"ע אין שייך לומר שזהו גדולתו דוקא מה שברא עולמות עליונים כי אפילו ג"ע העליון הוא רק זיו והארה בעלמא ולפניו כחשיכה כאורה ואפי' אור צח אוכם הוא קדם עילת העילות. רק אדרבה מה שהוא ית' משפיל א"ע לראות בשמים ובארץ זהו גדולתו. והענין כי הנה איתא בגמ' ע"פ ומספר את רובע ישראל זרע היוצא מהן מן התשמיש שלהן ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם הרשע באמרו טהור עינים מראות ברע כו'. והיינו כי לפי טעותם שהתהוות העולמות ממנו ית' הוא דרך השתלשלות עילה ועלול א"כ נמשך מזה שראוי שיהיה הוא ית' בבחי' רם על כל גוים ה' בלי שישפיל עצמו לראות בהשגחה פרטית בעוה"ז. כי מה שהוא בדרך השתלשלות עילה ועלול הנה התלבשות העילה בהעלול פועל בו שינוי לכן אמר אין נכון שיתלבש הוא ית' כ"כ בעלולים השפלים שבעוה"ז להיותו טהור עינים מראות ברע והיה ראוי יותר שיהיה רם ומרומם בלי שישפיל א"ע כ"כ למטה. אבל לפי האמת שהוא ית' קדוש ומובדל מכל העולמות ואין ההשפעה ממנו בבחי' התלבשות ועילה ועלול. וכמש"ל באריכות בענין נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך. אין ערוך ממש ולא

מיני' ולא מקצתי' מהערך שבהשתלשלות עילה ועלול עד שאע"פ שהוא ית' מחיה ומהוה העולמות מאין ליש עכ"ז אין פועלים בו שום שינוי ע"י חיות זה שמשפיע הוא ית' אליהן וכמאמר יחיד וחי העולמים רק מבחי' מלך כו'. ושלכן הוא ית' בשוה ממש גם עתה כמו קודם שנברא העולם ממש. א"כ כיון שמה שהוא מחיה העולמות אין פועל בו שום שינוי כלל. ולכן אין שום דבר גדול וקטן נעשה חוץ ממנו בכל העולמות עליונים ותחתונים וכמארו"ל אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא א"כ מכריזין עליו מלמעלה וכתוב שאול ואבדון נגד ה' כו' ידע מה בחשוכא כו' אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה' וכל אלו ההשגחות הפרטיים אין פועלים בו שום שינוי ח"ו כמו שהיותו מחיה ומהוה אותן מאין ליש אין פועל בו שינוי ח"ו מטעם הנ"ל דאין ערוך כו' ולכן זה שהוא ית' משפיל א"ע להשגית בשמים וארץ גשמי' זהו גדולתו יותר ממה שבראעולמות עליונים כי כל השבחים וגדולותיו ועולמות עליונים כו' באמת כלא חשיבי קמי' ית' רק זהו גדולתו שמשפילי א"ע לראות בשמים ובארץ שהוא מפני כי אני הוי' לא שניתי כו' ושאין ערוך אליו ב"ה ואת השמים ואת הארץ אני מלא והתהוות העולמות הוא רק מבחי' שם מלכותו והוא ית' סכ"ע. ויובן עוד ענין זה עפ"מ ומתחת זרועות עולם פי' כי הנה עד"מ אופן בתוך האופן היינו עיגול בתוך עיגול שהעיגול הגדול שמבחוץ כמו שמקיף למעלה בגובה העיגול הפנימי כך הוא מקיף ג"כ בתחתיתו למטה ושם הוא נמוך מעיגול הפנימי ונשפל יותר ממנו כך בו ית' כתיב ומתחת זרועות עולם כו'. ואף שאין לו דמות הגוף מ"מ הוא עד"מ דהיינו לפי שהוא ית' סוכ"ע ומרומם ונשגב מכל העולמות ואין ערוך כו' א"כ מה"ט הוא משפילי לראות גם למטה מטה. וז"ש רם על כל גוים כו' מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי כו' שמה שהוא ית' משפילי לראות כו' זהו מפני שהוא ית' מגביהי שמהו"ע ית' רם ונשא עד שאין ערוך אליו ממש ולא כעו"ג שאומרים רם כו' לפי שהיו סוברים שהשתלשלות עילה ועלול. אלא דאין ערוך ממ. וזהו שהגדולה והעונה הם במקום א' כנ"ל.

לקו"ת שה"ש מ, ד ואילך

קלה

וזהו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ אשר לבעבור שעצמותו מגביהי לשבת סכ"ע ואינו בערך עלמין כלל לכן אין שום הפרש בין שמים וארץ ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם הרשע באמרו ומספר את רובע ישראל והיינו לפי טעותו שהתהוות הוא דרך השתלשלות והתלבשות בעלמין לכן יש חילוק מעלה ומטה ורחוק אצלם ה' בתכלית שישתלשל כ"כ למטה בהשגחה פרטיות בארץ מתחת כמו בשמים ממעל ולכן אומרים על השמים כבודו אבל באמת במקום גדולתו שם ענותנותו שמתמת שמגביהי לשבת משפילי לראות אשר לגבי סוכ"ע ושאין בגדר עלמין כלל אין שום הפרש מעלה ומטה וכלא ממש חשיבי ומתחת זרועות עולם כו'.

לקו"ת שה"ש מ, ד

קלו

והנה כתיב המגביהי לשבת המשפילי לראו' בשמים וארץ כו' ואין ענין המגביהי במעלה ומטה גשמי' שהרי נא' הנה מקום אתי שהוא ית' למעלה מגדר מקום לגמרי כמארז"ל הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו כו' אך הפי' הוא במעלה ומטה רוחניות דהיינו בבחי' העילוי וההסתלקות אל העצמות עד שהוא מוגבה ומרומם בעצמותו כ"כ בעילוי אחר עילוי כו' עד שאין כל ההשתלשלו' דאבי"ע תופסי' מקום כלל אצלו ושוכח עליהם לגמרי כמשל המתעסק באיזה ציור שאח"כ בטרדתו בעצמות שכלו ותבונתו ישכח על מה שהתעסק בידיו כו' וכמ"ש במ"א וזהו המגביהי לשבת המשפילי לראו' פי' כשהוא מוגבה ומרומם בעצמותו שפלות גדולה היא אצלו לירד כ"כ מטה מטה דהיינו להתראות ולהתגלות בשמים וארץ פי' בשמי"ם הוא אור חכמ' עילא' כי מים הוא חכמ"ה וש' הוא התפשטו' ג' גוונין מהחכמ"ה עילא' וזהו שמי"ם כו' והארץ בחסד נבנתה כמ"ש חסד ה' מלאה הארץ פי' באתרה שקיע רחמי כמ"ש ויסגור בשר תחתנה כידוע ומבואר במ"א ולהיות כי כאשר הוא מרומם בעצמותו ית' הנה החכמ"ה עילא' והחסד העליון שפלות וירידה גדולה אצלו שיומשך בהם ולהקרו' חכי"ם כו' או חסיד כו' כי הנה ידוע ומבואר במ"א ע"פ ואנכי עפר ואפר פי' שאמר אברהם על עצם אהבתו הנפלאה הגם שהיה בחי' מרכבה עילא' לחסד עליון דו"א דאצי' אנכי עפר כו' שהאבהה שלו הית' כלא תשיב ממש לגבי אור אהבה עליונה דאצי' שהי' מרכבה אליה כידוע כערך יסוד העפר שבעץ הנשרף באש שנעשה ממנו האפר לאחר כלות השריפה שמלבד שגם בעודנו העץ בשלימותו הנה יסוד העפר שבו ברוחניו' עדיין ג"כ מדרגה הנמוכה שבעץ הוא מארמ"ע ורוחניו' שבו כידוע גם זאת אינו משל לאהבת אברהם לגבי אור אהבה דאצי' רק אמיתית המשל הוא להאפר שנשאר בגשמיו' מן רוחניו' יסוד העפר שהי' בעץ לאחר השריפה כו' וזהו ואנכי עפר ואפר לגבי אור חסד עליון שהי' מרכב"ה אליו וד"ל וא"כ מתוך זה נבין ג"כ איך שגם אור חסד העליון דאצי' הוא בחי' עפר ואפר בחי' דומם שבדומ"ם עשי' דעשי' לגבי עצמות אור המאציל ב"ה עד שירידתו והשפלתו להיות יקרא חסדן באור חסד דאצי' צמצום עצום הוא כו' וכמ"כ שיתצמצם גם באור חכמה דאצי' להיות יקרא חכי"ם כו' הוא שפלות וירידה עצומה מאד כי עצמות המאציל ית' כשהוא מוגבה ומרומם ומתנשא בהעצמות בעילוי אחר עילוי כו' אין ערוך כלל לחכמ' אליו כי הוא הגבה מאד נעלה ממהות אור החכמ' ומכ"ש אור החסד כמו שאמר אנת חכי"ם ולא בחכמ' ידיע כו' וד"ל יכמ"ש כולם בחכמ"ה עשיית' שהחכמ"ה בחי' עשי' דעשי' לגבי העצמות יכענין עושה בראשיית' פי' עושה את החכמ"ה הנק' ראשית וכמ"ש במ"א וד"ל.

(המגביהי* במעלה רוחני' משפילי בשמי' ב' פי' כו' חכמ' וחסד עפר כו' ש' מים רם על כל גוים בחי' שינ' שממי"ת בשמי"ם תור' ורמ"ח איברים כו' נראה במרא' כזוכי' המאירה כו' וגולה עטר' בטל רצונך עכ"ד מוצקו' בו כו' ואם לאו הרם לך ה' הגדולה כו').

והנה המשפילי בשמים יש בו ב' פרושי' הא' כפשוטו שהוא יורד ונשפל בשמיים עליוני' חכמ' עילא' כנ"ל והב' שהשמים עליוני' הנ"ל הם בחי' כלי ומסר שעל ידי השמים יוכל להתראות ולהתגלות והיינו מה שיובל להשפל ולירד למטה הוא ע"י השמיים וזהו בשמיים ע"י שמים יוכל להשפיל עצמו כו' וביאור הדבר היינו עד"מ מים הנראי' בזכוכית ע"י הזכוכית נראי' לעין יותר גדולים ומובהקים משהיו נראי' בלא כלי הזכוכית כו' וכידוע שע"י כלי המראה יראה פני האדם יותר גדולי' ויותר מובהקים לעין משיראה בלא מראה והיינו לפי שהמראה או כלי האצטרלו"ג הם מצמצמי' בעצמותם את אור הראיה על כן תתגדל ותתפשט הראיה בגילוי רב יותר כמבואר בספרי הטבע וזהו הנק' בגמרא וזוהר אספקלריא המאירה פי' שמאירה את הנראה בה ביותר התרחבות ויותר בהבהקה כו' וכל זה הוא משל אמיתי שהשמים עליוני' יהי' סיבה ליתרון גילוי אלקו' בשפלות וירידה הגדולה כו' וביאור הדבר הנה תחלה יש להקדים ענין הידוע בענין רם על כל גוים ה' פי' הע' שרים להיותם אחרית כל ההשתלשלו' דאבי"ע כידוע הנה לזה אינם תופסי' מקום כלל לגבי עצמות המאציל ית' וזהו ר"מ ומתנשא מאד על הגויים כו' ולכך אע"פ שגוים מרקדין בהיכלו כו' הן הן גבורותי"ו כו' פי' הן הן הראי' והמופת לעוצם ענין ההתנשאו' וההסתלקות אל העצמות בעילוי אחר עילוי כנ"ל בענין המגביהי כו' עד שמה שהן מרקדי"ן כו' לא איכפת לו כלל והן הן גבורותי"ו כו' והיינו כמשל השממי"ת אשר בידים תתפש והיא בהיכלי מלך וכמבואר במ"א שמפני העדר חשיבות השממית הגם שהולכת ע"ג גופו של מלך כמו הזבוב שהולכת ע"ג ידיו לא ירגיש המלך לו זאת לאיזה ביוזון כו' משא"כ אם ה' איש אפי' קל ונבזה מאד הולך ע"ג השולחן ה' מקפיד מאד כו' וד"ל והנה זהו משל לע' שרים שהם בערך השממי"ת בעת ההתנשאו' אל העצמות כנ"ל אמנם זהו דוקא כאשר יטרד המלך בעצמותו כנ"ל אבל כשיורד ונשפל מן העצמות הנה יוכל גם בפחות הערך כשממית וזבוב לצוות להבריחם כו' וה"ז כמשל השינה כשאדם ישן מפני ששכלו ומחשבתו עלו אל העצמות של הנפש ולא נשאר בגופו כ"א בחי' הנפש שהוא הדם כו' לכך לא ירגיש בזבוב שהולכת גם על פניו כו' ובמ"ש במ"א אך כאשר יקץ משנתו מפני ששכלו ומחשבתו ירדו מן העצמות ומאירי' בדרך ירידה במוח ולב כו' הנה אז יוכל להרגיש גם ההרגשה כל שהיא כמו הליכת הזבוב כו' ויקפיד להבריחה כו' או גם בעת הקיצו אם יטרד מאד בעמקות המחשבה או יהי' העדר הרגשה כל שהיא כ"א בדבר קשה כו' אבל כשאינו טרוד בעצמות אדרבה יורד ונשפל מן העצמו' מטה מטה להטיב לפחותי הערך ומעיין בעניניהם נהפוך הוא שירגיש דקות ההרגשה כו' וד"ל ובמ"כ יובן ענין אין כמוך באלמיים פי' מפני שאין קץ לעלוי אחר עילוי אל העצמות הרי יותר לא ירגיש בגויים שירקדו כו' אך אם אנו אומרי' עור"ה למה תישן ה' דהיינו שירד אור עצמו' המאציל להיו' נשפל מטה באור חכמ' חסד דאצי' כנ"ל אזי נהפוך הוא שאינו ר"ם ומתנשא על הגויים כו' אדרבה מדקדק עמהם כחוט השערה במה שמצירי' לישראל כו' וד"ל.

אך זהו לאחר שנשפל ויורד כו' אבל סיבת השפלות והירידה הוא ע"י אתערות' דלתתא בתורה ומצות שהן רמ"ח איברי' דמלכא כידוע וביאור הדבר הוא כמו שאיברי הגוף הן ענפי חיות הנפש דהיינו שבכל אבר יש חיות פרטי מן הנפש כו'

כמ"כ הרי המצות נקרא"ם מצות ה' פי" כמו שאנו או' אשר קדשנו במצוותי"ו דהיינו מצות שלו שהקדב"ה מניח תפילין כו' וכל המצות וא"כ רמ"ח פקודי' דלי' הן רמ"ח איברי' שלו פי" ע"י מצו' הצדקה אלקי' להחיו' רוח שפלי' מאין ליש הוא גורם סיבת אור עצמו' המאציל לירד לאור החסד עליון דרועא ימינא כו' וכן ע"י תפילין דמארי עלמא כו' נמשך ויורד באור חכמ' דאצי' כו' ועד"ז בכל רמ"ח מ"ע דאצי' גורמי' סיבת יריד' עצמו' המאציל באורו' וכלים מכלים שוני' בכל פרטי השתלשלות דאצי' כו' וכמ"ש במ"א בארוכ' ואתערות' דלעילא זו נעש' ע"י אתערות' דלתתא במצות שישראל עושין למטה כידוע וזהו המשפילי לראות בשמים כפי' השני דהיינו ע"י השמי"ם שהוא התורה והמצו' הוא סיבת השפלות והירידה כו' ואז כללו' נ"י נקרא' בשם אספקלריא המאירה להיות כי המצו' מעשיו' שלהם גורמי' רמ"ח פקודי' רמ"ח איברי' וכלים דאצי' כנ"ל וה"ז כמשל הנראה במרא"ה שנראה ביותר התרחבו' ויתרון ההבהקה כנ"ל כמ"כ באורך נרא"ה אור פי' באורך העצמי של המאציל כאשר אתה נרא"ה במראו' אלקי' בתורה ומצו' הנק' שמי"ם וארץ עליוני' כנ"ל אזי אתה נראה ביתרון האור כו' וזהו כפי' הא' באור"ך נרא"ה אנתנו נרא"ה ע"י תורה ומצות כו' אבל הפי' השני שנרא"ה ע"י מסך שהוא אספקלריא דלא נהרא כו' היינו כשאין תורה ומצות לישראל שיגרמו אתערות' דלעילא כו' ואזי שוכח עליהם ואין כמוהו באלמים כנ"ל כי הוא אומר אלכה אשוב"ה אל מקומי העצמי כו' ואסתלקת יקרה דקוב"ה לעילא כו' ואז הגם שמאיר לישראל אינו מאיר אלא דרך מסך לבד כו' וד"ל וזהו כפי' הא' דבשמים כפשוטו שהוא נסתר ונעלם בצמזומי' דשמי"ם וארץ כו' ולא שנרא' ביתרון האור כו' וד"ל.

סה"מ תקס"ג ח"א ע' ס' ואילך

קלז

הנה ידוע דמפני עוצם רוממותו דוקא יוכל לירד ולהשפיל א"ע ביותר דזה הכלל ידוע דכל הגבוה גבוה ביותר יותר יוכל להשפיל א"ע כמ"ש המגביהי לשבת כו' המשפילי לראות וכו' וא"כ גם כאן יובן עוד דמה שיוכל להשפיל א"ע זהו מפני עוצם רוממו' עצמו' המאציל והיינו במקום גדולתו פי' מפני עוצם גדולתו בעצמותו יוכל ג"כ להיות בצמצום הענוה ושם אתה מוצא ענוותנותו לפי ערך הרוממו' וע"ד הנ"ל שצמצום העלם העצמו' אינו נק' צמצום אלא מה שמצמצם העלם עצמותו בתחלה לבא לידי גילוי אור הוא הנק' צמצום וזה תלוי בערך גדולת עצמותו.

סה"מ תקס"ז ע' שטז

קלח

ןן"ש המגביהי לשבת שהוא בחי' מל' דא"ס שלפני הקו המשפילי לראות משם דרך קו והארה זו נק' בחי' סוכ"ע בכללות שמאיר לכל העולמות דבי"ע בהשוואה א' להיות כי אין האור מן העצמות בא רק בבחי' דילוג מתוך ההעלם ע"כ מאיר בבחי' העלם בכל עולם בשוה כמו באצי' ועשי' בשו"ה ממש וז"ש המשפילי לראות בשמים

וארץ בשוה משום דקמי" הארת עצמותו ית' שוה ומשוה רוחניות וגשמיות משפיע ומקבל כנ"ל וז"ש השמים וארץ אני מלא בשוה אך הוא בהעלם מטעם הנ"ל וד"ל.

סה"מ תקע"ע ע' טו

קלט

כי הנה מאחר שהוא ית' מושל ומשגיח למטה מטה כ"כ זהו מפני שהוא מרומם למעלה מעלה ביותר שכל המרומם ביותר יותר יכול להשפיל א"ע למטה יותר כמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות, דמשום שמגביהי לשבת ע"כ הוא משפילי לראות, דהא בהא תליא, והטעם הוא משום שלגבי עצמיות אא"ס ממש מעלה ומטה שוין ממש ע"כ הוא מושל למטה כמו למעלה ממש בהשוואה אחת.

סה"מ תקע"ב ע' עד

קמ

ואם יאמר האדם האיך יוכל האדם להראות את ה' פי' המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ כו' כי אף שהוא במדרגה עליונה יכול להשפיל א"ע למקום נמוך דהיינו במקום שומאה בשמים ובארץ כו' דהיינו עוה"ז ועוה"ב כי ביה"ה ה' צור עולמים דהיינו באותיות והקב"ה למעלה מן האותיות והנה כשאדם עושה רצונו למעלה מן השכל ומבטל רצונו מפני רצון המקום ממילא הקב"ה מבטל רצונו מפני רצונו וזהו המגביהי לשבת אעפ"כ המשפילי לראות.

סה"מ הקצרים ע' צט

קמא

וזהו פי' עצביהם כסף וזהב מעשה ידי אדם פי' עצביהם הוא לשון עצבות כסף וזהב שהוא מעשה ידי אדם אבל אנו בני"י אין לנו עצבות וכסף וזהב כי הכל מהשגחתו ית' ובכסף וזהב אנו יכולין להמשיך אותו ית' למטה דהיינו בצדקה כמ"ש מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ פי' המגביהי לשבת דהיינו שהוא גבוה וגדול עד שאין דבר מפסיק כנגדו ממש כידוע פי' הנה מקום אתי וכו' וד"ל וזהו המשפילי לראות בשמים ובארץ מהו שמים פי' כמ"ש אב המון גוים נתתיך שאפילו הגוים היו מודים שבמדת אהבה ויראה יכול להשיג את ה' ואהבה הוא רוחני וזהו מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה יאתה הוא לשון אהבה שמודים לזה אבל בדברים גשמיים אומרים שאין יכולין להמשיך אותו למטה כמ"ש על השמים כבודו דהיינו אהבה אבל באמת אינו כן לעמו ישראל מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ שאפילו בארצות אנו יכולים להמשיך אותו ית' למטה דהיינו בכסף שהוא דומם ומפני שגם הוא נקרא דומם חסד שהוא כלא ואפילו השמים הוא נגדו השפלה כמ"ש המשפילי לראות בשמים ובארץ וכנגדו הוא שוה שמים וארץ כנ"ל.

סה"מ הקצרים ע' קלג

קמב

וכעת צ"ל ההפרש שבין מוצקות להגולה אשר על ראשה הנה כתיב המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ ויש בזה ב' פירושים ג"כ והם ממש ב' הפי' שבאורך נראה אור הא' הוא שהמגביהי לשבת היינו כמו שהוא מרומם בעצמותו בעילוי אחר עילוי וזהו המגביהי לשבת שהוא למעלה ממש מגדר עלמין שא"א לומר עליו גם בחי' סוכ"ע והמשפילי לראות בשמים ובארץ היינו בחי' השפלה וירידה מעצמותו להיות בחי' שמים וארץ בחי' סוכ"ע וממכ"ע וזהו כפי' הא' של באורך נראה אור בחי' הארה דהארה כו' והפי' הב' הוא כפי' הב' באורך כנ"ל כי הנה כתי' המגביהי ביו"ד וידוע שהיו"ד הוא בחי' נקודה לבד בחי' העדר ההתפשטות והיינו שהוא מרומם למעלה בעצמות והמשפילי כתיב ג"כ ביו"ד היינו שאותו היו"ד עצמו של המגביהי הוא עצמו המשפילי כו' וידוע שבאל"ף יש ב' יודי"ן יו"ד לעילא ויו"ד לתתא והיינו כי איל הפרש כלל בין המגביהי להמשפילי וזהו לראות בשמים ובארץ כפי' הב' של באורך נראה אור שאדרבה יש בזה יתרון מעלה וזהו לראות בשמים ובארץ וד"ל כי פי' בשמים כו' הוא אש ומים והוא בחי' תומ"צ רמ"ח פיקודיו רמ"ה איברין דמלכא כו' כמו למשל כח השכל שבודאי ישנו בכח המשכיל כי אם לאו מפני מה ימצא מבחי' משכיל מציאות שכל דייקא ולא זולתו לכן מוכרח לומר שבודאי יש מציאות שכל בבחי' משכיל אך ששם הוא כלול בבחי' משכיל והיו לאחדים ואח"כ יוצא לגילוי שכל בפרט וכמו למשל מהעץ שידוע שיש בעץ ד' יסודות ארמ"ע אך שלא ניכר מציאות עפר כו' כלל כי אינו נמצא מציאות עפר בעץ הגם שתחתכו לחלקים היותר קטנים או אש ומים כו' אבל באמת ישנם בו רק שהם ברוחניות והראי' שהרי הולך עשן והוא מיסוד הרוח וכן אנו רואים לחלוותית בעץ בעת שריפתו והוא מיסוד המים וכו' והנה אחר שריפת העץ לא נשאר כ"א עפר ובודאי אין ערוך בין יסוד העפר כמו שהוא כלול בעץ קודם שריפתו ששם הוא בתכלית הרוחני והנה לפי אופן זה זהו לגריעותא ויש עוד אופן אחר שאדרבה מזה שנשאר רק האפר ולא יסודות זולתו מזה ראי' שהוא החומר הפשוט והיולי של העץ לא לדבר ולכן אחר שריפתו לא נשאר כ"א האפר ודוגמא לדבר זה במה שאמר אברהם ואנכי עפר ואפר כי אברהם הי' מרכבה לבחי' חסד דאצי" חסד דבריאה ואמר אנכי עפר ואפר לגבי מדריגות דאצילות איהו וחיהייהו חד לכן מדריגתו הוא רק עפר ואפר כמו למשל האפר שנשאר מן העץ אחר שריפתו שאין ערוך לגבי יסוד העפר כמו שהוא תחלה כלול בעץ ששם הוא ברוחני' והפי' הב' הוא כנ"ל שהאפר הוא החומר הפשוט כי הנה מדות דאצי" הם רק הארה דהארה לגבי מדות שבעצמות המאציל כי המדו' שבעצמו' הם בחי' א"ס כמ"ש חסדי ה' לא תמנו בו' וזהו שאמר ואנכי עפר ואפר כי שרשו מחומר הפשוט שלפני האצילות כי הנה כתיב זכות אבות לא תמו בחי' א"ס.

ולפי כ"ז יובן ב' הפי' הנ"ל הא' הוא כנ"ל שבחי' המגביהי היינו כמו שהוא מרומם בעצמותו והמשפילי הוא בחי' ירידה והשפלה מעצמותו כמשל הראשון של עפר והפי' הב' של המשפילי היינו שהמגביהי עצמו הוא המשפילי כמשל הב' של אפר שהאפר דייקא הוא החומר הראשון הפשוט וד"ל וזהו לראות בשמים ובארץ בחי' יתרון

כמו הפי' של נראה אור כי שמים וארץ הוא בחי' תומ"צ כי שמים אש ומים רמ"ח פיקודין רמ"ח איברין דמלכא וע"י תומ"צ ממשיכים עצמותו ממש כביכול כי צ"ל מהו היתרון של תומ"צ כמו ע"י תורה לשמה ממשיך אוא"ס בחכ' וכן ע"י תפילין או כמו צדקה להחיות רוח שפלים בפומ"ה לא כבר יש בחי' חכמה בסדר ההשתלשלות כמו כשעלה ברצונו להאציל ובראשית בחוכמתא וכן חפץ חסד הוא וא"כ מהו היתרון דוקא שאיש ישראל עשה צדקה בפומ"ה בלב יש בחי' חסד וכדומה אך הענין הוא כי הגם שיש בחי' חכמה בסדר ההשתלשלות עדיין אין זה עצמותו ממש כמו למשל אדם איזה דבר אין מזה רא שזהו כל עצמותו שאפשר שעצמותו הוא דבר אך גם בזה ירצה הוא כמו"כ יובן למעלה הרצון והחכ' שבסדר אין זה עצמותו עדיין אבל הרצון שבמעשה המצוות ותורתו זהו ומהותו כמו למשל אדם שרוצה מה שהוא בעצמותו ממש וזהו בשמים ובארץ בחי' יתרון מעלה מה שיש בתומ"צ כנ"ל וד"ל.

סה"מ כתובים ח"א ע' מה ואילך

כ"ק אדמו"ר האמצעי

קמג

וזהו אני ראשון שלפי האצ"י ואני אחרון הוא בחי' מלי' דאצ"י שנעשה כתר לבי"ע שגם שם מאין נעשה אני מן ההעלם לגלוי דכמו שאין ערך לאצ"י לגבי המאציל כך אין ערך לבי"ע לאצ"י ומ"מ אני ראשון ואני אחרון דנעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן ששניה' שוין בהשוואה א' ממש משום דלגבי אור העצמות ממש אני ראשון שלפני האצ"י עם אני אחרון שאחר האצ"י שניהם שוין וזהו מ"ש ראו כי אני אני הוא כו' שאין בו בחי' מעל' ומטה כלל וכמ"ש במ"א על פסוקהמגביהי לשבת המשפילי לראות שבשעה שמגביהי לשבת בעילוי אחר עילוי עד אין שעור למעלה בעצמות או דוקא הוא משפילי לראות כו'.

אמרי בינה שער הציצית יא, ג

קמד

וזהו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ שהן ב' מדרגות שבא"ס למעלה עד אין שיעור למטה עד אין תכלית . . ועכ"ז ב' המדרגות דירידו' ועליות הללו יגיעו לעצמות א"ס ממש רק ע"י תומ"מ כמו שהן בעצמותו ממש שז"ש קדושתו בתומ"מ שלו דוקא למעלה מקדושתכם וכמ"ש ושה"ש לא יכללוהו אבל בתומ"מ שורה למטה כמו למעלה במוה"ע ממש מטעם שזהו פנימית עצמותו ממש וזהו המגביהי ביו"ד ח"ע תומ"מ שלמעל' במוה"ע ומשפילי ביו"ד ח"ת בתומ"מ שלמטה הכל א' ועיי"ו משפיל להשיג בשמים וארץ כו'.

אמרי בינה שער הציצית יג, ג

קמה

וזהו המגביהי לשבת יו"ד דמגביהי בחכמה בראש שלמעלה מהיות מקור משפיע למל' ומשפילי לראות בשמים ובארץ יו"ד זעירא דח"ת בסוף בבחי' יסוד שהוא התקשרות השפע למקבל וז"ש בשמים ובארץ יחד כנ"ל וד"ל.

שערי אורה כז, ב

קמו

וזהו אשר אנכי ממש בחי' מוה"ע מצוץ היום במצות בפ"מ הוא מתגלה דוקא והיום בעוה"ו דוקא כמ"ש ז"ל היום לעשותם כו' ולא כמו שהן ברוחניות ביח"ע בעולמות עליונים אלא בסוף מעשה בפ"מ בגשמיות דוקא והוא לפי שעולמות עליונים הרי הן באים בסדר ההשתלשלות עו"ע מאור א"ס ב"ה ע"י ריבוי צימצומים כידוע שמפני זה ודאי אי אפשר שיתגלה בהם מבחינת המו"ע ית' ממש בגילוי דלמת"ב כלל כנ"ל רק שלא בדרך השתלשלות עו"ע אלא בדרך ירידה והתלבשות לבד כמו במעשה המצות בפ"מ בגשמיות דוקא הוא שיכול לבא למטה בגילוי כי לעצם רוממות ערך האור דא"ס עצמו לא יבא בדרך השתלשלות כלל כ"א בדרך התלבשות למטה דוקא שלא בהדרגה כלל וכידוע הכלל בכל מקום שכל הגבוה גבוה יותר יותר יוכל לבא בירידה במקום היותר נמוך דוקא וכמ"ש המגביהי לשבת המשפילי כו' וכתב אני מרום כו' וכן א' איזה בית אשר כו' כי השמים ושה"ש לא יכלכלוהו ועכ"ז צמצם שכינתו בין בדי הארון בהיכל ומקום גשמי וכך הוא בענין התלבשות אור א"ס ממש בכל מצוה בפ"מ וז"ש אשר אנכי מצוץ היום דוקא ולא למחר בעוה"ב כו'.

שערי אורה לז, ב

קמז

אך הנה יש להקדים מ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ. ויש להבין בלשון מגביהי ומשפילי דמשמע מזה שיש לפניו ית' בחי' מעלה ומטה דמגביהי לשבת היינו בחי' מעלה ומשפילי לראות הוא בחי' מטה וא"א לומר שזהו מעלה ומטה גשמיים שנופל בגדר מקום שהרי הוא ית' למעלה מגדר מקום לגמרי כמו שארז"ל הוא מקומו ש"ע ואין העולם מקומו וכמ"ש הנה מקום אתי כו' וא"א לומר בו ית' שיושב למעל' ומשפיל א"ע למטה כי הרי הוא שורה בעליונים ותחתונים בשוה ממש וסיפא דקרא מוכיח שא' משפילי לראות בשמים וארץ ושמים למעלה וארץ למטה כמ"ש שמים לרום וארץ לעומק ומשפיל לראות בשמים וארץ בשוה וכמ"ש הלא את השמים ואת הארץ אני מלא בשו' אלא צריך לומר דמגביהי ומשפילי זה אין זה בבחי' מעלה ומטה בגשמיות אלא בבחי' מעלה ומטה ברוחניות (ולא ברוחניות דהשתלשלות העולמות כמו ד' עולמות אצילות ב"י"ע שהאצילות נק' מעלה ברוחניות ובי"ע מטה ברוחניות שזהו ענין שמים וארץ ברוחניות הרי א' דשמים וארץ אני מלא בהשוואה א' ממש ועוד דהיינו בחי' מעלה ומטה עכ"פ אלא גם בשרש ומקור כל העולמות שזהובחי' הקו"ח שהוא נמשך רק בשביל שיהיה בחי' מעלה ומטה מראשית

הקו"ח עד סופו בעשי' הנה גם זה יקרא בחי' מעלה ומטה עכ"פ אלא בחי' מעלה ומטה ברוחניות היינו בעצמות אא"ס ממש גם קודם שעלה ברצונו להאציל כו' שמה שהוא בבחי' עילוי אחר עילוי בעצמותו עד אין שיעור למעלה מעלה הנה זהו הנק' בחי' מעלה וזהו פי' המגביהי לשבת פי' מגביהי ביד שמוגבה ומרומם לבדו בעילוי והסתלקות האור בעצמותו באין שיעור לעילוי אחר עילוי ברום המעלות עד שאין כל צמצום דקו"ח עד סוף העשי' תופס מקום כלל וכלל עד שנופל לשון שכחה על כל ההשתלשלות ונצרך לזכרון שיזכירוהו ע"ז כמו ביי"פ דזכרונות כידוע ומבואר במ"א שזהו כמשל המתעסק בעלמא באיזה ציור שאעפ"י שרושם פעולתו ניתן בו מ"מ אין זה רק חזונית דחזונית כח התנועה שבידו וגם זה הרי היה כמתעסק בידו בעלמא שלא היה בו כונת לבו כלל מפני טרדתו העמוקה וכה"ג שבדואי יפול בזה הציור שכחה לגמרי מכל וכל עד שיזכירוהו כו' וכך הוא בחי' הצמצום הראשון שנק' מק"פ שהוא כמו הרושם בעלמא כמא' בריש הורמנא דמלכא גליף גליפו בטה"ע שחקיקה וגליפה זו היא רק כמו רושם בעלמא ביד המתעסק בידי וכה"ג וד"ל.

(ז) וזהו המגביהי לשבת כשמגביהי לשבת במכון שבתו בעצמותו ממש שזהו בבחי' הסתלקות בעילוי אחר עילוי לאין שיעור למעלה מעל' וכידוע דעצמות אא"ס ממש למעלה מעלה עד אין שיעור ולמטה מטה עד אין תכלית כו' והיינו בחי' מעלה ומטה הרוחני' שבבחי' העצמות ממש וזהו המגביהי לשבת למעלה מעלה עד אין שיעור כלל ומשפילי לראות למטה מטה עד אין תכלית כלל וב' הענינים דמעלה ומטה מגביהי ומשפילי כו' הכל בא מכח העצמות ממש רק שזהו בבחי' העליה וההסתלקות בעצמותו וזה בבחי' הירידה והתפשטות למט' מטה עד אין תכלית וע"כ אמר המשפילי לראות בשמים וארץ בשוה לפי שכח זה של הירידה והתפשטות באה מכח העצמות ג"כ ע"כ משפילי לראות בשמים וארץ בשוה ממש וד"ל. ובוה יתורץ דאין הסיפא סותר לרישא דקרא דאדרבה מוסיף טעם וביאור הנהגה באמת הכונה הפשוטה במקרא זה דמגביהי ומשפילי היינו גם בשעה שמגביהי לשבת למעלה מעלה בעצמותו ממש אז הוא משפילי לראות בשמים וארץ ואין זה שפלות ויריד' כלל כי לגבי עצמותו ממש אין זה בחי' מעלה ומטה כלל וכלל מאחר שאין כל מקור של ההשתלשלות מראשו לסופו תופס מקום כלל וכלל כנ"ל וגם מצד עצם אמתתו הרי מה שמגביהי לשבת באין שיעור למעלה וגם מה שמתפשט למטה מטה עד כו' שוין לפניו ממש כו' כי הכל מכה א' באו והוא ית' כל יכול לסבול ב' המדרגות דמעלה ומטה הללו שבבחי' הרוחניות הנמשכים מעצמותו ממש שניהם כא' ממש מטעם שגם מה שמגביהי לשבת ומשפילי לראות שזהו ממש אא"ס למעלה עד כו' ולמטה כו' אין זה ערך כלל וכלל לגבי אמיתת עצמותו ממש שלמעלה מבחי' העלי' והיריד' כמ"ש במ"א וד"ל וזשארז"ל במקו' גדולתו שם דוקא אתה מוצא ענותנותו דגדולה הוא בחי' ההתנשאות שבעצמותו עד אין שיעור למעלה וענוה הוא בחי' ירידת אא"ס למטה כו' ובמקום גדולתו כמ"ש המגביהי לשבת משם דוקא הוא משפילי לראות בשמים וארץ משום דהיינו הך והכל מכה אחדות הפשוט' בא רק שזה כחו בעלי' וזה כחו בירידה כנ"ל וד"ל.

(ח) והנה יש עוד פי' במגביהי לשבת המשפילי לראות כו' דלראות היינו להתגלו' ולהתראו' כחו וגדולתו בשמי' וארץ והיינו בחי' ההשתלשלות דע"ס דאבי"ע כו' והיינו פי' המשפילי לראות דכל זה הגילוי אור שמתגלה בע"ס דאבי"ע הוא בחי' שפלות וירידה גדולה אצלו ומהיכן הוא משפילי לראות דוקא כאשר מגביהי לשבת כו' ויובן זה בהקדים תחלה בשרש ענין הע"ס דאבי"ע שהן נקראים בשם שמים וארץ בכלל דהנה פי' שמים מים הוא בחי' החכמה עצמה והשין הוא ג' גוונין דחכמה וביאור הענין ידוע שזהו ענין ג' מדרגות שבחכמה שנקרא אמ"ר אור מים רקיע כי כאשר החכמה מאין באה היינו מ"ש יהי אור וכאשר נמשך האור דחכמה מאין נקרא מים שזהו בחי' חסדים והוא בחי' התפשטות החכמה בגילוי להיות במציאת שכל וחכמה ונקרא חכמה בה"א וכאשר החכמה נתפס בבחי' יש גמור כמים שנגלדו ונקרא רקיע הוא כשמתפשט במדות דוקא והוא השי"ן שמורה ג' קוין דחכמה חג"ת כנ"ל בענין נטיות שבשכל לחו"ג כו' משא"כ בעוד החכמה בבחי' עיון שכלי בלתי נוטה עדיין לפסק דין או חסד וכו' וזהו פי' שמים שי"ן מים ג' גוונין שבחכמה כו' וזהו בראשית בחכמה ברא השמים הוא בחי' ירדות אור החכמה במדות ג' גוונין חג"ת דחכמה ואח"כ את הארץ שהוא בחי' המל' דכתיב והוכן בחסד כסא (וכמ"ש חסד ה' מלאה הארץ וא' באתרה שקיע רחמי כו' וחסד זה לברוא הארץ הוא סוף ירדת השפע מן החכמה שהוא מאמר דבראשית וכמ"ש ה' בחכמה יסד ארץ דאבא יסד ברתא אך כל זה שנמשך וירד אור החכמה והחסד בשפלות וירידה גדולה כזו שהן ע"ס דאבי"ע בכלל היינו מ"ש המשפילי לראות בשמים וארץ ששפלות זו באה מצד שהוא מגביהי לשבת דוקא שבמקום גדולתו כו' כנ"ל וכמ"ש אנת חכים ולא בחכמה ידיעא דמה שנקרא חכים הוא ע"י צמצום העצמות להקרות בשם חכים להיות מקור למקור למציאת חכמה בבי"ע וכן חסדן ורחמן כו' רק לאחזאה לאתנהגא בהון עלמין אבל מצד עצמו לאו מכל אינון מדות כלל וגם מה שנתצמצם להיות בבחי' מקור לחכמה וחסד באבי"ע אין ערוך כלל לחסד הנאצל והנברא כו' לגבי עצמות המאציל עד שנחשב כערך דומם דדומם לגבי השכל וזהו עושה בראשית דמאמר דבראשית דחכמה נק' בחי' עשיה ממש.

(ט) ויובן זה ממה שאנו רואים גם בסדר השתלשלות דאבי"ע איך שאין ערך לחסד דבריאה לגבי חסד דאצילות כמו שמצינו במדרגת חסד דאברהם אע"ה שהי' מרכבה לבחי' חסד דאצילות כידוע ע"פ ואנכי עפר ואפר שזה אמ' על שרש ומקור מדרגתו למעלה שהי' מרכבה לשם להיות שהי' בחי' אהבה דאברהם כלא חשיב ממש ואינה עולה בשם כלל לגבי אור אהבה עליונה שבמדת חסד דאצילות שהיה מרכבה לשם וגם כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח ומאתר שהי' נקרא אברהם אוהבי רחימא דמלכא הרי בבחי' העלאת מ"ן שלו באהבתו הנפלא' ועוצם דביקות שבנפשו לאלקים חיים שהוא בחי' המל' ודאי היה ממשיך אור העליון מאצ"י לבריאה כמים הפנים לפנים מבחי' אהבה עליונה אליו כמו אהבת איש לרעהו דאהבת רעהו נמשך אליו כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם מ"מ מפני שאין ערוך כלל בין בריאה לאצילות לא שייך לומר כך ואעפ"י שנקרא אוהבי רחימא דמלכא זהו רק כמו בחי' מרכב' לגבי הרוכב וכפני אריה אל הימין למעלה לגבי האדם שעל הכסא כו'

וזהו בבחי' מל' דאצילות שנקרא מרכבה תתאה אבל בעלות נשמתו בהעלאת מ"ן בהתעוררות רוחו באה"ר למעל' יותר היינו בבחי' חסד דו"א דאצילות אז אמ' ע"ע ואנכי עפר ואפר שהוא עד"מ הידוע מעץ הנשרף שד' יסודות ארמ"ע שבו כלין והולכים והיינו בחי' הרוחניות דיסודות שכלי' והולכים בעשן היוצא שכלול מארמ"ע כו' ולאחר כלות השריפה נשאר האפר שהוא גשמי והוא יסוד העפר הגשמי שנשאר מיסוד העפר הרוחני שבעץ שהי' רוחני וכערך הגשם אל הרוחני כך ערך האפר הגשמי אל היסוד העפר הרוחני שהי' כלול בעץ קודם שנשרף והי' לאפר וכך יובן הנמשל שאור אהבה דאברהם שנשמתו מעולם הבריאה בבחי' יש מאין הי' בערך אפר גשמי שנשאר מיסוד עפר שבעץ הרוחני אחר שנשרף כך מה שנשאר אחר צמצום כל אור האצילות ולא נשאר רק התכלית הנמוך שבמדריגת אהבה דשם שנבדל להיות בבחי' דומם כאפר הוא שרש נשמת אברהם וע"כ קרא עצמו בב' שמות אלה עפר ואפר לגבי אור חסד דאצילות וד"ל (ובאמת עפר ואפר ב' הפכים הן עפר ביסוד המים ואפר ביסוד האש מ"מ נכללים בשם א' להיותן בחי' דומם עכ"פ ואפר הנשאר מעפר שבעץ נקרא דומם שבדומם ויובן זה בעבודת ה' באהבה שבלב שהיא בקרירות ונמשך כמים עד שלא נשאר רק ההסכם מזה למעשה שהוא בחי' דומם כעפר בבחי' שפלות ובלא חיות כלל ובאהבה כרשפי אש כשנסתלק האור וחיות ונשאר רק בחי' דומם כאפר הנשאר מעץ הנשרף כו' וידוע שהמדות נקרא בשם צומח ובחי' דומם שבו היינו עפר ואפר כו'.

(י) והנה עד"ז יובן למעלה באור חסד עליון שאין ערוך כלל לחסד דבריאה לגבי אור חסד דאצילות עד שנחשב רק כמו בחי' דומם עפר שבעץ דצומח כשנשרף והי' לאפר כנ"ל שנקרא דומם שבדומם כו' וע"ד דוגמא הנה מה שאנו רואים ההפרש בין אור חסד עליון שבא ברוחניות בג"ע העליון דבריאה לנשמות ומלאכים דבריאה בין חסד גשמי שבא ונמשך למטה מטה כמו בעוה"ז השפל שזן את העולם כולו בחסד כו' שהוא פרנסה גשמיית שבודאי אין ערוך כלל וכלל בין זה לזה שזה תכלית הרוחני וזה תכלית הגשמי ומ"מ עפ"י ריבוי ההשתלשלות יומשך מחסד עליון הרוחני להיות מציאת חסד הגשמי בפ"מ וכמ"ש נותן לחם לכל בשר כל"ה הרי חסדו העליון הרוחני נמשך מאצילות לבריאה לג"ע ויורד ונמשך עד חסד דעשיה בפ"מ וכן בהיפוך כאשר מדת הדין גובר נמשך מאצילות לבי"ע כמו בר"ה וכה"ג וכמ"ש בזהר דאית יומין ידיען לעילא שנק' יומין דטוב כו' ואמנם כ"ז נמשך בדילוג הערך מאד מחסד עליון דאצילות כו' והוא כמו משל הנ"ל מבחי' דומם שבדומם דאפר שנשאר מן העץ הנשרף כמ"ש אברהם על שרש נשמתו ואנכי כו' ואעפ"כ הרי באתדל"ת אתעדל"ע שבמעשה החסד וצדקה שעושים למטה איש עם רעהו מעוררים למעלה בחי' אור ח"ע דאצילות שיומשך לבי"ע כמ"ש יהי חסדך כו' וכתב לך אדני החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו דוקא ולהיפוך במדת הדין מעוררים למעלה מדה"ד וראי' מאנשי סדום ולהיפוך מאנשי נינוה וכו' וכן באברהם איש החסד בפ"מ שעשה עם הכל גם עם ערביים ולרעים כמו לטובים הי' מרכבה לעורר למעלה בחי' אור ח"ע דאצילות להיות נמשך מאצילות לבריאה כו' והטעם הוא מצד שעצמות המאציל גם שמושלל מכל בחי' תואר מדה וספיי' כמ"ש לאו מכל אינון מדות כלל מ"מ צמצם עצמו להיות

נקרא חכים כו' כנ"ל וכן במדת החסד כמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה והוא באור ח"ע דאצי' שמלוכש בכלי שנקרא תקונא דרועא ימינא וכמ"ש אף ידי יסדה ארץ וימיני כו' רק בשביל להשפיע לעולמות כמ"ש לאחזאה לאתנהגא בהון עלמין סתימין כו' וכמו שאין ערוך בין חכמה וחסד דבריאה לגבי חכמה וחסד דאצילות יותר אין ערוך כלל בין חכמה וחסד דאצילות לגבי עצמות המאציל עד שגם בחי' חכמה או חסד דאצילות נקרא בחי' עשי' בחי' דומם שבדומם לגבי עצמות המאציל כנ"ל בפי' עושה בראשית כו' רק שאין לצייר ולהבין איכות ההבדלה בערך בזה לפי שהאצילות בכלל נאצל מעצם אורו ואיהו וחייהי חד ממש וגם איהו וגרמוהי חד ממש כמו שלהבת הקשורה בגחלת כו' ועכ"ז נקרא ע"ס בלי מה בלי מהות כלל משום דמצד עצמו לאו מכל אינון מדות כלל וכלל וכמ"ש את חכים ולא בחכ' ידיעא כו' ולא מכל כו' וכמ"ש במ"א שצמצום הראשון הנק' מק"פ וחלל' כו' הוא יותר בבחי' ההעלם שנק' חשך סתרו מבחי' הצמצום האחרון שבין אצילות לבריאה שנק' מסך כו' ועכ"ז הרי או' ראו כי אני הוא אני ראשון בבחי' הצמצום הראשון ואני אחרון בבחי' צמצום האחרון כו' וד"ל משום דכל זה הגילוי אור שבאבי"ע הוא בא בבחי' שפלות וירידה גדולה באין הפרש כלל לגבי העצמות ממש וד"ל.

(יא) וזהו המשפילי לראות בשמים כו' כי כאשר מגביהי לשבת בעילוי אחר עילוי בעצמותו ית' הוא הגבה למעלה מהיות מקור לחכ' וחסד דאצי' ע"כ נקרא צמצום זה להיות נקרא חכים כו' בשם שפלות ויריד' גדולה וזהו המשפילי לראות בשמים ששמים שין מים חכמה וג' קוין וזהו פי' הפשוט במשפילי שירוד ונשפל לברוא ולהאציל שמים עליונים שהוא בחי' חכמה עילאה וכו' אך לפי זה לא יתכן מה שאמר לראות בשמים ויש בתיבת לראות שני פי' א' לראות בהשגחה פרטי' כפשוטו וכמו משמים הביט ה' ראה כו' שזהו השגחה מן השמים בכל הארץ אבל לפעמים א' השמים שמים לה' והארץ כו' ע"ז או' גם בשמים הוא משגיח כמו בארץ וזהו לראות בשמים ובארץ בהשגחה כללית בשמים ובארץ בשוה שזהו בחי' שפלות וירידה ג"כ כו' והענין הוא כידוע בבחי' ב' דעות ד"ע וד"ת שכמו דקמי' כלא כלא חשיבא יבא אור ההשגחה לכל ההשתלשלות דאבי"ע שהן שמים וארץ בכלל בדרך שפלות וצמצום גדול וזהו נק' מחשב' אחת שצופה ומביט הכל בסקירה א' כידוע וזהו בחי' ד"ע ובחי' ד"ת היינו בחי' ההשגחה פרטי' בכל אשר בשמים ובארץ וכל צבאם בדרך פרט דוקא כמ"ש ממכון שבתו השגיח כו' וכן עיניך פקוחות כו' ועיני ה' משוטטות בכל הארץ וכה"ג בשמים העליונים יורד ונשפל לראות ולהשגיח כמו שירוד בארץ כי שניהם שוין לפניו וז"ש המשפילי לראות בשמים וארץ אע"פ שמגביה לשבת כו' וד"ל (ומ"ש השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך כו' השקפה זו בבחי' פנימי' ועצמית היא שזהו ע"י התגלות פנימית שלו ע"י השמים עצמן כמשי"ת) והנה יש עוד פי' בלראות זה שהוא להראות ולהתגלות ע"י השמים שהשמים העליונים הן בחי' כלי ומסך שע"ז יוכל לירד ולהשפיל להתגלות אורו גם למטה מטה בארץ ביתרון אור הרבה יותר וזהו לראות בשמים ע"י השמים שהן כמו המראה שנקרא אספקלריא דנהרא שהדבר הנרא' במראה נראה יותר בגודל והתפשטות רב ויותר מובהק לעין הרואה וכן המים הנראים בזכוכית בהירה נראי' יותר מובהקים (וכך השמים העליונים

נק' טהירו עליאה כמו כעצם השמים לטהר כו') לפי שהרואה במראה מכוון ומצמצם את אור הראי' ע"כ תרחיב ותתפשט אור הראי' לראות את דבר הנראה לעין בגלוי רב ביותר התרחבות ויותר בהבהקה (וראי' לזה מכלי האצטרלוב שרואים בו הכוכבים הרחוקים והגבוהים ביותר לפי שמקרב את דבר הרחוק להגדילו בעין הרואה בכפלי כפליים לאין שיעור כמ"ש בס' החקירה) וכל זה משל אמתי לענין השמים העליונים שעל ידם דוקא יהי' סיבה גדולה ליתרון גלוי האור העליון שהוא גלוי אלקות ביותר שבה יבא למטה מטה שו"ש המשפילי לראות בשפלות גדולה ע"י שמים דוקא.

(יב) וביאור הענין הנה יש להקדים לזה ענין א' והוא במ"ש רם על כל גוים ה' שהוא רם ומתנשא עליהם בעילוי רב וגדול עד שאינם תופסים מקום כלל וכלל לפי ששרש הע' שרים של מעלה מקבלים רק מבחי' אחוריים וחיצוניות דשם אלקי' שהוא במ"ח צירופים האחרונים לבד שנק' אדמת בני חם כמ"ש ומופתים בארץ חם כידוע וגם שם נא' מלך אלקי' על גוים שבחי' מלכותו בכל משלה ונק' שם בשם מלך הגוים וכמ"ש מי לא יראך מלך הגוים כו' וכתיב יראו מה' כל הארץ ולפעמי' הע' שרים בתכלית הביטול ואו' שירה וכמ"ש הללו את ה' כל גוים כו' וכתיב כל העמים תקעו כף הריעו לאלקי' וכן הבו לה' משפחות עמים וכה"ג אך לפעמים הן בבחי' הפירוד ויש ודבר בפ"ע עד שלפרקים יכולים למרוד כו' וזהו מבחי' התערבות טו"ר שבק"ג למטה וכמו שר של מצרים שא' לי יאורי כו' וכמ"ש פרעה מי ה' כו' וכן סנחרב וכה"ג ולהיות ידוע ששרש היניקה דע' שרים הן רק מבחי' הפסולת דאופנים שנק' שמרי האופני' כידוע ע"כ אין תופסי' מקום כלל וכלל (וראי' מי' מכות שבמצרים ממה דכתי' ויסר את אופן מרכבותיו כו' כמ"ש במ"א) וכמ"ש יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה כו' והן הכו"מ שמרום ומשפיל כרצונו וכמ"ש וכמצביי' עביד בחיל שמיא כו' וזהו דוקא כאשר יורד ומתצמצ' להשגיח על כל פרטי פרטיות שביושבי הארץ כמ"ש ממכון שבתו השגיח על כל יושבי הארץ וכמהפכת סדום ועמורה וכמו כי לא שלם עון האמורי כו' וכן במצרים שא' וידע אלקים אבל מה שא' רם על כל גוים ה' היינו כאשר הוא ית' בבחי' ההתנשאות והרוממו' בעצמותו בעילוי אחר עילוי שאז אין העולם מקומו כלל כו' וכמו אלכה אשובה אל מקומי העצמי כי אין הארץ וכל אשר בה רק בחי' הדום רגלי השכינה וכמ"ש השמים כסאי והארץ הדום רגלי כו' וכמו שא' מי כה' אלקינו המגביהי לשבת כו' שאין כל ההשתלשלות תופס מקום כלל כנ"ל ואז גם כשהע' שרים הן בבחי' פירוד גמור והשכינה בגלות עם ישראל כמו בגלות מצרים וגם בהיות גוים מרקדים בהיכלו כששרפו הבמה"ק ושלחו יד במקדשו אין כל זה תופס מקום כלל וכלל להיות לו לפגם כבודו מצד העדר תפיסת מקום לגמרי וכמשל השממית וקורי עכביש שבהיכל מלך שאם תגביה ותרחיב מכוון שבתה בקרקעית רצפת היכל המלך הרי ודאי לא ישים לב איש ממשרתי המלך ע"ו כלל וכלל וכמ"ש שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך כו' שהשממית נתפס ביד לזורקה חוץ בקל ועכ"ז הולכת בהיכל מלך ומגבהת רום ישיבתה בקורה ובקרקע וגם לפעמי' תלך על מטת משכב המלך ולא ירגיש בזה שום העדר כבוד או צער מצד העדר תפיסת מקום לגמרי וכך הנמשל מזה הרבה יותר בערך נבדל שאין לשער הכל כפי הידוע באמת בסדר ההשתלשלו' דאבי"ע מה תופס מקום

כל שרש יניקת הע' שרים שהוא רק בבחי' אחוריים דשם אלקי' דמל' דמל' דעשי' הנופל בבחי' פסולת דפסולת למטה כו' וכמו ששחק ר"ע על כרך גדול של רומי שמלא תענוגי עוה"ז שאין זה רק פסולת דפסולת שנופל מעונג האלקי שבחיצוניות דחיצוניות דג"ע דעשיה ע"כ אם לעוברי רצונו כך כו' וגם על מה שראו שועל יוצא מהיכל ק"ק כו' והיינו מה שארז"ל על אנשי כה"ג שאמרו הגבור הן הן גבורותיו שגוים מרקדי' בהיכלו והוא שותק וכן מ"ש אין כמוך באלמים כו' פי' הן הן גבורותיו דוקא דהיינו מצד בחי' עוצם ההתנשאו' והסתלקות בעילוי אחר עלוי בעצמותו שאז כל ההשתלשלות אינו תופס מקום כלל וכלל אז גם מה שגוים מרקדים בהיכלו הוא שותק ויושב בשמים ישחק להם כי כלא חשיבא ממש וכמשל שממית הנ"ל והרבה יותר מזה וע"כ מזה מופת וראי' לעוצם גבורותיו וכמ"ש מי כה' אלקינו המגביהי לשבת כו' וד"ל.

(יג) אך הנה עכ"ז אומר המגביהי לשבת משפילי לראות דגם בשעה שמגביהי לשבת במכון שבתו בעילוי אחר עליו לאין שיעור בעצמותו ממש מ"מ גם אז הוא ית' יורד מעוצם בחי' הרוממות שלו ומשפילי לראות בירידה ושפלות גדולה בירידה אחר ירידה עד אין שיעור למטה מטה בכל פרטי השגח' גם בדצ"ח הגשמי' גם למצוא טרף למוזנם וכמ"ש נותן לחם לכ"ב כל"ח וחס ומרחם על כל מעשיו וכמו על נינוה העיר הגדולה כאשר נתכסו בשקים האדם והבהמה חס עליהם מאד וא' ליונה הנביא איך לא אחוס על י"ב רבוא אדם ובהמה רבה הרי חסים על הבהמה וכן מצינו בקי"ס שגם שמצרים טבעו בים חס עליהם וא' מעשה ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה לפני וכה"ג ומקרא מפורש ורחמיו על כל מעשיו אין זאת כ"א מצד שכאשר הוא ית' המרומם על כל ההשתלשלות כאשר משפיל עצמו גם זה בא ונמשך עד אין תכלית למטה מטה להיות יודע ומרגיש בצער ברואיו מפני שהן כח מעשיו עכ"פ הגם שזהו רק מחיצוניות דחיצוניות כח הפועל אלקי שבמל' דמל' דעשי' בצירופי' היותר אחרונים וכו' וזהו שארז"ל שי"ב שעות הוי היום עד שג"ש האחרונים יושב וזן כל העולם כו' וד"ל והנה לפי המשל הנ"ל בשממית וכה"ג גם בזה יש להבין שיש בזה ב' אופנים הא' כאשר המלך הוא טרוד ברוממות עצמותו בעניינים רמים לא ירגיש בדברים קטני הערך מאד מאד כמו בהילוך שממית ומעשה קורי עכביש בהיכלו וכה"ג ולא ירגיש במעשים מכוערים של פחותי הערך מעבדיו הקטנים כשפחה ועבד שאחר הרחיים וכה"ג אבל כאשר לב המלך פנוי מכל עסקיו הרוממי' ומשים לבו ודעתו להשכיל גם בעניינים קטנים שבחיצוניות דחיצוניות להשגיח גם עליהם מפני שמשפיל א"ע ביותר כאיש פשוט רש ונקלה כו' הנה אז ודאי נהפוך הוא שמדקדק ביותר גם על אשר כלא חשיבא ממש כמו השממית והובוב ומצוה לזרוק אותם חוץ וירגז על כל אשר אין כדאי לדבר בזה ויקפיד ביותר על כל מכעיסיו גם בדבר קטן שבקטני' כו' וכללו' ענין זה הוא כמו המשל באדם בשינה והקצה דבשינה ודאי כשאדם ישן שכלו ומחשבתו מסתלקי' בעצמו' נפשו וגם לבו ומדותיו וגם כל כחות חיצוניו' שבגופו ולא נשאר בגופו רק המעט חיות המתצמצם מפנימיות הכחות והוא חיצוניות החיות הנשאר בלב מרוח החיים לצורך כחות החיצוניות שהן תנועה והרגשה בלבד כידוע ואז ודאי לא ירגיש בשום דבר המנגד לרצונו ושכלו ומדותיו וגם כאשר

זבוב ושממית יהלכון בגופו לא ירגיש כלל ומכ"ש כאשר נמצאו בביתו והיכלו שלא כפי רצונו כו' אך בהקיצו משינתו נהפוך הוא לגמרי מפני שכל כחות נפשו הפנימיים כמו הרצון והשכל ומדות ירדו מן העצמות להאיר בכלי מוחו ולבו כו' הנה אז ירגיש דוקא בכל אשר נגד רצונו ושכלו ומדותיו וגם ירגיש בכל דברים קטנים כמו הזבוב והשממית להבריתם ויקפיד על כל אשר בקצה ביתו כמו במעש' העבד ושפחה שאחר הרחיים וכה"ג ונמצא מובן מכל אלה המשלים עכ"פ מכוון א' כי בעת רוממות העצמות לא ירגיש כלל גם בדבר גדול שבגדולים ובעת ירידתו ושפלותו מן העצמות ירגיש גם בדבר קטן שבקטנים וכמו במשל השינה שעולה הכל בעצמות או במשל הטרדה בעמקות רוממות עצמותו או יהיה בהעדר ההרגשה מכל וכל רק בדבר הנוגע לעצמותו ממש אבל בעת ירידתו בשפלות מעצמותו כמו בהקיצו מן השינה שירד' כחות העצמיים בכלי גופו ישיגה גם בכל פחותי הענינים ולהרגיש גם בדקות ההרגשה בפעולות פרטי פרטיות ולעיין היטב בכל פרט גם בענין פחות הערך מאד וד"ל.

(יד) והנמשל מכל זה יובן למעלה בענין הנ"ל במגביהי לשבת המשפילי לראותו כו' שיש בזה ב' מדרגות הא' כאשר הוא ית' מרומם ונשגב לבדו בעילוי העצמות שע"ז א' הן הן גבורותיו כנ"ל וכן אמרו אין כמוך באלמים ל' אלם הרי הוא כמו השותק כאילו א"י לדבר ובאמת אין שתיקתו רק מצד עוצם הגבורה שבלבו ודעתו שכובש רוחו ומתאפק ושותק לשונאו כו' וכל מה שהוא גבור יותר יותר יוכל לשתוק ולסבול מעשה השונא משא"כ כשאינו גבור בלבו ודעתו כ"כ לא יוכל לסבול ולמשול ברוחו וישלם לשונאו אל פניו כו' וכך הוא מה שאמרו להודיע כמה ארך אפים לפניו שמאריך אף לרשעים וכמ"ש טוב אך אפים מגבור שהאריך אפי' אין זה רק רוב גבורת הלב להאריך אפו ולשתוק שאין זה כח הגבור בגבורתו כלל וכמ"כ למעלה כמה ארך אפים לפניו ברוב גבורותיו שהוא בבחי' א"ס ע"כ מאריך אפו כ"כ וכמו דורו של אנוש עדכל הדורות שניזונון בחסדו והן עוברי רצונו וכו' והיינו אין כמוך באלמים והוא ענין א' עם משלים הנ"ל בשינה או טרדא עמוקה כו' שכל זה היינו רק מצד עוצם העילוי בעצמותו שאין כל ההשתלשלות תופס מקום כלל כנ"ל ע"כ נק' ארך אפים להאריך אף כ"כ שגם שגוים מרקדים בהיכלו הוא שותק וסובל והן הן גבורותיו וד"ל ואמנם הגם שהן הן גבורותיו מצד עצם הרוממות שאין לו שיעור למעלה וכמ"ש המגביהי לשבת כנ"ל אבל יש אופן שני שבהיפוך ממש שמשפילי לראות בשמים כו' והיינו כמו שאו' עורה למה תישן ה' כו' וכן ויקץ כישן ה' שהוא עד"מ אדם המקיץ מן השינה שירד שכלו במוחו ומדותיו בלבו אזי ירגיש בכל אשר יעשו נגד רצונו גם בדבר הקטן שבקטנים כמו גם בזבוב ושממית שבבית לבלתי תלך בשולחנו ומתנו וכה"ג ידקדק גם עם עבדו ושפחתו כחוט השערה גם בדקות כו' והנמשל מזה יובן למעלה מהגלות נק' שינה וכאשר נתעורר מן השינה כמ"ש עורה למה תישן ה' אז יורד ונשפל מן עצמותו להאיר בחכמ' ומדות דאצילות בבי"ע עד סוף העשי' להיות מרגיש ומשגיח גם במעש' הע' שרים דנוגה דעשי' לדקדק עמהם כחוט השערה כמ"ש המבין אל כל מעשיהם ואינו רם ומתנשא על הגוים אדרבה יורד ומתמצמץ ביריד' ושפלות גדולה להשגיח על כל אשר עושים לנגד רצונו ובפרט במה שמצירים לישראל עמו חבל נחלתו שזהו כאלו נוגע'י בבכת עינו כבי'

כמ"ש יצרנהו כאישון עינו כו' היפך השתיקה והסבלנות מטעם הנ"ל וד"ל.

(טו) אך הנה סיבת הירידה והשפלות הנ"ל היינו רק ע"י אתדל"ת דכנ"י בתו"מ שנק' בשם רמ"ח אברים דמלכא כמו שאברי הגוף הכל כלים מכלים שונים לגלוי אור וחיות הנפש באופני' שונים כמו השפעת החסד ביד שהחסד הוא אור וחיות מדה שנטועה בעצם הנפש ובאה לגלוי אור בכלי היד דוקא וע"י הצדקה וחסד שעושי' ישראל למטה באתדל"ת זו נעשה אתדל"ע להיות מאיר אור חסד עליון שבעצמות המאציל לבא בבחי' כלי והוא כמ"ש אתקריאת בתיקונא דא חסד דרועא ימינא כו' להיות זן את העולם בחסד בעולמות הרוחניים עד עוה"ז השפל שזן ומפרנס לכל והיינו רק ע"י אמצעי' ריבוי הכלים דחסד עליון וכה"ג בכל המצות מעשיות הן רק בחי' כלים לעורר אתדל"ע להיות נמשך האורות דע"ס בכלים מכלים שונים וע"כ נק' המצות רמ"ח אברים דמלכא כידוע וז"ש אשר קדשנו במצותיו מצותיו דוקא מצות שלו כמו שידוע שהקב"ה מניח תפילין ומתעטף בציצית וכו' וכמ"ש אם במצותי תשמעו וכן באברהם א' וישמור מצותי כו' היינו ג"כ ע"ד הנ"ל שאור העצמות יורד ונמשך בחכמה ובינה דאצילות ע"י התפילין שמניח כידוע דד' בתים דתפילין הן ד' מוחי' במקיפים ופנימי' וכן בל"ב חוטין דציצית נמשך בחי' ל"ב נ"ח במקיף ופנימי וכך הוא ענין כל המצות עליונות שנק' מצותי וזהו אשר קדשנו ג"כ במצותיו להיות יחוד וחיבור או"כ ע"י מצות שלנו כמו במצותיו ממש וד"ל (ולפי"ז לכאורה נהפוך הוא שלא ע"י אתדל"ת נעשה אתדל"ע אלא קדשנו במצותיו שנק' רמ"ח אברים דמלכא דהיינו בחי' או"כ מקיפים ופנימים שכבר נאצלו מעצמות המאציל וכמו אברהם קיים כל המצות עליונות היינו כל היח"ע באו"כ ע"י העובדות שלו וכמו יעקב במקלות עשה יח"ע שבמצות תפילין כידוע ועכ"ו א' ושמי הוי"ה לא נודעתי להם רק ע"י מ"ת ומצות מעשיות שישראל עושי' בגשמיות דוקא הענין הוא כידוע שכל השתלשלות דע"ס או"כ מקיפים ופנימי' הכל נמשך ע"י מאמ' קו המדה במדה וקצבה בקו"ח שהוא מקור כל האו"פ ומקיפים וגם ע"י ריבוי מסכים והעלמות שבין עליון לתחתון שאם הי' מאיר אור מעליון לתחתון ביתר מכפי המדה דקו המדה הנ"ל הי' כל עלול מתבטל בעילתו ומכ"ש אופני' היחודים והתכללות וע"ז כחו"ג וחוב"ב כו' הכל בא במדה דוקא כמו מי מדד בשעלו מים כו' כמ"ש במ"א וזה הי' עפ"י העלאת מ"ן דאבות הן המרכבה להיות תוס' אור באו"כ מבחי' קו המדה הנ"ל כמו ע"י החסד שהיה אברהם עושה המשיך תוס' אור בכלי החסד דאצילות ויצחק המשיך תוס' אור בכלי הגבורה דאצילות ויעקב בכלי הת"ת ויוסף ביסוד וכה"ג בכל י"ב שבטים אך כל תוס' אור זה אינו רק מבחי' קו המדה הנ"ל שהוא בא מן העצמות רק בבחי' צמצום והעלם כידוע וז"ש ושמי הוי"ה בחי' אור העצמות ממש לא נודעתי לאבות גם שהיו מרכבה לכל יח"ע דע"ס או"כ כו' רק ע"י מ"ת בי' הדברות ובמצות מעשיות דוקא שם בא גילוי האור מבחי' העצמות ממש להיות בחי' תוס' אור העצמות מאיר בקו"ח שנק' קו המדה להאיר ביתר מכפי המדה באו"כ מקיפים ופנימים וזהו שבתפילין דמאיר עלמא כתיב ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ כו' וכה"ג כל מצות עליונות הכל בישראל תלויים באתדל"ת אתדל"ע ונמצא שניהם אמת דמ"ש אשר קדשנו במצותיו ממש דהיינו מצות עליונות שנעשים ברמ"ח אברים דמלכא זהו בחי' יח"ע שנעשים באו"כ

שנק' רמ"ח אברים הוא אשר נעשה ע"י אתדל"ת דרמ"ח מ"ע הגשמי" דוקא והיינו
הך ואשר נמשך במדה וקצבה ביה"ע באו"כ ה"ז רק בחי' רמ"ח אברי' דמלכא מצד
עצמן לבד כמו עד"מ אברי האדם למטה מצד עצמן שיש בהן יתוד והתכללות מראש
לסוף ואין לזה ערך לגבי יח"ע שנעשים ע"י המצות שעושה באבריו כמו במצות
הצדקה וחסד שעושה בידו או שמניה תפילין בראש שהוא למעלה הרבה מא"מ
ופנימים שלהם וד"ל.

(טז) ובוה יתורץ כמה ענינים הנראים כסותרים במאמרי הוזהר וגם בדברי רז"ל
כמו במ"ש רז"ל ע"פ ועשיתם אותם כאלו עשאוני ברמ"ח אברים והן
רמ"ח פקודין שנק' רמ"ח אברי' דמלכא הרי יש בוה ב' אופנים הא' בחי' הכלים
לאורות עליונים דע"ס שנק' אברים כמו חסד דרועא ימינא וכה"ג והב' רמ"ח מ"ע
גשמיים שנעשים על האברי' כמו תפילין בראש גשמי שהוא ע"ג המוחין שבראש
בבליטה וכמ"ש כי שם הוי"ה נקרא עליך ולמעלה היינו הקב"ה מניה תפילין ממש
כמו שמניה אדם תפילין ע"ג ראשו וכך ציצית בבגדו שנא' עוטה אור כשלמה כו' והן
הנקרא מצותיו שהוא ית' מקיים בעצמו אין זה רק ע"י אתדל"ת שישאל עושין וכמו
בעסק ת"ת למטה הקב"ה יושב ושונה כו' וכן בצדקה וחסד שעושין למטה אתדל"ע
שנעשה מזה הוא מה שנמשך מעצמות אור המאציל אור ח"ע במל' דאצילות שנק' דל
שזהו חס"ד ח"ס דלי"ת וכן צדקה צדק ה"א כידוע שאין לח"ע שכבר נמשך במל'
כמ"ש והוכן בחסד כסא וכן מ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה וכה"ג אין ערוך כלל
וכלל לחסד זה שנמשך על ידי אתדל"ת במצות הצדקה וחסד בפועל ממש כמו שהיא
עפ"י התורה הנגלית לנו דוקא וזהו שאמר ושמי הוי"ה לא נודעתי להם דזה פלא גדול
לכאורה איך ע"י חסד דאברהם דעביד טיבו יתיר עם הבריות ועי"ז נתעורר בחי' רב
חסד עליון בשרש אור וחיות נשמתו שהוא בחסד דו"א דאצילות בפנימיות שנקרא
אברהם אוהבי רחימא דמלכא עכ"ז שמי הוי"ה לא נודעתי אליו רק באל שדי ולישראל
בעשותן המצות צדק' וחסד כפי המצו' עליהם לבד עפ"י תורה הנגלית לנו בהלכות
צדקה יומשך שמי הוי"ה העצמי כו' וכידוע שמקור חיי העוה"ב הוא רק ע"י מצות
מעשיו' בגשמיות דוקא דמצוה הוא בחילוף אתב"ש דשם הוי"ה והמין" עתה בחילוף
י"ה בכיסוי והעלם ולע"ל יתגלה או הוא עצם ופנימיות אור העצמות ממש שמוה דוקא
יהי' חיי העוה"ב שנא' בו להנחיל אוהבי יש כו' וכמארו"ל כ"י יש להם חלק לעוה"ב
אפי' פ"י שמלאים מצות בפ"מ כרמון שנא' ועמך כולם צדיקים צדיקים במצות
גשמיות בפ"מ שזהו למעלה הרבה ממצות הרוחניות דאבות כו' אך הטעם לכל זה אינו
רק מפני שנעוץ פנימית ועצמות אא"ס תחלת כל התחלות בסוף הכל שהוא בסוף
מעשה בפ"מ דוקא וכמ"ש סוף דבר כו' את האלקים ירא ואת מצותיו שמור בפ"מ
דוקא כי זה כל האדם העליון דאצילות שלמעלה הרבה מבחי' קו המדה שמווד כל
או"כ מקיפי' ופנימי' הוא ענין אשר קדשנו במצותיו שהוא ע"י אתדל"ת דישאל
למטה דוקא כמ"ש ישראל אשר בך אתפאר וד"ל).

(יז) וזהו המשפילי לראות בשמים ע"י שמים כפי' הב' דלעיל דהנה התורה מן
השמים ניתנה כמ"ש מן השמים השמיעך את קולו כו' והמצות ניתנו

בארץ דוקא כמ"ש אל יתהלל חכם כו' כ"א לעשות חסד ומשפט וצדקה בארץ דוקא שכל התורה כולה לא ניתנה רק להמשיך אור אלקי שבאצילות בג' הקוין חח"נ מימין כו' כ"א שיומשך הכל בארץ דוקא וזהו חסד קו ימין ומשפט דאיהו דין וצדקה רחמים כלול משניהם כמו ודוד עושה משפט וצדקה וכן באברהם או' כי ידעתיו אשר יצוה כו' לעשות צדקה ומשפט כו' וכן הרבה בכתובים נכלל כל התו"מ בצדקה ומשפט והכל בארץ דוקא לפי שסוף מעשה בארץ הוא שעלה בראשית ותחלת המחשבה והרצון הפנימי והעצמות שזהו כל בחי' אור מהות ועצמות שלו שלמעלה הרבה גם מכל אשר צמצם אור העצמות בצמצום הראשון הנקי מק"פ וחלל ריקן הנו' בע"ח להיותו הפץ חסד להטיב מרב טובו וחסדו העצמי שבבחי' א"ס שכל זה אין ערוך כלל וכלל לגבי עצם פנימיותו ומהותו שחפץ במצותיו הבאים בגלוי בפועל המעשה ע"פ התורה הנגלית לנו דוקא כנ"ל וד"ל וכמארז"ל במדרש במי נמלך בנשמתן של צדיקים פי' במי נמלך בעצמותו ממש אם יצמצם אורו העצמי במק"פ וכו' להיות מקור חיים כללי בקו"ח כו' בנשמות הצדיקים שיהיו בגופים גשמי' ויקיימו פנימית ועצם רצונו הפשוט שבעצמותו ממש בתו"מ בפ"מ דוקא שזהו שמי הוי"ה ממש בהן נמלך דוקא א"כ מזה ראי' ברורה לכל הנ"ל שמצות בפ"מ הוא נוגע במוה"ע ממש שלמעלה הרבה ממדרגות האבות כנ"ל וד"ל ועוד ראי' ממארז"ל תנאי הי' להקב"ה בו' ימ"ב אם יקיימו ישראל תו"מ כו' וא"ל אחזיר אתכם לתהו כו' ולא אמר תנאי הי' על האבות כי קיום התו"מ בפ"מ הוא תחלת פנימית המחשבה ורצון העצמות שלא נשלם זה גם במצות ברוחניות שעשו האבות למעלה ביח"ע שבע"ס דאצילות באו"כ מטעם הנ"ל וד"ל.

(יח) וזהו המשפילי לראות בשמים וארץ שהן התו"מ בפ"מ דוקא כנ"ל ופי' לראות היינו להתראות ולהתגלות כל בחי' פנימיותו ועצמותו ממש כמו שהוא שלמעלה מבחי' צמצום הראשון בקו"ח שנקרא קו המדה כו' אין זה כ"א ע"י השמים שהוא התורה שניתנה לנו בפ"מ בשעת מ"ת דוקא דכתיב וירד ה' על הר סיני כו' ותורה זו נקרא שמים בחי' מים עליונים דפנימית ח"ע שבעצמותו ממש וג' גוונין דשי"ן היינו ג' מדות טמא טהור כו' שכלולים בי' הדברות במ"ע ול"ת באנכי ולא יהי' לך כו' שבא בפ"מ בלא תרצה וכבוד אב ומצות שבת וכה"ג שזה כל בחי' פנימי' ומוה"ע ממש שיורד ומלוכש בזה ולע"ל יתגלה בעוה"ב דכתיב בי' עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו כו' וגם במצות שיהיו בלמות המשיח לאחר בירור עה"ד טו"ר דרוח הטומאה יעביר מן הארץ ויהי' מעשה המצוה בשלימות העליון הרבה יותר עכ"ז עיקר המכוון במצות בפ"מ דעכשיו דוקא לברר לעה"ד טו"ר דוקא וד"ל והיינו דוקא כאשר מגביהי' לשבת בבחי' העילוי אחר עילוי בפנימי' עצמותו דוקא שאין לו שיעור למעלה מעלה אז הוא משפילי לראות כל בחי' פנימית מוה"ע ממש בתו"מ בפ"מ שהוא בשמים וארץ דוקא כנ"ל והשפלות והירידה עם ההגבהה בעצמותו הכל ענין א' והא בהא תליא וזהו שאמר מגביהי' ביו"ד דחכמה בראש בחש"מ ומשפילי ביו"ד דח"ת בסוף מעשה דתו"מ דנעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן וז"ש אם לא בריתי יומם ולילה ב' מדרגות דח"ע וח"ת חוקות דתשב"כ ושבע"פ שמים וארץ בשרשן בטה"ע לא שמתני כו' מטעם כל הנ"ל וד"ל וזהו כי עמך מקור חיים היינו

בבחי" צמצום הראשון דישת חשך סתרו שלפני הארת אור הקו"ח שנק' קו המדה כנ"ל שבטל ונכלל בו כל מקור חיים העליונים דאבי"ע כנ"ל אך מ"מ באורך נראה אור ויש בוה ב' פירושים כנ"ל הא' לגריעותא שמ"ש נראה לשון הסתר והעלם עצם האור כמו אור הנראה ע"י מסך שנשתנה מהות עצם האור ונק' אספקלריא דלא נהרא וכמו מראה הנבואה ע"י צמצום דכברייתו ש"ע ברישא חשוכא כו' וכמו אור הנכפל (שנקרא וידער שיין) או כמו מראה שאינו רואה בה רק דמות ולא עצם וכל זה משלים להבין בכל עיקר ושרש הצמצום הראשון הנקרא מק"פ שאז האור הנראה בא בשנוי המהות וכ"ש במסך שבין עצמות המאציל לנאצלים בכל פרצוף עד מל' דאצילות בבריאה שנקרא מסך ומבדיל כו' שהכל בא במדה ושיעור עפ"י מאמר קו המדה כנ"ל במצות הרוחניות דאבות וכה"ג אבל מדרגה הב' הוא למעלה מעלה הרבה מצמצום דקו"ח הנ"ל והוא בבחי' פנימיות מוה"ע ממש שמלוּבש בתו"מ בפ"מ דוק' כנ"ל באריכות וזהו פ"י הב' במ"ש נראה אור דהיינו שאנחנו בני" דוקא נראה אור בתוך אורך העצמי שלפני הצמצום הראשון שלא ע"י העלם ומסך כלל ולכך זה נראה אורך העצמי בתוס' גלוי אור בהבהקה ויתרון האור הרבה שלא הי' נראה כזה כלל בלתי התלבשותו בשמים דוקא וזהו באורך העצמי שבתו"מ במוה"ע ממש נראה אורו ביתרון ע"י שמים שמשפילי לראות שם דוקא שמהתלבשות עצמות אורך בשמים במ"ת ובמצות בארץ בפ"מ דוקא שם דוקא נראה אור העצמי והפנימי ביתרון גדול הרבה וכמו הרואה ע"י זכוכית בהירה שמבהיק האור ביותר הבהק' וביותר התרחבות לאין שיעור כמ"ש בחיי העוה"ב עין לא ראתה כמו שהעין לא תראה באו' בהיר ביותר כ"א ע"י לבוש זך ביותר וזהו שאמר בתורתו של ר"מ הי' כתוב כתנות אור באלף דהיינו בחינת כרוּרים דעה"ד טו"ר דשרשו בחשמל דק"נ שהן כתנות עור בעין בשביר' הכלים דז"מ דתהו ולאחר הבירור יהיו בבחי' לבוש זך כאור הנראה מחמת הזדככות הכלי ביותר כו' משא"כ עתה נהפוך הוא שבחי' חשמל דנוגה הוא בחי' המסך שמפסיק ונקרא אספקלריא דלא נהרא וזהו פ"י השני דנראה אור וע"י מסך דוקא דהיינו כשאין תו"מ בפ"מ בישראל שאז מקבלים יניקתם מע' שרים דנוגה ששם הוא הסתר הפנימי כמ"ש אסתיר פני ע"י דאסתלק לעילא ונמשל לשינה כו' כנ"ל שאז א' אין כמוך באלמים כו' ואז נאמר מצין מן החרכי' שבמסך והיינו פ"י הב' דנראה אור ע"י הסתר וצמצום גדול בשמים וארץ היפך פ"י הב' דלעיל וד"ל.

(יט) ואחר כל הנ"ל יש להבין בענין מנורת זכרי' ענין וגולה על ראשה ושנים זתים עליה כו'. דהנה מובן מכל הנ"ל בענין מגביהי לשבת משפילי לראות לפי פ"י הב' דלעיל בלראות בשמים כו' דדוקא ממקום שעלה לשם כשמגביהי לשבת בעילוי אחר עילוי בעצמותו ממש לאין קץ ושיעור כלל משם דוקא הוא משפילי לראות ולהתגלות בבחי' שפלות וירידה ע"י תו"מ שישראל עושין למטה דוקא להיות מאיר גם בע"ס דאצילות בתוס' אור מרובה על העיקר הרבה יותר מכפי המדה דקו המדה עד שבכלל מאתים מנה לפי שירידה זו מן פנימית העצמות ממש שלגדולתו העצמי אין חקר כלל כו' וזהו ענין המנורה שראה זכרי' שנים זתים עליה שמאליו נמשך ויוצא השמן מן הזתים שמימין הגולה ומשמאלה אל הגולה ומן הגולה אל הז' וז' מוצקות ומן המוצקות לנרות המנורה כי הנה במנורה שבבהמ"ק היה השמן

זית זך מובא מלמטה וכמ"ש ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור והיינו בחי' החכמה שנק' שמן שהוא בחי' כח מ"ה שבנש"י שעל ידו יאיר אור האלקי בכל נשמות ע"י אהרן כה"ג שושבינא דמטרוניא כמ"ש בהעלותך את הנרות והיינו באתדל"ת דוקא בכל נשמה לפ"ע דכתיב ושמן על ראשך אל יחסר כו' וזהו למאור להמשיך אור בנש"י באתדל"ע ע"י משה שושבינא דמלכא כמ"ש במ"א (ועכשיו הוא בחי' רצוא ושוב שבתפלה ותורה כו') וכמו שאם אין יראה אין חכמה ואם אין חכמה אין יראה דאין האור דחכמה מאיר רק לפי ערך היראה באתדל"ת ואם אין חכמה בבחי' כח מ"ה שנק' שמן על ראשו אין יראה בחי' יראה עילאה דהא בהא תליא כו' (אבל בזמן הגלות דכנ"י בחשך ולא אור כלל עד שאין אור דחכמה ביכולתו להאירם כלל מצד עוצם ירידתם למטה מטה כ"כ ומצד עוצם בחי' הסתר האור דאלקי למעלה מעלה דכתיב ביום ההוא הסתר אסתיר פני כו' דקוב"ה בגלות' אסתלק לעילא לעילא היינו כמו המגביהי לשבת בעילוי העצמות ביותר ולזאת אין בחי' האור דחכמה יכול להאיר אור נשמתם כלל (גם לא ע"י משה באור דתורה וראי' לזה ממה שאנו רואים שבימי התנאים מיד אחר החורבן עדיין אור דתורה ה' מאיר בנש"י ולא היה בנמצא כלל שמי שבתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה שלא יהיה צדיק גמור באו"ר ודביקות האמתי בתפלה וכל מע"ט ועתה בנפילת מדרגות דנש"י דור אחר דור יחשך אור נשמתם כ"כ עד שגם לומדי תורה כאחד העם ממש יחשבו לבלתי יועיל להם אור דתורה כלל וכלל להתחזירם למוטב היפך מה שא' אם אין יראה אין חכמה עד שיכול להיות מופלג בתורה ואין בו י"ש כלל וכן להיפך יש יראי אלקים ואין בו תורה כלל כי האתתא שהיא כנ"י שנק' יראה תתאה אתתרכא מבעלה שהוא החכמה דתורה שם מ"ה בחי' וי"ו כו' משא"כ בזמן בהמ"ק ואחריו לא היה יראה בלא חכמה ולא חכמה בלא יראה יחדיו ידובקו וישכנו ולא ישכנו זה בלא זה כלל וד"ל) וכן בענין התפלה שנק' יראה גם היא ירדה ונפלה למטה מטה בסוף הדורות שנק' עקבות משיחא עד שאין איש מתעורר באו"ר ותשובה אמיתית גם מאתדל"ע מאהרן כה"ר שמעלה את הנרות כי לא יגיע אליהם גם אה"ר העליונה למושכם בהתעוררות אהבה או תשובה כו' מצד עוצם הירידה כמשל הנופל בבור עמוק עמוק שלא יגיע לו האור כלל או שלא יגיע אליו קול התעוררות או חבלים למושכו כו' ומכל זה בא סיבת העדר האור אלקי בנש"י לגמרי רק מה שמאיר בהם מצד מעשיהם רק בחצונות בעול תו"מ בקיומם בפ"מ לבד בלי שום התעוררות פנימית הלב והרצון כלל וכלל וד"ל אך הנה ע"ז א' המשפילי לראות בשמים וארץ גם בשעה שמגביהי לשבת והוא בזמן הגלות דוקא שמגביהי לשבת בעילוי העצמות לעילא לעילא והיינו יו"ד דמגביהי בח"ע כו' אז דוקא משפילי ביוד דח"ת בכנ"י בהיותם רק בעול תו"מ בפ"מ לבד שזהו סוף מעשה מצד עצם עול המעשה לבדה שעולה על הכל גם למעלה מתחלת המחשבה והרצון וכו' וזהו ענין ביאת משיח ב"ד שאינו בא רק מכח של המעשה בעול תו"מ בפ"מ לבד כמ"ש ויהי נועם ה' עלינו ע"י שמעשה ידינו כונננה והיינו נועם ה' עלינו בימי משיח (שע"ו א' תפלה למשה כו' מעון הייתה כו' אותיות נועם כו') והוא הנק' כתר שם טוב שעולה ע"ג ג' הכתרים דכתר תורה וכתר כהונה וכתר מל' וכמ"ש במשיח ישכיל עבדי כו' וגבה מאד למעלה מאדם והוא הנק' כתר שבכתר בחי' עטרת

תפארת וכמ"ש אבן מאסו הבונים א' ב"ן דמל' שבמל' דבריאה שמברר עה"ד טו"ר בפ"מ היתה לראש פינה בעטרת לתפארת שבראש וזהו ואלה דברי דוד האחרונים שלמעלה מראשונים דחכמה שבראש והוא במה שהקים עול דוקא כו' וזהו עיקר ענין הגולה שעלראשה שראה זכרי' שזהו למעלה מבחי' פני המנורה שבזמן בהמ"ק שהיה צריך להדלקת כה"ג אבל הגולה הרי היא נובעת מאליה מהשני זתים שעלי' שנובעים תמיד מאליהם (ולא כמו שמן כתית למאור למנורה שבבהמ"ק שהשמן המובא צריך דריכה בבית הבד שנק' כתית עד שיהיה וך למאור אבל שמן זה שבשני זתים א"צ דריכה כלל ונובע מן הזתים מעצמו ובלי הפסק כלל עד שגם הנביעה מן המוצקות לנרות ג"כ בלי הפסק מפני שהנביע' מן הזתים לגולה תמידי' ומן הגולה למוצקות.

(כ) והענין הוא כמ"ש במ"א בענין ב' כתרים דנעשה ונשמע שכתר דנעשה הוא הנק' כתר ש"ט שעולה ע"ג כו' שזהו בחי' ביטול הרצון שבמעשה לבד רק מצד עול מ"ש הוא למעלה גם מכתר מל' וכתר תורה והוא המעורר למעל' בחי' גלוי עצמות אא"ס שיאיר בפנימיות הכתר מאליו ומעצמו בלי הפסק כלל שאין כל העלאת מ"ן באתדל"ת מגיע לשם כלל ע"י שום כונה ורעותא דלבא רק בבחי' ביטול רצון לעשות המצוה בפ"מ לבד וכמו שא' כל אשר דבר ה' נעשה בפ"מ אע"פ שלא שמעו עדיין מה רצונו והיינו כמא' בטל רצונך מפני רצונו כו' בלי התעוררות פנימית ברצון ומדות שבלב כלל כנ"ל וביאור טעם הדברים הנה ידוע שיש ב' מיני רצון א' רצון המורכב הנק' בחירה שיש בו חילוף ושינוי ותמורה כמו שא' ובחרת בחיים כו' שזהו כל יסוד התו"מ שילך האדם בדרכי ה' ע"פ הבחירה שבלבבו דוקא דהיינו כאשר יתעורר בלבו והכין רצונו ודעתו ולבבו להתקר' לה' ותורתו ועבודתו בסוד מרע ועשה טוב כל היום לפ"ע הכנת לבבו ורצונו הוא בוחר בטוב וסר מרע כל היום בפ"מ היינו לפ"ע התעוררו' לבבו יעשה טוב וישמור מעשות כל רע אבל כאשר אין התעוררו' בלבבו כלל וכלל לילך בדרכי ה' כו' לא יתקרב לה' במעשה הטוב ולא יסור מעשו' כל רע בעיני ה' והרי אין ערך חילוכו ודרכו בדרכי ה' רק לפי ערך התעוררו' לבבו אם מעט אם רב כידוע וזהו הנק' בעל בחירה שלפעמי' בוחר בטוב ומואס ברע ולפעמי' להיפוך יבחר ברע וימאס בטוב שזהו שינוי וחילוף ברצון שלפעמי' יתעורר רצונו ולבו לילך בדרכי הטוב ולסור מרע ולפעמי' יתעורר בהיפוך וכו' וא"כ אין זה דבר אמת המתקיים בתמידות בלי שינוי כלל אלא לפעמי' רוצה בטוב ולפעמי' רוצה ברע והוא מפני שרצון זה נק' מורכב בבחירה שבלב ועכ"ז בשעה שרצונו מתעורר בטוב מעורר למעלה לבחי' הטוב העליון הגנוז במעשה הטוב במ"ע דרוח אייתי רוח ואמשיך באתדל"ת אתדל"ע כמ"ש אם ישים אליו לבו כו' כידוע ולהיפך בשעה שמתעורר רצונו ולבו לרע מעורר מדת הדין והרע וז"ש ראה נתתי לפניך החיים והטוב והמות והרע כו' וכן נק' ברכה וקללה כו' כמ"ש את הברכה אשר תשמעון כו' כידוע וזה נמשך מצד שהאדם הוא בעל בחירה והוא בא בבחי' עה"ד טו"ר כו' וע"ז הוסד כל התו"מ לברר ולהבדיל בין טו"ר בדרך בחירת הרצון דוקא וכמ"ש ובחרת בחיים כו' בבחירה שברצון אמנם יהי' באופן שלא ישונה מטוב לרע אלא תמיד יבחר בטוב ויסור מרע ולכאורה איך יהי' נצחי ותמידי אם הבחירה הוא דבר שמתחלף משעה לשע' כנ"ל שלפעמי' יתעורר להיפך וזה א"א לומר שהציווי על הבחירה הזאת

היינו שיתעורר תמיד לטוב כי איך יגזור הציווי על ההתעוררו' מאחר שההתעוררות תבא בלב האדם בשינויים וחילופים כו' אלא צריך לומר שהציווי הזה דובחרת בחיים בא בשני אופנים הא' שיבחר ברצון בלב ומוח עפ"י התעוררות דוק' שתמיד יכין לבו לדרוש הדרך החיים הטוב מצד נשמתו שקרבת אלקי' יחפץ בחפץ ורצון שבלב ומוח דוקא והיינו מצד האהבה שבלב כמ"ש ואהבת את ה' כו' והאהבה היא שרש לרמ"ח מ"ע וכן היראה ופחד אלקי' בלב ומוח שרש לשס"ה ל"ת כידוע ונמצ' ע"י מצות האוי"ר הם העושי' הבחירה תמיד' שיבחר תמיד בטוב ולא ברע בלי שינוי כלל וכלל רק שאוי"ר זו שמעורר' הבחירה צריך להיות ע"י יגיעת הנפש ולא ממיל' נעשית כו' וכאשר יגזור או' ובחרת היינו שישים לבו ודעתו להתנגע בהתעוררות האהבה אלקי' לחפץ בקרבת אלקי' ע"י רוב יגיעת הנפש וכן ביראה כמ"ש ז"ל אוי לבשר שלא נתייגע ביראה כו' ואז יהי רצון לבו לטוב ממילא וע"ז הוסד ציווי זה דווקא ואם לפרקי' ישתנה מצד מיעוט חפצו בקרבת אלקי' וכו' יתחוק תמיד בלבו ודעתו עד שיהי' באופן שאין בבחירה הזאת שום שינוי כלל כל ימי חייו כו'.

(כא) אך האופן השני בציווי זה דובחרת לא מצד בחירה שבלב ע"פ התעוררות בלב באוי"ר כנ"ל אלא רק ע"פ קבלת עול לבד שבזה לא יפול שינוי וחילוף לעולם גם שלא יש בלבו שום התעוררות כלל וכלל כי הנה אנו רואים בענין העול שעל העבד במלאכתו ודאי אין בו רצון הבא עפ"י בחירה כלל כי ודאי אין בעבודתו שום חפץ ורצון שבלב כלל כי בע"כ עובד רק מצד העול של המלך בלבד הוא שמכריחו לעבודה זו שמוכר' תמיד לעבוד גם שהוא בלתי בוחר בזה כלל ואמנם היא הנותנת שלא יפול בזה שום שינוי וחילוף מעת לעת כלל וכלל כי אם הי' העבד עובד מצד הרצון והבחירה כאיש העובד במלאכתו בשדהו לפרנסתו שאז הי' בו שינוי רצון שפעמי' אינו חפץ ובוחר כו' אבל מאחר שאין בו רצון ובחירה מעולם רק מצד העול לבדו ע"כ ודאי לא יש בלבו שינוי באופן שכל יום ויום עבודתו בשוה בלי הפסק וביטול ולא בשינוי אופני' כלל ולזאת עבודתו נצחי' בלי הפסק כלל וכלל כי אין בעבד רק ביטול רצון שלו לבד מה שמבטל עצמו נגד רצון המלך להיות עושה דבר המלך מצד העול מלכות שעליו הרי ביטול רצון זה תמידי ונצחי' בלי שינוי וגרעון כלל שאין בטול רצון זה בא מצד איוה התעוררות בלב ומוח כלל עד שיפול שינוי לפעמי' במיעוט התעוררו' כו' אלא הוא בטול עצמי וטבעי בתמידות לא יופסק לעולם כל זמן חיותו שעול המלך עליו ונמצא מובן מזה שגם מ"ש ובחרת בחיים אם הוא ע"פ קבלת עול מ"ש לבד ולא מצד ההתעוררות בלב בבחירת הרצון וחפץ הוא נצחי' ותמידי בלי שינוי כלל הרבה יותר מע"י הבחירה ברצון כו' ואע"פ שבאוי"ר בהתעוררות בלב יש בחי' פנימיות האור וחיות רב יותר מ"מ הרי יפול בו מיעוט אחר מיעוט עד שצריך להתייגע ולחדש התעוררות לבו כנ"ל אבל בעול מ"ש אין בו מיעוט וגרעון לעולם שלא יפול מעבודתו בעול מ"ש אפי' כמלא נימא כאילו הוא טבעית ועצמית בעצם מהות נפשו ממש שכל עצם בלתי משתנה לעולם כידוע וד"ל.

(כב) וזהו מ"ש כי לי בני' עבדים עבדי הם כו' דהנה בני' הם בבי' מדריגות בנים ועבדים כידוע בענין אבינו מלכנו כו' שמצד הנשמות נק' בנים

כמ"ש כי אתה אבינו ומצד הגוף נק' עבדים כו' וכמ"ש במ"א ע"פ כי הוא עשנו ולא אנחנו בא' ובו"ו כו' וכל עיקר ירידת הנשמה בגוף להיות בבחי' עבד דוקא בקבלת עומ"ש שהוא עולה למעלה מבחי' בן מטעם הנ"ל בענין העול שלא יפול בו שינוי כלל כאילו הוא מהות ועצם נקודת הרצון שנק' רצון הפשוט שלמעלה הרבה מבחי' רצון המורכב המתלבש בבחירה שמשנתנה ומתחלף כו' כי הנה האיש מישראל אשר יטה שכמו בעול מ"ש לעבוד עבודת ה' בסור מרע ועשה טוב בכפ"י והכרח לעשות הכל נגד רצונו הטבעי דהיינו שיעשה הטוב במ"ע גם בעת שאין בלבו שום התעוררות כלל לחפוץ קרבת אלקים רק שמכריח א"ע לבטל רצונו מפני רצון ה' לעשות צדקה וכה"ג אעפ"י שאינו חפץ בלב כלל וכלל אך מפני עול מל' מוטל עליו לעשות רצונו כו' וכן בשאר המצות וכמ"כ בסור מרע אעפ"י שאין התעוררות פחד ה' ויראת אלקים בלבו כלל וכלל מ"מ הוא כובש לבו בע"כ ומושל ברוחו ויצרו לבלתי עשות הרע בעיני ה' מצד שירא למרוד בקונו לעשות הרע בעיניו ולעבור על רצונו כו' הנה זהו העול' על כל מדרגות העבוד' שבלב באו"ר פנימית וזהו שא' נאם דוד בן ישי הקים על הקים עולה של תורה כו' שהוא בחי' כתר ש"ט הנ"ל שעולה ע"ג ג' הכתרי' כנ"ל שמוזה נעשה בחי' כתר שבכתר שנק' עטרת תפארת כו' וכמ"ש אבן מאסו וכו' א' ב"ן שבעול מ"ש בחי' מל' דמל' שהוא בלתי בחירה שרשו ברצון העצמי שלמעלה מן הבחירה שהוא למעלה מטעם לרצון אף טעם כמוס כי התחלקות הרצון מהיפוך להיפוך זהו בא מצד הטעם שהוא תענוג שברצון ע"כ ישונה הבחירה כו' אבל למעלה מן התענוג שברצון הוא עצם נקודת מקור התפעלות הרצון שאינו בשם התפעלות רצון כלל ולא בשם בחירה כלל ע"כ איננו משתנ' לעולם והוא הנקרא כתר ש"ט כמ"ש ויעש דוד שם שהוא שם ב"ן דעול מ"ש כמ"ש הקים על כו' והוא מ"ש טוב שם משמן טוב דהיינו למעלה גם מענג הנעלם שבחכמ' הנק' שמן הטוב על הראש דכה"ג והוא מקור זה התענוג הנעלם שנמצא בסוף מעשה בעול דוקא שמוזה דוקא נשלם התענוג שברצון וכמ"ש במ"א במשל הבונה בנין שכאשר נשלם המעשה בפ"מ או נשלם התענוג ורצון שהי' לו לבנין זה וכמ"ש וירא אלקים את כל אשר עשה בפ"מ והנה טוב מאד למעלה מטוב ותענוג כשעלה ברצונו כו' כי התענוג ורצון הקדום הי' רק בשביל המעשה ולזאת אין שלימות לרצון הקדום רק מגמר המעשה וא"כ הרצון הקדום מקבל מן השלמת המעשה וזהו שרש ענין מצוה בפ"מ דוקא שלמעלה מן הרצון ותענוג שבמצוה עצמה עד שמחמת הפ"מ יבא הענג שברצון המצו' לשלימותו והן טעמי מצות שיתגלו בימות המשיח רק מגופה של מעשה דעכשיו דוקא והן שמחה ש"מ השמחה היא רק מצד המעשה של המצוה שקיים רצון העליון בפ"מ ולא מצד השמחה בכוונות המצוה וראי' מג"א ורוה"ק שזכה האריו"ל רק משמחה ש"מ בלא כוונה וסוד כלל ונמצא דור האחרון הזה הגם שחסר להם כל בחי' אור וחיות האלקי באו"ר עד שלא נשאר רק עצם המעשה וגם השמחה ש"מ רק מן הפ"מ לבד אדרבה היא הנותנת שיהי' מזה דוקא בחי' כתר ש"ט דמשיח שע"ז א' טוב שם משמן טוב כו' וכמ"ש אבן כו' היתה לראש פינה עטרת תפארת כנ"ל והיינו ענין הגולה ושני' זתים עלי' שראה זכריה שהוא בחי' כתר ש"ט דמשיח שלמעלה משמן הטוב שבראש כו' וכמשי"ת ב"ה וד"ל (שהוא רק ביטול הרצון ע"י עול העבודה בלא טעם ששרשו למעלה מן הטעם

ותענוג שברצון וחכמה הנק' שמן הטוב או שמן למאור כו'.

(כג) והנה במנורה זוכר"י ה' שני דברים הא' המקור הראשון שהוא הזתים שמימין ושמאל המנורה שמריקים השמן לגולה והב' המקור השני שנמשך השמן מן הגולה אל המוצקות ומן המוצקות לנרות המנורה כו' וכללות הענין דמנורה זו שראה זכר"י הוא בזמן הגלות דוקא שמגביהי לשבת כו' וכנ"י בתכלית הירידה למטה עד שאין אור דתורה ואור אהבה רבה דכה"ג העליון מגיע להם לעוררם בהתעוררות או"ר ותשובה כו' כנ"ל אך עכ"ז נמשך אתדל"ע מצד עצמות אא"ס שלמעלה מבחי' אור דחכמה (והיינו כתר ש"ט שלמעלה מכתר תורה וכ"כ וכמ"ל) שאין שום העלאת מ"ן מעורר שם כלל מאחר שהוא מוגבה ומרומם בבחי' עליו העצמות ממש רק ע"י ביטול רצון בע"כ דוקא (שלמעלה מן הבחירה ורצון כנ"ל וזהו ההפרש בין כתר מל' שמלכותו ברצון קבלו במ"ת שהוא כתר מל' וכתר תורה בין עול מלכות כעבד לאדון שעולה ע"ג מטעם הנ"ל) והוא ענין הזתים שעל הגולה שהוא בחי' התעוררות המשכה עצמי' ומקורי' מצד עצמיותו לכנ"י כמו שמלמטה למעלה מבטלים רצונם בתמידות גם בלי התעוררו' רצון כך מלמעלה למטה מצד עצמותו נמשך לנש"י להיות ממילא ע"ז גלוי התעוררו' רצון ובחירה כו' שזהו למעלה מבחי' התעוררות הרצון והחכמה וטעם לרצון והיינו למעלה מבחי' אור אה"ר ואור החכמה דתורה שאעפ"י שלא יוכל אור דחכמה דתורה ואור הרצון דכתר עליון להאיר בנש"י בזמן הגלות אבל מלמעלה מבחי' האור וגילוי דכו"ח כו' משם דוקא יכול להמשך ולהגיע לנש"י גם בהיותם בחשך ולא אור כלל דכל הגבוה גבוה יותר יותר יוכל לירד מטה מטה ביותר וכנ"ל בענין המגביהי לשבת ע"כ משפילי לראות כו' ונמצא שבחי' המשכה זו דותים בגולה שעל ראשה למעלה מאור פני המנורה שבזמן בהמ"ק שע"י הדלקת כה"ג וד"ל.

שערי אורה מו, א ואילך

קמח

איך יכול להיות ההשגחה הפרטית שבאה בהתחלקות וריבוי ופירוד מאחדות הפשוטה בתכלית שהוא מושלל מכל ריבוי כו' ואיך ישגיה על כל חלקי הנמצאים בפרט וכתוב עיניך פקוחות על כל כו' ומבין אל כל מעשיהם וגם על חלקי החי וצומח כו' ובאמת אין מקום לקושיא זאת כלל דהא כתיב (ש"א ב, ג) כי אל דעות ה' ולו נתכנו עלילות כו' דהיינו בחי' ד"ע וד"ת ד"ע הוא כ"ע שסוקר הכל בסקירה א' וכידוע וד"ת הוא מה שידוע ומשגיה על כל פרטים וכמ"ש המגביהי לשבת ואו דוקא משפילי לראות בשמים וארץ בהשגחה פרטי' ואין זה ב' הפכים כלל לפי שסובל ב' דיעות הללו יחד.

תו"ח בראשית צז, ב

קמט

והנה ראייה ברורה לזה הוא ממה שמצינו במ"ש מי כהוי' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ כו' וכן אמר משמים הביט ה' ראה את כל

בני האדם ממכון שבתו השגיה על כל יושבי הארץ היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם שהרי יש כאן שני הפכים בנושא אחד ממש דאם מגביהי לשבת למעלה מעלה בבחי'וממות המקיף הכללי שהוא מחשבה הכללית שסוקר הכל בסקירה אחת לראש וסוף כאחד כו' האיך יכול להיות שבשעה זו עצמו שמגביהי לשבת כנ"ל הוא משפיל את עצמו לראות ולהשגיה בהשגחה פרטית למטה מטה על כל הברואים ממש וכן מ"ש משמים שהוא מחשבה הכללית בחי' סוכ"ע הכללי הנ"ל הביט ה' וראה בהשגחה פרטית על כל בני האדם כמ"ש עיניך פקוחות על כל דרכי בני אדם כו' ממכון שבתו ברוממות דמחשבה העצמית משגיה על כל וכן מ"ש שיוצר יחד בכללות כולם לבם ומבין ומשגיה בפרטיות אל כל מעשיהם שכל זה הוא דבר והפוכו ממש שאם מרומם ומובדל הוא שראש וסוף שוין שם איך יצמצם את עצמו בכל פרט ופרט בכל נברא דאם נסקרים הכל בסקירה אחת הרי אין תופסים מקום כלל וכלל וא"כ איך הוא משגיה בכל פרטי פרטיהם הרי כל אחד ואחד תופס מקום בפ"ע שזהו ב' הפכים ממש. אך הענין הוא דשניהם אמת והא בהא תליא דוקא דהיא הנותנת משום דמגביהי לשבת ע"כ משפילי לראות בהשגחה פרטיות וכן משמים הביט כו' כנ"ל להיות שאם היה בחי' מחשבה הכללית הנ"ל תופס מקום אצלו ית' והיה נתפס בה עכ"פ או לא היה יכול להיות שיוכל להיות השגחה פרטית שיתפס מחשבה בכל פרט ופרט שזהו כדבר והפוכו (כמו באדם התחתון כשמרגיש את עצמו בכלל אי אפשר שירגיש בפרט אע"פ שהפרט יצא מן הכלל ואם באה מחשבה בפרט באבר אחד לא יהיה אז הרגשה בכללית שא"א להיות מחשבה כללית ופרטית כאחת ממש) אבל באמת הרי אמר דלמתב"כ אפי' מח' הכללית שאינו נתפס בה כלל משום דכלל חשיבי ממש לגבי עצמות אא"ס שנבדל בערך גם מבחי' אותיות כנ"ל א"כ יכול להיות דבר והפוכו דוקא שבשעה ורגע שסוקר הכל כאחד במח' הכללית הנ"ל אז הוא משפיל את עצמו להשגיה בכל פרט ופרט ואינו נתפס כלל בהשגחה פרטית זו ולא נחשב למאומה כמו שלא נתפס במחשבה הכללית משום דכלל עם הפרט שניהם שוין לפני העצמות מאחר שהוא מובדל ומושלל גם מכל בחי' מקור למקור להשתלשלות בכלל ובפרט כנ"ל א"כ ידיעה כללית וידיעה פרטית כאחד באים אצלו בשוה ממש וד"ל. וז"ש המגביהי ביו"ד דחכ' בראש ומשפילי ביו"ד דחכ' בסוף בפרטית הכל כאחד להיותו למעלה מבחי' ראש וסוף כלל ופרט כו' וכן מ"ש משמים הביט וראה את כל בני האדם בהשגחה פרטית כו' וד"ל.

תו"ז בראשית רמד, ד ואילך

קב

זנהו מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ כו' מקימי מעפר דל כו', ולכאורה מה שייכות יש למ"ש מקימי למ"ש תחלה המגביהי המשפילי כו'. אך הענין הוא דמקימי מעפר קאי ארישא דקרא שא' מי כה' אלקינו דוקא שמייוחד לעמו ישראל דוקא להיות אלקינו, וההוראה לזה הוא כאשר מגביהי לשבת בבחי' הרוממו' בעצמותו ממש, ואע"פ שמגביהי לשבת למעלה מעלה מ"מ

כשמשפיל א"ע ביריד' והשתלשלו' למטה בשמים וארץ אע"פ שהכל שוין עכ"ז לא ישרה שכינתו רק בישראל. וז"ש מקימי מעפר דל שהוא השכינה שבגלות, כי גם בגלות שעולה הוא ית' ברוממו' דעצמו' כמ"ש המגביהי לשבת כו' (אלכה אשובה אל מקומי ממש), נבחרו שם דוקא ישראל לעם סגולתו כמ"ש כי הוא עשנו ולא אנחנו עמו וצאן מרעיתו כו' יעקב חבל נחלתו לפי שחלק הוי' עמו ממש כו' וכמו שאו' הבוחר בעמ"י כו'. וזהו שבמ"ת דוקא ירדה שנאה לאוה"ע שמפני זה נק' סיני כידוע, דמשמע שקודם לכן לא הי' שנאה לאוה"ע כלל שהיו הכל שוין מצד בחי' הרוממו' כנ"ל, ואמנם במ"ת גם בבחי' הרוממו' דעצמו' ממש נבדלו ישראל לקבלת התו' פב"פ וממילא ירד[ה] שנאה לאוה"ע וד"ל.

תו"ח שמות צג, א

קנא

וְזָ"ש ולא נתכנו ולו קרי וכתוב דלא באל"ף היינו מצד העדר תפיסת מקום לגמרי כמו שהוא לגמרי בבחי' ד"ע דקמי' כלא כו', ולו בוי"ו היינו כמו שנמשך מאין ליש שנק' יש והם בביטול היש לאין או בפירוד כו', ואמנם שניהם שוים ממש כמ"ש אם צדקת כו' דגם בבחי' יחוט' כל"ח כמו מלמעלה למטה א"כ לא ולו שוין, וכמאמר איהו תפיס בכלוהו עלמין ולית מח' דתפיס בי' כלל א"כ זהו דבר והיפוכו דגם בשעה שנתפס בכ"ע למחת"ב כו', וכן אמר הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו שניהם כא' ממש משום שסובל ב' הדיעות יחד מטעם הנ"ל לפי שנמצא למטה כמו למעלה ממש כו' וכמ"ש המגביהי לשבת כמו דקמי' כלא ממש ואז דוקא ישפיל לראות כנ"ל וד"ל.

תו"ח שמות שפב, ב

קנב

וְזָהוּ מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות כו'. דהנה מבואר למעלה בענין ביאור הפסוק דשמע ישראל הוי' אלקינו כו' בב' יחודי' יחו"ע ויחוט' ששרשם הוא בענין ב' מיני דיעות ד"ע ודת שז"ש כי אל דיעות הוי' ולו כו', ד"ע מיש האמיתי לאין, דאין זה כלא חשיב לגבי העצמיות ממש (ככה נפש החי להחיות שכלול בנפש עצמו וכח הצמיחה שכלול בעצם כח הצומח וכה"ג כו') כמו שמתגלה אוא"ס בעצמו עדיין שנק' אור וזו העצמיות טרם שנעשה מקור למקור להשתלשלות העולמות שעז"א שהי' הוא ושמו בלבד ובלתי נתפס כלל בעולמות וכמאמר דאין העולם מקומו וכן א' למחת"ב, ובחי' אי"ן זה נק' יו"ד דחה"ק דאוכם הוא לגבי עה"ע עצמו כתלמיד לפני רבו וכלבנה לגבי השמש ונק' ירא בושת כו' וכל הקרוב קמי' [ממש] יותר כלא וכאין כו', שזהו נק' סדכ"ס עילאה על כל עילאין כר בעילוי אור עילוי בעצמי' כו'. וזהו המגביהי לשבת, דלכאור' יפלא מ"ש המגביהי ביו"ד שהוא לשון נוקם הל"ל המגביה לשבת, אלא יו"ד זה הוא בחי' נקודה דאין דחכ' שבכתר

בכלל שנכלל ובטל בעצמי"י בהעלאה דאו"ח בעומ"ר בסדכ"ס דלמתב"כ, וזהו פי' הפשוט דמגביהי לשבת במקומו העצמי' דאין כל ההשתלשלו' עיר לו כלל וכאין חשיבא, וכמו אלכה ואשובה אל מקומי, וכמו הנה מקום את"י ממש, ולכך א' ברוך כבוד ה' ממקומו העצמי' דוקא, וכמו לע"ל שממקומו מעומ"ר יופי"ע וימלוך עלינו ממל' דא"ס עצמו שנק' שעשוע[י] המלך בעצמו' ממש כו', וזהו כמו השמים כסאי וכמו נכון כסאך מאז מעולם כו' בחי' טה"ע קודם שעלה ברצונו להאציל ולברוא כו' שנק' מלך יחיד לבד מלך הקדוש כו' כידוע, והוא ביו"ד דחכ' הקדומה דתוה"ק שנק' כסא משפט לעצמיות הרוממות דא"ס לשבח עלי', וכמו וישב ה' מלך כו' (כמש"ת). וזהו המגביהי ביו"ד שנק' נוק' בחי' מקבל מיש האמיתי (דבעצמי' א"ס ממש לא שייך גם ענין הגבהה זו שענין המגביהי זהו בגובה דעומ"ר שיש בחי' מעלה ומטה עכ"פ ובעצמי' א"ס ב"ה למעלה [מ]בחי' מעלה ומטה (כמש"ת). והמשפילי לראות זהו בחי' ד"ת הנ"ל שמאין דחכ' ליש דבינה ומבינה למדות ומדו"מ שהוא אין דחכ' הב' שבא בריחוק מקום דבחי' הפרסא המבדלת כו' (כאור וחיות הנפש בגוף שנק' רוחניות שבגשמיות כנ"ל ונק' אדם א' דם, ונק' אין של היש בלבד, וזהו בחי' כתר וחק' דאצי' שנעשה ראש למקבל"י שרחוק ערכו מבחי' אין דחכ' הא' כנ"ל באורך. וזהו ג"כ בחי' יו"ד דחכ' כח"ב דמע"ב במאמר דבראשית כו' דאבא אמר לאימא כו' ויורד בהשתלשלות מעילה לעילה במדות עד בחי' סוף מעשה בעולם העשי' שזהו שנק' עומ"ת כידוע. וזהו המשפילי ביו"ד שזהו כח דא"ס ב"ה בחכ' שנק' אין ליי"ש להתמשך למטה מטה בהשתלשלות דאבי"ע להיות נק' מקומו ש"ע דוקא וכן איהו תפיס בכ"ע (וזהו ולו נתכנו עלילות כו' כנפש שמתפעלת ממקרי הגוף כו') בבחי' ממלא וסוכב בכלל שזהו בשמים ובארץ בכלל שנק' שפלות וירידה לראות בשמים כו' וד"ל.

ואמנם באמת אעפ"י שמגביהי ומשפילי שהם ב' דיעות ד"ע וד"ת ננ"ל הן ב' הפכים ממש כמו שיהי' מקומו ש"ע המשפילי לראות ונק' אלופו ש"ע ועכ"ז אין העולם מקומו דלמחבת"כ ובשעה שמגביהי לשבת בעומ"ר אז דוקא משפילי לראות דנתפס ואינו נתפס כא' (ובכאן א' רבותא דמגביהי לשבת ומשפילי דגם שאינו נתפס בעולמות הוא משפילי כו', ואין זה ב' הפכי' כלל דמה שבשעה שנתפס אינו נתפס אין זה חידוש כ"כ), והיינו לפי שאל דיעו' הוי' סובל ב' הדיעות הללו כא' ממש להיותו למעלה מב' הדיעות הללו, והוא להיותו למעלה מעומ"ר ועומ"ת ומעלה ומטה שוים ממש לפי שבעצמי' או"ס לא שייר לומר גם מיש לאין ואין בחי' הפרסא מפסיק כלל ושוה ד"ת (ו)ד"ע מאחר שנמצא למטה ולמעלה בשוה ממש. ולזה א' מי כה' אלקינו דוקא המיוחד לנש"י כמו שהם בשרשם בעצמו' א"ס כמו כי אתה אבינו שלמעלה מכל עיקר ומקור כל ההשתלשלו' כנ"ל שמגביהי ומשפילי שוין ממש מטעם הנ"ל (וא"כ היו"ד דמגביהי הוא היו"ד דמשפילי בלי שינוי כלל וכלל וכמ"ש אני הוי' לא שניתי כו' (וכמו היו"ד דשם הוי' שבראש הוא עצמו' היו"ד דשם אד' בסוף כו' וד"ל).

אך עדיין י"ל למה אמר המגביהי לשבת ומשפילי כו' אחר שהוא עצמו ית' מבחי' עומ"ר ועומ"ת דב' הדיעות הנ"ל איך שייך לומר לשון הגבהה למעלה והשפלה

למטה כלל כו' מאחר שהוא למעלה כמו למטה ממש כנ"ל. ואמנם הנה מבואר למעלה בפי' הוי' אלקינו שבק"ש שאין זה מטעם דנש"י עכמ"ח לבד אלא מטעם דנש"י בגופי' דוקא מקיימי' תו"מ בפו"מ במס"נ באהוי"ר אפי' ביצה"ר כו' להפוך חושך לאור כנ"ל דזה דוקא עכמ"ח ונתאווה כו' וכמ"ש אם לא בריתי כו' דנתב"ס דוקא בבירורי' דשם הוי' בתו"מ כו', ומטעם זה נק' הוי' אלקינו ממש כלי שום שינוי המהות כלל שלמעלה מהשתלשלו' דעומ"ר ועומ"ת דד"ע וד"ת אלא כמו שהוא ממש למעלה מלובש למטה בשם הוי' דמצות ובתשובה כו' בלי העלם ולבוש כלל, כמו שיהי' בעוה"ב בבחי' יש מיש האמיתי עצמו בדילוג ב' דיעות הנ"ל [כנ"ל] באורך, וכדוגמא זו הי' גילוי אוא"ס עצמו בהיכל ק"ק נתפס ואינו נתפס דמקום ארון אינו מן המדה ואעפ"י ששה"ש לא יכללוהו כו'. וכך יובן גם כאן בא' מי כה' אלקינו דוקא, שע"י התלבשו' העצמי' דא"ס בתו"מ ואוי"ר כו' למטה כמו למעלה בעצמו ממש נד הוי' אלקינו דוקא כנ"ל, ועכ"ז המגביהי ומשפילי כו', אך הגבהה והשפלה זו הכל הוא בענין תו"מ ואוי"ר בבירור דרפ"ח כו' שע"י החכ' דתור' דוקא בחב' אתברירו כו', והוא בחי' יו"ד דמגביהי וגם יו"ד דמשפילי שזהו או"ח ואו"י בכלל, דבחי' יו"ד דחכ' דמגביהי זה העולה בבחי' או"ח מתו"מ דישאל למטה לאחר הבירור דחכ' בשם מ"ה [שמ]ברר לבין' דנוגה דוקא כמו במצות מעשיות שעושי' בדברי' גשמי' דוקא דנתחב"ס וסו"ס עליו למעלה באו"ח בעילוי אחר עילוי עד רום המעלות במהו"ע אוא"ס ב"ה שנק' סדכ"ס דלמתב"כ כו', וזהו כמו שמבואר למעלה בענין צדקה תרומם גוי שהוא כללות המצות שנק' בשם צדקה דוקא כמו זורע צדקות כו', שהזריעה הן ה"ח דאו"י שנמשך במצות מלמטה בבחי' זריעה [ל]אור זרוע לצ"ע כנ"ל, ואח"כ עולה באו"ח בבחי' קצירה לפי חסד כו' בתוס' ברכה וזהו קחם על זרועותיו שתרוםם לגוי דנש"י בעצמו' א"ס ממש. וזהו המגביהי ביו"ד, והכוונה הוא שמגביהי למעלה לבחי' היו"ד דחכ' שיורד למטה לברר כו', וענין העלאה והגבהה זו היינו לפי שירידה זו לצורך עלי' מפני שהבירורי' דרפ"ח בהיפור חושך לאור למטה יעלה למעלה באור שקדם לחושך העליון שיתגלה מהעלמו' דסדכ"ס כו', וזהו דוקא ע"י המצות בגשמיית שנק' צדקה, כמו הצדקה להחיות רוח שפלים שזהו לגמול חסד לדלים דוקא הוא בבחי' אות הדלית דד"ל לית לי' מגרמי' כלום וצריך להשפיע לו להשלים חסרונו כו' וכמו משכיל אל דל להמתיקו בחסדי', וזהו עיקר ענין גמ"ח שהוא לגמול חסד לדלים דוקא שזהו אות הגימ"ל והדל"ית גומל דלים והדל הוא בבחי' אות הדלית, וכשמשכיל אל ד"ל שהוא אות הדל"ית היינו מה שעושה מדל"ית ה"א בצדקה זו שהוא ה"ח דה"א כידוע, והרי ידוע דעיקר ההפרש בין אות ד' לאות ה' אינו רק במה שיש באות ה"א רגל הקצר שבה שהוא בציור יו"ד קטנה לבד כו', ונמצא כשרוצה לעשות מד' ה"א אינו מוסיף רק אות היו"ד קטנה בתוך הד' ונעשה צורת אות ה"א כו', וזהו ענין גומל דלים בחסד דה"א בצדקה כנ"ל דהיינו מה שעושה מדלית ה"א ביו"ד קטנה שבה כנ"ל וד"ל.

וכך ממש יובן בענין המצות שנק' בשם צדקה בה"א כמ"ש זרעו לכם לצדקה וקצרו כו'. דהנה מה שנזרע מאור הזרוע לצ"ע בחי' החסדי' דאבא לבחי' המל' שנק' דל שהוא אות דל"ית דלית לה מגרמה כלום, והן כל רמ"ח מ"ע שהן גילוי רצון העליון שבא בבחי' כלים מכלים שונים ע"י שם מ"ה דחב' דתו' שמברר לבין' דנוגה שהן

המצות בדברי' גשמיים דדצח"מ כנ"ל, והוא ע"י בחי' יו"ד דחכ' שיורד למטה מטה דוקא דבחב' אתברירו דוקא, וזהו בחי' חכ' דתורה אור שב(א) בהתלבשות במצות מעשיות כמ"ש כי נר מצוה ותו' אור כנ"ל, אבל אחר הבריור הזה מעלה ומגביה ליו"ד זה שהוא בתוך הד' שנעשה עי"ז ציור אות ה"א שזהו צדקה בה' כנ"ל להשכיל לדל נחי' המל' לפי שסו"מ דבירורי' דמצות עולה למעלה מאו"י דאור דחכ' דתוה"ק שהוא יו"ד העליון דשם הוי' דאור החכ' (כנ"ל בשמן למאור' דנר מצוה שלמעלה מתור' אור כו'), א"כ ה"ז בחי' העלאה והגבהה לאור דיו"ד דח"ע לבחי' המאור עצמו שממנו מקור כל כו', וזהו שצדקה דוקא תרומם גוי ע"י המצות והוא יו"ד דישראל להיות לי ראש ממש אחר הבריור דשם מ"ה שמברר במעשה המצות דוקא שנעשה עי"ז גמילות חסדים לדלים שהוא היו"ד הקטנה שבתוך הד' שנעלה למעלה מיו"ד דחכ' הקדומה משום דנתחב"ס דוקא כנ"ל, וזהו המגביהי ליו"ד להיות ה"א ע"י הצדקה שתרום גוי ודל'.

אך עדיין י"ל מ"ש המגביהי לשבת ישיבה זו מה היא ולמה ישיבה זו בהעלאה והגבהה דוקא כמ"ש המגביהי לשבת וביו"ד דוקא. ואמנם מבואר למעלה דכל עיקר בחי' ההעלאה באו"ח ברום המעלות אינו רק בשביל ירידה דאו"י, שז"ש המשפילי לראות כו' (כמשי"ת) דכמו שהירידה דיו"ד דחכ' דתורה למטה הוא בשביל העלי' הזאת דמגביהי כנ"ל כך העלי' הזאת הוא בשביל הירידה באו"י להיות גילוי או"י"ס בעצמו למטה כמו למעלה ממש בלי לבוש והעלם כלל אף לא כעכשיו שמלוּבש בלבוש דמעשה המצות בדברי' גשמי"י דנוג"ה כמ"ש לע"ל ולא יכנף עוד כו', והוא העוה"ב שיהי' התגלות אור עצמו' א"ס למה בגילוי גמור כמו שהוא ברוממות העצמו' ממש, וזהו כמו בבנין בהמ"ק דלע"ל שיהי' נצחי כמ"ש תביאימו דקאי לע"ל דוקא כידוע ואז מכון לשבתו פעלת כו' לשבתך ממש למטה כמו למעלה ממש ויותר נעלה שזהו מעצמו' א"ס ממש שלמעלה מעומ"ר ועומ"ת כנ"ל (וכמשי"ת). אך א"א להיות זה בעוה"ב [וכה"ג] אם לא מבחי' העלאה הזאת שע"י הבריורי' דתו"מ שלמטה דוקא שעולה באו"ח במהו"ע א"ס ב"ה ממש שלמעלה מכל עיקר ומקור ההשתלשלות מב' דיעות הנ"ל, והוא מ"ש המגביהי לשבת כו' כמ"ש נכון כסאך מאז כר, וכמ"ש במ"ר משל בזה אגוסטוס יושב ומלך עומד דאגוסטוס הוא מלך על המלכים כו', ולמעלה היינו בחי' המל' דא"ס כמו שהוא ברוממו' העצמי' ממש נק' מלך מלכי המלכים כו', דמה שנתצמצם בעצמותו להיות מלכותו מלכות כ"ע [והוא] בחי' מל' דא"ס שמתצמצם בקו"ח להיות מקור לאבי"ע עד מל' דאצי' בכי"ע כידוע זהו שנק' מלך העולם בכלל, וז"ש ה' מלך גיאיות לבש שנתלבש בצמצום להיות גיאיות לבש בבחי' מלך על העולמות כמו שאיז מלך בלא עם כו' שהוא בחי' ההתנשאות מוגבלת לפ"ע העולמות בלבד שזהו המתנשא מימו"ע לבד ואין לזה ערך כלל לגבי בחי' ההתנשאות העצמי' שמצד רוממות העצמי' ממש שנק' מלך הקדוש או מלך יחיד לבדו קודם שצמצם א"ע בקו"ח כו' להיות נק' חי העולמים כו'.

וזהו ההפרש בין בחי' אגוסטוס למלך סתם שאין ערוך למלך על עבדים לגבי מלך על המלכים עד שעומד לפני אגוסטוס כעבד לפני המלך. כך מל' דא"ס עצמו מלך יחיד (אשר מלך בטרם כל יצור נברא ואח"כ לעת נעשה בחפצו ורצונו הפשוט

מלך שמו נק' כמו מלך על עם נפרד כו' יושב זהו בחי' ההתנשאות דמלך יחיד לבדו המרום מא[ז], והוא מ"ש נכון כסאך מאז מעולם הא"ם כו' קודם הצמצום הראשון דקו"ח כו', ולפי שבחי' מלך על העולם בכלל בא ע"י צמצום בריחוק מקום שהוא הנק' מקום פנוי וחלל ריקן כו' כמ"ש בע"ח לכך בעליות המדרגות כמו לע"ל שיתגלה מלך יחיד יהי' בחי' ביטול במלך גיאות לבש כו', משא"כ עתה מלך יושב כמ"ש וישב ה' מלך לעולם שמתצמצם עצמו בישיבה זו להיות מלך על ההשתלשלו' כו', ואמנם לע"ל בעוה"ב יהי' גילוי דמלך יחיד ברוממות העצמי' למטה כמו למעלה כמ"ש וע"י יתיב כו', וזהו שאומרים ממקומך ממש תופיע ותמלוך כו' וכן גלה כבוד מלכותך ממש כו' ועו"א ה' ימלוך לשון להבא, אך עכ"ו יתכן ענין ישיבה למעלה גם במלך יחיד שאין עוד מלכודו שנק' התנשא[ות] שמצד עצמו וישנו גם עתה בקעומ"ש בעול תו[מ] דוקא שנק' הדר מלכותו העצמי. וכמו בר"ה שאומרים י"פ דמלכות שתמליכוני עליכם דוקא שלמעלה מלבוש מל' שמתצמצם להיות מלך על כל העולמות שהוא רק בבחי' החיצוני' כהתנשאות דמל' דאצי' בכריאה על השרפים וחיות שזעות מחיל כסא כו' משא"כ בחי' פנימי' מל' בעול תו"מ שהן פנימית רצונו ופנימי' חכמתו ממש והן כמו י"פ דמל' שבתנ"ך שמשם נמשך להיות מלך גיאות לבש כו' שנק' מלך ישראל ולא מלך הגוים כו' זהו בחי' ישיבה בכסא המל' שא' נכון כסאך מאז כו. והיינו כמו הירידה והשפלה לרוממות העצמי' שמצד עצמותו ממש להיות יושב על כסא המשפט לשפוט עפ"י תוה"ק וכמ"ש בי מלכים ימלוכו בי דוקא, והוא כתר מל' הפנימי' בראשו שניתו במת"ש כמ"ש בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו זו מת, וזהו כמו משל ענין הישיבה שכאשר המלך עומד ראשו זקוף למעלה וכשיושב נשפל קומתו וראשו למטה בישיבה זו שעל הכסא כו', אבל בישיבה זו מלבוש כל עצם הרוממות דפנימי' ועצמי' להיות גילוי אור עצמותו בתו"ס למטה ממש כמו למעלה בשעשועי' המלך בעצמותו ממש וד"ל.

וזהו מי כה' אלקינו דוקא המגביהי לשבת כו', שע"י שנק' ה' אלקינו בתו"מ למטה שמקבלי' עומ'ש לקיום רצונו העצמי' [במצוות] בפו"מ בדבר מלך הפנימי' כענין שתמליכוני עליכם דוקא עי"ז מעורר למעלה [מעלה] ברוממו' העצמי' דא"ס ממש שנק' מלך מרום לבדו כנ"ל שיושב על כסא רם ונשא שבעצמותו ממש, והוא מ"ש המגביהי לשבת דישיבה זאת הוא בכסא העליון שא' נכון כפאר מאז דוקא וכמו בר"ה ע"י י"פ דמל' בתנ"ך דוקא מעורר להיות זכרון ליום ראשון דמע"ב שנתצמצם להיות מלך בירידה וצמצום מרוממות העצמי' כמ"ש ה' מלך כו' לבש ה' עוז ואין עוז אלא תו' שא' בי מלכים ימלוכו כו', וכך בכל יום בק"ש שמשיכים ממלך יחיד לבדו להיות אלופו ש"ע בא' דאחד שזהו מה שהאריך בדלית דא' שתמליכהו בשו"כ בחי' מקום דו"ק העליונים שירוד ומתצמצם ממקומו העצמי [שאין העולם מקומו כנ"ל], וזהו המגביהי לשבת בהעלאה והגבהה ברוממות העצמי' להיות יושב בהעלם והסתר שבעצמו' שנק' כס י"ה או כס"א בא' כמו בכסא דר"ה כנ"ל, כמו שהשמי' העליונים כסאו בחי' טה"ע והארץ בחי' ממכ"ע בכלל הדום רגליו כמו ותחת רגליו כו' מלך על כל הארץ מלך העולם כו', וע"י מה שמגביהי לשבת בכסא העליון זהו ע"י העלאו' דבירורי' דתו"מ שלמטה דוקא כנ"ל שהוא ע"י עול מצות שנק' צדקה בה"א שצדקה

זו תרומם גוי למעלה להיות מגביהי לשבת כמו בר"ה שמגביהי לשבת כנ"ל, ויו"ד זה דמגביהי זהו בא רק מחמת יו"ד קטנה שבדלית שנעשה ה"א שהוא בחי' הצדקה דמצות כנ"ל משום שנתב"ס וסוב"ת כי סוף מעשה כו' וד"ל. ואמנם הגם שמגביהי לשבת ביו"ד דחכ' דמל' בקמ"ש שבתו"מ למטה באו"ח ש[עולה ל]מעלה מעלה כמו בר"ה כנ"ל, עכ"ז מקום שעולה לשם בהעלם דסדכ"ס כו' משם דוקא יורד גם למטה מטה [להיות מלך לעולם וכמ"ש וישב ה' מלך לעולם, והיינו מה שנתלבש בלבוש של הפנימיות ועצמיות בתו"מ כמו במ"ת שירד ה' על הר סיני למטה מטה] ממש ממקומו העצמי שברוממו' עצמותו להאיר באור פני מלך כו' עד שמלכותו העצמי' ממש ברצון קבלו ועכ"ד פ"נ כו', רק שהוא למטה בהעלם ולע"ל יתגלה מן ההעלם הזה למטה כמו שמגביהי לשבת למעלה ממש בשוה, והוא מ"ש מכון לשבתך כו' כנ"ל וד"ל.

וכך גם עכשיו בכל מי שמקבל עליו עומ"ש באהוי"ר לקיים התו"מ דוקא באמרו בברכות המצות באי"ו הוי' אלקינו מלך כו' נמשך מרוממות דמלך יחיד הנ"ל למטה ממש כמו שמגביהי לשבת למעלה ממש וכמו שיהי' בעוה"ב, והוא מטעם הנ"ל דגם בבחי' ההשתלשלות דיהו"ע ויהו"ת בבחי' ב' דיעות ד"ע וד"ת הנ"ל שהן ב' הפכים ממש בבחי' עומ"ר ועומ"ת (שזוהו ג"כ ענין מגביהי ומשפילי כנ"ל ביו"ד דשם הוי' וביו"ד דשם אד' כו' כנ"ל) הרי סובל ב' הדיעות כא' להיותו למעלה מבחי' מעלה ומטה כנ"ל ובשעה שמגביהי לשבת בעומ"ר או משפילי כו' דנתפס ואינו נתפס כא' כו' א"כ כש"כ וק"ו בבחי' הפנימי' ועצמי' דא"ס שבתו"מ במלך יחיד הנ"ל שמעלה ומטה שוין ממש ואין בזה שינוי כלל וכלל, וראי' ממת' שירד ה' בכבודו ובעצמו למטה בהתלבשות דמל' דא"ס בתו"מ בדברי' פשוטי', וכמו בעוה"ב שיהי' זה בלי לבוש והעלם כלל כנ"ל משום דאין בחי' לבוש זה תו"מ מסתיר כלל בפנימי' ועצמי' כו', וראי' לזה ממה שגם עכשיו יושב וזן את כל העולם כו' במדות דחו"ג שבמלך גיאות לבש הנ"ל עפ"י משפט המדות דתו' דוקא במ"ש [ג] שעות יושב ועוסק בתו' [ג] ש יושב ודן כו' כמ"ש בזוהר ע"פ מלך במשפט יעמיד ארץ במשפט דאורי"י שבאורייתא ברא עלמא כו', וכן בר"ה נמשך ממלך הקדוש להיות מלך זוטא כו' וכמ"ש כי ה' מלך עליון נורא וכמו ושמן נורא כו' מלך גדול כו' וכת' השופט כל הארץ כו' וכה"ג, רק עכשיו מלובש בהעלם ממל' דא"ס עצמו [ב]מל' דאצי' עד מל' דעשי' (ונתגלה לפרקים כמו שיהי' לעיל כמ"ש במ"א), אבל כתי' אני ראשון ואני אחרון וכן ראו כי אני אני הוא בלי שינוי כלל מטעם הנ"ל וד"ל. ושורש הענין הוא כמ"ש למעלה דעומ"ר ועומ"ת דד"ע וד"ת שויו ממש לפני העצמו' דא"ס ע"כ איו שינוי כלל בין למעלה בין למטה, ד[ה]גם שידוע שאא"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, זהו בחי' חו"ג שנמשך ע"י צמצום דאוא"ס כו', אבל [ב]מהו"ע ממש אין שם אפי' בחי' מעלה ומטה כלל כמ"ש בע"ת. וזהו כל עיקר היחוד האמיתי בק"ש באחד שתמליכוהו בשמים ובארץ בשוה ממש מטעם הנ"ל, והיינו כמ"ש וידעת היום כו' כי הוי' הוא האלקים (ושהן ב' דיעות ד"ע וד"ת יחו"ע ויהו"ת בכלל כנ"ל) בשמים ממעל בחי' עומ"ר ולמעלה עד איו שיעור ובארץ מתחת בעומ"ת בשניהם אין עוד בשוה ממש דוקא מטעם הנ"ל וד"ל.

רז"ש המשפילי לראות בשמים ובארץ כו'. דהנה כתי' משמים הביט ה' ראה את כל כו' ממכון שבתו השגיח על כל כו' הוא בחי' ידיעה כללית וידיעה פרטי', דמשמים הביט כו' זהו בחי' ידיעה והשגחה כללית, והיינו בחי' מח' הכללי' שצופה ומביט בסקירה א' כו' כל אשר נמשך מרצונו וחכמתו ומדותיו בצירופי אותיר דמחדו"מ בב"א ממש בלי קדימה מראש לסוף כלל, עד"מ באדם שיודע בידיעה כללית מכל אשר נמשך מרצונו וחכמתו ופעולותיו בבנין בכל חלקיו מראשו לסופו כא' (וכמח' עגולית שמקיף הדבר שיודע במח' בכללותו כא' כו'). וכך משמים הביט כו' יושב בשמים זהו בחי' הארח אוא"ס במקיף הכללי שבולל כל ההשתלשלות [כ]שמים שהוא כמו עגול כדורי כו' כמו השמים כסאי, והשגחתו משם בארץ וכל אשר עלי' זהו בידיעה כללית המקפת בכללות כל אשר נמשל מע"ס דאצי' בבי"ע שנק' ארץ למעלה. ואח"כ א' המבין אל כל מעשיהם שזהו ידיעה פרטי' הנמשך מן הידיעה והשגחה כללי' הנ"ל כפרט שיוצא מו הכלל שבא בסדר והדרגה מראש לסוף דוקא כידוע, וכמו עיניך פוקחות על כל דרכי בנ"א בפרטיות וכמ"ש דע מה למעלה ממך עין רואה כו', וכך אמר המבין אל כל מעשיהם בפרט אחר שהשגיח על כל יושבי הארץ בכלל ואם אין כלל איז פרט כידוע. וזהו ג"כ הנק' בשם ב' דיעות הנ"ל ד"ע זהו בחי' ידיעה כללי' וד"ת זהו ידיעה פרטית, ובודאי כאשר נתפס בידיעה פרטי' בחלקי' מצומצמים יצא מן הידיעה הכללית שהוא בבחי' מקיף מלמעלה (שהוא בחי' סומ"מ בכלל דסוכב למעלה מתלבשות בתוך כ"ע בפרט), אך הרי א' דנתפס בכ"ע ולמתב"כ וכן הוא מקומו ש"ע בפרט ואין העולם כו' כנ"ל דנתפס ואינו נתפס כו'). וכך הוא בענין ב' ידיעות הללו, דגם בידיעה פרטי' אינו נתפס בזה כלל דאין העולם מקומו כו'. וא"כ ב' ידיעות הללו דכלל ופרט אינם ב' הפכי' כלל ואינו מוכרח לומר דכאשר הוא בידיעה הכללי' אינו מלוכב בפרט וכשהוא בפרט אינו במקיף דכלל מאחר שהוא למעלה ממקיף ופנימי' דב' דיעות ד"ע וד"ת הרי שניהם שוין אצלו ממש ד"ת שמאין ליש בפרטי' כמו ד"ע שמיש לאין בכללו' דמח' א' דכלא חשיבא כו', דכ"ז הענין בידיעה הכללי' והפרטי' אינו שייך רק בבחי' ההשתלשלות שאו יתכן ענין מקור כללי וסרטי משא"כ בעצמו' אוא"ס שלמעלה ממקור ההשתל' לגמרי וכמ"ש כי עמך מקור כו' כידוע (וכדוגמא זו הי' ביוסף צ"ע שהי' טרוד בכ[תבי] חושבני' והי' דבוק למעלה להיות שרשו למעלה מן ההשתל' דמקיף ופנימי כו' כמ"ש במ"א). וזהו שא' המשפילי לראות בשמים וכארץ דהיינו במקיף דשמים שהוא בחי' ידיעה כללי' דמשמים הביט כו' ובארץ בידיעה והשגחה פרטי' בארץ מראש לסוף הכל רואה כהשווא' א' לפי שסובל ב' דיעות ההפכיים הללו מטעם שמושלל מכל עיקר ומקור ההשתלשלות דסומ"מ כו' שנק' שמים וארץ בכלל כידוע, וזהו דגם שמשפילי לראות בירידה ושפלות מלמעלה למטה בבחי' או"י רואה בשמים וארץ כשזה ממש (אך הטעם דמשפילי לראות כו' בשוה זהו משום דמגביהי לשבת דהיינו שמאותו מקום דעצמי' א"ס שמגביהי לשבת במל' דא"ס שקודם הצמצום להשתל' משם דוקא משפילי באור [ישר] לראות ולהשגיח בהשתל' שנמשך בכלל ובפרט שנק' שמים וארץ ע"כ רואה בשניהם בשוה (וזהו כדמיון שבאדם בידיעה הכללי' שיודע א"ע יודע ידיעה שחוץ ממנו ג"כ בכלל ונפרט כא' ממש כמ"ש ברמב"ם דגם שידיעת עצמו נבדלת בעיר

מידיעה שמתפשט ממנו לחוץ מ"מ באותו ידיעה העצמי [ש]יודע בכלל ובפרט [שבו] כא' [שהוא] כמו ברצון [ש]לו] עד המעשה נמשך מזה בידיעה שחוץ ממנו כמו ברצון לבנות בנין וכה"ג וד"ל).

אך עדיין אין זה מובן מ"ש המגביהי ומשפילי כו' בהגבהה ושפלות זהו עומ"ר ועו"ת עכ"פ כמו שמים לרום וארץ לעומק כו' מאחר שסובל ב' דיעות הנ"ל למעלה הוא מבחי' מעלה ומטה לגמרי כנ"ל. ואמנם הענין הוא דהכוונה כך היא, שבשעה שמגביהי לשבת אז דוקא משפילי לראות כו' משום דמעלה ומטה שוין ממש ע"כ לא יתכן לומר דכשהוא למעלה בהגבהה שאינו למטה (כמו שבידיע' כללי' יודע גם ידיעה פרטי' כו'), וזהו ענין היו"ד דמגביה"י שזהו עצמו היו"ד דמשפילי בלי שינוי המהות כלל וכמ"ש אני ראשון כו' אני אני [הוא אני הוא] למעלה (כמו קודם הצמצום הראשון כנ"ל) ואני הוא למטה להיותו למעלה מבחי' מעלה ומטה כנ"ל. וכ"ז שמגביהי ומשפילי ביו"ד זהו ביו"ד דחכ' דתו' אור דוקא וכמ"ש ברישא מי כהו"י אלקינו דוקא כנ"ל, והיינו לפי שאור דתו' כולל ב' מדריגות דאו"י ואו"ת דוקא ואו"ת קודם לאו"י ולכו א' תחילה המגביהי ביו"ד דחכ' דתו"מ שעולה מלמטה באו"ת כנ"ל (שמוזה יהי' העוה"ב מכון לשבתך למטה כמו למעלה כו' כנ"ל) ומוזה מגביהי לשבת בכסא המל' למעלה מן ההשתל' היינו בבחי' פנימי' ועצמי' דאו"ס ממש כנ"ל, והוא משום דסוף מעשה במצות בקעו"מ עולה למעלה בפנימי' הכתר מל' דאו"ס כנ"ל, וזהו כי גר מצוה עי"ז צדקה תרו"מ גוי כו' וכמ"ש ומעשה ידינו כוננ"ה עלינו כמ"ש בצדקה תכונני בחי' כן ובסיס לכסא העליון כנ"ל. ואחר העלאה זו דאו"ת לעצמי' ממש משם דוקא משפילי ביו"ד דחכ' דתו' אור להאיר למטה מטה דוקא בבחי' או"י שהולך ונמשך מלמעלה למטה (ואין זה מעלה ומטה ממש אלא אדרבה כמו שהוא ית' למעלה בבחי' העצמי' הוא שמאיר ונמשך ע"י אור דתו' למטה כמו במ"ת כנ"ל משום דמעלה ומטה שוין ממש בבחי' הפנימי' ועצמי' דאו"ס כנ"ל, עד שמחמת זה משום דתו' מקור להשתל' גם בהשתלשו' דסומ"מ הענין כן הוא).

וזהו המשפילי לראות דוקא כו' אעפ"י שאינה רק ענין ההשגחה וידיעה לבד כנ"ל אבל שרשה הפנימי' הוא בא מבחי' חכ' הפנימי' דאור דתו' דוקא כידוע דכל ראי' הוא בבחי' חכ' דוקא כמו איהו חכם כו' דראי' העין בא מראי' עין השכל בפנימי' החב' דוקא כמו עיניר פקוחות כו' (ע"כ החכמים נק' עיני העדה), וכמשה שהי' נשמתן בפנימי' דמ"ה דחכ' הי' בבחי' ראי' כמ"ש וירא ראשית לו כו'. וכך יובן למעלה במ"ש משמים הביט כו' שהבטה זו הוא בבחי' ראי' דחב' [ה]פנימי' דתו' אור שהוא גופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה א' כמו שרואה בעין בכללות מראש לסוף כא', כך הוא בראי' החב' שנק' הסתכלות החב' בעין השכל כו' בבתי' אין והעלם כלל עדיין, ואח"כ נמשך ומתפשט בדרך פרטי פרטיות שנק' ידיעה פרטיות כמ"ש המבין אל כל כו' שזהו בבינה דוקא שהוא בחי' השגה ותפיסא בכל פרט ופרט ואין פרס בלא כלל כנ"ל וד"ל.

וכך יובן בזה בבתי' הפנימי' דח"ע שבתו' אור שמאיר ובא מעצמיות או"ס ב"ה ממש שנק' חכים ולא בחכ' ידיעא כלל שמתלבש באותיות דתושב"ב כמו ואתא

מרבבות קודש העליון כו' שהוא בא בבחי' אין בהעלם כלל כו', וכידוע שהתו' באה בדרך כלל ופרס והיינו בתושב"כ בחי' כלל שכולל באותיות הללו [בהעלם] כל מה שדרשו חז"ל בתושבע"פ כו"ע שהי' דורש על כל קוץ וקוץ תילי תילים כו' וכה"ג ומתפשט בפרטי פרטיו ב"ס משנה, שזהו ג"כ כידיעה כללי' ופרטי' בחיצוני' ובד"ע וד"ת מיש לאין בחב' ומאין ליש בבינה שהן ספר וסיפור דתושב"כ כחי' משפיע (כטפה שכוללת פרטי האברי' דולד ותושבע"פ בחי' מקבל שמתפשט ברמ"ה אברי' כידוע). וזהו המשפילי לראות בראי' דאור תו' בשניהם בשוה במשפיע ובמקבל שהן תושב"ב ותושבע"פ, דאעפ"י שתושבע"פ נק' ארץ שמקבל משמים דתושב"כ כמו מנלן אמר קרא וכל דין והלכה הכל למידין מן המקרא דוקא ואם אין כלל אין פרט וצריך לראות תחלה בכחי' הכלל ואח"כ בפרט כו', אך לפי שיו"ד זה דמשפילי לראות בא מצעמות אוא"ס שמשפיע ומקבל כלל ופרט שוין שם ממש מטעם הנ"ל דמעלה ומטה שוין ממש וסובל ד"ע וד"ת יחד כו', ע"כ משפילי לראות להיותו מקור להשגחה הכללי' והפרטי' בהשתלשלו' העולמו' מאור דתו' שמאיר מצעמותו בתושב"ב ושבע"פ שנק' שמים וארץ בשוה בלי הפרש כלל מפני שמשפילי זה בא ממגביהי' דהכל א' לגבי מהו"ע ית' ממש כנ"ל וד"ל (וראי' ממ"ת שירד ה' על ה"ס והארץ האירה מכבודו [ו]אין כבוד אלא תו' אור כו' והתו' מן השמים ניתנה כמ"ש מן השמים [השמיעך] כו' וא' לא בשמים היא, רק לפי שעומ"ר ועומ"ת דשמים וארץ שוין כו' (וע"כ גם ראי' ושמיעה דחו"ב נתחלפו במ"ת שהיו רואים את הנשמע כו' שזהו ראי' דחכ' דתושב"כ ושמיעה דבינה בתושבע"פ שהיו שומעין את הנראה בתושב"כ ורואין את הנשמע בבינה בתושבע"פ כו'). וזהו ג"כ מ"ש שמע ישראל בשמיעה דבינה בהשגה דוקא שזהו מאין דחכ' ליש היפוך ד"ע שמיש לאין כו' ואינו דומה שמיעה לראי' כו' לפי שבק"ש מתייחד יחו"ע ויהו"ת דד"ע וד"ת כנ"ל).

והנה כל מה שמבואר למעלה במגביהי' ומשפילי זהו ביהוד והתכללו' דאו"ח ואו"י שהוא בקומת אדם דחכ' דתו' אור הנ"ל, אבל בנס דחנוכה אנו אומרי' עמדת להם בעת צרתם בעמידה שראשו זקוף כמו עומד לריב כו', וזהו רבת את ריבם דנת כו' למעלה מן החכ' (ולא בישיבה במשפט דחכ' דתר בכתר מל' שמשפילי לראות כו'). וזהו הנם שהדליק מפך זה דשמ"ח ימים שהוא חו"ב דתושב"ב ושבע"פ וד"ל, משום דטמאו כל השמנים דחכ' דקדושה ואין אור דתו' מאיר כלל בנש"י שנפלו למטה בחושך גמור שא"א להקים משם כ"א מלמעלה מן האור דחכ' והוא מ"ש מקימי מעפר דל שהוא השכינה שבעפר ממש ואביון בחי' צ"ע כו' ולא יוכל להשפיל אל דל זה ביו"ד דחכ' דהגבהה דמצות כי רצו להשכיחם תו"מ כו' רק קוב"ה עצמו מקימי מעפר כו' כמ"ש וה' יג"י חשכי, שזהו עניו הדלקת נ"ח שגם החושך עצמו יאיר כמו האור ממש להיותו למעלה מאור וחושך כנ"ל. ועכ"ז א' מקימי ביו"ד אחר המגביהי' ומשפילי בתושב"כ ושבע"פ והוא ז"מ דרבנן שעולה למעלה באור דתושב"כ ושבע"פ. וזהו כי נר מצוה דחנוכה דרבנן ואח"כ ותורה אור אחר שמגביהי' לשבת כו' וד"ל.

קנג

וכך יובן דמבחי' עומ"ת בשפלות ביותר יגיע למעלה בעומ"ר ביותר למעלה בבחי' טובב הכללי הנ"ל ומבחי' עומ"ר דסוכ"ע ה"ז מגיע למטה בעומ"ת במקום הנמוך ביותר דהבה"ת, וז"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות דמשום המגביהי לשבת בעומ"ר ביותר במקיף העליון הכללי ע"כ משפילי לראות למטה בעומ"ת ביותר, וכמו כי רם ה' ע"כ ושפל דווקא יראה וכן את מי אשכון את דכא ושפל רוח דווקא.

סה"מ ויקרא ח"א ע' סא

קנד

וזתו מ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים וארץ פי' בשעה שמגביהי לשבת בבחי' עילוי אחר עילוי בעצמו' הרוממו' דא"ס ב"ה בבחי' עמ"ר או משפילי לראות למטה בבחי' עמ"ת וע"כ משפילי לראות בשמים ובארץ בשוה ממש כנ"ל דגם עמ"ר ועמ"ת שוין לפניו להיות כי עצמותו ית' מובדל מערך בחי' מעלה ומטה שבכח עצמותו שז"ש המגביה"י לשבת ומשפילי כמ"ש במ"א וזהו שא' המשפילי ביו"ד שהוא משפיל א"ע לירד ולהתלבש ביו"ד דחכ' שזהו נק' שמי"ם כידוע בחי' שמי"ם השי"ן הן ג' קוין דחכ' ומי"ם הוא בחי' ים החכ' המתפשט בעולמות כמ"ש בראשית ברא אלקי' את השמים כו' ונק' ראשי' דחכ' ושי"ן רשמים הוא ג' קוין דחג"ת דחכמ' אמנם גם זה אצלו בחי' יריד' ושפלות כי החכ' ג"כ בא' מאי"ן ליש ע"י צמצום גדול עד שנק' בחי' עשי' לגבי עצמותו ית' כמ"ש כולם בחכ' עשית הרי העשי' מסתעף מן החכ' וא"כ גם החכ' בבחי' עשי' כמ"ש עושה פלא דחכ' וכמו שא' בבראשית נמי מאמר הוא כידוע וכאשר משפיל לראו' ולהשגיח בשמי' דחכ' או בצמצום זה עצמו משפיל א"ע לראות בארץ שהוא סוף כל המדריגו' וכמ"ש הארץ הדום רגלי כו' דהיינו מפני שצופה ומביט מראש כל דרגין שהוא החכ' שבראש עד סוף כל דרגין שהוא הארץ יחד בהשווא' א' ממש שהוא בצמצום א' לפי שמעלה ומטה שוין לפניו ממש כנ"ל וזהו שנק' קדו"ש בשמים ובארץ בשוה כנ"ל וד"ל.

אך הגה עדיין יש להבין בפסוק זה שא' המגביהי לשבת המשפילי לראות כו' דאם גם במשפילי לראות נק' קדוש ומובדל בשמי' וארץ בשוה מטעם הנ"ל א"כ מהו ההפרש בין כשהוא מגביהי לשבת או משפילי לראות כו' אך צריך לומר שיש ב' מדריגות בקדושה העליונה א' מה שנק' קדוש ומובדל לגבי ההשתלשלות דאבי"ע לבד שהוא ית' רם ומתנשא ומובדל ומרום מהם כנ"ל והב' בחי' הקדושה שבעצמותו ממש שהוא רק מצד רוממות העצמות לבד שאין בחי' קדושה שלגבי העצמו' ערוך לזה כלל דקדושה שלגבי העולמות היינו שא"א לכל השתלשלות העולמות להשיג הרי אינו אלא בחי' טובב ומקיף לגבי ההשתלשלות לבד כמשל הסובב לעיר שגם הוא מוגבל לפ"ע הישוב דעיר או כמו הכלל אל כידוע וז"ש צופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקיר' א' והוא מ"ש לראו' בראש וסוף במח' א' לבד אבל מ"ש המגביה"י לשבת יו"ד זה היינו קודש דחכ' בבחי' קדושה שמצד רוממו' העצמו' עד אין שיעור ונק' טה"ע

שלמעלה הרבה מסה"ת המקיף לעולמו' דאבי"ע ונק' שמי כמ"ש בס"א וד"ל והנה מבחי' קדושה זאת שבעצמו' מגבי"ה לשבת דוקא נמשך בחי' קדושה העליון הזה גם למטה בעולמו' וזהו פי' במשפילי לראות כלומר להראת שיתגלה קדושה העצמי' ממש כמ"ש במ"א וזאת ההמשכה מקדש העליון בלא וי"ו שהוא למעלה מקדוש בוי"ו לגבי העולמות אינו נמשך רק ע"י המצות דוקא ששרשם בקדושת ממש כמ"ש אשר קדשנו במצות בקדש העליון ומוה מאיר גם בקדש שיהי' קדו"ש בעולמו' כמו שגם המלאכי' יכולי' לומר קדוש הוי' כו'.

סה"מ דברים ח"ב ע' תערה ואילך

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

קנה

ה מי כהוי' אלקינו המגביהי לשבת, המשפילי לראות בשמים ובארץ. רבות קנט"ד קסה"ד. זח"א מקץ קצה"א ח"ב בא ל"ו. וז"ל הוזהר פ' מקץ שם המגביהי לשבת דאסתלק על כריס יקרא לעילא ולא אתגלי לתתא, לכאורה זהו ע"ד שפי' בפ' ויגש דף ר"ו ע"א בגין דואו אתרחק ואסתלק מיניה כו' כי איננו דבעלה לא אשתכח עמה, וע' מזה בפ' ויקרא ד"ך ע"ב ובפ' אחרי דף ע"ד סע"ב וא"כ כורסי יקרא היינו בינה. וא"ת איך הבינה נק' כורסייא לז"א שהוא הוא. וצ"ל דבאמת הכל אחד דהיינו אא"ס המלוכש בהמדות שנסתלק זה האור מהמדות לבחינה שלמעלה מגדר המדות כו' כמ"ש בת"א בד"ה וארא אל א ברהם וזהו ענין לוי שהטיח דברים כלפי מעלה ספ"ג דתענית דכ"ה סע"א רבש"ע עלית וישבת במרום ואין אתה מרחם על בניך. כי פי' במרום היינו בבחי' בינה כמ"ש בוזהר ויגש שם מאי ברמה דא הוא עלמא עילאה כו' והיינו כי מבחי' המדות נמשך החסד לעושי רצונו וההפך על עובר רצונו משא"כ בבחי' דלאו כל אינון מדות איהו כלל שם כחשכה כאורה וכמ"ש אאזמ"ו נ"ע בת"א בד"ה כי עמך מקור חיים בפ"י השקיפה ממעון קדשך מן השמים שהם המדות ואזי וברך את עמך ישראל כו' משא"כ בחי' עלית וישבת במרום שלמעלה מהמדות וזהו ענין קב"ה בגלותא סליק לעילא לעילא ועיין במא"א אות אלף סמ"א בענין אוי היינו כשז"א מסתלק פנימיותו כו' ובפרד ערך הוי וערך אוי. והוא מהוזהר פ' אחרי הנ"ל, מזה מובן דהוזהר פ' מקץ כאן מפרש ענין המגביהי לשבת שהוא הסתלקות פני הרחמים והיינו בשעתא דלא אשתכחו זכאין בעלמא, הא איהו אסתלק מינייהו ולא אתגלי להו, ועד"ז י"ל ענין ה' למבול ישב המשפילי לראות בשעתא דזכאין אינון דאשתכחי בעלמא, קב"ה נחית בדרגוי לקבלהון דתתאי. לאשגחא על עלמא לאוטבא להו. דהא כד זכאין לא אשתכחו בעלמא איהו אסתליק ואסתיר אנפין מינייהו. ולא אשגח עלייהו. היינו כמ"ש בד"ה שובה ישראל עד בפ"י וענין תשובה שהוא ענין החזרת פב"פ. משא"כ כשהאדם מתרחק א"ע מעבודת ה' אלא רק ע"ד כי פנו אלי עורף ולא פנים, ועיקר הפנים והחשק שלו מלוכש בתאוות העולם זה גורם למעלה ג"כ דאיהו אסתלק ואסתיר אנפין מינייהו היינו כמ"ש המא"א כשז"א מסתלק פנימיותו כו' ואינו

מאיר למטה רק בבחיק חיצוניות ונק' שינה ואזי הדינים מתגברים כו' וכמ"ש והסתרתי פני מהם והי' לאכון. וגדולה מזו מבואר בזה"ג נשא קלו"ב שבהסתלקות אור עתיק מז"א מתעוררים הדינים. כי בשערות דו"א נאמר שחורות כעורב אלא שע"י גלוי הכתר שהוא אב הרחמים נמתקים הדינים. וכשאר הכתר רק מסתלק ממילא נשאר הדין ופועל הדינים. ואפשר לפרש עד"ז ענין המגביהי לשבת דקאי על אור עתיק המאיר בז"א ע"ד ויקרא הוי' הוי' ובהתסלק בחי' זו על כורסי יקרא היינו הבינה ומסתלק מז"א והיינו מחמת כי פנו אל עורף כו'. וע"י התשובה שיהא החזרת פנים ממשך אור עתיק בז"א כמ"ש בזהר ויקרא דט"ז ע"א בההוא זמנא דמתכשרין עובדין לתתא ואמא בחדוותא. אתגלייא עתיקא קדישא ותב נהורא לזעיר אנפין כו' ורחמין זמינין. הה"ד ישוב ירחמינו מאן ישוב ע"ק כו' וזהו המשפילי לראות בשמים שהוא ז"א ובארץ שהוא מל'. שמאיר אור א"ס ב"ה הסוכ"ע בזה"ג שהם המדות שבהן התנהגות העולמות. והיינו גילוי אור פנימית אלקותו ית' וע"י גילוי זה נמשך ברכה וחיים וחסד ורפואה כו' ועיין בהמר"ז פ' ויקרא שם. וסיום המאמר דפ' מקץ שם, בגין דצדיקייא אינון יסודא וקיומא דעלמא דכתיב וצדיק יסוד עולם כי צדיק הוא ע"ש שעושה צדקה להחיות רוח שפלים ועי"ז נמשך ומעורר המשכת האור והחיות מא"ס ב"ה להחיות העולמות שנק' שפלים דכולא קמיה כלא חשיב ממש*, קיצור. ענין המגביהי לשבת ע"ד קוב"ה בגלותא סליק לעילא לעילא. עלית וישבת במרום. בבחי' שלמעלה מהמדות דשם כחשכה כאורה ואם צדקת כו'. והוא הסתלקות פנימית ז"א. שבו אור עתיק ואזי הדינים מתגברים וזהו ענין הוי' ונמשך מחמת כי פנו אלי עורף. וע"י התשובה שהוא החזרת פנים ממשך גילוי פנימי עליון סוכ"ע. ישוב ירחמינו וזהו המשפילי לראות בשמים שהוא ז"א ובארץ מ' ע"ד הישר בעיני ה'.

וזהו ענין ברוך כבוד הוי' ממקומו להמשיך הגלוי מבחי' המגביהי לשבת וזהו ענין מאה ברכות. להמשיך התפשטות האור בע"ס וכל א' יהיה כלול מעשרה שזה ענין ברכה ע"ד וימצא מאה שערים. ולכן ע"י שתיקן דוד מאה ברכות פסקו מלמות כי הדינים הי' מתגברים מחמת הסתלקות האור ע"ד דסליק לעילא כנ"ל אבל המאה ברכות הוא להיות המשפילי לראות כו' כנ"ל.

ג זח"ב פ' בא דל"ז ע"א פתח ר"ש ואמר מי כה' אלקינו המגביהי לשבת. דסליק ואתעטר לאת"ישבא בכתרא עילאה קדישא. פי' במק"מ שהז"א עולה לאריך הנק' כתר דאצילות, ואפשר דקדק כן מהכף דכהו"י שהכף מורה על הכתר. ועיין מענין עליות ז"א בא"א בהרמ"ז תולדות קל"ה ע"פ ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה, ובמ"ח גבי יוהכ"פ בענין ב"פ הוי' הוא האלקים ז"א בעלותו לגבי עתיקא כאלקים תשוב, ואפשר זהו פי' כהו"י אלקינו היינו כאשר שם הוי' נעשה בחי' אלקים והוא בעלותו לגבי עצמות אא"ס, גם ע"ד ואור החמה יהיה שבעתיים כאור שבעת הימים וכמו בשי"ב קודם חטא אדה"ר היה מדרגת ז"א בבחי' אשר עתה הוא אריך כמ"ש בספר הגלגולים, וע"ד מ"ש אאומ"ו נ"ע בענין תנופת שתי הלחם כע"ג שתי הכבשים שמגביהי המדות דו"א שיתעלו לשרשן במדות דאריך כו' כמ"ש בלק"ת פ' אמור. וה"ע עליות ימי עולם בימי קדם וזהו ענין כל המאריך באחד כו' להמשיך אור

א"א בז"א, וזהו ענין ויקרא הוי' הוי' לקשר ולחבר ב' שמות הוי' אשר יש פסיק טעמא בינייהו דהיינו רקיע המבדיל בין מים למים דהיינו בין ז"א לע"ק כמ"ש בספד"צ רפ"ה וה"ע הפרוכת המבדיל בין הקדש שהוא ז"א ובין קדה"ק שהוא א"א, אך ענין המגביהי לשבת היינו כאשר מגביהי הפרוכת ונכנס כה"ג בבית קדה"ק וכמו ויקרא הוי' הוי' כמ"ש בת"א פ' בשלח סד"ה וירא ישראל, והיינו ע"י התשובה שהיא בחי' עד יעבור עמך הוי' כמ"ש בד"ה האוינו השמים, וכמ"כ מעוררים ע"י לעילא להיות המגביהי לשבת וע"ד שפי' בת"א פ' יתרו בד"ה זכור ושמור בדבור אחד נאמרו וז"ל וניתן להם כח זה במ"ת שהם יעלו וינשאו בחי' אדם ג' קוין למעלה מבחי' אדם וכמ"ש והחיות בנשואם את הכסא נושאות את מראה אדם שעליו למעלה לבחי' כי לא אדם הוא כו' למעלה מבחי' וגדר ההשתל' להמשיך משם אור חדש לבחי' אדם שעל הכסא והוא בחי' המשכה חדשה ואור חדש מבחי' סוכ"ע לבחי' ממכ"ע עכ"ד. וזהו כה' אלקינו המגביהי לשבת. כי הנה בחי' דמות כסא כו' ועל הכסא דמות כמראה אדם זהו בחי' ממכ"ע שהוא ענין סדר ההשתל' ג' קוין חג"ת שנאצלו ע"י צמצומים עצומים כו' אכן המגביהי לשבת שיתעלה הכסא ובחי' אדם לבחי' עצמות אא"ס והיינו ע"י הכתר עליון שהוא הממוצע המחבר עצמות אא"ס עם הנאצלים. וזהו כה' אלקינו דווקא כי האבות הן הן המרכבה שהן הן המגביהים ומעלים בחי' אדם לבחי' כי לא אדם הוא ע"י בחי' שאו לגלגלתם בד"ה במדבר סיני. קיצור ענין המגביהי לשבת עליית ז"א בא"א ע"ד והחיות נושאות את הכסא וע"י מתעלה בחי' כמראה אדם שעל הכסא לבחי' כי לא אדם הוא. וזהו המגביהי ביוד יתירה לרמוז שעלייה זו מהתכמה שהיא יוד או שמרמוז על עילוי אחר עילוי. וכמו ביוהכ"פ ז"א עולה בעתיקא ומ"מ כאלקים תשוב לגבי עתיקא. ואור החמה יהיה כאור שבעת הימים. ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה. עליית כבש לבחי' כשב. המאריך באחד והבדילה הפרוכת יהי רקיע ויקרא הוי' הוי' עמ"ש סד"ה למנצח על השמינית. והיינו ע"י התשובה עד יעבור עמך הוי' וע"י הביטול ע"ד חותם שוקע שמלמטה ממשיך חותם בולט שלמעלה וזהו כי בצלם אלקים עשה את האדם. ועלייה זו למעלה מסדר השתלשלות. והמק"מ כתב שיש עלייה זו בכל שבת וזהו ענין עולת שבת בשבתו פי' עליית ז"א הנק' שבת בעתיק שה"ע שבתו עיין בוהר ומק"מ פ' אחרי דע"ט ע"ב.

ד וענין לשבת פי' הזהר לאתיישבא בכתרא עילאה, היינו שיתיישב בו אור הכתר והי' לאחדים עמו ממש כמו עד"מ מי שתופס סברא א' ותוקקה במוחו עד שנקנה השכל בשכלו ממש, עוי"ל כפשוט לשון ישיבה כי הנה מבואר בדברי אאזמ"ו ג"ע סד"ה צאינה וראינה בשה"ש פי' מ"ש במדבר לא ישב אדם שם וז"ל מדבר הוא בחי' עליונה למעלה מבחי' אדם כו' כי בחי' איש ואדם היינו כשכבר נמשך בציור ג' קוין והיינו קדוש בוא"ו הוא"ו הוא מה שנמשך הארה מקדש העליון להיות סוכ"ע וממכ"ע ולכן אומרים ג"פ קדוש, אכן מדבר הוא מצחא דתמן גילוי רצון העליון ולכן ולא ישב אדם שם, שהוא למעלה מעלה מבחי' אדם, וז"ש וממדבר מתנה כו' ששרש ומקור התורה נלקחה מבחי' מדבר רק שנמשכה בבחי' אדם, ואי לזאת ע"י עסק התורה מעוררים נש"י להיות המגביהי לשבת שיתעלה בחי' אדם שעל הכסא לשבת בבחי' מדבר העליון אשר לא ישב אדם שם, והנה הכסא מורה על הגדולה כמ"ש הרמב"ם

פ"ט ובעבור שהכסא אמנם ישבו עליו בעלי הגדולה והעוצם במלכים כו' עכ"ל ומקרא מלא בפ' מקץ רק הכסא אגדל ממך, והיינו כמ"ש לך הוי' הגדולה והגבורה כו', והיינו שיהי' אא"ס ב"ה נמשך ומתלבש במדותיו ע"ד השמים כסאי שע"ז השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך ישראל משא"כ כשמסתלק מהמדות אזי נמשך הגלות כמש"ל אות ב', וזהו ענין ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם שהכסא מורה על הגדולה וה"ע השמים כסאי, אך יש עוד בחינה המגביהי לשבת, והוא כי יש ב' בחי' גדולה הא' מדות דאצ"י הנק' טורי נהורא שהם המדות הנמשכים מחב"ד הב' המדות שלמעלה מחב"ד הנק' טורי חשוכא, וזהו ענין גדול הוי' ומהולל מאד ע"י התלבשות ש' הוי' דחכמה בגדולה וחסד דאצילות, אך ולגדולתו אין חקר הוא בכתר הנקרא ישת חשך סתרו שאין שייך שום השגה שם דלית מח' תפיסא ביה כלל ולכן נקראו המדות שבכתר טורי חשוכא לפי שהם למעלה מהחכמה הנק' אור, וכשו"א מתעלה במדות דא"א נק' המגביהי לשבת, שהישיבה על הכסא מורה על הגדולה, אך כשמתעלה בבחי' ולגדולתו אין חקר מדות דא"א ורב חסד, שלמעלה מעלה מחסד עולם דו"א, כי הוא למעלה מהצמצום זהו המגביהי לשבת, ע"ד ועתיק יומין יתיב, וזהו ג"כ פי' לך הוי' הגדולה, וארו"ל ברבות במדבר פ"א שכשם שיש לי תלוי ראש על כל באי עולם שנאמר לך ה' הגדולה, כך לכם עשיתי להיות לכם תלוי ראש לכך נאמר שאו את ראש לקיים מ"ש וירם קרן לעמו עכ"ל ומבואר בלק"ת ר"פ במדבר פי' שאו את ראש היינו להעלות המדות שלמטה מהחכמה והמוחין לבחי' לגלגלתם גלגלתא דחפיא על מוחא הוא בחי' כתר שלמעלה מחב"ד וזהו ג"כ ענין וירם קרן כמ"ש בענין רמה קרני בביאור דזכור ושמור, וא"כ מזה נשכיל עד"מ להבדיל כו' ענין פי' שיש לי תלוי ראש על כל כו' היינו בעליית ז"א בא"א וע"ד שנאמר ביום ההוא יהיה הוי' אחד, היינו שממילא גם בבי"ע המקבלים מזו"נ יהיה הגילוי כמו באצ"י המקבלים מג"ר כח"ב כו', ומזה יומשך השמים החדשים והארץ החדשה שלא יהי' מעלימים ומסתירים אך עתה אין גילוי זה בחיצוניות העולמות כ"א בפנימיות ועמ"ש בזה תרומה קנו"ב בענין השמים מספרים שאומרים בשבת.

קיצור, ענין לשבת לאתיישבא שכל הנקנה ממש וכמו ענין היכל קדה"ק דבריאה שהוא אצילות כי הי' לאחדים, גם המגביהי לשבת בבחי' במדבר לא ישב אדם שם, מדבר בחי' שמות כענין וחד חרוב, הכסא אגדל גדולה חסד ויש חסד עולם ויש ורב חסד וזהו ענין גדול הוי' וענין ולגדולתו אין חקר ישת חושך סתרו, וכשו"א מתעלה בבחי' ורב חסד זהו לך הוי' הגדולה וזהו המגביהי לשבת, תלוי ראש ע"ד שאו את ראש לגלגלתם, שיושב על כסא רם ונשא, כמ"ש בזה ויקהל דף רי"ז סע"א כסא עילאה טמירא גניזא דלא אתגלייא דהיינו בינה, והיינו לפי שאו"א מלבישים לחו"ג דא"א, כנודע מענין ויוציאנו הוי' אלקינו כו' או"א שהלבישו כו' נמצא הם כסא לבחי' הגדולה והגבורה דא"א וזהו אני בינה לי גבורה.

ה נהירן על כל בוציני דנהרו כתרין ועטרין כ' המק"מ פי' שהכתר אורו על כל הספירות פנימים ומקיפים, היינו כי הכתר הוא הממוצע המחבר אא"ס באצילות, א"כ הם אינן מקבלים האור רק בו ועל ידו ועמ"ש מזה באריכות בד"ה

שחורה אני ונאווה: המשפילי לראות בשמים ובארץ דנחית בכתרוי, מכתרא לכתרא, מנורא לנזרא, מנהירו לנהירו מבוצינא לבוצינא, לאשגחא בעילאין ותתאין, הה"ד ה' משמים השקיף על בני אדם לראות וגו', ופי' הרח"ו כתרא אהיה, נזרא הוי', נהירו צבאות, בוצינא אד', והיינו שהאור מהכתר נמשך דרך כל ע"ס דאבי"ע, ועמ"ש ע"פ ועתה יגדל נא כח אד', וענין שכדי להיות המשפילי לראות הוא ע"י שמתחלה המגביהי לשבת הוא מבואר ממ"ש אדמ"ו נ"ע בביאור ע"פ האגה"ק חגרה בעוז מתניה, שנה"י חדשים נמשכים מהכתר וזהו ענין אל עליון גומל חסדים טובים, כי הנה אין ערוך ב"ע לאצילות כמו שאין ערוך בע"ג לבבע"ג. ולכן כדי שיהי המשכת השפע מהאצילות לבי"ע זהו ירידה גדולה, וזהו דוקא ע"י המשכה מהכתר, דכמו עד"מ דוקא מי שהוא בר שכל גדול יותר הוא דוקא יכול להוריד השפע גם למטה. ועמ"ש מזה בד"ה לך לך בענין משלי שלמה, כמ"כ כדי להמשיך השפע כ"כ למטה בבי"ע זהו דוקא ע"י הכתר שהוא כותרת ומקיף דקמי" אצילות ועשי' שוין, וזהו המשפילי לראות בשמים ובארץ ששמים וארץ שוין ממש אצלו, והיינו ע"י שמגביהי לשבת בבחי' כתר, ולא כמו רם על כל גוים ה' על השמים כבודו דאדרבה המשפילי לראות בשמים כמו בארץ, שכמו שארץ שהיא גשמיות היא השפלה אצלו כמ"כ רוחניות הנק' שמים ואדרבה במחשבה ארץ קדמה, ע"כ הקדים תחלה ענין המגביהי לשבת ועי"ז המשפילי לראות בשמים ובארץ לאשגחא בתתאין כמו בעילאין בהשוואה אחת, קיצור, ענין המשפילי לראות בארץ כמו בשמים בהשוואה א' והיינו לפי שהוא המגביהי לשבת בבחי' כתר ששם שמים וארץ שוין ממש ואדרבה ארץ קדמה במחשבה.

ו ברבות ויקרא פ"א הגבהתי זהו השפילתי ודייק לה ממ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות, והשפילתי זהו הגבהתי אינו מבואר שם היטב מנלן אלא מבואר ברבות כי תשא ס"פ מ"ה דהיינו ממ"ש המשפילי לראות שע"י שמשפיל א"ע גורם לו הגבהה והוא ענין לראות בשמים ובארץ והיינו מ"ש ויצא שם דוד בכל הארצות כו' יעו"ש, ויש לפרש כי הנה מבואר ממש"ל אות ב' שיש הגבהה למעלה שהיא גריעותא לגבי התחתונים והיינו כשמסתלק האור והפנימית ונשארו הכלים שממה ע"ד כד אנת תסתלק מינייהו אשתארו כגופא בלא נשמתא ויש הגבהה שהיא מעלה גדולה ע"ד שנת' אות ג' והוא כשמתעלים גם הכלים דו"א לקבל אור גדול יותר כו' וכ"כ באגה"ק בסופו דעליית הכלים זהו מעלת השבת ויהכ"פ משא"כ עליית והסתלקות האור ח"ו ע"ש בד"ה להבין מ"ש בפע"ח דבוה"ז עיקר הבירור ע"י התפלה. וזהו ענין הגבהתי זהו השפילתי כי הנה הוא ית' נק' גאה גאה, גאה על גיוותניא ר"ל שמסתלק מהגאים ואינו שורה עליהם כי אם את דכא ושפל רוח. וע"כ ע"י הגבה וגסות הרוח גורם הסתלקות האור לעילא לעילא ע"ד הנז"ל אות ב'. וזהו הגורם השפלה להאדם כמש"ש. כי בהסתלקות האור עליון מתעוררים הדינים ח"ו. אבל השפילתי הנה ע"ז נאמר ומתחת זרועות עולם וארו"ל ספ"ו דחולין דפי' ומתחת שעושה א"ע כמי שאינו עי"ז הוא זרועות עולם היינו שנדבק בבחי' סוכ"ע כמבואר לעיל ע"פ מעונ אלקי קדם. והנה מאחר שנדבק בזרועות עולם עי"ז יכול הוא להעלות את הכסא ועל הכסא דמות כמראה אדם לבחי' כי לא אדם הוא. וזהו ומידך נתנו לך שאלמלא הקב"ה עוזרו. והנה כמו שארון נושאו נשא, כך ע"י שהאדם גורם עליית

הכסא כו' להיות המגביהי לשבת עי"ז גם הוא עצמו מתעלה בבחי' זו ע"ד אתם נצבים לפני הוי' וכמו שרפים עומדים ממעל לו כו' ומי גרם לו הגבהה זו, היא ההשפלה שמשפיל א"ע שע"ז הוא בבחי' ומתחת זרועות עולם כו'. קיצור הגבהה וגסות גורם דאסתלק מגיוותניא כפי' בחי' הנז"ל אות ב' ומזה נמשך השפלה להאדם. אבל השפלתי הוא ומתחת זרועות עולם ועי"ז יש בכחו להעלות הכסא ובחי' אדם לאור א"ס ונושא נושאו ולכן השפלתי זהו הגבהתי: ובילקוט משלי מסיים מענין משה שנאמר ויסתר פניו מהביט ועי"ז נאמר לך ואשלחך כו' וענין ויסתר משה זהו השפלה ועונה לפי שנאמר סוד ה' ליריאי דוקא וכמ"ש ברבות ע"פ המכסה אני מאברהם ועד"ז חכמי הגמרא לא רצו ללמוד מעשה מרכבה באמרם עדיין לא קשאי ולכן עד"ז ויסתר משה פניו כו'.

יהל אור עה"פ ע' תרנה ואילך

קנו

אבל הוא ית' אינו מערכם ומהותם כלל והוא מופלא ונשגב מהעליונים הרוחניים כמו שנעלם מהתחתונים ר"ל הגשמיים, ואין לומר כלל שמהות הרוחני' קרוב לו יותר מהגשמיות אלא כמו שאין לומר בו גשמיות ח"ו כך ממש אין לתאר בו שכל ורוחני' ח"ו אלא מרומם מהם עילוי רב וכמ"ש בלק"א ח"ב פ"ט באריכות וז"ס מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ כו' (תלים קי"ג ה' ו') ולכאורה קשה הלא אמר רם על כל גוים ה' על השמים כבודו (תלים שם ד') ואיך אומר שאנחנו אומרים שמגביהי לשבת יותר במה שמשפילי לראות גם בארץ אמנם הענין ירצה בזה כי האומות אומרים שעל השמים כבודו של מקום ושמים הוא כינוי לרוחני' גבי ארץ שהיא גשמיות ור"ל שהם מתארים אותו בשם רוחני כרוחניות השכליים ולפיכך אומרים שעל השמים כבודו ושם השגחתו על השכליים אבל לא על הארץ הגשמי' ואומרים עזב ה' את הארץ (יחזקאל ח' י"ב), אבל אנחנו אומרים שמגביהי לשבת יותר עד שאינו מערך השכליי' כנ"ל שהשכל עם העשי' גשמיות שוים אצלו לפי שהתהוותם הוא ע"י הצמצום ומק"פ הנ"ל פ"ו ולכן משפילי לראות גם בארץ כמו שמשפילי לראות בשמים כי בשניהם צ"ל השפלה א' ממש לגבי מהו"ע ית' אלא שהן הן גבורותיו להשפיל עצמו להשגיה כנ"ל באורך וע"כ הוא משפילי לראות בארץ כמ"ש למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ דוקא (שמות ח' י"ח).

דרך מצותיך ע' נו, ב ואילך

קנז

שזהו פי' מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ ר"ל שאא"ס הוא גבוה ורם כ"כ עד שמשפילי לראות בשמים כו' שהתלבשותו בשמים הם עולמות עליונים וי"ס דאצי' בכלל הוא השפלה אצלו ממש כמו התלבשותו בארץ דעשי' גשמיות שאצלו ית' שניהם שוים ממש.

דרך מצותיך ע' קיח, ב

קנה

ועכ"פ יש ב' בחי' ימין. הא' ימין של המקבל וזהו ענין ימין דאברהם. הב' ימין של המשפיע וזהו ימינו של הקב"ה. וכנ"י נק' אשת חיל בחי' ימין שיש בו כח ונק' בת נדיב בתו של אברהם שנק' נדיב והנדיבות הוא החסד שלמעלה מהשכל אה"ר למסור נפשו כו' וזהו אני יושב לימינך פי' כי ענין יושב הוא המשכת וגילוי אור א"ס ע"דהמגביהי לשבת כו' אגוסטוס יושב כו' וכ"ז נמשך ע"י ימינך וכמ"ש בפי' השמים כסאי כו' שמים מקיף אה"ר מאדך זהו הממשך בחי' כסאי כו'. וזהו ואתה קדוש יושב תהלות ישראל מבחי' קדוש ומובדל נמשך להיות יושב ע"י תהלות ישראל כו'. א"כ מה שאני הוא אור א"ס נמשך להיות יושב זהו ע"י ימינך כו'. ומה שמשיח יושב הוא הגילוי שנמשך למטה כי מה שאני יושב זהו הגילוי למעלה המגביהי לשבת כו' ומה שמשיח יושב זהו גילוי האור למטה הוא נמשך על ימיני מבחי' ורב חסד כו'.

יהל אור ע' תכז

קנט

עוי"ל פי' ארדה ע"ד המגביהי לשבת המשפילי לראות כו' והיינו לראות ע"י שמים וארץ זו"נ וזהו השפלה לגבי ידיעתו בעצמו מה שגלוי וידוע לפניו שלא ע"י ע"ס ונק' ראייה כי ראייה מקרוב והבטה מרחוק, באיכה ס"פ זכור ה' מה הי' לנו ד"פ ע"ד, והיינו כי בעצמות אור א"ס כחשיכה כאורה, וזהו היוצר עין הלא יביט ר"ל שלא ע"י עין שהוא חכמה כו'.

ספר החקירה ע' קלד, א

קס

המגביהי לשבת המשפילי לראות כו' והיינו לראות ע"י שמים וארץ זו"נ וזהו השפלה לגבי ידיעתו בעצמו מה שגלוי וידוע לפניו שלא ע"י ע"ס ונק' ראייה כי ראייה מקרוב והבטה מרחוק.

אוה"ת בראשית ח"ב ע' תמ

קסא

וכמו שארז"ל במקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו, פי' כי [להוות] עולמות ונבראים בכלל הוא למעלה ירידה והשפלה שאין ערוך בע"ג לגבי בלתי בע"ג, ובפרט שיהי' התהוות עולמות ושמים דעולם העשיה ירידה והשפלה זו הוא כמ"ש מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ, וזהו במקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו.

אוה"ת במדבר ח"ד הוטפות ע' 51

קסב

באמת אדרבה לפי שהוא ית' המגביהי לשבת דקמי' כחשיכה כאורה ע"כ הוא המשפילי לראות בשמים ובארץ ומבואר במ"א שזהו"ע במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו כו' במקום גדולתו דווקא לפי שהוא ית' המגביהי כו' לכך המשפילי לראות גם בארץ כו' כמו בשמים כו'.

אוה"ת דברים ח"ב ע' תשכו

קסג

לפי שסוברים שההמשכה נמשך דרך השתלשלות עו"ע וע"כ זהו השפלה אצלו להשגיה למטה כו' אבל באמת כתיב מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות כו' והיינו שלפי שהוא המגביהי למעלה ממדר ההשתלשלות לכן המשפילי לראות בשמים ובארץ בהשוואה אחת.

אוה"ת דברים ח"ב ע' תשצב

קסד

כי אוה"ע אומרים רם על כל גוים כו' על השמים כבודו כו' לפי טעותם שסוברים שבריאית העולמות הוא דרך עילה ועלול וכל עלה מתלבשת בעילתו ויש שינוי בהעילה כשמתלבשת להשפיע, ולפ"ז השפעת אלקות להחיות העולמות דרך עילה ועלול עד השפעת גשמיות דצח"מ כעשייה גשמיות הוא ירידה גדולה והשפלה לאלקותו ית' להתלבש ולהשפיע גשמיות ויש שינוי בהעילה כו' וכן ההשגחה פרטית על כל ברי' וברי' בפ"ע הוא השפלה גדולת לפניו ית' לכן אומרים על השמים כבודו ועזבו ה' את הארץ כו' ביד ע"ש ומזלות והם המשפיעים ומנהיגים העולם, והוא אלקא דאלקיי' אבל ישראל אומרים מי כהו' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ מ' פיי' מפני שהוא מגביהי לשבת לכן שמים שהם עולמות עליונים רוחנים וארץ הם עולמות תחתונים גשמים שנים שווין לפניו ית'.

אוה"ת דברים ח"ב ע' תתרעט

קסה

וידוע כי הכופרים בהשגחה אומרים משגיה בשפלים, נמצא אף שיודעים שם הוי' עכ"ז אומרים שעזבו את הארץ אך מי כה' אלקינו המגביהי לשבת יותר מבחי' רם כו' דהיינו שקמי' רוחני' וגשמי' שוין וזהו במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו שהשגחה זו הוא בחי' ענוה שמשפיל א"ע להשגיה בשפלים ולשמוע צעקת דל כו' וזהו נמשך מצד לגדולתו אין חקר מה שאצ"י ועש"י שוין שם.

אוה"ת דברים ח"ג ע' איתפו ואילך

קסו

כי הנה בו ית' כתיב המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ לפי שהוא ית' מגביהי לשבת שהוא למעלה בערך מכל השתלושלות העולמות ע"כ הוא משפילי לראות בשמים ובארץ בשוה הגם ששמים רוחניים והארץ גשמי' כי בחי' השפלה זו היינו בבחי' מקיף שמקיף ותופס כולם כו' משא"כ אנחנו המקבלים ממנו ית' הרי אין תופסים רק מעט והוא הפעולות שממנו ית' הנראה לעינינו כו'.

אוה"ת דברים ח"ד ע' א' אתשכב

קסז

והענין הוא לאפוקי מדעת אוה"ע שאומרים רם על כל גוים ה' על השמים כבודו ואינו משגיח במעשי התחתונים ועזב ה' את הארץ ת"י שרים ומזלות כי השפלה הוא לפניו להשגיח על כל ברי' שפלה ורק קרו ל" אלקא דאלקי' אבל באמת אינו כן כי השגחתו למטה כמו למעלה וכמ"ש מי כה' המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ כי מצד רוממותו שוה לפניו ית' שמים וארץ ועולמות עליוני' ותחתוני' וענין ההשגחה למטה על כל הברואי' אינו ע"ד התלבשות רק ע"ד כולם נסקרי' בסקירה אחת וכלשון רז"ל גלוי וידוע לפני כו' שמצד רוממות עצמותו ית' ממילא ידוע למעלה מכל הפרטי' שלמטה ג"כ.

אוה"ת דברים ח"ה ב' ט

קסח

וכמ"ש רם על כל גוים ה' על השמים כבודו שמרוממים אלקי' ואומרים שעל השמים דוקא כבודו אבל למטה היא השפלה וירידה נגדו, שאין דרכו להשפיל ולהשגיח על מעשה התחתונים ואומרים שאין השגחה פרטיות כו', וזהו החזיקו בפלטיץ של מלך וא' אין זה פלטיץ של מלך שאין דרכו להשגיח על מעשה תחתונים ועזב ה' את הארץ שהוא בחי' שמו"א גשמי'. אבל באמת אינו כן ואנו אומרים מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמו"א בשוה, שגם השמים היא בחי' השפלה אצלו ממש כמו בארץ, וע"כ אינו שייך לומר שדוקא על השמים כבודו כיון שהשמים שוה כמו הארץ ממש, וע"כ המשפילי לראות בשמים ובארץ בשוה, גם בארץ כמו בשמים כיון ששניהם שוים לפניו, וזהו שנק' חזקה לפי שחזקה הוא בחי' גילוי אלקות למטה כמו למעלה,

ד"ה חמשה קנינים תרטי"

קסט

מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ, הנה כתי' נר מצוה ותורה אור וכת' נר הוי' נשמת אדם, הנשמה קרויה נר וגם תו"מ קרוים נר.

והנה ידוע בנר יש ג' דברים שמן ופתילה ואור ונמצא יש הג' דברים בנשמה שנק' נר אור ושמן ופתילה וגם בתו"מ שנק' נר יש ג"כ הג' דברים אור ושמן ופתילה. והנה ידוע שהפתילה הוא עיקר הנר כי בלי פתילה א"א להאחו האור בהשמן כי השמן מכבה האור רק הפתילה הוא המחבר האור עם השמן ובאמצעות הפתילה הוא דולק (הגם שרואים שהשמן הוא ג"כ עיקר כי לפי צלילת השמן הוא צלילת האור וגם לפי ריבוי השמן הוא ריבוי האור אבל אעפ"כ עיקר המחבר הוא הפתילה, והלשון מורה ע"ז כי פתילה הוא ענין התחברות וכמו צמיד פתיל שפירושו הוא ענין התחברות).

ולהבין איך הוא בנשמה הג' בחי' הנה כתי' בכל לבבך וארו"ל בשני יצריך יצ"ט ויצה"ר לאהוב את ה' בכל לבבך בשני יצריך ביצר הרע ג"כ לאהוב אותה, ולכאורה איך אפשר זאת שגם היצה"ר יהי' לו אהבה לה' ואיך אפשר להפוך את היצה"ר מקצה אל הקצה מרע לטוב, אך הענין הוא הנה כתי' וייצר ה' אלקי' את האדם כתי' וייצר בשני יודי"ן ואיתא ע"ז בתרגום יונתן ע"ז הפ' וייצר בתרין יצרין כי התרי יודי"ן מורי"ם על תרין יצרין, ומשמע מזה הפי' שזהו הוי' אלקי' שבפסוק, שיצר טוב הוא מהוי' ויצה"ר הוא משם אלקי', וזהו וייצר הוי' אלקי' בשני יודין הב' יצרין, וכמ"ש בפ' וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא אלקי' וכידוע וידעת הוא פי' ענין התחברות היום כי אין יום בלא לילה והלילה עם היום צריך לחבר, הלילה הוא מדת הדין והיום הוא מדת החסד וכמ"ש כי חסד אל כל היום וצריך לחבר מדת הדין עם מדת החסד שזהו החיבור יום ולילה, וכך והשבות אל לבבך שהם שני לבבות והם היצה"ט והיצה"ר שבלב ונקר' לבבך שני לבבות לחבר אותם ג"כ שגם היצה"ר יהי' לו אהבה להשי"ת, כי הוי' הוא אלקי' לחבר ג"כ הוי' עם אלקי' שזהו שורש של השני יצרין שהם שני לבבות שיהי' לב א' לאביהם שבשמים כי הוי' הוא האלקי' שזהו שרשם כולא חד ומצד זה אפשר ג"כ לחבר היצ"ט עם היצה"ר מחמת שבשרשם הם כולא חד שזהו הוי' הוא אלקי' כולא חד. והענין הוא כי אנו רואי' שהאדם הוא כלול מעשר בחי' הנפש חב"ד חג"ת נהי' ובכללות הם רק ב' קוין חסד וגבורה שמדת החסד כולל קו הימין ומדת הגבורה כולל קו השמאל ומצד זה נמצא באדם כל הבחי', שיש בו מדת החסד וגם מדת הדין, אבל בבע"ח אינו נמצא רק מדה א' כמו נשר שהוא רחמני כולו רחמנות והעורב הוא אכזר כולו אכזר וכן הוא בבהמות רחל הקול שלה מורה על רחמים ושור נגח הוא אכזר וכן הוא בשאר בע"ח רואי' שאין להם רק מדה א' וכן הוא בכל הברואי' לבד האדם כלול מב' בחי' חסד וגבורה, וזהו כי באדם נא' ויצר הוי' אלקי' את האדם שם מלא ב' בחי' הוי' אלקי' שהוי' הוא מדת החסד ושם אלקי' הוא מדת הגבורה ומחמת זה האדם כלול מב' בחי' ושרשו היצי' הי' בב' בחי' אבל אצל כל הברואי' נכתב רק שם א' ולא שם מלא וכמו ל"ב אלקי' שנמצא עד יצירת האדם בכל הברואי', וזהו ענין יצ"ט ויצה"ר כי בשרשם קודם החטא עה"ד טו"ר הי' ב' הבחי' קדושה וכמ"ש וייצר הוי' אלקי' בשני יצרין ושניהם קדושה רק שזה חסד וזה גבורה דקדושה ושרשם בהוי' אלקי' דקדושה רק אחר החטא עה"ד טו"ר נפלו גבורות דקדושה למטה ונעשה למטה מזה יצה"ר אבל בשרשו הוא גבורות דקדושה, וזהו ענין תוהו שהי' האורות תקיפי' ותוקי' מדת הגבורה והי' שבה"כ ונפלו הכלים למטה והאורות נסתלקו ונעשה מזה רע, ולכן אפשר להפוך היצה"ר לקדושה שיהי' לב א'

מחמת שבשרשו הוא קדושה רק נפל למטה וכשמבררים אותו ונהפך לקדושה ע"ז כתי' בכל לבבך בשני יצרך, וכמשארז"ל ע"פ וירא אלקי' את כל אשר עשה והנה טוב מאוד, טוב זה מלאך חיים שזהו היצה"ט ומאוד זהו מה"מ שזה היצה"ר, כשהיצה"ר נהפך לטוב אזי הוא בבחי' מאוד בלי גבול מחמת ששרשו הוא בחי' גבורות דקדושה ואורות תקיפי' ותזקים.

וע"י מה מהפכי' אותו הוא ע"י התבוננו' כשמתבונן בק"ש בפ' ראשון שמע ישראל כי שמע הוא לשון התבוננו' כשמתבונן שהוי' אלקינו, הפי' הוא שהוא אלקינו שלנו כי חלק הוי' הוא עמו, ואלקינו הוא מלשון ואת אילי הארץ לקח שהוא לשון כה, והפי' הוא כי הוי' הוא הכה והשרש שלנו ומאיר בבחי' גילוי בנש"י, ומחמת זה אפשר לנו להמשיך הוי' אחד שיהי' מאיר הוי' גם בהעולמו', וזהו אחד ח' הוא ז' רקיעי' וארץ וד' רוחות העולם וממשיכי' בהם אלף שזהו אלופו ש"ע וזהו התבוננו' של ק"ש, וזהו הפי' מ"ש אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים פי' כי אני ראשון הוא כמו קודם שנברא העולם הי' הוא ושמו בלבד ואני אחרון ג"כ הוא ושמו בלבד ומבלעדי פי' בזהר באמציעתא אין אלקים כי הגם ששם אלקי' מסתיר אבל אין זה הסתר כי הוי' הוא אלקי' וכולא חד מחמת שהעולמות כולם בטלים ואינם תופסים מקום כלל, וזהו אני הוי' לא שניתי בלי שום שינוי, אני ראשון ואני אחרון וגם באמציעתא אין אלקי' אין שום הסתר והעלם, כי ההסתר וההעלם הוא נראה למקבלי' אבל באמת אין ההסתר הסתר גמור, וכשמתבונן בזה היטב הדק אזי נהפך היצה"ר לטוב מחמת כי שרשו הוא בשם אלקי' וע"י ההתבוננו' הוא מעלה אותו לשרשו ושם הוא קדושה כי אין ההסתר משם אלקי' הסתר גמור וכולא חד ואזי ע"ז הוא מתפעל בלב בכל לבבך בשני יצריך עם היצה"ר ג"כ כי כשרואה ומרגיש ע"י ההתבוננו' שכל העולמו' עליונים כולם בטלים ומבוטלים ומכש"כ עולמות התחתוני', אין לו רק לב א' ורצון א' רק לאביהם שבשמים, וזהו ואהבת בגימ' ב"פ אור כי שני היצרי' נעשים אור וזהו בכל לבבך, וזהו אלה שני בני היצהר ופרש"י שע"י התורה מהפכי' לטוב שזהו השני יצרים ונהפכו לטוב ושניהם שוין לטובה, וזהו ע"י ה"א של היצהר שזהו ה"א חומשי תורה ומיצר ע"י ה"א שבאמצע נעשה יצהר שזהו לשון זוהר וכמ"ש צוהר תעשה לתיבה שזהו אור, וזהו הפי' אלה שני בני היצהר שנהפך לטוב.

וזהו ענין שהנשמה נקר' נר וכמ"ש נר הוי' נשמת אדם כי נר יש ג' דברי' אור ושמן ופתילה, שמן הוא היצה"ר והוא הנהי"ט וכמו עיקר השריפה הוא בשמן כי השמן נבלע בפתילה ונשרף וע"י מעט פתילה נשרף הרבה שמן כך הנהי"ט הוא היצה"ר הוא השמן, והפתילה הוא הנה"א שהוא המחבר אור האלקי' בנה"ט ושורף אותו עד שנהפך לטוב, וזהו ע"י התבוננו', וזהו נר הוי' נשמת אדם.

וצ"ל מהו נר מצוה ותורה אור כי המצוה נק' ג"כ בשם נר, והענין הוא כי המצות נק' בשם לבושין ומקיפי' וכמ"ש בזהר ע"פ ואברהם זקן בא בימים באינון יומין עילאין באינון לבושין אי חסר יומא חד חסר לבושא חד. והנה כתי' והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים, והנה פי' הפשוט צרור הוא לשון קשר, ויש עוד פי' צרור הוא כמ"ש כצורר אבן במרגמה כי ע"י המרגמה נופל האבן למרחוק למעלה כך ע"י

המצות נורק הנשמה למעלה מעלה משרשה הראשון, כי המצות הם לבושין וכמו כשהאדם מלובש בלבוש אזי אפשר להחזיק אותו בלבוש ולהוליך אותו או לעלות אותו למקום שבעצמו לא הי' יכול לעלות וע"י שאחזין אותו בלבוש מוליכין אותו ומעלין אותו, וזהו ע"י המצות שאדם עושה שהם לבושי' ומקיפי' עליונים [וכשמקיים אותם] אזי מעלין הנשמה למעלה, וזהו מצוה גוררת מצוה כי כשעושי' המצוה אזי ע"י המצוה יש עלי' לנשמה שלו ואפשר לעשות לה עוד מצוה שלא לפי ערך כח ושרש נשמתו מחמת שהנשמה נתעלה ע"י מצוה ראשונה ואפשר לעשות לה עוד מצוה גדולה הימנ[ה] ומשפיעי' לו זאת מהיכלות הקדושה כי ע"י המצוה הוא עולה ומתקשר בקשר אמין וחזק בהיכלות הקדושה ומשפיעי' לו משם קדושה, וזהו הפי' מצוה גוררת מצוה גדולה הימנ[ה] מחמת שמסייעי' לו מלמעלה, וזהו הבא לטהר מסייעין לו מהיכלות הקדושה, ולהיפוך עבירה גוררת עבירה כי ע"י העבירה שהוא עושה הוא מקושר בהיכלות הטומאה ומשפיעים לו טומאה ואפשר לו לעשות עבירה גדולה היינו שלא לפי ערך הרע שלו רק שמשפיעי' לו מלמעלה וכמ"ש הבא לטמא פותחין לו מלמעלה, וזהו הפי' צרורה בצרור החיים לשון קשר שמתקשר למעלה בצרור החיים שהוא היכלות דקדושה, וגם הפי' צרורה כצורר אבן במרגמה שע"י המצות שהם לבושי' ומקיפי' מגביהים הנשמה מלמטה למעלה בחיי החיים שהוא עצמו 'א"ס, וזהו כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר כי הגם שבתפילין נכתב ג"כ הפ' של ק"ש מה אכפת לי אם יקרא ק"ש בלא תפילין, כי הגם שק"ש הוא בחי' גבוה מאוד כידוע, אעפ"כ צריך לקרוא אותה בתפילין כי התפילין הם מקיפי' ובק"ש הוא ואהבת ככל לבבך ובכל נפשך ובכל מאורך וגם למסור נפשו באחד וצ"ל זה ע"י מצות התפילין שהם לבושי' ומקיפי' ומסייעי' ומעלי' לנשמה שיהי' ביכולתו לאהוב ככל לבבך בשני יצריך ולהפוך היצה"ר לטוב ובכל נפשך ובכל מאורך, וזהו שהמצות הם מעלים הנשמה ומקיפי' אותה ונעשה לה לבושי' ומעלי' אותה מלמטה למעלה.

אבל תורה היא המשכה מלמעלה למטה כי בתורה יש ב' בחי' כי התורה נמשך מבחי' חכ' ובחכ' יש ב' בחי' א' בחי' חכ' שבהשתלשלות העולמו' וכמ"ש כולם בחכ' עשית והב' חכ' שלמעלה מהשתלשלות, ויש בתורה ג"כ ב' בחי' הנ"ל, תורה שבהשתלשלות כמו למשל עבד שידוע רצון המלך וטעמו שהוא רוצה כך וכך ומחויב העבד לקיים רצונו מחמת שהוא יודע הטעם של הדבר ורצונו אבל יש עוד שהאדון גוזר עליו בלי שום טעם רק כמלך שגוזר ואומר כך וכך בלי שום טעם למעלה מן הטעם ודבר מלך שלטון, כך יש מצות בתורה שהם עפ"י טעם ודעת, ויש בחי' תורה שלמעלה מהטעם רק גורות המלך שהוא גוזר וכמ"ש בתורה בי מלכים ימלוכו, מתניתין מלכתא, כמלך שגוזר זה יהי' כשר וזה יהי' פסול זה יהי' טהור וזה יהי' טמא בלי שום טעם וכך הוא כשעושה תפילין [באופן כזה] הוא מצוה וכשעושה תפילין באופן אחר אז אין זה מצוה, רק שהתורה הוא בחי' ח"ע כח מ"ה וממשיך גילוי או"ס למטה באופן זה ובאופן זה אינו ממשיך כי כך רצון הבורא וזהו המשכה מלמעלה למטה, וכמו רב יודא כולי תנויי' בנזיקין מחמת אימתא דמארי' עלי' שהוא בחי' יראה עילאה, כי אם אין יראה אין חכ' ואם אין חכ' אין יראה, כי יש בחי' יראה תתאה שע"י יגיע לבחי' חכ' ואח"כ ע"י חכ' יגיע לבחי' יראה עילאה שלמעלה מן החכ' שזהו מקור

התורה שלמעלה, וזהו רב יודא כולי תנויי בניזיקין לברר הקליפות מטה מטה מארבעה אבות בניזיקין הוא מחמת ששרשו אימתא דמארי' עלי' שהוא בחי' יראה עילאה ועי"ז ממשיך למטה גילוי אלקו' להפריד הקליפות ולהפוך אותם, וזהו ב' בחי' א' שע"י מצות הוא העלא' מלמטה למעלה וע"י התורה המשכה מלמעלה למטה.

וזהו כי נר מצוה כי המצוה הוא הנר והשמן ששורף ומכלה כי המצות הם בדברי' גשמי' כמו צמר גשמי וקלף גשמי ואתרוג גשמי אבל שרשם הוא מעולם התוהו רק שנפלו למטה וע"י השריפה שהוא הבירור הם מתעלי' למעלה, ותורה אור ותורה הוא הפתילה שמחבר או"ס בהמצות וכמשארו"ל תלמוד גדול שמביא לידי מעשה היינו מעשה המצות שממשיך או"ס בכל מצוה וכך הוא למעלה שרש המצות הוא בכלים דאצי' וכידוע שט' פעמי' ט' עולה פ"א וג' פעמי' פ"א שהם רת"ס הם רמ"ג וה"ח המגדילי' הם רמ"ח, נמצא המצות הם בכלים דאצי' ונקר' נר, ותורה הוא האור שבכלים דאצי' והוא הפתילה ומחבר או"ס שלמעלה מאורות וכלים להמשיך בהכלים, וזהו כמו נר שיש בו ג' דברי' שמן ופתילה ואור כי שמן הוא הכלים והפתילה הוא שרש האור שנמשך בכלים וכידוע שקנה המדה ופתיל שהם המודדי' אורות בכלים וממשיך מהאורות שלמעלה מהאורות בכלים, וזהו כי נר מצוה ותורה אור.

וזהו ענין מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים וארץ כי לכאורה מהו המעלה מה שהוא מגביהי כי זהו בחי' ריחוק וכת"י למה ה' תעמוד ברחוק וכת"י אל תרחק ממני, אך הענין כי בחי' רחוק הוא כמ"ש מי כמוכה באלים וארו"ל מי כמוך באלמים בחי' אלם וכמ"ש נאלמתי דומיה וכמ"ש כרחל לפני גוזזי' נאלמה, והפי' הוא כי הדיבור בגלות בחי' הסתר אלקו' נק' אלם בלא קול, כי בדיבור יש קול ודיבור שהוא הברת אותיו' אבל אם הברת האותיו' הוא בלי קול זהו בחי' אלם, ולמעלה זהו בחי' פירוד בין וא"ו של שם הוי' ובין בחי' ה"א כי הה"א הוא בה' בראם שהם בחי' ה' מוצאות הפה שהן האותיו' שנבראו בהן שמים וארץ והוא"ו הוא בחי' קול שבדיבור וזהו יחוד וא"ו ה"א שהקול הוא מהבל הלב וזהו המדות שבלב ולמעלה נקר' וא"ו היינו וא"ו מדות וכשהדיבור בגלות היינו בחי' הסתר אלקו' היינו פירוד בין וא"ו לה"א, היינו שהחיות שבעולמו' הוא רק מבחי' אותיו' שהוא בחי' ה"א והאותיו' הם נפרדי' ובחי' דומם ממילא הנבראי' ג"כ בבחי' פירוד ויש ודבר בפ"ע, וזהו מ"ש כרחל לפני גוזזי' נאלמה שהאותיו' הם משולים לשערות וכשהשערות הם נפרדים ואינם יונקים מהמות כשגוזזי' אותם אין בהם חיות כלל ואינם צומחי' כך האותיו' כשהם בלי קול והם בחי' אלם הם נפרדי', ולמעלה כשה"א אינו מקבל מבחי' וא"ו שהוא הקול אזי העולמות בבחי' נפרדי', וזהו מ"ש אותותינו לא ראינו בגלות, כי לע"ל כתי' וראו כל בשר כי פי ה' דיבר שזהו היחוד קול ודיבור ויהי' בגילוי בחי' ביטול בכל הנבראי', וזהו קוב"ה בגלותא אסתלק לעילא לעילא, וזהו כד אנת תסתלק מנייהו אשתארו כולהו כגופא בלא נשמתא זהו ענין הסתלקות האורות מהכלים זהו הכל נק' בחי' ריחוק, אבל המגביהי לשבת היינו ר"ת וסוף התיבה י"ה שלמעלה מבחי' ו"ה, ולשבת היינו כמ"ש לא תוהו בראה לשבת יצרה והפי' הוא להוליד בנים שזהו תוס' וריבוי ויחוד פני' כידוע שבביל הולדה, וזהו יחוד פנימי או"א כיבשביל בריאות

העולמו' הוא יחוד חיצוני' או"א אבל בשביל הולדת הנשמות הוא יחוד פנימי כידוע וזהו תוס' ריבוי אורות, וזהו מחמת שהוא בגלות הפירוד וא"ו מה"א צריך להיות הגילוי מבחי' גבוה היינו בחי' י"ה וממילא יהי' היחוד ו"ה ויהי' גילוי אלקו' למטה בנבראי', וזהו הפי' המגביהי מבחי' גבוה בחי' י"ה לשבת תוס' אורות למטה כי דווקא מה שהוא יותר גבוה אפשר להמשיך למטה מטה, ועוד פי' לשבת בחי' ישיבה כי למשל כשהאדם עומד הוא גבוה וכשהוא יושב הוא משפיל א"ע כך למעלה לשבת הוא ענין השפלה וירידה למטה מבחי' מגביהי, וב' הפי' הכל א', ואח"כ המשפילי לראות בשמים וארץ וזהו כמ"ש עין בעין יראו.

ד"ה מי כה' אלקינו ע' תרט"ו

קע

אך בחי' עמלק הוא שמסתיר על נפש אלקי' והיינו שלא לבוא מבחי' חכ' הביטול בלב כי עמלק הוא היפך הבטול וכידוע יודעים את רבונם ומכוון למרוד בו היינו שידע איך שיצאו ממצרים וקי"ס אעפ"כ הלך ללחום עמהם שזהו רק מצד חוצפה והתנשאות, וזהו ענין כי שמש ומגן הוי' אלקים ששם אלקים מסתיר על שם הוי', ויש ק"ך צירופי' אלקים דקדושה ויש ק"ך צירופים דקליפה, וזהו בחי' רם על גוים כי רם הוא ב' פעמים ק"ך, וזהו על השמים כבודו אבל למטה הוא אלקים בגי' הטבע שזהו עפ"י טבע עולם כמנהגו נוהג אבל באמת הוא כמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ בשוה, שהוא משגיח על כל הברואים בכל עת ובכל רגע.

ד"ה חייב אינש לבסומי תרט"ז

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

קעא

רחבה מצותך היינו בחי' קיום המצות עצמן מאד בלי גבול ושיעור והנה מאד הוא בחי' אותיות אדם והיינו מה שמגיעים ע"י הרצוא שהוא בלי גבול כנ"ל הנה ע"י המצות ממשיכים זאת למטה ואדרבה שכדי שיוכל להיות נמשך למטה זהו צ"ל ממקום הגבוה יותר כמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות בשו"א שכדי שיוכל להיות המשפילי בשו"א צ"ל נמשך מבחי' המגביהי לשבת וארץ הוא שכדי שיומשך ע"י המצות גילוי אלקותו ית' למטה זהו נמשך ממקום הגבוה יותר כו'.

סה"מ תרכ"ו ע' קטס

קעב

וזהו לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד, פי' תכלה הוא בחי' כלות הנפש שבג"ע, והנה לכל תכלה היינו לכל ההשגות שבג"ע הן בג"ע התחתון ואפי' בג"ע העליון הנה כולם הם בבחי' קץ וגבול, אבל רחבה מצותך היינו בחי' קיום

המצות עצמם מאד בלי גבול ושיעור, והנה מאד הוא בחי' אותיות אדם והיינו מה שמגיעים ע"י הרצוא שהוא בלי גבול כנ"ל הנה ע"י המצות ממשיכים זאת למטה ואדרבה שכדי שיוכל להיות נמשך למטה זהו צ"ל ממקום הגבוה יותר כמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ, שכדי שיוכל להיות המשפילי בשמים ובארץ צ"ל נמשך מבחי' המגביהי לשבת, ועד"ז הוא שכדי שיומשך ע"י המצות גילוי אלקותו ית' למטה זהו נמשך ממקום הגבוה יותר כו'.

סה"מ תרכ"ט ע' רט

קעג

שבמ"ת הי' גילוי אלקות כמ"ש וירד ה' על הר סיני ומ"מ העולם לא נודרך כלל כ"א עולם כמנהגו נוהג בהנהגת הצמצומי' דש' אלקים בגימ' הטבע, רק מפני שהוא ית' הוא כל יכול לכן הוא יכול להשפיל להאיר אורו ית' גם במקום אשר הוא מטה במדריגה, והמגביהי לשבת לכן הוא משפילי בשמים ובארץ בשוה, כי קמיי' ית' כלא חשיב וגם השמים אינם תופסים מקום לכן יכול להשפיל גם בבחי' ארץ ג"כ, שכשם שהארץ אין ערוך כמו"כ השמים ג"כ אין ערוך, ולכן מצד שהוא מגביהי לשבת ה"ה משפילי בשמים וארץ בשוה.

ד"ה ואלה תולדות כו' תרל"א

קעד

דרם ה' על כל גוים על שמים כבודו אבלע הארץ אינו משגיח וגם ההשגחה אינו פרטית וזהו עמדו והחזיקו בפלטיץ של מלך ואמרו אין זה פלטיץ של מלך אבל באמת אינו כן דבחי' המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ דכמו שלהשגחה על ארץ הוא השפלה לגבי כמו"כ להשגחה על השמים ג"כ השפלה לגבי מ"מ משגיח גם על הארץ שמפני שמגביהי לשבת משפילי לראות בשו"ב א.

סה"מ תרל"ו ח"ב ע' תקטט

קעה

ענין המגביהי לשבת המשפילי לראות, דהנה עמלק בגימ' רם אומר רם על כל גוים ה' שהוא בבחי' הרוממות דוקא ועל השמים דוקא כבודו, אבל אינו משפיל א"ע בעולמי' השפילי' כמו צמחי' הגשמי' שצומח מדומם הגשמי וכדומה כ"א על השמים שלפי דעתו השמים הם מדרגה גבוה לכן שופט לומר שעל השמים דוקא כבודו כו', אמנם באמת לא כן הוא שכשם שהארץ ה"ה השפלה לפניו כן גם השמים הם ג"כ השפלה שהרי הם נבראו בשי"ב, וגם כי הכל הי' מן העפר אפי' גלגל חמה כו', אלא המגביהי לשבת ועיי"ז ה"ה משפילי בשמים ובארץ בשוה ממש כו'.

המשך וככה תרל"ז אות טב

קעו

בס"ד. (ש"פ וישב שבת חנוכה, ט"ל).

מִי כה' אלקינו המגביהי כו' המשפילי כו' ובארץ, ופי' רש"י ז"ל מי כו' בשמים ובארץ שיהא מגביה לשבת ומשפיל לראות, מגביהי משפילי מקימי להושיבי מושיבי, כולם יו"ד יתירה בהם עכ"ל. וצ"ל לאיזהו צורך השמיענו רש"י שהיודי"ן הם יתירים בתיבות אלו, וגם הכוונה בפירושו שיהא מגביה לשבת ומשפיל לראות. ולהבין זה צריכי' להקדים תחלה מ"ש אלה תולדות יעקב יוסף הלא הל"ל אלה תולדות יעקב ראובן ומהו יוסף דוקא, וכ"ש לפי מה שאמר אלה שהוא לשון רבים הי' לו לחשוב כסדר, ולמה הזכיר את יוסף לבד.

ובכדי להבין ילה"ק מ"ש בשל"ה שהפרשה שקורין לפני השבוע שייך לשבוע זה, והנה פרשה וישב קורין קודם חנוכה, או שבת חנוכה כו', וא"כ צ"ל שייכות פ' זו לחנוכה. והענין הוא דהנה ימי חנוכה תמניא אינון כו', והקשו כל המפרשים למה תקנו ימי חנוכה תמניא שהרי הנס הי' רק שבעה ימים, שעל יום א' הי' מחזיק הפך שמן, ותיצרו שם מה שתיצרו.

והנה להבין זה ילה"ק קצת מה שנמצא בתשו' הרשב"א שיש מועדים שהם רק שבעה ימים כמו פסח הוא שבעה, שענין שבעה הוא כנגד שבעה ימי בראשית, ששת ימים עשה הוי' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת כו' שהוא בחי' שבעת ימי הבנין, ומה שיש ג"כ בחי' שמונה ימים, שמונה הוא למעלה מהשבעה, שהשבעה הוא בחי' שבעת ימי הבנין שהם נקראי' שבעת ימי ההיקף לפי שהשבעה הנ"ל הם בבחי' היקף, לפי שבאמת אינו מובן איך אנו קורין יום ראשון יום שני, והלא מבריאית העולם יש כמה אלפי' רבבות ימים, אלא לפי ששבעת ימי בראשית הם שבעת ימי ההיקף שבכל שבעה חזרין חלילה, לפי שביום ראשון מאיר בחי' חסד וביום שני מאיר מדת הגבורה כו', וכן חזרין חלילה ונקראי' שבעת ימי ההיקף, והנה שמיני הוא בחי' שומר את ההיקף שלמעלה משבעת ימי הבנין, וכמו שביעי הוא למעלה מהששי, וכמארוז"ל ברבות כל השביעין חביבין, בשנים שנה השביעי שמיטה, בחדשים בחדש השביעי באחד לחדש הוא ר"ה, וכמו"כ שמיני הוא למעלה משבעה, וכמארוז"ל על המילה שניתנה בשמיני כדי שיעבור עליו שבת א' שהוא למעלה משבת, ולכך מילה דוחה שבת, וכן עדי"ו הוא שנת היובל, שמתחלה סופרים שבעה שבועות ואח"כ בשנת החמשים הוא יובל, שהיובל עצמו היא מדריגת שמיני, וכולל בו ז' שמיטות שכל שמיטה בשנים היא כדוגמת מועד של שבעה שבימים כו', וכן שבועות הוא ג"כ עדי"ו שמתחלה סופרים שבעה שבועות ואח"כ ביום החמשים הוא חג שבועות שהוא בחי' שער הנו"ן דבינה, שזהו ענין יו"ט ששבועות עצמו, מלבד מה שהתורה ניתנה בו, והו"ע הטבילה כמ"ש בזהר, שבצאת ישראל ממצרים הי' צריך הפסק טהרה ובדיקה, וזו"ע שארוז"ל במשנה אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר שהו"ע הבדיקה של החמץ הוא היצה"ר שנק' חמץ כמ"ש מכף מעוול וחומץ, ושרשו מבחי' הגבורות, כענין בחי' החמשה דמים שטמאים באשה, ואח"כ צ"ל ספירת ז' נקיים שזו"ע ז' שבועות תספר לך, שלהיות זהו בכלליות נש"י לכן אינו מספיק

ספירת ז' נקיים כמו באשה יחידית שנא' בה וספרה לה שבעת ימים, כ"א ז' שבועות ימים, ואח"כ יום החמישים הוא הטבילה שבו הוא היחוד שהו"ע מ"ת דכתי' ביום חתונתו וארו"ל זו מ"ת, והגם שקאי על לוחות האחרונות שניתנו ביוהכ"פ, אמנם באמת כ"ה גם בלוחות הראשונות שהי' עיקר היחוד (רק שלא נתקיימו לכן גם לוחות אחרונות הם יום חתונתו כו') והוא כמשל המשכת טפת האב כו' שבנמשל ז"ע מה שאורייתא מחכ' נפקת, בחי' טיפת אבא דאצי' כמ"ש מזה במ"א באריכות, עמ"ש בד"ה וספרתם לכם, שלא נדפס, ונמצא ששמיני הוא למעלה משבעה, וזהו שארו"ל כנור של בהמ"ק הי' של ז' נימין ולעתיד יהי' של ח' נימין, וזהו ההפרש שבין משה למב"ד, שמשה הוא מדרגת שביעי כי משה הי' דור שביעי לאברהם, ולכך הי' משה חביב וניתנה התורה על ידו, אך מב"ד הי' מדריגת שמיני, ולכך יהי' על ידו התגלות פנימי' התורה כו'.

והנה עד"ז תיקנו ימי חנוכה תמניא דוקא שהמשיכו ממדריגת שמיני שהוא שומר את ההיקף, לפי שערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה, כי תורה ניתנה ע"י משה שהוא דור שביעי, משא"כ ד"ס המשיכו ממדרגת שמיני. והענין הוא כנודע שד"ס הם בשרשן גבוהים יותר הרבה גם מבחי' יינה של תורה שהוא בחי' פנימיות התורה, כמ"ש בד"ה זה שמי לעלם בפ' שמות ע"ש, אשר לכן לא ניתן לכתוב כלל לא הציווי למשה ולא האמירה דמשה לישראל, כ"א בע"פ דוקא, וכענין מ"ש במ"א בענין מפיו דעת, שבחי' זו א"א להיות מאיר ומתגלה אלא מפיו דוקא, ע' בד"ה והי' אמונת עתך כו' ודעת, ולכן מצות דרבנן הם כמו עשה, ועכ"ז מעלתם ע"ד מצות ל"ת ועוד יותר שזהו מטעם הנ"ל ששרשם גבוה יותר כו', ולכן ערבים עלי בבחי' מקיף כו' שבהם יש מעלה יתירה על בחי' יינה ש"ת ג"כ, ולכן בכוחם גזרו גדר"י וסייג"י, שזהו מפני שרשם מאד נעלה, וכענין אב המייסר את בנו שזהו מפני אהבתו הרבה והעצומה כו', וכמו כל מה שהחפץ יקר אצלו הוא מדקדק לשומרו יותר כו', וכעין מ"ש בזהר בפ"י הפסוק הן שמים לא זכו שזהו מפני גודל מעלתם לכן הדקדוק בהם יותר שעדיין לא זכו, כן יצא מפיו ית' בבחי' תושבע"פ דוקא כל הדקדוקי' דד"ס כו' מפני עוצם אהבתו לבחי' בני בכורי כו' שזהו מחמת גודל אהבתו שאהבתי אתכם אמר ה' לכן מדקדק לזכותינו כו', וזהו דוקא בזמן שאין בהמ"ק קיים כו' כמובן, שבזמן שבהמ"ק קיים לא הי' צרי' לזה כו', ויובן יותר ממארו"ל והאיך לא אשא פנים כו' שמדקדקי' ע"ע עד כזית כו' מובן שע"י הדקדוק נמשך מבחי' נשיאות פניו אליך, בחי' אה"ר שלמעלה מהשתלשלו' ושיומשך אליך דוקא, היינו להעלות גם הנה"ב כמ"ש בלקי"ת בד"ה שחורה אני, וזהו ישא ה' פניו אליך שיהי' גילוי אה"ר זו גם באדם כו', וע' בד"ה כי אתה גרי בפ' מקץ בענין והי' יגיה חשכי, שלהגיה החשך שגם במקום החשך יאיר כו' זהו ע"י בחי' והי' דוקא ש' הוי' דלעילא שלמעלה מהשתלשלות כו'. ומכ"ז יובן מעלת מצות דרבנן ונ"ח שהמשיכו בחי' ומדריגת שמיני דוקא כו'.

ובזה יובן מה ששייך פ' וישב לחנוכה, כי הנה איתא שג' רגלים הוא כנגד ג' אבות, פסח כנגד אברהם שנא' בו לוישי ועשי עוגות, ושבועות הוא כנגד יצחק אילו של יצחק שבמ"ת הי' קול שופר, וסכות הוא כנגד יעקב ויעקב נסע סכותה, והנה

שמע"צ הוא כנגד יוסף וכמ"ש בזהר ע"פ ולא עמד איש אתו בהתוודע יוסף אל אחיו שזה"ע ביום השמיני עצרת תהי' לכם, ולכך נחשב שמע"צ רגל בפ"ע, נמצא שיוסף הוא מדרגת שמיני, ולזה קורין פ' זו קודם חנוכה או בשבת חנוכה, לפי שתנוכה הוא ג"כ מדרגת שמיני כו'.

ובכדי להבין כ"ז צ"ל ג"כ כפל הלשון שא' בארץ מגורי אביו בארץ כנען, הנה כתי' אתהלך לפני ה' בארצות החיים שיש שני ארצות שהם בחי' ג"ע העליון וגעה"ת, וכמ"ש כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב שנא' ועמך כולם צדיקי' לעולם ירשו ארץ, נמצא שארץ הוא בחי' ג"ע, ויש ב' בחי' ג"ע וזהו שנא' בארצות החיים. וביאור הענין צריך להבין למה נק' א"י בכל התורה ארץ כנען ומה הוא היחוס, והלא נא' ארור כנען עבד עבדים יהי' לאחיו, וגם שהם הוא אבי כנען ומה היחוס שבה א"י בזה, [גם להבין מ"ש כנען בידו מאוני מרמה], גם מ"ש ולא יהי' עוד כנעני בבית ה' צבאות ביום ההוא, שמשמע שביום ההוא דוקא לא יהי' כנעני אבל עכשיו שמשמע שיש כנעני בבית ה' צבאות, ואם הפי' כפשוטו איך נמצא כנעני בבית ה'. אך הענין הוא הדנה נודע שכל התורה נדרשת בזה לעומת זה, כי כמו שיש לבן כו' ושרי פרעה בקליפה וכמ"ש ארמי אובד אבי כך יש כל בחי' אלו בקדושה שיש ג"כ לבן דקדושה [וכמ"ש לבושי' כתלג חיור ושער רישי' כעמר נקא, וכן כתי' וישכם לבן בבקר שקאי על לבן דקדושה, ולכן הי' כה"ג מתלבש ביוה"כ בד' בגדי לבן דוקא, שלבן דקדושה הוא מדרגה גבוה מאד], והנה שלשה בני נח הם למעלה בקדושה ג' בחי' גווני קשת חיור סומק וירוק, שלנח נתן הקשת ושלשת בניו הם ג' בחי' גווני קשת, אלא שבהשתלשלו' העולמות בבחי' נפילה מדרגה אחר מדרגה נעשה חם גשמי אבי כנען שהוא בחי' חמימות רשפי אש התאווה, [וכן עד"ז יש בקדושה ג"כ חמימות רשפי אש הקדושה, שזהו מ"ש בלחם הפנים שהי' חם כיום הלקחו שהוא בחי' חם דקדושה כו'].

ולהבין ענין כנען בקדושה, הנה כנען פי' סוחר כמ"ש כנעני' נכבדי ארץ, וכתי' כנען בידו מאוני מרמה, והיינו עד"מ כמו הסוחר שמפזר ממון כסף וזהב ומוציאם מרשותו כדי להרויח ולהשתכר ואף שספק אצלו אם ירויח או לאו אעפ"כ הוא מפזר אולי ירויח ומכניע א"ע לספק זה להיות מפזר אולי נוסף עוד, כך הנה מקור נשי' שהוא בחי' כנס"י נמשלה לסוחר זה, [וזהו מ"ש באברהם וישקול אברהם לעפרון ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר, שארבע מאות שקל כסף הוא ת' עלמין דכסופין, שנמשכי' מעולם התענוג, ואברהם נתן אותם לעפרון, וזהו עובר לסוחר שזהו עד"מ כסוחר שמפזר ועי"ז נוסף עוד], וכך הנה כנס"י בגלות מצרים נמשלו לסוחר וכמ"ש וזרעתי' לי בארץ כלום אדם זורע קב אלא להוציא ממנה כמה כורין, והיינו שע"ז מתבררין ניצוצי הנשמות שנפלו בשבה"כ וכמשארז"ל לא גלו ישראל אלא בשביל להוסיף עליהם דהיינו ניצוצי הנשמות שנפלו כו', וכמ"ש עת אשר שלט האדם באדם לרע, דהיינו מה ששולט אדם דלעז"ז באדם דקדושה הוא לרע לו כדי שע"ז יתבררו ניצוצי הנשמות כו', ולכן נמשלו נשי' לסוחר שע"ז שמפזר נוסף עוד, כך נשי' נמשלו לסוחר [וזהו שנק' הקב"ה בשם קונה וכמ"ש קונה שמים וארץ, קונה הכל, לפי שזהו ע"ד כמו סוחר שמפזר כו']. וכמו שהוא בכללות העולם כך הוא בפרטיות בכל

נפש מישראל בעבודת ה', כי הנה הנשמה טרם ירידתה לעוה"ז להתלבש בגוף ונה"ב היתה קשורה ומיוחדת במקורה ושרשה במאצילה ברשפי אש האהבה בטבע כשלהבת העולה מאל"י והיתה נהנית מזיו השכינה והי' לה בחי' אהוי"ר טבעי' בגילוי רב שהוא בחי' כסף וזהב מלשון נכסוף נכספת, דהיינו בחי' אהבה, וזהב מצפון יאתה שהוא בחי' שמאל שהוא בחי' יראה, ואח"כ כשירדה הנשמה לעוה"ז להתלבש בגוף הגשמי הנה גם בחי' אהוי"ר שהי' לה שם הם מוסתרות ומכוסות בלב הגשמי ואינה יכולה להיות באהוי"ר בהתגלות כ"כ ככתחלה, נמצא שנגרעו האהוי"ר מערכם וא"כ למה זה ירדה הנשמה לעוה"ז מאחר שהיא ירידה גדולה וגרעון גדול מבתחלה שהוא בחי' פיזור כסף וזהב, אך הנה פיזור הוא בשביל ריות.

ולהבין מה ענין הריוח, דהנה כתי' טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף, אלפי לשון לימוד שיש לי יתרון מעלה בתורת פיך בעוה"ז יותר מבחי' זהב וכסף שהיתה הנשמה למודה בהם בתחלה, וכמ"ש במ"א בענין חי ה' אשר עמדתי לפניו שעמידתה היתה באהוי"ר במכ"ש ממ"ש ויעמידם לעד לעולם כו' שהרי נשמות הם מפנימיות הכלים כו', ועכ"ז ירדה להתלבש בגוף ונה"ב כו', אלא שהירידה צורך על"י היא שע"י הנה היא באה לאשתאבא בגופא דמלכא כו', וזהו דכתי' ואנשי קדש תהיון לי, שע"י ירידת הנשמה בגוף מתעלה בבחי' קדש העליון קדש מלה בגרמי', שלמעלה משרש הנשמה שהי' בבחי' טהורה היא כמ"ש במ"א כו', והוא ע"י אשר קדשנו במצותיו, וצונו ל' צותא וחיבור כו', ולכן עתידי' צדיקים, פי' צדיק המקיים תומ"צ כמ"ש במ"א, שיאמרו לפניהם קדוש כו', ופרש"י ע"ד שאומרי' לפני הקב"ה, וזהו העל"י שע"י הירידה כו' וכמשי"ת.

ד"ה מי כה' כו' המגביהי כו' תרל"ט

קעז

הנחה בס"ד פ' נח שנת תר"מ

מי כהוי' אלקינו המגביהי לשבת והמשפילי לראות בשמים וארץ וצ"ל פי' המגביהי ומשפילי, וגם צ"ל הקישור וחיבור דהמגביהי עם המשפילי. והענין דהנה פסוק זה הוא תשובה על הפסוק הקודם כי בתחילה כתי' רם על כל גוים כו' והוא הדיעה האומרת עוב ד' את הארץ כו', ולזה אומר הפ' תשובה ע"ז שאדרבה שלפי שהוא מגביהי הוא משפילי בשמים וארץ בשוה להוציא מאותו הדיעה. ולהבין זה צ"ל תחילה ענין ר"ח בכלל דהנה עיקר ענין קריאת שם ראש חודש הוא ע"ש שהוא ראש לכל החדש כמו שהראש הוא הראש לכל הגוף וכמו שבגוף האדם הראש הוא כלל והאברים הם פרטים, כמו"כ השלשים יום הם פרטים ור"ח הוא כלל, ע"ד שראש השנה הוא כלל אלא שר"ה הוא כלל לשנה תמימה ור"ח הוא כלל לחדש. וצ"ל למה נתנו היו"ט דר"ח לנשים דוק שהם אסורים במלאכה והלא מ"ע שהזמן גרמא נשים פטורות. ויש ע"ז הרבה טעמים, וטעם א' הוא לפי שתחת הזמן אשה משועבדת לבעלה, אך עכ"פ אנו רואים שהמצות שהם רמים ונפלאים כמו שופר סוכה לולב נשים פטורות ור"ח

הוא ג"כ בזמן דוקא כי יום א' לפני ר"ח ויום לאחר ר"ח אינו שייך ליו"ט דר"ח כ"א בזמן ר"ח דוקא, ואף שאיסור המלאכה בר"ח הוא רק מנהג אבל מ"מ הרי הוא מנהג גמור כמ"ש בפרד"א ובירושלמי וא"כ למה ניתן לנשים דוקא. והנה בפרד"א אי טעם ע"ז כי בשעה שהטעו הערב רב לישראל לעשות העגל ואח"כ אמרו להם פרקו נזמי הזהב, לא נתנו הנשים ולכן ניתן להם השכר בעד זה יו"ט של ר"ח. וצ"ל למה ר"ח דוקא הוא השכר על מניעות עשיית העגל. וצ"ל ענין העגל דהנה בעגל כתיב שאמרו אלה אלקיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים, וצ"ל הלא העגל נעשה ממה שהתיכו זהב, והלא מי שיש לו איזה שמץ וקצת דעת יבין זאת שאין שייך על מתכות או זהב מהותך לאמר אלה אלקיך, ובפרט דור המדבר שהי' דור דיעה האיק אפ"ל שטעו כ"כ בעגל הגשמי הנעשה מזהב לומר שזה אלקה, ובפרט לומר שהוא הוציא את בני מצרים, והלא הם ראו בראי' חושיות האותות והמופתים שעשה הקב"ה בהוציאם ממצרים ואיך יחליפו אותו בעגל מזהב לומר שהוא המוציא אתכם מארץ מצרים.

אך הענין דהנה פרעה אמר לא ידעתי את הוי' כו' מי הוי' כו'. והענין דהנה כל האומות הכופרים בהקב"ה אינם כופרים לגמרי כ"א שהם כופרים בהשגחה פרטית, כי זה הם מודים שמאמיתית המצאו נמצאו כל הנמצאים והוא ברא את הכל מאין ליש והוא יחיד ונצחי, אך שהם כופרים בהשגחה פרטי' שאומרים רם על כל גוים, עזב את הארץ, שטענתם הוא שהשפלה וירידה לפניו להשפיל א"ע להתחיות כל עולמות השפלים ולהשגית על כל פרטיהם, וזהו שאומרים על השמים כבודו כי אין הפי' שמים גשמי' כ"א שמים רוחניות וארץ הוא גשמי' ואומרים לפי טעותם שברוחני' הוא משגית על כל פרט אבל בגשמי' השפלה לפניו להשגית עליהם, וזהו פי' רם הוי' על כל גוים על השמים כו' דכמו שגבוה שמים מארץ כמ"ש כי כגבוה שמים מארץ וכתוב שמים לרום, כמו"כ הוא ריחוק הערך גשמי' מרוחני' ולכן אומרים כי רם כו' על השמים כו' אבל הארץ עזב ביד צבא המזלות וכמארז"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל המכה בו ואומר לו גדל שכל עשב וכל אילן פרטי יש לו מזל פרטי אבל הם אומרים שעזב הקב"ה ביד צבא המזלות לעשות כאות נפשם ורצונם ואין לו חלק בהם, וזהו טעות גמור כי המזלות אינם אלא שלוחי השפע, והגם דכתיב ממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים אין זה כ"א שע"י עובר השפע וכל צבא מעלה אינם אלא כגרזן ביד החוצב בו היתכן לומר שהגרזן הוא הפועל והעושה הלא העושה והפועל אינו אלא האדם או למשל כלי המתרישה שבו חורשים היתכן לומר שהם פועלים כלום אלא שבהם וע"י עושה האדם כחפצו וכרצונו.

וזהו מה שני' אומרים מי כהוי' אלקיננו המגביהי לשבת שלפי שהוא מגביהי שהוא מרום ומנושא מכללות כולם ושוה לפניו שמים וארץ רוחני' וגשמי' דכמו שגשמי' השפלה לפניו ית' כמו"כ רוחני' השפלה לפניו בשוה ממש. והנה גם לפי טעותם הרי הם מודים שהוא משגית ברוחני' כמו"כ הוא משגית על פרט ופרט בגשמי' כי הרי רוחני' וגשמי' שוין לפניו, וזהו משארז"ל ע"פ כי ממזרח שמש עד מבואו גדול שמי ומהולל בגוים ובכל מקום מוקטר ומוגש לשמי דקרו ליי' אלקא דאלקי, פי' אלקייא הוא הכח כי אלקים הוא מלשון כ"ח וכמ"ש ואת אילי הארץ כו' והוא לפי

דבריהם ולפי טעותם שניתן הכח לצבא המזלות לעשות כאות נפשם והקב"ה הוא אלקי אלקים וכמ"ש הודו לאלקי האלקים ועזב להם את ההנהגה כי הרי הם מקבלים רק מצבא המזלות, ולכן יש מדינה אחת במדינת יוון אשר מושליהם ע"פ רוב הם נשים כי שם הוא מזל בתולה והם מקבלים מהמזלות. ובוזה יובן מ"ש במצרים למען תדע כי אין כמוני בכל הארץ, ולכאורה תיבת בכל הארץ הרי הוא מיותר כי עיקר הסיפור הוא לידע שאין כמוהו. אך הענין דהנה בשמים הרי גם הם מודים שהוא המנהיג והוא המשגיח, אלא שהם כופרים ואומרים שעזב את הארץ, ולכן עשה הקב"ה אותות ומופתים בארץ שעשה שינוי הטבע בארץ כהפצו וכרצונו ועי"ז ידעו כי גם בארץ הוא משגיח וזהו כי אין כמוני בכל הארץ וכמ"ש ולמען ספר שמי כי אין כמוני בכל הארץ. וזהו מ"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד והענין דהנה אלקים הוא מלשון כח והוא מקור כל הכוחות הנשפעים וממחת שם אלקים נעשה ריבוי התחלקות הנבראים כי אלקים הוא לשון רבים, ובא הציווי ע"ז לידע כי לא שם אלקים בלבד הוא העושה כ"א ש' הוי' ובאמת ש' הוי' ואלקים כולא חד. וזהו מ"ש רבות עשית אתה ה' אלקי דהנה ריבוי התהוות הנבראים שנעשה מש' אלקים והוא ע"י ש' הוי' שהוא העושה והמהוה ע"י ש' אלקים, וזהו ה' אלקי.

וזהו וידעת כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל וכו' ועל הארץ מתחת שעיקר מצות הידיעה הוא לידע דכמו שהוי' הוא האלקים בשמים ממעל כמו"כ הוא בארץ מתחת שגם בארץ הגשמי עיקר המהוה והמחי' הוא ש' הוי' והוא המשגיח בכל מעשה התחתונים, ואמרו אין עוד הוא עוד ענין אחד דהיינו שאין דבר נוסף על עצמותו ח"ו והוא להוציא ג"כ ענין השיתוף דענין השיתוף הוא כמארו"ל שלש שותפים באדם אב ואם והקב"ה, והגם שחלק אב ואם אין ערוך לגבי חלק הקב"ה מ"מ נק' בשם שותפים מפני שהם בעלי בחירה והרי יכול לבחור שלא לישא אשה ולא להוליד בנים וכאשר בחר לישא אשה והוליד בנים נק' עש"ז בשם שותף, אבל צבא מעלה אינו כן כי אינם בעלי בחירה כלל והם רק כגרזן ביד החוצב בו, וכמו שלא שייך לומר שכלי המחרישה הוא שותף עם האדם העושה בו וע"י, שהרי האדם יוכל בידיים ג"כ לתרוש אלא שהוא ברוב טורח וריבוי זמן ולא יהי' כ"כ בעומק וע"י כלי המחרישה יהי' במהירות ובנקל ובעומק יותר, וכמו הגרזן שחוצבים בו וע"י אבנים מהר הרי יוכל ג"כ באצבעות ידיו לעקור את האבן מההר אלא שיהי' ברוב טרחה, וא"כ אין נופל כלל עליהם לומר שהם שותפים להאדם, וכמו"כ כל צבא מעלה אינם אלא כגרזן ביד החוצב בו שאינם בעלי בחירה כלל וכלל כמו הגרזן שאנו רואים שהאדם כאשר ירצה וחוצב בהגרזן ואם לא ירצה לא יחוצב בו, אבל הגרזן גם אם ירצה לחצוב לא יפעול כלום, כמו"כ הם צבא מעלה שאין בהם ממש מצד עצמם אלא כגרזן ביד החוצב בו, ומה שארו"ל אין אומן בלא כלים אין הפי' שבלא כלים אינו אומן כלל, כי אם אין לו כלים ה"ה ג"כ אומן, אלא שהכלים הם המביאים את אומנות האומן מהעלם אל הגילוי, כי בלא כלים הלא לא ניכר פלאות האומן והרי הוא כמו שאינו אומן כלל כי מאי נפי"מ הוא אומן או לאו אם אינו מוציא אומנותו מהעלם אל הגילוי שיהי' ניכר הפעולה שלו אבל באמת הכלים הם רק כמו צבת שבהם וע"י יאחזו האומנות של האומן.

וְזָהוּ מ"ש אין עוד כי מלבד שלא להם לבד ניתן הכח להשגיח על מעשה התחתונים עוד זאת שגם בש' שותפים ג"כ לא יקראו שאינם דבר נוסף על עצמותו כי אין בהם ממש כלל וכלל, אלא הקב"ה בלבדו הוא המשגיח על כל פרט ופרט, ובדרך כלל יש דומם צומח חי מדבר ובדומם יש הרבה מינים לאין שיעור וכמו"כ בכל מין ומין יש ריבוי פרטים, וכמו"כ הוא בצומח וחי, והקב"ה בעצמו הוא המשגיח על כל פרטי פרטיות המין, וכמ"ש המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית שבטובו שלו העצמי ממש מחדש מע"ב דכמו שבתחילת הבריאה הי' ע"י טבע הטוב להטיב כמ"כ הוא עכשיו ממש שהוא מהוה ומחי' ומשגיח בכל רגע ורגע, אלא דמ"ש בכל יום הוא דבכדי שיבין האדם זאת הוא בנקל להבין יותר מכל יום, דכמו שבתחילת הבריאה הי' כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא כמו"כ כאשר רואה האדם בכל יום שבתחילה מאפיל ואח"כ מאיר הרי מובן שהקב"ה מחדש אותם בכל יום, אבל באמת הרי הוא מחדשם בכל רגע ורגע, ושרש חידוש הישינות האלו הוא מטוב שלו העצמי והוא המשגיח על כל פרטי פרטיות. ובוה יובן מה שאמר פרעה לא ידעתי את הוי', כי הוא הי' כופר בש' הוי', כי מש' אלקים ידע שיוסף הודיעו וכמ"ש אלקים יענה כו'. אך שיוסף הודיע לו האלקים כמו שהוא מיוחד עם ש' הוי' אבל פרעה קיבל ממנו לפי טעותו רק ש' אלקים בלבד וכפר בש' הוי' ולכן עשה הקב"ה אותות ומופתים בארץ שינוי הטבע באין מונע כלל, ועי"ז ראו שאין ממש ביד המזלות, כי אם הי' בהם איזה כח לעשות רצונם הרי הי' מונעים ומעכבים, כמו ע"ד האדם שמי שיש כח ויכולת ועושים נגד רצונו ה"ה מונע ומעכב, ואם הי' ביד המזלות איזה כח ה"ה הי' מעכבים, ובמצרים הי' שולט אז מזל טלה והקב"ה עשה ביד המזלות עצמם כרצונו, הרי ראו שהוא המשגיח על כל פרט ולא כמו שהם אומרים עזב את הארץ. וזהו מ"ש למען תדע כי אין כמוני בכל הארץ.

וּבְזָה יובן ענין העגל שאעפ"י שראו האותות והמופתים שעשה הקב"ה במצרים מ"מ כאשר עלה משה בהר מצאו הערב רב מקום להטעות את ישראל ואמרו שלא מפני השגחתו של הקב"ה הי' האותות והמופתים כ"א שמזל שור נלחם עם מזל טלה וכבש אותו והוא עשה את האותות והמופתים, וע"ד שמצינו בדניאל דכתיב שהמזלות לוחמים, ובאמת א"א ללחום הם בעצמם דמה שאמר דניאל שהמזלות לוחמים הוא ע"י ציווי הקב"ה אבל בעצמם אינם יכולים לעשות כלום, ולכן עשו את העגל העלאת מ"ן למזל שור וזהו כללות ענין חטא העגל. והנה הנשים לא נתקבל אצלם דעת זה כי נשים הם עלמא דנוקבא אשר שרשם ממל' והנה כתי' י"ב בקר שהם י"ב מזלות דרקיע והים עומד עליהם ים הוא מל' דאצי' והוא שולט ומושל עליהם וה"ה יודעים שהמזלות אין בהם כלום ממש כי ה"ה בעצמו מושל עליהם והנשים ששרשם ממל' ומל' הוא מקור הנבראים וממנו יכול להיות גילוי שיורגש בנפש האדם ולכן הרגישו הנשים זאת ולא קיבלו דיעה הזאת ולא פרקו נזמי הזהב שלהם, אבל האנשים ששרשם מז"א שהוא מרוחק בערך בי"ע הרי לא יוכלו להיות משם גילוי שיורגש בנפש האדם, והמל' שמשם יוכל להיות גילוי המורגש ה"ז אינו השרש שלהם, ומאין ירגישו זאת, ולכן טעו אחר הערב רב לאמר שיש כח לצבא המזלות ועשו כדמות עגל העלאות מ"ן למזל שור.

ובזה יובן מה שנתנו לנשים דוקא יו"ט של ר"ח. כי הנה בר"ח מקבלת הלבנה אור חוזר מהשמש ועיקר אורה היא מהשמש ובנמשל הלבנה הוא מל' שהוא ש' אלקים שמקבל כל הכה שלו מש' הוי' וזהו ענין יחוד הוי' ואלקים, ולכן הנשים ששרשם ממל' ש' אלקים והם לא האמינו בעגל ולכן ניתן להם שכר איסור עשיית מלאכה של ר"ח שהוא ענין היחוד דהוי' ואלקים, ולכן יש טעם ע"פ נגלה מה שסתם ווסת הנשים הוא מל' לל' יום, ע"ד מילוי הלבנה, וכמ"ש באסתר ואני לא נקראתי לבוא אל המלך זה שלשים יום. ובנש"י בעבודה הוא מ"ש יפה כלבנה. ובוה יובן מה שנשמות ישראל מונים ללבנה ואומות העולם מונין לחמה, כי הגם שהחמה היא גדולה מהלבנה מכל מקום הרי זה ע"ד רם כו' על השמים כו' אבל הלבנה היא קטנה מהשמש ולכן מקבלת אורה מהשמש. והרי זה מורה על יחוד הוי' ואלקים, ולכן ישראל מונין ללבנה דוקא. ובוה יובן פירוש הפסוק המגביה לשבת, כי אומות העולם אומרים רם על כל גוים הוי' על השמים רוממות א"ס עצמותו ומהותו הוא מה שמשגיח רק בשמים בלבד. אבל נשמות ישראל הם מאמינים בני מאמינים משיבים כי אדרבה לפי שהוא מגביהי לשבת הרי שמים השפלה לפניו כמו הארץ הגשמי ואם כן גם לפי טעותם הם אומרים שמשגיח בשמים כמו כן הוא משגיח בארץ וזהו מ"ש מי כהוי' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ, אלקינו דוקא, שנשמות ישראל יאמרו כן דוקא, כי הפסוק הזה מוציא גם כן השיתוף ובני נח אינם מצווים על השיתוף כי אם נשמות ישראל דוקא, ולכן אמר מי כהוי' אלקינו דוקא.

ד"ה מי כה' כו' המגביהי כו' תר"ס

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

קצח

וכידוע דבכדי שיגיע האור למטה צריך להיות משרש עליון יותר וכמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ דמפני שמגביהי לשבת בבחי' העצמות לכן משפילי גם בארץ ג"כ.

סח"מ תרנ"א ע' קפט

קצט

ושרש הענין הוא הדנה כתי' המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמי' ובארץ ואמר המשפילי בשמים וגם בארץ והוא שלא כהאומרים עוב ה' את הארץ כו' רם על כל גוים ה' על השמים כו' שהוא השפלה וירידה גדולה לגבי' שישפיל א"ע להשגיח על עילולים התחתונים אבל באמת טח מראות עיניהם דהרי אוא"ס הוא נשגב ומרומם מן העולמות לגמרי וכמ"ש והקדוש בשמים ובארץ דבשם שהוא קדוש ומובדל מן הארץ כמו"כ הוא קדוש ומובדל מן השמים בשוה וכמו שההשגחה בארץ הוא שפלות

גדולה לגבי' כמו"כ ההשגחה בשמים הוא ג"כ שפלות גדולה אחר שהוא מרומם משניהם בשוה וא"כ כמו שמשגיח על השמים שזה מודים ג"כ כמו"כ משגיח על הארץ ג"כ וזהו המשפילי לראות בשו"א בשוה כו'.

סה"מ תרנ"א ע' קצא

קפ

כת"י והקדוש בשמים ובארץ שהוא קדוש ומובדל מהשמים ג"כ שאינו בערך לגבי' כלל, ומ"מ את השמים ואת הארץ אני מלא דכשם שבשמים הם מודים להשגחתו ית' עליו שבאמת גם הוא אינו בערך העצמות כלל להשגחתו בשמים זהו השפלה לגבי' כו' כמו"כ הוא משגיח על הארץ ג"כ וכמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ דדוקא משום שמגביהי לשבת שלמעלה מעלה מבחי' שו"א ה"ה משפיל א"ע כביכול בשו"א להשגיח למטה מטה וכידוע דכל שהאור עליון ביותר בכחו לירד למטה ביותר כו'.

סה"מ תרנ"ד ע' ק

קפא

השוה ומשוה קטן וגדול וכחשיכה כאורה, דכל נהוראין מתחשכאין קמי', כ"ע אע"ג דאיהו אור צח אור מצוחצח אוכם הוא קדם עה"ע. ולגכי מדרי' זו גשמיות ורוחניות שוין לפניו. כי אינו שייך ערך כלל לגבי בחי' סוכ"ע וכמו שהגשמיות אינו בערך כמו"כ הרוחניות ג"כ אינו בערך, וכמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ, שו"א הם גשמיות ורוחניות, מפגי שמגביהי לשבת שקדוש ומובדל מגדר השתל' כו' לזאת שו"א הם בהשוואה אצלו ית'. ומשם נמשך הכת לחבר את הנפש עם הגוף, הגם שהם שני הפכים מ"מ ה"ה מתאחדים ומתחברים יחד מפני אוא"ס הסוכ"ע, דלגבי בחי' זו אינם הפכים כלל.

סה"מ תרנ"ד ע' רסט

קפב

והנה אעפ"כ א' אתה הוא עילאה על כל עילאין דהיינו שעצמות אוא"ס הוא למעלה מעלה מבתי' ח"ע וכמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ, שאפי' בחי' שמים שהוא בחי' י"ה הוא ג"כ השפלה לגבי' לפי שהוא מגביהי לשבת מבחי' ממלא וסוכ"ע כו'.

סה"מ תרנ"ו ע' רפז ואילך

קפג

וכידוע דאוא"ס הוא באמת למעלה מבחי' גדר הרוחניות כמו שהוא למעלה מגדר הגשמיות דשניהם באין ערוך כו'. וכשם שמהווה את הרוחניות כמו"כ מהווה את הגשמיות כו' וכמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ כו', דאותן האומרים דעזב ה' כו' הוא מפני שטועים בדמיונם וחושבים שההתהוות היא בבחי' קירוב ובבחי' ערך ולזאת או' שהרוחניות הוא בערך משא"כ הגשמיות כו', אבל באמת אינו כן דשניהם הם באין ערוך כלל ומהווה את שניהם בשוה כו'.

סה"מ עת"ר ע' צו

קפד

עצמותו ית' הוא בכ"מ בשוה למטה כמו למע' כמ"ש השווה ומשוה קטן וגדול בהשוואה אחת ממש משום שאין שייך ריתוק וקירוב אלא לגבי האור המח' עולמות ונבראים אבל לא לגבי עצמות האור דסוכ"ע דכתיב בי' המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ, משום דמגביהי כו' ע"כ הוא משפיל גם בארץ בשוה כמו בשמים, והוא נמצא בכל עולם ובכל נברא עד למטה מטה ממש, אלא שאין זה מורגש.

סה"מ עת"ר ע' שסב

קפה

וזהו מכה הא"ס כל יכול דהגם שהמטה לא נודרך ולא הי' כלי כלל לאלקות הי' מ"מ גילויי אוא"ס למטה כו' וכמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ דגם השמים הוא השפלה לפניו ית'. דכשם שהארץ הוא באין ערוך כמו"כ השמים ג"כ באין ערוך כו', ולהיותו מגביהי לשבת ע"ב המשפילי לראות בשוב"א בשוה כו'.

סה"מ תרע"ח ע' עג

קפו

ורק מכה הא"ס שהוא כל יכול לכן יכול להיות נמשך גם בבחי' מטה כמו שהוא בבחי' מטה כו', וכמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות כו', דמפני שמגביהי לשבת יכול להיות גשפל גם למטה בבחי' ארץ שהוא בחי' מטה כמו בשמים ממעל ושהמטה לא יתבטל ממציאיותו לגמרי כו', וכמשנת"ל דבהגלות נגלות עצמות אוא"ס יתבטל המציאות שנתהווה ע"י הצמצום כו', ובכח הא"ס הוא שלא יתבטל כו'.

המשך תער"ב ח"ב ע' תתקלא

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ**קפז**

הנה אמרו"ל במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו דגם זה הוא השפלה וירידה לגבי' וכמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ, דגם זה מה ששמים וארץ הם בהשואה הוא ג"כ השפלה, וכדאי' בזהר ע"פ והארץ לעולם עומדת דא שכנתא שהוא בחי' מל' ומל' נק' ארץ שמורה שזהו השפלה וירידה כבי' מה שהוא מלך עליהם.

סה"מ תרפ"ט ע' 172 ואילך

קפח

וזהו שפתי חכמים יורו דעת אלו ישראל שממליכין להקב"ה בכ"י תמיד הדנה אנתנו כל ישראל אומרים המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ והאומרים על השמים כבודו הם טועים דממ"נ אם הוא בערך השמים ה"ה בערך הארץ ג"כ והגם רשמים לרום והארץ היא רק כגרגר חרדל לגבי השמים מ"מ הרי שמים וארץ הם משפיע ומקבל שהם בערך זל"ז דהשמים משפיע לארץ כמ"ש (ישעי' נ"ה) כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים ושמה לא ישוב כי אם הרוה את הארץ וגו' הרי ריתוק השמים והארץ הוא באופן שהשמים משפיע להארץ והארץ מקבל מן השמים וכתיבם והקדוש בשמים ובארץ ואי' באבודרהם בשמים ובארץ ע"ש הכתוב אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורתך דברים ג' שהוא ית' קדוש ומובדל מהשמים ג"כ שאינו בערך לגבי' כלל וכתיב הלא את השמים ואת הארץ אני מלא נאום הוי' (ירמי' כ"ג) וכשם דבשמים הרי גם הם מודים דהשגחתו ית' עליו וגם השמים אינו בערך העצמות כלל והשגחתו בשמים זהו השפלה לגבי כבי', הנה כמו"כ הוא ית' משגית על הארץ ג"כ והשגחתו ית' הוא על כל פרט ופרט בהשגחה פרטית דזהו עצמו הוא חיות כל הנבראים וקיומם וזהו המגביהי לשבת דהיא הנותנת דלהיות שמגביהי לשבת כבי' שלמעלה מעלה משמים וארץ ה"ה משפיל א"ע כבי' לראות בשמים ובארץ בשוה וכידוע דכל שהאור הוא עליון ביותר בכחו לירד למטה ביותר דזהו"ע השגחה פרטית ובפרט עמו וצאן מרעיתו שהם מושגחים ביותר.

ד"ה לעולם יהא אדם זהיר תרצ"א

קפט

מזה פי' פרנסתם בשפע רב וזהו המגביהי לשבת המשפילי לראות גשמים ובארץ דבשם שבענין ההתהוות להיות שהוא בדרך' אין ערוך לזאת הנה גשמיית ורוחניות שוין המה הנה כמו"כ בענין ההשגחה הוא בדרך' אין ערוך שזהו המגביהי לשבת ומשו"ז הנה משפילי לראות בשמים ובארץ בשוה שמשגית על כל פרט בדרך' פרטי פרטית. והשגחה זו עצמה היא חיות הנברא וקיומו.

סה"מ קונטרסים ח"ב ע' רעט, ב

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

קצ

וביאור ענין שייכות ב' הענינים דביו"ד נברא העוה"ב עם כי כל בשמים ובארץ שמקשרם בהמאמר, אף דלכאורה הם ב' ענינים נפרדים¹, יובן על פי מה שמבאר כ"ק אדמו"ר הזקן בתורה אורי פי' הכתוב² המגביהי לשבת גו', דהיו"ד דאחר הה"א (דהמגביהי) הוא יתיר אלא דר"ל דעלי' זו דמלכות דאצילות הנקראת ה' שיהי' עולה כו' הוא ע"י היו"ד והוא היו"ד שבתוך הה"א, כי מלכות דאצילות הוא בחינת דל"ת דלית לה מגרמה כלום ובהמשכת המצוה נעשה בתוכה יו"ד ונעשית עי"ז בחינת ה' וע"י היו"ד שבתוכה היא עולה למעלה כו"ס.

(1) וכמוכן גם מ"ש באוה"ת לכ"ק אדמו"ר הצ"צ ד"ה שתי ידות לקרש³, כי ביו"ד נברא העוה"ב קאי על חכמה, שממנה נמשך עוה"ב, ספירת הבינה, ויו"ד דכי כל בשמים ובארץ קאי על ספירת היסוד [ומוסיף באוה"ת⁴ שוהו יו"ד ועירא, משא"כ יו"ד דחכמה היא יו"ד סתם].
(2) ועי"ז נעשה ג"כ המשפילי לראות בשמים ובארץ.

סה"מ מלוקט ח"א ע' ריח

(1) מ, א. הועתק לעיל אות ??

(2) תהלים קיג, ה.

(3) תרומה ע' איתקד. הועתק לעיל אות ??

(4) שם.

קצא

וכמ"ש¹ "המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ", שמצד זה גופא שהוא "המגביהי לשבת", למעלה מגדר של ירידה והשפלה, לכן "המשפילי לראות". (גם) בארץ², ויכול להיות נמשך גם בבחי' המקום.²

לקו"ש חלק ל"ז ע' 197

(1) תהלים קיג, ה,ו.,

(2) אוה"ת (קעט, א ואילך) וביאוה"ז ויצא שם (ע' קח ואילך). סה"מ תר"ל שם ס"ע סה.

קצב

וְזֶה מ"ש המשפילי לראות בשמים ובארץ, כמבואר בתו"א שם¹, דהקב"ה משפיל את עצמו כביכול ע"י עבודת ישראל בשמים ובארץ דהיינו רצוא ושוב. דרצוא ושוב הם השמים וארץ שבעבודה רוחנית, הנסתרות להוי" אלקינו², ועד"ז יש שמים וארץ בעבודה בהנגלות, תורה ומצוות³, דתורה היא בחי' שמים כידוע⁴, וכמ"ש הלוא כה דברי כאש שהאש עולה למעלה, והמצוות הם בבחי' ארץ, שהרי המצוות נתלבשו בדברים גשמיים, ציצית בצמר גשמי ותפילין בקלף גשמי וכו'. וע"י עבודת ישראל פועלים שיהי' המשפילי לראות, באורך נראה אור, שישראל הם נראים ומתגלה קדושת ישראל, כי הם הגורמים לכל הענין, וכמאמר במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים, ועד שעושים דירה לו ית' בתחתונים ע"י לימוד המידה וקיום המצוות, והמעשה הוא העיקר⁵. ועוסקים בזה באופן דהולך ומוסיף ואור, ילכו מחיל אל חיל, שע"ז יראה אל אלקים בציון⁶, וכמו שמסיים הרמב"ם הלכות חנוכה שכל התורה כולה לא ניתנה אלא לעשות שלום בעולם, וממשיך בעולם שיהי' הוי' עוז לעמו יתן הדי' יברך אתם עמו בשלום⁷.

סח"ט תשל"ד ע' 62

(1) תהלים קיג, ה.

(2) לד, ד.

(3) נצבים כט, כה.

(4) ראה אגה"ת ספ"ד. ובכ"מ.

(5) ראה תו"א כראשית כתחלתו.

(6) ירמ' כג, כט.

(7) אבות פ"א מ"ז.

(8) תהלים פד, ח.

(9) תהלים כט, יא.

ק"יג, ו – המשפילי לראות בשמים ובארץ. כ"ק אדמו"ר הזקן

קצג

וְזָהוּ במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו. כדכתיב המשפילי לראות בשמים ובארץ שאצלו ית' נחשב זאת להשפלה ולענוה להחיות רוח שפלים. וכן מה שכתוב סומך גופלים ורופא חולים וזוקף כפופים וכל הממלכה נקרא בשם ארץ להיות כארץ הלזו השפלה שירדה ממקום כבודה להיות מלך שמו נקרא. ולכן זאת יבין כל יציר בשומו אל לבו וירחיב דעתו בגדולתו ית' ונפלאות מעשיו ברבוי העולמות עד אין חקר הנה ישכיל שזהו ענותנותו ית' ואין ערוך אליו שאינו בגדר עלמין כלל. והוא השוה ומשוה קטן וגדול ממילא תתלהט ותתלהב נפש ולב לאור באור האהבה בכל נפשך ממש לצאת מגדר העולמות כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא הפצתי בארץ כלה שארי ולבבי.

תו"א מקץ לב, ג

קצד

אבל מדת הקב"ה אינו כן כי אני הוי' לא שניתי כתיב שכולם אין תופסים מקום אצלו כלל דוכלא קמיה כלא חשיב כו' וחיות ושפע שמשפיע לעולמות עליונים ותחתונים הוא בבחי' מלך בלבד ולאחזאה בלבד שעליו נאמר המשפילי לראות בשמים ובארץ שמצד עצמותו ומהותו ית' כתיב כי כל בשמים ובארץ ששמים וארץ שוין לפניו שלא שייך לפניו ית' מעלה ומטה כלל אלא שהוא המשפילי בירידה גדולה וצמצום גדול שיתהווה בחי' שמים כו' ופי' שמים שם מים כי מים הוא ים החכמה כו' ולהיות התלבשות אור א"ס ב"ה בחכמה היא ירידה אצלו כי כולם בחכמה עשית שהיא נחשבת כעשייה גשמיות כו'. וירידה והשפלה זו הוא ע"י בחי' שמים תורה שבכתב וארץ היא בחי' תושבע"פ שהם כללות כל התורה והמצות (וכמ"ש מזה בד"ה כי עמך מקור חיים גבי חנוכה) והיינו על ידי התורה והמצות שהאדם עושה למטה ע"י אתערותא דלתתא אתערותא דלעילא.

לקו"ת תצא מ, ב ואילך

ק"י"ג, ז - מקימי מעפר דל מאשפת ירים אביון. הבעש"ט

קצו

כתיב כי יקרא קן צפור כו' שלח תשלח את האם כו' ופי' בתיקונים כדי לעורר רחמים דיימא קב"ה כל עופא מעורר רחמים על עופין דילי' ולית מאן דמעורר רחמים על בני בהאי שעתא יימא קוב"ה למעני למעני אעש' אנה קן וצפרין קדושין רבונא דעלמא אימת תפתח היכל קן צפור ויצא משם משיח מלובש בלבושי נוקמא אימתי ירוחם משיח כמ"ש במדרש כונן שהוא ביסורין גדולים בשלשלאן דפרזלא ומלכי בית דוד ונביאי ישראל מנחמים אותו שיצא לחירות ושלשלאות דפרזלא שעליו מתנתקות אימתי מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון ועריכת נר לבן ישי משיחך אימתי יעמוד מיכאל על ההר ויקרא ובא לציון גואל א"מ עשה למענך אם לא למענינו אם אין בינינו זכות ואין בינינו צדיקים ובעלי צדקות וגם אין לנו זכות אבות כמ"ש לעת תמוט רגלם שתכלה זכות אבות ח"ו הלא אתה אבינו ואתה צדיק ובעל צדקה גדול עם כל ברואיך כמ"ש לך ה' הצדקה עושה צדקות עם כל בשר ורוח וכמ"ש כי אברהם לא ידענו כו' אתה ה' אבינו גאלינו מעולם שמך עשה למען שמך עשה למען כסא כבודך עשה למען שכינתך ואם השכינה וחיילותיה עומדים לפני כסא כבודך וגם הסט"א וחיילותיהם שהם החוחים והקוצים הסובבים השושנה העליונה הלא ודאי הוא כבודך שתזכה בדין אנחנו ושכינת עונך ואל ישמחו שונאינו יבושו כל עובדי פסל כו'.

כש"ט סתת"ו

כ"ק אדמו"ר הזקן

קצו

וזהו הנק' למעלה נדיב לבו כלומר בחי' העלאות מ"ן שבלב נק' נדיב לב ולפ"ע זה ממשיך בחי' מ"ד בלב. וע"ד פרט הנה ידוע שהאבות הן המרכבה והיינו שהוא בחי' מרכבה לחג"ת דז"א כנודע ולכך נק' בשם נדיבים וכמ"ש מאשפות ירים אביון להושיבי עם נדיבים עם נדיבי עמו כו'. פי' אביון הוא בחי' יסוד ז"א כשהוא בגלות בהתלבשות בהשרים של עכו"ם להחיותם בחיצוניות דחיצוניו' וכמ"ש הצדיק אבד בגלותא בהיותו בחי' משפיע להיכלות החיצונים כמ"ש בוהר פ' חיי דקכ"ב ע"פ מלך לשדה נעבד. ונק' אשפות כידוע ובכל ר"ח יש עלייה לבחי' יסוד מן האשפות הללו וז"ש מאשפות ירים אביון כו'.

תו"א קטו, ד

קצח

וזהו מציל עני מחזק ממנו כו' בידוע שעני נק' בחי' יסוד כו' מאשפות ירים אביון כשמקבלים ממנו הע' שרים הנקראים אשפות כמשי"ת בס"א וענין ההצלה מן הגזולו פי' שלא יצטרך להוציא אליהם בחי' פסולת השפע ולכך החיצונים נקראים גזולים כמ"ש גזול אביו ואמו חבר הוא כו' בכמשת" בר"מ הוא ע"י ויודוי ביה"כ כנ"ל וד"ל וזהו רבות רעות צדיק הנ"ל ומכולם יצילנו ה' כנ"ל וד"ל ועיין בל"א.

סה"מ תקס"ב ח"א ע' לט

קצט

והנה ד' מדריגות יש במלכות דאצילות דצח"מ דומם כמ"ש מקימי מעפר דל כו' ונק' עפר אשר בקרקע המשכן כו' והטעם הוא להיות כי האצ"י הוא בחי' אלקות כידוע והוא בלתי בע"ג פי' לא כמו שבגשמיות ימצא ים האוקיינוס שהוא בלתי גבול והטיפה אחת גבולית שיש עכ"ז ערך ושייכות ביניהם שזה מהות מים כמו זה רק שהים הוא ברבוי מופלג כו' או השכל הקטן הנבדל משכל הגדול המופלג בחכמה שיש ערך ושייכות זה לזה אמנם למעלה מאצ"י לבריאה מוגבלת אינו כן שאין הבריאה ערך ושייכות כלל לבחי' האצ"י לא מיני' ולא דוגמתו כו' מפני שפי' בלתי בע"ג באצ"י אין הענין שהוא ע"ד מהות בריאה רק שאינו מוגבל כו' אלא הענין הוא שהמהות של האצ"י אינו ממהות הבריאה כלל ולכך יקרא בלתי בע"ג כלומר בלתי מציאות מהות מוגבלת כמהות הבריאה ולא מצד הגבול מופשט מן הבריאה אלא מצד המהות כי מאחר שאין האצ"י מחודש ונמצא אין לו תחלה וראשית כמו שהנברא מחודש כו' הרי מוכרח שמהות האצ"י הוא הגבה למעלה ממהות הנברא עד שאין לה שום השתוות בערך כלל וכלל ואין זה אלא ע"ד ערך הדומם לגבי האדם שהגם שימצא בחי' הדומם באדם ג"כ כמו העצלות וכדומה אין ערוך לו עם הדומם הגשמי כלל וכלל שהעצלות יש בו חיות וגם שכל כו' והאבן אין בו חיות כו' וד"ל ולכך גם מקור האלקי היורד ממהות האצ"י להמציא מציאות בע"ג שהוא תכלית הירידה כו' נק' בשם עפר אשר בקרקע כו' דהיינו בחי' הדומם שבאצ"י לבד כו' וד"ל.

סה"מ תקס"ג ח"א ע' קצג ואילך

ך

מובן מה שאנו רואים שההתפעלות בהתבוננות יחו"ת בחי' ממכ"ע ואיך שהמלאכי' אומרים ברעש כו' ומתבטלים ממציותם כו' וכיוצא בזה תהי' בנפש אלקית ביותר הרבה מהתבוננות שלה ביוח"ע דעולם האצ"י וכדומה שלא תתפעל כ"כ כידוע מפני שבחי' הבריאה יש מאין הי' ולגבי עולם האצ"י בק' בשם דומם לבד גם כח הפועלם מאין כו' וכמ"ש עפר אהמר להי' בקרקע המשכן כו' מקימי מעפר דל כו' בחי' יש מורגש ובדבר השפל ונמוך כמו דומם יתכן דוקא בחי' הראי' והסתכלות

מקרוב כנ"ל וע"כ תתפעל הנפש ביותר מהתבוננות יחו"ת דהיינו מל' דאצ"י כשמהווה מאין ליש את הנבראים כו' לפי שהוא בבחי' ראי' מקרוב לנפש כו'.

סה"מ תקס"ד ע' 17

רא

וכמ"ש מקימי מעפר דל ופי' עפר זה היינו עולם הבריאי' ובחי' דל הוא בחי' כח אלקי הנק' שכינה וכמ"ש אשרי משכיל אל דל וכמ"ש בווהר וכן כתיב עפר אשר בקרקע המשכן והוא ג"כ בחי' מלאכי' ונשמו' דעולם הבריאה שנק' בשם עפר אשר בקרקע המשכן כי המשכן הוא בחי' ממלא כ"ע כו' וכמו שטבע הדומם ליפול למטה.

סה"מ תקס"ו ח"ב ע' רמח, ב

רב

וכדוגמא זאת יובן למעלה בבחי' לב העליון שהוא בחי' חג"ת דו"א שיש שם ג"כ בחי' רו"ש ולפי ערך העלאות מ"ן אל בחי' לב זה מלמטה כך ערך בחי' המשכת השוב שהוא בחי' המ"ד מבחי' המוהי' העליונים דאו"א ללב כו' וזהו הנק' למעלה נריב לבו כלומר בחי' העלאו' מ"ן שבלב נק' נדיב לב ולפי ערך זה ממשיך בחי' מ"ד בלב וע"ד פרט הנה ידוע שהאבות הן המרכבה והיינו שהי' בחי' מרכבה לחג"ת דו"א כנודע ולכך נק' בשם נדיבים וכמ"ש מאשפות ירים אביון להושיבי עם נדיבים נדיבי עמו כו' פי' אביון הוא בחי' יסוד ו"א כשהוא בגלות בהתלבשות בע' שרים להחיותם וכמ"ש הצדיק אכד בגלותא בהיותו בחי' משפיע לע' שרים בחיצוניו' דחיצוניו' שנק' אשפות כידוע ובכל ר"ח יש עלי' לבחי' יסוד מן האשפות הללו וז"ש מאשפות ירים אביון כו' ועלייתו לבחי' חג"ת שאינם מלובשי' למטה והן הנק' נדיבים והיינו בהי' רו"ש שיש בכל מדה כנ"ל וכמו אברהם שהי' מרכבה לבחי' חסד דו"א באהבה כו' העלה מ"ן להמשיך מבחי' מ"ד בחסד דוקא וכמ"כ יצחק העלה מ"ן בבחי' הפחד כמ"ש ופחד דיצחק להמשיך מ"ד בבחי' הגבורה ויעקב במדת הרחמי' המשיך בבחי' ת"ת וזהו פי' אלוקי אברהם כו' וביעקב אמר ואלוקי יעקב בתוס' וי"ו לפי שבחי' יעקב נק' בריח התיכון מן הקצה כו' ובו יש גילוי א"ס בלי מדה גבול ונקי נחלה בלי מצרים וכמ"ש בווהר ע"פ והאכלתיך נחלת יעקב אביך כו' וזהו הוי"ו דואלקי יעקב וד"ל וזהו פי' ג"כ דנדיב לבו שאמר כאן כי לבו בוי"ו מורה שכ"א ממשיך לפי לבו דווקא דהיינו לפי העלאת מ"ן שלו ונק' נדיב לבו לשון יחיד כמו אברהם באהבה ויצחק ביראה כו' אך כללו' כולם נקראו נדיבים להיותם ממשיכים מבחי' ההעלם דאור א"ס לגילוי כו'.

סה"מ תקס"ח ח"א ע' קלח ואילך

רג

הנה עולם הבריאה נק' עפר אשר בקרקע המשכן וכמ"ש מקימי מעפר דל כי הדיבור נק' דל דלית לה מגרמה כלום ומקימי בכל ר"ח שיש עלי' החיות אלקי'

ממ' דאצ' בכל חדש מחדשי השנה שהם י"ב תחומין כו' וראשית הקמתה מעפר שהוא מלאכים ונשמות דבריא' להיות' נמשכים מבחי' התחתונה שבאצ' והיינו מבחי' הדומם דשם, כי יש ארמ"ע דאצ' כידוע וענין עפר דאצ' לגבי מלאכי' ונשמות דבריא' שהם נק' ג"כ עפר ע"ש התהוותם מעפר דאצ' כמ"ש הכל הי' מן העפר כו' הוא רק כמשל ודוגמת עפר היסוד שבגוף שבאדם שהוא רוחני מאד או כמו הכבידות והעצלות שבסיבת קרירות החכמה שהוא בחי' הדומם שבחכמה כידוע לגבי אבן הדומם ממש מד' יסודות ארמ"ע הגשמיים מאד שאף שזה רוחני מאד וזה גשמי מאד עכ"ז יש להם שם א' יסוד העפר, או כמו שריפת העץ ונעשה אפר שכשהי' העפר הזה בעץ קודם שנשרף הי' בבחי' יסוד העפר רוחני שבעץ כו' וכמ"ש במ"א בענין ואנכי עפר ואפר שהי' אהבת אברהם אוהבי בחי' דומם הגשמי לגבי דומם ועפר העליון דכלי חסד דאצילות שהוא דומם שבאהבה דאצילות כו' וד"ל. ועפ"ז יובן מש"כ מקימי מעפר דל שהוא ענין להחיות אלקות של מל' דאצ' בכל חודש מחדשי השנה מהשגת מלאכים ונשמות דבריא' שאין זאת התחדשות לגבי הדומם דאצילות כ"א שהורד והושפל יותר ונעשה יש וגם יותר כמו שנתגשם יסוד העפר רוחני שבארץ ונעשה אפר או התגשמות העצלות להיות בנשמה אבן.

סה"מ נ"ך ח"א ע' רסט

רד

וכן מ"ש מקים מעפר דל שהיא השכינה שבגלות שנק' דל ומאשפות ירים אביון שהוא בחי' צ"ע כו' מושיבי עקרת הבית כו', והוא כפי משל העמדת האבן באמצע הילוכו ובפרט בסופו שמה שיעוכב ויעמוד זהו בא מכח עליון גדול מכח הזורק, ואמנם לא נודע ונגלה כח זה רק הוא מלובש בהעלם באבן שלא יניתנו ליפול עוד כו' (וכך הוא בכל דור וזמן שרבו הקטרוגים למעלה ולמטה על ישראל ונק' גופלים בידי המקטריגי' עד שקרוב לנפילה בלי תקומה ח"ו וה' לא ינום ולא יישן וישלח עזרו מקודש העליון מבחי' עצמו' א"ס ב"ה שלמעל' מכח הנפילה שהפילים כ"כ ויקימם ויסמכם באופן שבלתי נגלה ונודע הדבר כלל, כי עזר זה מתלבש בהעלם לפי אופן הלבושים הרע' דחיצוני' דוקא ומשם יעזרנו לבל יפול עוד כמשל הנ"ל וכמ"ש מי זה בא מאדום כו' פורה דרכתי לבדי כו' ויז נצחם על בגדי וכל מלבושי אגאלתי מטעם הנ"ל וד"ל).

סה"מ נ"ך ע' שנו

רה

וזהו המשפילי לראות בשמים ובארץ מקימי מעפר כו' פיי' קאי' ארישא דקרא מי כה' אלקינו המגביהי כו' כלומר מתי הוא ה' אלוקינו מיוחד לישראל לבדם אין זה אלא לאחר שמשפיל א"ע למטה לבא בהשתלשלות אע"פ שמגביהי לשבת תחלה בבחי' הרוממות כו' כי אז לא ישרה שכינתו אלא על ישראל עם סגולתו וקראוי

בני בכורי כו' ונתייחדו הם דייקא לקבל התורה בבחי' פכ"פ מאנכ"י מי שאנכ"י כנ"ל וכמארז"ל שנק' סיני שירדה שנאה לאוה"ע משמע דוקא בזמן מ"ת ירדה השנאה משא"כ קודם לכן שהיו הכל שוין לפניו מפני בחי' הרוממו' כמ"ש המגביהי כו' וזהו רם על כל גוים הוי' דוקא וד"ל ולזה הטעם שהי' מהצורך להיות בבחי' שו"ב דהיינו להיות משפילי עד שיהי' לישראל בלבד צריך לשעבד את ישראל תחת שליטת מצרים בחומר ובלביני' תחלה כי כדי שיגיעו ישראל למדריגה גבוהה כזו שיהי' עליהם בבחי' פכ"פ בתו"מ דשמי הוי' העצמי' אשר לא נודע לאבות ג"כ כנ"ל הי' צריך להיות בחי' הרצוא שהוא בחי' ההסתלקות לבא בבחי' הרוממות וההתנשאות בעצמותו דהיינו המגביהי כו' שלמעלה מן המצות וכמ"ש אם צדקת כו' וזה הי' מפני שליטת מצרים עליהם דוקא שנא' רם על כל גוים כנ"ל וכמ"ש במ"א שבבחי' הגלות הוא בבחי' שינה כמ"ש עורה למה תישן והיינו בחי' ההסתלקות כנ"ל וד"ל.

סה"מ פרשיות ח"א ע' רל

רז

מזי כמוך באלים אלים הוא לשון גבורה כמו ואת אילי הארץ לקח וגו' והשבח הוא מי יש גבור כמוך שיוכל להשפיל עצמו ממקומו ולהלביש עצמו במלבושים כ"כ עד שבעולם הגשמי הזה יהי' בחי' הוי"ה ביטול כל הברואים נגדו והי' כלא הי' והוא ע"ד המגביהי לשבת המשפילי לראות כו' מקימי מעפר דל שהמקימו מעפר גורם שהמגביהי לשבת משפיל לראות כו' וד"ל.

סה"מ הקצרים ע' לז

רח

מאשפות ירים אביון כשהשפע לע' שרים שהם נמשכים מפסולת מלאכים דבריאה אז נקרא אביון מפני שהשפע המה גשמיות הדי' יסודות הרוחני' בגלגל הירח כו' והוא פסולת דפסולת חיים העליונים דבריאה כו' ונקראים אשפות כמו שבאשפה הוא המזוהם שבעפר כו' ובכל ר"ח שיש עלי' למל' מעפר דבריאה כנ"ל כמו"כ ירים האביון מאשפות דעשי' וד"ל.

סה"מ הקצרים ע' רלז

כ"ק אדמו"ר האמצעי

רח

ועם כ"ז יובן ג"כ הטעם למה נעשו כל יח"ע באו"כ דאצי' הכל ע"י מצות מעשיות שנעשו בדברים גשמיים דנוגה בעה"ז דוקא וכמ"ש בע"ח דכל עיקר ענין המצוה בפ"מ אינו אלא להוסיף אורות באצי' וע"ד דוגמ' במצו' צדקה שלמטה ששרשה ידוע בספרי הקבלה שע"י שנותן לדל דלית ליה מגרמי' כלום כסף גשמי להחיות רוח שפלים ע"י זה נעשה למעלה בחי' יחוד עליון דו"ג דאצי' דהיינו מה

שנמשך עי"ז למעלה באצי' המשכת חסד ושפע לבחי' המלכות שנק' דל דלית לה מגרמה כלום כמ"ש בזהר ע"פ אשרי משכיל אל דל (תהלים מא, ב) והיא השכינ' שנק' דל כמ"ש (שם קיג, ז) מקימי מעפר דל מעפר דעולם הבריאה וזהו ענין חסד ח"ס דלית' וגימ"ל גומל דלים כו' וכאשר בחי' המלכות מקבלת שפע החסד מז"א אזי נעשה מדלית' ה"א דוי"ו שנתוסף בדלית' נעשה צורת ה"א והוי"ו הזה נמשך מז"א כידוע בענין ו"ה דשם הוי"ה וז"ש בזהר דעד דלא קבילת שפע דדכורא נק' המלכות נער חסר ה"א וכשקבלה השפע מז"א נק' נערה בה"א וכ"ה ג"כ בענין הצדקה שע"י הצדקה שלמטה נק' המל' צדקה בה"א כמ"ש (שם יא, ז) כי צדיק ה' צדקות אהב שבחי' צ"ע דהיינו יסוד ז"א משפיע למל' שנק' צדק נעשה בתוס' ה"א ונק' צדקה בה"א לפי שתחלה נקר' המל' צדק דאיהו דין כו' וכאשר נמשך בה ה"ח שהוא ע"י הוי"ו נעשה הדלית' ה"א כנ"ל בענין נער ונערה כו' וד"ל.

תו"ח בראשית ח"א ע' פג, ב

רט

וזהו מי כה' אלקיננו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ כו' מקימי מעפר דל כו', ולכאורה מה שייכות יש למ"ש מקימי למ"ש תחלה המגביהי המשפילי כו'. אך הענין הוא דמקימי מעפר קאי ארישא דקרא שא' מי כה' אלקיננו דוקא שמיוחד לעמו ישראל דוקא להיות אלקיננו, וההוראה לזה הוא כאשר מגביהי לשבת בבחי' הרוממו' בעצמותו ממש, ואע"פ שמגביהי לשבת למעלה מעלה מ"מ כשמשפיל א"ע בירידי' והשתלשלו' למטה בשמים וארץ אע"פ שהכל שוין עכ"ז לא ישרה שכינתו רק בישראל. וז"ש מקימי מעפר דל שהוא השכינה שבגלות, כי גם בגלות שעולה הוא ית' ברוממו' דעצמו' כמ"ש המגביהי לשבת כו' (אלכה אשובה אל מקומי ממש), נבחרו שם דוקא ישראל לעם סגולתו כמ"ש כי הוא עשנו ולא אנחנו עמו וצאן מרעיתו כו' יעקב חבל נחלתו לפי שחלק הוי' עמו ממש כו' וכמו שאו' הבוחר בעמ"י כו'.

תו"ח שמות צג, א

רי

והנה כל מה שמבואר למעלה במגביהי ומשפילי זהו ביחוד והתכללו' דאו"ח ואו"י שהוא בקומת אדם דחכ' דתו' אור הנ"ל, אבל בנס דחנוכה אנו אומרי' עמדת להם בעת צרתם בעמידה שראשו זקוף כמו עומד לריב כו', וזהו רבת את ריבם דנת כו' למעלה מן החכ' (ולא בישיבה במשפט דחכ' דתר בכתר מל' שמשפילי לראות כו'). וזהו הנם שהדליק מפק זה דשמ"ז ח' ימים שהוא חו"ב דתושב"ב ושבע"פ וד"ל, משום דטמאו כל השמנים דחכ' דקדושה ואין אור דתו' מאיר כלל בנש"י שנפלו למטה בחושך גמור שא"א להקים משם כ"א מלמעלה מן האור דחכ' והוא מ"ש מקימי מעפר דל שהוא השכינה שבעפר ממש ואביון בחי' צ"ע כו' ולא יוכל להשפיל אל דל זה ביו"ד דחכ' דהגבהה דמצות כי רצו להשכיחם תו"מ כו' רק קוב"ה עצמו מקימי מעפר כו' כמ"ש וה' יג' חשכי, שזהו עניו הדלקת נ"ח שגם החושך עצמו יאיר כמו האור

ממש להיותו למעלה מאור וחושך כנ"ל. ועכ"ז א' מקימי ביו"ד אחר המגביהי ומשפילי בתושב"כ ושבע"פ והוא ז"מ דרבנן שעולה למעלה באור דתושב"כ ושבע"פ. וזהו כי נר מצוה דחנוכה דרבנן ואח"כ ותורה אור אחר שמגביהי לשבת כו' וד"ל.

סה"מ בראשית ע' תלד

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

ריא

ועליות יוסף זה"ע מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון שהרי עליו נא' על מכרם בכסף צדיק ואביון בעבור נעלים וז"ל המאו"א אות א' סכ"ה אביון נק' היסוד בזמן הגלות כי הוא תאב לזיווג וכן היא נק' אביונה עכ"ל, וכשנמכר למצרים והיותו בבור השבי זה"ע אשפה כמ"ש במא"א שם סי' קמ"ט אשפה נק' לילית כו' עכ"ל, וע"ש באות ב' בענין בור ולכן על העלאתו משם נאמר מאשפות ירים אביון, וכ"כ בסידור מהרי"ק בענין מאשפות ירים אביון מאשפות שפחה בישא אשפה מטונפת ירים אביון סוד צדיק שהוא אביון בימי החול עכ"ל, ועי"ז ג"כ מקימי מעפר דל הוא השכינה דהא בהא תליא כמ"ש בפ' וישב דקפ"ו ע"א ע"פ ויחי בעת ההיא וירד יהודה מ"ט בגין דיוסף נחתו לה למצרים דהיינו שכיון שיוסף שהוא היסוד ירד למצרים אזי גם יהודה שהוא מל' ירד כו' ולכן כאשר מאשפות ירים אביון שהוא היסוד אזי מקימי מעפר דל.

אוה"ת בראשית ע' 1950

ריב

וע"ד פרט הגה ידוע שהאבות הן המרכבה והיינו שהיו בחי' מרכבה לחג"ת דז"א כנודע ולכן נקראו בשם נדיבים וכמ"ש מאשפות ירים אביון להושיבי עם נדיבים נדיבי עמו כו' פי' שכל ניצוצי ישראל הנקראים אביוני אדם מתעלים ביו"ט ובמא"א אות א' סכ"ה אביון נק' היסוד בזמן שאין בהמ"ק קיים כו' ועליותו להושיבו עם נדיבים והן חג"ת שהן האבות וכמו אברהם שהי' מרבבה לבחי' חסד דז"א באהבה כו' העלה מ"ן להמשיך מבחי' מ"ד בחסד דוקא כמ"כ יצחק העלה מ"ן בבחי' הפחד כמ"ש ופחד יצחק להמשיך מ"ד בבחי' הגבורה ויעקב במדת הרחמים המשיך בבחי' ת"ת וזהו פי' אלקי אברהם כו' וביעקב אמר ואלקי יעקב בתוס' וא"ו לפי שבחי' יעקב נק' בריח התיכון המברית מן הקצה כו' ובו יש גילוי אוא"ס בלי מדה וגבול ונק' נחלה בלי מצרים כמ"ש בזהר ע"פ והאכלתיך נהלת יעקב אביך כו' וזהו הוי"ו דואלקי יעקב, וזהו פי' ג"כ דנדיב לבו שאמר כאן כי לבו בוא"ו מורה שכל א' ממשיך לפי לבו דוקא דהיינו לפי העלאת מ"ן שלו ונק' נדיב לבו לשון יחיד כמו אברהם באהבה ויצחק ביראה כו' אך כללות כולם נק' נדיבים להיותם ממשיכים מבחי' ההעלם דאוא"ס לגלוי כו'.

אוה"ת שמות ע' ב'קעט

ריג

ועמ"ש מענין עפר בבוך בראשית ב' סכ"ז כ"ח בענין עפר ושם הביא ד' המא"א ע' סכ"ד שכתב ג' בחי' בענין עפר הבינה נק' עפרות זהב, המל' נק' עפר יסוד הד' מד"י ארמ"ע גם עפר אשר יהי' בקרקע המשכן זהו ק"נ ע' וח"ג נשא קכ"ה א' ובמק"מ שם וכן פי' בפרדס ערך עפר, וע"ש עפר ע' פר. וא"כ כיון שיצר את האדם בתרין יצרין א"כ היצ"ט בו בחי' העפר מ' דאצי' והו"ע ונפשי כעפר לכל תהי', וע' וח"א וישלח דק"ע ממעלת העפר שבו דוקא כח הצומח. ואפ"ל זהו מקימי מעפר דל שהיצ"ט נק' דל כמ"ש במדרש תלים סי' מ"א ע"פ אשרי משכיל אל דל, והיצה"ר יש בו מבחי' עפר דקרקע המשכן ק"ג.

אוה"ת במדבר ח"ג ע' תתקלב

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

ריד

וזהו מ"ש בזהר איהו עפר בקמץ ואיהו עופר בחולם, דהנה עפר ועפר אתוון דדין הם כאתוון דדין, והנה ישראל בגלות נמשלים לעפר כמשרז"ל כתיב ושמתו את זרעך כעפר הארץ, וכת"י ככוכבי השמים, כשהם עולין עולים עד לכוכבים וכשהם יורדין יורדי' עד לעפר, נמצא ישראל בגלות הם כעפר הארץ ואזי איהו עפר שנמשך ע"י עופר האילים להיות מקימי מעפר דל.

סה"מ תרכ"ז ע' קפג

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

רטו

בקידוש של חג השבועות תר"כ, במעמד הרבנים והחסידים, אמר הוא כ"ק אדמו"ר הרה"ק לאמר:

כתיב מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון, אין דל ואביון אלא בדעת ועל ידי העפר מקים הקב"ה גם את הדל והאביון ולא זו בלבד אלא עוד הקב"ה מושיב את הדל ואת האביון בתוך הנדיבים ולא רק בין הנדיבים סתם אלא בין נדיבי עמו, שהם צדיקים גמורים.

האמונה הקדושה ברגש וחיות אלקי אשר נטע כ"ק מורנו הבעש"ט תלמידיו התבריא קדישא וכ"ק אדמו"ר - כוונתו אדמו"ר הזקן - בתוככי החסידים, גם בין הפשוטים ביותר, נתנו בהם כח ועוז לעמוד בסוד קדושים רבה.

ויואיל הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק לספר:

איש אחד הי' פשוט ביותר אשר במשך זמן כשמונים שנה מהיותו כבן ארבעה עשר או חמשה עשר לא ידע גם פירוש המלות שבתפלה ורק אשר יום יום חזר על אותם

הדברים בשני פרשיות דסדרה בראשית, פרשת האזינו ומזמורי תהלים ופסוקים בודדים אשר ידע על פה ובמשך כשמונים שנה חזר עליהם בעת מלאכתו - ובמקום הבלתי נקי נזהר גם מלחשוב בהאותיות - ובעת הליכתו מכפר לעיר ומעיר לכפר ומכפר לכפר קיץ ובחורף במטר ובשלג, וגם את מכיריו ומיודעיו אנשים פשוטים הבלתי יודעים פירוש המלות הרגיל לעשות כמוהו.

ויהי בבוא האיש לפני בית דין של מעלה ויתבעוהו בדין על כל מעשי בני אדם, נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, והמקטרג טוען מדוע בעניני משא ומתן מסחר וקנין הי' לו שכל ודעת, וידיעת התורה לא יכול לקבל, אותו השכל שהשתמש במסחרו מדוע לא השתמש בו בלימוד התורה, ויתבע דין להורידו לשאול תחתית ומלאכי חבלה חורקים בשיניהם ולוטשים עיניהם בו ומיחלים למוצא פי הבית דין להפילו שאולה, והאיש עומד וארכבותיו דא לדא נקשן, וכולו רועד, ועיניו יזולו מים רבים.

עוד הבית דין של מעלה מעיין בדינו, והנה נראה מלאך מיכאל הולך מרחוק, ואחריו הולכים קבוצות מלאכים נושאים פרות חולבות, כדי חלב, חמאה וגבינה, כוורות דבש ועוד מתוצרת הכפר ונושאים פרי אדמה, רפש וטיט קצרים כמהלך אדם אבל עמוקים מאד עד התהום.

ובהתקרב הקבוצה עם משאיהן אל הבית דין אמר מלאך מיכאל, זאת היא האדמה הכפש והטיט אשר עליהם דרך הנידון הלזה במשך כשמונים שנה, ובכל עת הלכו למד דברי תורה וגם פעל בבני גילו אשר גם הם ירגילו עצמם לחזור כל מה שהם יודעים בדברי תורה בעת מלאכתם ובעת הליכתם בכפרים ובשוק.

כשמוע בית הדין את דברי הסניגור ובראותם את כל הכבודה אשר הביאו המלאכים מליצי היושר, הצדיקו את האיש ופסקו לו שכרו בגן עדן בין כצדיקים הגדולים.

זהו מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון, דגם מי שהוא דל ואביון בידיעת התורה עד הדיוטא האחרונה, שאינו יודע גם פירוש המלות של תיבות התפילה רק שחוזר עליהם באמונה טהורה וגם היותו נזהר מלחזור דברי תורה במקום בלתי נקי, הנה על ידי העפר מקים הקב"ה גם את הדל ועל ידי שנזהר שלא לאמר דברי תורה במקום אשפה (ע"ד ל"ת) הנה מאשפות ירים אביון, ולא זו בלבד שמושיבים אותו בגן עדן בין הנדיבים שהם המתנהגים במדות חסידות אלא שמושיבים אותו בין נדיבי עמו שהם צדיקים גמורים.

אגרות קודש ח"ד ע' תעד

כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א

רטז

והנה בהברכות שנתברכו ישראל בענין הריבוי איתא במדרש את מוצא אברהם שנתברך בכוכבים, שנאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים גו', ויצחק נתברך בחול, שנאמר כי ברך אברכך וארבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכו'.

אשר על שפת הים (שזהו מה שניתוסף מצד עקידת יצחק), ויעקב נתברך בעפר הארץ, שנאמר והי' זרעך כעפר הארץ (ומסיים שזהו מ"ש מי מנה עפר יעקב). ואיתא במדרש שאמר הקב"ה ליעקב כשיגיעו בניך עד עפר הארץ, אותה שעה ופרצת ימה וקדמה (שהרי סיום הכתוב והי' זרעך כעפר הארץ הוא ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה), הוי מקים מעפר דל. ובענין ופרצת איתא במדרש שזהו מ"ש עלה הפורץ לפנייהם (ע"ד שהמלך פורץ גדר לעשות לו דרך), דקאי על מלכא משיחא שהוא מבני פריץ, ובזמנו יהי' הענין ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה. והיינו, שדוקא ביעקב שנתברך בעפר הארץ, נאמר הענין דפרצת, שזהו העילוי היותר גדול. ועיי' כללות העבודה בזמן הגלות בבחי' עפר יעקב, בתכלית הירידה עד עפר הארץ, עד שלא מרגישים בגלוי את הענין דתתן אמת ליעקב שניתן בתורת מתנה, ויתירה מזה, שיש כאלו שענין זה אינו באופן של הבנה והשגה אצלם, הנה דוקא עיי' עבודה זו נעשה הענין דמקום מעפר דל, להיות ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה, בכל ד' רוחות העולם, שזהו הרובע דהעולם, שגם בטבע העולם גופא ובסדר השתלשלות גופא רואים את הענין דפרצת. ועיי' פועלים גם ברובע ישראל, בכל ד' החלקים שבנפש האלקית, מטהורה עד נפחתה, שיהי' בהם הענין דפרצת. וכל זה נעשה הכנה והקדמה קרובה וכלי להמשיך למטה מעשרה טפחים בעגלא דידן שיעלה הפורץ לפנינו, דא מלכא משיחא, בקרוב ממש.

ד"ה מי מנה עפר יעקב תשח"י

ריז

בהקדם ביאור מעלת הצדקה דהנה איתא בגמרא שאלו את שלמה בן דוד עד היכן כחה של צדקה אמר להן צאו וראו מה פירש דוד אבא פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד והענין בזה שמעלת הצדקה היא בענין ההמשכה למטה דוקא וככה שתהי' ההמשכה למטה יותר תגדל יותר מעלת הצדקה שזהו גם הדיוק שכחה של צדקה מודגש בפסוק פזר נתן לאביונים אביונים דייקא שהרי בעניות יש כמה דרגות עני דל וכו' והדרגא היותר תחתונה היא אביון שתאב לכל דבר היינו שכיון שאין לו מאומה לכן הוא תאב לכל דבר כי כאשר יש לו דבר מה הרי אינו תאב לדבר זה וא"כ אי אפשר לומר שהוא תאב לכל דבר ולכן עיקר מעלת הצדקה היא נתן לאביונים כיון שעיי' ההמשכה היא למטה ביותר וזהו גם מ"ש מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון כפי שאומרים בהלל היינו שגבי דל נאמר רק מקימי מעפר ולא מאשפות כפי שנאמר באביון דאף שגם עפר הוא מדריגה תחתונה הרי אשפות היא מדריגה תחתונה עוד יותר ובענין זה היא עיקר מעלת הצדקה שתהי' ההמשכה לאביון שהוא למטה מטה ביותר כדי לפעול מאשפות ירים אביון וענינו בספירות שדל הוא בחי' היסוד כמבואר בהדרושים עה"פ העשיר לא ירבה והדל לא ימעיש ואביון הוא בחי' המלכות דלית לה מגרמה כלום והכוונה היא שתהי' ההמשכה עד למטה מטה ביותר בבחי' המלכות שתתעלה בתכלית העילוי.

ד"ה רני ושמחי תשכ"ז

ריח

השפעה מלמעלה לתחתון ביתר

בפסוק "מקימי מעפר דל" נאמר "עפר" ביחס ל"דל", ו"אשפות" ביחס ל"אביון". והענין בזה, "אביון" הוא למטה מ"דל": "דל" הוא מי שאין לו מאומה. ו"אביון" הוא (לא רק מי שאין לו מאומה, אלא שהוא) "תאב לכל דבר".² וענינם בספירות: "דל" הוא בחי' היסודי, ו"אביון" הוא בחי' המלכות "דלית לה מגרמה כלום".³ "ולכן לגבי ה"דל" נאמר "עפר", ולגבי ה"אביון" שהוא למטה מ"דל" נאמר "אשפות", שהיא מדריגה תחתונה עוד יותר.

כדי שמלמעלה יהי' הענין ד"מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון", צריך להיות שגם למטה תהי' עבודה באופן כזה, שהאדם יתן צדקה גם לאנשים שהם בבחי' תחתונה ביותר, בחי' "אביונים", כמ"ש "פור נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד".⁴

תהלות מנחם עה"פ ע' טא

(1) ראה ויק"ר פל"ד, ו.

(2) פרש"י משפטים כג, ו. ראה טו, ד. תצא כד, יד. וראה גם לקמן "תהלות מנחם" קטז,

ו.

(3) ראה ביאורו ל"אדמו"ר האמצעי נד, ג. ולאדמו"ר הצ"צ ח"ב ע' תתלב ואילך.

(4) וראה ספר הליקוטים ערך יסוד (ע' תתסג ואילך) שהטעם שייסוד נקרא "דל", כי הוא

יתום מאמו. עיי"ש.

(5) חז"א קפא, א. רמט, ב. ח"ב ריח, ב. ע"ח שער ו (שער העקודים) פ"ה.

(6) תהלים קיב, ט. וראה "תהלות מנחם" עה"פ.

(7) מד"ה רני ושמחי בת ציון ה'תשכ"ז.

ריט

איז דער עיקר ענין הצדקה ממשך זיין לאביונים, ווי עם שטייט אין פסוק פור נתן לאביונים צדקתו עומדה לעד קרנו תרום בכבוד. וואס דער פסוק רעדט דאך במעלת הצדקה ווי די גמרא זאגט שאלו את שלמה עד היכן כחה של צדקה אמר כבר פירשה דוד אבא, פור נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד.

דער ענין אז אביון איז נאך נידעריקער פאר דל זעם מען אויך דערפון וואס עם שטייט אין פסוק (און מ'זאגט עם אויך אין הלל) "מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון", וואס אויף דל זאגט מען נאר "מקימי מעפר" ער איז אבער ניט באשפות. משא"כ אויף אביון זאגט מען "מאשפות ירים אביון" אז מ'דארף אים ארויסנעמען פון אשפות, דרגא הכי תחתונה אעפ"י אז עפר איז אויך א נידעריקע דרגא, קומט עם אבער ניט צו אשפות.

אויף דעם זאגט מען אז דער עיקר ענין הצדקה דריקט זיך אויס אין פור נתן לאביונים ממשך זיין לדרכא הכי תחתונה אויפטאן עם זאל ווערן מאשפות ירים אביון.

שיחת ש"פ מקץ תשכ"ז

ק"ג, ט – מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה. האריז"ל

רכ

מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה, הנה מה שירד מכלי נוקבא דאצילות לבי"ע הוא כעין נקודת י' מה' ונשאר' אחרונה ויורד' ונשאר מסך הבריאה כחלון בקוע שמשם יאיר לבריאה ועל זאת היה נאמר אל תראוני שאני שחרחרת שהיא נקודה שחורה ושה מושיבי עקרת הבית וגו' שכשהיא באצילות היא בעמידה וכשירודת לעולמות שם בישיבה והיא עיקר הבית העליון דאצילות ונעאשה ממנה אם הבנים ביי"ע.

ספר לקוטי תורה - ספר תהלים

רכא

ומולדתך וכו' . . על שם אחיהם יקראו בנחלתם . . וא"ת וכי בידך היא לעקור הירושה של תורה מב' בניך ולתתה לאפרים ומנשה לז"א ואני בבואי מפרן ארם מתה עלי רחל כענין איש נעמי כי האשה שהיא בת זוגו של האדם היא העיקרית ועליה נאמר אין האיש מת אלא לאשתו ואין האשה מתה אלא לבעלה, וז"ש מתה עלי רחל כי היא אשתי העיקרית וזה כנודע כי הלא ברחל עבדתי עמך וא"כ הבכורה האמיתית לך היא והבכור מן הדין נוטל פי שניים בנחלה. והראיה לזה כי השי"ת הסכים לזה כי הרי ואקברה שם בדרך עצמו של אפרת ולא הכנסתיה לעיר עם שהיתה קרובה בעוד כברת ארץ והטעם לפי שעל פי הדיבור עשיתי כדי שתעמוד רחל מבכה על בניה בגלות כמשו"ל, ומן הראוי שתקבר שם לאה שהיו לה ששה בנים אלא מלמד שכל י"ב שבטים בניה של רחל נק' וזה יורה על הנז', א"כ מן הדין אתה הוא הבכור ויכולני להכניס בניך במנין הנחלה.

וזוהן סוד משו"ל ורחל עקרה עיקרה של בית, וזהו סוד מושיבי עקרת הבית ר"ל את רחל הנק' עקרה בלי בנים הושיבה הקב"ה ועשאה אם הבנים כל הי"ב שבטים כמ"ש רחל מבכה טל בניה.

ספר עץ הדעת טוב - פרשת ויחי

הרב המגיד

רכב

כע"ס בחיק כסילים ינוח. הטעם דהכ' מרמז על הכתר. והע' היא מרמז על אם הבנים, לכן היא גי' ע' שהוא כולל כל הז' מדות. והס' הם ששה מדות. ומדת חכמה ליכא, שאם הוא כועס מסתמא הוא אומר שהוא י"ש, אבל החכמה מאי"ן תמצא.

אר"ת סש"מ"ט

כ"ק אדמו"ר הזקן

רכג

וכמו שבנשמת האדם עיקר גילוי כללות החיות הוא במוחין וכל האברים מקבלים אור וכח לבד המאיר להם ממקור גילוי החיות שבמוחין ככה ממש עד"מ עיקר גילוי כללות המשכת החיות להחיות העולמות והברואים שבהם הוא מלוכב ונכלל ברצונו וחכמתו ובינתו ודעתו ית' הנק' בשם מוחין והן הן המלוכשים בתורה ומצותיה וגילוי כללות המשכה זו הוא מקור החיות אשר העולמות מקבלי' כל א' בפרטות רק הארה מתפשטת ומאירה ממקור זה כדמיון אור המתפשט מהשמש עד"מ וכחות אברי הגוף מהמות הנ"ל ומקור זה הוא הנקרא עלמא דאתגליא ומטרונית' ואימא תתאה ושכינה מלשון ושכנתי בתוכם על שם שמקור זה הוא ראשית התגלות אור א"ס אשר ממשיך ומאיר לעולמות בבחי' גילוי וממקור זה נמשך לכל א' האור וחיות פרטי הראוי לו ושוכן ומתלבש בתוכם להחיותם ולכן נקרא אם הבנים עד"מ וכנסת ישראל שממקור זה נאלצו נשמות דאצי' ונבראו נשמות דבריאה וכו' וכולן אינן רק מהתפשטות החיות והאור מהמקור הזה הנק' שכינה כהתפשטות האור מהשמש.

תניא פרק נ"ב ע' 144

רכד

אך אין השמחה בהתגלות אור ה' במוח מחשבתו ובינתו לבד כ"א כאשר נגעה אל נקודת לבו כי שמחה היא ההתגלות. וכמשל המלך שכל כבודו פנימה. אך בשעת השמחה הוא מתגלה. וזהו עבדו את ה' בשמחה דהיינו להיות גילוי אור ה' א"ס ב"ה שיהיה בבחי' ונגלה כבוד ה' ולמטה בנפש האדם ההתגלות הוא כשבא לידי גילוי הלב. והיינו דכתיב אם הבנים שמחה דהיינו כשנולדו הבנים שהם המדות ונתגלו בלב. משא"כ כשהוא בהעלם ובהסתר תוך מוח מחשבתו ובינתו לבד הרי הן בבחי' עבור עדיין ואינה אם הבנים.

תו"א וארא נ, ג

רכה

וזהו ענין יו"ט גילוי השמחה שמבחי' עקרת הבית נעשה אם הבנים שמחה. פי' כי עקרת מלשון עקרה ומלשון כחולדה זו הדרה בעיקרי בתים בגמ' פ' בתרא דפסחים והיא בחי' מל' שמלוכשת כל יומין דחול בכי"ע בק"ב כן פי' בספר שו"ס לתלמיד הרמב"ן ז"ל. וביו"ט היא עולה למעלה באצי' בבחי' אם הבנים בינה והשגה באור א"ס הנגלה או שאור א"ס משתלשל ויורד אז באופן שיהיה דרך ומבוא לתפיסא והשגה במה שיכולים להשיג מאור א"ס ב"ה הנגלה ואיך שהגילוי רב מאד עד כי נהפך להם מיגון לשמחה ושהיו בחשך ראו אור גדול הוא גילוי אור א"ס ב"ה המתגלה בבחי' יש והשגה להיות איזו תפיסא והשגה באור פני מלך המתגלה או. וכמו עד"מ הנשמה

שמתענגת בעוה"ב מזיו השכינה תחת היותה מתלבשת בגוף הגשמי ונפרדה משם ועלתה למקור חוצבה שמתענגת בג"ע העליון ונהנית מזיו כו' הנאה ותענוג נפלא וע"ז נאמר להנחיל אוהבי יש שמתגלה אור א"ס בבחי' יש להיות השגה ותפיסא להנשמה להיות נהנית מזיו ואור הנ"ל דהיינו שיש השגה והבנה איך שיצאה מאפילה לאור גדול כו'. וזהו בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו פי' בנהר היוצא מעדן שהוא בינה הוא העלייה בכל רגל משלשה רגלים ושם הוא מקור השמחה.

לקו"ת צו י"א, ד

רכו

ידוע דבינה אם הבנים היא השמחה כמ"ש אם הבנים שמחה. כי השמחה היא גילוי ההעלם לכן נמשך דוקא מבחי' בינה שהוא כשמבין ומשיג תעלומות חכמה שנמשך בגילוי בהבנה והשגה ממש שמשיג אותה בטוב או יהיה השמחה. משא"כ כשעדיין אינו משיג הדבר בהשגה היטב רק הוא עדיין נעלם בכח חכמתו ואינו בגילוי אצלו ממש לא יקבל עונג ושמחה כלל.

לקו"ת דרושים לסוכות ושמי"ע עט, ד

רכז

וביאור ענין זה בעבודת ה' שכמו שיש ב' בחינות אלו בתורה כך הם בעבודה. הנה בינה ליבא דהיינו ולהליכ ולהלהיט את הלב ע"י התרחבות הדעת וההתבוננות בשם הוי" צמצום והתפשטות והמשכה כו'. ואיך הוא משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול וישתבח שמך לעד מלכנו כו' שע"ז אם הבנים שמחה להיות בבחי' אם היולדת את הבנים הם האבה ויראה והשמחה היא הגדלתן בתוספת וריבוי שתהיינה בשמחה ובטוב לבב כו'.

לקו"ת דרושים לשמי"ע פה, ב

רכח

וזהו מ"ש בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו. פי' נהר היינו בחי' ונהר יוצא מעדן. וארז"ל יובל שמו והיינו בחי' בינה. והיא בחי' אם הבנים שמחה וכמ"ש בוח"ב פ' יתרו (דפ"ד ע"א ודפ"ה ע"ב) ובפ' ויחי (דרי"ט ע"א) ובשאר דוכתי. ובנים היינו תורה ומצות. ואם הבנים היא בחי' בינה כמבואר בזהר ח"ג פ' שמיני (ד"מ סע"ב) והיא הנמשך ע"י שמחה של מצוה. ונודע שהבינה נקרא עלמא דאתכסייא כמ"ש בוח"א (ויצא דקנ"ח ע"ב) ושאר דוכתי ע"כ בכל השנה צ"ל השמחה גנווה בעבודה. שעלמא דאתכסייא מתלבשת בעלמא דאתגליא. וזהו והנגלות לנו ולבנינו. ו"ה הם נגלות שהם תורה ומצות הנק' בנים. וזהו לנו ולבנינו. וזהו שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך. וכדפי' הטעם בזהר (ויצא דקנ"ח ע"א) בגין דאיהי עלמא דאתכסייא ולא אתגליא

כלל. והיינו שאין לעשות עיקר מהשמחה לבדה. שהיא בחי' גבוה מאד ולא יוכלו להגיע אליה לבדה. כי אם ואת הבנים תקח לך שהוא בחי' העבודה בתורה ומצות. ואז השמחה היא נק' שמחה של מצוה דייקא שהתגלותה הוא ע"י המצוה שהם הבנים. והיינו בחי' הבינה כמו שמלובשת בזו"ג.

לקו"ת דרושים לשמ"ע פז, ד

רכט

שית יומין לעילא כו' היינו בזעיר ו"ק לך ה' הגדולה וכו' שביעאה עליהו היינו מקורם בחי' בינה לאה ילדה ששה בנים אם הבנים שמחה ומקור המדות היא בינה ע"י התבוננו' נעשה תשוקה בחי' שמחה וכן שארי מדות וכו' שית יומין לתתא כו' היינו בבחי' מל' יש ג"כ שש מדות ששה שבטים שביעאה עליהו בחי' בינה שבמל' כמו בזעיר רק שם הוא עדיין קודם צירופי אותיו' ובמל' הם בצירופי אותיו' וזהו הכל בבחי' אלקות כידוע דבחי' דיבור שלמעלה גבוה מבחי' חכ' ושכל דלמטה כמ"ש ויאמר אלקים נעשה אדם מן עשרה מאמרות עליונים נברא אדם נשמות שכל ומדות כו'.

סה"מ הנחות הר"פ ע' לה

רל

והנה אם הבנים שמחה הוא אהבה רבה זו שבבינה בבחי' העלם הנפש כשהעוונות נמחלי' אחר יוכ"פ ואין מונע לה להיות מקיף אהבה הגלויה שבלב אזי היא השמחה באם הבנים והיא השמחה בהתבוננות עצמה דהיינו שיגיל וישמח בה' אלקי' חיים איך דכולא קמי' כו' או שאר התבוננות בגדולת ה' כשתהי' השמחה רק מצד אלקות שהתבונן הוא בחי' שמחת אם הבנים שהיא שמחה מן ההתחדשות בהסרת המונעי' אותם להשפיע מן העולם אל הגילוי שבמדה זה כמהו עתה היא מקפת את האור המדה הגלוי' כו' אבל אין השמחה אלא בחיצוניות בינה שהיא האהבה רבה שבה התאחדת עם ההתבוננות והיא המשמחת את אור האהבה המצומצם שבמדה וזהו ישמח ישראל בעושויו שהוא אם הבנים שמן שמחת שבהעלם תשמח הבנים דהיינו מה שלבו שמח בגלוי מפני קרבתם לאלקי' חיים בהתבוננות שכולא קמי' כלא ואין השמחה מצד אלקות לבד רק גם מפני גילוי אלקות שבנפשו שהי' רחוק ונתקרב כו', אבל שמחה שבמדה הגלויה היא נמשכת תמיד מהעצמות השמחה האמיתית שבה שבהאהבה רבה אם הבנים שהוא מצד אלקות לבד וכמו"כ יובן למשכיל למעלה כי לא הביט און בעיקב כללות נש"י כי ימינו שהיא האהבה שבבינה עילאה בחי' חיצוניו' הוא המקיף ומחבק בעולם כנ"י ומן שמחת' תשמח הבנים שרש כנ"י ושמחת אם הבנים מהסרת העונות מחיתי כעב פשעין שהיו מבדילים בין י"ה או"א דאצי' לו"ה בחי' ישראל דלעילא והם כללות נש"י כידוע ועתה מקפת בכל פרט נשמה מישראל בבחי' בינה שבנפש האלקי' באה' שבה ומשם נמשך שמחת המדה ישמח ישראל כו' וד"ל.

סה"מ אתהלך ליאזנא ע' מו ואילך

רלא

הנה כתיב בן חכם ישמח אב כמו התינוק החכם כאשר אביו מסתיר א"ע ממנו מבין הוא שישנו כאן אלא שהסתיר את עצמו ונותן לבו לחפשו חפש מחופש עד שימצאוהו ואז יגיל וישמח בו אביו בחכמתו שהבין לחפש ומתחלה הי' כוונת האב בהסתרו א"ע מן התינוק רק בשביל השמחה שיהי' לו אח"כ כשימצאוהו בנו ולא שהסתיר א"ע באמת שאינו יכול לסבול את בנו וגם נתרבה השמחה אצל בנו מהמת שנתודע לו שהסתרת אביו לא הי' בשביל איזה רוגז רק בשביל תוספות שמחה וכן פעל ועשה, ועפ"י משל זה יובן למשכיל ענין הנסירה בר"ה שהוא הסתלקות המוחין בבחי' שינה דהיינו שמתכסה בחי' פנימי' המוחין שלא יאירו במדות עליונות אלא בבחי' קטנות כידוע והסתלקות זו אינה אמיתית כ"א בשביל ההמשכה שיומשך אח"כ מפנימי' המוחין מוחין חדשים ע"י העלאת מ"ן של הזכרות פסוקי מלכיות, ובראש השנה מתחלת ההמשכה להיות מלך לעולם עד שמיני עצרת הוא יום ההמשכות מוחין חדשים, וזהו בכסא ליום חגיגו שמתחלה בר"ה שנתכסה לא הי' הסתר אמיתי כ"א בשביל שיהי' השמחה אח"כ ליום חגיגו וזהו בכל עולם לפי ערכו כי מל' דאצי' נק' אב לגבי ב"ע, כולם בחכ' עשית כו'. ובן חכם הוא מט"ש דבריאה ימות עולם כידוע ישמח את האב פי' ממשיך שמחה במוחין דנוק' דו"א ע"י העלאת מ"ן וענין השמחה עיקרה אינה אלא במוחין אם הבנים שמחה, (והיינו כאשר הבן שהם המדות חכם לפי ערכו שיכיר שאין הסתלקות והסתר אב ואם הבנים אמיתי יחפש במסירות נפש ואז תשמח אם הבנים) שתתוסף מוחין חדשים בה ויומשך ג"כ להבן מוחין חדשים מפני השמחה כו' וכן בן חכם מדות עליונות בחי' ז"א ישמח אב ואם שרש כל עולם האצי' ע"י מה שהי' בחי' שינה והסתלקות המוחין מתחלה וד"ל וכמו"כ עד רום המעלות עד בחי' חכ' סתימאה ולמע' ישמח גם הוא ויתוסף בו מוחין הנ"ל מאחר שבחי' חכ' היא בהשתלשלות ממהותו ועצמותו ית' שיהי' נק' חכים ולא בחכ' ידיעא, דהיינו חכ' סתימאה ומה שנק' סתימאה הוא מפני שהוא העלם לחכ' הגלוי' שרש כל עולם האצי' א"כ הרי הכל בשביל ההשתלשלות לבד. וכאשר ישמח אב תתאה דנוק' תהי' השמחה עד רום המעלות בכל פרצוף לפי"ע.

סה"ט אתהלך ליאונא ע' נב

רלב

וכך יובן הנמשל למעלה בבחי' בינה דאצי' שנק' יין המשמח שנכנס יין יצא סוד הוי' מן ההעלם דכתר עליון שנק' סתימין כו' להיו' בגילוי במדו' דו"א וזהו אם הבנים שמחה כו' אך זהו דוקא בחמרא עתיקא עד"מ היין הישן והענין שלו למעלה היינו בחי' יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית וכמ"ש באד"ר חמר טב דיתיב על דורדיי' כו' וכמ"ש ביאור זה במ"א ונק' חמרא עתיקא לפי שבחי' אור הכתר נעלם שם וכידוע דלטעם זה בחי' או"א נק' לפעמים בשם זקנים וכמ"ש ואברהם ושרה זקנים כו' וזהו ג"כ טעם למצות כיבוד אב ואם דכתיב כבוד את אביך ואמך לפי שהם בבחי' הזקנה כו' וע"כ יש בחי' בינה שנק' ג"כ בשם חמרא עתיקא כו' ואז נק'

הכתר עתיקא דעתיקין כו' וד"ל והיינו הטעם שכאשר נכנס יין דבינה שהוא בחי' חמרא עתיקא יצא סוד כי הוקן דעתי' סתים וע"י היין הישן שנחה דעת זקנים ממנו נכנס יין יצא הסוד הסתום כי הכח ביין זה למעלה מבחי' הכתר הוא בא וכמבואר במשל הנ"ל והמופת לזה הוא מן המחשבה שהיא סתומה ונעלמה תמיד באדם עד שאין יודעין לעולם מהו חושב ומהרהר וכאשר נכנס יין יצא סוד המחשבה הסתומה בגילוי קול ודיבור כו' וד"ל.

סו"ה תקס"ו ח"ב ע' קיא

רלג

הנה שרש ענין בת ציון הוא בחי' יסוד דנוק' שנק' ציו"ן ולפעמים הוא ג"כ בל' זכר לגבי ירושלים כו' ונק' ג"כ בשם חות"ם וכלול מדכר ונוק' וכאשר יורדת המל' בבי"ע אז נק' בת ציו"ן לפי שצריך לבקוע המסך כידוע והאור הנראה מתוך המסך הוא רק בחי' אור של תולדה כמ"ש במ"א ע"כ נק' בת ציון כו' וזהו דוקא כשירודת בבי"ע לברר בירו"י דרפ"ח כו' וכמ"ש ותקם בעוד לילה כו' בלילה דוקא ואז זמן עלייתה למעלה ג"כ ע"י בחי' רינה וכמאמר הנ"ל רננה ברמשא דוקא כו' וכמ"ש הנותן זמירות בלילה כו' כי אז דוקא מרנגת וכמ"ש מתרפק"ת על דודה כו' ולהיכן היא עולה בשיר וזמרה היינו לבחי' גבורו' דאימא ששם מקור הגבורות וההסתלקות בבחי' רצוא שהוא דוקא ע"י ההתבוננו' שבבחי' אימא כו' וזהו פי' רני ופי' שמחי הוא בחי' חסדי' דאימא והוא מ"ש אם הבנים שמחה שהוא בחי' המשכו' חסדים לבוא מן העולם לגילוי ע"י השמחה כו' וזהו שרש ענין רני ושמחי בת ציון ע"פ הקבלה.

ד"ה ביאור על תורה רני ושמחי תקס"ו

רלד

וביאור הענין דהנה כתיב בקן צפור והאם רובצת על האפרוחים כו' שלח תשלח את האם והבנים תיקח לך, והיינו כי בינה נק' בשם אלקים חיים שזהו ב' הפכים תרתי דסתרי אהדי כי אלקים הוא מדת הדין שהוא בחי' הסתלקות למעלה וחיים היא בחי' המשכה והתפשטות החיים למטה, אך באמת שניהם אמת ויתכוננו בבחי' בינה דאצילות אם הבנים הם המדות דאצילות שנק' בנים כידוע והיינו שיש בה בחי' הגבורה והסתלקות למעלה ובחי' התפשטות למטה בבחי' חסדים זה לישראל וזה לאוה"ע ולכן נק' אלקים וחיים, וזהו שלח תשלח את האם זהו הסתלקות שלה למעלה שלא ינקו החיצונים כנ"ל, והאם רובצת על האפרוחים זהו לנשמות ישראל דכתיב אם הבנים שמחה שהיא מתפשטת בבחי' השראה ורביצה על האפרוחים שהוא מקור החיים שלהם ולכך הוי' בנקוד אלקים כנ"ל, וכ"ז יגיע כנ"י אליה ע"י הכלים דתומ"צ מעשיות שנקלחו מבירורים דרפ"ח ניצוצין דב"ן שמתבררים ע"י מ"ע וחוזרים לשרשן בחי' שם ס"ג הוא בינה דאצילות בבחי' או"ח והעלאת מ"ן זהו הסוס

הא' העולה מלמטה למעלה כי סוס בגימטרי' ב"פ ס"ג כנ"ל, וכ"ו השיגו ישראל ע"י אמירתם נעשה ונשמע שירד הוי' על ה"ס בירידה דווקא שיתלבשו האורות בכלים שאז בהכנות הכלים להאורות שישרו בהם יתעלו הכלים למעלה בשרשם שם ס"ג כי כל העולמות הם בבינה דאצילות כנודע משא"כ בלעדי הכלים לא היו מגיעין בהאורות עצמן שבהן לשם ס"ג עלמא דחירות כו' אבל א"א ע"ה עקב רוח אחרת היתה בו שהיתה נשמתו מז"א דאצילות נעשית היא בחי' כלי ראוי' לקבל שפע האורות ועלה ממדריגה למדריגה הלוך ונסוע עד הגעתו לשם בעצמו בלא הכלים שלמטה לכן אמרו"ל קיים אאע"ה כל התורה כולה עד שלא ניתנה אפי' ערוב תבשילין מצד הגעתו לשורש המצוות מלמטה למעלה ברו"ש מה שלא היו מגיעים בני"י כ"א ע"י המ"ע דווקא לשרשם כנ"ל וד"ל.

ביאור ע"פ וקיבל היהודים תקס"ו

רלה

וכתי' סומך ה' לכל הנופלים, שהסמך הוא בינה אם הבנים שמחה מפני שהבנים שהם המדו' יכולי' להמשך בעוה"ז וכשיוצאים מן שעבוד לחירו' לה' לבדו והוא כמו היציא' מאפילה לאור והוא השמחה באם הבנים שהיא בינה שמחיצוניותה דינן מתערי' כו' ועיקר הסמיכה היא בבחי' מקיפים דאימא הרובצת על האפרוחים ומשמרם מן אחיז' החיצוני'.

סה"מ כתובים ח"ב ע' צד

רלו

כי אם הבנים שמחה כי עיקר הגדלות המדות הוא מאמא כי בכדי שתהי' עירוב המדות חסד בגבורה וגבורה בחסד א"א כ"א ע"י הארת אמא.

סה"מ מארז"ל ע' כו

רלו

ברוך פודה ומציל (אמא דבריאה). פי' שלכן נק' אימא דבריאה בשם פודה ומציל בהיות ידוע שאימא היא מקור המדות דחו"ג דז"א כמ"ש אם הבנים שמחה כו'. והנה בעולם הבריאה מבחי' ז"א דבריאה נמשכת בחי' סנהדרין שדינן בהיכל הזכות אם לזכות אם לחיוב שכאשר יוצא זכאי אזי נמשך לו בחי' טוב וחסד מבחי' חסד דז"א דבריאה ואם יוצא חייב אזי מוסרים אותו בגהינם לדונו עפ"י מדת הגבורה דז"א (וכמ"ש בזוהר שהגיהנם נמשך לו מהיכל הזכות שמוסרים לשם החייבי' כו' ע"ש). והנה כאשר נמשכה השפע בהיכל הזכות לחיוב אזי נענש בעונש הדין המר ביסורי הגהינם כו' אכן בבחי' בינה דבריאה שנק' היכל ק"ק דבריאה מקור המדות דבריאה שם יש הצלה ופדי' להציל אף החייב שלא למסור אותו בדין דהיכל הזכות

כ"א להיות נושא עון ועובר על פשע ולסלוח לו והיינו כי אין הדין נמתק אלא בשרשו הוא בינה דבריאה שדינין מתערין מנה לכך נמתקין הגבורות בשרשן דווקא להיות בינה דבריאה פודה ומציל אותו שלא למסור אותו בדין דהיכל הזכות (שאו לא יהי' לו עוד תקנה כ"א לסלוח לו ולעבור על פשע מפני שבבינה יוכל עדיין להתהפך ממה"ד למה"ר טרם שהגיע השפע בבחי' התחלקות הקוין דחו"ג דו"א דבריאה) וגם זאת ידוע שפנימיות בינה הוא מקור הרחמים והשמחה כמ"ש אם הבנים שמחה רק דינין מתערין מינה מחיצוניות בינה לכן הוא פודה ומציל דווקא שהדינין נמתקין בשרשן בפנימיות בינה להצילו מן הדין) וזהו ברוך פודה ומציל וד"ל.

סה"מ מארז"ל ע' שמח

כ"ק אדמו"ר האמצעי

רלה

דהנה יין המשמח אלהי' הוא מ"ש אם הבנים שמחה שהוא ענין השמח' והעונג המורגש בהשגה הנק' התבוננו' בגדולת א"ס ב"ה וע"ס דאצי' וכה"ג ולמעלה היינו בחי' בינה דאצי' שהוא יין שבינה נק' יש כמו להנחיל אוהבי יש כנשמו' שנהנין מזיו כו' שמרגישין העונג האלהי בבחי' יש ממש וזוה באה השמחה העצומה בהגלות נגלות הכל כמו בדוד שא' ושחקתי לפני ה' וכתני' בי' מפזו ומכרכר בכל עוז כו' שזהו רק בחי' עוצם הגלוי עד שנבזה בעיני מיכל בהגלות נגלות כא' כו'.

אמרי בינה שער הק"ש נג, ב

רלט

והנה כתיב אם הבנים שמחה דמשמע שאין השמחה רק בתולדה כשהבנים כבר נולדו מבטן אמם שאז תשמח אם הבנים ולכאורה אין זה מובן דהלא כתיב אם לבינה תקרא הרי הבינה נק' אם הבנים שמחה למה אנו רואי' להיפך שעיקר השמחה הוא בהשגה והתבוננו' מצד עצם המושג דוקא גם בטרם תוליד או"יר כלל ובקיצור המושג כשילד בלב אין שם התפעלות שמחה מן השכל כלל וכמו שאנו רואים במי שמישג שכל וסבר' שכל מה ששיגנו' בכי טוב טעם יותר יותר ישמח בה וכשלא ישיג היטב לא ישמח כ"כ א"כ השמח' בשכל עצמו הוא ואיך תלה העיקר בטפל שאם הבנים שמח' מצד הבנים שהן המדו' שבלב שנולדים רק מצמצום אור השכל וההשגה שבמות הביני' כידוע אך הענין הוא דישי ב' מדרגות בבני' א' פנימי' בינה הוא עצם עומק המושג ושם דוקא בא גלוי אור העונג שבחכמה במורגש ביותר כידוע הוא גלוי התענוג והשמחה בכל הבנת השכל מצד עצמו לפי שבהבנה והשגה גמורה בפנים מסבירות בטוב טעם יותר שם יבא גלוי הענג ושמחה מורגשת ביותר משא"כ כשאנו מבינה היטב שנשאר הענג ושמחה בהעל' כו' כמ"ש במ"א והב' חיצוניות בינה שהיא מקור לתולדות המדות שהן ז"ת דבינה כשכל מטה כלפי חסד או

דין שמוזה יולדו המדות חו"ג שבלב כידוע אין שם שמחה וענג רק כשהוציא השכל לאור הפסק דין לחו"ג בלב דוקא אזי תשמח אם הבנים כו' וכמו שאנו רואים שיש שמחה גדולה בהתפעלות שמחה מורגשת בתוך האהבה שבלב שנולדה מן השכל ולכאורה מאין תמצא באהבה מאחר שלא היה בשכל המולידה כו' אך בהכרח שהשמחה הזאת באה מן ההשגה שבמות בינה לגלוי באהבה שבלב שז"ש פשט הענין דאם הבנים שמחה כשתוליד דוקא שתשמח האם על הבנים וזאת השמחה אע"פ שהיא למטה מן השכל כי אינה רק שמחה שבלב מ"מ שרשה יותר עליון משמחה שבכינה מצד עצמה עד"מ דאם הבנים תשמח מבניה יותר משמחה שתשמח בבעל' כענין שמח תשמח רעים האהובים שזהו חו"ב שנק' תרין רעין שמח בחכמה תשמח בכינה כענין אשה בעלה משמחה כו' אבל שוש תשיש כו' בקיבוץ בניה לתוכה יותר כו' משו' תולדת הבנים שרשן בפנימית ועצמות דחו"ב יותר מיתודם לצורך עצמ' כו' [וכמ"ש במ"א בענין אל עליון גומל כו' דבתולדה דנה"י יש מעלה יתירה מגוף המוחי' דחו"ב כו' וזהו לב"ב כו'.

אמרי בינה שער התפילין יז, ד

רמ

והנה על דרך משל מהעלם הולד בבטן אמו שנכלל באמו ונתעלם שם בהתכלול' כו' מזה העיכוב בהעלם ט' חדשי' בעיבור בא סיבת לידת הולד כך הוא ענין לידת המדות מן השכל שנק' בינה אם הבנים שזהו ענין בצאת ישראל ממצרים ממיצר מי דיבנה שהי' ז"א בבחי' עיבור בבטן אימא.

אמרי בינה שער התפילין כא, ג

רמא

ושמחה וששון ויקר. הנה בזמן מ"ת נאמר ביום חתנתו וביום שמחת לבו כו' הרי היתה השמחה בלבו בהעלם ולא באה עדיין בגלוי למטה בעולמות וגם לפי דברי רז"ל דביום שמחת לבו קאי על בנין בהמ"ק גם אז לא היתה השמחה בגלוי רק שמחת לבו לבד ואף גם זאת לא היתה השמחה רק במשפיע שנק' חתן כמ"ש ביום חתנתו אבל לא גאי' שמחה בכנ"י שנק' כלה רק בזמן מרדכי ואסתר דכתיב ליהודים היתה אורה ושמחה שהיה בכנ"י בחי' שמחה בהתגלות וכמ"ש אם הבנים שמחה ועיקר השמחה נק' על שם הכלה . . והטעם הוא כי עיקר שמחה הוא רק גלוי ההעלם כי נתגלה אז דוקא בחי' עונג הנעלם שבעצמות להיות לו דירה בתחתוני' כו' . . וההפרש בין ששון לשמחה ידוע שהשמחה היא בהתגלות גמור לעשות סעודה ומשתה וששון הוא בלב.

שערי אורה צט, א

רמב

עבדו את ה' בשמחה כו'. הנה אחר שדבר במזמור לתודה בבחי' ההודאה שבחכ' דוקא כנ"ל אח"כ מתחיל לדבר בבחי' שמחה שהוא בבחי' השגה דבינה דוקא וו"ש עבדו את ה' בשמחה והוא היפךהודאה שהוא למעלה מן ההשגה לגמרי רק בבחי' ביטול שלמעלה מן הטעם כנ"ל באריכות והעבודה בהתפעלות השמחה באה מצד ההשגה והתבוננות דוקא כידוע בפ"י אם הבנים שמחה כו'.

פירוש המלות צח, א ואילך

רמג

ויובן זה בהקדים תחילה ענין ב' מיני התפעלות דרו"ש שנמשך כל א' משרשו דוקא בהיות ידוע שציקר סיבת ההתפעלות אהבה ברשפי אש שהוא התשוקה בהתלהבות העולה מלמטה למעלה לצאת מחומר הכלי ליכלל ולידבק למעלה מעלה כו' אין זה נולד ובא רק מצד בחי' בינה שהוא בחי' ההתבוננות בהשגות אלקות איך הוא מהווה מאין ליש וכה"ג שכל מה שיתבונן בעומק המושג יותר ודאי יולד בלבו התפעלות ברשפי אש התלהבות יותר כמו בפסד"ז שמעמיק בהשגות גדולת ה' ונפלאותיו הרבי' ורחמיו וחסדיו הגדולים כל שיעמיק בזה יותר יותר יתלהב לבו לדבקה בו ית' בתשוקה גדולה יותר ולזה הטעם נק' בחי' בינה אם הבנים שמולדת אוי"ר שנק' בן ובת כידוע. והנה ידוע דבינה מינה דינין מתערין כו' וזה פלא לכאורה שהרי א' אם הבנים שמחה והוא בחי' בינה כמ"ש אם לבינה תקרא ויש בה בחי' השמחה והעונג דוקא וכנראה בחוש שכאשר אדם מתפעל במוח השגתו באלקו' יגיל וישמח בזה מאו' ואין התבוננות בלא שמח' ועונג להתענג על ה' ברוב חדו' ושמחה אלקי' לפי ערך מה שמשיג וקולט אור האלקי כל חד לפום שיעורא דילי' וראי' מן המלאכים שמצד העונג ושמח' שבהשגת אלקות המצומצם בהם אומרים שירה בשמחה ורינה כמו ברן יחד כו' ויריעו כו' וכמו שיר הלויים בבהמ"ק בשמחה ע"י ההשגה אלקי' לפי ערך מעלת ההשג' כך תגדל ההתפעלו' בשמחה וענג אלקי (דעיקר התגלו' ע"י בבינה ונק' ענג שבשכל המושג שבא במורגש וכל ששיג יותר בכי טוב כנשמות נהנין מזיו כו' ע"י בחי' בינה כו' יותר ירגיש העונג כו' (בל"א דער קוועל אין שכל) וכמו"כ מוליד בהתפעלות הלב שמחה וענג והוא השיר והניגון שנעשה בלב רק על פי אופן הענג שבשכל דוקא כשיר הלויים כו' והיינו בינה לבא שהלב מבין ומתפעל גם כן בענג ושמחה כו') וא"כ איך אמר דבינה דינין מתערין מינה שהדינין הוא הרוגז והכעס שהוא היפך גמור מן השמחה וענג כו' אך הענין הוא דדינין הללו מתערין בסופה לבד (כמו היין שהוא בבינה שתחלתו רך וסופו קשה שהיין מטיב הלב בתחילה ומשמחו וסופו עושה רוגז וכעס כמ"ש במ"א) וכמו שאנו רואים בחוש במי שמתפעל בהתלהבות רשפי אש בתפלה שמחמת זה דוקא יבא לכלל כעס על המנגדו גם בעניני גופו כי הנה באמצעות רשפי אש הלהב בתפלה גורם שיכעוס על המנגד לו בדבר שבקדושה כמו על רשע עובר עבירה וכה"ג או שיכעוס על מי שמונעו מעבודתו או לכעוס על יצה"ר שבקרבו כענין ירגיו אדם כו' וכל זה רק מצד בחי' גבורות דקדושה

שלא יוכל לסבול המנגד שהוא היפך הקדושה האלקי ואח"כ מסתעף מזה בחי' גבורות קשות שהוא הכעס גם בדבר המנגד לעיני גופו והוא מדה"ד בגשמיות שיכעוס בקל על כל עובר רצונו וכה"ג וזהו בחי' דינין גמורים ששרשם בגבורות דקדושה כענין רישא דעשו על חרבך תחיה ככעס ורציחה בעטפוהי דיצחק בחי' גבורות דקדושה שנמשכים מצד רשפי אש הלהב בהתפעלות השגה דבינה דוקא וז"ש דבינה מינה דינין גמורים מתערים בחי' גבורות קשות שיש מזה שרש יניקה לחיצונים לקטרוגים רעים כו' אבל בפנימית בינה אדרבה נקרא אם הבנים שמחה בחדוה ועונג כנ"ל ואין שם שרש לדינין כלל וראיה ממועדים לשמחה שהמועדים הן בבינה כידוע בענין מקרא קדש כו' וע"כ מצוה לשמות ביו"ט וכמ"ש ושמתת בהגיך אך מסתעף מזה גבורות ודינין קשין והוא מ"ש פרש חגיכם כו' כמ"ש בזהר וע"כ בכל יו"ט אמר איוב אולי חטאו בני כו' כידוע וד"ל.

נר מצוה ע' עז ואילך

רמד

וביאור הדברי' הנה ידוע דענג ושמחה הוא בחו"ב הענג בחכמה ושמחה בבינה (וזהו ההפר' בין שבת ליו"ט כידוע) כי ההשג' בשכל מוליד השמחה שהוא שמחת הנפש כמ"ש אם הבנים שמחה וידוע שעיקר השמחה דווקא באלקות הוא וכמו וישמחו בך דוקא.

נר מצוה קיג, א

רמה

במה שאנו רואים תולדות התפעלות המדות הבאים בגלוי מהעלמם בשכל והשגה שבמות שמן ההתבוננות שבמות ההשגה דוקא יולד ויומשך התפעלות המדות אוי"ר וכה"ג. וע"כ נק' בינה אם הבנים (תהלים קיג, ט) כמו (משלי ב, ג) אם לבינה תקרא כו' מתחלה היו המדות בבחי' עבור באימא כו' ולאחר תולדות המדות נקרא אם המגדלת מקטנות לגדלות כו'.

תו"ח בראשית כב, א

רמו

כתיב אם הבנים שמחה כו' דמשמע דכנס"י נק' שמחה, ויש להבין כ"ו. והענין הוא דאם לבינה תקרא, ואם הבנים ענינו הוא ההתבוננות באלקים חיים ומלך עולם איך שנשגב שמו כו', פי' כמו שם האדם כשנקרא על איזה דבר לומר שאותו הדבר של ראובן הוא וכדומה הנה אין עצמותו של ראובן על אותו הדבר רק שמו בלבד נק' עליו, והיינו שבחי' התפשטות של ראובן הוא על אותו הדבר ולא עצמותו כו'.

כי הרי שם האדם אינו עצמות האדם רק בחי' התפשטות שלו לבד כידוע, ועד"ז הממשלה של המלך על עמו אינו אלא בחי' שם מל' נקראת עליהם, והיינו התפשטות מדת מל' ולא עצמותו כמ"ש במ"א. וזהו משל להבין איך דמלכותא דרקייע ג"כ עד"ז שמדת מל' ית' הוא המחי' כל הנבראים מאין ליש כידוע אין הארה זו רק בחי' התפשטו' האצ"י ולא מן בחי' העצמו' כו', והיינו בחי' שם מל' לבד שנק' שמו ית' עליהם בזה המה חיים וקיימים תמיד כו'. וזהו מלכותך מל' כל עולמים, פי' בבחי' התפשטו' שם מל' בזה אתה מחי' את כולם ואתה מל' כ"ע מאין ליש כו', וכן ענין יחיד חי העולמים מלך, פי' במה הוא חי העולמים כולם מאין ליש, במה שהוא נק' מלך עליהם לבד כו'. ואמנם כי נשגב שמו לבדו פי' גם שם התפשטו' מדת מל' הוא בבחי' [ה]אצ"י גם קודם שנק' שמו עליהם, וע"כ גם לאחר שנתפשט שמו עליהם אין ערוך כלל בין בורא לנברא ונשגב שמו ומרומם ומובדל ומתנשא עליהם כו' כמו קודם שנברא העולם ממש באין שינוי כלל וכמ"ש אני הוי' לא שניתי וכמ"ש במ"א. וזהו ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה, פי' מה שמביא גאולה ושפע חיות לג"ע עליון ותחתון ארץ ושמים עליונים כו' רק למען התפשטות שמו אשר נק' עליהם, אבל מצד הנבראים מאחר שאין ערוך כלל לבלתי בע"ג עם בע"ג כלא חשיבי ממש ולא הי' התעוררות השפע אליהם כלל כו', ואמנם רק למען אהבת שמו כי הי' אחת מצלעותיו מביא גואל להם וד"ל.

והנה כל התבוננות כזה באיכות רוממות הבורא ואיך שנשגב שמו לבדו כו' הוא בבחי' בינה שבנפש האלקי' כו' כי אם לבינה תקרא. ואמנם לפעמים הגם שמתבונן בנפשו ומתיישבת רוממות ה' במוחו והשגתו, אין ההתפעלות של אהבה או יראה כלל בגילוי בלבבו, כ"א שנשאר ההתפעלות במוחו לבד, והי' כמשל הולד בבטן אמו שישנו במציאות רק שאינו יכול להגלות ולצאת לאויר העולם כי חבלי הלידה מעכבים אותו כו'. וכמו"כ ההתפעלות במוח והשגה הוא הולד אהוי"ר אך הם מכוסים ונעלמים בבחי' עיבור במעי אימא כו', והמעכב את גילויי' בלב הוא פרעה עורף דקליפה כו' וכמ"ש במ"א, וכשהתפעלות המוח מתגלית בנקודת הלב אזי כתי' אם הבנים שמחה פי' שיצא מן המיצר [שבבחי' עיבור לגילוי בלב שנק' בשם לידה כו', וזהו ענין מצרים דקדושה שהוא בחי' מיצר הגרון המפסיק בין] המוח ללב ושם הי' [ו] התפעלות המדות בצמצום גדול ובהעלם עד שנתגלו בלב כו' וד"ל. ומה שנק' בשם שמחה הוא להיות כי בשמחה נמתקין כל הדינין וצמצומי' כמשל מלך בו"ד כשיש לו איזה שמחה אזי יוצא הוא מהיכלו וחדריו הפנימי' ומתגלה לכל רואיו בשער חצירו ואזי גם נמחלים כל החטאים לעוברים ופושעים ומורדים כו'. ונמצא השמחה הוא הגילוי מן ההעלם וגם ההמתקה של הדיני' וצמצומים כו', וכמ"כ עד"מ כללות נש"י בהתגלות אהוי"ר מבינה שבנפש מאחר שהיו תחלה במיצר ומצוק כו' כתיב אם הבנים שמחה וד"ל.

רמז

ועד"ז יובן ממש בעבודת ה' בתפלה לפעמים ההתבוננות דאם הבנים הי[א] מתיישבת במוח היטב להעמיק בגדולת ה' כו', אך עורף הוא רצון דקליפה חומר הגוף מעכב הלידה שהוא היציאה של המוחין אלו לגרון לבא בגילוי הלב כו' ונשאר במוח התפעלות המדה בבחי' עיבור תלת גו תלת ראשו בין ברכיו כו' כמ"ש במ"א, והיינו חבלי לידה דפרעה המעכב כו'. ואמנם כשהמוחין יוצאין מהעלם העיבור ובאים להתצמצם בגרון היינו שבאים לבחי' ממוצע בין ההתבוננות והתפעלות האהבה ואז הוא תכלית המיצר של התרחבות ההתבוננות כנ"ל, ומחמת המיצר והצמצום דגרון כשבאים בגילוי אח"כ בלב וחזה כו' אזי הם כדוגמת שאון רעש מים רבים כשמסתיירים ומעמידים אותם במסך ואח"כ פתע פתאום יעבירו המסך כמ"ש במ"א, שזהו סיבת קיבוץ האורות ומוחין דאו"א בחזה דז"א ברעש באה ההתלהבות בלב כו', והיינו מסיבת המצר שלהם בגרון בתחלה יוצאים אח"כ ברעש כו' וד"ל. וזהו אם הבנים שמחה פ"י כשמוחין דאימא מסיימים בחזה הלב ברעש כנ"ל או כנס"י נק' שמחה להיות כי מל' יוצאה מבחי' נקב החזה מאחורי[י] ולכך נק' נקבה כידוע והוא בחי' אחוריים דז"א, ונק' כלת משה בבחי' פנימי' ז"א כאשר עדיין מקבלת ג"כ קיבוץ גילוי אורות דאו"א בחזה הלב כו'. והוא ההפרש בין פנימיות הדבור לחיצוניות הדבור, דהיינו האמירה בהבל הלב מהחזה בתגבורת שהוא המקור וכח המדבר כו' נק' פנימי' הדבור והוא לב דכנס"י הנק' שושנה עילאה שנמשלה לשושנה גשמיות שבין החוחים כו' שהי' בחי' חיצוניות הדבור בה' מוצאות שהוא כבר כשיצאה מבחי' נקב שבחזה מאחורי כו' וד"ל. ולכך כשהמל' בבחי' פנימיות ז"א נק' שמחה מפני שאם הבנים שמחה אז ג"כ בקיבוץ המוחין ברעש מחמת יציאתה מן המיצר דגרון כנ"ל וכמשל שמחת מי שיצא מבית האסורים.

תו"ח שמות קג, בקד, א

רמה

ואעפ"י שהשמחה בבינה כמ"ש אם הבנים שמחה והשמחה הוא המתקת הדינין כידוע זהו בבחי' פנימי' בינה דוקא והוא י"ן המשמ"ח כו' אבל בחיצוני' דבינה דינין מתערין כנ"ל וכמ"ש בזהר בענין ועבד הלוי הוא כו' וכמשי"ת וזהו שבהשתלשלות דקו השמאל למטה מטה ביותר מסתעף דינין קשים ונק' גבורות קשות ממש רצועא לאלקאה כו' והוא מבחי' ס"ג דס"ג שבו הי' השבירה כידוע כמו שא' שמעון ולוי לכו ונהרגו כו' ויעקב קללם וא' ארור אפם כי עז כו' שהגבו' קשות ממש הן בבחי' ארור דקליפה שעז ביותר כו' אבל אור החסד גם בירידתו למטה ביותר אין אורו מתעבה ולא נחשך כלל מצד שרשו בחכ' שהוא מקור החסדים וכתוב ימותו ולא בחכ' שלא הי' בו שבירה כלל והוא מטעם הנ"ל בבחי' ראי' מקרוב כו'.

תו"ח שמות קכב, ד

רמט

וְזָהוּ אם הבנים שמחה פי' שמחה בחי' המתקת הדינין נק' שמחה כי השמחה ממתקת הדינין כידוע.

תו"ח שמות תמט, ב

רנ

וְזָהוּ אם הבנים שמחה שזהו נאמר דוקא בגמר ענין ימי הספירה מפני שע"י הבינה הנק' אם הבנים דוקא נבררו כל המדו' מכל סיג ופסולת, כי ע"י ההתבוננו' דוקא יבורר אור כל מדה כמו מדת האהבה שבלתי ההתבוננו' לא תהא מבוררת כ"כ מתערובו' טו"ר כענין אברהם שיצא ממנו ישמעאל וכיוצא בזה בעבודת ה' ידוע שיש טו"ר בכל התפעלו' כו', אבל ע"י ההתבוננו' שמקפת את ההתפעלו' מבררת אותה עד שתהא ברורה לגמרי וכמ"ש נקי כפיים ובר' לבב כב"ר היוצא מן התבן וכיוצא והוא ענין אימא עילא' למעלה שרוחצת את צואת הבן עד"מ כנ"ל בפ"י א"ם רחץ ה' כו'. ולכך נק' הבינה יובלא עילא' בזוהר לפי שהיא מבררת כל סיג ואין לחיצוני' יניק' כלל במדות ואז נק' בני חורין, וזהו שנק' בינ"ה עולם החירות חירות משיעבוד מלכיו' כו' שהי' בשעת מ"ת אחר שספרו ימי הספירה דוקא כמ"ש בעטרה שעטרה לו אמ"ו כו' כי בימי הספירה נבררו מכל סיג כנ"ל. וזהו אם הבנים שמחה פי' שמחה בחי' המתקת הדינין נק' שמחה כי השמחה ממתקת הדינין כידוע, ושמחה זו דאימא עילא' הוא בשעת מ"ת בשבועו' אחר שנמתקו כל הדינין ע"י הבינה בכל ימי הספירה כי נתהפכו כל המדו' מחלק הרע הנאחז בהן לטוב, וידוע שבחי' ההתהפכו' הרע לטוב במדו' אינו אלא ע"י הבינה משא"כ בלא התבוננו' אינו אלא אתכפייא ולא אתהפכא כמ"ש במ"א, ואח"כ יכלו לקבל התורה בבחי' יחוד פב"פ כמ"ש פא"פ דיבר ה' כו' והוא בחי' הביטול במציאו' כמ"ש וינוע"ו והיינו ענין הנגב"ה הנ"ל אבל בלא התהפכו' המדו' א"א לבא לבחי' מדרגת קבלת התורה בבחי' הביטול במציאו' כנ"ל וד"ל.

תו"ח שמות תרטד, ב

רנא

וְהִנֵּה עיקר העלא' המקבל אל המשפיע כמ"ש ואל אישך תשוקתך אעפ"י שצ"ל בהתכללות דרו"ש שהוא אוי"ר אבל כללותם הוא דוקא בבחי' השמחה, שמתעם זה נק' כללות גש"י בכלל בשם שמח' דוקא כמ"ש אם הבנים שמחה כו' וידוע דפי' אם הבנים הוא מקור כללות גש"י שבאי' בהתחלקות ההשגו' אלקי' ואוי"ר בכל גשמה כפום שיעורא דילי' כו', כמו מקור כל ת"ר אלף נשמות שהי' במ"ת אעפ"י שכאו"א יש לו שכל והשגה ואוי"ר מיוחד בבחי' התחלקו' המדריגות דמדות שהן ו"ק בכלל, הנה שרש מקורם הכללי הוא בחי' בינה שנק' אם המוליד המדות בכללות ובפרט וכמ"ש כי א"ם לבינ"ה תקרא כו', וזהו אם הבנים שמחה שמה שיוולד המדות

דאוי"ר מבחי' בינה (שנק' אימא עילא' או אימ' תתא' כידוע) זהו בבחי' השמחה דוקא שהשמחה טבעה להוציא מן ההעלם לגילוי, וזהו אם הבנים דכנ"י שמחה שמח"ה כללית שזהו בגילוי אורות וניצוצות דכללות דנש"י עד תולדות דאוי"ר מההשגה האלקי' שבכאו"א בפרט יבא ע"י השמחה בפרט וד"ל.

סה"מ שמות ח"א, ע' מד"ח

רנב

אך הנה עדיין יש להבין במה שא' אם הבנים שמחה דמשמע פשוטו שאין זה בשעת לידה (שאינן שמחה אלא עוצב כמ"ש בעצב תלדי בנים כו') אלא בתשלום גידול הבנים ברוב טובה ושלווה וכל מעלה יתירה או אם הבנים שמחה (וקאי ארישא דקרא מושיבי עקרת הבית שהשכינה היתה בגלות בע"ש (כחולדה הדרה בעיקרי בתים כמו יונתי בחגוי הסלע בסתר המדריגה כו') ובשוב ה' שיבת ציון ויחזרו ישראל ושכינה עמהם לירושלים בקיבוץ גליות מכל הע"ש או א' מושיבי עקרת הבית כמו שהיתה עקרת הבית בזמן בהמ"ק שאז נק' א"ח עט"ב כו' ואז אם הבנים שמחה בקיבוץ בני' לתוכה בשמחה שנק' שמחת עולם כו', וגם בזמן ב"ר וב"ש בג"פ בשנה שהי' עולי רגל לירושלים דכתי' יראה כל זכורך את פני הוי' ממש כו' או א' ג"כ א"ם הבנים שמחה שזהו ענין מועדי' לשמחה, כידוע בשרש ג' מועדי הוי' שהן בבחי' מוחי' דאימא שהוא בבחי' שמח"ה דוקא בגילוי ההעלם דמקיף כו'). והענין הוא דעיקר מ"ש אם הבנים שמחה היינו בחי' שמחה עליונה שישמח ה' בישראל כשהן עושי' המצות בשמחה וטוב לבב דוקא כמ"ש עבדו את ה' בשמחה שעבודה זו היא במעשה המצות דוקא, וכן מ"ש תחת אשר לא עבד"ת כו' בשמחה וטוב לבב דוקא עבודה זו במצות מעשיות דוקא שנק' שמחה של מצוה שהוא למעלה הרבה משמחה שבהשגה והתבוננות בתפלה הנ"ל וד"ל.

סה"מ שמות ח"א, ע' מד"ח

רנג

וכך יובן בענין בשר שלמי שמחה בכל מועד ורגל דג' המועדים הן בחי' חג"ת דו"א דאצי' כפסתה בחי' החסד כו' ונק' מועדי הוי' שהוא מועד וזמן להוי' דו"א שיומשך בו מבחי' שמחה דבינה כמו שאו' מועדי' לשמחה, והוא מ"ש אם הבנים שמחה דהיינו בחי' תוס' מוחי' מאור אימא בהוי' דו"א ע"י בחי' השמח' שבבינה דאצי' שכל שמחה מביא מן ההעלם לגילוי, והוא טעם בשר שלמי שמחה שע"י הקטרת חו"ד משלמי' אלה יעלה לריח ניחות להוי' דו"א להוסיף או"ר ושמחה יתירה מבינה לז"א כמו שאין שמחה אלא בבשר למטה באדם התחתון לפי שנעשה בשר קדש לה' בקדוש' אורו' העליוני' דבחי' התהו דוקא כמו שהי' בשרשו בבחי' בהמו' דתהו קודם השביר' ולכך יש ביכולת בשר זה כשאוכלו האדם במועד להעלות לנה"ב שתשמח גם היא בבחי' שמחה העליונה בשמח' הוי' ממש כי בצלם אלקי' כו' לפי שבשר זה נק' קד"ש

ע"כ מקדש הוא גם לבשר הנה"ב שתעלה גם היא בשרשה בבחי' התהו שקדם לתיקון ע"כ יש בה כח שתשמח לנשמה האלקי' ע"י הבשר הזה כמו שיחי' האדם ע"י הבשר גשמי כו', ולכך לא נק' שלמי שמחה רק כשהבעלי' אוכלים כמו שאוכלי' שאר בשר תאוה אלא ששאר בשר תאוה משא"כ השלמי' לאחר ההקטרה שנק' בשר קדש ומוסיף אור גדול מבחי' התהו לתיקון, ולכך נק' שלמי שמחה דוקא וד"ל.

סה"מ ויקרא ח"א ע' רב

רנד

דהנה בחי' ההתפעלות של ההתלהבות המורגשת ברשפי אש התשוקה הנה היא באה מצד בחי' ההשגה והתפיסה בבחי' יש ודבר מה דוקא, כמו שאנו רואים בחוש שכל מה ששיג במורגש יותר יותר יתפעל במורגש שהוא ההתלהבות בהתגלות עד שישמח ביותר וכמ"ש אם הבנים שמחה כי אם לבינה תקרא כו', ולפי שהבינה היא בבחי' השגה מורגשת ע"כ תוליד בדומה לה בחי' התפעלות מורגשת בהתלהבות גדולה ושמחה נגלית לעין כל שהוא בחי' יש מורגש שהרי יש מי שמתפעל כו', וכמו בעולם הבריאה שהשרפי' וחיות מתפעלי' בהתלהבות גדולה ורעש כו' והתלהבות זו היא בחי' יש מורגש לפי שהשגתם באלקי' הוא בבחי' יש כו', וכידוע דבחי' אימא מקננא בכורסייא שהוא בחי' בינה שבמלכות דאצילות שמאיר למלאכים דבריאה ויש מי שמתפעל כו', וע"כ נא' גם בבחי' ג"ע העליון דבריאה להנחיל אהבי יש כידוע לפי שגם בחי' ההשגה דבינה שבמל' המאיר עליהם היא בבחי' היש לגבי בחי' החכ' שנק' אין.

סה"מ במדבר ח"ג ע' תתקד"ה

רנה

וביאור הענין יובן בהקדים תחלה ענין ההפרש הידוע בין חכ' לבינה שנק' או"א שהוא ההפרש בין שבת ליו"ט כנ"ל. דהנה כתיב ליהודים היתה אורה ושמחה, ויש להבין הפרש זה בין אורה לשמחה ולמה הקדים אורה לשמחה. דהנה ידוע שהשמחה באה בבחי' התפשטות והתגלות מאין ליש דוקא והוא כאשר משיג היטב הדבר איך הוא ומה הוא ובאופן שיגיע לו מזה רוב טוב או יוליד התפעלות השמחה שבאה בגילוי רב כמו לעשות משתה ולכל אדם וגם לעשות תנועות משונות כמו לספק ביד ולרקד ברגל וכה"ג כידוע בשמחת חו"כ וכך הוא בכל מועד ורגל דכתיב ושמחת בחגיך שנקרא מועדים לשמחה וכמו שאו' וישמחו בכך ישראל מקדשי שמך כו', וטעם כ"ז הוא לפי שבהשגה וטעם שהוא בחי' בינה שנק' יש ודבר מה שבא בגילוי ובמורגש ע"כ גם מה שיוליד ממנה התפעלות הוא השמחה יבא ג"כ בגילוי והתפשטות בבחי' יש מורגש דוקא שזהו יש מיש שמכל בחי' יש יוליד ג"כ בחי' יש בדומה למוליד וזהו כמו אם המולדת ולדות שא' אם הבנים שמחה, והוא לפי שא' דאם לבינה תקרא כי בחי' בינה נק' אם המולדת שהן תולדות המדות כאו"ר שנוולדו מן השכל וההשגה דבינה דוקא כנ"ל שהן בבחי' יש ודבר מה כמו השמחה ששמח בלבב במורגש כך האהבה שנוולדה בלב וכן היראה מורגשת בלב (שיותר מורגשת במח' וכן

הקפידא וכעס מתפעל יותר במח' מטעם שבחי' המח' סופא דבינה ששם הדיני' ביותר וע"כ גם היראה יותר במח' מבלב וכמ"ש במ"א, וזהו עקב ענוה סוף המח' דענוה נק' עקב יש ביראת ה' יותר מגילוי הלב והדיבור, וזהו מה שעשתה ענוה עקב לסוליתה כמו דיראה מלתא זוטרא לגבי מ"ה דמשה שהי' עניו כו' עשתה יראה כו' עטרה ראשית כתר שבמל' יראת ה' בחי' כתר מל', וכמו שנראה בחוש בענין העבודה האלקית דכתיב עבדו את ה' בשמחה שזהו בשמחה שבאה בהשגה האלקי' בעיון המחשבה שמחמת השגה זו שמשיג בטוב גדלות ה' בהשתלשלות כמו ממכ"ע בשם אלקים בבחי' כח הפועל בנפעל וסוכ"ע בשם הוי' וכה"ג יוליד ודאי התפעלות שמחה שז"ש אם הבנים שמחה הרי יוליד שמחה אלקית מורגשת בלב כשמחה שאדם שמח כשמשיג בטוב איזה סברא חדשה בטוב טעם בפנים מסבירות כו', וזהו כמו אם המולדת הולד שבא הולד בהתפשטות והרגשה במציאות בפ"ע שזהו כמו מאין ליש לפי שהאם בקבלתה השפע דמ"ד ה"י בבחי' אין תחלה שהוא בהעלם וכח היולי ורוחני ובבטן האם יוצא גילוי יש כו' וכמ"ש מסיט' דאימא אתמתח כו' כי התהוות החומר וצורה מיש לאין בא ממ"ן דנוק' כאודם שממנו בשר וגידי' כו' והצורה שהוא בחי' אין בא מן הלובן דאב שממנו המוח והעצמות כו' כמ"ש במ"א. וזהו ג"כ ענין יו"ט שהוא בבינה דוקא שזהו אם הבנים שמחה שהן כנ"י שנק' בנים לאימא עילאה (דה"א עילאה) ואימא תתאה דמל' כי אם לבנים תיקרא כנ"ל ולכך כנ"י שמחים בחג שהשמחה בה במורגש בבחי' יש דוקא מטעם שבינה עצמה זהו בחי' יש מאין דחכ' (וזהו שנק' ח"ג בחי' התלהבות רשפי אש שבאה בשמחה דוקא ולכך אין שמחה אלא ביין ובשר דוקא דיין גימט' ע' שזהו נכנס יין יצא סוד מהעלם דחכ' ליש והשגה לנשמות בג"ע שנהנין ושמחים בהשגת אלקות מבינה שבמל' כנ"ל).

סה"מ במדבר ח"ג ע' תתקס"ח

רנו

והנה ענין שמחה וטוב לבב שבעבודה ומעשה המצות הוא בא ע"י התפעלות האהב' ודביקות האמיתי שהאהב' והדביקות והשמחה הוא הכל א' כידוע בענין אם הבנים שמחה דבהתבוננות דבינה בחי' מקור המוליד האהבה שם היא השמחה אלקית ומתאחדת עם האהבה והיא החדוה שבלב כידוע.

סה"מ דברים ח"א ע' קצ

רנז

וזהו בכסא ליום חגיגו דהיינו יום דר"ה עצמו עד יו"כ שנק' בכסא להיות עולה שם אלקים בתרועה דהוי' בקול שופר, הכל בבחי' עליות לעלות בעאח"ע בעצמות כדי להתעורר בעצמותו ית' לבא ולימשך מן ההעלם העצמי לידי גילוי אור לבחי' פנימי' דשם הוי' בכ"ע שהוא [גילוי] הרצה"ע הנ"ל, ולהיות שהכל במקסו והעלם דעצמות אא"ס שנק' סדכ"ס נק' בכס"א כ"ס א' באלופו ש"ע כמו שהוא בכסוי

והעלם כו' וד"ל. אך הנה בנעילה דיו"כ הוא שמתחיל לבא ולהתמשך מן ההעלם לגילוי, שזהו הארת שם הוי' שבעצמות פנימי' הכתר שנמשך לגילוי ביי"ג מדה"ר שא' ויקרא הוי' הוי' כו' שהוי' הא' הוא בהעלם העצמות שיתחיל לבא בגילוי כהוי' הב' להיות אל רחום [כו'] דהיינו שיהי' נושא עון בפו"מ וכמ"ש לפני הוי' תטהרו. ואמנם עדיין כ"ז הוא למעלה בפנימי' הכתר דא"א כמ"ש לפני הוי' תטהרו, שזהו להמשיך תוס' אור חדש למלאות הפגם בנש"י בשרשו באו"א וזו"נ דאצי' וכמ"ש ישוב ירחמינו למעלה יכבוש כו'. אבל בנשמות שבגופים למטה ממש אינו מתגלה עד חג הסוכות דוקא, והוא בדי' ימים שמיו"כ עד סוכות, והוא שנמשך מבחי' מקיפים [ה]עליונים [שה] [ם] בחי' הר"ר שברדכ"ר הנ"ל למטה ממש להיות בבחי' מקיפים למטה, והוא שמתלבשים בו' ימי הח"ג ובסבך דסוכות שנק' מקיפים דאימא כו', [ו]ע"כ נק' זמן שמחתינו (שמחה עליונה דבינה ושמחה תחתונה דכנ"י) לפי שהי' המקיף הזה בהעלם והסתר מאד נעלה בעצמות אור הכתר ובא לידי גילוי למטה ממש ע"כ כאשר מאיר למטה בנשמי' ממש יהי' אורה ושמחה כו', דהיינו בחי' שמחה העליונה דבחי' בינה אם הבנים שיוצא מן ההעלם התעה"פ ושעשועים העצמי' שבפנימיות הכת"ר שהי' מוסתר מר"ה עד יו"כ [כו'] זהו בכסא בשביל יום הגינו דסוכות שיבא אז לידי גילוי מהעלם וכיסוי זה, וכל עיקר הטעם הכיסוי וההעלם דר"ה עד יו"כ הוא רק כדי שיבא לידי שמחה [בגילוי] במקיפים דסוכו' וד"ל.

ה"ח דברים ח"ג ע' א"ז

רנה

ומבואר למעל' שיש ב' מיני עונג עונג המורכב בעושר וכבוד שזהו ברצון וחכ' ומדות כו' ועונג הנעלם בעצם הנפש ממש שלא יוכל לבוא בירידה והמשכה כלל כמו מבשורת יוסף ליעקב כו', וא"כ גם השמחה שמסתעפת מן העונג ג"כ יש ב' שמחות, א' שמחה שבגילוי בהשגה במוח ולב שבא מן העונג המורכב ברצון וחכ' כו', והב' שמחה שבלתי מורכבת ומוגבלת בשכל והשגה כלל רק בהעלם בעצם הנפש ונק' שמחת הנפש עצמה שבאה בגילוי בהשגה במוח ולב שבא מן בחי' ההעלם והשעשועי' שבעצמו' הנפש ממש כו', והוא ענין המקיפי' דבינה בו' ימי הסוכות שנק' זמן שמחתינו ששמחה זאת הוא בפנימי' ומקור בהעלם דהיינו בפנימי' בינה שנק' אם הבנים למעל' שזו"ש אם הבנים שמחה שלמעל' מן השמחה המורכב בהשגה וטעם דבינה שזהו שנק' מקיפי' דאימא עילאה (שלמעל' גם משמחה דמועד ורגל שזהו מורכב במוחין דאימא בפסח ממוחין דאימא בחסד דז"א כו' משא"כ מקיפי' דבינה בו' ימי החג דאם הבנים עצמה שמחה עליונה שבכתר דבינה שהוא למעל' משמחה דמועד דחג הסוכות מצד החג עצמו כו'), וכמ"ש למען ידעו כי בסוכות הושבתי את כו' שהוא צל הסכך ששרשו הוא בהעלם התענוג ושעשועי' העצמי' שבעצמו' א"ס ממש שמתגלה (ביוה"כ ע"י העלם הענן כמ"ש כי בענן דוקא אראה בו' ונמשך בסוכות בצל הסכך שהן מקיפי' דאימא ובעוה"ב יתגלה ממש כמ"ש במ"א ע"פ כל האורח שעתיד לזרוח ולהאיר בגילוי בישראל בעוה"ב ישבו עכשיו בסוכות במקיפי' דסכך

כו' לפי שזאת השמחה באה מן העונג הנעלם שבעצמו' ממש, וכן הוא בשמחה דכנ"י שנק' בנים ל[אם] אימא עילאה בו' ימי הסוכות באה בבחי' ההעלם ומקיף דפנימי' בינה למעל' מן השכל והשגה בהתבוננות דא"א לבוא בהרכבת שכל וטעם כלל רק שמחת הנפש בעצמה ממש, ששמחה זאת באה מבחי' שעשועי' ותענוג העצמי' שבנה"א שתגיל ותשמח בה' אמת דוקא דהיינו בה' אמת שהוא באמיתת דשם הוי' כמו שהוא בעצמו דוקא מיש האמיתי לאין, כנ"ל במה שמבין דמתו"ד איך דקמי' כלא כו' היפך השגה הא' שבחיצוני' בינה, ששמחה שנוולדה מהשגה זו הוא רק מהתבוננות דמאין ליש כמו ישמח ישראל בעושיו וכמו"כ מלמעלמ"ט ישמח ה' במעשיו בצמצום דחכ' בכינה דמע"ב לפי מעשיהם בלבד עפ"י המוחין דבינה שבמדות דז"א לבד, אבל שמחה דכנ"י בסוכות הוא באמיתית דשם הוי' שלמעל' מן ההשתל' דשם הוי' באלקי' כו', וכמו שא' וישמחו בך ישראל כו' בך ממש לפי שמלמעלמ"ט ג"כ השמחה דאם הבנים הוא בפוע' דבינה שבא מבחי' המקיפי' דתענוג ושעשועי' העליונים דעצמו' המאציל שבלתי מורכב בטעם וחכ' ומדות כו', וב' השמחות הללו באין כא' ממש בלב כנ"י כי מה שהמה שמחים בעצם נפשם שלמעל' מן השכל והטעם זהו בא מבחי' שמחה העליונה דפנימי' בינה דאם הבנים שמחה שנמשך בלב כנ"י מלמעלמ"ט, ונמצא מתייחדים ב' שמחות הללו כא'. וזהו שנק' זמן שמחתנו ב' שמחות א' מלמעלמ"ט דאם הבנים שמחה והב' מלמטלמ"ע מכנ"י שעולה למעל' לקבל השמחה העליונה דבינה עילאה שהו מקיפי' דסוכות שבאין בהתגלות מבחי' העונג ושעשועי' העצמי' כנ"ל וד"ל.

סה"מ דברים ח"ד ע' אישמודט

רנט

וזהו שוש תשיש ותגל העקרה כו', דהנה כתיב מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה וידוע דבינה נק' אם הבנים שהמדות נולדים מן השכל דוקא כמ"ש והאם רובצת כו' שגם אחר שנולדו אוי"ר וכה"ג מן התבוננות מאיר עליהם בבחי' מקיף דשכל והשגה שמחמתו נתפעל באוי"ר וכה"ג והשמחה בהתבוננות הוא בחי' מקיף וזהו אם הבנים שמחה וכנראה בחוש שהתפעלות השמחה בהשגה הוא בתגבורת התפעלות שלא יכיל כלי הלב, וכך יובן למעלה בבחי' בינה דאצ"י שנק' אם הבנים כידוע וזהו ה"א עילאה וכתב כאמה כבתה הוא בבחי' המל' ה"א אחרונה דשם הוי' נק' ג"כ אם הבנים לגבי נשמות ומלאכים שבבי"ע ונק' אימא תתאה ונק' עקרת הבית בכללות השתלשלות דבי"ע כו' ונקרא א"ח כו', והנה השמחה בא מבינה מסיבת יין המשמח כמ"ש החדלתי תרושי המשמח אלקים ואנשים אלקים זה הוא בחי' בינה ומל' אלקי' עילאה ואלקי' תתאה, ולכך בשיר הלויים ששרשן בבחי' גבורות דבינה כמ"ש בזוהר ע"פ ועבד הלוי הוא כו' שהוא בהתפעלות שמחה שבהשגה בבחי' מקיף כמ"ש אם הבנים שמחה כנ"ל, לא הי' רק על ניסוך היין דוקא כידוע שאין או' שירה אלא על היין משום דהיין הוא המשמח אלקים ואנשים כו' ואמרו אלקי' במה משמח מכאן שא"א שירה כו'.

סה"מ דרושי חתונה ח"א ע' ערב

רס

ויובן זה גם בעבודת ה' בשמחה שבהתבוננות שנק' בינה אם הבנים שמחה יגלה כל תעלומות לביו לה' שהי' נעלם בבחי' יחידה דהיינו בחי' נקודת הלב שלמעלה מן השכל וההשגה בגדולת ה' רק רצון פשוט ועצמי כו' ואע"פ שהתחלת התפעלות לבו לא הי' רק מצד שכל והשגה דהתבוננות זו כו' וד"ל.

סה"מ דרושי חתונה ח"א ע' תרכ

רסא

וכמו שאנו רואים בשמחה אלקית בעבודת ה' שיש ב' מיני שמחה, א' הבאה בגילוי ובמורגש רק לפי אופן ההתבוננות שז"ש אם הבנים שמחה, אבל השמחה הב' שבאה מבחי' ההעלם ואין שבעצמות הנפש שלמעלה מן כלי ההשגה הנה נהפוך הוא שהשגה וחכמה מכסים ומעלימים אורה לגמרי כי איך ישיג השכל והשגה לשמחה ועונג האלקי' שלמעלה מן השכל דלית מחשבה ושכל תפיסא ב' ואדרבא התפעלות זו שבשכל והשגה מסתירים אותה ומתעכב מלצאת משם לגילוי להיותה באה מבחי' ההעלם העצמי מטעם כלל הנ"ל (וכל שכה שכלו חזק ביותר בהשגה אלקית יותר יעלימה ויסתירנה כנ"ל, משא"כ מי שדעתו וכח שכלו בהשגה אלקית קטן לא יוכל להסתירה כ"כ ותצא לגילוי בלב מיד, וזהו סיבת התפעלות יתירה מעצמות הנפש שתמצא בלב קטני הדעת הרבה יותר מערך ההשגה שבמות כו', אך גם בחזקי הדעת כשיגביר ויצא השמח' ועונג העצמי' יבא מזה התפעלות יתירה כמשי"ת).

סה"מ דרושי חתונה ח"ב ע' תרלה

רסב

והנה כתיב אם הבנים שמחה, וענין שמחה היינו התגלות פנימי', כי זולת השמחה הרי הפנימי' הוא מוסתר ונעלם ואינו מתגלה רק החיצוני' שלו, אבל בעת שמחתו כמו בשעת שמחת בנו, אזי נתגלה הפנימי' שלו ונעשה הארת פנים, כי פנים מורה על פנימי' לכן התגלות פנימי' הוא בפנים דייקא, או כמו השמחה מאיזה שכל שנתחדש אצלו וכמו צהבו פניו של ר' כו'.

סה"מ הנחות תקע"ז ע' צג

רסג

להבין שרש ענין סוכה ולולב, הנה סוכות נק' זמן שמחתינו לשון רבים ב' שמחות, כי ביו"כ השמחה הוא למעלה בשרש הנשמות כמ"ש אם הבנים שמחה. בנים נק' נשמות שבגופים ואם הבנים הוא אימא עילאה שמחה ביוכ"פ ע"י תשובה של ישראל למטה, כי אם לא התשובה שלמטה לא הי' השמחה עליונה כ"כ. ובסוכות נמשכת אותה שמחה עצמה למטה, רק ההפרש שבין יוכ"פ לסוכות הוא שביוכ"פ השמחה היא בפנימי' בינה כידוע שיוכ"פ נק' בשם יובלא עילאה עולם

החירות, ובסוכות אותה השמחה עצמה היא בבחי' חיצוני' כמשי"ת, ולכן נק' שמחתנו שב' השמחות הם שלנו, שגם השמחה עליונה דיוכ"פ היא שלנו ע"י תשובה כנ"ל.

סה"מ הנחות תקע"ז ע' שנט

רסד

אך הענין הוא כי השמחה של כל השנה הוא שמחה פרטי'. כי הנה כתיב אם הבנים שמחה דהיינו ע"י התבוננות אלקות נתהווה מזה בחי' שמחה, הנה השמחה הוא בדבר פרטי ולפי ערך . . . ההתבוננות ככה הוא השמחה, וגם התענוג מזה כי השמחה הוא מגלה התענוג ג"כ הוא תענוג פרטי. וכמו"כ השמחה של מצוה הוא מפרט המצוה ונמצא שהמצוה היא העיקר והשמחה הוא טפל להמצוה כמ"ש עבדו את ה' בשמחה שהעבודה תהי' בשמחה אבל העיקר הוא העבודה, ובאתעדל"ת אתדל"ע מתעורר בחי' שמחה עליונה כמ"ש ישמח ה' במעשיו ג"כ שמחה פרטי' לבד.

סה"מ הנחות תקע"ז ע' שסז

רסה

וזהו מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה פי' עקרת הבית הוא כפשוטו מלשון עיקר וגם מלשון עקרה והוא כמאמר כחולדה זו הדרה בעיקרי בתים פי' עד"מ החולדה שנקראת בשם חולדה ע"ש ההסתר כי לשון חולדה הוא ענין הטמנה והסתר כידוע בגמר' בפ"י החלדה והוא מפני שמסתתר' בעקרי הבתים דהיינו במצפוני החורים הנעלמי' בבית כו' כמ"כ הנמשל יובן למעלה במ"ש יונתי בחגוי הסלע כו' שבחי' מל' דאצי' הגם שנקראת עקרת הבית אבל היא למטה מאד בבחי' צמצומים והתלבשות והעלמו' רבות כשהיא בעולמות הנפרדין בבי"ע כמשל החולדה כו' ובעלותה מלמטה למעלה להיות בבחי' האצי' ממש או נאמ' עלי' מושיבי עקרת הבית שתשוב ותחזור למקומה העצמי בכלתי הסתר והעלם ולא כחולדה זו כו' וד"ל. ולהיו' שמבואר למעלה דהעלול כאשר מתקרב בעילתו יהיה בו בחי' גילוי השמחה במאד מפני הקירוב שאחר הריחוק והוא להיות כי כבר הי' תחילה העלול כלול בעילתו לגמרי רק שנשתלשל ונתרחק אח"כ ע"כ בשובו אל מקורו הראשון מלמט' למעלה יבוא מזה השמחה ביותר כמשל הבן כנ"ל א"כ גם בבחי' מ"ל דאצי' בעלותה למעלה בבחי' האצי' אז כתיב בה אם הבנים שמחה שתשמח ותגיל מפני הקירוב הגדול הזה שיצא מעקרי הבתים שבבי"ע וכמ"ש מושיבי עקרת כו' וכנ"ל וד"ל.

סידור עם דא"ח ע' רצז, א ואילך

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

רסו

ןפי' בינה בן י"ה בחי' אהבה הנולדת מן ההתבוננות אלא שבעוד האהבה כלולה בהתבוננות שהוא ענין התפעלות השכל ואינה באה לידי גילוי בלב נקראת

בינה בן י"ה והוא ב' פרשיות הנ"ל ולאחר שנולדים מן ההתבוננות לידי גילוי בלב זהו ענין פ' שמע שנאמר בה ואהבת בכל לבבך ופ' והי' אם שמוע בחי' יראה ועסק המצות הנמשך מן האוי"ר כי אהבה שרש לרמ"ח מ"ע ויראה לשס"ה ל"ת ואז אם הבנים שמחה (תלים קיי"ג ט') לאחר שהולידה את הבנים שהם אוי"ר אזי דייקא יהי' נמשך מן אם הבנים שהוא ההתבוננות שמחה.

דרך מצוותיך ע' כ, א

רסז

וזהו אם הבנים שמחה פ' הבנים הם המדות ואם הבנים היינו בחי' בינה הנק' מוחי' דאימא שהוא ההתבוננות שכשמתלבשת בצמצום במדות אזי הם בטבעם אבל כאשר אם הבנים שמחה יותר אזי יופשטו המדות מן הכלים שלהם להיות בכלות הנפש, ונמצא שבחי' מוחי' דאימא בהתגלותם גורמים הסתלקות המדות למעלה והוא בחי' מיעוט הכלים שלא יהי' בחי' התפשטות למטה אלא להסתלק למעלה וליכלל באור ה'.

דרך מצוותיך ע' ק, ב

רסח

והנה נז"ל ענין אם אין בינה אין דעת שבירור המדות הוא ע"י העיבור בהתבוננות כמשל גידול הולד בבטן האם כו', ויש בחי' גידול שני שהוא כמו אחר שנולד הולד, הוא יונק מחלב אמו להגדיל איבריו, וכך יובן ג"כ בענין גידול המדות שמבחי' נקודת האהבה המסותרת נעשה גידול להיות אה"ר, ואח"כ יש גידול שני והוא מ"ש אם הבנים שמחה שנמשך בחי' שמחה ותענוג מההתבוננות להגדיל מדות אלו שכבר יצאו בגילוי וזהו בחי' חלב המגדיל את הולד, (ויש ג"כ בחי' עיבור שני לקבל מוחי' חדשי' והכלל שכל עלי' הוא ע"י עיבור בבטן אימא דהיינו כי אם אין בינה כו' והמ"י).

דרך מצוותיך ע' קצא, ב

רסט

והוא ענין אם הבנים שמחה אם הבנים היינו כשאימא שורה על בנין ע"ד מי ברא אלה וע' בת"א ביאור רני ושמחי דרוש השני דשמחה היא חסדים דאימא וע' בד"ה לכן אמור לבנ"י מענין אם הבנים שמחה.

ביאורי הזוהר ע' קק

ער

בגין דהאי אשלים נחלין ומבועין היינו חסדי' וגבורות, ומה דאתמר צפונית כו' ומסטרא דיליה נפיק צפון אע"ג דאיהי רחמי וחידו, שהרי נאמר אם הבנים

שמחה, בנים אהוי"ר ואם הבנים היינו בינה והנה גבורה דעתיק הנק' בוצינא דקרדוניתא מתלבש באימא למדוד משחתא קו המדה שיהי' למטה מהלך ת"ק שנה ומחמת זה נעשה מקור להיות גבורות ודינין מתערין מינה כי למעלה בבחי' חכמה אין שם מקור לגבורות כלל ולהיות שום דין אף על ההיפוך מאחר ששם מהות הביטול ומקור החסדים אין שום דין כלל אף על ההיפוך אשר אין תופסים מקום כלל ושממית בידים תתפש כו', (ועיין מ"ש בד"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו כו' מענין זה דמוחי' דאבא הוא בחי' שלמעלה מהשתלשלות וכחשכה כאורה שוין שם ע"ש), אבל בכינה אשר שם הוא השכלה להבין הדבר בהרחבה ומקור לגילוי היש א"כ מתערין מינה דינין והיינו דוקא על ההפוך היינו על שהוא אינו מתבונן כמ"ש עמי לא התבונן, כמ"כ ד"מ מלך במשפט יעמיד ארץ דינא דמלכותא דינא רפיא על מי שאינו שומע בקולו ולכן נק' תכלת דאכיל ושצי כו' אבל ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום.

ביאורי חזרה ע' תסז

רעא

כי הנה כתיב שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך, היינו בינה עילאה ששם הוא מקור השמחה אם הבנים שמחה שהוא השמחה מחמת התבוננות והשגה באו"ס ב"ה ושם כתיב הנסתרות לה' אלקינו דקאי על יחוד או"א שנק' עלמא דאתכסייא דשם מאיר או"ס ב"ה בגילוי כידוע דגילוי עתיק בכינה, אך אי אפשר לבא לבחי' ומדריגה שמחה כזו וע"כ נק' הנסתרות כו' עלמא דאתכסייא כו' ועז"נ שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך, דהיינו והנגלות לנו שהוא ו"ה ז"א ומל' תו"מ דהיינו השמחה מתו"מ, וענין שמחה זו היינו בשומו אל לבו כי יפה שעה א' בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב ואף שאמרו מוטב דלידייני' וליתי לעלמא דאתי, ובעוה"ב יש כמה מדריגות געה"ת וגעה"ע כו', עכ"ז יפה שעה א' מכל חיי העוה"ב דהיינו מכל המדריגות, וזהו השמחה הגנוזה בעבודה (כמ"ש תחת אשר לא עבדת כו' ומרוב כל דהיינו שהשמחה יהי' ממה שהמצות יותר טוב מרוב כל דהיינו כל חיי העוה"ב) אבל העיקר הוא העבודה, אבל ביו"ט עיקר המצוה הוא השמחה מחמת השגות אלקות וז"ש מועדים לשמחה שאז עליות נש"י שיוכלו לבא למדריגה שמחה דכינה עילאה. וז"ש בנהר יעברו ברגל' שבשלש רגלים הוא זמן עליות נש"י שיוכלו לבא למדריגה נהר דכינה עלמא דאתכסייא.

אוה"ת בראשית ע' 1934

ערב

והנה בחינת כנסת ישראל דלעילא הוא כמ"ש מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים. ולמטה בנפש האדם בחינת האהבה בתענוגים הוא שמחת הנפש בהוי' עושה וכמ"ש עבדו את הוי' בשמחה וכתוב אם הבנים שמחה שהשמחה הוא מחמת ההתבוננות באור או"ס וכדכתיב כי אם לבינה תקרא והיינו ע"י שיתבונן בגילוי

אור א"ס ב"ה למטה (ר"ל ע"י תומ"צ) אזי ישמח ישראל בעושי ותהי שמחת הנפש בהתגלות רשפי את לצאת מנרתקה הוא מאסר הגוף להיות חדות הוי"ה היא מעוזו.

אוה"ת שמות ע' רסה

רעג

וענין שמחה זו הוא ע"ד מ"ש אם הבנים שמחה דאם לבינה תקרא ואם הבנים הוא ענין ההתבוננות באלקים חיים ומלך עולם איך שנשגב שמו לבדו פ"י כמו שם האדם כשנקרא על איזה דבר לומר שאותו הדבר של ראובן הוא וכדומה הנה אין עצמותו של ראובן על אותו הדבר רק שמו לבד נקרא עליו והיינו שבחי' התפשטות של ראובן הוא על אותו הדבר ולא עצמותו כי הרי שם האדם אינו עצמות האדם רק התפשטות שלו לבד כידוע ועד"ז ענין הממשלה של המלך על עמו אינו אלא ששמו נק' עליהם והיינו התפשטות מדת מלכותו עליהם ולא מהותו ועצמותו. וזהו משל להבין איך דמלכותא דרקיעא הוא ג"כ עד"ז בהיות כי ידוע שמדת מלכותו ית' הוא המחי' כל הנבראי' מאין ליש והיינו שהוא רק הארה לבד שהיא המתפשטת להחיותם ולא מבחי' העצמות ממש ח"ו והיינו ענין שם כבוד מלכותו לעולם ועד דבמה שנק' שמו ית' עליהם בזה ממש הם חיים וקיימי' מאין ליש וזהו מלכותך מל' כל עולמים פ"י ע"י בחי' התפשטות שם מלכותך על כל העולמים בזה אתה מחי' אותם מאין ליש, וזהו ג"כ פ"י המאמר יחיד חי העולמים מלך פ"י שעצמותו ומהותו ית' הוא יחיד ממש כמו שהי' קודם שנברא העולם כי חי העולמים הוא רק מבחי' מלך שבמה שנק' מלך עליהם הוא מחי' אותם מאין ליש ולכן אין שום שינוי קמי' ית' בין קודם שנה"ע לאחר שנברא כי חיותם וקיומם הוא רק מהארה לבד כו', ואמנם באמת גם מבחי' שמו ית' אין העולמות מקבלי' ממהות ועצמות בחי' שם רק הארתו לבד דהיינו ששמו נק' עליהם וזהו כי נשגב שמו לבדו שבחי' שמו ית' ג"כ הוא נשגב ומרום לבדו כמו שהי' תחלה בבחי' האצ"י כמאמר עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו לבד וגם עכשיו הוא כן אלא שהודו על ארץ ושמים שבחי' ההוד והזיו משמו ית' הוא על ארץ ושמים שהם בחי' ג"ע העליון וג"ע התחתון להחיותם מאין ליש, וזהו ענין ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה מלך כו' כי מה שמביא גאולה ושפע חיות לכל העולמות הוא רק למען התפשטות שמו והשם הוא ג"כ בחי' מלך אשר נק' עליהם אבל מצד הנבראים מאחר שאין ערוך כלל לבי"ג עם בלתי בע"ג כלא חשיבי ממש ולא הי' התעוררות השפע אליהם כלל, ואמנם רק למען אהבת שמו כי היא אחת מצלעותיו מביא גואל להם. והנה כשיתבונן המשכיל בכל זה והוא בחי' בינה שבנפש האלקי' להתבונן באיכות רוממות הבורא ואיך שנשגב שמו ג"כ לבדו כו' יוליד מזה בחי' התפעלות ושמחה ותענוג גדול בעבודתו ית' לעבדו בשמחה וטוב לבב מרב כל פ"י כי רב כל הוא התענוג שבג"ע עליון ותחתון והרי שם ההארה רק מבחי' שמו ית' לבד ולא ממהותו ועצמותו וגם מבחי' השם נמשך ג"כ רק הוד וזיו לבד והוא ענין זיו השכינה שארז"ל יושבי' ונהנין מזיו השכינה דהיינו בחי' הזיו משמו ית' הנק' שכינה המאיר בג"ע אבל הרי בקיום המצות בעוה"ז הוא בחי' המשכת אא"ס ממש שלמעלה מעלה

מבחי' זיו השכינה שהרי אנו אומרים בכל מצוה אשר קדשנו במצותיו, שהם מצותיו ית' ממש שהקדב"ה בעצמו מקיים כל המצות כידוע בדברי רז"ל שהוא מניח תפילין ומתפלל ועושה צדקה כמ"ש אני מדבר בצדקה ולכן נק' המצות אורחיו הוי' ורמ"ח איברים המלכא ממש, והרי הוא בחי' שלמעלה מזיו השכינה ומכל ההשתלשלות דאבי"ע וזהו אשר קדשנו בקדושת עצמותו ית' שהם מצותיו ית', כי קדוש הוא שמובדל מגדר עלמין לגמרי כי הנה כתי' ביה"ה צור עולמים שהעוה"ז והעוה"ב ג"ע עליון ותחתון נבראו כבי' אותיות משמו לבד ובוהר אי' דבמחשבה א' ברא את העולם והיינו עד"מ שכמו שאין ערוך מחשבה א' נגד כל המחשבות שיוכל האדם לחשוב כל ימי חייו ומכ"ש נגד עצמותו ומהותו שאינה אלא התפשטות הארה בעלמא כך כל הדורות של ו' אלפי' שנין ולימות המשיח ותת"ה אינן אלא בחי' זיו והתפשטו' הארה א' משמו לבד וכמא' צופה ומביט עד סוף כל הדורות ונסקרי' בסקירה א' וקורא הדורות מראש כו' אבל הקב"ה בכבודו ובעצמו הוא רם ונשא למעלה מעלה עד אין קץ ותכלית ולית מחשבה תפיסא בי' כלל שאינו נתפס ומתלבש בגדר עלמין כלל משא"כ בתורה ומצות הוא התלבשות אא"ס ב"ה ממש בעצמו ובכבודו' וכשישים האדם אל לבו הדברים האלה ויתבונן ויעמיק דעתו בזה היטב איך שאפי' עולמות עליונים אין מקבל' רק מבחי' זיו השכינה שהיא הארה מבחי' שמו ית' והרי השם עצמו אינו ערך להעצמות ממש כנ"ל, והרי האדם עם היותו למטה בגוף חומרי שהוא בריה שפלה ואפלה אעפ"כ חבה יתירה נודעת לו ממהותו ועצמותו של הא"ס ב"ה לקדשו בקדושתו ממש שהוא בחי' מהו"ע ממש שלמעלה מעלה מזיו השכינה מה שכל עולמו' עליוני' אין זוכים לזה' הרי יש לו לשמוח שמחה גדולה ועצומה בכל לב ונפש ממש ותגיל נפשו בה' אף גילת ורנן וזהו ענין מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגי' והוא ענין השמחה יותר מרב כל וע"ז נאמר עבדו את ה' בשמחה, מהו אם הבנים שמחה שבחי' בינה שבנפש האלקי' הנק' אם הבנים ממנה נולד שמחה זו דהיינו ע"י התבוננות הנ"ל וכמו כן יובן ענין זה למעלה גם כן דפי' אם הבנים שמחה נאמר על כנסת ישראל שנק' שמחה והענין כי הבנים הם המדות עליונות וכאשר הם יוצאים ונתגלים מהעלמם בבחי' אם לבינה תקרא להיות בבחי' גילוי ממש אז הוא בחינת שמחה ותענוג בכנסת ישראל שנקראת כן על שם שכונסת לתוכה שפע ישראל דלעילא הם המדות עליונות הנ"ל שנתגלו מתוך הבינה וענין השמחה הוא בחי' הגילוי כמשל המלך כשיש לו איזה שמחה אזי יוצא הוא מהיכליו וחדריו הפנימיים ומתגלה לכל רואה בשער חצירו ונמצא השמחה הוא גילוי ההעלם כמ"כ למעלה נק' שמחה בתי' עלמא דאתגליא דהיינו כשיוצא ומתגלה האור מתוך בחי' עלמא דאתכסיא שהיא בחי' בינה אם הבנים שהוא בחי' המדו' עליונות ומהם מקבלת כנ"י הנק' עלמא דאתגלי' הוא בחי' שמחה והוא ענין מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגי' והיינו עד"מ הנ"ל בענין הולדת השמחה וההתפעלות ע"י ההתבוננות ברוממות אא"ס ב"ה ואיך שקדשנו במצותיו כו'.

ערד

והנה כמו שהוא ענין יצ"מ בנפש בעבודת ה' כך יובן ג"כ למעלה בענין אם הבנים שמחה שהמדו' עליונו' הנק' בנים כנ"ל הם מתחלה בבחי' עיבור והעלם ונק' מצרים ע"ש המיצר כנ"ל בענין הגרון ואז המדות הם בבחי' קטנות ודינין, וזהו שארז"ל בכל פרשת העבור יהיו צרכיהם לפניך ופי' בגמ' אפילו שאתה מתמלא עליהם עברה כאשר עוברה כו' פי' שכשישראל למטה הם בבחי' קטנות המוחי' ואין להם אהוי"ר בהתגלות לבם אזי למעלה ג"כ הוא בחי' דינין והיינו בחי' עיבור דהיינו שהאור הוא בעלמא דאתכסיא ואינו מאיר בגלוי בעלמא דאתגלי' וזהו ענין העברה כאשר עוברה כו' ומתפללי' שעכ"ו יהי' צרכיהם לפניך. ואמנם בחי' יצ"מ למעלה הוא שמתגלי' המדות עליונות מהעלמם בבחי' עלמא דאתגלי' ונק' לידה ואז אם הבנים שמחה כי השמחה הוא המתקת הדינים והצמצומים והיפוך העברה והרוגז וגם הוא ענין הגלוי וכנ"ל והכל א' דהא בהא תליא.

אוה"ת שמות ע' ביתרא

ערה

והנה כתי' אם הבנים שמחה אם היא בינה וכמ"ש אם לבנים תקרא ובנים הם המדות אהוי"ר כי תולדות המדות מהשכל וכשנולד מההתבוננו' כי נשגב שמו לבדו הודו על ארץ ושמים וע"י המצות אקבו' כנ"ל שמחה וטוב לבב גילוי אור ה' בלב או אם הבנים שמחה כי שמחה היא התגלות בלב.

אוה"ת שמות ע' ביתתקב

רעו

וזהו מושיבי עקרת הבית הבנים שמחה פי' עקרת הבית מלשון כחולדה זו הדרה בעיקרי בתים בחי' מל' שמתלבשת יומין דחול בק"נ ולכן נאמר תלים ס"ו מ"ט ב' האוינו כל יושבי חלד ופרש"י ע"ש החולדה שהיא ביבשה ואינה בים כי חולדה לשון הסתר שמסתרת בבי"ע וזה אינו שייך בים שהוא עלמא דאתכסיא והנה כשהיא מתעלה ביו"ט נעשית בבחי' אם הבנים שמחה ושמחה היא במל' מצד הבינה.

אוה"ת ויקרא ח"ג ע' תשלא ואילך

רעז

וזהו מושיבי עקרת הבית בחי' כחולדה זו הדרה בעקרי בתים (ע' בלק"ת בד"ה מצה זו פ"א, ועמ"ש בתלים ס"ו מ"ט ב' ע"פ האוינו כל יושבי חלד) להיות בחי' אם הבנים שמחה (ואפ"ל שמבחי' כחולדה זו כו' בסתר המדרגה ע"ז תתעלה המ' להיות במדרגת הבינה שנק' ג"כ חלד להיותה עלמא דאתכסיא כמ"ש במאו"א אות ח' סע"ד,

וע' במא"א אות שין סנ"ח בענין שמחה שהיא ג"כ במל' מצד הבינה, וע' בזח"ג במדבר דקי"ח סע"א, ועמ"ש בד"ה ששה משמותם על האבן האחת בפירוש וביום שמחת לבו זה בנין בהמ"ק, דלבו היינו המ'.

אוה"ת ויקרא ח"ג ע' תשלט

רעה

תלים סי' מ"ט ב' האזינו כל יושבי חלד ע' במא"א אות ח' ע"ד בינה עלמא דאתכסיא אמנם בסידור ד"ה והגדת לבנך ובלק"ת ד"ה מצה זו פי' חולדה מ' המתלבשת בבי"ע והכסוי זהו ע"ד הסתר אסתיר פני אל מסתתר ועמ"ש מענין עקרת הבית אם הבנים שמחה דעקרת היינו כחולדה זו הדרה בעיקרי הבתים וכ"נ ממ"ש כל מה שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה וכן פי' בשו"ס לתלמיד הרמב"ן ז"ל ורש"י בתלים פי' חלד לשון חולדה שבש"ע יו"ד סי' מ"ח סעי' ט' ובסי' ק"כ מ"י"ג וחולדה זו י"ל מה שק"נ מלבשת למל' וזהו ענין יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה והפסוק ממתים מחלד תלים סי' י"ר א"ש לפי הת"י דר"ל שמס"נ עק"ה והיינו בחלד שזה נמשך מהכסוי וההסתר דסתר המדרגה והמס"נ זהו ענין הראיני את מראיך ואפ"ל בפי' מושיבי עקרת הבית שע"י ירידת המ' בבחי' כחולדה זו הדרה בעיקרי בתים דחולד זה היינו הכסוי בבחי' בסתר המדרגה ועי"ז עלייתה אח"כ להיות כמו הבינה עלמא דאתכסיא שנק' ג"כ חלד לפי שהוא אתכסיא וזהו שנעשית אם הבנים שמחה דהיינו כמו הבינה וכענין מ"ש בס"א בפירוש ביום ההוא יהיה שבחי' רה יהי' כמו בחי' י"ה.

אוה"ת ויקרא ח"ג ע' תשמ

רעט

רז"ש אם הבנים שמחה שבינה נק' אם הבנים וזהו אם הבנים שמחה שע"י בינה שהוא התבוננות אלקות בממלא וסובב נעשה שמחה שהוא בחי' שמחה ותענוג באלקות (הנק' בל"א קוועל ועי"ז נעשה התהפכות המדות הנק' בל"א צוא ריט פון זיך כו').

אוה"ת ויקרא ע' תתקפד

רפ

ויובן זה למעלה כי ענין שערות הן הן צירופי אותיות המתלבשות בבי"ע להיות יש מאין דבר נפרד, והתהוות בחי' צירופי אותיות להיות עולמות הנפרדים הוא ע"י מסך מבדיל בחי' הרקיע, וגוויזן השערות הן הן המפרידים בחי' צירופי אותיות הנ"ל משרשן עד שנראה עוה"ז הגשמי ליש ודבר נפרד ממש כו', ועז"נ ורחל עקרה שאינה מולדת בחי' אה' כנ"ל שהן בחי' הבנים כו' לפי שרחל לפני גוויזה

נאלמה לכך היא בחי' עקרה שאינה יולדת ולזה תקנו בתיקון חצות תיקון רחל לעורר בחי' רחמנות כמ"ש רחל מבכה ואח"כ תיקון לאה היא אם הבנים שמחה שהוא השמחה הבאה אחר לידת האהבה כשנעשית אם הבנים שאז התענוג.

אוה"ת במדבר ח"ד ע' א' 6T9

רפא

וידוע שהתלהבות אהבה בלב ברשפי אש התשוקה ביותר בבחי' צימאון היא באה מחמת ההתבוננות בחדוה ושמחה כמ"ש אם הבנים שמחה שהתפעלות ההתלהבות או שמחה וחדוה גלויה בלב היא ע"י התבוננות דבינה כי הרי בינה ליבא שהבינה גילויה בלב בחלל השמאלי בבחי' גילוי חדוה או התפעלות ההתלהבות כו'.

אוה"ת ח"ד א' קל"ו

רפב

אך יצ"מ נק' לידה שהוא בחי' שהמדות מתפעלים ממש באהבת ה' ויראתו ועו"נ אם הבנים שמחה דכיון שנעש"י אם הבנים בבחי' לידת המדות או היא בחי' שמחה ואהבה בתענוגי' ולא עבודה קשה כו' ועו"נ וארא אל אברהם כו' באל שדי מלשון ברכת שדים ורחם דהיינו כי אחר הלידה מיד נמשך בחי' חלב דאימי' להגדיל המדות שהן בחי' אברהם יצחק ויעקב כו', וע"י חלב זה משתעשע הולד ומתענג בשדי אמו כך הוא ענין אם הבנים שמחה, ומ"מ ושמי הוי' לא נודעתי להם והוא בחי' מוחי' דגדלות שהוא בחי' התורה שלמעלה מבחי' השכל השייך להגדלת המדות שהוא בחי' יניקה עד"מ באדם השכל השייך למדות הוא כלא חשיב לגבי עצם השכל שבנפש המשכלת, כך התו' הוא ח"ע שעו"נ מאד עמקו מחשבותיך שהן בחי' עומק העליון, משא"כ המדות הם בחי' אתגליי' כו' וע"י גלוי זה ממילא מזדככי' המדות ג"כ בעילוי גדול יותר כי הם בטלים בשכל זה, וזהו"ע התפילין וכמ"ש כי שם ה' נקרא עליך אלו תפילין שבראש הרי דמה שנא' גבי אבות ושמי הוי' לא נודעתי להם נמשך ע"י מצות תפילין, וגם תפילין לשון חיבור שיהי' שם הוי' בבחי' נודעתי ממש כמ"ש וידעתם כי אני הוי' כו' וז"ש למען תהי' תורת ה' בפיך כי התו' נק' לחם לכו לחמו בלחמי, והיינו אחר היניקה וכנודע מענין שתי הלחם שבשבעות שבאים אחר ז' שבועות דספה"ע שהם בחי' יניקה הגדלת המדות כו' והתו' נתלבשה בגשמיו' לברר בירורים להבדיל בין הטהור כו' ועי"ז מתגדלים המוחי' וכמו התינוק א"י לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן ואז מרחיקים מצואתו כי אז שייך בירורי' שנבדל הרע מהטוב ונדהה הפסולת לחוץ ומהמובחר יודע לקרות אבא כו' וכך עיקר התו' קיום המעשה סמוע"ט שהוא בירורי' ולכן הוקשה כל התו' לתפילין שהוא בחי' המשכת המוחי'.

אוה"ת דברים ע' שלא

רפג

וְזָהוּ ע"ד אסתר אסתיר פני אל מסתתר, וע"ש מענין מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה דעקרת היינו כחולדה זו הדרה בעיקרי בתים, וכ"נ ממ"ש כל מה שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה, וכן פי' בשו"ס לתלמיד הרמב"ן ז"ל ורש"י בתלים פי' חלד לשון חולדה שבשו"ע יו"ד סי' מח סעי' יא וסי' קך סי"ג, וחולדה זו י"ל מה שק"נ מלבשת למל', וזהו"ע יונתי בחגוי הסלע בסתר המדריגה, והפסוק ממתים מחלד תלים יז יד א"ש לפי הת"י דר"ל שמס"נ על קדה"ש והיינו בחלד שזה נמשך מהכיסוי וההסתר דסתר המדריגה, והמס"נ שהו"ע הראיני את מראיך, ואפ"ל בפי' מושיבי עקרת הבית שע"י ירידת המל' בבחי' כחולדה זו הדרה בעקרי בתים דחולד זה היינו הכיסוי בבחי' בסתר המדרגה ועי"ז עלייתה אח"כ להיות כמו הבינה עלמא דאתכסיא שנק' ג"כ חלד לפי שהיא אתכסיא, וזהו שנעשית אם הבנים שמחה דהיינו כמו הבינה וכענין מ"ש במ"א בפי' ביום ההוא יהי' שבחי' ו"ה יהי' כמו בחי' י"ה.

אוה"ת דברים ע' איתב ואילך

רפד

בשה"ש רבה בפסוק נגילה ונמשה בך, ביו"ד לשונות של שמחה נקראו ישראל גילה שישה שמחה רינה פצחי צהלה כו' ובפסוק זה נזכרו ג' פצחי רנה וצהלי כו'. והנה השמחה היא בבינה כמ"ש אם הבנים שמחה ולכן המועדים הם מועדים לשמחה, ועיקר השמחה יהי' לע"ל כמ"ש במד"ר פ' אחרי, והיו"ד לשונות של שמחה היינו ע"ס דבינה, או כאשר כל העשר ספירות מאירים בחי' בינה שבהם כו', וכה"ג הפירוש בענין עשרת ימי תשובה. והנה טעם השמחה בבינה משום כי בבינה הוא התגלות א"כ יו"ד לשונות של שמחה זהו כאשר ע"ס דעתיק כולם מאירים ע"י הבינה.

אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתיג

רפה

בילקוט בתילים ע"פ מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה, דקכ"ה ג' ד"א עקרת הבית זו ציון שנאמר רני עקרה לא ילדה אם הבנים שמחה ואמרת בלבבך מי ילד לי את אלה, פי' כי מבחי' מי שהוא בינה נמשך לידה דבחי' אלה שהם ו"ק הכלולים משה כמ"ש בד"ה אלה פקודי המשכן, וזהו ע"ד המד"ר פ' ויקהל דאלה תולדות השמים והארץ עומדים בזכות ואלה שמות בני' כו', והיינו שעושה מבחי' עקרת הבית ל' עקרה להיות אם הבנים, והיינו ע"י שהלידה נמשך ממקום גבוה מלמעלה מסדר ההשתלשלות, ועד"ז יש לפרש הגמרא פ"ק דברכות דף יו"ד ע"א אלא מאי עקרה לא ילדה רני כנס"י שדומה לאשה עקרה שלא ילדה בנים לגיהנם, ור"ל לפי שלידה זו נמשך ממקום עליון מבחי' אין, לכן הלידה מזה היא בחי' אור זרוע לצדיק ועמך כולם צדיקים, וזהו מ"ש במד"ר פ' לך לך פמ"ה הקוצין הללו אינן לא

מתנכשין כו' מאיליהם הם יוצאים כו' החטים הללו כמה צער וכמה יגיע עד שלא יעלו וע"ש הפירוש בידי משה שהקוץ נולד בלי יגיעה וטורח אבל הצדיקים הנמשלים לחטים כו'. ואפשר להבין זה עפ"מ"ש בת"א פ' וארא סד"ה וידבר אלקים כו' וארא, אך כדי שיהי' בחי' זו בגלוי במ"ת צ"ל תחלה בחי' הסתלקות למעלה כי שרשו למעלה הוא בחי' מטולמ"ט והחיות רצוא ושוב וכדי שיהי' בחי' מטי צ"ל בתחלה בחי' ולא מטי כו' ולכן הי' מתחלה זמן הגלות ושליטת מצרים כו' עד לפיכך במדה ומשקל כו' יעו"ש. ועד"ז יובן כדי שיהי' הלידה בחי' מי ילד לי את אלה, בחי' מי זהו כענין מי ברא אלה שהוא מה שאינו מושג דהיינו בחי' אין זהו הנקרא מי, ע"ד מי יתן טהור מטמא לא אחד יחידו של עולם, מי שאמר והיה העולם, מי יתן מציון ישועות ישראל, וכדי שיהי' הלידה וההמשכה מבחי' זו צ"ל תחלה לא מטי, בחי' הסתלקות החיות למעלה בבחי' רוממות רם על כל גוים ד', ולכן מי בחי' כנס"י היא עקרה לא ילדה, לא כפשוטו מחמת הסתלקות החיות כו' ולכן אריכות הזמן הוא בכדי שיהי' הגלוי ממקום עליון יותר וזהו המשל החטים הללו כמה צער כו', וע"י לא ילדה כפשוטו יומשך הלידה מבחי' אין כנ"ל סעיף א', ועמ"ש בלקי"ת בשה"ש סד"ה מי יחנך כאח לי בענין כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות.

אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתיך ואילך

רפו

וליהבין בענין רני עקרה מהו גם ענין מ"ש מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה תלים קיי"ג ט' ובפסחים דקיי"ח עך"ב שמוני בנ"ך כחולדה זו הדרה בעיקרי בתים ופרשב"ם מרוב חטאתם בגלות והקשה מהרש"א דא"כ לא יתפרש מה שמסיים אם הבנים שמחה ולפע"ד לק"מ דהא פרש"י בתלים שם מושיבי עקרת ציון שהיא כעקרה יושבנה אם הבנים שמחה כמ"ש כי חלה וגם ילדה ציון את בני' ישעי' ס"ו ועיין במצ"ד שם א"כ י"ל הפי' שמעקרת הבית שהיא מחולדה הדרה בעיקרי בתים יעשה ממנה להיות אם הבנים שמחה וע' מענין חולדה במא"א אות ה' סע"ד ומענין עקרת הבית באות עיין סמ"ז וכן ראיתי שפי' בעמה"מ שער קרית ארבע פרק קמ"ב שמישיב אימא מבחי' עקרת הבית שהוא סמך סתומה לבתי' אם הבנים שמחה היא בסי' מם פתותה אלא שלפירושו עקרת הבית הוא בחי' גבוה כו'.

אוה"ת נ"ך ח"ב ע' תתנח

רפז

וענין הלידה ו"ק מדות אהוי"ר טבעים שיש בזה תענוג ולא דרך אכפייא והכרח לבד בבחי' נצח ובבחי' הודאה, כ"א בחי' אהבה ותשוקה ממש (בד"ה לכן אמור דצ"ה ע"ג) וזהו עבדו את ה' בשמחה כו' כשבא לידי הלב והיינו דכתיב אם הבנים שמחה דהיינו כשנולדו הבנים שהם המדות ונתגלו בלב משא"כ כו' בבחי' עיבור כו' ע"ש.

אוה"ת רשימות על שה"ש ע' קנח

רפח

וענין הלידה ו"ק מדות אהוי"ר טבעים שיש בזה תענוג ולא דרך אכפייא והכרח לבד בבחי' נצח ובבחי' הודאה, כ"א בחי' אהבה ותשוקה ממש (בד"ה לכן אמור דצ"ה ע"ג) וזהו עבדו את ה' בשמחה כו' כשבא לידי הלב והיינו דכתיב אם הבנים שמחה דהיינו כשנולדו הבנים שהם המדות ונתגלו בלב משא"כ כו' בבחי' עיבור כו' ע"ש.

אוה"ת שה"ש ע' תרד

רפט

וביאור הדבר דהנה כתיב אם הבנים שמחה, פי' שאימא עילאה היא הבינה דאצי' שהיא מקור המדות דז"א דאצי' שנקראו בשם בנים היא שמחה שבה מלוּבש ענג עליון של המאציל ב"ה, והיינו מפני שבאימא דאצילות הוא משכן חכמת התורה שהוא שעשוע המלך ב"ה, כי פנימיות אבא הוא פנימיות עתיק, וכנודע שב' תורות שבכתב ושבע"פ שניהם שרויים בבינה דאצי' שלגבי חכמה דאצי' נק' בינה תשבע"פ ואבא תשב"כ כו' ולגבי אימא תתאה היא מל' דאצי' נק' אימא עילאה בחי' תשב"כ ואימא תתאה תשבע"פ כו'. ונמצא שב' תורות שבכתב ושבע"פ כלולים בה', ולזאת אם הבנים שמחה בהיות התורה היא שעשועים של המאציל ב"ה שבה מלוּבש ענג עליון כמ"ש ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום משחקת לפניו בכל עת משחקת בתבל ארצו ושעשועי את בני"א.

אוה"ת שה"ש ע' תרסג

רצ

ין"ש אם הבנים שמחה, פי' כי השמחה היא בחי' התגלות הנעלם בלבד כנראה בעליל עד"מ בנפש האדם שבשעת השמחה מתגלים ומתפשטים כחות נפשו וחיותו בהתפעלות גדולה והתגלות גדולה שאין נתחדש בו תוס' חיות מרובה יותר בשעת השמחה מה לא הי' מקודם לכן כ"א רק מה שהיה בו בהעלם קודם השמחה שהיה החיות בכיוון נתגלה ונתפשט עתה ע"י השמחה בהרחבה והתפשטות כענין מארו"ל נכנס יין יצא סוד שע"י ששתה יין המשמח לב אנשים יצא הסוד הגנוז בו בהעלם בבחי' גילוי שאין זה בחי' התחדשות זולת היציאה מההעלם לגילוי כענין מארו"ל צהבו פניו של ר' כו' שע"י השמחה נתגלה החיות שלו בהתגלות ממש עד שעלה אדמומית בפניו שצהבו מרוב השמחה כו' (ועמ"ש מזה בד"ה ענין הנסכים ובד"ה שוש אשיש), כך עד"מ למעלה דכתיב יאר ה' פניו אליך שהוא בחי' הארת פנים העליון בבחי' גילוי ע"י השמחה, וז"ש אם הבנים שמחה בהיות שמלוּבש בה חכמת התורה שבה מלוּבש ענג עליון כמ"ש ואהי' שעשועי' יום יום כנ"ל לזאת אם הבנים שמחה (ועמ"ש ע"פ בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו ובד"ה ה' לי בעוזורי בפי' זמן שמחתינו). והיינו שיוצא התענוג עליון הימנה למטה לז"א דאצי' בבחי' גילוי ממש מחמת רוב השמחה והעונג שנתמלא בה כו'.

אוה"ת שה"ש ע' תרסה

רצא

ועתה י"ל מהו ענין אמי, הנה כתיב אם הבנים שמחה פי' ענין השמחה ידוע להיות כי ענין השמחה הוא רק בחי' תוספת התפשטות החיות ביתר שאת עד שהוא כעין התחדשות החיות ממש שהרי מבשורה טובה שיבא לאדם שישמח בה הנה יצהיבו פניו מרוב אורה ושמחה ותתפשט אור וחיות נפשו בתוס' מרובה על העיקר כאלו נתחדש פניו מעיקרו וכענין צהבו פניו של רבי כו' משא"כ בהעדר השמחה הרי הנפש כלולה בעצמותה בהעדר ההתפשטות אלא רק כפי המדה הצריכה מפני שהיא כווצה בעצמותה והכיוון הוא היפוך ההתפשטות כידוע והשמחה הוא ההתפשטות היפוך הכיוון כו', והנמשל מזה יובן ג"כ למעלה שאין ע"י השמחה ענין ההתחדשות באמת רק שנעשה ההתגלות וההתפשטות בלבד שהוא הילוך החיות משא"כ תחלה היתה הנפש כלולה בעצמותה בלתי ההילוך ואין זה חידוש בעצם כו', וא"כ יובן שע"י בחי' שמחה העליונה באלקים כתי' יאר ה' פניו אילך פי' שמעצמות או"ס נתפשט ונתגלה אור השפע באבי"ע בסדר ההתשל' ביתר מכפי המדד. באורות וכלים כו', מפני שהשמחה גורמת התוס' של ההתפשטות כנ"ל הגם שאין זה חדש ממש אלא הוא כאלו נתחדש, וזהו ענין התורה דכתיב בה ואהי' אצלו שעשועים יום משחקת לפניו בכל עת משחקת בתבל ארצו כו' וכתיב ושעשועי את בני אדם כו', הנה נז' כאן ששה מדריגות הא' ואהי' אצלו אמון וב' שעשועים יום והד' משחקת לפניו כו' והה' משחקת בתבל ארצו והו' ושעשועי את בני"א כו', ודרך כלל הנה נז' כאן ב' שעשועים וב' מיני שחוק ענין השעשועים הוא בעצמותו ית' וכמ"ש ואהי' אצלו כו' והשחוק הוא ירידת העונג למטה שהו"ע התגלות בחי' השמחה הנ"ל שניתוסף האור והגילוי ביתר שאת והוא כענין המבואר למעלה בענין עסק התורה שזהו בחי' יונק שדי אמו למעלה שכאשר יורד האור בגילוי מן ההעלם ע"י היניקה אזי נגדלים האברים כו', והשמחה הוא מ"ש אם הבנים שמחה שהוא השמחה הסיבה המביאה לידי גילוי אור מן ההעלם מטעם הנ"ל.

אורה"ת שה"ש ע' תרפד

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

רצב

אך יצ"מ נק' לידה שהוא בחי' שהמדות מתפעלים ממש באהבת ה' ויראתו, ועז"ב אם הבנים שמחה שכיון שנעשית אם הבנים בבחי' לידת המדות אז היא בחי' שמחה ואהבה בתענוגים ולא עבודה קשה כו'. ועז"ב וארא אל אברהם כו' באל שדי מלשון ברכת שדים ורחם דהיינו כי אחר הלידה מיד נמשך בחי' חלב דאימא להגדיל המדות שהן בחי' אברהם יצחק ויעקב כו'. וע"י חלב זה משתעשע הולד ומתענג בשדי אמו כך הוא ענין אם הבנים שמחה.

טה"מ תרכ"ז ע' צט

רצב

ןפי' יין המשמח אלקי' כי השמחה היא בבינה וכמ"ש אם הבנים שמחה והיינו מפני כי בינה היא בחי' ההשגה וההבנה וכמו עד"מ באדם שכאשר משיג איזה שכל הנה כשלא יבין עדיין את השכל לא יהי' בשמחה ובתענוג מהשכל, כ"א כאשר ישיג השכל בהבנה היטב אז יתמלא שמחה ותענוג מהשכל כו', כך עד"ז יובן למעלה שמפני זה בחי' בינה דוקא אם הבנים היא שמחה דוקא כי בבחי' בינה הוא ההשגה וההבנה באלקות באורך ורוחב לכן שם הוא בחי' השמחה דוקא כו'. ויין המשמח אלקי' היינו שממשיך השמחה שיומשך גם בשם אלקי' מקור התהוות העולמות שגם השם אלקי' יהי' בשמחה היינו שלא יהי' בבחי' צמצום והעלם כ"א בשמחה וגילוי כו', וזהו ע"י היין דוקא כמארו"ל נכנס יין יצא סוד הוא בחי' סוד הוי' כו'.

סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תקמא

רצג

ןעזי' ההתבוננות זו יבוא לבחי' שמחה של מצוה שהוא פנימיות המצוה, דישי באברים חיצוניות האבר ופנימיות האבר שהוא חיות האבר, כמו"כ כשעושה המצוה בקרירות דרך מצות אנשים מלומדה הוא בחי' חיצוניות, אבל כשעושה אותה בשמחה הוא פנימיות. ושרש השמחה הוא מבינה דהוא אם הבנים שמחה, וכמ"ש כי אם לבנים תקרא, בנים הם ז"א ובינה נק' אם הבנים.

ד"ה החודש הזה תרל"ט

רצד

ןיובן בתוס' ביאור דהנה היין שרשו מבחי' הבינה וכת' אם הבנים שמחה, שענין השמחה הוא בחי' גילוי ההעלם לכן נמשך בחי' זו מהבינה דוקא שענין בחי' הבינה הוא כשמבין ומשיג בטוב טעם תעלומות בחי' החכ', שכשנמשכה בבחי' גילוי ההשגה והבנה להשיגה על בוריו או יהי' השמחה כו', משא"כ כשעדיין אינו משיג הדבר בהשגה היטב, רק שעדיין השכל נעלם בכח חכמתו ואינו בבחי' הגילוי אצלו שישגיגה על בורי' לא יקבל ענג ושמחה כלל, כ"א טרוד הוא להוציאה מהעלם אל הגילוי ומייגע שכלו וכח בינתו להבינה בטוב שאז אינו נופל להיות בחי' שמחה עדיין מאחר שאין לו ממה עדיין, כ"א שיכול להיות אצלו הזוהר והתפעלות מבחי' ברק המבריק שהבריק בכח חכמתו שיש לומר בכאן סברא זו, ושזהו טעם דבר ההלכה אבל עדיין נעלמת ממנו, ומפני שעכ"ז ה"ז פתיחת הגילוי שהרי מקודם ה"ן נסתם ממנו לגמרי וכענין אשתומם כשעה חדא שהוא העלאת כלי שכלו לבחי' משכיל כמ"ש במ"א, לכן כאשר נפתח אצלו מקור על בחי' הגילוי ה"ז ניזון ממקומו ומתפעל, אבל א"א לכנות זאת בשם שמחה שהרי ממה ישמח שהרי אינו יודע עדיין כלל כו', רק כשבא ההשכלה בהשגה גמורה בבינה להבין עומקה של הלכה וטעמה או את ההשכלה החדשה כשהשכיל אז מתמלא שמחה, ונמצא כי השמחה היא בבינה וזהו אם הבנים שמחה שמבחי' אם הבנים היינו בינה מקור הבנים ז"א, משם נמשך השמחה כו'.

ד"ה [כי טובים דודין מיי] והנה בתושבע"פ כו' ערבים עלי תר"ס

רצה

וְזָהוּ יין המשמח אלקים, ענין משמח כי שמחה שייך לבינה השגה והבנה, כמו שאנו רואים באדם אימתי יש לו שמחה דוקא כשמבין ומשיג הענין, וכן בעבודה כשמתבונן דכולא קל"ח שזהו"ע יחו"ע, וכשמתבונן כראוי או נתמלא שמחה מזה, וכן כתי' אם הבנים שמחה כשנמשך מאם בחי' בינה או שייך ענין שמחה, וזהו המשמח אלקי' שהשמחה יהי' גם בש' אלקי' מקור העולמות מחמת שנמשך מבינה.

ד"ה ושאתם מים תר"ס

רצו

דְהֵנָה כתי' אם הבנים שמחה, אם הבנים הוא בינה ושם שייך שמחה, דשמחה הוא מצד השגה והבנה, דכשהשכל עדיין בברק המבריק אינו שייך שמחה רק כשבא לידי השגה והבנה או שייך שמחה, ולכן בינה שהו"ע השגה והבנה שייך שם שמחה.

ד"ה כי טובים דודיך תר"ס

רצו

וְפִי' יין המשמח אלקי' כי השמחה הוא בבינה וכמ"ש אם הבנים שמחה והיינו מפני כי בינה היא בחי' ההשגה וההבנה וכמו עד"מ באדם שכאשר משיג איזה שכל הנה כשלא יבין עדיין את השכל לא יהי' בשמחה וכתענוג מהשכל כ"א כאשר ישיג השכל בהבנה היטב או יתמלא שמחה ותענוג מהשכל כו', כך עד"ז יובן למעלה שמפני זה בחי' בינה דוקא היא אם הבנים היא שמחה דוקא כי בבחי' בינה הוא ההשגה וההבנה באלקות באורך ורוחב ולכן שם הוא בחי' השמחה דוקא כו', ויין המשמח אלקים היינו שממשיך השמחה שיומשך גם בש' אלקי' מקור התהוות העולמות שגם השם אלקי' יהי' בשמחה היינו שלא יהי' בבחי' צמצום והעלם כ"א בשמחה וגילוי כו', וזהו ע"י היין דוקא כמארו"ל נכנס יין יצא סוד הוא בחי' סוד הוי' כו'.

ד"ה ושאתם מים תרמ"א

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

חצר

וְזָהוּ מה שכתוב אם הבנים שמחה דאם הבנים הוא בחי' בינה מקור המדות דלדת והתגלות המדות הן מההתבוננות וההשגה דוקא בגדולת ורוממות דוקא כשמתבונן באריכות ההתבוננות בהשגה והבנה גמורה עד שיהי' נתפס ונקלט היטיב במוחו כו' אמנם לזה צריכים ענין השמחה להיות עבדו את הוי' בשמחה דוקא כי בלעדי זאת לא תהי' התגלות כ"א כשהעבודה היא בשמחה דוקא כו' כנ"ל או יהי' בחי' לידת והתגלות המדות כדבעי למהוי כו'.

סה"מ תרנ"ז ע' רכב

רצט

וְזָהוּ מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה פי' עקרת הבית מל' כחולדה זו הדרה בעקרי בתים בהא מל' שמתלבשת יומין דחול בק"נ, כי חולדה הוא ל' הסתר וכמו שמא החליד כו' היינו שמסתרת בב"ע כו' וכשהיא מתעלה ביו"ט נעשית בבחי' אם הבנים שמחה כו'.

סה"מ תרס"ז ע' תרכה

ש

וְזָהוּ ג"כ ענין העבודה בשמחה וכמ"ש עבדו את ה' בשמחה כו' שע"י השמחה הוא שנעשה הרשפי אש כו', וכידוע בענין אם הבנים שמחה שהשמחה היא בבניה דכאשר משיג ענין אלקי ישמח בנפשו מאד ע"ז וע"י שמחת נפשו יתפעל בבחי' רשפי אש התשוקה והתלהבות כו' וכמ"ש בבה"ז פ' תזריע על מאה"ז דמ"ט, וזהו אם הבנים שמחה דע"י השמחה הוא בבחי' אם הבנים להיות התגלות המדות כו'.

המשך תער"ב ח"ב ע' תשפה ואילך

שא

וְזָהוּ שבינה נק' שמחה וחכ' נק' אורה, וכמ"ש ליהודים אורה ושמחה אורה הוא חכ' ושמחה בינה, וכמארז"ל מגילה דט"ז ע"ב אורה זו תורה שמחה זו יו"ט כו', שהשמחה היא באה בהתפשטות והתגלות בבחי' יש כו', וכמו ושמחת בחגיך שהיא שמחה בהתגלות ובמורגש כו', והיא באה מבחי' הבינה וכמ"ש אם הבנים שמחה שע"י השגה דוקא שמשיג היטיב הדבר איך ומה הוא אז יוליד התפעלות השמחה בגילוי רב כו', וזהו לפי שההשגה היא בבחי' יש ודבר בגילוי ובמורגש ע"כ מה שיוליד ממנה התפעלות הנפש היא השמחה שבאה ג"כ בבחי' יש ומורגש כו', כי כל כח מוליד בדומה איליו ולהיות הכח בבחי' יש ע"כ התולדה היא ג"כ בבחי' יש כו'. אבל החכ' נק' אורה שהיא בחי' אור המאיר שאינו בבחי' יש ומציאות דבר כו' (וכמו פנים מאירות ופנים מסבירות שזהו בחי' בינה בהסבר והתפשטות כו', והחכ' היא רק פנים מאירות מאיר עיני חכמים כו'). ומה שנק' אורה הוא שמאירה לאחרים והוא התגלות האור כו' (וכמו גדול וגדולה כו'), והיינו גילוי אור החכ' בהמדות (בז"א) להיות גם בהם בחי' ביטל כו', וזהו ההפרש בין חכ' ובינה דמבינה אדרבא נולדים המדות בבחי' יש ומציאות דוקא, ועש"ז נק' אם הבנים שממנה תולדות המדות והיינו להיות מדות במציאות דבר כו',

המשך תער"ב ח"ג ע' אירלב

שב

ן"ש אם הבנים שמחה דבכדי שתהי' הבינה בחי' אם הבנים שיהי' לידת המדות מן ההשגה זהו דוקא ע"י שמחה כו', וכת' עבדו את ה' בשמחה שיהי' לו חיות ועונג גדול בהאלקות המושג כו', והוא כאשר ההשגה היא בעומק ופנימיות הענין ומקשר א"ע בהענין היינו שנכנס כולו בהענין ומקרב את הענין האלקי היטיב שהוא אצלו בהנחה טובה ובהנחה פנימיות כו', אז ישמה בנפשו על הענין האלקי ויתענג בנפשו והענין חי אצלו (עס לעבט בא אים דער ענין און עס איז מיט א שטארקין עונג און צוא פרידין קייט אין נפש), ועיי' יהי' לידת המדות שבלב כו'.

המשך תער"ב ח"ג א'תנא

כ"ק אדמו"ר מהורי"צ

שג

דבהשגת הדבר הרי יש בו הרגשת טוב הדבר והיינו שהדבר המושג הוא דבר טוב והגם שיש בוזה כמה פרטים אם הדבר טוב בעצם או שלו טוב הדבר אבל עכ"פ הוא דבהשגת הדבר הרי נעשה מזה לידת והתעוררות המדות שהדבר טוב לפניו וזהו שהבינה שהיא השגה נק' אם הבנים שבנים הם מדות ובינה היא אם הבנים דמהשגה הרי בהכרח שיהי' לידת והתגלות המדות.

סה"מ תרפ"ז ע' סג ואילך

דש

והנה התגלות השמחה צריכה להיות בלב דאז היא שמחה אמיתית וכמ"ש אם הבנים שמחה דבינה שהיא שמחה זהו דוקא כאשר היא אם הבנים היינו דכשהתבוננות מאירה בגילוי בלב והוא שמח בלבו במדות שבלב דהלב הוא חיות האברים וע"י כאשר השמחה היא בלב אז הוא בשמחה של מצוה היינו שהוא דשש שמח בקיום המצוה משא"כ כאשר השמחה היא במוח לבד ה"ז בהעלם ואינו בשמחה של מצוה.

סה"מ תרפ"ח ע' קיא

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

שה

הרי בינה היא מקום השמחה כמ"ש אם הבנים שמחה, וידוע דאם הבנים קאי על בינה שהיא האם המולדת את המדות, וכמו שרואים גם בחוש דכשאדם משיג בשכלו איזו השגה יש לו שמחה מזה, וגם בחכמה שאין שייך בה שמחה, כי שמחה היא מצד הגילוי דוקא.

סה"מ מלוקט ח"ב ע' נז

שו

ובפשטות: בשעת מ'לערנט א מאמר פון דעם אלטן רבי'ן (חכמה) צוזאמען מיט דעם תוספת והרבחת הביאור פון דעם מיטלען רבי'ן (בינה) - איז דאס כביכול געשמאקער, און ברענגט ארויס מער שמחה, "אם הבנים שמחה" (וואס גייט אויף בינה - "אם הבנים").

סה"ש תשמ"ז ח"א ע' 106

שז

ויובן זה בהקדים מ"ש שוש תשיש ותגל העקרה בקיבוץ בני' לתוכה בשמחה, וצריך להבין, הלא ענין השמחה הוא מצד הבנים, כמ"ש אם הבנים שמחה, ומאחר שהיא עקרה, איך שייך שיהי' אצלה ענין השמחה. וגם צ"ל שהרי זה סתירה מיני' ובי', דמאחר שהיא עקרה, כיצד שייך אצלה הענין דקיבוץ בני'. ויובן ע"פ מה שאמר ישעי', נביא הגאולה, בענין הגאולה העתידה, רני עקרה לא ילדה, ופריך בגמרא משום דלא ילדה רני (בתמי'), ומשני, רני כנסת ישראל שדומה לאשה עקרה שלא ילדה בנים לגיהנם כוותיכו (כמו אומות העולם). והענין בזה, דהנה, יש תולדות בקדושה ויש תולדות בלעו". תולדות בקדושה הם המדות הנמשכות מצד הבינה, כמ"ש בלאה כי ילדתי לו ששה בנים, לאה הו"ע ההתבוננות, כמ"ש ושם הגדולה לאה, הגדולה ה"א גדולה, בחי' בינה, שעל ידה נולדים המדות, שלכן נקראת הבינה אם הבנים (שמחה), והיינו, דכאשר מתבונן בגדולת הוי' בטוב הוי' וחסדו עמנו אזי מתעורר באהבה לאלקות, וכאשר מתבונן בענין רוממותו ית' אזי מתעורר ביראה שנופל עליו אימה ופחד, וכן הוא בשאר המדות (שכללותם הם האוי"ר) שנולדים מהבינה, שזהו התולדות דקדושה.

סה"מ תשי"ח ע' 310

שה

והנה העבודה דבירור המדות באה היא ע"י המוחין וכמבואר בתניא, שע"י ההתבוננות בגדלות הוי' הוא מתעורר באהוי"ר והיינו שע"י שמתבונן בגדלות הוי' הוא מהפך את אהבה זרה שלו לאהבת הוי' ועד"ז הוא במדת היראה ובמדת ההתפארות ועד"ז הוא גם בשאר המדות שהן ענפיהן ותולדותיהן וזהו מ"ש אם הבנים שמחה שע"י ההתבוננות דבינה הנקראת אם אזי געשים המדות בנים באופן כזה אשר אם הבנים שמחה אלא שענין ההתבוננות דבינה מה שצריך להיות עכשיו הוא לא ענין ההתבוננות כמו שהיא לעצמה (שהרי בירור המוחין יהי' רק לעתיד, כנ"ל) ורק בנוגע פעולתה על המדות (היינו ענין הבינה מה שצריך לבירור המדות). שע"י ההתבוננות הוא פועל בירור המדות בתחילה בדרך אתכפיא ואח"כ בדרך אתהפכא.

סה"מ תשל"ג ע' 352

שט

ספירת הבינה קשורה עם ענין השמחה - כמ"ש "אם הבנים שמחה".
 "אם הבנים" - קאי על בינה, כמבואר בתניא בתחלתו שחכמה ובינה הם אב ואם
 שמהם נולדים בנים, שבעת המדות.

ויש לקשר ענין זה עם פרשת השבוע דשבת זו, פרשת ויצא - שבה נאמר "שם
 הגדולה לאה", דקאי על בינה, "הגדולה" ה' גדולה, ובהמשך הפרשה מסופר שלאח
 ילדה ששה בנים ואח"כ ילדה בת, דקאי על שבעת המדות שנולדים מבינה, ששה בנים
 - ז"א, ובת - מלכות.

וזהו "אם הבנים שמחה" - שענין השמחה שייך בעיקר ל"אם הבנים", בינה, וממנה
 נמשכת השמחה גם ל"בנים" שכן בטבע ה"תולדות" (בנים) שיש אצלם כל הענינים
 שאצל האבות והאמהות, עד כדי כך שאין הדבר תלוי בבחירתם.

שיחת ש"פ ויצא תשמ"ז

שי

ע"פ הידוע שתשובה - ענינו של יוהכ"פ, "זמן תשובה" . קץ מחילה וסליחה" -
 היא בספירת הבינה, עלמא דחירו. ומה מובן גם בנוגע לערב יוהכ"פ, ובמיוחד
 האכילה ושת"י דערב יוהכ"פ - "כל האוכל ושותה כתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו
 התענה תשיעי ועשירי", ששייך לספירת הבינה. אלא שבבינה עצמה ההמשכה היא
 מבחי' חסדים דאימא.

וההוראה מזה בעבודת האדם:

גם במצב שצ"ל ענין של תשובה - צריכים לדעת שישנה ההמשכה מבחינת החסדים
 דאימא, ובמילא, נעשית עבודת התשובה מתוך שמחה, הקשורה עם ספירת הבינה,
 "אם הבנים שמחה" (שעל ידה נעשה התיקון בכל ז' המדות).

ועוד וגם זה עיקר - שזוכים להמשכת חסדי הוי', ולא רק חסדים סתם, אלא חסדים
 מעלמא דחירו, חסדים שלמעלה ממדידה והגבלה דסדר השתלשלות.

שיחת ש"פ פנחס תשמ"ז

שיא

השמחה דשמע"צ, שהיא בבחי' שמונה, ע"ד ובדוגמת העילוי דכינור (שענינו שירה
 ושמחה) של שמונה נימין לגבי כינור של שבעה נימין, כמארז"ל כינור של מקדש של
 שבעת נימין ה', שנאמר שובע שמחות את פניך, א"ת שובע אלא שבע, ושל ימות
 המשיח שמונה, שנאמר למנצח על השמינית, וענינו בספירות - בחי' הבינה (ספירה
 השמינית) שהיא מקור השמחה - "אם הבנים שמחה" (ועד שכוללת כל ג' ראשונות,
 בחי' עשר, ע"ד כינור "של עולם הבא עשר, שנאמרת עלי עשור גו").

שיחת ליל שמח"ת תשמ"ט

שיב

שמחה בכל מצב

א. איתא בזהרי "אם הבנים שמחה - דא יובלא (אם הבנים היא בינה שהיא מקור לבנים, ו' מדות דו"א), דכל חידו וכל חדווה דכלהו עלמין בי' תליין (שכל מיני שמחה וחדווה של כל העולמות תלויים בה)".

ומבאר אאמו"ר² הטעם לכפל הלשון בזהר "חידו וחדווה, שלכאורה הכל אחד הוא דהיינו שמחה, י"ל חידו הוא מצד החסדים וחדווה הוא מצד הגבורות, והוא חסדים וגבורות דאימא יובל . . וי"ל דחידו וחדווה רומזו על הבינה ספירה הח', ואותיות ד"ו שבשניהם קאי על זו"ן שהם ד"ו פרצופין ומתחברים יחד . . ואם העיקר הוא הדוכרא ז"א חסדים, הוא בי', כמו י' דאישי, והוא בראש קודם לד"ו, והיינו חידו. ואם העיקר הוא הנוקבא מל' גבורות הוא בה', כמו ה' דאשה, והוא בסוף אחר ד"ו, כמו שבאשה הה' הוא בסוף".

ב. וההוראה בעבודת כאו"א מישראל: ענין השמחה צריך להיות בכל המצבים, היינו, לא רק במצב של חסדים - "כל חידו" (בלשון זכר), אלא גם במצב של גבורה, בחי' נוקבא, מלכות, שהיא מבחי' הגבורות, כמ"ש: "מלך במשפט יעמיד ארץ", צריך להיות ענין השמחה - "כל חדווה"⁵. ויתירה מזו, ע"י ההוספה בשמחה - "כל (חדווה)", מבטלים את כל הענינים שמצד הגבורות כו', ועוד זאת, פועלים ש"יתרון האור"⁶ יהי ע"י ה"חושך".

(1) ח"א קנד, א.

(2) לקוטי לוי"צ ויצא ע' קיו-ח.

(3) ראה סוטה יז, א.

(4) משלי כט, ד.

(5) כדאיתא בברכות (ס, ב) "כשם שמברך על הטובה . . כך מברך על הרעה . . לא נצרכה אלא לקבולינהו בשמחה . . מאי קרא (תהלים קא, א) חסד ומשפט אשירה לך ה' אומרה אם חסד אשירה ואם משפט אשירה".

(6) ל' הכתוב קהלת ב, יג. וראה תניא פי"ב.

(7) משוחות ש"פ ויצא וש"פ מקץ ה'תשמ"ו.

כ"ק הרה"ג הרה"ח וכו' המקובל מוהר"ר לוי יצחק

**דף קנד, א. אם הבנים שמחה ר יומלא רעל חמי ופל חדוה דכלהו
עלמין סי תליון:**

כפל הלשון חידו וחדוה שלכאורה הכל אחד הוא דהיינו שמחה, י"ל חידו התא מצד חסדים וחדוה הוא מצד הגבורות והוא חסדים וגבורות דאימא יובל. וכמו יין לבן ויין אדום, שיין הוא בבינה, ולבן הוא חסדים ואדום הוא גבורות. וחסדים דאימא הם מגבורות דאבא זהו מה שחידו הוא ב"י ש"י רומז על אבא וחדוה היש בה' בינה, כי חדוה הוא גבורות דבינה עצמה. וחידו הוא בלשון תרגום כי זהו מאחוריים דאבא, שכל אחוריים הוא תרגום (ומה שניתן מחכ' לבינה דהיינו מה שמגבורות דאבא נעשו חסדים דאימא, מובן שזהו רק מאחוריים דאבא וכמו קפ"ד קס"א דמש"ה) וחדוה הוא בלה"ק כי זהו דבינה עצמה וי"ל אות ח' דחידו וחדוה רומז על בינה ספירה הח' ואותיות ד"ו שבשניהם קאי על זו"ן שהם ד"ו פרצופין ומתחברים יחד (כמו טב למיתב טן ד"ו) שחיבורם דזו"ן תלוי בבינה כמו החופה שמבינה לזו"ן, והוא הח' דחידו וחדוה. ואם העיקר הוא הדכורא ז"א חסדים, הוא ב"י, כמו י' דאיש, והוא בראש קודם לד"ו, והיינו חידו. ואם העיקר הוא הנוקבא מל' גבורות הוא בה' כמו ה' דאשה והוא בסוף אחר ד"ו במו שבאשה ה' הוא בסוף והיינו מצד חסדים דאימא היחוד דזו"ן בעיקר הוא הדכורא ז"א שהוא שייך לחסדים ומצד גבורות דאימא היחוד דזו"ן בעיקר הוא המל' נוקבא שהיא שייך לגבורות והיינו חידו וחדוה וכמובן. דכ"ל חיד"ו וכ"ל חדו"ה הוא מספר קס"א דאימא יובלא.

לקדו"י הערות לזהר ח"א ע' קיז ואילך

ספר זה נדפס לזכות
כל המתעסקים והמסייעים בעריכת
והדפסת ספר זה

מתנה לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לכבוד י"א ניסן, תחילת שנת ה-113

מנחם מענדל בן חנה חי' פרידה דבורה

אברהם ישעי' בן סלוח

זלמן שמעון בן דבורה

ישראל בן שרה

מנחם מענדל בן מרים

יוסף יצחק בן יוכבד חיה

ישראל בן חיה מאשע

הלל בן שרה נחמה

סימון בן חי' צבי'

מאיר שלמה בן חוה

מנחם מענדל שלמה בן רחל

אברהם בן זלאטה

משה יצחק בן טילא העניא

יחיאל בן חיה טובה

מנחם מענדל בן שטערנא שרה

שלום בן ליאורה

מנחם מענדל בן מרים

יה"ד שיזכו להוסיף בפעולות לנחת רוח כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ולזירוז התגלותו תיכף ומיד ממש

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות

מרת חנה ציונה בת אסתר שתחי'
ר' רחמים בן חנה ציונה שיחי'
מרת רחל בת איילה שתחי'
מנחם מענדל שלמה בן רחל שיחי'
חיה מוסיא בת ברכה שתחי'
שלום דובער בן חיה מוסיא שיחי'
דבורה לאה בת חיה מוסיא שתחי'
שיינא בת חיה מוסיא שתחי'
מנוחה בת חיה מוסיא שתחי'
שניאור זלמן בן חיה מוסיא שתחי'
חיים הלל בן רחל שיחי'
מנחם מענדל בן צפרה חנה לבנה שיחי'
יוסף צמח בן צפרה חנה לבנה שיחי'
ישראל גבריאל נח בן צפרה חנה לבנה שיחי'
חיה שרה בת צפרה חנה לבנה שיחי'
שלמה ניסן בן צפרה חנה לבנה שיחי'
בתיה עזיזה בת צפרה חנה לבנה שיחי'
שטערנא שרה בת רחל שתחי'
מנחם מענדל בן יוכבד שיחי'
שמואל יוסף יצחק בן שטערנא שרה שיחי'
משה דוד בן שטערנא שרה שיחי'
אברהם אלכסנדר בן שטערנא שרה שיחי'
שניאור זלמן בן רחל שיחי'
שטערנא שרה בן רוזה שתחי'
חיה מושקא בת שטערנא שרה שתחי'
מנחם מענדל בן שטערנא שרה שתחי'
ביילא אילה בת שטערנא שרה שתחי'
רבקה בת רחל שתחי'
פנחס מנחם מענדל בן לבנה שיחי'
דובער יעקב בן רבקה שיחי'
יוסף יצחק פרדז' בן רבקה שיחי'
יהודה לייב בן רבקה שיחי'
שמואל בן רבקה שיחי'
חי' מושקא בת רחל שתחי'
מנחם מענדל בן סופה שתחי'
יוסף יצחק בן חיה מושקא שתחי'
אסתר הדסה בת רחל שתחי'
דבורה לאה בת רחל שתחי'
חיים בצלאל בן אסתר שיחי'
רפאל מענדל אשר בן דבורה לאה שיחי'
בנימין שלמה בן דבורה לאה שיחי'
משה בן רחל שיחי'
ישראל נצח בן רחל שיחי'
שיינא ברכה בת רחל שתחי'

לע"נ

מרת שרה טובה בת יבלחט"א ר' שבת ישיחי

הוקדש ע"י

ולזכות בני משפחתה

בעלה ר' דובער שי

בנה ר' מרדכי יוסף שי

וזוגתו מרת חיה תחי

וילדיהם:

מתתיהו אריה ליב,

יצחק אלחנן,

מאריאשא מרים,

שרה טובא,

חווה יהודית,

שניאור זלמן יהושע,

שיחיו

לייט

לע"נ

ר' משה ב"ר שלום ע"ה

נלב"ע כ"ג אייר ה'תשנ"ב

וזוגתו מרת איילה בת רחל ע"ה

נפטרה ביום ב' דראש השנה ה'תשע"ב

נדפס ע"י יוצאי חלציהם

והקיצו ורננו שוכני עפר, והוא בתוכם תיכף ומיד ממש
בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לע"נ

הרה"ת ר' שמעון בהרה"ח ר' רחמים ז"ל

נפ' ה' אייר ה'תשס"ד

והקיצו ורננו שוכני עפר, והוא בתוכם תיכף ומיד ממש

בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מוקדש על ידי יוצאי חלציו שיחיו

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לע"נ הרה"ח הוו"ח הרה"ת
הרב ר' ישראל שמעון שו"ב ע"ה

בן הרה"ח ר' שניאור זלמן ע"ה

נפטר יום חמישי, אדר"ח אדר ה'תשע"ב

ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת האשה החשובה הצנועה
וחסידה מנשים באוהל תבורך

מרת **חי' שרה** בת הרה"ח ר' משה מאניע ע"ה

נפטרה יום ו', ז' מנחם-אב
ערב שבת קודש פרשת חזון ה'תשס"א
והובאה למנוחות באותו יום לאחר חצות

ת.נ.צ.ב.ה.

נדבת בני משפחתם שיחיו

קלמנסון

לזכות הילד חייל בצבאות ה' מנחם מענדל שי'
לרגל יום הולדתו - י"א ניסן תשס"ג
יה"ר שיגדל להיות חסיד ירא שמים ולמדן
ושיגרום רוב נחת להוריו שיחיו ולכל משפחתו
לב"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ולזכות אחיותיו החיילות בצבאות ה'
נחמה דינה, חנה, חיה מושקא, מנוחה רחל, ושיינא
שיחיו

נדפס ע"י הוריהם
ר' לוי יצחק וזוגתו מרת מירב שבית שיחיו הלל

* * *

לזכות
חי' מוסיא בת ברכה
לרגל יום הולדתה
כ"ה אדר
לשנת הצלחה
בגשמיות וברוחניות וכל טוב סלה

לעילוי נשמת
ר' משה ע"ה
בן מרווארי ואליהו ע"ה
יששכר

נלב"ע א' טבת ה'תשס"ד
"והקיצו ורננו שוכני עפר" לחיי עולם והוא בתוכם
לאלתר לגאולה האמיתית והשלימה כיד המלך העוטה אור כשלמה
לזכות אורה בת נעמי תחי' בתוך כלל ישראל
ולזכות פנינה בת אורה תחי' בתוך כלל ישראל

* * *

לעילוי נשמת
מרת רחל בת הרה"ח הרה"ת אבישי ואסתר ע"ה
אשת הרה"ח הרה"ת שמואל ע"ה צדק-שניאורסון
ולע"נ
בתה מרת יוכבד בת הרה"ח הרה"ת שמואל ורחל ע"ה
אשת יבדלחט"א הרה"ת הרה"ח ר' אהרן שיחיו חן
שליח כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בקווינס, נ.י.

נלקחו לבית עולמם
יום ועש"ק פ' תשא י"ט אדר ה'תשס"ז

לע"נ

ר' ישראל פייוול ע"ה

ב"ר אריה לייב הכהן

נלב"ע ח"י כסלו ה'תש"ע

נדפס ע"י בני משפחתו

והקיצו ודננו שוכני עפר, והוא בתוכם תיכף ומיד ממש
בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

* * *

לע"נ

ר' מנחם ב"ר מרדכי ע"ה

נלב"ע ט"ז אייר ה'תשס"ט

נדפס ע"י בני משפחתו

והקיצו ודננו שוכני עפר, והוא בתוכם תיכף ומיד ממש
בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ספר זה נדפס
לזכות
כ"ק אדמו"ר מלך המשיח
שליט"א
לרגל שנת המאה ושנים עשר

* * *

לזכות
שלוחי כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בס. פאלו, ברזיל
הרה"ח ר' ירחמיאל וזוגתו חנה שיחיו
וילדיהם: חי' מושקא, דבורה לאה, שיינא, מנחם מענדל, חוה
רבקה, דוד, שיינדל גיטל, ומנוחה סימא שיחיו
בעלינאוו

להצלחה רבה ומופלגה בקיום השליחות היחידה
"קבלת פני משיח צדקנו" מתוך הרחבה בגו"ר
ושיגרמו נחת רוח רב לכ"ק אד"ש מה"מ

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

ספר זה נדפס
לזכות
כ"ק אדמו"ר מלך המשיח
שליט"א
לרגל שנת המאה ושנים עשר

* * *

ולע"נ

הרה"ת הרה"ח הרב הגאון ר' זלמן לייב ב"ר יצחק ע"ה

וזוגתו מרת רייזל ב"ר חיים בנימין ע"ה

ובנם בכורם הילד ישראל נח ב"ר זלמן לייב ע"ה

עסטולין

והקיצו ורננו שוכני עפר, והם בתוכם תיכף ומיד ממש

בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

נדפס ע"י יוצאי חלציו

ר' נפתלי הערץ ומשפחתו שיחיו

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

ספר זה נדפס
לזכות
כ"ק אדמו"ר מלך המשיח
שליט"א
לרגל שנת המאה ושנים עשר

* * *

לזכות הרה"ת אלימלך בן חנה
וזוגתו מרת שיינא מושקא בת חיענא
לחיזוק ההתקשרות
ולהצלחה בכל עניניהם בגשמיות וברוחניות ובהרחבה
ויזכו לרוות רוב נחת חסידותי מיוצאי חלציהם:
חיענא בת שיינא מושקא
ובעלה הרה"ת שלום דובער בן רייזל רבקה
וילדיהם מאיר אליעזר, צבי'ה ליבא, דבורה לאה ואהרן
שמוקלער
שלוחי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א לאס קרוסעס, ניו מקסיקו
להצלחה רבה ומופלגה בגו"ר
יוסף יצחק בן שיינא מושקא
ברכה בת שיינא מושקא
ובעלה הרה"ת שניאור זלמן בן ראשא רחל שפריצער
ובנם ניסן אייזיק
מנחם מענדל בן שיינא מושקא
שטערנא שרה בת שיינא מושקא
פייגא רבקה בת שיינא מושקא
שיחיו

טיפענברון

ולזכות הורינו היקרים
הרה"ח אלעזר קלמן בן שיינדל וחנה בת פייגא דיבא שיחיו

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
לרגל מאה ושנים עשר שנה להולדתו

יה"ר שיראה הרבה נחת
משלוחיו, חסידיו, וכלל ישראל
ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו
וישמיענו תורה חדשה מפיו
בגאולה האמיתית והשלימה
תיכף ומיד ממ"ש

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

